Angel Judit /Arad, 1963.jan.3. -- /:muzeológus -- S_z:Angel István építészmérnök, Szabó Márta orvos. F:Bartha Sándor képzőművész. -- 1981:az aradi tanítóképzőben érettségizett.1981/85:a Bukaresti Nicolae Grigorescu Képzőm. Főiskola muzeográfiai szakán szerzett okl. 1986-tól az aradi múzeum képtárának vezetője.

C. Ro. -- 2900 Arad,Str.Revoluţiei 49/53.ap.1o. -- T.966/36-135.

Angeli Henrik

dulást.

*** **A bécsi képirók körében** rövid idő alatt kitünő helyet foglalt el Angeli Henrik, ki születéshelye után magyarországi s anyja után félig magyar származású. Ősei egykor velencei nemesek voltak, de politikai zavarok miatt számüzetve, Dél-Tirolba vonultak. A művész nagyatyja onnan Bécsbe ment lakni, egyik fia (József) pedig hazánkba jött s nőűl vette Cserényi Ottiliát, ki ma özvegyen él Pozsonyban s egyik fia (Miklós) magyar honvédszázados s a pozsonyi tölténygyár parancsnoka, mig a másik (Henrik) bécsi művész. Ez utóbbi Sopronban, 1840. jul. 8-dikán született, tanulmányait Bécsben kezdte, s Düsseldorfban, Münchenben, Párisban és Rómában folytatta. Tehetségével hamar feltűnt A berlini kiállitáson nagy női arcképért nagy aranyérmet, »A becsületének megboszulója« cimű festvényeért pedig kis aranyérmet kapott. Ő Felsége a világtárlat után Ferenc József-renddel tűntette ki. Az utósó öt

év alatt több jeles képet alkotott: »Fiatalkori szerelem,« »Nápolyi pásztor pár,« »Megtagadt feloldás« sat. cimekkel. Mint arcképező, bőmértékben birja a király és nagyok rokonszenvét. A világtárlaton királyunk nagy arcképe volt tőle látható, tábornagyi egyenruhában. Még más két arcképet is festett róla, ajándékműveket az orosz cár és neje számára. Festette továbbá Berlinben a német csszári pár s a trónörökös és neje arcképeit, Livádiában az orosz cárét, Alcsúthon a belga királynéét, (József főherceg fivéreét,) és a József főhercegét, Bécsben Károly Lajos és Rainer főhercegét s a herceg Koburg család majdnem valamennyi tagjáét. A múlt tél vége felé pedig Londonba kapott meghivást, hogy az angol trónörökösnek nagy családi arcképet fessen.

1938 B 326

sz

193

Baleset ellen védeke

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Műemlékek országos Bizot

Budapest

IX ker. Üllői utca út tér

Ipar művészeti mu

87. sz Pallas nyomda. Budapest. 25513.

Angeli Henrik

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 JUL 14

Győr-Sopronmegyei
Hírlap, Győr

1956 JUL 14.

A soproni Liszt Ferenc Múzeum 54. különkiállítása

610

Vasárnap, július 15-én nyilik meg a kiállítás *A soproni arcképek négy százada cimmel.* A kiállításon a XVII. század elejétől fogva láthatók a soproniak arcképei, legtöbbnyire helybeli festők művei. Archát képfestéssel jóformán az összes soproni festőművész megpróbálkozott. A nevek gazdag sorozatából a kiemelkedőbbek: *Dorfmeister, Tóth* István, *Pálmai*, a *Stornók, Steinacker, Wilfing. Varga* Margit, *Billitz* Margit, *Mende* Gusztáv, *Horváth* József, *Agoston* Ernő, *Sterbenz* Károly, *Szarka* Árpád. *Ákos* Ernő. *Steiner* Rezső, *Steiner* Antal, *Kurz* Frigyesné. A kiállítás fő érdekessége, hogy sikerült a soproni születésű világhirű arcképfestő, *Angeli* Henrik (1840—1925) volt soproni tanítójáról készült arcképét is megszerezni és reprodukciók mellett legalább egy eredeti müve révén, megismertetni a soproni dolgozókkal.

A kiállítást vasárnap délelőtt 11 órakor nyitja meg a Soproni Városi Tanács és a dolgozók nevében *Ákos* Ernő festőművész rajztanár.

Gromiko hangsúly
jetunió szilárdan va
láspontot, hogy a le
nukleáris fegyverek
egyezmény végreh
nemzetközi ellenőr
kell biztosítani.

Gromiko rámutat... arra, hogy a leszerelési tárgyalások egy vonatkozásban semmi esetre sem voltak eredménytelenek. Egyes nyugati diplomaták nem csekély tapasztalatot gyűjtöttek arra, hogyan lehet a tények ellenére azt a látszatot kelteni, hogy ők a leszerelés hívei. Mi a háttere például annak az újabb nyugati érvelésnek, hogy a leszerelés kérdését nem lehet megoldani a vitás nemzetközi kérdések előzetes rendezése nélkül? A Szovjetuniónak az a véleménye, hogy foglalkozni kell a leszereléssel is, a megoldatlan nemzetközi problémák rendezé...

kérdésről, ... fejlemények szempontjából mindkét félre vonatkozik.

Közösen megállapították, hogy Csehszlovákia és Lengyelország barátsága és együttműködése sikeresen fejlődött a két országban végbement szocialista átalakulások szilárd alapján és a békés építés célkitűzéseinek azonossága alapján.

A miniszterelnökök jegyzőkönyvet írtak alá, amelyben a KGST ...

Angeli Heinrich

geb. in Oedenburg

15 J. alt.

1855-56

Bécsi akadémia
jh zy

Uj Sopron vármegye

Szombat, 1942. május 23.

háborús események lehetőségétől, másrészt a lehelőség szerint mezőgazdasági munkát akarnak adni nekik.

Külföldi hireket foglal össze a Neues Wiener Tagblatt. Az ausztráliai Uj-Dél-Wales államban megtiltották az ingek és gallérok keményítését. Állítólag háromezer mosódai munkásnőt szeretnének ilyen módon átvinni a hadiiparba. Az Egyesült Államok kormánya lefoglalta mindazokat a motorcsónakokat és vitorlás yachtokat, amelyek tengerjárásra alkalmasak. A lefoglalt járóműveket a partvédelem szolgálatába állítják. Az Egyesült Államok egész polgári repülőberendezését a hadügyminiszter hatáskörébe utalták. A nem hadi fontosságu közlekedési vonalakon beszüntették a repülőforgalmat.

Bulgáriából tornatanárnőket küldenek 45 napos kiképzésre Németországba. Hogy az otthonmaradók is elsajátithassák a kellő ismereteket, Bulgáriába junius végén 12 német sporttanárnő érkezik, akik átképzik buulgár kartársaikat. Mint Szófiából jelentik, a bulgár közoktatásügyi miniszter a budapesti testnevelési főiskolára is küld tiz bulgár tornatanárnőt.

Pünkösd

Az idei pünkösdre a mai ifjúságnak is van mondanivalója. Az a fiatalság, mely az életnek immár minden vonalán előnyomul, magáról akar beszélni. A jövőjéről van szó, hogy betölthesse hivatását, ha uj nemzedékké érett.

A háború nyomán bizonyos nehézségekkel küzdünk, katonáink a harcmezőn, mi pedig a front mögött. De önnevelésünkben, lelkünk felépitésében is vannak a fordulópontokon viharsarkok, itt kell fokozottabb energiaösszpontosítás és minden sikerül. — Sokszor hangoztatott „turáni átkunk" a széthúzás, a legfontosabb. Értsük meg egymást! Diákok a munkásifjut, fiatal dolgozók a tanulókat. Ismerjük el kölcsönösen képességeinket, becsüljük, szeressük egymást magyar testvériséggel... mert rajtunk mulik a „szebb jövő" valóra válása, a boldog Magyarország. Ha végre megtaláltuk egymást, szoritsunk kezet ápolt diák és dolgos munkáskézzel. Kezdjünk épiteni. Használjuk ki közös értékeinket, szellemi és fizikai termékeinket. Hatalmas nemzetépitő munkánkat folytonosan az éltető szeretet forrassza teherbiróvá, hogy türelemmel viseljük az esetleges nehézségeket. Fütőerőnk a Krisztusi hit, a lelkiismeretes, becsületes munka, szorgalom, a természetes életkedv és ennek csúcsteljesitménye: a kezdeményezőkészség minden vonalon.

Minden rajtunk mulik. Akarunk-e uj ifjuságot a megváltozott világban? Tétovázó nélkül, szól a a válasz. Akkor ne ma vagy holnap, hanem ebben az órában fogjunk munkához. Változzunk meg egyénileg mind-mind, — hogy teljesithessük felelősségteljes feladatunkat. A pünkösdi lángot esdjük lelkünkbe, legyen ott derű, fény, kedv, tetterő. Később pedig eredmény.

Németh Pál.

Ostoros György:

Seg

Hogy a mélyből,
Sár-sötétből
Eget is,
Élő kis
Kéket is lásson már fájó,
Égre váró, kékbe-vágyó
Vak szemünk?
— És jaj, a roppant kőre
Két kezünk
Csak csonka, rokkant döre!
S zuhan, szakad egyre beljebb;
Szorit, fullaszt a vad lehellet.
Egymásba tépve, fogvacogva,
Örjöngve, sirva, vagy kacagva
Mi csak állunk, dermedt, félig-ébren
Duhaj, bűnös testünk sirgödrében
— És a bűn szikla. —
És szikla sziklát ér, úgy temet
Égi, szent, tiszta,
Testbezárt, lehulló lelkeket;
A fehő-fehéreket,
Tükrös-kék szemet

Hogy a mélyből,
Sár-sötétből
Eget is,
Élő kis
Kéket is lásson már fájó,
Égre váró, kékbe-vágyó
Vak szemünk
És fesírjuk Hozzád a
Fázós, kis, árva
Életünk!"

Néhány régebbi neves festőnkről

Irta: dr. Csatkai Endre

Ma úgy vagyunk a soproni művészettel, hogy nagyjai mint soproniak ismertek országszerte. Horváth Józsefet, Mende Gusztávot, Ágoston Ernőt, Sterbenzet és a többieket mint városunkbélieket tartják számon, míg régebben ha sorsa idekötötte, a legtehetségesebbet sem ismerték már más városokban. Éppen azért korábban, ha voltak tehetségesebb művészek, akiket más hivatás nem kötött Sopronba, felszedte a sátorfáját és valamelyik fővárosba igyekezett. Művészete Sopron számára elveszett és csak az életrajzi lexikonokból jut rá az ember, hogy ez is földink.

A mult század második felében nem volt Európában híresebb arcképfestő Angeli Henriknél. Az atyja a Magyar Király fogadó csaposa volt a Várkerületen, ott született a később nagy hírnévre vergődött gyermek is. Tehetségét még Sopronban fedezte fel egy Pálmay nevű festő. De a család elköltözött innen Pozsonyba; a híres művész életének első 10 évét töltötte csak itt, művészetének egyetlen soproni emléke egy igen szép arckép, melyet egykori tanítója, Geronay

Lassow Béla iránt rótta le hálaját.

Sopron büsz

az üdülést, pihenést, szóra
modern kényelemmel

Lövér-Sz

...zemutódlás és az alkalmazott fizetéses szabadsága

A fizetéses szabadsághoz való ...gény előfeltételeként az 1937: XXI. tc. 11. §-ában megszabott ...szolgálati idő folytonosságát a ...000/1938. Ip. M. sz. rendelet 30. §-ának harmadik bekezdése szerint nem érinti az üzlet, üzem, vállalat tulajdonában, vagy vezetésében bekövetkezett változás. Meg abban az esetben sem, ha a munkavállalót új szerződéssel alkalmazzák tovább.

Nem érinti a szolgálat folytonosságát az a körülmény sem, hogy a vállalat, üzem tulajdonában, vezetésében bekövetkezett

...vább a munkavállalót, feltéve, ha a 3000/1938. Ip. M. sz. rendelet 30. §-ának első bekezdésében felsorolt a szolgálati idő folytonosságát nem érintő összes munkamegszakítások és ez a körülményekből beállott munkamegszakítás együttvéve évenkint legfeljebb három hónapot meg nem halad.

Az olyan munkamegszakítást ugyanis, amelynek egyedüli oka az üzlet, üzem, vagy vállalat tulajdonában vagy vezetésében bekövetkezett változás, az idézett §. első bekezdésének alkalmazása

...edés Csornán

A verekedőket először a több... jelenlevők és a pincérek igyekeztek szétválasztani. Amikor ez nem sikerült, a karhatalomhoz fordultak. A kihivott csendőrjárőr a verekedést megszüntette.

A verekedés végeztével két súlyos és négy könnyebb sebesülés maradt a helyszínen, akiket a kihivott községi orvos részesített első segélyben.

A súlyosan sérült Horváth Mihályt és öccsét, Imrét, a csornai Margit kórházban ápolják 20 napon túl gyógyuló sebbel, míg a többiek, akik 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedtek, odahaza vannak.

A verekedés okának és lefolyásának kiderítésére a vizsgálat ...

ALAPÍTVA: 1577

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA

BUDAPEST IV. KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. TELEFON: 189-540.

UTÁNVÉT
SÚLY
Tartalma: K

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

OSTOROS Györgyöt nemcsak mint fiatal és nagyon tehetséges költőt ismerte meg Sopron társadalma, hanem úgyis mint a nyugatvégi magyar ifjúság egyik leglelkesebb, legtevékenyebb vezető tagját, aki minden valóban nemzeti és igaz magyar ügy mellé szívvel-lélekkel kiállt és ki is áll. Ez évben például reá bízták a soproni könyvnapok megrendezését. Most sajnálattal értesültünk arról, hogy Sopron nemsokára elveszti ezt az értékes emberét: Ostoros György Budapestre kerül, ahol nemzetpolitikai szolgálatot fog végezni.

DR. KAMENSZKY Árpád polgármester dr. Pekovits Artur városi főjegyző kíséretében megtekintette a Soproni Képzőművészeti Kör idei rendkívüli sikerű tárlatát, mégpedig ezúttal mint vevő. A polgármester ugyanis képzőművészeink néhány szép alkotását kívánja Sopron város részére megvásárolni.

DR. PEKOVITS Artur városi főjegyző tizesztendős leánykáját az Erzsébet-kórházba kellett beszállítani, ahol az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a kisleánynak vakbélgyulladása van. A műtétet dr. Király Jenő egészségügyi főtanácsos, igazgató-főorvos hajtotta végre, talán mondanunk sem kell, hogy kitűnő eredménnyel.

SOPRON városát a gyógy- és fürdőtelepek közé sorolják.

HERR Ferenc ny. soproni postafőellenőr 83 esztendős korában elhunyt. A gyász jeléül a főposta épületére felhúzták a fekete lobogót.

EGY másik, ugyncsak színházi vonatkozású hírünk is van még a mai napra: Szücs László, aki megpályázta a soproni színikerületet, az elmult napokban városunkban tartózkodott, több vezető előkelőségünknél tisztelgő látogatást tett és hosszabb megbeszélést folytatott dr. Berecz Dezsővel, a Soproni Magyar Színpártoló Egyesület népszerű elnökével.

OLYAN hírek terjedtek el az utóbbi időben Sopronban, mintha a színházépület küszöbönálló korszerűsítési és festési munkálatai miatt esetleg annak kapui ezévben már nem is nyilnának meg a magyar színjátszás előtt. Természetesen erről nincs szó, de nem is lehet és az ilyen elgondolásokat maga Sopron városa, annak színügyi bizottsága és a Soproni Magyar Színpártoló Egyesület utasítaná a leghatározottabban vissza, mert városunkat nem lehet és nem szabad magyar színház nélkül hagyni. A színház épületének megfelelő korszerűsítését, amelyről az Uj Sopronvármegye éppen a napokban számolt be igen részletesen, a nyári hónapok alatt fogják elvégeztetni, úgyhogy késő ősszel — amikor a soproni színievad indul — már a kicsinosított és megfiatalított Városi Színházban mutatkozhatik majd be az új színikerület új és állandó társulata.

Balf-gyógyfürdő megnyílt!

53. Angeli Henrik, női arczkép.

1885. orsz. Kiáll. Eat.

66. Tölgyessy Artúr. HOLDFELJÖTTE.

Angeli Henrik

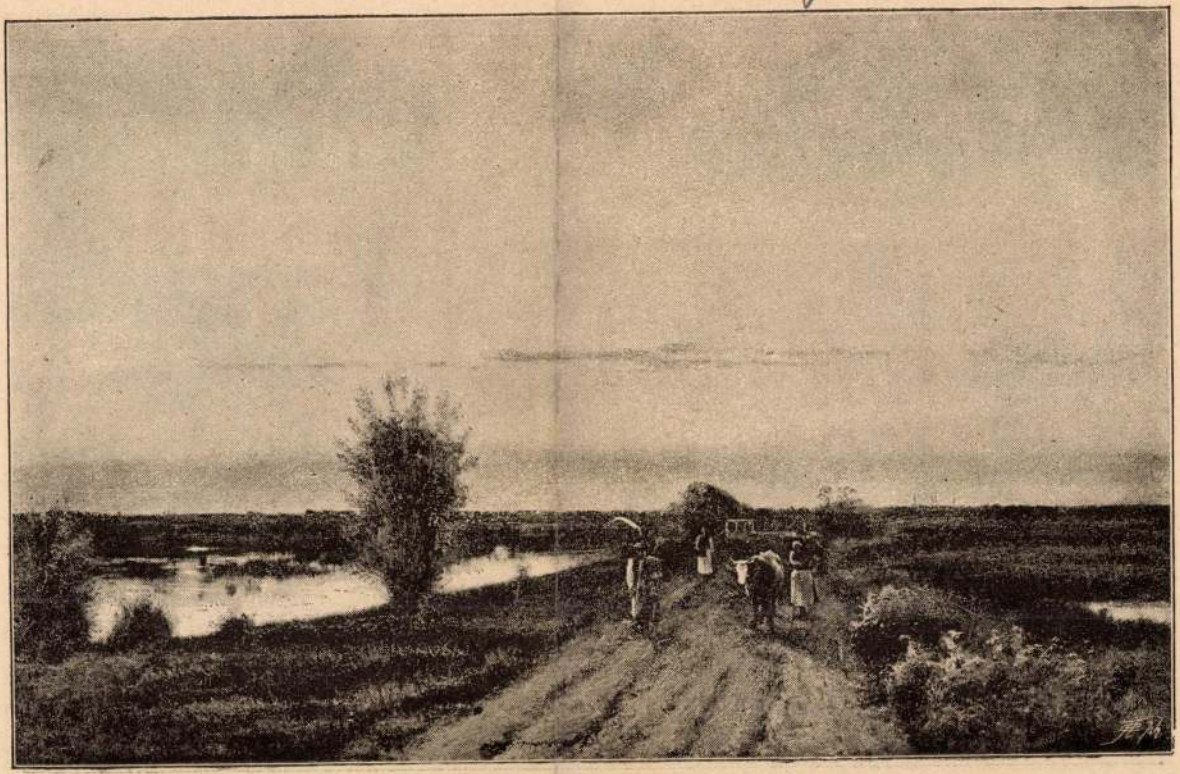

61. Tölgyessy Artur. Az est.

77. Angeli Henrik. Női arczkép.

1885. orsz. kiáll. Eat.

Angeli Henrik

1.

Hevesi Österreich.

Kunst.

236. és Ev. ll

án ház a Kálvin téren, a Tigris a
ház /benne egykor a Bartl-féle
dó és kávéház a Várban, a Vörös
, továbbá Ybl Miklós: budai kioszk,
tterbarth,Hild és Pollák kávéház-
smarke, Signette de maison/ és a
házjegyek,pl. a Mátyás király fo-
család egykori háza helyén álló uj
a sarok/, ahol a Mátyás király ká-
riorai Wodianer Sámuel pesti kávés-

erre, másrészt arra, hogy a mai
gi áldozatot csak akkor vállalhat-
ehetővé teszik, azzal a tisztelet-
ntetü Elnökséghez, hogy a munkából
yt, példányonkénti 15.- pengős ár-

lakója volt. Mindkét kolostor ma is őrzi művészetének emlékeit. Mikor a Mediciek a firenzei S. Marco-kolostort újjáépíttették és a dominikánusok számára engedték át, neki jutott a feladat, hogy az új lakóhelyet falfestményeivel díszítse. Művei közül kiemelendő a kis freskóképeknek az az elragadó sorozata, amelyekkel az egyes lakócellákat díszítette. 1445-ben Rómába kapott meghívást: IV. Jenő számára festett munkái elpusztultak, ellenben fenmaradt az V. Miklós számára kifestett ú. n. Lőrinc kápolna a Vatikánban, amely főműveként tekinthető. Élete végén mint a fiesolei kolostor priorja szerepel.

Angelico működése az olasz művészet egyik legválságosabb korába esik. A Giottótól egy századdal előbb kapott lendület már elvesztette erejét s a mester késői követői mindinkább a mechanikus kézművességben vesztek el. Csak a XV. század huszas évei hoztak Masaccio erőteljes alajkában egy vezérszellemet, aki újabb fejlődéslehetőségeket tudott feltárni. Fra Angelico, bár Masaccio hatása reá elvitathatatlan, alapjában mindig a «lágy stílus» formaszemléletéhez és színeihez ragaszkodott. Legnagyobb alakja annak az egész Európán végigáramló művészi iránynak, amely a középkori szertartásossággal szemben az intim líra világát nyitja meg a vallásos művészet előtt is. Ennek köszönheti Fra Angelico nagy művészi sikerét és ez az oka annak, hogy látszólagos konzervativizmusa mellett is az egész quattrocentóra tudott hatni. Alakját a kortársak és az utókor rajongó tisztelettel vették körül; a boldogok közé sorolták, Angelico-nak nevezték el és mint minden idők vallásos festészetének ideálját tisztelték. Műveinek zöme ma a firenzei S. Marco kolostor múzeumában van összegyűjtve.

A művészetét tárgyaló munkák közül kiemeljük a *Klassiker der Kunst* illető kötetét, amely a mester összes műveit tartalmazza autotipiában; a számos monográfia közül *Supino és Papini* olasz munkáit. GOMBOSI GY.

Angelika-balzsam *(balsamum divinum)*, terpentinolaj, olivaolaj, benzoe, styrax, sáfránytinktura, aloetinktura, glaubersó keverékéből készül, ehhez utólag még angelika-olajat és borókaolajat adnak. Az emésztést és az étvágyat fokozó gyomorcseppek. HIRSCHFELD E.

Angelikafa (növ.), az *Araliaceae* családhoz tartozó *Aralia spinosa* L. Északamerikában, Japánban, Kínában honos.

Angelikagyökér, az Angelica v. Archangelica officinalis ernyős növény gyökere. A fűszeres szagú, csípős ízű gyökeret rossz emésztés esetén háziszerül használják. Főbb alkotórészei: illó olajok, gyanta, mely két alkatból állítható elő, az *angelicin*. Ezenkívül cukrot, zsírokat, csersavat és egy speciális keserű anyagot tartalmaz. Az angelika hátráltatja a belekben az erjedési folyamatokat és előmozdítja a gázok eltávozását.

Angelika-olaj, az Archangelica officinalis nevű növény gyökerének alkatrésze. Színtelen aromatikus folyadék, szeszes italok ízesítésére használják. LEIMDÖRFER J.

Angelimfa, a Leguminosae *(Hüvelyesek)* családhoz tartozó egyes Andira-fajok szolgáltatják (pl. az *Andira racemosa* Lam.), melyek Amerika és Afrika tropikus tájain honosak. Kemény, szívós, ruganyos fájuk kedvelt hajóépítőfa. PALIK P.

Angell (ejtsd: *endzsəl) Norman*, angol-amerikai író, Angliában szül. 1874 dec. 26-án, Franciaországban és Genfben nevelkedett, 1890-ben Amerikába költözött, 1898-ban amerikai lapok levelezője Párisban, hol 1899—1903-ig a *Daily Messenger*-t szerkesztette. 1905—1914-ben a *Daily Mail* párisi kiadásának főszerkesztője volt. A háború előtt kiadott politikai munkái közt híres 1910-ben megjelent *The great illusion* c. könyve, mely megjövendölte a világháborút s megjósolta, hogy a népek nagy öldöklése átka lesz az egész emberiségnek és hogy a háborúk e legnagyobbjában nem lesznek győztesek, hanem csak legyőzöttek. E könyv majdnem minden európai és sok Európán kívüli nyelven kb. egymillió példányban terjedt el. (Magyar kiadásának címe: *Rossz üzlet a háború.)* Egyéb művei közül megemlítendők: *Peace theory and the Balkan* (1912); *Prussianism and his destruction* (1914); *The dangers of half-preparedness* (1916); *The economic chaos and the peace treaty* (1919); *The fruits of victory* (1921). Angel pacifista és a versaillesi békeszerződés revíziójának egyik előharcosa Angliában. *Foreign Affairs* címmel politikai havi folyóiratot szerkeszt. BALLA M.

Angellier (ejtsd: *ãzseljé) Auguste-Jean*, francia kritikus és író, szül. 1848-ban Dünkirchenben, megh. 1909-ben Lilleben. Verseskötetei közül megemlítendők: *A l'amie perdue* (1896), *Dans la lumière antique* (1905). Irodalomtörténeti munkái közül legismeretesebb Burnsről írt könyve (1893). HANKISS J.

Angeln, erdős, termékeny dombvidék Schleswig porosz tartományban, a Flensburgi öböl, Schlei és a Keleti tenger között. 830 km², 45.000 lak. Az angol-szászok innen indultak Anglia meghódítására 450 körül. P. ORMÓS J.

gyakran voltak vizitái, ezeket egy Arnold nevű franciskánus kérésére lediktálta, e följegyzések folignói Angelát a XIII. század egyik legnagyobb misztikusának mutatják, aki Krisztus szenvedését úgy érzi át, hogy minden tagjában vele szenved. HUSZÁR E.

Angela, *szent (Merici)*, szül. 1474 márc. 21-én, megh. 1540 jan. 27-én. Desenzanóban, a Garda tó partján, az Orsolya apácarend alapítója. 1535-ben 12 barátnőjével Bresciában egy társulatot alapított, melynek tagjai az ő eredeti terve szerint a világban maradtak volna s úgy gyakorolták volna az irgalmasság testi-lelki cselekedeteit. Az eredeti szabályzatot Cornaro bíbornok, bresciai püspök 1536-ban hagyta jóvá. Borromei Károly rávette a társulat tagjait, hogy kolostorban, közösen éljenek. Angelát 1807-ben avatták szentté, ünnepe máj. 31. HUSZÁR E.

Angeles, *Los*, 1. város Kaliforniában, lásd: *Los Angeles.*

2. Város Chile Bio-Bio tartományában, (1920) 13.274 lak. 1739-ben alapították.

Angelescu (ejtsd: *àndzsëlëszku) Constantin*, román politikus, szül. 1877-ben. Bukaresti ügyvéd, a Banca Urbana igazgatója, majd a calierai kerület képviselője és a kamara alelnöke volt. 1930 eleje óta a belügyminiszter helyettese. 1930 júl. 21-én Beza György román antiszemita diák revolveres merényletet követett el ellene; sebeiből felgyógyult. BALLA M.

Angeli Henrik

Angeli *Henrik*, festő, szül. 1840 júl. 8-án Sopronban, megh. 1925 jan. 25-én Bécsben. A bécsi művészeti akadémián, majd Düsseldorfban tanult, aztán Münchenben és Párisban is járt, végre 1863-ban Bécsben telepedett le és genreképein (pl. A becsület megtorlója) valamint történeti genreképein (Stuart Mária útban a vesztőhely felé) kívül főleg képmásaival aratott sikereket. Többször festette le I. Ferenc József királyt, megfestette Viktória angol királynő, III. Frigyes és II. Vilmos német császárok, a magyar arisztokrácia sok tagjának képmásait. ÉBER L.

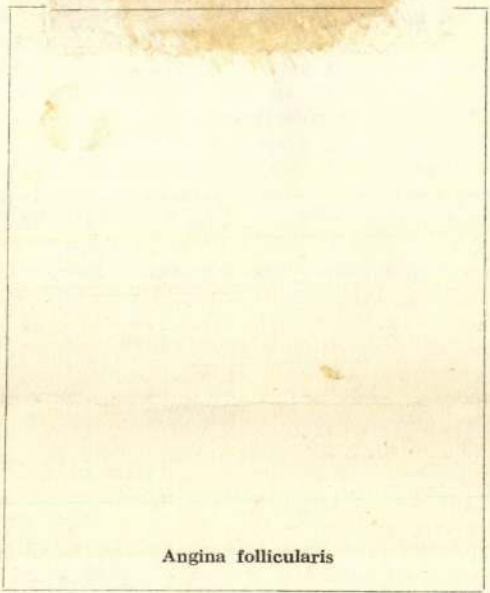

Angina follicularis

Angelica *L.* (növ.), *angyélika*, az Umbelliferae *(Ernyősvirágzatúak)* család génusza, 50 faja az északi flórabirodalom növénye; nálunk 4 faja honos. Magas, többéves fűvek, kétszer vagy többször szárnyalt levelekkel. Az ernyő soksugarú, a virágok fehérek vagy zöldesfehérek. Az *Angelica silvestris* L. (erdei angyélika) vizek mentén gyakori, nagytermetű növény, levelei háromszorosan szárnyaltak, a felsők hüvelye felfuvódott. Szirmai fehérek. Az *Angelica archangelica* L. (orvosi angyélika) Északeurópa, Szibéria magas hegyvidékein honos, de mindenfelé mívelik. Kétszer szárnyalt leveleinek nyele felfuvódott. A szirmok zöldesszínűek. Fiatal hajtásaiból az északi tartományokban főzeléket készítenek. Gyökere, az úgynevezett *radix angelicae* gyógyszer, a finom szesz és ecet gyártásánál is felhasználják. Belőle készül továbbá az angélikabalzsam, angélikaolaj és angélikasav. PALIK P.

Angelica archangelica; *a)* termése

Angelico, *Fra Giovanni Angelico da Fiesole*, firenzei festő, szül. 1387-ben Mugellóban, megh. 1455-ben Rómában. Húszéves korában a dominikánus szerzetbe lépett, noviciátusát Cortonában töltötte, majd 1436-ig a fiesolei kolostor

Gutenberg Lex. III. K.

Anemone, *pápics,* a boglárka-félék családjába tartozó növénynemzetség. Az önálló nemzetségül is tekinthető *Pulsatilla*-t beleértve, 90, mérsékelt égövi faja van. Hazai kb. 19 faj. Jórészt szépvirágú növények, többjük kerti virág. A *Pulsatilla* (kökörcsin) alnemzetség fajai vastag szőrruhájukkal koratavaszi flóránk legszebb ékességei közé tartoznak, ilyenek: *Pulsatilla grandis,* leánykökörcsin, *Pulsatilla nigricans,* fekete kökörcsin. A szorosabb értelemben vett A. hazai fajai közül az *A. silvestris,* erdei szellőrózsa, gyapjas, bozontos szárú, fehér virágú, az *A. nemorosa,* kopaszodó, koratavaszi dísze az erdőknek. Az A.-et áprilistól júniusig nyíló gyönyörű színes virágaiért a kertekben magányosan, csoportokban, ágyakba, v. azok szegélyezésére ültetik. A virágok bimbóban levágva igen tartós vázavirágok. A tápdús, laza talajban fejlődik jól. A töveket 5—8 cm mélyen, szeptembertől októberközepéig, 10—12 cm távolságra ültetik ki. Télre takarni kell. Szaporítása, szabadföldi palántaágyakban, a magvak beérése után azonnal történik. Hollandiai kertészek termelik. Igen szép fajtái: *A. japonica, narcissiflora és pavonina.*

Anemone nemorosa.

Anemonia, a tömlőállatok (Coelenterata) törzsében a virágállatok (Anthozoa) osztályába tartozó állatnemzetség. Legismertebb faja, az *A. sulcata,* a krizantémumhoz hasonló; nagyon gyakori a Földközi tenger partjai mentén és akváriumokban is gyakran látható.

Anemonopsis, a boglárkafélék családjába tartozó japáni növénynemzetség, 1 fajjal.

A nemzet napszámosai alatt a színészeket szokták érteni, Vas Gereben 1857-ben megjelent, ilyen c. regényének nyomán.

Anenkephalia (görög), az agyvelő teljes hiánya vagy hiányos fejlődése.

Anergates, a hangyák egyik nemzetsége; eredetileg rabszolgatartó hangya, mely azonban fokozatosan áttért az élősködő életmódra. Fajai ma más hangyák társaságában élnek. Nőstényei betolakszanak más hangyák bolyaiba, hogy azok etessék őket, amire már csak azért is szükségük van, mert önmagukat nem tudják eltartani. Utódaik szintén a befogadó hangyák rovására nőnek fel.

Anergia, orvosi műszó, a. m. erőtlenség. A szervezetnek védekezésre, ellenállásra leggyengébb állapota. Fertőző betegségek a szervezet A.-ja esetén keletkeznek. Az elmegyógyászatban A.-val a tétlenséget jelölik.

Anerio *Felice,* olasz zeneszerző, *1560. †1614. Nanino tanítványa. A római iskolához (l. o.) tartozik.

Anerio *Giovanni Francesco,* olasz zeneszerző, A. *Felice* öccse, *1567. †1622. Legnevezetesebb műve: *Teatro annonico spirituale* (1619).

Aneroid barométer, légnyomás-változásokat mérő készülék. Az A.-ben a levegő egy majdnem légüres fémdobozra gyakorol nyomást. A doboz fedele és alja ruganyos. Hogy a levegő nyomása a dobozt össze ne lapítsa, az rugók között ki van feszítve. A rugók csak kismérvű deformációt tesznek lehetővé. A doboz deformációját emelő segítségével megnagyobbítjuk, hogy így az A. mutatója a leolvasó skálán elég nagy értéket mutasson.

Anerosia (görög), orvosi műszó, a. m. hiányzó nemi ösztön. Veleszületett elmegyengeségnek, a belső elválasztású mirígyrendszer visszamaradt fejlődésével járó fogyatékosságnak egyik tünete. Lehangoltsági állapotokban, melancholiában és morfinizmus esetében is előfordulhat.

Anerythropoiesis (görög), orvosi műszó, a. m. a veresvértestecskék normális újraképződésének megszűnése.

A nescire ad non esse (latin), következtetés „a nemismerésről a nemlétezésre". Álokoskodás, szofisztika, mert abból, hogy valamit nem ismerünk, még nem következik, hogy az nem létezik.

Anet [ané] *Claude,* igazi néven Jean *Schopfer,* francia regényíró, *1868. †1931. A modern francia regényirodalomban az ú. n. exotizmus (l. o.) egyik képviselője. Legolvasottabb regényei: *Ariane, jeune fille russe* (Elisabeth Bergnerrel a főszerepben mint film is világsikert aratott) és *Quand la terre trembla.* Mindakettő magyar fordításban is megjelent.

Anethol, az ánizsolaj egyik főalkotó része. Képlete: $CH_3O—C_6H_4—CH=CH—CH_3$. Az ánizsolajból nyerik. Fehér színű, kristályos anyag, 22° C-on olvad, 234° C-on (751 mm. nyomás mellett) forr. Az illatszeriparban alkalmazzák.

Anethum, l. *Kapor.*

Aneura *(Riccardia),* a májmohok nemzetsége. 111 faja a földkerekségen mindenütt előfordul. Az *A. pinguis* nedves, homokos talajon nálunk is elterjedt.

Aneurysma (görög) orvosi műszó, a. m. a verőerek és a szív falának kitágulása. L. *Szívbetegségek, Érbetegségek.*

Anezeh, *arab város,* l. *Aneise.*

Anfossi *Pasquale,* olasz zeneszerző, *1727. †1797. Piccini tanítványa és követője. 76 operát, 12 oratóriumot írt. Főként vígoperái jelentősek.

Angara, a Bajkál-tó kifolyása, sebesvizű, mély folyó Középszibériában. Eleinte ÉNy.-felé, majd Ny.-felé folyik, felvesz sok, bővízű mellékfolyót és mint Felső-Tunguzka

ömlik a Jeniszejbe. Közlekedés szempontjából nagy a fontossága (összeköti K.- és Ny.-Szibériát). Hossza 1760 km.

Angaria. 1. A rómaiaknál, a földbirtokosokat terhelő, állami célokat szolgáló, fuvarszolgáltatási kötelezettség. (Katonaság, követek stb. számára.) 2. Régi magyar jogi íróknál A. az évnegyedi bér.

Ange [anzs], francia aranypénz, melyet először VI. Fülöp (1328—50) veretett, 7.42 g súlyban és 24 karát finomságban. Nevét az előlap koronás angyalt mutató képéről nyerte. Később a pénz súlya és finomsága csökkent. 1386 óta Flandriában is vertek A.-okat.

Angela, folignói, boldog, *1248. †1309. Előkelő umbriai családból származott, 1291-ben Szt. Ferenc harmadrendjébe véttette fel magát. Misztikus látomásaival tünt ki; látomásait, amelyek a misztika történetében fontosak, gyóntatója (Raynald) jegyezte fel. Ünnepe: március 30.

Angela, szent *(Merici),* *1474. †1540. A kat. nőnevelés egyik legkiválóbb úttörője. 1535-ben női társulatot alapított, amelynek tagjai védőszentjük, Szt. Orsolya után, *orsolyitáknak* nevezik magukat (l. *Orsolya-rend).* A társulat első főnöknője A. volt. Bresciában van eltemetve. VII. Pius pápa 1807 máj. 21-én szentté avatta. Ünnepe máj. 31.

Angeles [chelesz], *Ciudad de los Angeles,* Bio-Bio chilei provincia székhelye a középchilei szegélyvölgyben. Mezőgazdasági központ. (1926) 13,770 lak.

Angelescu [andzseleszku] *Constantin,* román államférfi. *1869. Bukaresti orvos; több izben közoktatásügyi miniszter, az elemi (1924), magán- (1925) és középfokú iskolai törvény (1928) megalkotója Romániában. A liberális párt egyik erőssége.

Angeli *Henrik,* festő, *1840. †1925. Nagy történelmi képeket festett (Cromwell, Antonius és Kleopátra stb.), nevét azonban inkább virtuóz képmásai tették ismertté. Fél Európa udvarai és közéleti szereplői voltak megrendelői, köztük sok magyar főúr is. Főképp Bécsben működött.

Angeli *Ottó,* róm. kat. áldozópap. *1902. A kalocsai érseki hittudományi főiskolán a dogmatika és liturgia tanára. Liturgikus tárgyú cikkeket írt. E lexikon munkatársa.

Angelica, *angyélika,* az ernyős-virágúak családjába tartozó nemzetség, 50 faja az É.-i félgömb és Ujzéland vidékén él. Az *A. archangelica,* v. *Archangelica officinalis,* havasi patakok mentének hatalmas növénye. Magas, szép növéséért díszkertekben is felhasználják, mint magányos vagy csoport-növényt. Csak nyirkos talajban fejlődik jól. Gyökerét és magját mint gyógyanyagot értékesíteni lehet (l. *Angelikaolaj, Angelikagyökér)* ezért egyes vidékeken nagyban is termesztik.

Angelica archangelica.

Angelico, olasz festő, l. *Giovanni, fra da Fiesole.*

Angelika-balzsam, beszárított, alaktalan, gyantás anyag, angelicint (az Angelica Archangelica hatóanyaga), angelika-savat és keserű anyagot tartalmaz. Étvágyjavító gyógyszer.

Angelika-gyökér (Engelwurtz), az *Angelica Archangelica* (l. *Angelica)* gyökere és gyökértörzse. Főzetét rossz emésztés ellen gyógyszerül használják.

Angelika-olaj, az *Angelica archangelica* (l. *Angelica)* magvából és gyökereiből szesszel való lepárlás utján nyert olaj. Likőrgyártáshoz használják.

Angelin-fa, az *Andria racemosa* braziliai fa kemény, ruganyos fája. Főleg hajóépítéshez használják.

Angell [endzsel] *Norman, Sir,* angol író és politikus, *1874. Fiatalkorában, mint ujságíró Amerikában és Párizsban működött, majd Londonban háborúellenes propagandát szervezett; pacifista könyve *(The great Illusion,* 1910; magyar fordításban *Rossz üzlet a háború* címet kapott) világszerte ismertté tette a nevét. A világháború után, munkáspárti programmal az angol alsóház tagja lett. Több, a békeszerződések revizióját hirdető munkát írt; 1934-ben a Nobel-békedíjjal tüntették ki.

Angeln, termékeny halomvidék Schleswig-Holstein K.-i részében, a Schlei és a Flensburger Förde között. Területe kb. 830 km², 45—50,000 lak. Lakosai földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoznak. Legfontosabb települése Kappeln.

Az *A.-i szarvasmarha* egyoldalú tejtermelő; színe egyenletesen barnavörös. Súlya kb. 450 kg, marmagassága 126 cm. Évente 3000—3500 l. tejet ad. Hazánkba is behozták.

Angelo *Domenico,* olasz vívómester, †1802. Előbb Franciaországban, majd 1755-től az angol udvar meghivására Londonban tanította a vívást. Híres munkája, a *L'école des armes* (1763), több kiadást ért.

Angelologia (görög, a. m. angyaltan), a kat. hittudományoknak az angyalokról szóló része. Tárgya: az angyalok létezése, természetfeletti adományaik, bukásuk, a jó és rossz angyalok (v. ördögök) szerepe.

Angelonia, a tátogatók családjába tartozó növénynemzetség. Kb. 25 faja Amerika trópusi vidékein él, szép virágai miatt dísznövény. Mint melegházi és szobanövény kedvelt. Télen hűvös helyen, mérsékelt öntözés mellett kell tartani. Szép fajták: *A. Gardneri, cornigera* és *salicariifolia.* Betelepítése magvetéssel, szaporítása dugványozással történik, jó tápdús kerti földbe.

Angelos, görög császári család, alapította Konstantin, a Kommenos-házból való I. Alexios császár veje, 1152-ben. Andronikos nevű fiától származó unokája, *II. Izsák*

Uj Idők Lex. II. k.

FŐHERCEGI UDVARTARTÁS
ALCSÚT.

Alcsút 1930 I/16

Jan tisztelt Dr. ur!

Express levelét köszönettel vettem, természetes a felhozott okok tisztázták a késedelmet, hisz az nem határoz hogy a pénz pár nappal előbb vagy később érkezik, én csak azért voltam bátor kérdést intézni hogy a fenséges asszonynak az okot megbírjam jelenteni hogy miért késik a végleges lebonyolítás. most egy másik ügyet vagyok bátor kérdezni; ugyanis: Erzsébet főherczegnő egy képet akar restauráltatni,
A festmény Erzsébet k. fensége édesanyját, Klotild főherczegné Ő királyi fenségét ábrázolja, régi, nagyon szép E. fenségének nagyon értékes, festette Angeli olasz festó 1865. évben, A kép nem nagy krb. az a nagyság mint a fenséges ur képe amit restaurálni méltóztatott, a festményen néhány hólyag van és pár helyen a festék lepattant.
Erzsébet kir. fensége magas megbízásából kérem velem tudatni hogy ezen kép javitását méltóztatik-e elválalni és hogy jól fog-e sikerülni?? Ugy emlékszem mikor Dr. urral bent voltunk E. fensége lakosztályába, Dr ur ert a képet megnézte, és tetszésének adott kifejezést.
Szíves válaszát kérve szívélyessen üdvözli tisztelő

Szíve
Mannucky

Ha a válasz igenlő lessz nekem személyessen kell a képet felvinni nehogy valami baja legyen ./.

ebből is látszik mennyire ragaszkodik és vereti a fennéges
asszony ezt a képet. Kiváló tisztelettel

a fenti

Angeli Henri

Angeli Henrik

József kir. herceg
arckeje 80×60
1878.

József kir. hg. tulajd.
Alcsut

✓

Iml.

Angeli Henrik

Irod

Oppenheimer, Prof. v.

Die zweite Porträtausstellung im Brünner Künstlerhaus.

Forum. 1934. 132. l.

ő

x, kissé balra fordult, keretbe helyezett tojásdad
kardjának markolatán nyugtatja. Előre fé-
szakállt hord. Nyakkendője rojtos, atillája
körül csavartan viseli. ~~Bal villái~~ Kardhor-
háttér hegyektől szegélyzett sik terület, hol bás-
rata a kép alatt:

rgey".

keretnek 5.9 : 5.1 cm.

714.

107/95 № 109.

Angeli Henrik

Árverési Csarnok aukcio kat.

39. sz. 1927 okt.

40 – 41. ucm nerepel

Angeli Heinrich

stod
2

Neue Freie Presse

1907. März. 17.

(Die Eröffnung der Frühjahrsausstellung im Künstlerhause.)

639.

Angeli Henrik

1840–1925.

Frigyes herceg mint trón-
örökös. Jelezve 1882.
70 x 56 cm.

vid

Wallace Collection
Catalogue. Pictures
and Drawings. London,
1928. 1–2. l.

KANNÁT TARTÓ OROSZLÁN, I
Magyar munka, XIX. század.
Tondó, átm. 25 cm.

NŐI FEJ ornamentális keretben.
Magyar munka 1900 körül.
24×15 cm.

Angeli Henrik

U. 4039

Magyarország

1925. okt. 22.

(Meghalt A., a királyok arcképfestője.)

Bécsben, 85 éves korában 1925. okt. 20(?)

Angeli Henn?

l.

Heves i Dest

234, 243 l.

Angeli Henrik

cród
i

Csatkai Endre dr:

Nehány rejebbi
neves festőnkről.

Uj ~~Somog~~ oprov vármegye

1942. máj. 23.

USV-nek
van röviditve a
lap címe. Meg kérdez-
ni Cs.-t jól fejtettem-e
meg a rébusz.

132

1904. április 11.

Czigler Győző miegyetemi tanárnak: Üdvözlet épitészeti osz-
felügyelővé történt kinevezteléve alkalmából. (253/1904.)

Angeli Henrik

Cáid

Muvészeti Lexikon
24. l.

Herkules birkozása Antheusz-
szal; római bronzszobrocska

II. 16.

Angeli Henrik

Angeli arcképiró Windsoorba ment az angol királynő és a trónörökös családjának arcképeit lefesteni.

Fővárosi Lapok
1875. 444 l.
I füzet

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Budapest., IX

Högyes Endre utca 10

Angeli Heinrich

1.

Heveri, Ludwig

Altkunst — Neukunst.
Wien. 1909
362.426.428.1

Kemenyfi K. Dániel IV. 257

Angeli Henrik

festő

ivód

Krück I. 22. l.

Salzburg II. 55.

1906. I. 19.

Debreczen sz. kir. város tanácsának: az 1904 évi régészeti segélynek 152-16 K. hijával történt felhasználása tudomásul szolgál; a maradvány felhasználásának tudomásul vétele csak tételes elszámolás után történhetik. Bekéretik a kiadások részletes jegyzéke az óháti és bivalyfalvi leletek leltárával együtt. Az államsegély elszámolása a jövőre nézve a Jöfség 1904/616 sz. utasítása szerint történjék. A jegyzőkönyben (melyből jövő alkalomkor hiteles másolat küldendő az irattár számára) említett, de kézhez nem vett költségvetési előirányzat elküldése kéretik.

(1123/905)

Angeli Henrik, festő (III. 144.

Mur. és Kat. Erd.

Angeli Henrik

† 1925

U. 4039

~~Ásatás, lesenczeistvándi VII. 156~~

Angeli Henrik

V

5

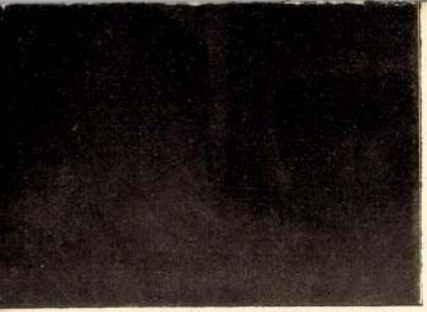

BOHÉMEK
RÉTI ISTVÁN FESTMÉNYE
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Angeli Henrik

a bécsi kepzm. akadémia tanára.

vöd

Fleischer Bécs 21. l.

Tejes

Káldor Imre

pénzes levélben 236.-

úr számláját kieggyen

at pénz átvételen

ANGELI *Henrik*, festő, * Sopronban 1840 július 8., † 1925 október 20. Bécsi tanulmányai után Düsseldorfba költözött. Leutze tanítványa volt s itt megfestette első történeti kompozícióját, Stuart Máriát (1857). Ezt Münchenben, Párizsban és Bécsben még egy sor gazdagon jelenetezett történeti képe követte; a hetvenes évektől fogva, midőn külön iskolát kapott a bécsi Akadémián, mégis inkább virtuóz módon megfestett arcképei biztositottak neki nagy keresettséget az arisztokratikus és udvari (Berlin, London, Péterv.ár) körök részeiről. Ezeket az arcképeket meleg színezés, a szalón leszűrt pompája, biztos futamú ecsetjárás jellemzi. Ismételten lefestette I. Ferenc József királyt és a magyar arisztokrácia számos tagja is vele készíttette képmását.

+a

Eg. I. 33. l.

1443 Olasz munka, XVI

Consolrész.

Ornamen

felette leveles ~~díve~~

madár látha

Szürke

Méretei

1897: VII.

tetett el. (480 97

Flor

377.-

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS HALÁLA.

A megrendítő hir napok óta tartó izgalmak közepette érkezett Budapestre. A véderő-törvényjavaslat megszavazása következtében beállt események foglalkoztatták a kedélyeket. Az utczákon nagy tüntetések zaja háborgott. Lovas és gyalog katonaság tartotta megszállva a város főbb utvonalait. Január 30-ikán a képviselőház is félbeszakította ülését, miután az ellenzék két pártja kijelentette, hogy tanácskozásokat nem akar folytatni akkor, mikor a képviselőházat katonaság veszi körül. A ház két napra el is halasztotta tárgyalásait, szükség levén a kedélyek csillapulására.

És mindjárt a déli órák után egy Hiob-hirt kezdtek suttogni, hitetlenül, de aggodalmasan, mert a megdöbbentő hir több oldalról érkezett. Kereskedők, pénzemberek kapták az első táviratokat Bécsből, de ezek homályosak voltak. Azt tudatták, hogy a trónörököst vadászat közben baleset érte s ezért a bécsi börze bezáratott. Mások számára igy szólt a tudósítás: «Megrendítő esemény következtében a bécsi tőzsdét bezárták.» Délutáni 2 óra után jöttek e hirek. A budapesti börze is megkapta az értesítést, hogy a bécsi börzén ma nincs semmi üzlet. Bizonyosat senki sem tudott. Hivatalos körökben hiába kértek felvilágosítást, megnyugtatást. Ott csak később tudták meg a borzasztó valót. Délután 3 órakor nyert határozott alakot a Hiob-hir: *Rudolf trónörökös meghalt!* A városházán épen közgyülés volt. Előkelő üzlet-emberek bizonyították ott, hogy szavahihető értesítést kaptak Bécsből. Most már a hivatalos köröknek is megjött a lesujtó tudósítás. A miniszterelnökség délután 3 óra után értesitette a szabadelvü kört a trónörökös haláláról.

Rövid idő alatt eljutott a gyászhir a város legtávolabbi részébe. A lapok külön kiadásokat rendeztek, kinyomatták a Bécsből jött hivatalos táviratot, mely igy hangzik:

Bécs, jan. 30. Baden melletti Meyerlingből, hová Rudolf főherczeg trónörökös tegnapelőtt este vadászatra ment, ép most érkezik a mélyen megrendítő hir, hogy ő fensége *valószinüleg* szélhüdés következtében hirtelen meghalt.

A hivatalos lap külön kiadása még hozzátette e tudósításhoz, hogy Rudolf főherczeg ő fensége jan. 28-ikán több vendégével vadászati kirándulást tett Baden melletti Meyerlingbe. Hivatalosak voltak Koburg Fülöp herczeg és gróf Hoyos József is. Ő fensége azonban már jan. 29-ikén kissé rosszul érezte magát, és e miatt a Burgban megtartandó családi ebédről is ki kellett magát mentenie. Midőn a vadásztársaság tagjai jan. 30-ikán reggel egybegyültek, s ő Fensége a trónörökös körükben meg nem jelent, rögtöni részvétteljes tudakozódásukra fájdalomtól megtörten vették azt az irtózatos hirt, hogy ő fensége szélhüdés következtében meghalt.

De tartotta magát, habár lappangva az a hir, hogy a trónörökös nem természetes halállal mult ki.

A fájdalom és megdöbbenés mély hatása nyilatkozott mindenütt. A középületekre kitüzték a fekete lobogókat. Az e napi és következő napok mulatságát, szinházi előadásait beszüntették.

*

A mint *Budapesten*, ugy *Bécsben* is csak elkésve és kezdetben zürzavaros alakban terjedt el a katasztrófa hire. Az első hir az volt, hogy a trónörököst vadászat közben érte baleset. Kezdetben csekélyebb balesetről beszéltek, aztán sulyos sebesülésről. Majd azt mondták, hogy a baleset vasuton történt. Déli 1 órakor még semmi bizonyosat sem lehetett tudni, két óra tájban a hivatalos Correspondenz Bureau tudtul adta, hogy a trónörököst szélhüdés ölte meg. Leirhatatlan volt a megdöbbenés. Ezerenkint özönlött a tömeg a császári lak elé, hol néma volt minden.

Az osztrák képviselőházba délután 2 óra előtt jutottak el a szállongó hirek. Az izgatottság közepette egy császári zsandár lépett a miniszterek szobájába és gr. Taaffe miniszterelnököt a király nevében felszólitotta, hogy siessen a Burgba. A házban Nevera képviselő beszélt, mikor bizonyos lett a hir. Megsugták neki, s ő azonnal félbe hagyta beszédét, Smolka elnök pedig berekesztette az ülést. Falkenhayn földmivelési miniszter hozta meg hivatalosan a trónörökös halálának hirét.

Gróf *Taaffe* miniszterelnök az összes miniszterekkel a Burgba ment, hol minisztertanács tartatott. Gróf *Kálnoky* külügyminiszter megküldte az értesitéseket a külföldi udvarokhoz, a Bécsben székelő diplomatákhoz. Az idegen udvarok követei nemsokára a külügyminiszteriumba siettek, s fájdalmas megrendülésöket tolmácsolták.

A borzasztó hir délelőtt tizenegy órakor érkezett meg a Burgba. Hoyos gróf vitte meg az értesitést Meyerlingből. Ugyanakkor *Stefánia* trónörökösné értesülvén róla, hogy a királyné beszélni óhajt vele, azonnal a királyné lakosztályába sietett, hol először értesült a kimondhatatlan csapásról, mely özvegygyé tette. Stefánia herczegnő és Mária Valéria fájdalma megrendítő volt. Stefánia herczegnő a királyné mellett maradt, hogy együtt sírjanak.

*

A *trónörököst* január 30-án halva találták ágyában. Hét óra után lépett a vadászkastély hálótermébe a komornyik, hogy a trónörököst felköltse. Meredten, mozdulatlanul találta.

A holttestet a hálószobában tábori ágyra helyezték, selyem plüs takaróval borították le. Az arcz nyugodt volt. A szobába csak kevesek nek engedték meg a belépést.

Miután dr. *Widerhofer* tanár a halált konstatálta, a szobát bezárták és a kulcsot Bombelles gróf főudvarmesternek adták át, a ki délután 3 órakor érkezett meg. Vele együtt a főmarsalli hivatal alkalmazottjai és *Claudy* udvari tanácsos főutazási igazgató is megérkeztek, hogy a holttest Bécsbe szállítása iránt intézkedjenek. Arra a hirre, hogy a trónörököst vadászat közben baleset érte, *Siebenrock* badeni járásbiró is megjelent, hogy szolgálatait hivatalos minőségben felajánlja, de be sem bocsátották a kastélyba, hanem udvariasan tudtára adták, hogy nincs reá szükség, mert a főmarsalli hivatal már megtette a kötelességét s a járásbiró közbelépésére semmi szükség sincs.

Este a holttestet a badeni indóházhoz szállitották. Bécsből külön vonaton két század lovasság érkezett, mely a holttestet Meyerlingből Badenbe kisérte. A halottat éjjel vitték Bécsbe.

*

Rudolf trónörökös hétfőn, jan. 28-ikán délben ment el Bécsből udvari fogaton Breitenfurthba, a hol bérkocsi várta, de a trónörökös gyalog tette meg az utat a közel levő Meyerlingbe. Délután igen jókedvű volt és vidáman mulatott vendégeivel, kik közt volt sógora, *Koburg* Fülöp herczeg és a legközelebb titkos tanácsossá kinevezett *Hoyos* gróf is. Kedden a vendégek vadászni mentek. Gyönyörü szarvast lőttek, a mi nagy örömére volt a társaságnak. Visszatérőben a trónörökös főfájásról panaszkodott s rövid időre visszavonult termeibe. Ennek következtében maradt el a kedd délutáni családi ebédről is. Kedden este a trónörökös dolgozószobájában több levelet irt. A vadásztársasággal abban egyeztek meg, hogy szerdán reggel ½8-kor indulnak vadászni. A trónörökös már 7 órakor felébredt és csöngetett régóta nála szolgáló komornyikjának, Loschek Jánosnak, kinek megmondta, hogy fél nyolczra hozza be reggelijét. A komornyik távozott, de midőn fél óra mulva visszatért, a trónörököst halva találta ágyában. Koburg herczeg és Hoyos gróf épen az udvarban voltak, midőn a komornyik kirohant a trónörökös hálószobájából és a borzasztó hirt meghozta. Az urak a trónörökös hálószobájába siettek és egy pillantás a a mozdulatlanul fekvő trónörökösre mutatta, hogy itt hiábavaló minden emberi segítség, — a trónörökös nemes lelke megvált a földtől. Mig Koburg herczeg a nagy szerencsétlenség súlya alatt megtörve állt fenséges sógorának halálos ágya mellett, Hoyos gróf Badenbe és onnan Bécsbe sietett, hogy a császári és királyi családnak megvigye a rémes hirt. Tizenegy órakor tudta meg ő felsége az atyai szivét összemarczangoló megrázó hirt, hogy kedveltje, koronáinak reményteljes örököse nehány órával előbb elhunyt.

Hoyos gróf nem határozhatta el magát arra, hogy a nagy csapást, mely a császári szülőket érte, azoknak távirati uton adja tudtukra. Bécsben a királyi családnál előbb senki sem tudta meg, hogy Rudolf trónörökös megszünt élni. Egyik tudósitás szerint a gróf azonban nem tehette meg a szomoru jelentést közvetlenül ő felségének, hanem azt ő felsége főhadsegéde, gróf Paar altábornagygyal közlé. Ez azonnal bejelenteté magát a királynénál, hogy ő felségének a trónörökös rögtöni halálát a lehető kiméletes módon tudtára adja. A királyné a fájdalomtól és megrendültségtől lesujtva hallgatá a remegő hangon tett közlést. Emberfeletti megerőltetéssel aztán felemelkedett. Talált erőt arra, hogy megköszönje gr. Paarnak, hogy először közlé vele a hirt, mert a nagy, iszonyu csapás mellett, mely a Habsburg-házat érte, az ő feladata a vigasztalás és a fájdalom enyhitése, a mennyire ez lehetséges. A felséges hölgy ezután maga közlé királyi férjével egyetlen fiuk halálának megrendítő hirét.

*

A király atyai fájdalmával elzárkózott, csak az uralkodó család tagjait fogadta, kik részvétük kifejezésére jöttek el a Burgba. Délután három órakor *Károly Lajos* főherczeg (kit most a trónöröklés joga illet) a Burgba hivatott. A főherczeg e napra épen nagy ebédre készült, melyre a trónörököst is várták. Előttevaló nap sürgönyözött a trónörökösnek Meyerlingbe: vajjon eljön-e az ebédre; a táviratra nem jött válasz. Január 30-án ujabb távirat ment Meyerlingbe, melyre Koburg herczeg azt válaszolta, hogy a trónörökös roszul van, egy második táviratban azt jelentette, hogy a trónörökös sulyosan beteg, a harmadikban meg azt, hogy meghalt.

Károly Lajos főherczeg fia, *Ferencz Ferdinánd* Prágából a gyászhir vételére azonnal Bécsbe utazott.

*

Gizella főherczegnő és *Lipót* bajor herczeg a halálhir vétele után rögtön Bécsbe utaztak Münchenből. Jan. 31-én reggeli 6 órakor érkeztek Bécsbe. A király várta őket, s könyezve átölelte mindkettőt, s többször megcsókolta. — Az uralkodó családnak Bécstől távol volt tagjai sietve a gyászoló városba utaztak.

*

A holttest jan. 30—31-ike közti éjjel érkezett meg Bécsbe, éjféli 1 óra után, a déli vasut indóházába, hová csak kevés embert bocsátottak be.

Hatlovas udvari kocsi várt a holttestre, melynek átvételére herczeg Hohenlohe főudvarmester jelent meg. A koporsót Mayer udvari lelkész kisérte, ki a halottat Meyerlingben beszentelte. A vonatról 12 udvari szolga emelte le a fekete bársonynyal fedett koporsót. Azonnal az udvari kocsira tették, mely azután a sötét éjszakában megindult. Az utczákon nem volt katonaság s nem történt semmiféle gyászpompa kifejtése. Az utczákat óriási tömeg lepte el, mely némán nézte a gyász-menetet. Éjfél után két óra volt, midőn a menet a külső Burg-kapun s a Ferencz-téren át a Schweitzer-trakthoz érkezett, hol a koporsót leemelték s az udvari kápolnába vitték.

A király reggel megnézte a halottat. Hosszasan állt mellette és keservesen zokogott. Stefánia főherczegnő a fájdalomtól háromszor összeroskadt.

*

Bármily hirtelen és váratlanul jött is a trónörökös halálának a hire, s bármily lesujtó hatással volt is a hozzá közel álló körökre, annyi bizonyos, — mint bécsi lapokból olvassuk, — hogy az utóbbi hetekben környezete igen meglepő változást vett észre kedélyállapotában; a legderültebb hangulatból egyszerre mély búskomorságba csapott át, sőt az is megtörtént, hogy a trónörökös hitetlenül mosolygó környezetének nagy meglepetésére a halálról beszélt. Mikor az utóbbi időben néha a birodalom jövendő sorsáról beszéltek, vagy azt fejtegették neki, hogy milyen befolyást lesz egykor hivatva gyakorolni Ausztria-Magyarországnak és egész Európának jövendő sorsára, mélyen felsóhajtva azt szokta válaszolni: «Majd meglátják, hogy ezt nem érem meg!» Mikor a mult évben Neumann-Spallart, ki «*Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben*» czimü mű szerkesztő-bizottságának is tagja volt, meghalt, a szerkesztő-bizottság ülést tartott, melyben a trónörökös elnökölt és ekkor az elhunytról meghatóan, az összes jelenlevőket elérzékenyftően emlékezett meg, de mikor beszédét bevégezte, a hozzá legközelebb ülőkhöz fordult és azt a kérdést intézte hozzájuk: «Vajjon ki lesz a legközelebbi, a kit a halál ebből a körből kiragad?» Senki se hitte, hogy az ifju erőben viruló trónörökös lesz az.

*

A temetés iránt csak később történt intézkedés. A fájdalom annyira megtörte a királyt, hogy a két első napon erről beszélni sem lehetett vele. *Vilmos* német császár személyesen ohajtott megjelenni a trónörökös temetésén, ki barátja volt, kivel sok időt töltött együtt, s ki egyik fiának keresztapja. De a külföldi udvarokkal tudatták Bécsből, hogy ő felsége képtelennek érzi magát elfogadásukra. A *belga királyi család* azonban eljön. A királynak uralkodónk maga küldte meg táviratban a megrázó tudósítást.

Az ideiglenes ravatalt a trónörökös hálószobájában állitották föl, s az uralkodó család tagjai többször megjelentek ott. Az első koszorut az özvegy helyezte a ravatalra. Az elhunyt kedvelt virágaiból, fehér rózsából, szegfűből és gyöngyvirágból van ez kötve. A bonczolás február első napján történt meg, aztán bebalzsamozták, és esti 10 órakor átvitték a Burg kápolnájába. A császári család sírboltjában, a kapucinusok temploma alatt helyezik el örök nyugalomra. A temetés kedd előtt alig történhetik meg. A *walesi herczeg* jelen lesz a temetésen.

*

A *külföldön* is mindenütt a legnagyobb megdöbbenést okozta a trónörökös oly váratlan halála. *Vilmos* német császár azonnal az osztrák-magyar nagykövethez, gr. Széchenyi Imréhez sietett, ki azonban még akkor nem kapott hivatalos értesitést. Vilmos császár később táviratban fejezte ki fájdalmát uralkodónknak. — *Leo* pápától, *Umberto* olasz királytól is még aznap este táviratok jöttek Bécsbe. — A *belga királyi* családban a hirnek megrendítő hatása volt. A belga képviselőház azonnal felfüggesztette üléseit. Az *angol* lapok a legteljesebb rokonszenvvel és mély megilletődéssel irnak Rudolf trónörökösről és korai haláláról.

*

Ujabb hirek szerint Hoyos gróf még haldokolva találta a trónörököst, de már mentség nem volt. A gróf Bécsbe sietve, először is a trónörökös főudvarmesterével, Bombelles gróffal értekezett, majd a királyné udvarmesterét, báró Nopcsát is beavatták a

titokba, aztán a királyné több udvarhölgyét, kik a királynéhoz siettek. A királyné siró-görcsöket kapott. Mikor végre magához tért, elhatározta, hogy ő közli a borzasztó csapást a királylyal. Csodálatos, de egyszersmind félelmes nyugalommal tette meg a felséges asszony az intézkedéseket. A királyra a hir megrendítőleg hatott és a fájdalomtól alig tudott magához térni.

Az irtózatos katasztrófának fájdalmai tépnek mindenkit a Burgban. Megnyugtató szavakat a legfőbb tanácsadók sem képesek találni. *Tisza* miniszterelnök kihallgatása ő Felségénél megrendítő volt. *A király* némán nyujtá kezét a miniszterelnöknek, ki a kétségbeesett atya láttára a fájdalomtól lesujtatva alig volt képes részvétének és érzelmeinek kifejezést adni. Ő Felségét megkérték, vonuljon vissza egy időre. A király visszautasitotta a tanácsot, megjegyezve, hogy *ő fiánál marad*. Ő felségét egyetlen fiának szörnyű vége egészen megtörte. A fájdalom — irja egy félhivatalos bécsi lap — a második napon még hangosabban nyilatkozott. A *királynénak* már kifogytak könnyei és csak némán tekint maga elé: a *trónörökös özvegye* könnyárban úszik, szakadatlanul zokog és csak a szánalomra méltó árva, a kis *Erzsébet* főherczegnő áll anyja mellett hallgatag, kérdő tekintetet vetve a zokogóra.

*

A két első napon folyton szállongtak az ellentétes hírek a trónörökös halálának körülményeiről. A közvélemény jól érezte, hogy a meyerlingi csöndes vadászlakban egy tragikus katasztrófa folyt le, melyet még nem ismerhetni egészen. Senki sem nyugodott meg abban a magyarázatban, melylyel megfejteni igyekeztek, hogy mért kellett oly soká késni a trónörökös halálának hírül adásával, mért terjedt el az először oly fölriasztó módon. A börzék homályos hírei órákig lappangtak. Mikor az osztrák miniszterelnököt a képviselőházból a Burgba hitták, egészen kikelve arczából, a borzalom kifejezései közt rohant el. Ugyanezt látták a rendőrfőnökön is, ki épen a képviselőház egyik termében volt, honnan sápadtan futott alá a kocsihoz.

Az udvarnak jan. 31-ikén Budapestre kellett volna jönni. Az udvari személyzet már megérkezett. Jan. 30-ikán délelőtt 11 óra után megjött a rövid utasítás, hogy a személyzet térjen vissza Bécsbe. Az osztrák-magyar vasút budapesti igazgatósága is megkapta az értesítést, hogy az udvari vonatokat, melyek a királynét, Mária Valeria főherczegnőt és a királyt hozták volna, ne várják. De órák múltak el, míg a váratlan intézkedések oka ismeretessé vált.

Az első terjengő hirek azt mondták, hogy a trónörököst vadászaton érte szerencsétlenség, egy véletlen lövés. Majd pedig merényletről beszéltek. A badeni járásbiró e hirek következtében jelent meg Meyerlingben, de nem bocsátották a halotthoz.

A trónörökös erős és egészséges ember volt, s ha gyöngélkedett is olykor, de testi szervezetét betegség nem emésztette. Igy ismerték őt. Környezete azonban darab idő óta nem találta oly életvidámnak. Halála után el is beszélték, hogy a komorság jelei sokszor feltünővé váltak, nyilatkozataiba nem egyszer belevegyült a szomoruság, és czélzásokat tett szomoru végre, a halálra, melyet mintha közeledni érzett volna.

Rudolf trónörökös összes papirjainak rendezésével már két év előtt és csak nyolcz nappal ezelőtt ismét megbizta *Szögyény* László külügyi osztályfőnököt. Szögyény, minthogy gyermekei kanyaróban szenvednek, négy hét óta nem közlekedett a trónörökössel. Röviddel ezelőtt azonban Szögyény levelet kapott a trónörököstől, melyben a *trónörökös* sajnálatát fejezte ki, hogy Szögyénynyel nem beszélhet és *emlékezteti őt, hogy halála esetére nagyszámu leveleinek rendezésével megbizta*. A trónörökös *végrendelete* kizárólag *magánügyekre vonatkozik*.

*

A hivatalos lapok — Budapesten a «Budapesti Közlöny», Bécsben a «Wiener Zeitung» — február első napján közhirré tették a trónörökös halálának megrázó részleteit. Megdöbbenéssel, szorongva olvasta mindenki a következő *hivatalos értesitést*:

«Az ő cs. és kir. fensége *Rudolf* főherczeg trónörökös elhunytának lesujtó eseményéről általunk tegnap közölt adatok, a magas elhunyt legközelebbi környezetének a végzetterhes esemény kábító benyomása alatt szerzett első észleleteire voltak alapitva. A környezet, miután a hálószoba ajtaja feltöretett, ő cs. és kir. fenségét ágyában élettelenül találta, s ezen első benyomásra támaszkodtak aztán a Bécsbe érkezett jelentések, valamint az a föltevés is, hogy a halált szivszélhüdés okozta.

«A jelenvoltak sürgős táviratban kérették Meyerlingbe dr. *Widerhofer* udvari tanácsost, ki ennek következtében a legközelebbi vonattal oda sietett.

«A haladéktalanul megejtett vizsgálat alkalmával dr. *Widerhofer* megállapította, hogy a boldogultnak fején egy meglehetősen nagy seb van, a koponyafalak és koponyacsontok nagyobb kiterjedésü leválásával, melynek rögtöni halált kellett előidéznie, s a mely lő-sebnek ismertetett fel. Az ágy mellett, a jobb kéznek közvetlen közelében megtalálták a kilőtt revolvert, s a fegyver helyzete semmi kétséget sem hagyott fenn arra nézve, hogy a halál önkezüleg okoztatott.

«Az a körülmény, hogy ő cs. és kir. fenségének szolgaszemélyzete a melléképületekben volt elhelyezve, és hogy a boldogult mellé beosztott szolga a vadászat megrendelése végett ő fensége parancsára a házat rövid időre elhagyta volt: érthetővé teszi, hogy a lövés durranását senki sem hallotta meg.

«A haladéktalanul Meyerlingbe küldött, s a fennálló szabályok szerint megalakitott bizottságnak feladatát képezte, a tényállást és a mellékkörülményeket jegyzőkönyvbe venni.

«El nem hallgathatjuk, hogy ő cs. és kir. fensége közvetlen környezetéből többen az utolsó hetekben a beteges ideg-gatottságnak gyakori t neteit észlelték rajta, ugy, hogy azon nézethez kell ragaszkodni, hogy e borzasztó esemény pillanatnyi elmezavarnak volt kifolyása. Ezenkivül megemlithető az is, hogy ő cs. és kir. fensége egy idő óta gyakran panaszkodott főfájásról, melyet ő maga annak tulajdonitott, hogy mult őszszel lovával elbukott; ez a baleset azonban, ő cs. és kir. fenségének határozott parancsára, annak idején titokban tartatott.»

*

A halottat jan. 31-ikén nehányan megnézhették olyanok, kiket a trónörökös barátságával tüntetett ki. Az elhunyt még az ágyon feküdt. Vonásai nyugodtak. Vastag bajusza rendben van, csak az arcz valamivel sötétebb szinü, miután a szakáll az utolsó beretválkozás óta látszólag megnőtt. A *fej egy fehér kendővel körülkötve*, a testet mellig fehér piquettakaró födi, kezei mellén össze vannak kulcsolva, de alig láthatólag a takaróra szórt sok virágtól. Az ágy lábánál a falon Lajos bajor király szép olajfestésü képe függ, melyet a trónörökös pár év előtt magától a szerencsétlen bajor királytól kapott emlékül.

*

Legujabb hirek. A február elsején estig érkezett hireket a következőkben állitjuk össze: A *bonczolás* a február elsejére virradó éjjel történt meg. A halottat tábornoki egyenruhába öltöztetik, s vasárnap éjjel viszik át az udvari kápolnába. Hétfőn és kedden délelőtt a közönség is megtekintheti a trónörökös holttestét. A *temetés* valószinüleg kedden délután 4 órakor lesz. — Midőn *Koburg Fülöp* herczeg meglátogatta a királyt, ő felsége megtörten borult nyakába, hevesen zokogott. A *király*, a mint a *királynét* a trónörökös ravatalához vezette, letérdeltek és zokogva imádkoztak, mig egyszerre a királyné ájultan omlott össze. *Angeli* festő rajzot készit a halott trónörökösről. — A *trónörökös* több levelet hagyott hátra, de ezek tartalmáról semmit sem tudni. A végzetes nap reggelén a trónörökös Loschek komornyikot kocsiért küldte el, valószinüleg azért, hogy e gyedül maradhasson. Aztán ágyba feküdt, bezárta az ajtót s gyertyavilág mellett egy revolverrel jobb halántékába lőtt.

*

Az országos gyász.

A táviró szertevitte az ország legtávolabbi részébe is azonnal a katasztrófa hirét, s a fájdalom egyszerre nyilatkozhatott az országot ért megrázó katasztrófán.

A fővárosban minden középületen és számos magánházon is már az első órákban kitüzték a gyászlobogókat. A farsang vigalma elnémult. A szinházak a két első napon zárva maradtak.

Tisza miniszterelnök és gr. *Tisza* Lajos jan. 30-dikán az esti vonattal Bécsbe utaztak.

Az *országgyülés* mindkét háza jan. 31-ikén ülést tartott a gyászeset alkalmából. Mindkét ház ülését gyászkeretü falragaszokon hirdették ki, mindkét ülés kizárólagos tárgya a trónörökös halálának bejelentése volt, mindkét ház összes tagjai gyá-zba öltöztek s a meghatottságnak és mély fájdalomnak oly tanujelét adták, mely igazán méltó képviselője volt az egész nemzet gyászának.

A *képviselőház* tagjai rendkivül nagy számban jelentek meg. *Péchy* Tamás elnök fekete diszmagyarba öltözve foglalta el helyét s mély meghatottsággal adott kifejezést a gyásznak és inditványozta, hogy a ház a jegyzőkönyvben is adjon kifejezést lesujtó fájdalmának; hatalmazza föl az elnökséget, hogy kifejezhesse a királyi szülők előtt, mennyire érzi a ház ő felségök fájdalmát és a hazánkat ért szerencsétlenséget; továbbá, hogy a mig a ház a szerencsétlen halott végtisztességtételénél is nem ád kifejezést szeretetének, addig érdemleges ülést nem tart, de a végtisztességtétel módozatainak megállapitása végett még összeül.

Az elnök bejelentését a képviselők állva hallgatták. Végül igy szólt az elnök: A mint ez nagy eseményeknél szokásos, most is különböző hirek terjedtek el az egész országban. *Errre a hirekre vonatkozólag kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy azokból csak egy a való, az, hogy szivszélhüdés vetett véget a trónörökös drága életének*. A midenható Uristen rendelkezéseiben meg kell nyugodnunk; de kérjük Urunk Istenünket, hogy adjon nagy halottunknak örök nyugodalmat és adja áldását drága poraira; hogy adjon forrón szeretett, felséges királyunknak, királynénknak és az ifju bánatos özvegynek erőt a nagy csapás elviselésére és megnyugvást: adjon szeretett hazánknak tört reményeire orvoslást. A *főrendiházban* b. *Vay* Miklós koronaőr tolmácsolta a fájdalmat. A főrendek határozata is ugyanaz, a mi a képviselőházé. Ezenkivül elhttározták, hogy a temetésen a mennyire lehet, személyesen is részt vesznek.

A vidékről mindenhonnan a fájdalmas megrendülésről és mély gyászról szólnak a tudósitások.

Károly Lajos főherczeg és családja.

Az országos gyász fájdalmas meghatottsága közepett is fölmerül a honfigond előtt a jövő képe. A főkérdés most az, hogy kire száll majd a korona öröklési joga. Rudolf trónörökösnek tudvalevőleg nincs sem öcscse, sem fiugyermeke. Ha nem lesz utószülött fia sem, akkor az uralkodóház szabályai s Magyarország alaptörvénye: a pragmatika szankczió értelmében, a magyar trónörököse *Károly Lajos* főherczeg lesz, királyunk ő felségének legidősebb öcscse.

Károly Lajos főherczeg 1833. julius 30-án született Schönbrunnban. A főherczeg nevelése nem volt kizárólag katonai jellegü. Őt inkább államszolgálatra nevelték. 1848-ban az akkori 2. számu vértesezred — most 7. számu ulánus ezred — tulajdonosává neveztetett ki. 1853-ban pedig Galicziába ment, hogy ott egy nagyobb osztrák koronaország közigazgatási viszonyaival megismerkedjék. Két évet töltött Lembergben s 1855-ben Tirol helytartója lett. A legnagyobb buzgalommal szentelte magát a kis ország ügyeinek s 1859-ben, a franczia olasz háboru idején élénk részt vett a tiroli honvédelem szervezésében. Nagy érdeklődést tanusitott az irodalom, művészet és ipar ügyei iránt, s a bécsi tudományos akadémia tiszteleti tagjává választotta. A főherczeg számos jótékony és művészeti egylet és intézet védnöke, a vörös-kereszt-egyletnek pedig védnök-helyettese s a legnagyobb odaadással szenteli magát a nagyfontosságu egylet feladatainak, melynek fejlesztése körül kiváló érdemeket szerzett. Károly Lajos főherczeg *magyarul* is jól beszél s a «vörös kereszt» érdekében nehány hónappal ezelőtt nagyobb utazást tett Magyarországban, neje, Mária Terézia főherczegnő kiséretében.

Károly Lajos főherczeg háromszor nősült. Első neje, kivel 1856-ban kelt egybe, *Margit* szász királyi herczegnő volt, ki azonban 1858-ban elhunyt. E házasságból gyermekei nem születtek. Másodizben a főherczeg *Mária Terézia* spanyol infansnőt vette el, ki 1871-ben meghalt. Harmadszor 1873-ban nősült s *Mária Terézia* portugali infansnőt vette el, ki 1855-ben született. A két utóbbi házasság mindegyikéből születtek gyermekei.

A második házasságból származik három fia és két leánya. Fiai: *Ferencz Ferdinánd* estei herczeg és osztrák főherczeg, *Ottó* és *Károly Lajos* főherczegek. A legidősebb fiu, *Ferencz Ferdinánd*, atyjának trónrajutása vagy önkéntes lemondása után a *trón örököse*, 1863 deczember 18-án született Grácban, s katonai nevelése befejeztetvén, 1876-ban a 32. gyalogezred hadnagyává neveztetett ki. 1882-ben főhadnagygyá, 1885-ben a 4. számu dragonyosezred kapitányává lépett elő. Jelenleg őrnagy a 102. gyalogezredben. A főherczeg még nőtelen. Testvéröcscse, *Ottó* főherczeg szintén Grácban született 1865. április 21-én. Ő is katonai nevelésben részesült s azután mint hadnagy a 6. dragonyos-ezredbe lépett. Jelenleg kapitányi ranggal szolgál. Ottó főherczeg 1886-ban nősült s elvette Mária Jozefa herczegnőt, György szász kir. herczeg leányát. E házasságból 1887. aug. 17-én született Károly Ferencz Lajos főherczeg. — Károly Lajos főherczeg harmadik fia: *Ferdinánd Károly Lajos* főherczeg, ki 1868. decz. 27-én született.

Angeli Henrik

Vas. Ujs. 1880. 293. l.

A tavaszi jótékony ünnepélyre nagyban folynak az előkészületek a muzeum melletti Károlyi-palotában és kertjében. Az ünnepély május 4. 5. és 7-ik napján lesz, s délután 4 órától esti 11-óráig tart, este villanyvilágitás mellett. Belépti dij 50 kr. Zenekarok fognak játszani, s hölgyek sátrakban jótékony czélra árukat, virágokat stb. árulni. Az utolsó nap hangversenyt is rendeznek, melyen Blaháné is közreműködik; Márkus Emilia szavalni és gr. Bánffy György zongorán fog saját czigány zenekara kiséretében játszani. Az eladatlanul maradt tárgyak az utolsó estén elárvereztetnek. A „*Tavasz*“ czimü lapra eddig ötezer előfizető jelentkezett. E diszes lap maradandó emléket fog képezni, mind érdekességénél, mind diszénél fogva. Egyes szám ára 40 kr, diszpéldányban pedig 1 frt. Öt oldalát képek foglalják el, a többit pedig szöveg. Közölni fogja gr. Károlyi Alajos londoni nagykövet (a palota tulajdonosa) arczképét is a jeles bécsi arczképfestő Angeli rajzában, A trónörökös menyasszonyának arczképét maga a trónörökös küldte meg Pulszky Polixena kisasszonynak, a lap szerkesztőjének. Az arczkép alatt Stefánia herczegnő sajátkezü aláirása látható, s ennek másolatával jelenik meg az arczkép. A lapot a Franklin-társulat nyomdája állitja ki.

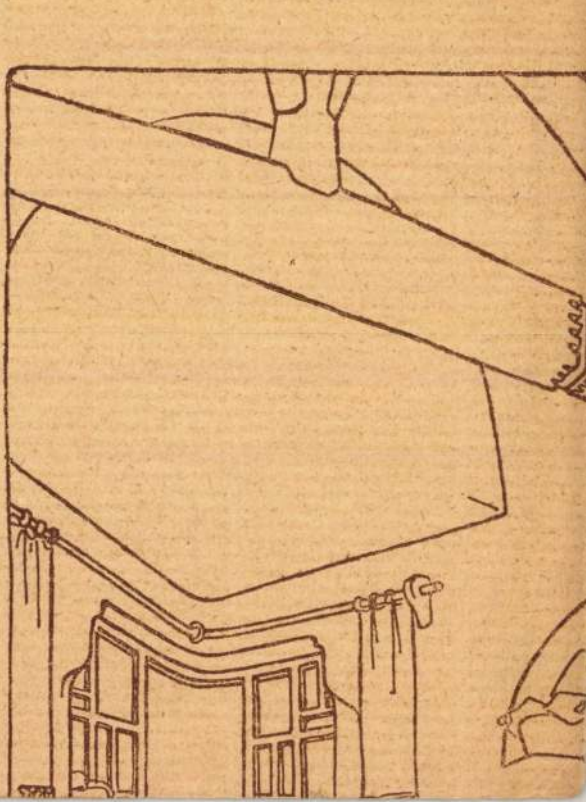

Angeli Henrik /soproni/ F. Mg. 19.2.

Apja kocsmáros. Végleg Rutfoldre szakadt. /L: N.r.87./

1855 bécsi ak. hamarosan düsseldorfi ak. /Ly.N.r.115./

1856 Düss.dorf.ból München 1862-ig. József cs. cseho.i éhinségesek közt. Cromwell és kedvenc lánya. Stuart Mária utban a vesztőhely felé; XIV.Lajos szt.Ferenctől élete meghosszabbitását kéri; /Ly.N.r.144./

1857 - Emanuel Leutze tött. jártó tanítv.
belgiumi és hollandiai körut.
1859 Párisz ziott: Stuart M. elött felolvasást a hal. it.
1863 Párisz - Marcus Antónia halála.

Angeli Henrik

Gerrony Kossow Béla
elemi isk. igazgató
archeje fentiről

Gerronay Kossow
Imre dr igazgató-
főorvos tulajdonában

Sopronban

Soproni Szemle
1938. 30. l. jegyzet

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

A „Magyar Művészet“ melléklete

Az Athenaeum r. t. nyomása

ANGELI HENRIK (szül. Sopronban 1840-ben, meghalt 1925-ben):
AMÁLIA BAJOR KIR. HERCEGNŐ ÉS NŐVÉRE KLOTILD FŐHERCEGNŐ. 1870
József főherceg, tábornagy úr Ő Kir. Fenségének magas engedélyével

1928-7-7.

Angeli Henri

Angeli Henrik

festő

vád

z

Storno Miksa:

Adatok a soproni

festészet történetéhez.

Soproni hemle

1938. 26, 27. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Angeli Henrik

zul. 1840. U. 4128.

Jeritza Mária ennekes-
nő archépe; olajt.
1925-ben még Bécs-
ben él Angeli.

Zita csaszarné archépe (1918)
Fiatal korában Viktoria
angol királynét festette
és Eugenia francia csaszár-
nét. A festő igazi grand
seigneur.
Többször festette
I. Ferenc József-et
és Erzsébet királynét.
Londonban megfestette VII. Ed-
várdot, Bukarestben Károly
királyt stb. A művész háza
valóságos palota, fenjesen be-
rendezve. Sok rendjele. Ferenc
József lovagi rangra emelte

Magyarország. 1925. márc.
8. (Jeritza Mária emlékiratai.)

II. Joisef:

Mellig látható s kis
szemöldöke barna, szeme
nek s vörösbarna kabátjá
nyitott fehér melleinye vizág

Olajfestés, vászonra,
Festője: Ismeretlen.
Vétetett ~~10 fitért~~ 1892: IV. 28 án Fran
A vételár elnámoltatva
elfogadva az 1893: I. 18-diki

Angeli Henrik

1918 Zita királyné
arcképe –
Ezt megelőzőleg
VII. Edvárd arcképe

Károly román király
arcképe

Angeli Henrik.

Női arckép, olajf. Pfeffer Ignaz tulajd. Ki volt állítva 1888-ban a budapesti jótékonysági bazár rendezett kiállításon.

U. o.
Férfi arckép, olajf., gróf Széchényi Ignác tulajd.

U. o.
Női arckép, olajf. Ligeti Antal tulajd.

U. o.
Női arckép, olajf., gr. Károlyi Tibor tulajd.

U. o. Férfi arckép, olajf., az O. M. Képzőművészeti Társulat tulajd.

U. o.
Női arckép, olajf. gr. Andrássy Ignác tulajd.

Giunta consultiva per le Biblioteche

VI. 47.

Angeli Henrik

1859. febr. – márc. kiáll. Müegylet.
Stuart Mária királynénak
felolvassák halálos ítéletét,
olajf., 1100 frt.

1864. febr. – márc. kiáll.: XI.
Lajos francia király paulai szt.
Ferencet élete meghosszabbitá-
sára kéri, olajf., 2000 frt.

Vallás és közökt. minister III. 239

Angeli Henrik

A főhercegi család
több tagját ábrázoló arc-
képe az alcsuti föher-
cegi Eastolgban

Látta 1938 dec.
Erzsébet főhercegnő
lakosztályában

✓

VASÁRNAP
25
Kat. Nagykar.
Prot. Karács.

N. k. 7 ó. 46 p. N. ny. 16 ó. 14 p. Izr. 3. Khanukkah

HÉTFŐ
26
Kat. Istv. 1. vt.
Prot. István vt.

KEDD
27
Kat. János aps.
Prot. János

SZERDA
28
Kat. Aprószent.
Prot. Kamilla

CSÜTÖRTÖK
29
Kat. Tamás pk.
Prot. Dávid

PÉNTEK
30
Kat. Dávid
Prot. Zoárd

SZOMBAT
31
Kat. Szilveszter
Prot. Szilveszter

Izr. 9. S. Vajig

Angeli Henrik

irod

Dorotheum. 384. Kunstauktion. 2 Theil. ~~XLII~~. Tafel XLII.

Apród az ablakban álló lánynak udvarol.

Dorotheum. 370. Kunstauktion. Tafel I. Wien 1926.

Angeli Henrik

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő művekkel vett részt:

1879. ápr. kiáll.: Wenckheim Frigyes gróf arcképe, olajf. — "Wenckheim Frigyesné szül. Wenckheim Krisztina grófnő" arcképe, olajf.

Angeli Henrik

wod

Keleti 1893

440, 441. l.

Keleti Gusztáv: Festészet és nevészet az Osztrák-Magyar Monarchia wásban és képben. Magyar ország III k. Bp. 1893

Angeli Henrik

megnézni, hogy
festővel nem
akar-e monográfiát?

Thieme-Becker

Lyka cikke,
jelentőtelen iro-
dalommal.

Be

100 kor. sz
mely össze
pósta utján
leztem.

Visegrád

láttam.
[illegible]

Angeli

festő

l.

[Egyházm. Lap]

1885. 12. l.

Második példány

e

Egyházhat korona
...get a mátraverebélyi
... Szamkó Alajos ig. tanító
bevételeztem. —
...ig 1915 julius 3án

Nagrandlay s.k.

BRÓDY ZSIGMOND.

Nem hittem soha a spiritistikus asztal-mozgatási pletykákban, hogy egy asztal megmozdul, ha sokan tartják rajta a tenyereiket, de az iróasztal bűvös erejében mindig hittem, ha valaki teljes odaadással, szorgalommal ül mellette. Megmozdul az asztal s viszi a gazdáját a magasba.

Csak egyet nem tudtam felőle, hogy egyszerre viheti a magasba és a mélybe. Mert a magasban van a dicsőség, a mélyben van az arany-bánya. De most már azt is hiszem.

Az a kivételes ember, aki nekünk ezt bebizonyította, Bródy Zsigmond kedves irótársunk. Tegnap még irótársunk volt, ma már Maecenás. Iróból támadt Maecenás! Hát már a gondviselés is a mesecsinálásra adta magát?

Ötven esztendős koráig szántotta azokat az apró barázdákat a papiron s hallgatta félfüllel a mi sopánkodásainkat, hogy lehetetlen boldogulni. S míg mi sopánkodtunk, ő folyton tervelt, dolgozott, két észszel egyszerre; az üzletemberével és az iróéval, de száz ember szorgalmával. És most születése ötvenedik fordulóján, mikor mi még egyre sopánkodunk, közénk szórja bőkezűn munkája gyümölcseit pazar alapítványokban, mintha mondaná: «Lássátok gyámoltalanok, mennyit szereztem; itt van, nektek adom.»

A hetvenezer forintot meghaladó tekintélyes összeg, melyet ujságirói czélokra ajándékozott, nem sokat változtat a mi helyzetünkön. Bródy Zsigmond, kinek minden sikerült életében, a mibe belekezdett, ebben az egyben elszámította magát. Ő anyagilag akart bennünket emelni, de erkölcsileg emelt. Alapítványai nem tesznek gazdagokká (ezután is csak sopánkodni fogunk), de az a tudat, hogy ő boldogulni tudott a tövises pályán, megaczélozza az ujságiró erejét, s az a tény, hogy közülünk olyan férfiak támadnak mint Bródy Zsigmond, fölemeli az ujságiró önérzetét. Rothschild adhatott volna nekünk nagyobb összeget, de *ennyit* nem.

Hiszen nem ritkák a példák. Folyton akadnak e haza polgárai közt olyanok, a kiknek megvan a «hatodik érzékük» (a mint Jókai nevezé Bródyhoz irt levelében a jótékonyságot). Ott van, — hogy csak az utolsó évekből említsünk egy csomót, — Rökk, gróf Kuun, Semsey. De egyik eset se meglepőbb a Bródyénál. Mert nem közönséges lélek és szív kell ahhoz, hogy valaki a mai anyagi korban javait, a melyeket millió tollvonással szerzett, egyetlen tollvonással adja oda. S milyen diadal a magyar nemzeti kulturának is, hogy egy német nyelvű lap kiadója viszi el meggazdálkodott ezreseit a magyar nyelvet ápoló források kibővitésére. Milyen megszentelt nemzeti küzdelem ez a mienk, hogy az ellentáborból is szállítanak hozzá fegyvereket és a legyőzött is győző lehet . . .

Ez az ötven év, melynek végső napját irodalmi ünnepnappá tette Bródy, magában véve is változatos, érdekes és hasznos. Bródy Zsigmond 1840-ben nov. 15-én született Miskolczon, ugyanott kezdte tanulmányait az evangelikusoknál. Innen a piarista gymnaziumba került Pestre, s elvégezvén a jogot is az egyetemen, mindjárt az ujságirói pályára lépett. Ellenállhatatlan vágy vonzotta oda. Csakhamar gyökeret vert az irók közt; első vezérczikke 1859-ben jelent meg, s 1860-ban már szerkesztője volt a «Pesti Hölgydivatlap»-nak.

Eleinte ő is, mint annyi százan, a gitárt pengette; verseket irt, melyek nagyobbára a Jókai «Üstökös»-ében és a Vajda «Növilág»-jában jelentek meg. E verseket most ötvenedik születésnapjára meglepetésül szedte össze öcscse, Bródy Sándor, s kinyomatták kézirat gyanánt, nagy diszszel, s átnyujtották neki. Az ősz gyümölcseért cserébe, tavasza virágait . . .

Pesti tartózkodása alatt a bécsi lapoknak volt tudósítója, később Bécsbe tevén át lakását, a pesti lapoknak levelezett. De Bécsben nem tudott soká maradni, visszajött, mint a Pákh Albert által szerkesztett «Magyar Sajtó»-nak munkatársa. Itt kezdett kifejleni publiczistikai talentuma, s neve mind szélesebb körben lett ismertté; a legjobb czikkirók között kezdték emlegetni, s nem sokára úgy megnőtt belül a redakczióban, hogy a tényleges szerkesztést is reá bizták.

A lapok ez időben gyorsan alakultak, multak, de nem a publiczisták, kik folyton a felszínen voltak, s mint a nemzet aspiráczióinak kizárólagos tolmácsai, maguk után vonzották közönségüket, majd ide, majd oda. Bródyt a toll legjobb harczosaival, Kemény Zsigmonddal, Pákh Alberttel, Salamon Ferenczczel, Danielikkel, Greguss Ágosttal stb. találjuk együtt, többé-kevésbbé benső fegyvertársi viszonyban, majd itt, majd ott. Neveik együtt bukkannak fel más-más lapban, de mindig egy zászló alatt.

Kevéssel a kiegyezés után a «Pesti Napló»-nál Kemény Zsigmond oldala mellett találjuk Bródyt, mint vezérczikkírót. Ekkori czikkei, melyeket «B. Zs.» jegygyel irt, népszerűségben majd csak hogy meg nem közelitették a mult évtized híres «Fk» jegyű czikkeit. Publiczistai carrierjének fénypontja erre az időre esik. Verseket nem ir többé, legfeljebb benső barátja, Tóth Kálmán kedvéért kanyarit egy-egy poémát a «Bolond Miská»-ba, a ki a nagy nemzeti küzdelmekben, daczára csörgő-sipkájának, egyik legfélelmesebb katonánk volt. Tehetsége kifejlik s magán hordja a mester, Kemény Zsigmond zamatját, bélyegét. Vezérczikkeiben bonczoló, fürkésző elme, nem közönséges comprehensiv erő, izmos logika, világos, tiszta látkör és nagy összefoglaló tehetség nyilatkozik a modern publicisták ragyogó szinei, meglepő fordulatai nélkül.

Bródy a Klapka György által szerkesztett «Századunk»-tól jutott a «Napló»-hoz, midőn a «Századunk» fuzionált s négy évig maradt ott egy huzamban mint a Deák eszméinek egyik jelentékeny, Deák által is sokszor méltányolt tollvivője, mígnem 1872-ben titkári állást vállalt a Tóth Vilmos vezetése alatti belügyminiszteriumban. De Bródy már ekkor annyira ujságíró volt, hogy nem tudott egyéb lenni. Egy év mulva önként elhagyta az állam kenyerét és megvette a «Neues Pester Journalt», mely az ő szerencsés keze alatt páratlanul elterjedt az országban, oly mesés anyagi eredménynyel, hogy egyik munkatársát tizenkétezer forintnyi évi fizetéssel szerződtethette.

Bródy gazdag embernek is olyan egyszerű, igénytelen maradt, mint azelőtt, megvetve minden külső csillogást. Többször kinálták meg választókerülettel, de nem fogadta el; 1881-iki lipótvárosi fölléptetése is akarata ellen történt. Betegeskedése nem ronthatta meg jó szivét, de kedélyét megrontotta; szándékosan kerüli a nagyobb emotiókkal járó külső szereplést; legjobban érzi magát, ha délutánonkint pályatársai közzé vonulva, magyar véralkattal az aktualis politika szálaiból csendes szivarszó mellett megszőheti a homályos

BRÓDY ZSIGMOND. — ANGELI FESTMÉNYE UTÁN.

jövendő képét. S e finom, subtilis szálak felfejtésében, ki- és begombolyitásában mester ő, ki lebilincseli hallgatóit, s szórja közéjük a czikkanyagot. Kéklő füstfelhőktől borított asztal körül, a röpködő argumentumok kartács-lövegei közt, erőteljes magas alakja (mert senki se hinné róla, hogy beteges) visszanyeri ruganyosságát, szürkés szemeiben, melyekről minden pillanatban idegesen veszi le a zwikkert, megjelenik a régi tűz: Bródy nem beteg többé!

Orvosai mindenféle ország levegőjét megpróbáltatták vele, de csak egyben érzi jól magát: közöttünk — «Bohemiá»-ban.

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

KIRŐL SZÓLJON A DAL?

Bródy Zsigmond költeménye.

Kiről szóljon a dal,
Kinek zöngje hirét,
Hogy szavával lelkesítse
Hangzatával felhevítse,
Minden magyar szivét?

Hisz oly sokan voltak,
Hisz oly sokan vannak, —
Tán a tejút csillagárja
Nem haladta felül számra,
Nagyjait e honnak.

Kiről szóljon a dal,
Kinek hirét dallja?
Melyik csillag fényesebb, szebb,
Melyik csillag érdemesebb
Érdemosztó dalra?

Ne zengj egy csillagról...
Mindnyájan ragyognak,
Zengj az égről, melynek keble
Éjjel-nappal csillag-fedve,
A melyek honolnak.

Ne zengj egy dicsőről....
Sokan, sokan vannak —
Zengj a honról, hol születtek,
Melynek keblén növekedtek,
Melyre fényt árasztnak.

(1859.)

MAGYAR EGYHÁZ OHIO-ÁLLAMBAN.

Az éjszak-amerikai Egyesült-államok egyikében, Ohio-államban a második népességű város (Cincinnati után az első) *Cleveland*, az Erie-tó közelében s azzal hajózható csatornák által összekötve. Növekedése, az éjszak-amerikai városok módjára, rohamos volt. 1820-ban csak 400 lakost számlált; az 1860-diki népszámláláskor 43,000-et; ma, újabb 30 év elmultával, 260,000 lakosa van. Lakói közt, az angol és amerikai mellett, Európa valamennyi nemzetisége nagy arányokban van képviselve; úgy valamennyi keresztény felekezet is. 1860-ban 35 temploma és imaháza volt; ma 150 ezek száma. Magyarországi illetőségű (kivándorlott) állitólag 10,000-en felül van lakosai közt. Nagyobb számban felső-magyarországi német és tót ajkúak, de a tiszta magyar ajkúak száma is meghaladja az ezeret s ezek közt, a kikről tudósításunk szól, s mi is szólni akarunk, mintegy 120—150 protestáns református család, nagyobbrészt iparos és kézimunkás nép.

A német protestáns misszió nagy munkásságot fejt ki Clevelandban. Hét templomban hirdeti a megtisztított evangeliumot s 7—800 dollárral fizetett rendes lelkészeket tart. Még gazdagabb a skót presbyterian misszió, mely nagyobb számú lelkek fölött őrködik s több anyagi segélyforrással rendelkezik.

A német református misszió igazgatósága, látva a számos magyar ajkú protestánst, kik — hazájokból ide kivándorolva — lelki vigasz nélkül szükölködnek, lépéseket tett egy magyar református missziói lelkész megnyerhetésére. Egy ép oly buzgó, mint bátor s a mellett jeles képzettségű fiatal lelkész vállalkozott arra, hogy elhagyva hazáját, szülőit, testvéreit, barátjait s itteni alkalmazását, a föld másik részére menjen, a hol akkor száll a nap, mikor itt lenyugszik, s hazájokból kivándorolt hitsorsosainak hirdesse Krisztus evangeliumát a Kálvin értelme szerint.

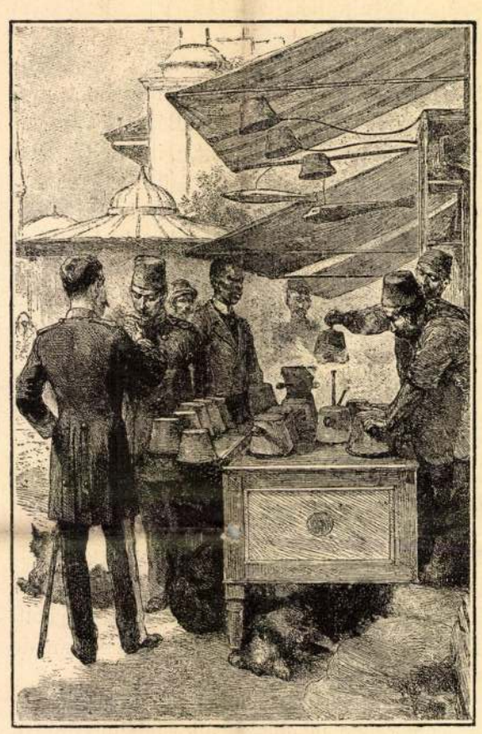

FEZ-SIMITÓ KONSTANTINÁPOLYBAN.

E buzgó és bátor ifjú tiszteletes *Jurany Gusztáv*, a budapesti «Franklin irodalmi és nyomdai társulat» vezérigazgatójának, Jurany Vilmosnak szép tehetségű s kitünő képzettségű fia, a pesti ref. theologiai intézet növendéke, több ref. egyházban, magyar és német ajkúakban, előbb segédlelkész, legutóbb a pápai ref. főiskolában a német nyelv és irodalom ideiglenes tanára.

Meghivást kapván, f. é. szeptember havában Amerikába utazott, s a hó 30-kán kötött ki New-Yorkban, honnan október első napjaiban Clevelandba ment, hol a német ref. misszió első lelkésze, tisztelendő Röntgen J. H. C. által fogadtatott s azonnal a helyzet megismeréséhez és teendőihez fogott.

Cleveland városát, mely mély völgylapályon fekszik s örökké füstölgő gyárakkal van teli, területe pedig — a házakat körülvevő udvarok és kertek terjedelménél fogva — nagyobb Budapestnél, a Cuyahoga nevű folyó szeli át s osztja nyugati és keleti részre, melyeket nagyszerű viadukt köt össze a folyó fölött. A protestáns magyar lakosság (többnyire munkások) legnagyobb része a város délkeleti sarkában lakik, míg a németek a város többi részében vannak elszórva. A tulajdonképeni belvárosban — a központon — nincsenek lakóházak, csak üzletek s középületek; amazok a külvárosokban vannak, s minden család saját házzal — udvarral és kerttel — bírván, ez teszi a várost oly nagy terjedelmüvé.

Tiszteletes Jurany úr, megérkezte után nehány nappal, magyar nyelvű nyomtatott felhivást tett közzé (a nyomtatvány egészen szabatos, csak az *á* és *é* betűk fölül hiányzik a vonás), melyben a magyar református híveket az 1. számú ref. templomban okt. 12-én délután 3 órakor tartandó magyar isteni tiszteletre hivta meg. Az nap délelőtt, a templomban, Röntgen lelkész által bemutattatván, német egyházi beszédet tartott Eféz. IV. 3. fölött (Igyekezzetek megtartani a lélek egyességét a békesség kötele által), mely után Röntgen lelkész előadva, hogy nagy számú hívei vannak, kiknek nyelvét nem érti, s azok sem az övét, bár tőle hallgatják Isten igéjét s veszik az Úr vacsoráját, t. i. magyar ajkúak a «távoli szép és szabad Magyarországból» — ezekről kivánt gondoskodni a német ref. misszió egy magyar lelkipásztor meghivásával. A délutáni isteni tiszteletre, a távolság, hézagos értesülés és rossz idő daczára 120-nál többen, legnagyobb része csak férfiak jelentek meg, kik a szintén számos idegen ajkú s részben más vallású hallgatók nagy bámulatára, erőteljes hangon intonálták s nagy lelkibuzgósággal énekelték a XXV. zsoltárt (Szivemet hozzád emelem és benned bizom, Uram) Szenczi Molnár Albert erőteljes és zengzetes nyelvén; s a durva munkához szokott férfiak, kérges tenyerökkel öröm és elérzékenyülés könnyeit törülték szemeikből, mikor a fiatal lelkész magyarul szólalt meg közöttük, — 3000 mérföldnyire a hazától, s buzgó imája után felvette a magyar bibliából a textust: XXVII. zsoltár 4: «Egyet kértem az Urtól, most is azt kérem, hogy lakhassam az Urnak házában, életem minden idejében, hogy láthassam az Urnak szépségét és látogathassam az ő templomát», — melyre minden szivet megindító beszédet tartott.

A következő vasárnapokon már a 7. számú templomban, a magyar lakosság körében, tartattak az isteni tiszteletek, mind jobban-jobban látogatva. A fiatal lelkipásztor, miután az összes református lelkészeket — többeket a presbyterianusok közül is meglátogatott, megkezdte a hivek látogatását s összegyűjtését is s most már *az első magyar református egyház* alakulása Ohio-államban, folyamatban és biztosítva van. Sokkal tobben vannak, Clevelandban is, vidékén is, mint előre, hozzávetőleg gondolni lehetett; s a clevelandi magyar ref. egyház missziói egyház lesz, melynek hatásköre legalább is egész Ohio-államra kiterjed.

Mi egy szivből fakadó áldást küldünk utánok, kik — sanyarú viszonyok miatt vagy előttünk ismeretlen okokból, a *magyar hazát* elhagyták s ama távoli országban telepedtek le, mely igéret földe sokaknak, de csalódásoké is sokaknak: hogy a *magyarok istene*, a kit szivökben elvittek, ne hagyja el őket új hazájokban se! —*á*—*r*—

FEZ-SIMITÓ KONSTANTINÁPOLYBAN.

A konstantinápolyi bazár egyik érdekes állandó alakját mutatjuk be képünkön, a fez-simitót. A fez tudvalevőleg a modern török fejboritó, mely a fővárosban már csaknem teljesen háttérbe szoritotta a keletiesebb jellegű, de kényelmetlenebb turbánt. A látszólag egyszerű feznek, épen úgy mint az európai czilinder-kalapnak, szakértők előtt nagyon sokféle változatossága van, s keleten, hol a hagyományok oly erősek, ezek a változatosságok nagy része külön nemzetiséget, felekezeti különbséget s esetleg rangot és állást jelentenek. A piros szin árnyalataiból az igazhitű mohamedán távolról megkülönbözteti a fez gazdájának eredetét, igy pl. a világos piros szinű fez egyiptomit jelent, s még nagyobb különbségeket lehet találni a fez nagyságában s esetleges diszitésében. De bármily különféle is a fez, abban mindannyi megegyezik, hogy időről-időre szükséges kisimitani, hogy jól álljon, épen úgy, mint a czilinder-kalapokat — az ismert műszó szerint — «ki kell vasalni». Ezt a mesterséget üzi a bazárnak képünkön látható érdemes tagja. Az egész munka nehány perczig tart. A fezt reá teszi a mintára, mely fából készült, de réz vagy bronz bevonással, s azután két oldalról is megsimogatja s ha szükséges, egy kis gőzzel felmelegiti. A konstantinápolyi dandy, épen úgy mint nyugati társai az európai nagy városokban az utcza-sarkokon álló csizmatisztitóknál, nyugodtan várja be a műtétnek végét, mely őt újból «szalonképessé» teszi, sőt a kinek elég ideje és pénze van, naponkint ellátogat e helyre, mint nálunk némely gavallér a fodrászműhelybe. A fez-simitó készlete igen csekély, mintái száma sem nagy, de nem is követel oly sokat, mint a mi czilinder-vasalóink s mégis tisztességesen meg él mesterségéből.

A ZANZIBÁRI SZULTÁN.

Kelet-Afrika partvidékein egyetlen város sem emelkedett fel megközelítőleg sem annyira, mint az arab Zanzibár, melynek nevét száz évvel ezelőtt csak a hajósok és tudományosan képzett utazók ismerték, mig ma már 100,000-nél több lakossága van s neve minden középiskolai tanuló és szorgalmas ujságolvasó előtt ismeretes hangzású. Évtizedeken át innen indultak ki s ide tértek vissza a leghiresebb afrikai utazók, ezt a várost tekintették a rabszolga- és elefántcsont-kereskedés gyúpotjának, s a Közép-Afrika nagy tavaihoz vezető utak kulcsának. Maga a város már régóta valódi világkereskedelmi pont s lakosai teljeson hozzászoktak az európai művelődés számos fényüzési czikkéhez is, mig a szegényebb osztály főkép abból él, hogy az európaiak által szervezett karavánokban részt vesz. Oly gyakorlottak és ügyesek a zanzibáriak már e tekintetben, hogy Stanley is, midőn legutolsó hires utjára kelt a Kongóra épen nem tartotta feleslegesnek, hogy karavánjának nagy részét innen a messze távolból, Afrikának épen ellenkező pontjáról szerezze be.

Napjainkban, midőn az európai nagyhatalmak s

OH, MASTON UR, ENGEDJE, HOGY EZ ELLEN TILTAKOZZAM . . .

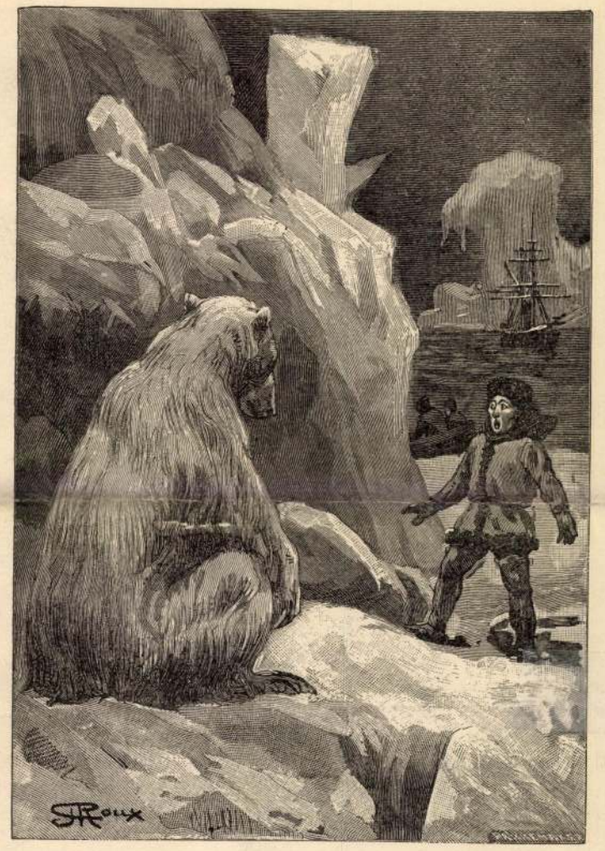

A TÁRSULATNAK AZ ELSŐ FOGLALÓ JOGÁRA KELLENE HIVATKOZNI.

«VILÁGFELFORDULÁS.»

évi májusban az ötvenedik nyugati délkörön a Grinnel földtől nyugatnak;

«83° 35′ a melyet Lockwood és Brainard, a Greely hadnagy amerikai expedicziójának tagjai értek el 1882-dik évi májusban a negyvenkettedik nyugati délkörön a Nares-földtől éjszaknak.

«A régió tehát, a mely a nyolczvannegyedik kéthuzamos vonaltól az éjszaki sarkig, hat földrajzi foknyi területen elterjed, a földgömb különböző államai osztatlan területeül és főleg alkalmasnak tekinthető arra, hogy nyilvános árverés után magántulajdonná alakittathassék át.

«Azonban a jogi elvek szerint senki se kötelezhető osztatlan állapotban maradni. Ezen elvekre támaszkodva az amerikai Egyesült-Államok el is határozták e területek eladatását kezdeményezni.

«A *North Polar Practical Association* czég elnevezés alatt, Baltimoreban egy társulat alakult, a mely hivatalosan képviseli az amerikai konföderácziót. E társulat megszerezni szándékozik az emlitett régiót, szabályszerüen kiállitott okmány alapján, a mely számára feltétlen tulajdoni jogot biztositson mindazon szárazföldeket, szigeteket, szigetecskéket, sziklákat, tengereket, folyamokat, folyókat és patakokat illetőleg, a melyek tényleg a földsark körüli ingatlanokat képezik, boritsa azokat akár örökjég, akár olyan, a mely a nyári évad alatt elolvad.

«Egyenesen hangsulyoztatik és megállapittatik, hogy a tulajdonjog érintetlenül fog maradni még azon esetben is, ha netalán bármily néven nevezendő földrajzi vagy meteorologiai módosulások következnének be a földgömbön.

«Miután ez tudomására hozatott volna az ó- és újvilág összes lakóinak, valamennyi hatalmasság részt fog vehetni a nyilvános árverésen, a mely a legutolsó és legtöbbet igérő árverelő javára fog megtartatni.

«Az árverés határidejéül f. évi deczember 3-dik napja tüzetett ki, az «Árverések teremében», Baltimoreban, az amerikai Egyesült-Államok Maryland államában.

«Bővebb értesitéseket ad Forster Vilmos S. a *North Polar Practical Association* ideiglenes ügynöke, Baltimoreban, High Street 93. sz. a.»

Megengedjük, hogy e közleményt esztelenségnek lehetne tekinteni! Azt azonban mindenkinek el kell ismernie, hogy szabatosság és őszinteség tekintetében semmi kivánni valót se hagy hátra. Ezenkívül, főleg az a körülmény tette komolylyá, hogy az Egyesült-Államok kormánya az engedmény-okmányt már előzetesen ki is állitotta a többször emlitett társulat javára, azon esetre, ha az az árverésen a földsark körüli területek tulajdonjogát véglegesen megszerezné magának. (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* **Jégből Eiffel-tornyot** épitenek most Montreal kanadai városban a farsang alkalmával, a szokásos jégpalota helyén. A torony 266 láb magas lesz, villamos világitással, s második emeletéről minden este tüzijáték fogja gyönyörködtetni a város lakóit.

* **A sarkvidékhez** legközelebb fekvő európai városban, a norvégiai Hammerfestben, már villamos lámpákkal világitják az utczákat.

* **Az iramszarvasokat** a bajor havasokban megakarják honosítani s azt hiszik, hogy nemcsak mint teherhordó állat, de husáért és tejéért is igen hasznos lesz.

* **Rabszolgák árai.** Marokkó városba nemrég 500 rabszolgánál többet hoztak Timbuktuból, kik közt 350 10—16 éves leány volt. A vásáron a férfiak ára darabonként 60—120 frt volt, de a nők ára soha sem volt 80 frtnál kevesebb, s a szép fiatal leányok átlagos ára 160 frt.

* **A kivégzés villamosság által** még csak elvileg van elhatározva az Egyesült-Államokban is. Auburn newyorki városban Kemmler gyilkos kivégeztetését fel kellett függeszteni, mert ügyvéde tiltakozott a villam által eszközlendő kivégzés ellen, habár azt a második biróság is helybenhagyta.

* **Uj divatu «családfa»**. A gazdag angolországi jövevények ezelőtt beérték azzal, hogy hatalmas családfákat rajzoltattak maguknak pergamentlapokra. Londonban most hasonló czélokra egész «csarnokokat» állitanak össze az «ős»-ökből a meggazdagodott amerikaiak számára, kik azt akarják elhitetni, hogy az első telepitvényesektől származnak, kik II. Károly alatt mentek Uj-Angliába. A Hotel Droutban eladott régi képek, melyeknek alakjai XIV—XVI. Lajos korabeli jelmezt viselnek, Párisból mind Londonba kerülnek, hogy a darabszámra dolgozó festők által igazi ősök képeivé alakittassanak át.

* **A fonográf alkalmazása**. Edison uj találmányát, a fonográfot, most óraművel hozta összeköttetésbe. Az igy készitett óra nem veri az órát, hanem hangos, tiszta szóval kikiáltja és pedig nem csak a teljes órákat, hanem a negyedórákat is. Az óra bensejében az óra készülékével összefüggőleg van elhelyezve a fonográf, mely valamely beszélő-lappal mindenféle czélra használható. Edison az órát kifogyhatlan sokaságu tevékenységgel ruházta föl. Mint ébresztő óra hangosan kiáltja az alvó nevét és addig nógatja, hogy keljen már fel, mig az eleget nem tesz a parancsnak. Mint konyha-óra közli a szakácsnővel a háziasszony rendeleteit az ebédre vonatkozólag, figyelmezteti minden teendőjére s az órára is, hogy az ebéd rendes időben készen is található legyen stb.

* **Művész tanyát** épitenek Berlinben «Casa di San Luca» név alatt, vonatkozással Lukács evangelistára, a művészek védszentjére. Az olasz stylben tervezett épületben 12 festő és 12 szobrász számára lesz lakóhely, műterem s egy «osteria» azaz olasz jellegű korcsma. Azt is elhatározták, hogy a bejárat fölé Szent-Lukács mellszobrát teszik s egy pár hires művész képét, s hogy a szobor előtt örökké lámpás fog égni.

* **Százéves teknősbékát** küldtek Ascension szigetről Viktoria angol királynőnek a most mult karácsonyi ünnepekre.

* **Fagyalbokrokból** nagy tömeget árulnak uj év előtt a párisi piaczokon, hova nagyobb részt Normandiából hozzák. A köznép hite szerint a fagyalt egész éven át kell a házban tartani, s az szerencsét hoz, épen ugy, mint a virágvasárnap megszentelt pálmaág.

* **Az opossumra** kiváló hatással van a villamos világitás. Maryland államban több helyen tapasztalták, hogy az opossum felkuszik az oszlopokra a világitáshoz s rendesen a villamos sodrony üti agyon, ugy hogy csaknem minden reggel találnak egy-egy állatot az oszlop alatt.

* **Egy léghajós vége.** Különös véget ért nemrég egy amerikai léghajos, ki Honoluluban felszállt a levegőbe; léghajóját a tenger felé sodorta a szél. Midőn a léghajó 600 láb magasra emelkedett, a merész léghajós lebocsátkozott, de az ernyője rosszul működött és ezért a tengerbe esett. Alig ért azonban a viz fölszinére, az emberevő czápák elkapták és darabokra szaggatták.

* **A levelező lapnak** életbe léptetése először Magyarországon történt 1869-ben okt. 1-én, s igy fennállásának 20-ik évfordulója mult el. A mai jubileumos korban azonban senki sem emlékezett meg róla.

* **Ártatlan gyujtogatók** nagy veszedelmet idéztek elő a rochesteri kórházban. A szellőztető készülékek nyilásánál madarak hordtak össze szalmát s egy csomó ebből a kéménybe is került, hol lángot kapva nagy tüzet idézett elő, melynek csaknem az egész kórház áldozatává lett.

* **Amerikai csodabogár.** Cincinnatiban a legutóbbi választások alkalmából mulatságos fogadásnak volt tanuja a lakosság. Egy odavaló politikus fogadkozott, hogy tevén végig lovagolja a várost, ha a kormány jelöltje kerülne ki győzelmesen a választásból. És minden várakozás ellenére, csakugyan a a kormánypárti jelölt győzött. A komoly politikusnak mit volt tennie: kikölcsönözött az állatkertből egy tevét, melyet minden elképzelhető apróságokkal földiszitettek, ráült és végig járta a várost. Természetesen a lakosság egész tömegben követte a mulatságos lovagot, a kinek meg kellett állania minden korcsma előtt, hogy «a kötőféket megáztassa».

* **Az ibolyaszüret** a jelen év őszén rendkivül kedvező volt Olaszországban és Franciaország déli részében. Naponként három vonat csak ily virágokat tartalmazó kosarakat szállitott; az esti vonatok Párisba, a reggeliek főként Londonba.

GRÓF KÁROLYI ALAJOS.
Angeli rajza.

Angeli Henrik
festő
Sopronból, 1855-ben
15 éves

Angeli Henrik, festő, Sopronból, 15 éves korában, 1855 okt.-ben iratkozott be a festészeti előkészítő szakosztályába, melynek 1856 máj.-ig hallgatója volt.

Fleischer Béla 28. I.

T.3981.

alja el, melynek kapujához czölö-
tért hegyek képezik; M az előtér-
s győzi le török ellenfelét. Feli-
mely fölött mértani ábra van:

olvasható.

.3: 11.4 cm.

3-32.

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZÁM. 1888. BUDAPEST, MÁRCZIUS 18. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 »
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

III. FRIGYES NÉMET CSÁSZÁR.

A KIRÁLY meghalt, éljen a király! — Ez a hagyományos jelszó, melyet a monarkhiák az uralkodói széken való minden személyváltozásnál alkalmaznak, mintegy jelezni akarván vele, hogy a királyi méltóságot viselő személyek véges emberek ugyan, a kik az emberi életnek határt szabó közös végzetnek szintúgy alá vannak vetve, mint bárki más; maga a királyi méltóság azonban állandó intézmény, mely még megszakítást se tűr, — valaminthogy az állami életnek nem szabad egy pillanatra sem megállania, — s az a pillanat, mely a királyt életétől megfosztotta, utódját azonnal királylyá teszi, a nélkül, hogy azt előbb proklamálni, elismerni, megerősíteni és megkoronázni kellene, a mi mind csak ünnepies megerősítése magának az ezek nélkül is teljesen érvényben álló ténynek.

Vilmos porosz király és német császár halálával is azonnal fia és örököse, Frigyes Vilmos lett Poroszország királya és azzal együtt Németország császára, III. Frigyes nevet vevén föl mint uralkodó. Igy adta ki első rendeletét, igy jelenték azt a birodalmi tanácsnak. Mint király és császár tért már vissza üdülése szinhelyéről, San-Remóból s a Lipcséig elébe utazott birodalmi kormány Bismarck vezetése alatt mint uralkodónak hódolt meg neki.

Minden ember meg volt lepetve az uj császárnak daliás külsejétől, katonás magatartásától, melyen a benne lappangó halálnak s kiállott nagy szenvedéseinek alig látszik nyoma. Megtette a nagy utat a Rivierától a charlottenburgi palotáig, a nélkül, hogy megszüntette volna, sőt már útközben tényleg átvette az uralkodást, jelentést tétetett magának az államügyekről s megállapította «Népéhez» intézett proklamációját és azt a nagy szabásu manifesztumot, melyet Bismarck herczeghez intézett kézirat alakjában tesz közzé, kifejtvén benne ama vezéreiveket, melyeket követni akar, a meddig a gondviselésnek tetszeni fog, hogy őt uralkodni engedje, de a melyeket politikai végrendelet gyanánt kiván hátrahagyni utódaira is.

Ez a proklamáczió és manifesztum a leghatalmasabb szózatok, melyek valaha ily magas trónusról elhangzottak. Szinte megdöbbentő ily eszméket és ily elveket hallani egy — némaságra kárhoztatott uralkodó ajkairól, ily nagyszabásu, nehéz reformokat látni kitüzve egy oly fejedelem által, kinek, fájdalom, meg vannak számlálva napjai. Ha minden uralkodót ily elvek lelkesítenének, lehetetlen volna akkor minden forradalom s nem lennének a földtekén elégületlen nemzetek.

E világra szóló fontosságú nyilatkozatokban az uj német császárnak egész lelkülete, fennkölt gondolkozása, nemesen érző szive s nagy státusférfiui képzettsége hű visszatükrözésre talál. Egy reform-fejedelem, a minő II. József volt, azzal a különbséggel, hogy a mig ez abszolut hatalmával akarta keresztül erőszakolni terveit: III. Frigyes a nemzet bevonásával, annak hozzájárulásával kivánja létesíteni a nagy reformokat s alkotmányos uton óhajtja Németországnak megadni azt, mije még egységéhez és hatalmához hiányzik: a szabadságot.

Vajha elég ideje lenne megvalósítani mind e szándékait! Nem a saját népének csupán, az egész emberiségnek lenne jóltevője vele.

Fejedelmi személyeket nehéz dolog még életükben akként jellemezni, hogy a jellemzés mindenben hű és találó legyen. Ritkán esik az meg, hogy egy uralkodó akként lépjen a nagy közönség elé, hogy egész mivoltában mutassa be ma-

AUGUSZTA, AZ ÖZVEGY NÉMET CSÁSZÁRNÉ.

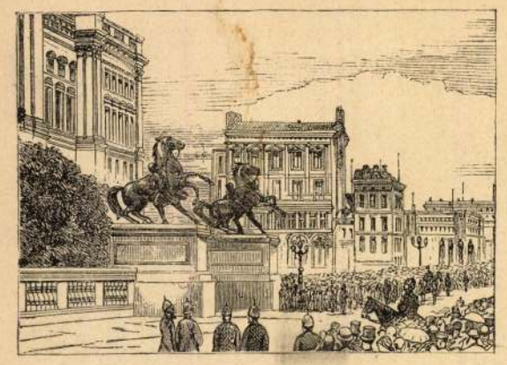

A BERLINI KIRÁLYI PALOTA BEJÁRATA.

gát. Némelyik uralkodhatik esztendőkig is, egységes véleményre még sem jut felőle a világ; s alig van tisztában valaki vele, melyik intézkedésben minő része volt, melyek voltak indító okai, melyek erre vagy amarra birták, mi a gondolkozása, minő a kedélye, szive, lelke voltakép. A hizelgők mindent a legszebb, a gyanakvók mindent a legrosszabb színben szeretnek fölfogni.

Az uj német császár, ama két okmány megjelenése óta, nincs többé kitéve a különböző megitéltetés veszélyeinek. Jobban, mint e két nyilatkozatával ő maga, semmi történetiró nem jellemezheti. Tisztában kell lenni vele a világnak, nem lehetnek felőle kételyei.

III. Frigyes császár kedvencze volt a német népnek már trónörökös korában is, sőt mondhatni, ő volt az egyetlen kimagasló egyéniség, a ki *egész* Németországban igazi népszerüségnek örvendhetett. Déli Németország csakugy rajongott érte, mint szükebb éjszaki hazája; mind a kettő magáénak tekinti: ez, mert szülte, amaz, mert győzelmekre vezette fiait s a harcz tüzében forrt velök együvé.

Csak egy bizonyos kört nem tudott meghódítani soha: a katonai, politikai és társadalmi reakczió köreit, az u. n. Muckerthumot, mely az ósdisághoz ragaszkodva, a fölvilágosult és szabadelvü trónörökösben valóságos forradalmárt látott s közel állván az udvarhoz és kormányhoz, amazt tőle elidegeníteni, ebből őt kirekeszteni igyekezett, a mi mindakettő nem kis mértékben sikerült is neki. Innen kerültek ki mind ama mendemondák, félremagyarázások, gunyolódások is, melyek a trónörökös kisebbítésére voltak szánva. Népszerüséghajhászattal vádolták s mint egy nagy birodalom örököséhez nem illő kicsinyeskedést emlegették, hogy egy hesszeni városban a diszőrség egy katonájának a fejéről levette a sisakot s a magáéra tevé, hogy máskor elkérte egy katonától a pipát s néhány szippantást tett belőle, hogy egy bajor gyalogosnak, midőn a wörthi győzelem után a katonai sorfal előtt mellére akasztott valami érdemjelet, mind a két kezével megfogta a fejét s úgy csókolta meg, hogy hadjárat alkalmával nem egyszer osztá meg kulacsa tartalmát katonáival, stb. Mert vannak elfásult jellemek, a kiknél az ily jelenetek ironikus megjegyzéseket provokálnak, meghatottság helyett. Pedig a dolog lényege abban áll, hogy őszinték-e az ilyen érzelemnyilvánulások, avagy csak hatásra való számitásból történnek? Vannak hideg, részvéttelen természetü uralkodók, a kik megcsinálják az ilyen komédiát, de az által még ellenszenvesebbek lesznek. Frigyes azonban csupa sziv, csupa őszinteség s a mellett büszke, tettetésre képtelen jellem s miért ne volna illő, hogy az ilyen külsőleg is jelét adja népe iránti meleg érzelmeinek? Sőt ellenkezőleg. Van abban valami megható, midőn egy leendő császár, egy győzedelmes hadsereg vezére, a ki maga is becsületesen harczolt a többiek sorában, megbecsüli, sőt szeretetével halmozza el a nép szegény gyermekét, a névtelen hőst, a kinek készen kell állani a vértanuhalálra s ha ezt elkerülte, a nagy küzdelem után visszahanyatlik az ismeretlenség homályába. Az a kötelességét híven teljesítő nép, mely nélkül semmi politikai vagy hadvezéri lángész nem teremthette volna meg a német birodalom egységét, nem alapitotta volna meg páratlan hatalmát, annyit mégis megérdemel talán, hogy az elismerésben, melyre rászolgált becsületesen, legalább ilyen módon részesüljön.

Nem nehéz azt fölismerni, ha vajjon az ily érzelemnyilvánulás az illető egyénnek igazán a szivéből fakad-e, avagy csak mesterkélt. Az akkori trónörökösről pedig tudva volt, hogy az ő számára bajtárs és jó barát volt a közkatona is, a kivel nem beszélt nagyuri leereszkedéssel, mintegy kegyelemből, hanem igazi részvéttel s oly meleg érdeklődéssel, a mely a szivekhez mindig egyenes utat talált.

De azt is szemére vetik, hogy ugyanaz a trónörökös, a ki annyira kereste a közeledést a tőle társadalmilag oly távol álló néphez, viszont a hozzá közelebb álló egyesekkel szemben gyakran volt hideg, sőt lenéző. Egy udvari bál alkalmával valami junkert, a ki ép ekkor tért vissza Afrikából oroszlánvadászatról, megkérdett a trónörökös vadászélményei felől s ez oly bizalmaskodással kezdett beszélgetni, hogy a trónörökös sértve érezte magát, s egyenesen kikérte magának ezt a hangot. Egy képcsarnokban pedig egy festő hizelgőleg emlegeté a trónörökösnek festői ecset alá való arczát, termetét, mire ez végig nézte s hátat fordított neki. Hát ez lehet gőg azoknak szemében, a kik a byzantinizmushoz szokva vannak. A kik azonban úgy a tolakodást, mint a hizelgést megvetik, csak azt ohajtják, vajha többször fordulnának elő hasonló jelenetek.

III. Frigyes császár nem tartozik a sok bordából szőtt jellemek közé. Egyszerű, egyöntetű, nem komplikált jellem. «Egyenesség, őszinteség, becsületesség az ő főtulajdonai,» — így jellemezte őt apósa, Albert angol regensherczeg, az élesszemü emberismerő. Férfi, a ki nagyra tartja, a mi erős, a mi egészséges, a mi természetes s elfordul a tettetéstől, mesterkéltségtől. A mi kedélyének igazi mélységét leginkább bizonyitja, az az ő bensőséges, boldog családi élete. Viktória angol királyi herczegnőnek jobb férjet nem választhattak volna a szülői. «A két fiatal, — irja Albert herczeg, — hevesen szerelmes egymásba, s az a tisztaság, ártatlanság és önzetlenség, a melyet a fiatal emberben tápasztalok, igazán megható.» Hogy valaha hűtelen lett volna házassági fogadalmához, erről még az udvari terefere sem beszél. Sőt ellenségei is inkább azt vetik szemére, hogy nője iránti szeretete annyira megy, hogy urrá teszi maga fölött. Ez a németek legnagyobb kifogása ellene.

Ámde tudjuk, hogy egy mély kedélyü, eszes asszony, a kit ura szeret és becsül, házi dolgokban, családi kérdésekben mindig lesz hatással az urára. Ahhoz azonban, hogy ez a befolyás a férjnek még külön saját hatáskörére, talán hivatására is kiterjeszkedjék, kettő volna szükséges; az, hogy a férj alantasabb értelmi szinvonalon álljon a nejénél, és az, hogy a férjben ne legyen meg a kötelességérzetnek az a magas foka, mely III. Frigyest még a kötelességtudásukról példabeszédes Hohenzollernek közül is kiemeli. Azoknak a kiváltságos embereknek, a kik minden jogot és hatalmat a maguk kezébe szeretnének gyűjteni, érdekében áll és ő tőlük meg is érthető, ha azt hirdetik, hogy a trónörökösnek a polgári osztály jelentőségéről, a jogegyenlőségről s a népnek a törvényalkotásban részvételéről vallott nézetei, melyek most császári manifesztumában oly hatalmas kifejezést nyertek, voltaképen csak az «angol asszonynak» sugalmazásaiból származnak. Ezek az urak nem tudnak magoknak elképzelni egy porosz herczeget, a ki önmagától, egyenes uton jutott volna ily meggyőződésre, okvetetlen kivülről kellett őt «megrontani.»

Nem szenved kétséget, hogy III. Frigyes e tekintetben is sokat köszönhet nejének s Angliával való összeköttetésének. Kegyeletesen őrzi a többi közt elhunyt apósának egy levelét, melyben ez megkapó színekkel festi azokat a veszedelmeket, melyek az oly uralkodóházat fenyegetik, a mely nemzetével ellentétben él. De ugyanez a levél bizonyítja azt is, hogy a német trónörökös már akkor erős aggodalmát fejezte ki ama reakczionárius kormányintézkedések fölött, melyek hazájában honosak.

III. Frigyes nagyon is önálló gondolkozásu fő, nyugodt, komoly, gondolkozó lélek, s fiatal korától kezdve olyan királyfi volt, a ki tanult, sokat, ernyedetlenül tanult s azt nem szabad elfelejteni, hogy olyan emberek, mint Curtius, mint Gneist, voltak szellemi vezérei. Ezek mellett nem volt még angol befolyásra is szükség, hogy belőle fölvilágosult, szabadelvü uralkodó váljék. Angliában legföljebb az elméletileg tanultaknak gyakorlati megtestesülését láthatá s az élő példa bizony nem volt olyanszerü, hogy meggyőződésétől eltántorította volna.

A BERLINI KIRÁLYI PALOTA.

Hogy a nevéhez kötött győzelmekbe mennyi része van az ő saját hadvezéri talentumának s mennyi irandó ebből a legfőbb vezénylet rovására, azt a história fogja megitélni. Arra azonban elég bizonyíték jutott nyilvánosságra már eddig is, hogy soha nem tartozott a fejöket vesztő hadvezérek közé, soha habozáson, önállótlanságon raja kapni nem lehetett s nem az az árnyékvezér volt, a ki csak eszköz a mások kezében. Tény, hogy mindazt, a mi rá volt bizva, fényesen oldotta meg s hogy kiváló értelmisége, theoretikus nagy képzettsége, a gyakorlati katonai szolgálat teljes ismerete és hidegvére minden lépten-nyomon kiállta a próbát. Igaz, hogy szerény volt s midőn a tábornagyi pálczával kitüntették — «ez az első eset házunkban», így értesité erről Vilmos császár Auguszta császárnét, — szerényen jegyzé meg, hogy «mások jobban megérdemelték volna.» A német nemzet azonban elismerte jogosultnak e kitüntetésre s egy pillanatra sem ötlött fel lelkében az a gondolat, hogy itt talán nem az érdem és a tehetség, hanem a rang és születés nyerte el jutalmát.

III. Frigyes császár szelid kedélyü, nemesen érző ember. A háboru által okozott nyomor jobban elszomoritotta, semhogy a győzelem dicsőségét ezzel egyenrangu vigasztalásnak tekinthette volna. Fájdalmában összerezzent, midőn jelentették neki, hogy hányan estek el és sebesültek meg Gravelottenál. Midőn diadalmas hadai élén Münchenbe bevonult, nem a győzelmek fölötti öröm sugárzó mámora, hanem szomorúsággal határos komolyság tükröződött arczán.

Sokszor intette népét igazságosságra, szelidségre, egyszerüségre. Ép úgy, mint most, császári manifesztumában. Van is joga hozzá, mert ő maga is igazságos, szelid és egyszerű. Minden tette, minden szava az. Magában most kiadott két okmányában, melyben annyi nagy eszme, nagy gondolat foglaltatik, a mi mind hangzatos szólamokra provokál: árnyéka sincs a frázisnak sehol. Előkelő, nemes egyszerüségében, minden mellékes dísz nélkül, szól belőle hozzánk képzett, tetterős szelleme. Az igazságnak, a meggyőződésnek, a mély érzésü léleknek a beszéde az.

Mielőtt Poroszország és Németország még egyesült, már akkor egészen német hazafinak tekintette magát; «valódi germán, a mint Tacitus leirja,» így jellemezték a francziák. Szép, magas szál ember, s midőn harczi díszben ott állt a császári trón lépcsőjénél, mint valami hadisten, alakját, a ki ekkor látta, nem fogja elfelejteni. E jelenetről Werner nagyhirű berlini festő nevezetes képet festett. A Vilmos császárnak bemutatott előzetes vázlaton a trónörökös alakja úgy volt feltüntetve, hogy féllábát a trón lépcsőjére teszi. A császár, így beszélik, nagyon meg volt elégedve a vázlattal csupán a trónörökös «állása» ellen tett kifogást, elővette a rajzónt, és sajátkezüleg törülte ki a trónralépő lábat. «Még nem!» mondá mosolyogva.

III. Frigyes alakja, melyet a nehéz betegség sem birt még megtörni, impozáns és a mellett rokonszenvet keltő. Igazi szép férfi, kivált a nők szemében, a kik iránt nyájas, udvarias és lekötelező modoru, épen mint késő aggkoráig atyja volt. És a mellett kedélyes, jó humoru ember, noha kevés beszédű, a mi különben annak a szigoru fegyelemnek is tulajdonitható, a melynek a porosz királyi herczegek alá vannak vetve. De udvari ünnepélyek után, midőn a szertartás feszességét levetheté, mindig szeretett kedélyesen beszélgetni a meghivott tisztekkel. Politikáról azonban soha, noha mindenki tudta, hogy behatólag foglalkozik politikai kérdésekkel s hogy különösen a szoczialis problémákat különös tanulmánya tárgyává tevé. Nem titkolta elveit, de

Gyulai Pál, akkor az ifjúság vezére, gr. *Bethlen* Miklós (Bolnai), kire nagy reménynyel néztünk; lassú tempóban jő át a szomszédból *Nagy* Ferencz tanár, szokása szerint lecsüngő fejjel kollegája, *Méhes* Sámuel. Igy tömörült a Farkas-utcza egész liberális pártja, míg a kis *Szilágyi* Ferencz, ki szintén kaphatott tudósítást, a másik oldalra vonúlva tünik el. Nemsokára már a «Talpra magyar» is kézrekerül.

A lelkesedés nagy; csak Szarvady bácsi töprenkedik: «Uram Isten, komám uram, ugyan mi lesz ebből?!»

Az éleny szétömlött . . .

A három föiskola termeiben szaporán nyüzsög a diákság.

Szónoklatokat tartanak, de csak úgy erdélyiesen: «moderato». Egymást tüzeli bele az ifjuság a beszédbe: Gyulai, Bethlen Miklós, Balázs Sándor, Székely János, — talán még én is!

Elhatároztatik, hogy az ifjúság városi gyülést kér és tömegesen jelenik meg holnap a városi gyűlés előtt és este a fáklyás meneten.

*

Márczius 21-én már kora reggel nép és ifjúság tömege áll a főtéren, hol a csínos városháza áll.

Az erkélyen nemzeti zászlók lobognak; a szívek fölött nemzeti kokárda, a szemekben lelkesedés, az ajkakon fölharsanó éljenzés.

Benn *Groisz* Gusztáv polgármester szabadelvű beszéddel nyitja meg a gyűlést. Azután *Méhes* Sámuel beszél, az Unió mindenekelőtti létesítése szükséges voltáról. Feliratot indítványoz a kormányszékhez, hogy hírdessen országgyűlést és ezt a városi képviselet roppant lelkesedéssel fogadja el.

Az erkélyről mindezt lekiáltják a tömegnek, mely riadó éljenzések között oszlik el. Egymás kezéből kapkodják az «Erdélyi Hiradót», melyben *Csernátony* ír a pesti eseményekről.

Este fáklyás zene, minőt Kolozsvár még nem látott.

Háromszáz fáklya, temérdek zászló, ezrekre menő néptömeg.

Az impozans menet a kormányzónál, gr. *Teleki* Józsefnél tiszteleg először, ki ősz fejével, arisztokratikus arczával, büszkén tekint le a Bánffy-ház pompás erkélyéről.

Innen id. gr. *Bethlen* Jánoshoz a Monostor-utczába tér a tenger nép s végre az egyszerű tanárt, a mai inditványozót *Méhes* Sámuelt keresi föl.

«Ugyan bizony kedves komám uram — mondja Szarvady bácsi — vajjon mi lesz ebből?»

*

Márczius 24-én jő meg a Batthyányi-miniszterium kinevezésének híre....

«Az én hű magyar népemnek mindent, mit kiván, megadok» — volt a jólelkű király és császár válasza. A közbeszólni akaró Metternichet egy kisiparos közbekiáltása riasztja vissza: «Hallgasson ön!»

A nemzetnek valóban minden kivánságai be vannak töltve, ezt hozta a hír...

Most már valóban kitörő volt az öröm.

Az emberek örömükben könyeztek és egymást ölelgették az utczán.

A miniszterium transparent-képe ott ragyogott a reformátusok kollégiumának ablakában és a cantor-præses, a jó *Botos* bácsi odasántikált velünk a kivilágitott főiskola elé.

És elfujtuk *Gyulai* Pál alkalmi költeményét, a mint következik:

«Nyugot felől, testvérink ajkiról
A szent szabadság mennydörgése szól;
Ébredjünk és fogjunk kezet
S dörögjön el hazánk felett
E szó:
Legyen szivben s hazában
Az ébredő magyar közt
Unio!

Nekem már derogált egy kissé, mert föl voltam esküdve a királyi táblára irnoknak, de — mint nélkülözhetlen primtenor — Botos bácsi kérelmére kirukkoltam. Szarvady bácsi Ocsvayval most is ott állott a hátunk megett aggodalmas, bár valamivel derültebb arczczal és ha nem mondta is, okvetlenül gondolta magában: «Boldog Isten, ugyan mi lesz ebből?»

*

Ápril 3-án a kolozsmegyei felirati küldöttség népesitette meg a Farkas-utczát. Zászlókkal, éljenezve sereglett az ifjuság a gubernium elé, hol a kormányzó, gr. Teleki biztató, de halogató választ adott.

A nép éljenezte és látni kivánta.

A gubernator végre megjelent és büszkén hordozá körül a tömegen fényes fekete szemeit.

— A deputácziónak a választ kiadtam. Az urak pedig takarodjanak haza!...

Nem lett semmi bántódása. Ilyen forradalmi szellem volt Erdélyben. No de azt a forradalmi merényletet mégis elkövettük pár izben, hogy a Józsika-palota előtt a nemzeti lobogókat rudjokkal forgattuk fölfelé ... Szörnyü vakmerőség igy demonstrálni a hatalmas kanczellár (palotája) ellen!

*

Ápril 8-án feljött az udvarhelyi 30-as küldöttség *Pálffy* János és *Berzenczey* László vezérlete alatt és ez már más hangon beszélt. Ezek már igazán fölhoztak egy csomó székely hegyi levegőt Kolozsvárra.

«Most 30-an jöttünk, de ha nem lesz sikere, feljövünk majd 30,000-en is» — mondja a szóló — és ennek azután mégis megvolt a hatása...

Ápril 9-én megadta Teleki a választ, hogy május 29-ére összehivja az országgyülést.

Tehát az egész ügyet pár hóval hátrább vetette.

De igy is nagy volt az öröm Izraelben.

Este ujra fáklyás zene volt s *Pálffy*, *Berzenczey* és *Gyulai* szónokoltak. *Szőcs* Marczi pedig ünnepélyesen elégette a «Múlt és Jelent».

Ez volt tulajdonképen az első forradalmi lépés.

A második a szerkesztő ablakainak beverése... Most már Szarvady bácsi igazán obégatott, mint Erdélyben mondják; de rajta és a vén Misziákon (idősb Wesselényi Farkason) kívül nem bánta senki.

De aztán még «kapuzárás előtt» hazamentünk és a boldogok álmát álmodtuk.

*

Igy nyúlt ki a magyarországi márczius Erdélyben áprilisre, sőt május 29-re.

Ez volt a legszebb ünnepély.... Erdély utolsó országgyülése. Eljött arra a pesti fiatalság küldöttsége is: *Lisznyai* Kálmán, *Székely* József, *Korányi* Frigyes, *Szegfy* Mór, *Oroszhegyi* Józsa, — már akkor isjelentékeny irói névvel biró délczeg ifjak, kardosan, attilásan, sastollasan.

Ezek már valamivel jobban értették a forradalmi nyelvet. Különösen tetszett az ifjuságnak *Lisznyai* kellemes külsőjével és palócz kiejtésével. El is mondta, hogy ők, «a puszták sásái» (sasai) eljöttek hozzánk, «a bérczek sásáihoz» hogy megtanítsanak szabadabb röpülésre. Hoztak magokkal egy szép nemzeti lobogót is, melyet a nagy napon, ha jól emlékszem, Urházy tűzött föl az országgyülés elnöki széke fölé.

Most már az egész város megzavart méhkashoz hasonlított.

A központ a monostor-utczai redout-épület.

Kétfelől lovas és gyalog katonák képeznek sorfalat; belől pompás fogatok vonulnak föl; kivül tengernyi néptömeg; az erkélyeken Erdély legszebb virágai...

Puchner Antal, «az erdélyi nagy fejedelem» képviselője megnyitja az országgyülést és azzal visszakocsikázik lakására.

Báró *Wesselényi* Miklós, majd *Szász* Károly beszélnek az unió előnyeiről Erdélyre nézve.

Perczekig tartó éljenzés kiséri beszédöket, melyet kün az utczán ezer meg ezer ajak adott tovább. Majd b. *Kemény* Dénes szólal föl, hogy a kinek aggálya van, adja elé.

Minden szem az erdélyi nemzetiségek két képviselőjére, *Schmidt* brassai követre és *Lemény* balázsfalvi püspökre fordult. De ezek kinyilatkoztatták, hogy az unió kimondása ellen nincsen kifogásuk. Most lett csak aztán még igazi «*éljen*»-riadal.

A redout ablakaiból lekiálták ez ujabb eseményt és a néptömeg látni kivánta Schmidtet és Leményt. Vállára vette őket az ifjuság és ők kezökbe az «Unió» föliratu zászlót. Magam is fogtam a derék ősz püspök egyik lábát.

Határtalan volt az öröm az egész városban. Az emberek örömkönnyeket sirtak; a házakat nemzeti lobogók borították el....

De Szarvady bácsi még most is aggályos arczczal állott ott a farkas-utczai nyomda ajtajában.

«Boldog Isten, vajjon mi lesz ebből?!»

Ilyenformán aggódott az erdélyi magyarság nagy része még az öröm óráiban is.

Nem akart hinni a boldogságban!

De mi, a nemes ifjuság, azt hittük, hogy a szabadságot ki lehet vívni egy néhány jó magyar nótával és éljenkiáltással és sajnálkozva néztünk a kételkedő Szarvady bácsikra, a kik azt állitották, *hogy a szabadságot nem adják ingyen.*

Meg is fizettük drágán, bajtársaink életével, vérével; az én jogi osztályomból, mely 40—50 tagból állt, csak kettő nem lett honvéd és sok fekszik ott közülök a medgyesi, szebeni, piski-i sikon.

És azután a sok áldozatért még sem kaptunk cserében egyebet, mint a dicső korszak emlékezetét!

P. Szathmáry Károly.

A BÉCSI MAGYAR THEREZIANISTÁK 1848-ban.

Az 1847-iki iskolai év végével én és kilencz társam azon helyzetbe jutottunk, hogy a bécsi Therezianum «lovag»-akadémiából a megszabott tanfolyamok leteltével mint valóságos cs. kir. alhadnagyok a hadsereg valamely ezredébe beléphettünk.

A nagy királynő nevét viselő akadémia akkoriban tisztán arisztokratikus jellegü volt, a menynyiben oda csak is nemes származásu ifjakat vettek föl; holott most — az alapítványi oklevél ellenére — más is helyet talál benne pénzért, vagy — és ezek száma a tulnyomó — protekczió utján.

Szüleink jónak látták, bennünket mindaddig az akadémia szigoru felügyeletére bizni, mig tettleges beosztásunk iránt a cs. kir. Hofkriegsrath nem intézkedik.

Már az 1848-ik év február havának szellője meghozta Bécsbe a franczia mozgalom hirét. Minthogy pedig nemsokára Bécsben az abszolutizmus lélekharangja is megkondult: értésünkre adták, hogy csak is Olaszországban állomásozó ezredek közt választhatunk, — másutt az idő szerint hely nem lévén.

Tizenkilencz éves eszünkkel nem igen törődtünk politikai eseményekkel; mind a mellett nagyon különösnek találtuk, hogy Olaszországon kivül számunkra hely ne akadna, míg osztrák, cseh és más országbeli tanulótársainkat azonnal Magyarországban állomásozó ezredekhez osztották be.

Ez ellen tehát eleinte az akadémiában szokásos uton demonstráltunk; midőn pedig minden válasz helyett vakmerőségünkért nyolcz napi szobafogsággal fenyitettek, elhatároztuk, hogy János főherczeghez, a császár alteregójához fordulunk panaszunkkal.

Meg is tettük.

— Hát fiaim, — kérdé a szelidlelkü főherczeg — kinek szárnysegédje kihallgatásunk tárgyát előbb bejelentette, — hallom, nem akartok Olaszországba menni? Pedig ott vannak legszebb huszárezredeink, csak ott nyilik alkalom a kitüntetésre.

Ez ellen aztán nem is igen tudtunk valamit felhozni, hanem irulva-pirulva, könnyes szemekkel megfogadtuk a nagylelkü főherczeg tanácsát, s már másnap hivatalosan értésünkre adatott, hogy részint a szardiniai király nevét viselő 5-ik, részint pedig a Reuszkösztritz-féle huszárezredbe való bevonulásra tartsuk készen magunkat.

Ámde «homo proponit, Deus disponit», s igy rajtunk is megtörtént, hogy az utolsó órában három vértes-ezredhez osztottak be bennünket azzal a vigasztalással, hogy idővel, ha majd aperturák lesznek, a huszárokhoz transferálnak.

Sorsunkat nehezen kerüljük ki, ha véletlenül ugyanazon a napon, midőn a fatális parancsot vettük, Bécs utczáin torlaszokat nem épitenek, minek folytán az általános zürzavarban bennünket egészen magunkra hagyva, szélnek eresztettek.

— Menjetek haza fiaim, — mondá kenetteljes hangon a vicze-prefektus, — majd ha jobb idők lesznek, ide forduljatok tanácsért és utasitásért.

Bizonyítványaink kiállítása után kemény ezüsthuszasokban fejenként 15 forintot nyomtak a markunkba és az akadémia vaspántos kapuja utoljára csukódott be utánunk.

Az indóházban, hova csak kerülő utakon juthattunk el, egy hosszu lábu, sápadt képü uri emberrel találkoztunk, ki bennünket egyenruhánk után mint therezianistákat felismerve, avval mutatta be magát, hogy őt is a cs. kir. keleti akadémiáról eresztették haza Budára, neve *Eberle Nándor* (kiből utóbb Éber Nándor lett).

VIKTÓRIA NÉMET CSÁSZÁRNÉ ÉS POROSZ KIRÁLYNÉ. — ANGELI FESTMÉNYE.

III. FRIGYES NÉMET CSÁSZÁR ÉS POROSZ KIRÁLY. — ANGELI FESTMÉNYE.

nem is tüntetett velök, atyja tekintélye mellett egészen háttérbe vonult. Sulyos betegsége mellett is sejtette, hogy majd megjön ő neki is az ideje. Sejtelme nem csalta meg.

A JÖVŐ.

Örök medrében zúg az élet árja,
S én sodra ellen küzdök vakmerőn.
A csónakázót parti béke várja;
Engem dobál a hab, míg el nem hágy erőm.
Óh, hány eléri czélját e világon!
S én czélomat csak tündökölni látom;
De hozzá mentül közelebb vagyok,
Annál messzebb van az, mert följebb száll s nagyobb.

A taj[illegible], a babért nem is sovárgom.
Olcsó határkő az elismerés;
Mesgyét jelölhet sűrű bokron-árkon:
Jutalmul az örök eszményekért kevés!
Ha csak siker lett volna lelkem álma,
Szedném talán gyümölcsét már, megállva;
De a mit ábrándom festett elém,
Valónak azt csak a jövőben képzelém.

Csak a jövő, a távol ismeretlen:
Ez halhatatlan üdvöd, szép remény!
A szirt előtt kéjszomjazón epednem:
Mit érne, ha vizét bugyogni érzeném!
A vágy s a gondolat, hogy majd kibugygyan,
S ha száz évet porladva átaludtam,
Tikkadt sziveknek hűs forrása lesz:
Ah, ez csak a gyönyör az alkotásban, ez!

A mit megérint a halál kezével,
Ha el nem hervad: élni fog soká!
Percz szálán függve nem felejtem én el,
Hogy mind a nem-mulót mulandó alkotá.
Az örökélet égő csipkebokra
Ejthet magot daltermő bánatodra,
S tán megfogan s virága megered;
De csak sírod fölött ver mélyebb gyökeret.

Rudnyánszky Gyula.

VISSZAEMLÉKEZÉSEK 1848-ra.

A mai korszak ifjusága a legélénkebb fantáziával is nehezen tudná magát visszaképzelni ama korlátozott politikai és társadalmi viszonyok közé, melyekben különösen mi, erdélyiek, fölnevekedtünk. Az utolsó Rákóczy-féle fölkelés után Erdélynek csaknem valamennyi előkelő családja czímekkel és hivatalokkal lőn megnyugtatva, vagy kielégítve és a későbbi nagyfejedelemséggé lett Erdély kormányszéki hivatalában Kolozsvártt, királyi táblájában Maros-Vásárhelyttt, kincstárnokságában Nagy-Szebenben s végre udvari kanczelláriájában Bécsben úgyszólván minden egyéni nagyratörekvés kielégítésre tudott szert tenni.

A társadalmi kasztok a franczia háboruk után bekövetkezett hosszas béke ideje alatt megszilárdultak és mondhatni áthághatatlanokká lettek. A mágnások, grófok és bárók ismét nagyságosokká váltak, mir[illegible]gykor az erdélyi fejedelem, és a ki a középnemesi osztályból tehetsége által magasabb hivatalra jutott, vagy, mi ritkább eset volt, házasság utján rokoni kötelék fűzte valamelyik mágnás-családhoz: az méltóságos úr lett, még pedig harmad-negyed-iziglen; úgy hogy e czímkórság még maig is fennáll Erdélyben. A békés időkben a mágnás családok nagyon elszaporodtak és ennek folytán vagyonuk annyira megoszlott, hogy ritkán nélkülözhették a közhivatalt; ezért kevés is volt közöttük a független ember. A megyéken a köznemesség, kivált a nagyobb birtokú, igen csekély számban volt arra, hogy mint Magyarországon, jelentékeny szerepet játszhassék; e helyett elfoglalta, a mennyire tudta, a megyei hivatalokat és segített csekély gazdaságán ennek nem nagy jövedelme által. Hasonló volt az eset Székelyföldön is; azzal a különbséggel, hogy itt a nép zöme szabad volt és ritkán hagyta magát bármely hatalom által is befolyásoltatni. A szászoknál a hagyományos nepotizmus uralkodott, a nép teljes hatalo[illegible] alatt tartásával, — a mint hogy a jobbágyság, a misera plebs contribuens, Erdélyben, épen földesurai vagyontalansága miatt, sokkal jobban el volt nyomva és megterhelve, mint Magyarországon. Még a legfüggetlenebb osztály volt a honoracziorok, különösen a lelkészek és tanárok serege, mely itt, hol ötféle vallásfelekezet van, tekintélyes számot tett ki; részben jól, sőt fényesen volt ellátva és függetlensége bizonyos hagyományos privilegiumok által biztosítva.

Ily viszonyok között nem lehet csodálkozni, hogy miután a felsőbb és alsóbb osztályok között csaknem középkori hűbéri viszony létezett, mindenki óvakodott még gondolatait is elárulni felsőbbjének, nehogy valamely sorsán felüli gondolkozásmód által eljátszsza jövőjét vagy helyzetét.

Országgyűléseket igen hosszú időkön keresztül nem tartottak; a sajtó mind egyházi, mind politikai tekintetben a legszigorúbb czenzura alatt nyögött és a megyegyűlések hosszú időn keresztül csak saját aprólékos ügyeikkel foglalkoztak; arra sem igen mervén gondolni, mit magyarországi társaik tettek, hogy az országos sérelmeket felpanaszolgassák.

Valódi tetszhalál volt ez a század első és második tizedében, melyet csak a kolozsvári állandó színház megalapítása és az Aranka-Döbrenteiféle irodalmi mozgalmak villanyoztak fel némileg.

Volt azonban Erdélynek északnyugoti szögletén egy pár megye, melyet Zaránddal és Kővárvidékével Partiumnak (partes regni Hungariæ) szoktak nevezni és a mely esetleg az anyaország két legszabadelvűbb megyéje, Szathmár és Bihar közé lévén ékelve, ezektől a szabadabb elveket és gondolkodásmódot könnyebben átvette. A véletlen játékánál fogva épen e két megyében Krasznában és Közép-Szolnokban nevekedett föl és működött báró Wesselényi Miklós, báró Jósika Miklós és báró Bánffy László, három oly egyéniség, kik közül az első nagy és rendezett birtokainál fogva, a második fényes költői tehetsége által, a harmadik szabadelvű meggyőződése és jeles szónoki tehetsége által tűnt ki.

Báró *Wesselényi* Miklós, gróf Széchényi Istvánnak testi-lelki barátja és maga is jeles politikai iró, Magyarországon és Erdélyben egyaránt nagy szerepet játszott már a 30-as években. Báró *Jósika* Miklós csaknem egykorúlag lépett föl, mint a magyar nemzetnek első jelentékenyebb regényirója, és a harmadikra, báró *Bánffy* Lászlóra szintén nagy szerep várt volna, ha a 32—6-diki pozsonyi országgyűlés alatt legszebb férfi-korában ki nem ragadja a halál az élők sorából.

E férfiaknak, különösen báró Wesselényi Miklósnak volt köszönhető, hogy végre a hosszas hallgatás után egyetlen nagyobb politikai horderejű reformeszme mégis fel lőn vetve Erdély politikai világában és ez a Partiumnak az anyaországhoz visszakapcsolása volt, a mi által részint azt akarták elérni, hogy e megyék megszabaduljanak az erdélyi leigázó nyügtől; részint, hogy ez által mintegy előkészítsék, illetőleg kényszeritsék az erdélyi csökönyös elemeket arra, hogy egy magasabb eszmét tegyenek sajátjukká: Erdélynek teljes visszakapcsolását Magyarországhoz — az uniót.

De ez annyi családi és önérdekbe ütközött, hogy az erdélyi főuri körök nagy része és az összes szászság határozottan ellene volt és már a Partium visszakapcsolását is a legmerevebben ellenezte. Magában Erdélyben ez eszméknek alig akadt szószólója; úgy, hogy a főuri körökben csak a két *Bethlen* János, báró *Kemény* Dénes és Domokos, a két *Zeyk*, József és Károly és a hires nagy-enyedi jogtanár, *Szász* Károly mertek mellette itt-ott szót emelni. De még ők is elhallgattak akkor, midőn báró *Wesselényi* Miklóst egy Szathmármegyében tartott szabadelvű beszédeért herczeg Metternich konzervativ kormánya felségsértési perbe fogatta.

A 40-es évek derekán azonban végre Erdélyben is tisztülni kezdett a láthatár; a *Méhes* Sámuel, később *Ocsvay* Ferencz által szerkesztett «Erdélyi Hiradó» megnyitotta hasábjait a magasabb reform-eszmék előtt; habár ezzel szemben a *Szilágyi* Ferencz által szerkesztett «Mult és Jelen» és *Benigninek* Szebenben megjelenő «Siebenbürger Bote»-ja határozott állást foglaltak el.

De még ezeknél is nagyobb akadálya volt a reform-eszméknek az, hogy az erdélyi kanczellária élén a nagytehetségű báró *Jósika* Sámuel állott; s hogy maga az erdélyi kormányzó, gróf *Teleki* József nagy tudományos műveltsége daczára is szintén inkább hajlott a konzervativ eszmek felé.

Az is igaz, hogy Erdély a reformeszméket illetőleg sokkal kedvezőtlenebb helyzetben volt Magyarországnál; mert míg emitt a jobbágyság zömét magyar elem képviselte: Erdélyben a jobbágyok zöme oláh volt és a Hora-féle lázadás emlékei még mindig kisértettek; azonfölül a privilegiumait féltő szász nép is irtózott minden magasabb szabadsági eszmétől.

Ez volt a 48-iki eseményeknek épen nem derűs háttere.

*

Most lássuk azoknak színterét.

Az erdélyi márcziusi mozgalmaknak középpontja Kolozsvár volt. Társadalmi tekintetben még ekkor a legélénkebb magyar város; mert magyar műveltség tekintetében sem Pestet, sem Kassát, sem Pozsonyt nem lehetett hozzá hasonlítani.

Itt még megvoltak a régi szép idők történelmi hagyományai.

Nagy, fejedelmi neveket öröklött családok: a Bethlenek, Telekiek, Kemények, Mikesek, Bánffyak, Hallerek, Mikók, Béldyek, Aporok, Bornemiszák, Józsikák, Wesselényiek stb. díszes palotái a főtéren és belső-monostor-utczában egész kis magyar St.-Germaint képeztek; a robogó hintók egymást érték; a legrégibb állandó magyar színház páholyai mindig lefoglalva, és a Szamos mellett fejlődésnek indult sétatér úri fogatokkal teli.

Ezenkivül Kolozsvárnak nagy élénkséget adott az, hogy a három főiskola: a kath. lyceum, a reformátusok és unitariusok kollegiumai néhány száz érettebb ifjúval özönlék el az utczákat; ott volt Kolozsmegye székhelye és Felső-Erdély kereskedelmi központja; úgy, hogy a politikai hangulat nyomasztóságát alig érezte meg az ember.

A társadalom minden osztálya megtalálta szellemi és anyagi kielégítését — már úgy a hogy; de erény is volt jámbornak, szófogadónak, alázatosnak lenni; itt nem kellett a költőnek az arany középszerről énekelni, a ki nem volt megelégedve a világ rendjével, vagy saját sorsával, neve rovásra lett metszve; de kevés volt ám ebből a fajtából.

Úgy szólva egész Erdélyben nem volt egyetlen forradalmi ember.

A szabadelvüek is konzervativebbek voltak, mint Magyarországon és az udvari reakczió pártja: Metternich politikája, alig volt egy pár magyar ember által képviselve és azok sem látszának fölfogni annak teljes értelmét; hiszen a kolozsvári tüntetések alatt maga a «Múlt és Jelen» szerkesztője is nemzeti kokárdát viselt.

Hozzájárúlt ehhez, hogy e végső országában a monarkhiának minden oly lassú tempóban haladt, mint dr. Ox falujában. Nem is csoda: vasút, táviró még sehol sem létezett és a pesti, bécsi eseményeket csak hat-hét nappal később tudták meg Kolozsvártt.

Doctor Ox még nem fejtett volt ki semmi élenyt sem a Farkas-utczában, sem Kolozsvár egyéb részében.

A Farkas-utczát, melynek lehetne talán már valami szebb nevet is adni, azért említem, mert ez volt a város politikai és értelmi központja: ebben volt a gimnazium, a két lyceum és reform. kollegium, a szinház, a megyeház s végre két nyomda, honnan az oxygénnek kellett kiáradni.

De március 15-én azért még csendes minden. Óraközökben épen a kihaltság némasága uralg az utczán, melynek látogatottsága daczára is maig megmaradt az a sajátsága, hogy füvel van benőve, melyen ez időben egyik tanárnak vízhordó szamarai szoktak legelészni. A «Erdélyi Hiradó» nyomdája ajtajában Ocsvai, a szerkesztő és «Szarvady bácsi», a nyomdafelügyelő — két keletiesen nyugalmas arcz és alak, földre csüggesztett fejjel bizonyosan a vetések állásáról beszélgetnek. Rajtok kivül alig láthatni élő alakot az utczákon.

Tökéletes szélcsend — a legközelebbi csöngetésig.

*

Egyszerre megnyilottak Dr. Ox élenyt tartalmazó kazánjainak szelepei és mint valami színpadi ködfátyolképek vonulnak el előttünk a meglepetés, a lassú fölhevülés, a lelkesedés s végre a tetteiben nyilatkozó hazafias akarat jelenetei.

*

A Farkas-útcza megnépesül. *Úrházy* György, az «Unió» zsebkönyv szerkesztője, még inkább sarkán járva, mint máskor, párisi lapot szorongat kezében, *Jakab* Elek, a szelek szárnyán járó szép ifjú a pesti lapok egyikét lobogtatja.

— Forradalom Párisban! Lajos Fülöp elűzve, a respublika kikiáltva! — mondja Úrházy.

— Forradalom Párisban és Pesten! — kiáltja emez diadalmasan — a pesti ifjúság tényleg fölszabadította a sajtót és kikiáltotta a 12 pontot: «mit kiván a magyar nemzet?» És olvasni kezdi a pontokat, melyek utolsója az «Unió».

Nehány percz mulva már egész csoport fogja körül a fölolvasókat: s ehez lépésben közeledik

*

818

Sandrart, Joachim de (junior)

Szent Katalin elfejtzése. Rm. S. Bourdon után

318 m. 4062.

K. 4.—

Angeli Henrik

1840 – 1925.

Apja a soproni Magyar Királyi nálló csapos volt. 9 éves korában került el Sopronból.

A soproni Képzőművészeti Kör kiállítása – 1924.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Angeli Henrik

wód.

Thieme-Becker

T. 496. l. (Lyka)

. csekkszámla terhére :

. . . . . 130.- P-t

. . . . . 300.-

Összesen : 430.- P-t

;

. csekkszámla terhére :

azaz Husz pengőt.

ovember 19.

A miniszter rendeletéből :

df. Takács Menyhért s.k.

miniszteri osztálytanácsos.

ályának !

miniszteri ósz

A kiadvány hiteléül:

mins.hiv.igazgató.

Angeli Henrik

1.

Velence nevezetk.

Kiáll. 1907. 78. l.

195.

é balra nézve van ábrázolva. Jobb kezét,
jére támasztja s balját kardjának mar-
Haja, szemöldöke s bajusza fekete, szeme sö-
beretvált. Nyakkendője körül van csavarva;
prémes bekecsén ékkövesek a gombok; derekát
tra kalpagjának forgója látszik.

tei 84:67 cm.

Ad. Képs 194

Angeli Henrik

Magyar Minerva
1928. 562–563

Csatkai
cikke

26808 szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának mult évi 36003 sz.leiratom kapcsán tudomása végett kiadom.

Budapest.1904 ápr.hó 7-én.

A miniszter meghagyásából:

Lipsich

osztálytanácsos.

Angeli

festő

képe az alesuti kas-
télyban.

Szeghalmy Gyula

Dunántuli vármegyék
Bp. 1937. 229. l.

A kastély 1945. elején
a háboru következtében
leégett, berendezése
teljesen elpusztult.

Angeli, Henrik

festö

laid

Verzeichnis der Gemälde und Skulpturen in der königlichen National-Galerie zu Berlin.

Berlin, 1908. 6. l.

I IPAR

ÖHOZ!

yóirat, melynek első számát
, Trefort Ágoston vallás- és
tva és anyagilag támogatva,
ik meg, s közlönye az Ipar-
ivészeti Társulatnak.
a magyar közönség körében

Angeli Henrik

l,

Birómagyfestőnök

28. és kv. U.

Angeli Henrik

l. Beetz 68. l.
79. l.

V

Budapest, 1939. évi szeptember

lovag Ybl Ervin s.k. miniszteri

A hivatalo

min

Angeli Henrik

ired
2

Keleti G. cikke
Kel. 1885.

IV. K. 4. f. 745. l

~~Tápéi vét~~ VII. 243.

Angeli Henrik

l.

Csatkaisoprhazák

53. l.

IA
ALAT ÉS
V.-TÁRS.
LŐI-ÚT 25. TELEFON: 899—32
MŰVÉSZET
LÍTÁSÁT
VÉGZI

REICH MIKSA

Angeli, Henrik

festő

l.

Csat-Frey Öst Kunsth

XXIV. k.

138. l.

Ø

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
183

Széchenyi, Béla gr. Funde aus der Steinzeit im Neusiedler Seebecken.

BPest, 1876.

füz.

id.

Angeli

l.

Lykanemzromantika

86, 87, 115, 144,
147, 149, 167. l.

Angeli

festő

l.

Jbl Lotz

58. l.

er 6-án.

~~vége.~~

~~hásak vannak körülöttük fákkal.~~ ~~Az~~ elő-
án L három beszélgető alak képez csoportot, F
e alól jobbra: GyvlAi L.

VII. 1-jén (350-902 VIII 1)

nig a hátterbeli falú végén nádfedeles
házak vannak közelőben fákkal.

Angeli Henrik

1.

Off. München 1905

28. I.

yban, *stíltant a* textil II. és III., valamint
n, *szakrajzot* az esti ötvöstanfolyamon.

anár. Az intézet pesti épületének tanár=
nított *mennyiségtant* a szakosztályok és
égvetést a könyvkötő= és bőrdíszműves
textil IV. osztályában, *mennyiségtant* és
és IV. osztályában. Heti tanítási óráinak

k. Az intézet budai épületének tanár=
V. osztályának és az esti építőipari tan=
tt *tervezést* és *gazdasági épülettervezést*
yában, *kőművesmunkát* az építőipari téli
az esti építőipari tanfolyam II. osztályá=
irodai óráinak száma 12.
iérnök, a műszaki tudományok doktora.
mint az ásvány= és kőzettani gyüjtemény
. és III. osztályban, *vegytant és ásvány=*
ályban, *természettant és vegytant* a szak=
agyagipari és díszítőszobrász II. osztály=

Angeli Henrik

Fersi fejs ceruzarúsz

Pfeiffer Frenc tulajd.

Hor Snombathely 48.l.

MDK

Angeli Henrik, tanár, festö

hosszabb utazást tesz Német- és Angolországban. Az egész kontinensről számos megbizással halmozták el.
Majláth György országbiró arcképét a mücsarnok számára "ajándékozá". Potsdamban az orosz koronahercegnö arcképét festi. Lemondott ideiglenesen bécsi tanári állásáról.

Képzömüvészeti Szemle. "Külföldön élö müvészeink." 1879.1.sz. 15-16.l.

MDK

Angeli

Képzőmüv. Szemle 1879. 1. sz. 15 l.
Külföldön élő müvészek.

Magyar Néprajzi Múzeum – 6000 db – 64.85783

M. D. K.

ANGELI Henrik festő

Vöi arckép
(Repr.)

Brök. Tárgymutató Bp. 1885. 44, 94. l.

M. D. K.

ANGELI Henrik festő

Női arckép (Repr.)

Bovák. Tárgymut. Bp. 1885. 45. (104.) b.

M. D. K.

ANGELI Henrik festő

Női arckép.

Bovák. Tárgymut. Bp. 1885. 43. l.

Angeli Henrik MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Angeli Henrik MDK

Női arckép. repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Angeli Henrik MDK

Női arckép. repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Angeli Henrik MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Angeli Henrik MDK

Női arckép

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Angeli Henrik, festőmüv. Bécs nagy diszoklevéllel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapi Ujság, 1885. 32.sz. 52o l.

ANGELI HENRIK

77. Női arckép. Olajf.

1885.orsz.kiáll.kat. 45.oldal

Angeli Henrik

A Bécsben élő müvész a bécsiek elkényeztetett mestere. Az igazi müértők előtt édeskések arcképei. Nagyrészt fiatal hölgyeket fest, idealizáló hajlammal, de ezen kivül erőteljesebb jellemzéshez is van tehetsége, azt Bródy Zsigmond arcképe bizonyitja a Mücsarnok kiállitásán, melyet Szana Tamás ismertet: "Téli mütárlat" cimmel.

A HÉT, Bp. 1890. dec. 7.
I. évf. 49. sz. 366-367. lap.

Angeli Henrik MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

MDK

Angeli festőművész

Műcsarnok. 1899. 17.sz. 264 l.

Angeli

"Elsőrangu portrétista a magyar Angeli"-irja Prém József: „Az arcképfestők" c. beszámolójában, s a világ legnagyobb arcképfestői mellett emliti meg a nagy magyar arcképfestőket.

Képes Családi Lapok, Bp. 1901. jan. 6.
XXIII. évf. 1. sz. 24-25. lap

MDK

Angeli Henrik, festöm.
szül.184o.Sopronban.
1876 óta tanár Bécsben.

368. Női képmás fekete selyem ruhában.

Mücs. - A bp.-i Orvosszövetség. Mü-kiállitása. 19o2.
Kat. 35.1.

Angeli Henrik, tanár
Bécs.

MDK

Bümker J.R. soproni muzeum tb.öre által elindított mozgalom eredménye, h. felajánlotta adományát ill. müalkotást a képtár részére mint Sopron szülötte.

Muz.és Kvt.Ért. III. 1909. 2-3.sz. 144-145.l.

Angeli Henrik, 184o-1925

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

5 l.

MDK

Angeli, festöm.

Sopronban született . 1850-es években egész sora vendégművészeknek érkezik München-ből, Ausztriából, s A. ebben a körben nő fel. Később világhirü arcképfestönk. Ugyanigy Baditz Ottó ,"veterán nagy müvészünk

Csatkai Endre dr.: A soproni müpártolás multja. Szépmüvészeti kiállitások magyar mesterek müveiből. Sopron. 1931. ápr. 5,6.l.

Angeli Henrik, festö

még hozzá ünnepelt. 184o.jul.9.-én született Sopronban. Ajol Steinacker tanitotta a rajzot,abba az iskolába járt. A városi levéltár adatai a családról 1838- 51 közt valók.1852. -ben költözött a család Pozsonyba.An7o-es években lefestette tanitóját Geronnai Kossow Bélát. /31.sz./1925-ben halt meg. Ez az egy Sopronban található müve. Ereklyét örizbt töle a Storno-gyüjtemény.

Dr. Csatkai Endre: A soproni piktura történetének vázlata. Magyar Müvészet. 1928. 7.sz. 562-4.l.

MDK

Angeli Henrik, /184o-1925/

Buzatáblák között, of.

Árverési Közl. 1939. 4.rk.sz. 91. sz.

15 l.

MDK

Angeli Henrik, festöm.
1840-1925.

Buzatáblák között. Olf. Jelz.

Árv.Közl.1940.1.rk.sz. 17.1.

MDK

Angeli Henrik, 184o-1925.

Buzatáblák között, of.

Árv. Közl. 4.rk.sz. szept, 91.sz. 15 l.
1939

M.D.K.

Angeli Henrik /1840-1925/

7. I. Ferenc József arcképe. Olajf.

Elveszett. /Budai királyi palota/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek.V.füzet. 1. 1.
MUMOK. Bp. 1952.

Angeli Henrik, festő

1840-ben született Sopronban. Atyja a Magyar Király fogadó csaposa volt. Annak fivéra Bécsben jómódu viasz gyáros. Pozsonyba költöztek Sopronból, majd Bécsbe. 263. 263. old

Csatkai Endre: Angeli Henrik soproni gyermekkoráról 262. old

Soproni Szemle. Helytört Folóirat. XII. 1958. Sopron

Angeli Henrik, festő

Sopronban a Fegyvertár utca 2. házban levő iskolába járt. 1847 első felébeből egy szépirásfüzetben 11. lapon az ő írása. Tanítója Geronnay-Kossow Béla volt. Lefestette. 263. old

Csatkai Endre: Angeli Henrik soproni gyermekkoráról 262. old

Soproni Szemle. Helytört Folóirat. XII. 1958. Sopron

Angeli

Kossow Béla arcképe
Sopron M.t. /repr./

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. Képmelléklet

Angeli Henrik
1840- 1925

A soproni Magyar Király vendéglő csaposának fia.
Pálmay fedezte fel.
Fennmaradt elemi iskolai gyakorló füzete /Storno ház/
1850 k. a soproni szinházzal kapcsolatos munkálatok.
1851. szülei Bécsbe költöztek, hogy tanittassák.
Sopronban egyetlen képe ismert, tanitóját Kossow Bélát
1880 k. festette meg. Mint életkép és arcképfestő
szerzett hirnevet.

Csatkai Endre : A soproni képzőművészet története
L962. Sopron 10.1

Angeli Henrik, festő (1840 -)

A soproni volt "Vörös ökör", később "Magyar király" fogadó csaposának a fia. Pálmai festő fedezte fel tehetségét. Bécsben gazdag nagybátyja, viaszárus képeztette ki. Világhirü arcképfestő lett. 202. old. 2. jegyz

Csatkai Endre: A soproni vendégfogadók a 16/19. században 201. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966. Sopron

M.D,K.

Angeli Henrik,festőművész.1840-1925

Az 1903-as győri képkiállitáson szerepelt Valószinüle azba fiatalkori müve a soproni szül világhirü arc-kép festőnek mely Petz Lajosé volt.
Csatkai Endre:"Győr város kultúrképe.Az 1903-as képkiállitás.235.o.

Arrabona,8.A Győri Múz.Évkönyve.Győr.1966.Kantus János Múz.

Fra Angelico

festő MDK

Az ipolyvecei r.k. templom föoltára 1923-ból neogotikus Fra Angelico-másolattal.

233.old

Genthon:Nógrád. 1954.

Angelico, Beato
(Angelicus pictor)
l.

Jaj Baldass

Szépmüvészet
1942. 278-l.
(képpel)
279. l.

Europa fiml könyvtergető
Vállalat.

Budapest.

V. Rothauer ut 12

ANGELINI Natale. 1572-ben dolgozott a magyarországi várakon, s különösen a csábrági vár helyreállitásán /Pataki/

Maggiorotti, 429.

Angelini Natalis
(Natali.)

l.

Patakivárép

125. l.

A bányavárosok építőmestere, aki 1572 egy új bástya mintát imlatott be, amelyet azonban a Haditomacs nem tartott kivitelre alkalmasnak. Csábrág várában is épitett.

Angelinis, Natalis de

Architect 1565–1573

Th. I. 505.

~~v. ö. Aginelli!~~

azonos Aginelli-vel?

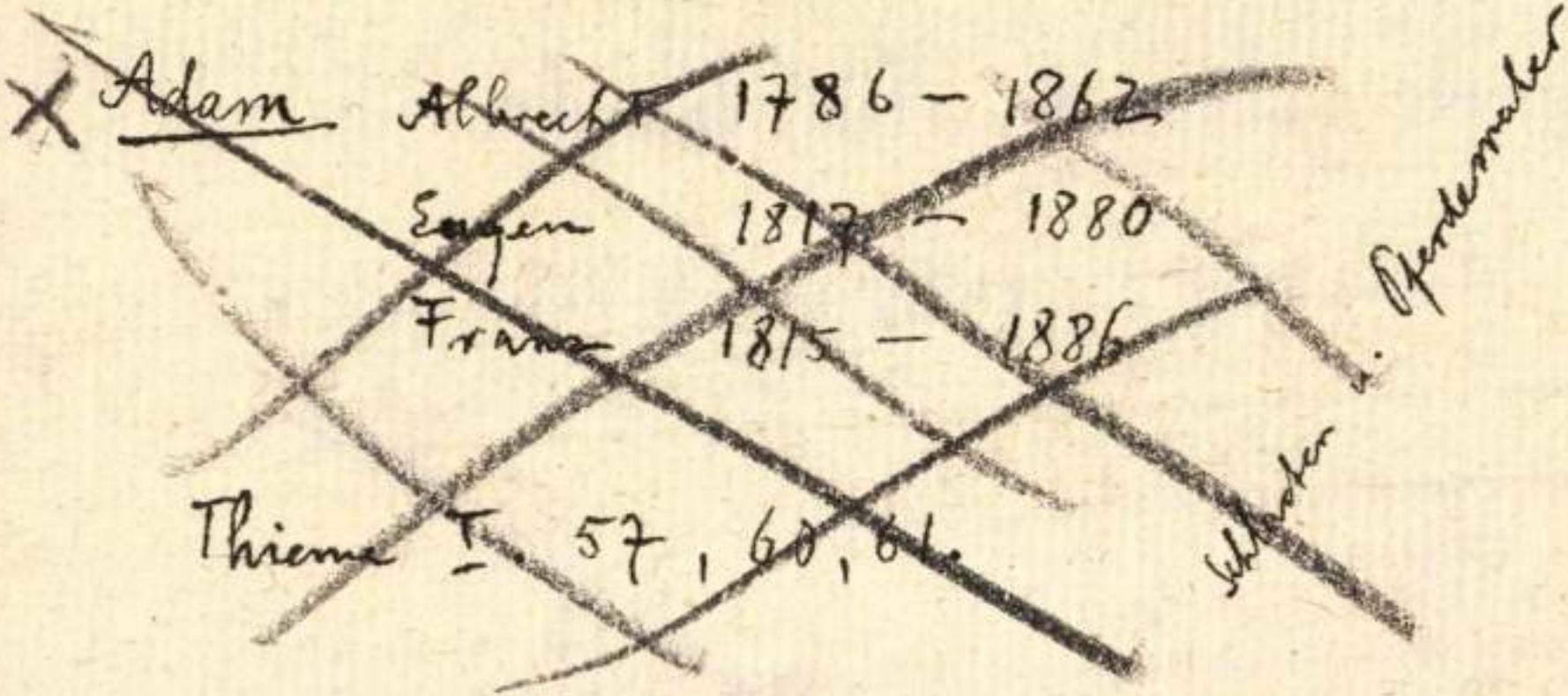

X Adam Albrecht 1786 – 1862

Eugen 1817 – 1880

Franz 1815 – 1886

Thieme I. 57, 60, 61.

Schlachter u. Pferdemaler

Angelinis, Natalis de epitiox

1565 – 1573

Herzog

Angelini Natale

irodalmában

pótlandó

Hor. Rinasc.

139. l

Kauser József "

dr. Kuzsinszky Bálint "

dr. Lux Kálmán "

20.- Lyka Károly "

Mihalik József "

Möller István "

Nagy Virgil "

gr. Pálffy Sándor "

25.- dr. Pasteiner Gyula "

Radisich Jenő "

Soós Elemér "

Strobl Alajos "

dr. Schulek Frigyes "

30.- Schulek János "

Angebrandt János

váci üvegesm

1760

l. Ságüvegesipar

206 l.

Angeli Gabriele da
Nizza, frater
l. Türer Gabor

igy megirva

Tekintetes

Van szerencsém a bártfa
kozó Vik elszámolá
benyujtani. Túlkiad
Tisztelettel kérem a
keretén belöl álló utó
iránt intézkedni mél

Budapesten 1904. Novemb

Kl

Tablaky, Károlyi Tiborne archife

Angeli Henriktől

Budapesti Hirlap. 1882, V. 6.

124. z. 3. o. (Cf. és K.)

Tabla kép, Ligeti Margit archége

Angeli Henriktől

Budapesti Hirlap. 1882, V. 20.

138 sz. 3 o. (Szép k.)

Angeli Henrik fényk.

Pesti Hirlap. 1885. máj. 10. 9–11

Rudó antal: Fényképészek a kiállításon

Angeli H. festő

(Bécs - Sopron)

Magyar képzőművész, 1964

ápr. 5. I. 1. 11. – ápr. 20. I. 2. 29-30.

A Mamarchási Műcsalet.

Táblakép – „XI. Lajos" –
„Pauloy Vincze"
Angeli H.

Magyar képzőművek, 1864

ápr. 5. I. 1. 11. – ápr. 20. I. 2. 29-30

A Magyarországi Műegylet.

Tbl

Tablakep, Andrássy Hon arcképe

Angeli-Henriktől

Budapesti Hirlap, 1882 V. 6

124 sz 3. o. [illegible] (h. és m.)

Pd

Tablakép Andrássy Ilona arcképe

Angeli Henrikről

Budapesti Kiilap. 1882. V. 20.

138. n. 3.0. (h. és k.)

7/61

Táblakép, Károlyi Tiborné archéje

Angeli Hurikhtol.

Budapesti Hirlap. 1882. V. 20.

138. n. 3.o. (Szisk)

Festészet XIX.sz. önálló táblakép.

Angeli Henrik müveinek hiánya a Nemzeti Muzeumban.

Életképek, 1876.juni 1.I.l.sz.9.l.

Vegyes közlemények.

Angeli Henrik festő

Életképek, 1876.juni 1.I.1.sz.9.1.
Vegyesközlemények.

Angelini Natalis

építész

rend

Balogh művei

538. l.

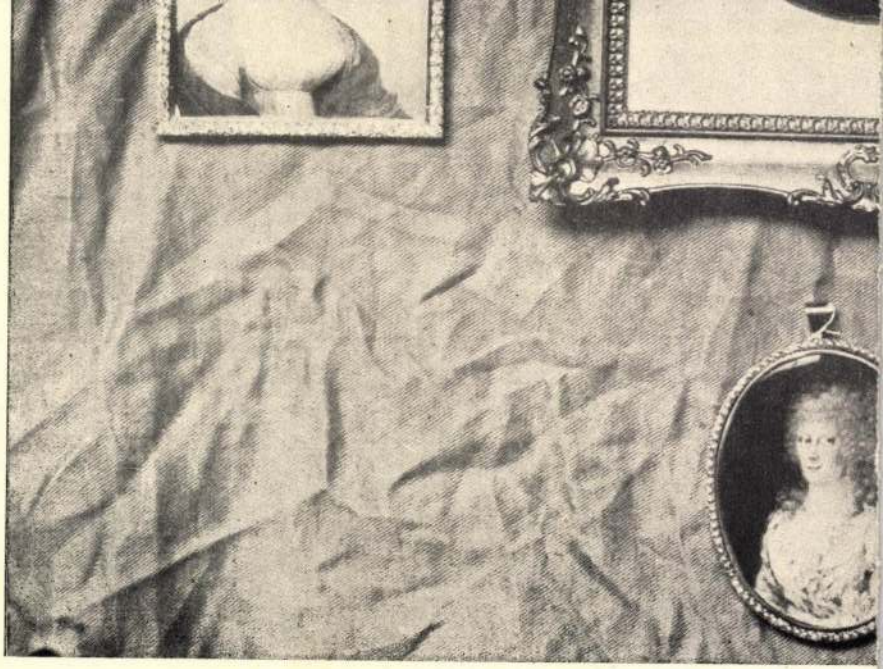

1375

1371
1370

Angelinus, Natalis, pictor Mediolanensis

1565. Adriano Candido Magyarországrol Küldötte Firenzebe Cosimo hercegnek Szatmár és Tokaj vár annak rajzát, melyeket „Natalis Angelinus pictor Mediolanensis" készitett

279. l.

Balogh Zolán: Ujabb adatok Firenze és Magyarország kulturális kapcsolatainak történetéhez.

~~Beethoven III-102~~

Angelini Natalis

l.

Patakí

A bécsi magy tört
int. cott

125. l.

Angelini Pál

u. o. 127. l

MDK

Angelini, Natalis építész

A 16.sz.magyarországi olasz építészei közé tartozott

A magyarországi művészet története I. 332.l.
Bpest, 1961.II.kiadás.

M.D.K.

Angelinis, Natalis de épitész

1565-66-ban és 1573-ban végez felméréseket Magyarországon az uralkod- megbizásából

Détshy: Sárospatak...

Magyar Müemlékvédelem 1961 -1962. Bp. 1964. 86.1.

ANGIELINI, Niccolo mérnök

Várábrázolásai XVIIsz. vége

DÖKA Klára: Dunántúli várak tervei a karlsruhei levéltárban. In: A Dunántúl településtörténete, VII. Szerk. Somfai Balázs. Veszprém ; Pécs : VEAB ; PAB, 1989 130.p.

züst anyagú, vert-domborm
augsburgi J.J.Vogelhuno öt
(Johann Jacob)
A tál ölében a sírt őrző k
Krisztus. Peremén a szenve

Angelinis M.D.K.

Sárospatak , kazamatás várfal és sarokbástyái 1574 elötti felmérése.

repr.

Dötshy: Sárospatak

Magyar Muemlékvédelem 1961-1962, Bp. 1966. 81.l.

~~Nota~~ Natalin de Angelinis epitéz MDV.

L. Nicolo Angelini alatt. 1566 maic
17 en Friaulban dolgozott. 137.o.

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I. 1958. - Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1960

Angelini Natalis (Natali) építész MDV.

1572 ben a bányavárosok építő mestere.
L. Nicolo Angelini alatt. 137 v.

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I. 1958. - Képzőművészeti Alap Kiadóvál. Budapest. 1960

Rugelini Natalis (Natali), építész M.DK

1574-ben Csábrág várában épít.

L. Nicolo Rugelini alatt. 137.o

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I.1958.-Képzőmüv.Alap Kiadóváll. Bpest.1960

Natali Angelini, építész MDK

1573. ápr. 1 én (Baumeister) a bányavárosokban tett útjáról számol el.
137.o. L. Nicolo Angelini. ~~175~~

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I. 1958. - Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1960

Natalis de Angelinis /?/

alaprajza az egri várról 1573-ból. Reprodukció.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII.

Budapest 1972.

857

Natalis Angelini, hadmérnök

Olasz mérnök, Szádvár felmérését végezte 1573-ban.
2.kép. Szádvár alaprajza, 1573, Natalis Angelini felmérése a Bécsi National Bibliothekban. Fekete repr.
151.old

Détsy Mihály: Egy ismeretlen magyar vár-Szádvár
143.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VIII. 1969. Miskolc

ANGELINI /

olasz kadművész, levei szerint folytat a kisvárdai vár erősítési munkálatait 1580-85 között

(az építkezést Ottavio Baldigara olasz kadművész vezette)

Császár László: A kisvárdai vár é pitéstörténete és helyreállitása . Bp., 1964. /Helyreállitott müemlékeink /

/5

NICOLO ANGELINI, hadmérnök.

A győri püspökvár falait ~~xxx~~ 1443-ban épitették a lakó toron és a székesegyház körül. Az ő 1560 körüli felmérése/ 2. ábra /szolgáltat adatokat a püspökvár középkori erődítésének rekonstrukciójához. 86.old. 13.jegyz

LÉVÁRDY FERENC: A középkori győri székesegyház pusztulása és első barokk átépitése 83.old

ARRABONA, 12. Xantus János Múzeum, Győr. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1970

NICOLO ANGELINI, hadmérnök

A győri püspökvár falait 1443-ban épitették a lakótorony és a székesegyház körül. Az ő 1560 körüli felmérése/2.ábra./ szolgáltat adatokat a püspökvár középkori erődítésének rekonstrukciójához. 86.old. 13.jegyz
Fekete repr.

LÉVÁRDY FERENC: A középkori győri székesegyház pusztulása és első barokk átépitése 83.old

ARRABONA, 12. Xantus János Múzeum, Győr. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr.1970

Nicolo Angelini, építész MDK

1570. III. 29-én kelt említés a veszprémi várról készített modelljét említi 136 o.

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I. 1958. - Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1960

Nicolo Angelini, építész MDK

A bécsi Staatsbibliothek ben rajza kisvárda várárol. 1560-70 között készült. 134.o.

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I.1958.-Képzőmův. Alap Kiadóváll. Epest.1960

Nadali de Angelinis, építőmester MDK

Lásd: Nicolo Angelini alatt. E néven emlitik 1565: jan. 7 én. 137.o

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I. 1958. - Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1960

Nicolo Angelini

rajza: Tervrajz Ónod várához
1570-es évek. Bécs. Öst. National Bibliothek
Cod. 8609. No. 85 repro.

Magyarországi Keneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp,1975.

105. old.

MDK

Nicolo Angelini

19 horvátországi, 8 szlavóniai és
22 felső-magyarországi vár alaprajzát
készítette el 1570 körül. 137.o.

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve. I. 1958. - Képzőműv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1960

~~Glaser~~ cv. Rugelini MDK

Magyar vonatkozásu térképanyat készitett 1600 előtt. Karlsruhei hercegi levéltárban van. Kisvárda várát ábrázoló XVI. sz-i alaprajz. 134.o.

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz Faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeu-m Évkönyve. I. 1958. -Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1960

Natalin Angolinus MDK.

L: Nicolo Angolini neve alatt. E néven neverik 1565 máj 26án. Császári építőmester 1370

Éri István: A kisvárdai vár reneszánsz faragványtöredékei. 129.o.

A Jósa András Múzeum Évkönyve.I.1958.-Képzőmüv.Alap Kiadóváll. Bpest.1960

Angelini

Helyrajza 1573-ból a sárospataki templom és a külső vár ésaki részéről. (Reprodukció)

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, 1969-70. Budapest, 1972 911

Maggiorotti

ANGELINI, Paolo, építőmester volt Egerben 1584-ben.

Maggiorotti 429.

Angelini Pál

l.

Patakivárép

127. l.

M. D. K.

ANGELMAYER, Hans asztalos

~~1713. Pécs, Szentháromság emlékre~~

~~5 szobor faragása~~

~~18~~ 1685. Lágrób, jezsuitákkal

köt szerződést

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959

T. 166. e.

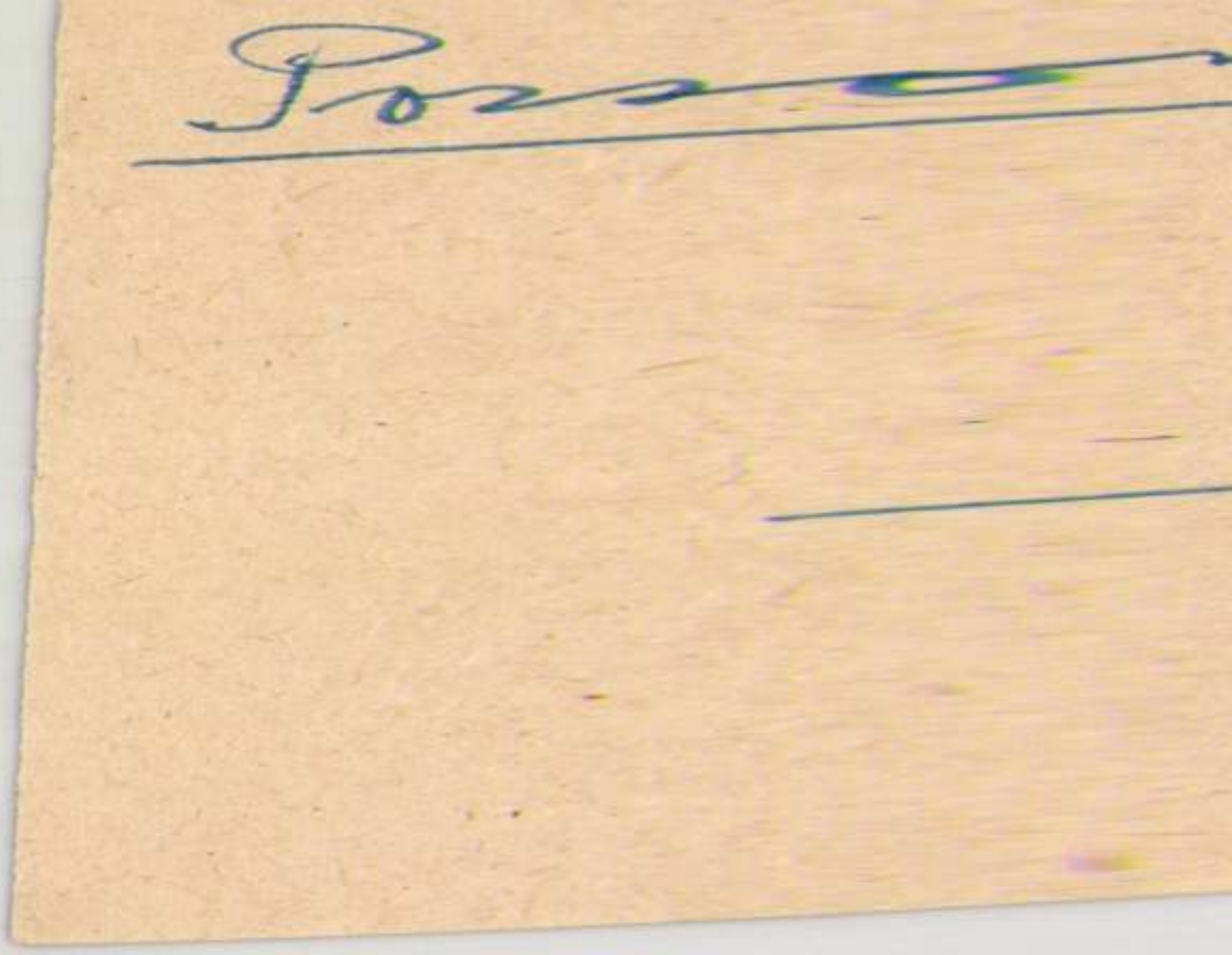

ANGELMAYER s. ANGERMAYER

Angelmayer
Angelus

A Magyar Fotográfiai Múzeum meghívja Önt

Angelo

1894–1974

életműkiállításának megnyitójára 2002. november 8-án pénteken délután 5 órára a Magyar Fotográfiai Múzeumba. A kiállítás megtekinthető 2003. február 2-ig hétfő és kedd kivételével naponta 10–16 óráig.

A kiállítás megrendezését a Nemzeti Kulturális Alapprogram Fotóművészeti Kollégiuma és a Hungart Egyesület támogatta.

MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM
H-6000 Kecskemét, Katona J. tér 12. POB 446
Tel: 36/76/483 221, fax: 36/76/508 259
email: fotomuz@visio.c3.hu www.fotomuzeum.hu

Aligha van érdekesebb személyisége és jelentősebb művésze a magyar fotográfiának Angelónál. Ez így van akkor is, ha ezt ma még viszonylag kevesen tudják itthon és a világban. Egyelőre. Eddig. Mert aki végignézi kiállított 100 eredeti alkotását, elolvassa a róla most megjelentetett könyvet, az elsőt, maga is osztja majd véleményünket. Életművének képei nemcsak egy alkotót jellemeznek, de a huszadik századi magyar fotóművészet fejlődését is, a piktorializmustól az absztraktig.

ANGELO

Angelo

1894–1974

ANGELO

GYŐRI Lajos: Angelo önarcképek. = Múzsák, XXII.évf. 3.sz. 1991. 37 - 39.p. ill.

egyéni egészet képezhetett volna. Mennyire értette félre Schiller az egyéniség roppant előnyeit a művészetben, azon nyilatkozata is tanusítja, mely Goethéhez irt leveleiben fordul elő, mikép neki Wallensteinnál épen az nem tetszett, mi e jellemet oly drámaivá teszi, t. i. astrologiai elfogultsága

Az egyéniség vallóinak nyitva áll a művészeti tér a végtelenig, míg az eszményinek harczosai ott kénytelenek megállapodni, hol azon német szinigazgatók állanak, kik személyzetöket és szerepeiket osztályozva és fogalmazva, csak első és második szerelmeseket, első és második hősöket, cselszövőket, illemszerepeket, marczona véneket st.eff. ismernek, nem pedig Hamletet, Othellót, Leart vagy más szerzők egyéneit, kiket csak a legkárhozatosabb erőszakkal lehetne, p. Hamletet, a hősök vagy szerelmesek, Leart a marczona vének szereposztályába beszorongatni.

Igaz ugyan, hogy az egyéniségi rendszer minél tágasabb tért vesz igénybe, annyival inkább nehezíti a működést; mert nem csak a választás nehezebb ott, hol több közt kell választani; de főleg a kényszerü alkotás, vagy az elemek új egészszé életmüi olvasztása az, mi a valódi művészetet elkülönözi minden ihletlen csinálmánytól: de ép ez nem csak elkülönözi művét, hanem egyszersmind halhatlanitja is; más részről pedig épen nincs szükség arra, hogy valaki, kinek nincs talentoma, a művészetbe bele kontárkodjék; mert bizony a ki csak kontár, vagy nem

ANGELO F. Pál

TŐRY Klára: Az avantgárd szerepe a magyar fényképezésben. Fotóművészet, 1990. 3/4. XXXIII.évf. 5.p.

A legszélesebb skálán kísérletező művészegyéniség a korszak magyar fotográfiájában **Angelo F. Pál**. Sokszínű életművébe szinte hiánytalanul beolvasztotta fél évszázad avantgárd törekvéseinek fontosabb mozzanatait, úgy, hogy mindig saját képére formálta a külső hatásokat, érvényre juttatta személyiségének határozott vonásait. Az ő pályája is a festőiséggel indult, a nemes eljárások használatát a lágyrajzú objektívek alkalmazása követte. Bármilyen formai elemet, kifejezőeszközt használt, célja mindig a látvány esztétikai jellegű transzponálása volt.

Festőies periódusa után szokatlan rajzolatot és torzító hatást eredményező objektívek bravúros alkalmazásával sajátos dinamikát és szuggesztív látomásokat idézett elő képein. Majd a modern fotográfia konstruktív, tárgyias szemlélete vált uralkodóvá művészetében. Továbblépése az ötvenes években a szürrealizmus felé történt: a szocreál fotográfia egyeduralma idején teljes elszigeteltségben, „elefántcsonttoronyba vonulva" alkotta fotográfiánkban egyedülálló, a kor szorongásokkal teli légkörét szuggesztíven kifejező, montázsmegoldásokkal készült szürrealista kompozícióit. Végül közelfelvételein mikrorészletek, anyag- és fényhatások bizarr rajzolatában, nonfiguratív ábrázolásokban vetítette ki életérzését.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ORSZÁG VILÁG
Angelo
1966 AUG 17

Több mint két évvel ezelőtt: 1964 júniusában jelent meg az Ország-Világ hasábjain Vendégünk P. F. Angelo fotóművész c. cikkünk, amely a két háború közötti korszak kiváló magyar fotóművészét mutatta be a mai olvasónak. Angelo mester, akiről az elmúlt két évtizedben bizony megfeledkezett a sajtó, nem feledkezett meg az Ország-Világ megemlékezéséről s rövid idővel ezelőtt a színes fényképezés hőskorában készült felvételeivel lepett meg bennünket. Őszintén örvendünk, hogy Angelo mester 1936-os színes képeit bemutathatjuk — és mi mutathatjuk be először.

RÉGI ÁRNYAK- SZÍNESBEN

A fények fényképészének ismerték. A csillogás, a pompa, a luxus fotósa volt, az ékszeres, prémes hölgyeké, a frakkos, vakítófehér plasztronos gavallérok, a dámáké és primadonnáké, a mágnásoké és az egyéb szívtipróké.

Sejtelmes-lágy tónusban úszó fotográfián, az éldelgő-érzelgő, vagy kellemkedően délceg modell képe alatt egy elegáns ívelésű aláírás: ANGELO. Harminc-negyven esztendővel ezelőtt egy Angelo-fotó rangot jelentett, vagy legalábbis a rang látszatát. A kis színésznő könnyebben került a színházi újság címlapjára, ha Angelo készítette a fényképét. A filmszínésznő-seregszemlék és a szépségversenyek elődöntőinél és selejtezőinél egy Angelo-fotográfia, az ábrázoltak legbensőbb hite szerint, növelte az esélyeket. Egy Angelo-esküvői kép jó ómennek számított: örök szerelem, felhőtlen boldogság, pontosan úgy, mint a fátylas-zsakettes, mirtuszkoszorús, csupa mosoly felvételen...

Az ékszeres, prémes dámák, a frakkos, plasztronos urak világa lejárt, de Angelo mester felvételei akkor sem lettek csúnyábbak, akkor sem lettek rosszabbak, amikor objektívje elé az egyszerű emberek sorát állította a történelem. Angelo mester szeme felismerte, gépének lencséje képbe tudta rögzíteni a megváltozott kor asszonyainak, leányainak, ifjainak, férfiainak derűjét és borúját, ünnepi kedvét és hétköznapi hangulatát. Munkásságának utolsó másfél évtizedében nem csökkent a fotografálás titkait feszegető szenvedélye, s nevének népszerűsége csak átalakult. A sokak számára elérhetetlen Angelo — mindenki számára elérhető lett. Néhány éve, nyugalomba vonulása előtt, nemegyszer lelkendeztek a belvárosi fotószövetkezet látogatói: »Képzeld, Angelo csinált rólam képet! Ő maga, személyesen!« — Angelo mester nevének nemes márkája nem kopott meg —, aranyfedezetét nem a változó modellek, hanem a változhatatlan tudás és tehetség biztosította.

A fények fotósa, a hajdani luxusfényképész: Angelo egy doboz színes kisfilmet tett le elénk a minap. A színes film őskorából való, kereken harmincesztendős felvételeknek kompozíciója, technikai kivitele ma is tiszteletre méltó. Az angol Kodak- és a német Agfa-gyárak 1936-ban hoztak először forgalomba színes filmet. A megvilágításhoz még nem gyűlhetett össze megfelelő tapasztalat, a laborálás folyamatát még nem gyakorolhatták ki, a színek, tónusok, valőrök harmóniáját a színes fényképezés e korai szakában csak magas fokú fotósérzék, művészi biztonság, a fényképészeti anyagok és eszközök sokrétű ismerete teremthette meg.

Angelo színes kisfilmjei a harmincas évek második feléből a magyar fotóművészet történetének érdekes és értékes dokumentumai.

De nemcsak technikai kivitelük miatt.

Ami a legmeghökkentőbb, a legizgalmasabb — az a témájuk.

Az ékszeres hölgyek, a frakkos gavallérok, az élet napos oldalán járók fotográfusa ezeken a színes felvételeken az árnyban tengődők életét komponálta képbe. A derű helyett a borút örökítette meg. A munkátlanul dúskálók köreinek ellentéteként a munkában vagy munka nélkül nyomorgók környezetét. Az úri rend kényes galériája mellé a kizsákmányolás zordon képcsarnokát... Az a különös dolog történt, hogy míg Angelo mester harsány nyilvánosság előtt lemezre vette az azóta kihamvadt talmi fényeket, csendben, feltűnés nélkül a hazai nyomorúság közel negyedszázada eloszlatott borúját is filmre rögzítette.

Tufa-sziklába vágott Pest környéki barlanglakás... Omlatag viskó, gázlámpával, mint egy komor filmdráma részlete... Külső-angyalföldi nyomortanya... Reménye vesztett anyóka reménytelen ház udvarán... Ingyenlevesre váró éhes öregasszonyok... És végül egy derüs pillanat... munkáspihenő a hűvösvölgyi Nagyréten...

Miért ezekkel a képekkel próbálta ki a színes fényképezés új művészetét harminc esztendővel ezelőtt Angelo...? Miért izgatták ezek a komor témák előkelő vonásokhoz szokott szemét...?

A kérdésekre talán akkor sem kaphatnánk határozott választ, ha magát a mestert faggatnánk. Az ösztönzés, amely a finom, sőt finomkodó portréművészt a perifériák felé, a szegények szállásai felé vezette, nem lehetett merőben művészi buzgalom. Párás pasztellszíneket nemcsak a nélkülözés kever, nemcsak a szűkölködés, az éhség is romantikus. Valami nemesebb, gyötrőbb kétlakiságra kell itt gondolnunk. Olyasféle jelenség ez, mint néhány kiváló festőnk munkássága, akik a barokk pompa, a kies tájék vászonra vitelével jutottak vagyonhoz és társadalmi elismeréshez, de maradandót az elesettek, megszomorítottak igaz szívű ábrázolásával alkottak. E súlyos társadalomkritikát árasztó színes fotók a fiókba rejtett forradalmi költeményekhez hasonlítanak — láttukon már csak akkor lázonghatunk, amikor lázító tárgyukat rég elsodorta a pusztító-tisztító, a jövő útjait szabadra seprő fergeteg...

Békés István

RÉGI ÁRNYAK SZÍNESBEN | FOTÓ: P. F. ANGELO

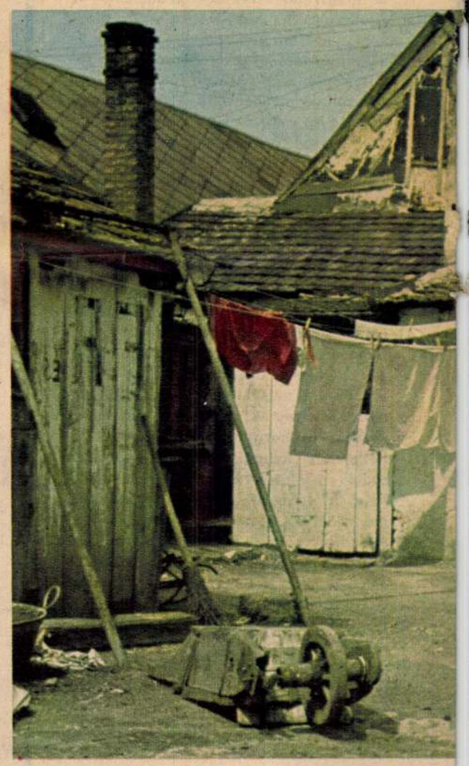

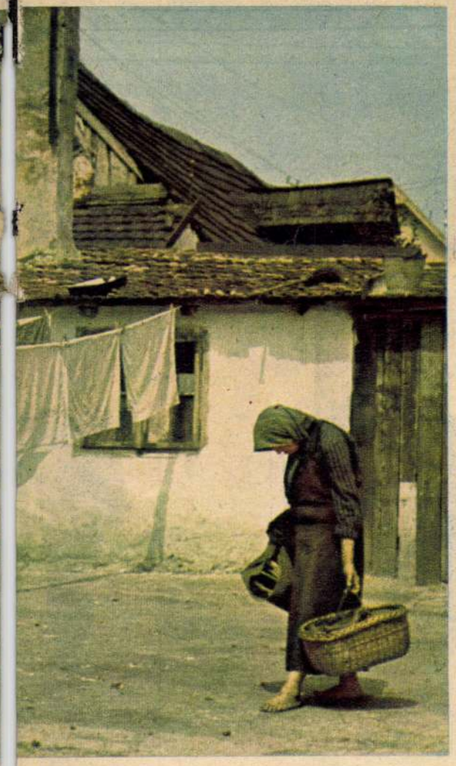

TBILISZI FELFEDEZÉS

A Rusztaveli állomás címere: a lovag és a tigris

Körbefutó lépcsők visznek a függővasút kocsijához

Fotoriporter kollégámmal elhatároztuk, hogy szabad időnkben csak úgy magunknak megnézzük a grúz fővárost. De az történt velünk, mint az olyan szépasszony látogatóival, aki csodálatra, sőt udvarlásra készteti a legtartózkodóbb férfiút is. Kollégám néhány emlékképet akart készíteni – s elragadtatásában percenként kattintgatta gépeit. Negyedórácskát akartunk eltölteni a város kaukázusi méretű Gellérthegyén, a Mtacmind-on, – s két óra lett belőle.

Másfélezer méterrel a tenger szintje felett szinte „ettük" a kristályosan tiszta levegőt. Fél évre szóló idegcsillapító volt a hegyi park délszaki zöldje. Másfél évezred mesébe vesző történetét idézte az alattunk elterülő város, amelyet úgy szel keresztül a Kura-folyó, mint Budapestet a Duna. A folyó sziklás partján fecskefészkek módjára épültek a házak... Ha időnk engedi, napokig elüldögéltünk volna a fogaskerekű, vagy a függővasút állomás-teraszán, elemezve a város tarka látképét, mint valami élő festményt. Látványának varázsával magyarázható, hogy a régebben létesített két fogaskerekű és az alig tíz éve épített függővasút már nem elégíti ki a a tbilisziek igényeit, új függővasutakat csinálnak, hogy mind többen gyönyörködhessenek az évente 300 napig napsütötte város panorámájában.

Lent az utcákon a részletek sem okoznak csalódást, a magnóliák, datolyapálmák és platánok suttogásával harmonizál a gumikerekű járművek suhanása (a villamost kiiktatták a városból) és a keleti és európai stílus ötvözetét képviselő épületek méltósága. Mind könnyebb bejárni a várost, Moszkva, Leningrád, Kiev után itt épült fel az ország negyedik metrója. Az első, jó 6 kilométeres szakaszt, négy föld alatti és két föld feletti állomással, ez év elején avatták fel. A Kura-folyó vonalát követi, egyelőre tizkilométeres lesz, a környék gyáraihoz viszi az utasokat.

A Rusztaveli tér állomását látogattuk meg. Ez a legnagyobb, a legszebb, ennek megépítésével is

A metró üvegkapuja

ANGELO ÖNARCKÉPEK

Belházy Dezső: Angelo, 1950

Ma még kevesen foglalkoznak Magyarországon fotóműgyűjtéssel, mert az alkotók értékteremtő munkásságát homály fedi. Azt is csak kevesen tudják, hogy Bécsben, Párizsban, Londonban vagy New Yorkban a fotográfiai árveréseken milyen jól hangzik egy-egy magyar fotós neve, és milyen jól megfizetik a műgyűjtők az általuk készített fényképeket. Idehaza pedig jóformán nem is sejtjük, milyen értékes fotók lapulnak a családi fotóalbumokban. Ilyenek például az Angelo mester műtermében készült, pecsétjével, aláírásával hitelesített fényképek. E képek alkotója világhírnevet szerzett tehetségével, hat évtizedes termékeny munkásságával. Funk Pinkász 1894. január 31-én született Budapesten. Névmagyarosítás után Funk Pál, felvett művésznevén pedig Angelo Funk Pál szakmai pályafutását 1910-ben kezdte Münchenben, mint festőnövendék. Három esztendeig Carl Bauer német portréfestő műtermében sikerült szinte mindent megtanulnia, amit az emberábrázolásról tudni kell. Képszerkesztést, kompozíciót, világítást, a nézőpont megválasztását, a festék- és az ecsetkezelést és még ki tudja, mi mindent. Aztán egy hirtelen elhatározással hátat fordított a festőállványnak, és örök életére a fényképezőgépet választotta az önkifejezés és a kenyérkereset eszközéül. Fényképészeti ismereteit a kor legismertebb német, francia és angol fotográfusaitól sajátította el. Ezt az európai tudást hazatérve Székely Aladár, az akkor már ismert mester műtermében gazdagította tovább. Másfél évig volt segédje, operatőre a realista portréfényképésznek, ami kitűnő iskolának bizonyult. Immár egyformán járatos volt a képzőművészeti és a fotográfiai kifejezőeszközök használatában. Ízlése, vizuális fantáziája pedig hozzásegítette ahhoz, hogy mindig a legmegfelelőbbet válassza ki, a modelltől, a környezettől, a témától és a kép felhasználójától függően.

A majd egy évtizedig tartó stúdiumok után 1919-ben önállósította magát, s műtermet nyitott Budapesten, a Vilmos császár úton. Rendkívül jó üzleti érzékkel hamar rátalált azokra a megrendelőkre, akik révén egziszenciáját néhány év alatt megalapozhatta. Figyelmét a színésznőkre és a divat világára összpontosította. Felvételei és rajzai 1917–1918-tól rendszeresen megjelentek a Színházi Élet, a Színház és Divat, valamint más,

yermekportré kutyával, 1940 k.

Ro-ráte

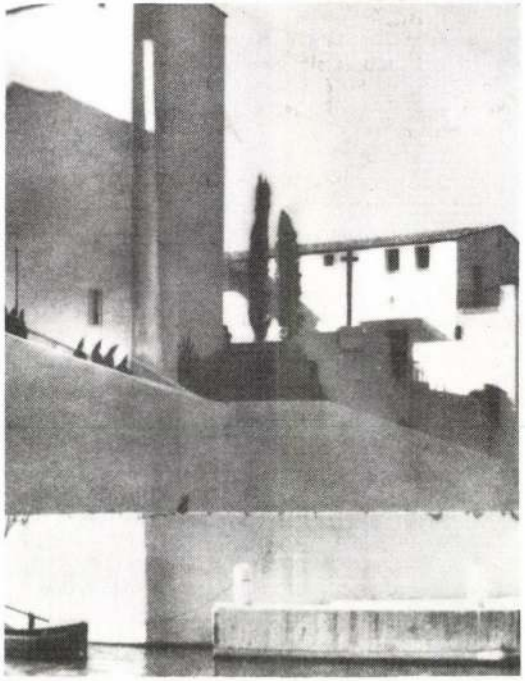

Poeta profana, 1959

elegáns lapokban. Mindez számára nemcsak megrendelést, de egyben reklámot is jelentett, mint az a kis színdarab vagy inkább kabarében előadható zenés tréfa is, amit Kőváry Gyula írt a fiatal Angelo mesterről. Kicsit meg is csípkedi azért, mert a hölgyek körében különösen kedvelt és keresett fotográfus lett. Ez azonban csak tovább növelte hírnevét, így túlzás nélkül állíthatjuk, hogy 1920-tól négy évtizeden át a legismertebb fényképész volt a fővárosban. Nevét azonban nemcsak itthon hírdette cégtábla, hanem Franciaországban is, ahol több városban tartott fenn időszakosan működő műtermeket. Cannes, Nizza, Párizs közönsége ugyanúgy kamerája elé állhatott majd két évtizeden át, mint a budapesti polgárság. Szerencsére mindez nem elégítette ki Angelo mester szakmai igényeit. Más formában is kereste a nyilvánosságot, ezért a húszas évek elejétől állandó és sikeres résztvevője a hazai és a külföldi fotókiállításoknak. Az életművét reprezentáló 1968-as műcsarnokbeli tárlatáig, az általa precízen vezetett statisztika szerint alkotásait a világ több mint kétszáz városában mutatták be. Számos fotóklub választotta örökös tiszteletbeli tagjává, munkásságát pedig sok-sok művészeti diplomával, kitüntetéssel ismerték el.
Mindemellett maradt ideje arra, hogy művészeti előadásokat és szakmai bemutatókat tartson azoknak, akik nem hivatásszerűen fotografáltak. Hálából a Magyar Amatőrfényképezők Országos Szövetsége már 1924-ben neki adományozta a magyar művészi fényképezésben szerzett érdemek elismerésére alapított aranyérmet. Angelo rendszeres pénzadományokkal is támogatta az amatőr fotóművészeti mozgalmat, a fotókiállítások megrendezését és a szaksajtó megjelenését. A fényképész szakmai elismerését jelenti, hogy 1925-ben megválasztották a Budapesti Fényképészek Ipartestülete alelnökévé, majd 1934-ben a Magyar Fotográfia című szaklap szerkesztője lett. Ez utóbbi tisztét valószínűleg annak is köszönheti, hogy húszas évek elejétől rendszeresen publikált a szaksajtóban. Megosztotta gondolatait az olvasókkal az aktfényképezésről, a nemes eljárásokról, a fényképészek gazdasági helyzetéről, a modern fotográfia problémáiról és gyakran írt kiállítási kritikákat is. Cikkeit közölte a Fotóművészeti Hírek, a Magyar Fotográfia, A Műterem, a Magyar Fényképész című szaklap. S hogy milyen komolyan foglalkoztatták a szakmai kérdések Angelo mestert, az kiderül Egy fotográfus önarcképe című, 1927-ben megjelent írásából: „Nagyon nehéz mesterség és nagyon komoly művészet a fotografálás. Az igazság és az őszinteség mindennél súlyosabb fegyvereivel kénytelen dolgozni, mert az objektív lencséjét megcsalni nem lehet... De hogy az életben milyen karakter, milyen szív, milyen agy az, aki a gép mellé áll, azt a fotográfia százféle szempontból hangsúlyozhatja, kiemelheti vagy elhomályosíthatja." Bizonyára ez az elhivatottság magyarázza, hogy a mester munkájáról az utókor, a tanítványok, a munkatársak sokasága legendákat mesél. 1928-ban fényűző eleganciával berendezett új műtermet nyitott

Stagione

Marokkói nő, 1960

Táncosnő, 1940 k.

Taorminai szökőkút, 1925

Portré Kerny Istvánról

a Váci utcában. Itt látogatta meg őt a Műterem című szaklap munkatársa, Kramer József, hogy interjút kérjen tőle. Ekkor vallott arról, hogy miért is lett fotográfus: „Mint gyermekben, felejthetetlen szép emlékeket ébresztett és hagyott hátra a fotográfus bácsi szeretetreméltó arca, simulékony modora, maga a műterem az ő miszticizmusával, mely korántsem volt bántó, csak érdeklődésemet még jobban felkeltette az ott készülő nagy titkok iránt". Kortársaival 1931-ben közös kiállítást rendeztek. Balagh Rudolf, Pécsi József, Rónai Dénes munkái mellett Angelo fotóit is láthatta a fővárosi közönség. Értő kritikusa, Révész Imre már ekkor azt írta róla, hogy képeit az egész világon ismerik és kopírozzák. Divatot, eleganciát, a kor stílusát viszi bele munkájába, amitől oly keresetté váltak alkotásai. Csak egy rövid életrajzi utalásból tudjuk, hogy 1944-ben letartóztatták. Hogy mikor és milyen módon szabadult fogságából, az ma még nem ismeretes, de annyi bizonyos, hogy 1945. augusztus 17-én a Szabadság című lapban az alábbi hirdetés jelent meg: Angelo műterme teljes üzemben. Külön helyiséggel szeptember 10-én indul Angelo és 30 kiváló fotópedagógus és művész vezetésével Angelo fotóakadémiája kezdőknek és haladóknak. Fáradhatatlan szervezőmunkával élesztette újjá a szakmai szervezeteket, de nemcsak azokat, amelyek köztudottan a fényképészeket tömörítették. Ugyanilyen fontos volt számára a művészeti élet pezsgése is. Ezért választották meg kortársai a Magyar Amatőr Művészfényképezők Országos Szövetsége új intézőbizottságának tagjává. Az 1950-es évek erőszakos szövetkezesítését ő sem kerülhette el. Így lett tagja a Budapesti Fényképész Szövetkezetnek, s innen ment nyugdíjba is 1964-ben, hetven éves korában. Páratlan munkabírással dolgozott, türelemmel tanított, és megállás nélkül alkotott újabb és újabb remekműveket. Fotóit 1945 után is elküldte a világ minden országába, ahová hívták, hogy vegyen részt egy-egy készülő tárlaton. Szülővárosában 1968-ban, a Műcsarnok termeiben rendezték meg életmű-kiállítását, ahol 133 fotográfia emlékeztetett Angelo mester sikereire, érzéseinek, gondolatainak képi megfogalmazására. Erről még pályája kezdetén ezt írta: „Munkáink a világba küldött megannyi kis üzenetek, szinte azt lenne kedvem mondani: önarcképek." Angelo Funk Pál 80 esztendős korában, 1974. december 13-án hunyt el. Köztünk hagyta azonban sok „önarcképét", s a hírnevet, amit szerte a világon szerzett a magyar fotókultúrának.

GYÖRI LAJOS

Imhíradós, 1952

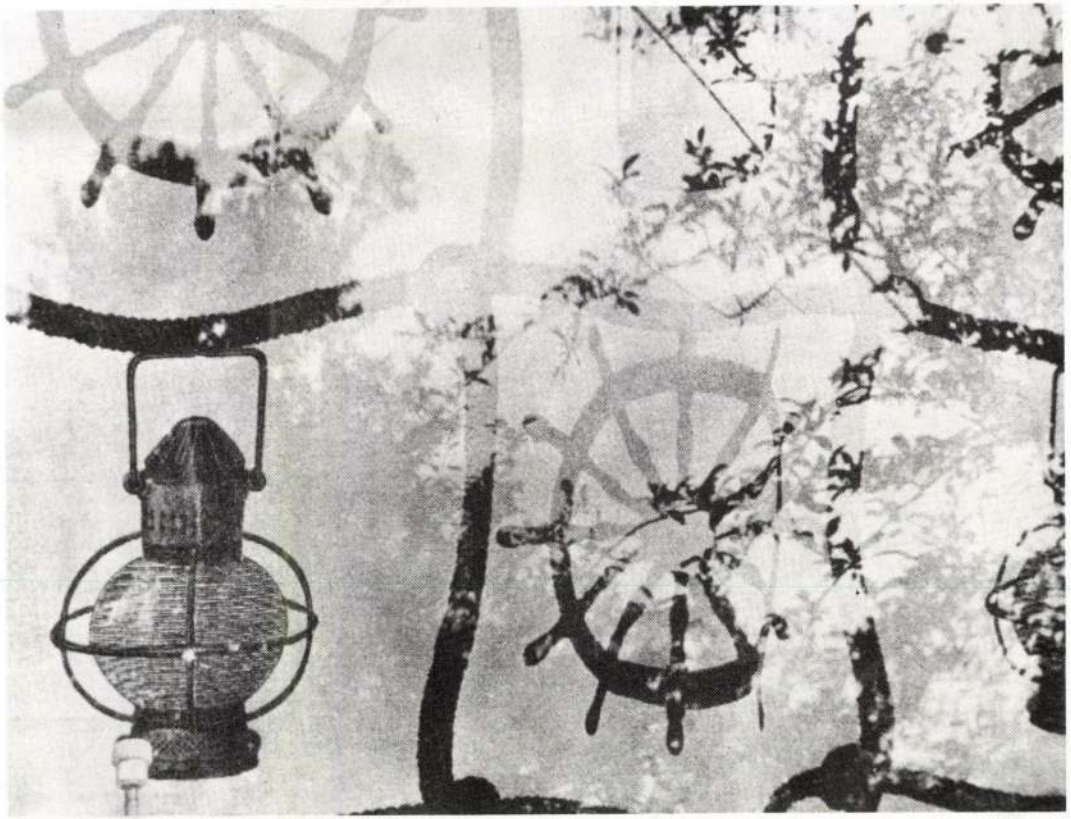

Tudatalatti szféra, 1966

ANGELO

Mussál
1991. 3

Hamlet Helsingőrben

Csak a színpadon, filmen az évszázadokkal dacoló, halhatatlan Hamlet történetének helyszíne Helsingőr, a feltehetően egykor valóban élt Amlethus viszont szinte bizonyos, hogy soha nem járt a városban, a dán krónika ugyanis Jütlandhoz köti az eseményeket. Shakespeare ugyanakkor a cselekmény főbb pontjait tekintve meglehetősen hűen követi a kiindulópontul szolgáló történetet, s a helsingőri várra vonatkozó, egyébként távolról sem bőséges utalások is megfelelnek a valóságnak. A Hamlet megírásakor Shakespeare semmiképp sem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a korabeli közönség viszonylag sokat tud a dánokról. Abban az időben Dánia volt Észak-Európa legerősebb állama, határai Izlandig és az Elbáig nyúltak, hozzá tartozott a mai Norvégia és Svédország tekintélyes része is. I. Erzsébet angol királynő érdekeit az szolgálta, ha Dánia mellette áll, de legalábbis semleges az angol–spanyol konfliktusban, ezért igyekezett II. Frigyes kedvében járni: megtette a térdszalagrend lovagjává, s a dokumentumok szerint ajándékokkal halmozta el. A kapcsolatok persze nem korlátozódtak a két királyi udvar érdekek motiválta gesztusaira. Az élénkülő hajóforgalomnak köszönhetően dánok juthattak el Angliába és angolok Dániába. A dán hajókon például angol és skót kapitányok, tisztek szolgáltak, s a dán udvarban rendszeresen fölléptek angol zenészek, színészek. Az idő tájt évente mintegy száz angol hajó haladt át a Dánia és Svédország közti tengerszoroson, s kötött ki egy-két napra Helsingőrben, azaz nemzetközi nevén Elsinore-ban. Ezen túlmenően még családi kapcsolatok is összefűzték a két országot: az angol trón várományosa, VI. Jakab skót király ugyanis a dán VII. Keresztély húgát, Anna hercegnőt vette feleségül, s az esküvőt épp a helsingőri várban, Kronborgban tartották.

Helsingőr Dánia legnagyobb szigete, Sjaelland északkeleti sarkában van, mindössze három kilométernyi tengeri út választja el svéd „testvérvárosától", Helsingborgtól. Ma is a legforgalmasabb átkelő a két ország között. A XIII. század elején Orekrug nevet viselő Helsingőr még jelentéktelen kis település volt. Amikor Pomerániai Erik 1412-ben trónra lépett, a Valdemar Atterdag király (1340–75) által egyesített és I. Margit királynő (1375–1412) által megerősített ország élére került. Az államkincstár bevételének növelése érdekében vámot vetett ki minden olyan hajóra, mely áthaladt a Svédországot és Dániát elválasztó tengerszoroson. Az ország biztonsága érdekében pedig erődítményt építtetett ott, ahol a szoros a legkeskenyebb, s ez az erősség akkor a Krogen nevet kapta. Az 1525-ben városjogot is elnyert Helsingőr gyors fejlődésnek indult, és az erőd helyén II. Frigyes 1574-ben várat emeltetett, mely lényegében megegyezik a mai Krongborggal. 1629-ben ugyan az épület a tűz martalékává vált, de IV. Keresztély király (1588–1648) úgy állíttatta helyre, hogy alapvetően nem változtatott az apja által emelt váron, melynek középkori falmaradványai mind a mai napig megőrződtek. A kastély legutóbb 1932-ben szorult teljes restaurálásra. Az 1574-től jó tíz éven át folyó építkezés holland mesterek keze munkáját dicséri, akik az úgynevezett északi reneszánsz stílus jegyében alakították ki Kronborg ma is látható képét. A lovagterem, mely egyébként Európa legnagyobb méretű termeinek egyike, a dán reneszánsz legrégebbi emlékei közé tartozik. Furcsa helyen, a vaksötét kazamatákban, a nem éppen komfortos egykori várbörtön tőszomszédságában őrködik népe felett Holger Dansk, azaz a dán Holger szobra. E viking idők előtti legendás hős ugyanis állítólag valójában nem halt meg, csak alszik, s nyomban felébredne, ha a dánok komoly veszélybe kerülnének. Holger Dansknak szerencsére mostanában nem akad dolga, a puritánságában is lenyűgöző királyi rezidenciát, az épületben helyet kapott Tengerészeti Múzeumot, a várkápolnát és a kazamatákat sorra látogató érdeklődők feltehetően nem zavarják meg álmát.

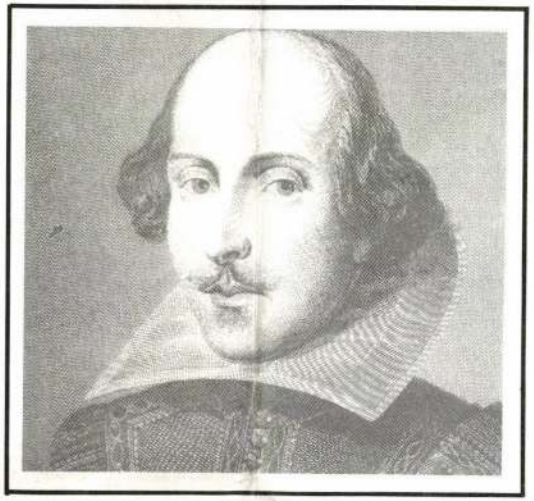

W. Shakespeare

Shakespeare Hamletjére Kronborgban csak egy szerény tábla emlékeztet, melyen tényszerűen mindössze annyi áll, hogy az angol drámaíró ezt a várat választotta darabja helyszínéül, no meg a kastélyudvaron időszakonként rendezett Shakespeare-előadások. Shakespeare valószínűleg nem tévedésből „költöztette" át Amlethust Helsingőrbe, meglehet, talán épp a brit trónörökös és a dán hercegnő menyegzője adta az ötletet. Az viszont szinte bizonyosnak tekinthető, hogy a Hamlet alapjául a történet ama változata szolgált, melyet Saxo Grammaticus (kb. 1150 – kb. 1220) dán szerzetes jegyzett le Gesta Danorum című, a dánok történetét összefoglaló művének harmadik és negyedik fejezetében. A latinul írott krónika Absalon püspök, Koppenhága megalapítója megbízásából készült el, s 1514-ig csak kéziratos formában létezett, ekkor látott napvilágot nyomtatásban is. Ennek nyomán vált széles körben ismertté, s a történetírók hosszú időn át a dán történelem „kézikönyvének" tekintették. Mégsem ez az egyedüli lehetséges forrás: Albert Kranz a skandináv országok történetét összefoglaló, szintén latin nyelvű, 1548-ban megjelent művében rövidített formában adja közre a történetet, és Francois Belleforest francia író Histoires tragiques (1576) című könyve is elbeszéli Amleth sorsát. Tudunk arról is, hogy Shakespeare Hamletje nem az első angol feldolgozás, mert valamikor 1589 és 1594 között játszottak Londonban egy darabot, melyben Hamlet apja szellemének utasítására bosszút áll – ezt minden valószínűség szerint Thomas Kyd írta, de miután a darab nem maradt fenn, nem dönthető el bizonyosan, melyik változaton alapult. A kutatások mindenesetre azt támasztják elá, hogy feltehetőleg minden angol Hamlet-színdarab Saxo művéből indult ki.

Saxo Grammaticus a következőkről szól: Dánia Roricus nevű királya, miután leveri a lázadó szlávokat, egy testvérpárt, Horwendillust és Fengót bízza meg Jütland védelmével. A dicsőségre törő Horwendillus párbajban megöli a norvég királyt, s csak három évi kalandozás után tér vissza Dániába. Ekkor feleségül veszi Roricus leányát, s kettejük gyermeke Amlethus. A bátyja sikereire féltékeny Fengo megöli Horwendillust, majd feleségül veszi az özvegyet. Amlethus csak úgy tud kitérni nagybátyja-mostohaapja mesterkedései elől, ha őrültnek tetteti magát. Miután megöli Fengo egyik hívét, aki kihallgatta anyjával folytatott beszélgetését, Fengo két ember kíséretében elküldi Angliába, s levélben arra kéri az ang

M.D.K

Angelo Pal
fotós

A műcsarnokban rendőrök
első harai gyűjteménye kiál-
lítását. — „Poéta profana"
(repro)

—: Angelo
Nők Lapja, 1968. márc. 23-7 lap.

Angelo

Bogányi Gergely és a kortárs zene

A huszonnyolc éves Bogányi Gergely generációja egyik legtehetségesebbnek tartott zongoraművésze. Felváltva él Magyarországon és Finnországban, rengeteget koncertezik Európa-szerte és idehaza is. Ma Budapesten, a Zeneakadémia alapításának 127. évfordulóján tartott ünnepi hangversenyen lép föl. Az est különlegessége, hogy kortárs darabot (Petrovics Emil: Zongoraverseny) is játszik. Bogányi Gergely ugyanis alapjaiban konzervatív ízlésű muzsikus, mindenekelőtt a zenetörténelem legnagyobb alakjainak műveit interpretálja. Bachtól Bartókig. Az utóbbi években leginkább a romantikus irodalom kötötte le kapacitását, tavaly tavasszal és ősszel emlékezetes, huszonöt estés sorozatban mutatta be az ország különböző pontján Frédéric Chopin összes zongoraművét. Ugyanezt az idén Finnországban is megtette.

– Számomra egy zenének alapvetően szépnek kell lennie – vallja –, illetve fontos, hogy az adott műnek legyen dallama, formája, karaktere. A kortárs zenében ma viszont elsősorban az a szemlélet uralkodik, hogy mindenáron újat, érdekeset kell alkotni, és ezekből a kísérletekből aztán minden lesz, csak zene nem.

Ez a mai este tehát mindenképpen újdonságnak számít Bogányi eddigi pályáján, a tőle megszokott repertoárral szemben ezúttal egy kortárs darabot, Petrovics Emil Zongoraversenyét is műsorára tűzte. További érdekesség, hogy ezt a négy éve született művet, Prunyi Ilona mutatta be először, illetve játszotta azóta is több alkalommal el, de más zongoraművész tolmácsolásában még nem hangzott el.

A Zeneakadémia baráti köre által szervezett mai koncerten Bogányi persze nemcsak Petrovics darabját játssza, hanem Mozart c-moll zongoraversenyét is. Partnere a Zeneakadémia Szimfonikus Zenekara Ligeti András vezényletével.

Bogányi Gergely a napokban egyébként egy másik kortárs művet is műsorra tűz. Három testvérével közel tizenöt éve ad – fuvola, zongora, cselló, fagott összeállításban – nagy sikerű családi kamarakoncerteket. Nemrég az egyik legnagyobb élő finn zeneszerző, Kalevi Aho írt számukra darabot, ennek lesz a magyarországi bemutatója november 16-án Vácott.

J. B. Sz.

Angelo – az elfelejtett zseni

A kecskeméti Magyar Fotótörténeti Múzeum kiállítása

A művészi hírnév és elismerés gyakran nem adatik meg azoknak, akik tehetségük és szakmai tudásuk révén máskülönben mindenképpen megérdemelnék. Ez történt Angeloval is, akinek, óriási volumenű munkája ellenére, még a szakma is legfeljebb művésznevét ismeri, munkásságát aligha.

Angelo Funk Pálként látta meg a napvilágot, művészneve pedig családi örökség volt, olasz dédapja Alessandro Angelo tiszteletére viselte, csakúgy, mint családjának más művész tagjai. Merthogy igazi művészdinasztiáról beszélhetünk, akik között számos szobrászt, festőt és grafikust találhatunk, így nem csoda, hogy Angelo a legjobb német, francia és angol iskolákban tanulta ki a festészetet és a fényképészetet, de még az akkor népszerű élőképekben is „játszott". Sőt a divattervezésbe is belekóstolt Párizsban, jelentős sikerrel, amíg az első világháború kitörése miatt haza nem kellett térnie. A hadseregből leszerelve nyitotta meg első fényképész műtermét, amelyet több másik követett, Párizsban, Nizzában és Hollandiában. Szerény számítások szerint mintegy félmillió ember portréját készítette el személyesen, köztük rengeteg híresség. Képeit a pesti lapok mellett Vanity Fair, Harper's Bazaar, Berliner Illustrirte Zeitung és még számos más világlap közölte rendszeresen, miközben újraindította divat- és jelmeztervező karrierjét, filmoperatőrként és rendezőasszisztensként pedig olyan filmesek mellett dolgozott, mint Kertész Mihály, Ernst Lubitsch, Fritz Lang, sőt ott volt az első magyar hangosfilm elkészítésekor is.

És még szót se ejtettünk fotóművészi pályafutásáról. Mert a magára vállalt rengeteg feladat mellett Angelo elismert művész is volt, műveit világszerte több száz városban állították ki, megszámlálhatatlan díjat gyűjtve be – tulajdonképpen rejtély, hogy mindez hogyan merülhetett feledésbe. Most azonban a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum a tulajdonában lévő mintegy háromezer Angelo képből pontosan 100-at bemutat, végigkövetve a művész teljes pályafutását. Ez a pályafutás a piktorialista stílus jegyében, elmosódott, festőies brómolaj és olajnyomatokkal indult el, olasz és németalföldi, illetve orientalista motívumokkal, fodros ruhákkal, postakocsikkal. Angelo ekkor készült, itt látható Honthy Hanna, Papp Juli vagy Sulyok Mária portréi is ezt a stílust viselik magukon, de a harmincas évekre egyaránt megjelenik a jóval realistább ábrázolás és a szürrealista kísérletezés. Ekkor vált Angelo fontos alakjává a hazánk számára annak idején jelentős nemzetközi sikereket jelentő, bár nem minden szempontból időtálló úgynevezett magyaros stílusnak.

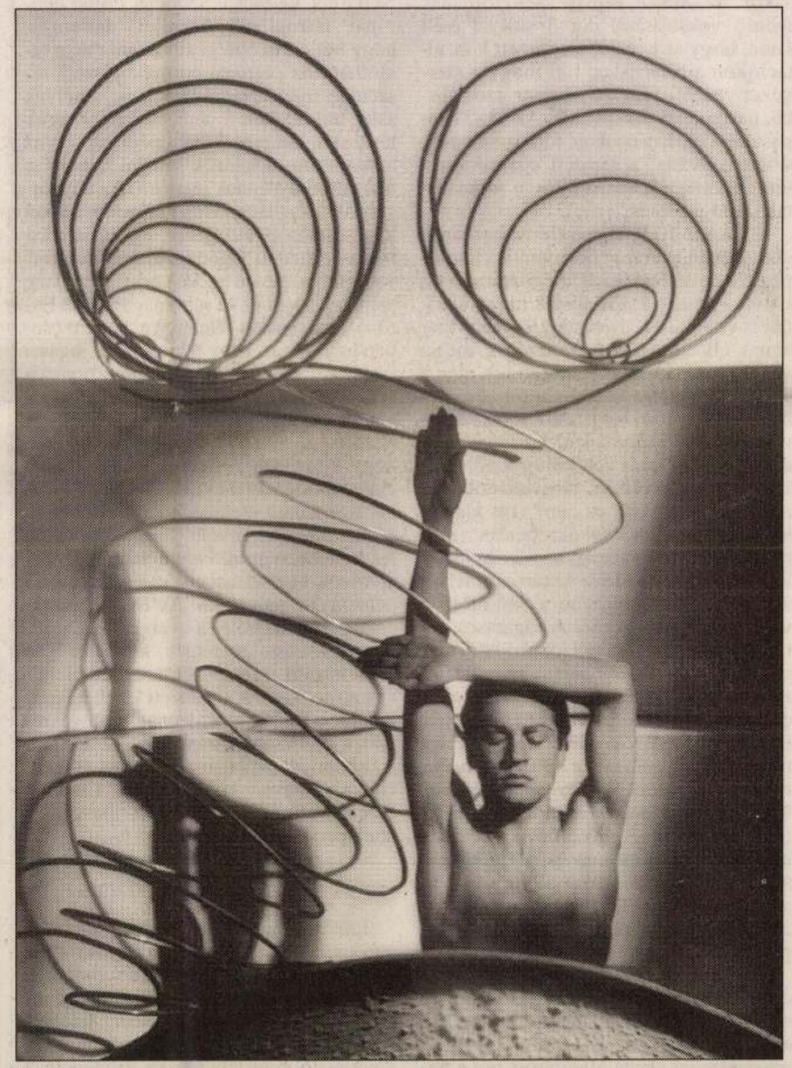

Spirál

Furcsa, hogy ez a vérbeli világpolgár milyen szép és meghitt képeket készített a magyar falu hétköznapjairól, és ez a téma később, az ötvenes években is meghatározó maradt számára. Ugyanakkor folyamatosan kísérletezett absztrakt kompozíciókkal, fényhatásokkal és vegyes technikákkal, és bár enyhén szürreális, gyakran allegorikus képei sokszor erős színpadias hatást keltenek, az olyan műveket elnézve, mint a Hasbini ikrek kollázsa vagy a Metafizikai kompozíció, érezhetően ezek a munkák álltak igazán közel hozzá. A nyilas vészkorszak, majd műtermének 1951-es államosítása azonban komoly törést okozott Angelo életében. Bár rá jellemző módon hajlandó volt arra, hogy egyszerű munkásként dolgozzon volt tulajdonában, sőt továbbra is szerepet vállalt mint fotográfiai szakíró, esztéta és oktató, képeiről folyamatosan eltűntek az emberek. Lassan már csak élettelen tárgyakat, repesz roncsolta falrészleteket, ipari elemeket használt fel képeihez, de még itt is világosan érzékelhető remek stílusérzéke, merész látásmódja. 1974-es halálára eljutott odáig, hogy nem csupán nonfiguratív, de a hagyományos fotóeljárásokat is nélkülöző, pusztán vegyszerekkel létrehozott alkotásokat készítsen – szomorú, sötét képek ezek.

Tény, hogy Angelo egyes képei összekeverhetőek nála ismertebb művész képeivel, mint Pécsi József, Balogh Rudolf vagy Brassai, sőt, akár André Kertész korai munkáival. Ez azonban csupán annyit jelent, hogy az adott korszakban és stílusban a legjobbak közé tartozott és a legmagasabb szinten alkotott, de talán személyisége nélkülözte a megfelelő csillogást, vagy csupán nem a legjobb korba született bele. Nála jobban azonban senki nem illusztrálhatja a XX. századi magyar fotóművészet szerves fejlődését. A kecskeméti fotómúzeum munkatársainak hazánk fotótörténetét feldolgozó lelkiismeretes és hihetetlenül alapos munkája most lehetővé tette, hogy ez az életmű teljes egészében bemutatásra kerüljön.

Vízer Balázs

A kedvezménytörvény sorsa

Három éve a magyar bel- és külpolitika egyik fő vitatémája a státus-, pontosabban a kedvezménytörvény. A „státustörvény" ötletét 1999. október 31-én, a Magyar Állandó Értekezleten (MÁÉRT) vetette fel Orbán Viktor akkori miniszterelnök bármiféle előzetes egyeztetés nélkül. A státus-, azaz kedvezménytörvény ügyében végig keveredett a határainkon túl élő magyarok megsegítésének jogos és nemes célja a Fidesz önös pártérdekeivel, a jobboldal összekovácsolásának céljával, a „nemzeti" jelző kisajátításával. Orbánék részéről a törvény kezdettől fogva belpolitika volt. Kétségtelen, hogy a tavaszi választási kampány a magyar–román miniszterelnöki különalku következtében jutott forrpontra. Az Orbán-kormány működése alatt a jobboldali koalíció először került olyan defenzív helyzetbe, amikor tartósan magyarázkodnia kellett, sőt visszakozni kényszerült a külföldiek munkavállalási kvótái ügyében. Ez éles politikai és lélektani fordulatot jelentett. Az Orbán-kormány által felsrófolt-felszított nemzeti, sőt nacionalista tömegérzület számára a különmegállapodás megbocsáthatatlan kapitulációnak látszott. Bumerángként ütött vissza a nemzeti-nacionalista kártya. Orbán Viktor a magyar nemzeti érzékenység mélyrétegeit sértette meg az előnytelennek bizonyult magyar–román miniszterelnöki alkuval. Ez még a munkavállalási aggodalmaknál is mélyebb hatást váltott ki.

Idegenellenesség?

A választási kampány hevében előfordultak ugyan túlzó szocialista megnyilatkozások is, egészében véve azonban a magyar választópolgár vevő volt a hazai munkaerőpiac védelme érdekében felhozott MSZP-s érvekre. Azok a közírók, akik ebben valamiféle „idegenellenességet" véltek felfedezni, elfeledik – pedig amúgy kiválóan ismerik a témát –, hogy maga az Európai Unió, annak tagállamai is nagyon határozottan védik a saját munkaerőpiacukat. És Washingtonnak az előbbiekénél is jóval szigorúbb munkavállalási és beutazási gyakorlatát vajon miként minősítenék?

Idegenellenességről szó sem volt. Kétségtelenül jó értelemben vett populizmus volt ez, bár messze elmaradt az Orbán-kozással kapcsolatos új körülmények közepette is.

3. A kedvezménytörvény végszavazásakor az MSZP képviselőcsoportjának igenlő voksolásánál döntő súllyal esett latba, hogy az e célból szervezett konzultációkon a határainkon túli magyar szervezet vezetői kérték a magyar szocialisták parlamenti támogatását. Az MSZP tapasztalta: a határainkon túli magyarság szinte „elvárta" a nemzeti egyetértést a törvény megalkotásában, így a szocialisták támogatását is.

4. Az MSZP képviselőcsoportjának döntésében a törvény potenciális előnyei, pozitív hozadékai váltak meghatározó súlyúvá. A magyar szocialisták azért tudják ma is vállalni a kedvezménytörvényt (bár annak ellentmondásait mindvégig, még a végszavazás idején is bemutatták), mert a jogszabály elfogadhatóbbá tétele érdekében meghatározó kérdésekben tudták érvényesíteni az akaratukat. Ismerve a Fidesz – különösen a volt külügyi államtitkár – arroganciáját, a tárgyalástól való merev elzárkózását, ez nem volt kis dolog. Orbán Viktor 1999 októberében még például kizárólag a magyarországi jogállásról beszélt. Az MSZP határozott felvetésére került a törvénybe a szülőföldön való megélhetést segítő támogatások sora. Ezt még a határon túli jobboldali vezetők is támogatták. A jogalany meghatározásának kérdésében az MSZP ragaszkodott a szabad identitásválasztás elvéhez. Enélkül a törvény védhetetlen lett volna mind hazai emberjogi és kisebbségi, mind nemzetközi politikai szempontból. Magyarország csak így kerülhette el az etnicitás vádját. A szocialisták – Vojnik Mária képviselő asszony kezdeményezésére – elhárították azokat a csapdákat is, amelyek hátrányos helyzetbe hozták volna a magyarországi munkavállalókat, például a társadalombiztosítás terén.

5. A kedvezménytörvény kidolgozását csak Magyarország NATO-tagsága, az alapszerződések által megteremtett légkör tette lehetővé, és az a nemzetközi megítélésünk, hogy Magyarország a térség stabilizáló tényezője.

Súlyos viszontagságok

Az Orbán–Nastase egyetértési nyilatkozat, a törvény nemzetközi hányattatásvannak. A keretegyezményt máig nem fogadták el olyan EU-tagállamok, mint Franciaország, Belgium, Görögország. Nélkülük viszont illuzórikus dolog „európai normá"-ról beszélni. Jellemző, hogy bár a kisebbségi autonómia nem tekinthető az „európai normarendszer" részének, még olyan államok is, amelyek saját területükön a nemzeti kisebbségek létét sem ismerik el, fél évvel ezelőtt az autonómiát ajánlották megoldásként a macedóniai albánok számára. Az anyaországoknak a határon túli nemzetrészekkel kapcsolatos politikájához egyetlen írásban is rögzített fogódzó, „iránymutatás" van, nevezetesen a Velencei Bizottság ajánlása. De még ez sem magának az Európa Tanácsnak a véleménye, hanem csupán egy – igaz, nagy tekintélyű – jogászi tanácsadó testületnek. Közép-európai kisebbségi szempontból mindössze egyetlen problematikus része van a Velencei Bizottság ajánlásának, mégpedig az, hogy a testület szerint a gazdasági, szociális támogatások nyújtására „csak rendkívül indokolt esetben" van lehetőség. E logika szerint viszont Németországnak fel kellene függesztenie a romániai vállalkozók egzisztenciateremtését szolgáló pénzügyi támogatását. Az EBESZ szakértői pedig kizárólag a nyelvre, az önazonosság-őrzésre szeretnék korlátozni az anyaországi szerepvállalást. Ezzel viszont megkerülik a nemzeti kisebbségek, köztük a romák mára legnagyobb veszélyét, a gazdasági hátrányos helyzet, a másodrangú állampolgárság tartóssá válását. Ha a magyar kormány az EBESZ-érvelést elfogadná, a határon túliak nagy áttelepedési hullámát váltaná ki.

A módosítás irányai

2002 őszén világos különbségtételre van szükség az Orbán-kormánynak a határainkon túli magyarok érdekében tett kétségtelenül korszakos jelentőségű lépései (erdélyi magyar egyetem, jelentős költségvetési növekmény) és jobboldali kirekesztő nemzetfelfogása, nacionalista bázisépítése, túlfűtött, nemzetközileg félreértéseket, sőt károkat okozó nacionalista retorikája között. Bármennyire is összefonódik a kettő, e különbségtételt mégis meg kell tennünk. Ellenkező esetben a kedvezménytörvény ügye leegy-

Ki előtt zöld?

Hú, tegnap elfelejtettem beléptetni a takarítónőmet! – csapott a homlokára boldog emlékezetű zöldpártunk társelnöke jó egy éve, néhány nappal a sorsdöntőnek ígérkező kongresszus előtt, amikor nagyon nem volt mindegy, melyik frakció kerül többségbe az elnökségben (utólag: mindegy volt).

Azóta sok víz folyt le a Dunán, a német zöldek megmentették a baloldali kormányt, Ausztriában a felmérések szerint tíz százalék fölött állnak a zöldek, Hollandiában és az északi végeken biztos helyük van a parlamentben. Mintha itthon is megérett volna a helyzet a „zöldpolitizálásra": nyilván nem a gyenge erőszakkal beléptetett háztartási alkalmazottakkal, hanem hiteles és elkötelezett személyekkel. De ki a hiteles, és mi iránt kellene elkötelezettnek lennie? Erről a két kérdésről köteteket lehetne írni, Nyugaton 20-25 év kellett a dolog tisztázásához. A jövendő magyarországi zöldpolitika előtt három választási lehetőség áll.

Az elsőt nevezzük „sajátút"-változatnak. Ez annak a kísérletnek a folytatása lenne, amely eddig is zajlott nálunk: az 1968-as mozgalmak eszmeiségétől távol álló, társadalomszemléletében hagyományőrző, amúgy pedig klasszikusan környezetvédő („mélyzöld") párt/mozrüli a népszerűtlen témákat, így az elmúlt tizenkét évben alkalmatlannak bizonyult arra, hogy széles körben elfogadtassa a társadalmi konvencióktól eltérő nézeteit. Nem lennének-e kínban az átszínezett liberálisok, ha a zöldek sok szempontból radikális társadalomalakító programjával kellene a köz elé lépniük? Én lennék a legboldogabb, ha az összes parlamenti párt „bezöldülne", szívből támogatná a környezettudatos szemlélet/életvitel elterjedését, előnyben részesítené az ökológiai szempontokat a pénzügyi-ipari lobbik mindenhatóságával szemben, finanszírozná a biogazdálkodást stb., de ez még kevés a „zöldpártisághoz".

A harmadik verzió lenne a „felzárkóztató változat". Ez abból indulna ki, hogy okulunk az európai zöldek két-két és fél évtizede zajló belső vívódásaiból, és megpróbáljuk a hazai terephez igazítani azt, amire ők eddig jutottak. Itthon nem kellene újra lejátszani a „mélyzöldek" és „realisták", pacifisták és mérsékeltek, alternatívok és intézménypártiak mérkőzéseit, mert ezek a küzdelmek mára meghozták a konszenzust szinte minden területen. Vagyis nyilván le lehet folytatni a vitákat, de közben tisztában kell lenni azzal, hogy létezik már egy meglehetősen egységes és ki-

MARABU RAJZA

1983 MÄR

1021

FOTO ANGELO

In den zwanziger und dreißiger Jahren war das Fotoatelier *Angelo* das berühmteste Fotoatelier in Budapest. Angelos Künstlerporträts, seine Fotos bekannter Schönheiten und der Persönlichkeiten im öffentlichen Leben, waren in ganz Europa bekannt und sind bis heute

die denkwürdigen Beispiele von Starfotografien für die Budapester.

Meister Angelo lebte jedoch ein Doppelleben. Jetzt, im Alter von nahezu fünfundsiebzig Jahren, legt er in seiner Ausstellung in der Kunsthalle sein Inkognito ab und zeigt sich als ein Fotokünstler von Rang, dessen mehrere jahrzehntelange Tätigkeit ein bemerkenswerter Abschnitt ungarischer Fotogeschichte zu sein scheint.

In Angelos Kunst kann man, trotz der Stiländerungen im Laufe von vierzig Jahren, eine persönliche Note gewahren, eine etwas schmerzliche Lyrik, die

an die Kunstart der Romanzen erinnert.

An diesem Punkt wird auch seine anfängliche Gebundenheit an das Theater erkennbar, seine Bilder haben Charakter von Szenen, auf denen sogar die Gegenstände symbolische Bedeutung haben und di durch eine groteske oder dramatische Atmosphäre künstlerischen Wert erhalten. Der Affekt, mit dem *Angelo* die gefühlvollen Romanzen in die tiefere und aufrichtigere Tonart des Schmerzes umstimmt und sie zu Darstellern von fast schon absurden Szenen gestaltet, ist dem Surrealismus nahe verwandt. Die am Ufer, im Netz zappelnden Fische, die Erscheinung einer Frau am Stalltor, eine Kuh mit krummen Hörnern, die dasteht, als ob sie ein „Eintrittslied" antimmen wollte, oder die Figur des trommelschlagenden Clowns, den dunklen Schatten umtanzen, sind samt und sonders

Akteure eines Welttheaters

und von eigenartiger Stimmung umwoben.

Die zeitgemäßeren und maßhaltenderen Bilder legen aber diese kostümierte Mythologis ab. Seine Porträts verraten zuerst den Anspruch: Schicksale zu porträtieren, wie z.B. das weltberühmte Bartók Porträt, das auch als Embleme der Budapester Musikfestivale diente. Später, Ende der fünfziger Jahre angefangen, findet *Angelo* seine Ausdrucksform im Porträtieren von Gegenständen, industriellen Formen,

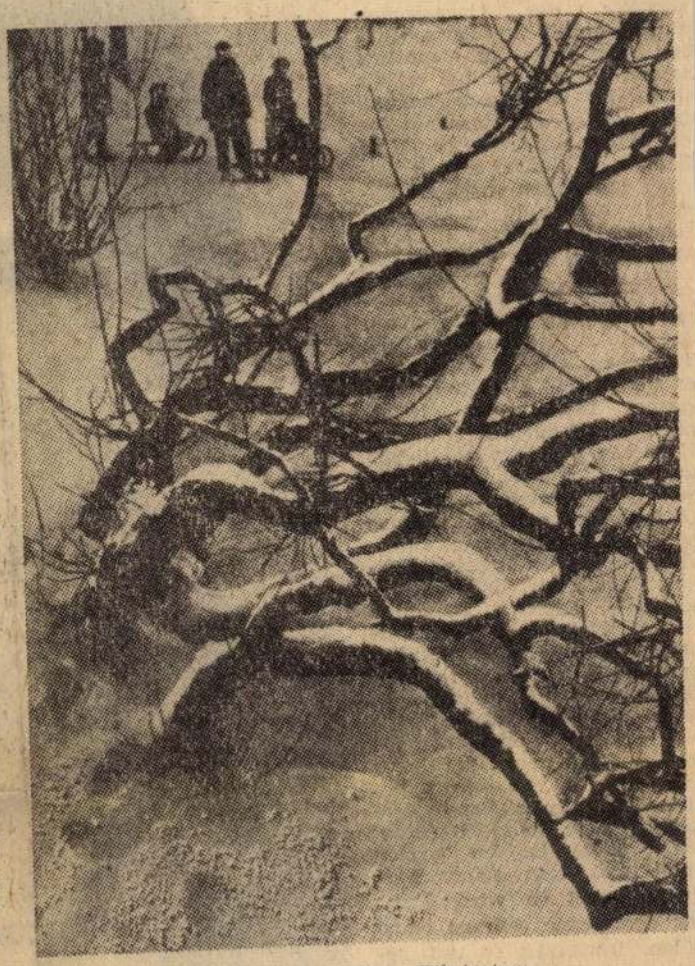

Erinnerung an einen Wintertag

der speziellen Dramatik der Struktur der Materie.

Seine Bilder zeigen menschliche Gestalten, die sich in der riesenhaften Struktur von Turbinen verlieren, die romantische Gliederung von Metallen und Spänen. Zeitweise kehren auch seine schmerzlichen Fratzen zurück, ein Vogelskelett zum Beispiel, das auf den Bildern in seinen jungen Jahren so oft vorkam.

Die Kunst von Angelo ist eine Überraschung für das Publikum,

doch wenn man es bedenkt, ist der Zwiespalt in seinem Lebenswerk ganz logisch, denn das Foto ist erst in unseren Zeiten großjährig geworden. Aus einem Handwerk ist eine Kunst entstanden. *Angelo* ist nur ein klassisches Beispiel dieser Wandlung.

Géza Perneczky

rányi erging es ebenso wie seinem Londoner Kollegen".

„Nach der Befreiung kehrte Mihály Károlyi in seine Heimat zurück und wurde Botschafter der Ungarischen Volksrepublik in Paris. Diesen Posten, der ihm eigentlich unwürdig war, verließ er, als ihm die Gesetzesverletzung zur Zeit des Personenkultes die Zusammenarbeit mit dem damaligen Führer der Regierung unmöglich machte. Károlyi empfand es äußerst schmerzhaft, erneut in Emigration gehen zu müssen. Den gegen seine Person gerichteten rohen und geschmacklosen Angriff wies er in einem Artikel zurück, wo er die Tatsachen aufzählte. Dann zog er sich in ein kleines französisches Dorf neben Nizza, nach Vance zurück. Trotz des Unrechts, das ihm zugestoßen war, wandte er sich nicht gegen die Heimat, gegen das Ungarn, das den Sozialismus baute. Er gab keine Interviews und schrieb keine Artikel. Er wartete, daß die Geschichte seinen Entschluß rechtfertige — seine Verneinung des Personenkultes und der Willkür, die den Sozialismus kompromittierte. In seiner Selbstbiographie lesen wir folgende Sätze: „Oft habe ich darüber nachgedacht, ob ich, falls ich von Neuem beginnen könnte, wieder in derselben Weise handeln würde. Ich glaube, ja. Im großen Spiel muß man seinen Part spielen, und es wird Sache der Geschichte sein zu beurteilen, inwiefern es uns gelungen ist, etwas Wertvolles zu leisten."

Tamás Dersi

Kata Károlyi

Lajos Hatvany

Leitung (Andor Miklós), etwa einen damaligen Budapester Axel Springer überging, diese Richtlinie noch lange beibehalten werden mußte); ihm gehörte auch die hervorragende und demselben Zweck dienende Zeitschrift *Esztendő*.

Kennzeichnend für Hatvanys Haltung war seine vorbehaltlose Teilnahme an der Herbstrosenrevolution von Mihály Károlyi (1918); vor dem weißen Terror emigrierte er nach Österreich. Bald wurde die Hermes-Villa in Lainz zu einem (stark politisch gefärbten) literarischen Zentrum der ungarischen Emigration, doch entsprach ihm diese Atmosphäre nicht lange. Einige Jahre später kehrte er nach Ungarn zurück, wohl wissend, daß ihn Gerichtsverfahren, Urteile, schwere Geldstrafen

den) Schriftstellergeneration zu. Er lebte achtzig Jahre; kein Tag seiner bewußt der Literatur gewidmeten sechzig Jahre verstrich ohne Arbeit, ohne neue Entdeckung und Revelation.

Dieses Verhalten als Mäzen, Gönner und Gefährte der ungarischen Literatur und Kunst im weiteren Sinne des Wortes widerspiegelt sich auch in der Briefauswahl, in der sich die Großen aus fast drei Generationen zu einem literarischen und menschlichen Rendezvous zusammenfinden.

Interessante Korrespondenz

Noch interessanter dürfte aber sein, wie viele — und welche! — ausländische Persönlichkeiten mit ihren Briefen in diesem Band vertreten sind. Für Hatvanys Persönlichkeit und Rolle dürfte bezeichnend sein, daß Thomas Mann bei seinem einzigen offiziellen Ungarnbesuch dem offiziellen Staatsempfang einen

M.D.K.

Angelo

Plakátrajza a„Holzer Divatház" cikkeinek reklamirozására.

Szinház és Divat, Bp. 1917. ápr. 8. II. évf. 14. sz. 79. lap

M.D.K.

Angelo

Divatrajzát hozza a lap karácsonyi számának hátsó boritólapján.

Szinház és Divat, Bp. 1916. dec. 31. I. évf. 2o. sz.

M.D.K.

Angelo

Plakátrajza Lucy Gand táncosnőről.

Szinház és Divat, Bp. 1918. juli. 7. III. évf.
26. sz. 25. lap

M.D.K.

Angelo

Plakátrajzát bemutatja a lap "Toalettek és szőrmék Holzer" cimmel a Holzer készitmények reklamirozására.

Szinház és Divat, Bp. 1917. okt. 14. II. évf. 41. sz. 43. lap

M.D.K.

Angelio /a lap igy irja a nevet, valószinüleg Angelo-ról van szó/

"A prémes nő" cimmel készitett rajzát bemutatja a lap.

/Angelio név többet nem szerepel a lapokban, Angelo rajzai viszont előfordulnak./

Szinház és Divat, Bp. 1916. szept. 24. I. évf 6. sz. 23. lap.

. . .

M.D.K.

Angelo

Bartos Olga szinmüvésznő-a Royal Orfeum tagja-szinpadi ruháját tervezte és szerepében fotografálta.

Szinházi Élet. Bp. 1920. ápr. 11-17. IX. évf. 15. 21. lap.

M.D.K.

Angelo

Divatrajzok "La mode de Tuthankamen" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1923. ápr. 1-7.
XII. évf. 14. sz. 106. lap.

M.D.K.

Angelo

"A kitünő divattervező...legközelebb rendezi kiállitását.. a Boulevard des Italiens -en lévő mütermében..."
Az idézet a párisi„Le Figaro"ápr. 4.-i számában szerepel a magyar müvészről.

Angelo Párisban c. hiradás

Szinházi Élet. Bp. 1923. ápr. 29. május 5.
XII. évf. 18. sz. 29. l.

M.D.K.

Angelo

Két divatkreáció

- - -

Divatkreáció

- - -

Vidor Ferike müvésznőről készült rajz /A kis pesti masamód szerepében./

- - -

Szinházi Elet. Bp. 1917. ápr. 8-15. VI. évf. 15. sz. 41. l.
Bp. 1917. ápr. 15-22. VI. évf. 16. sz. 29. és 34.l.

M.D.K.

Angelo

"Az élet primadonnái" c. riport keretében a művész elmondja, hogy tizenötéves korában rendezett először élőképet Londonban, bátyjával dr. Angelo-val együtt. Az ezekről készült felvételei az "Illustrated London News" c. lapban jelentek meg erről. Jelentizenegy amerikai lap állandó munkatársa.

Szinházi Élet. Bp. 1923. aug. 26.-szept. 1. XIII. évf. 35. sz. 7. l.

M.D.K.

Angelo

Divatrajz. „Angelo kreációja" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. juni 23-30. VII. évf. 26. sz. 29. lap.

M.D.K.

Angelo

Fedák Sári művésznőről készült rajz a "Márvány-menyasszony" első felvonásában.

- - -

Della Donna Eugenia vendégművésznő Julia szerepében a "Lavotta szerelme" c. darabban. Rajz.

Simonyi Mária "A varsói citadella" c. darab egyik szerepében.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr. 22.-29. VI. évf. 17. sz. 3., 29. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Fedák Sáriról készült rajza a Márványmenyasszonyból.

- - -

Németh Juliskáról " " az Apolló-kabaré műsorán.

Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr. 29. május 6. VI. évf. 18. sz. 8.,14. lapok.

M.D.K.

Angelo

Mezey Ilonka Anna szerepében a "Tengerra magyar" c. a Fővárosi Orfeumban bemutatott darabból.

- - -

Kökény Ilona a "Modern Szinpad" müsorán.

- - -

Divatkreáció

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. május 6-12. VI. évf. 19. sz. 5., 19. és 33. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Sugár Teryről készült rajz a "Leányvásár" egyik szerepében.

- - -

Két rajz: Jolland Hedda. Magyar Szinház: "Őfensége kalapja" c darabban és Báthory Giza az I. felvonásban és egy másik rajzon a III. felvonásban.

- - -

Szinházi Elet. Bp. 1917. május 12-19. VI. évf. 20. sz. 41. l.
Bp. 1917. május 20-27. VI. évf. 21. sz. 7. l. 8. lap.

VÁROS-KÉP

Angyal kartárs regénye

Aligha akad még olyan ember a magyar fényképezésben, akinek élete regénybe, méghozzá jól megírt, amerikai patronokkal durrogtató, sikergyanúsra fazonírozott bestsellerbe való lenne, mint neki. Pedig a huszadik század magyar fényképészeinek igazán kijutott a jóból! Mégis, az Angelo néven elhíresült személy(iség) túltesz mindegyikükön. Holott nem volt ő kalandor, nem kereste magának a bajt, minden házhoz jött neki a történelem jóvoltából.

Már a családja is érdekes, hiszen dédapja, Alessandro Angelo festette a bécsi Hofburg freskóinak jó részét. Miatta lett aztán a család mindenkori művésztagja angyallá. Így jutott nevéhez az 1894-ben született Funk Pinkász, aki Angelo lett, de hívták még Angelo F. Pálnak, Angelo Pál kartársnak, Angelo F. P.-nek. Édestestvére Faludi László néven lett állófotós a Hunniában.

Hősünk az érettségije után Münchenben tanult festeni mindaddig, mígnem 1912-ben a bajor fővárosba érkezett nagybátyja és annak élőképtársulata. Angelo egy szempillantás alatt beleszeretett a Niobét alakító Márta nevű színésznőbe, eldobta az ecsetet, s egy évig vándorolt a truppal a világban. A szerelem múltával hamarosan a világ akkor leghíresebb műtermi fényképészeitől sajátíthatta el a szakma mesterfogásait. Alig húszévesen már felkapott és sikeres divattervező Párizsban.

Árpádék a Hősök terén – 1935 körül

A MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM TULAJDONA

Stúdiója előtt sorban álltak a francia főváros mondén nőcskéi. Ki tudja, mi válhatott volna belőle, ha az első világháború haza nem szólítja, s be nem öltözik azon nyomban a Monarchia csukaszürke egyenruhájába, puskáját addigi francia barátai felé fordítva? Mindez szerencsére csak epizód volt életében, s hamarosan a némafilmkorszak egyik sikeres figurájaként a később világhírűvé lett Kertész Mihály (Michael Curtis) rendezőasszisztense és operatőre lett. Filmes pályafutása hét éve Rex Ingram, Erich Pommer, Fritz Lang mellett telt el. 1927-ben még részt vett az első magyar hangosfilm munkálataiban is. Persze mindeközben fényképezett is. Nizzában, Hágában, Budapesten egyszerre volt műterme, élete java részét vonatokon töltötte ekkoriban, 60 éves fotográfusi pályája során mintegy 450 000 embert örökített meg, köztük olyan hírességeket, mint Lil Dagover, Chaplin, Josephine Baker, Nizsinszkij, Isadora Duncan, Picasso, Bartók Béla, Gustav Mahler... Műtermében egymást váltották a királyi család tagjai és az orfeumok számottevő egyéniségei.

Aztán 1944 következett. Bujkált. Életét csak a vakszerencse mentette meg. Újrakezdte. Már 1945-ben meghirdette az Angelo Fotó Akadémiát. Műtermét, amelytől a háború sem tudta megfosztani, az államosítás egy tollvonással elvette. Azért különös kegyként nyugdíjazásáig alkalmazottként dolgozhatott saját volt belvárosi üzletében. Angelo kartárs nem tört meg, sokat mosolygott, de ha nem volt muszáj, már nem fényképezett embert, csak nonfiguratív csendéleteket, málló vakolaton penész virágozta foltokat, szürreális montázsokat. Ki érti ezt? (A jelentkező regényírónak pedig szívesen adok még számolatlanul alapanyagot.)

Kincses Károly

ANGELO fotó

Nápszab. 2000 november 16

Egyszerű a képlet.

nissan = biztonság³

casco + kötelező / biztosítás + baleset / biztosítás

Ajánlott kenőanyag: Mobil1

NISSAN Pro 5

Nissan. Ha egyszer beül, többé nem akar kiszállni.

Summit Auto Kereskedelmi Rt. *1095 Budapest,*

m

d. Háború készül a
lberek és a mután-
különleges intézet
szefogja a mután-
ülönleges képessé-
ni, irányítani tud-
az hogy megvéd-
éget önmagától, az-
ellenes mutánsok
ától.
múltból című ame-
us filmvígjáték el-
i főhős, Alicia Sil-
lehet érdekes, ő az
ipekben tűnt fel
édzserként. Egy ro-
nédiához kell persze
s is, aki esetünkben
föld alatti atombun-
szüleivel. Fogalma
mi zajlik a világban,
mára egyre égetőbb
még nem volt dolga
n apja, a zseniális és
a kubai atomválság
it „túlreagálta" a dol-
az atombomba becsa-
rettegve 1962-ben le-
eleségével a föld alá,
berendezkedett bun-
több évtizedig ki sem
nnan. A raktározott
1998-ra fogynak el, és
k Adamet a szerintük a
övetkeztében mután-
zsegő felszínre külde-
élelmiszer-tartalékokat
étfontosságú dolgokat
reznie, mint például
feleséget is. Egy lány
aki felismeri, hogy
deti baseballkártya-
ye és 1958-ban jegy-
ényei már vagyonokat
rül az utódlás kérdésé-
elépnie.
ik helyen kezdett a *Ház*
t-hegyen című horror-
lyben öt idegen vállalja,
elhagyatott pszichiátriai
n tölt egy éjszakát. A
téspartit szervező millio-
rj csapdáin és elrettentő
ein azonban túltesznek a
ját adottságai.

S. B. P.

Legyen maximalista!

Mazda 626 GTS (136 LE) - akciós ár: 5 999 900 Ft

Mazda 626 DiTD Power (100 LE) – változatlan áron* plusz 10 lóerővel

A megújult Mazda 626: maximális kényelem, maximális biztonság. Meglepően nagy utastér, automata klímaberendezés, elektromos, fűthető külső tükrök és 4 elektromos ablak, aldehid légszűrő, valamint osztottan dönthető hátsó ülések - a 626 GTS típusban bőr bevonatú sebességváltó és szervokormány, kipörgésgátló, fedélzeti számítógép és sebességtartó automata. A biztonsági felszerelést a Family Box ütközésvédelmi rendszer, az ABS, az elektronikus fékerőelosztó (EBD), a vezető- és utasoldali US légzsák, a fejet és mellkast védő oldallégzsákok teszik teljessé. Most mindez a Mazda 626 GTS esetében 650 000 Ft-tal kevesebbért, a Mazda 626 DiTD típusnál pedig változatlan áron (5 999 900 forintért) plusz 10 lóerővel (100 LE) az Öné lehet. Minden Mazda modellre 3 év vagy 100 000 km garanciát vállalunk. További akciókról érdeklődjön a Mazda márkakereskedésekben.

AUTÓ ÓBUDA
1037 Budapest, Vörösvári út 123. Tel.: 368-4929, 368-14-13, Fax: 368-49-29
AUTÓ FEHÉRVÁR
8000 Székesfehérvár, Balatoni út 19. Tel.: 06-22-340-150 Fax: 06-22-345-177

www.mazda.hu
Mazda Info: 06-80-323-626
Az ajánlat a készlet erejéig érvényes.
A képen látható autó illusztráció.

Még szép, hogy Mazda

mazda

Hungarian village, 1930

Smash-up, 1962

Tranquil moments, 1942

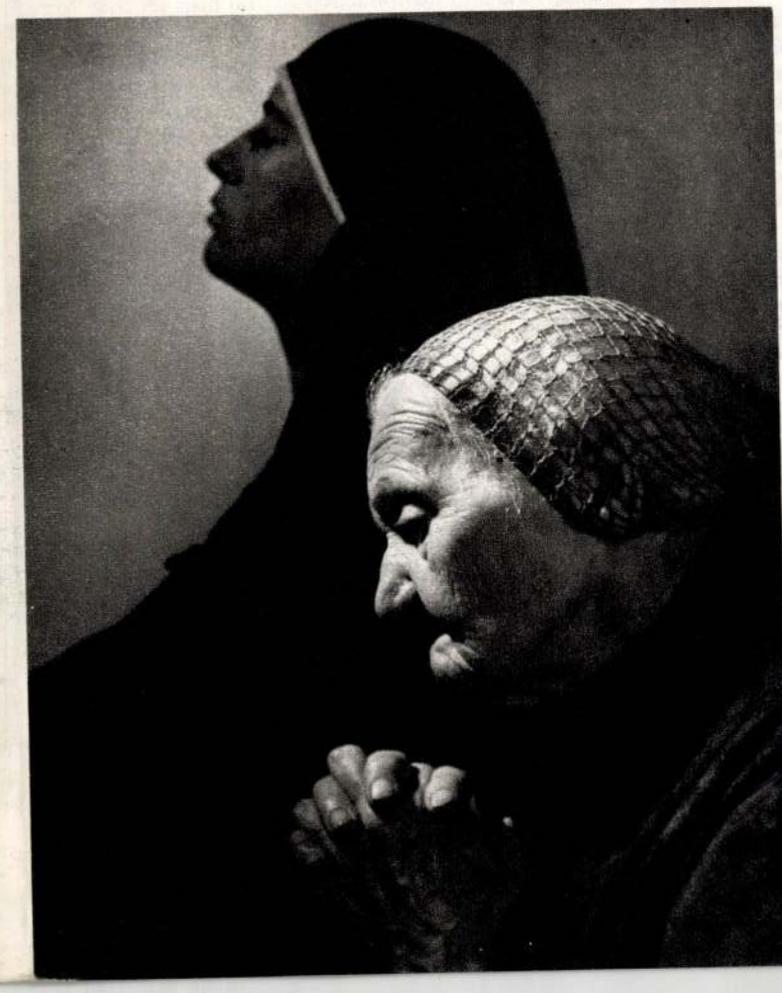

ANGELO

Over sixty years spent in creative photography

Pál Funk Angelo has good reason to be content with his sixty years of activity, for his name has become a part of the history of photography. Not only has he kept abreast over the years with developments in artistic photography, but he has often been a fount of regeneration and discovery.

Angelo intended to be a painter. At the age of 16 photography to him was a secondary matter—a hobby, as it were. But three years later Angelo chose photography as a life-long profession. He had the opportunity to develop and polish his talent in the world's pre-eminent studios: Dührkoop of Hamburg, Perscheid of Berlin, Reutlinger of Paris, Hoppe of London, and Aladár Székely of Budapest.

His keen observation and sense of artistic form, refined in painting, quickly won him a place among reputed art photographers. To mention but one impressive figure: almost 500,000 individuals faced his camera, among them personalities like Bartók, Maeterlinck, Gershwin, Picasso, Reinhardt, Piccard, Chaplin, Chaliapin, Lifar, Grock, etc.

Angelo's photographs have won him untold prizes and have been displayed at practically all important exhibitions of art photography. His most recent great success was the one-man show of his lifework in Budapest.

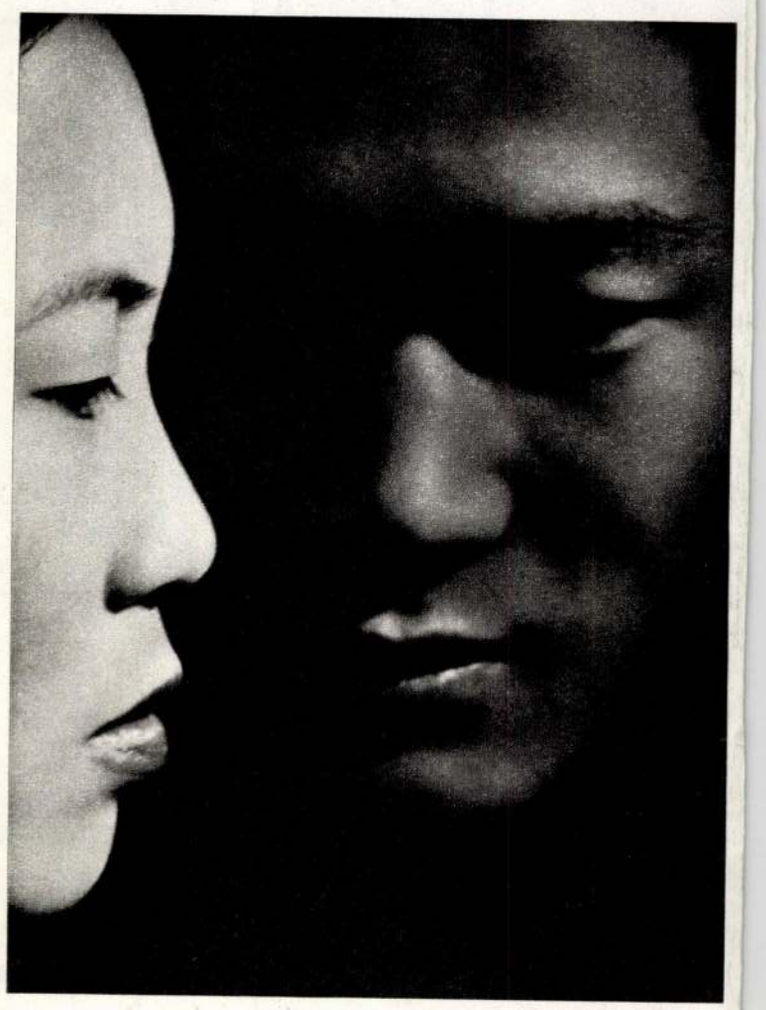

Far East, 1948

Butcher's Square, 1928

The old master, 1936

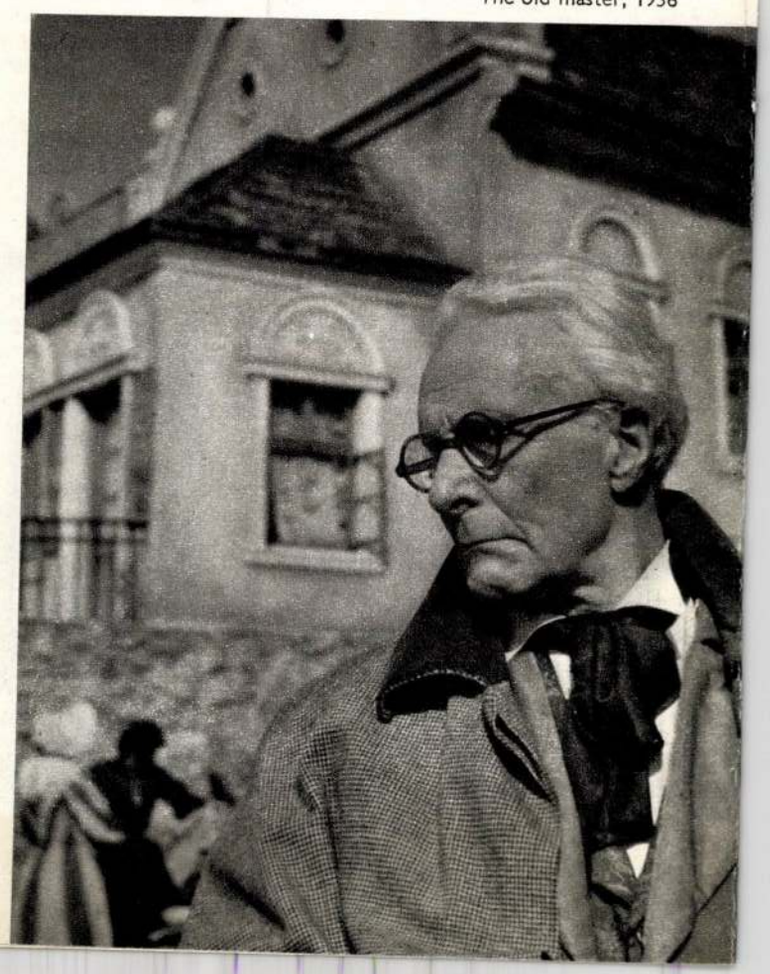

András Báthory's Madonna. 1526. This relief testifies to the high level of Hungarian Renaissance stone carving. The sculptor created a Hungarian version of the composition design of the Florentine school.

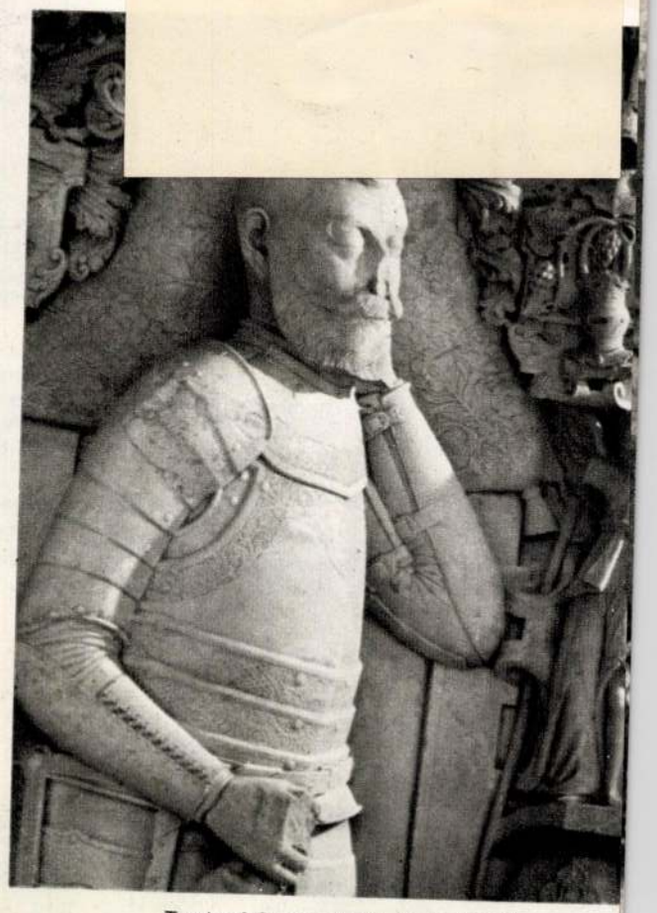

Tomb of György Apafy. 1636. Detail. This sarcophagus carved by Elias Nicolai, a sculptor of Nagyszeben, is an important object of art from the principality of Transylvania. The cover is a full-figure representation of the deceased, who was court councillor to György Rákóczi and Gábor Bethlen, both princes of Transylvania. The tomb bears the marks of the transition from the Renaissance to the early Baroque.

formed the Austrian dominated monarchy—the Hungarian principality of Transylvania, and the central part of the country—which was under Turkish occupation—each contributed its own trends.

The applied and fine art material in the exhibition of the Hungarian National Museum, beautiful enamelware and other metal objects, fine pieces of furniture, exquisite fabrics and paintings demonstrate that the Renaissance made its effect felt throughout the entire country and at the same time led to the evolution of markedly regional forms.

Katalin Dávid

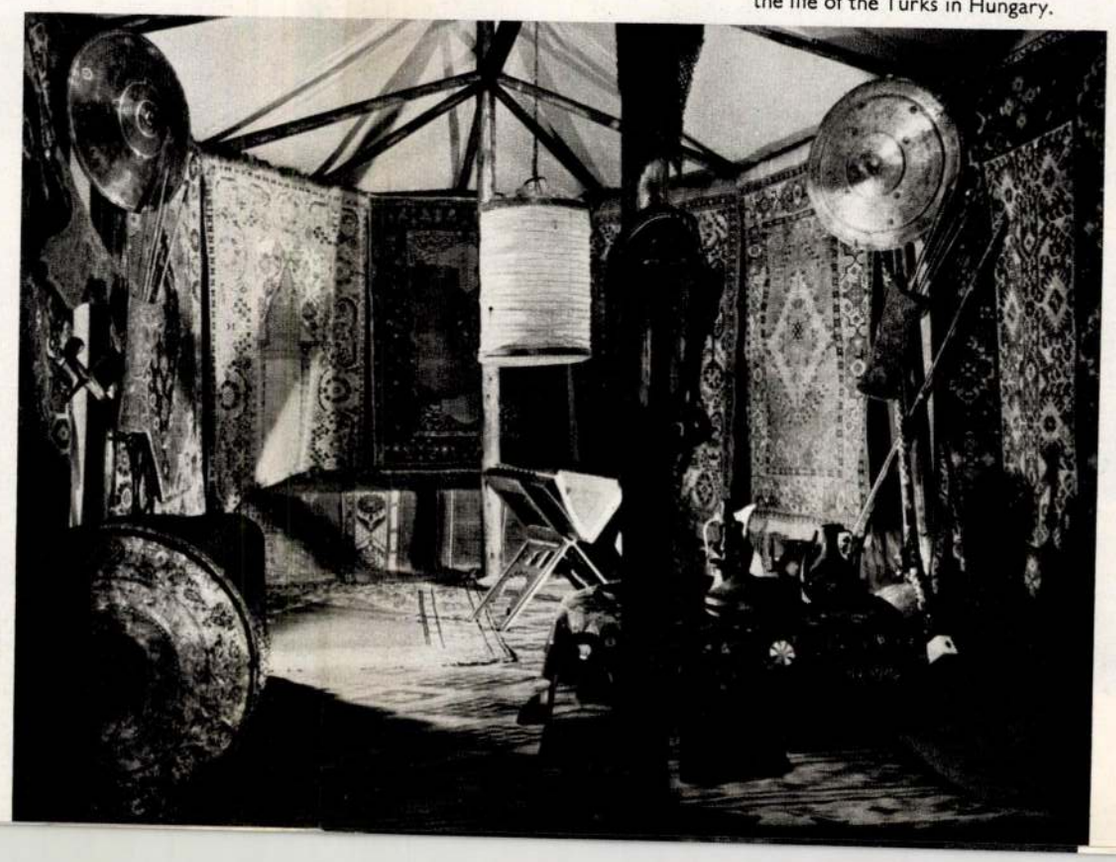

Interior of a Turkish tent. Second half of 17th century. Outstanding among the Turkish relics preserved in the National Museum. The interior is hung with contemporaneous Turkish and Transylvanian carpets. The furnishings —largely weapons, utensils, the Koran, etc.—are valuable documents on the life of the Turks in Hungary.

On the Fairy Wings of Boyhood Muscles

BY GYULA ILLYÉS

The weather was still mild. Or was it only we who did not feel the cold? Like young lovers, who spend half the night walking through the crisp frost bare-headed, coats unbuttoned and panting with the heat of the special season of passion? But suddenly the ice on the river below the village began to break up.

The slabs of ice that had drifted down from afar, had polished each other into circular disks on the way; the fine residue of ground ice formed a thick rim round their perimeters. Along the iron-coloured river winter came to us from somewhere towards Kaposvár, festively born by thousands and thousands of wreaths of white. We expected it, too, to be somehow different—fresher, freer and more august. Worthy of the historic times, of the end of the War. It began with the finest of its games. After a week's thick snow, the weather unexpectedly cleared one morning, and for several days the sun shone with almost heatwave intensity. The immense quantities of suddenly thawed snow came hurtling down from the still frozen nooks, and the villages and farms of three counties were turned into islands. We had almost brought out the boats, when the cold—which had hidden in the ditches and the shady sides of the houses during the daytime—broke out, joined battle with the light, and in a single night vanquished this stray bit of summer. By morning the flood had frozen mirror smooth. The sun, up in the sky, did not give in, it shone undaunted, but only its light came down to earth, not its warmth. The air had sided with the winter.

The oceans of frozen water in their blueness and purity became perfect rivals of the sky. Clouds drifted on them, and, looking down from the hills you could even see the flight of the birds reflected from them. I threw a clod of earth on the ice to test it; the fragments of soil glided far on the smooth surface. Now the distant villages and farmsteads also sat on the ice like these stray parts of the lump.

The sun swelled to three times its size in the effort and its blood-red countenance rolled simultaneously in two shapes along the edge of the double horizon of sky and ice, as though bidding the whole of this dazzled world to do a somersault with it. Everything became round, or doubled. There, mirrored on the ice under the bare-branched trees, was a full crown of roots. The hump-shaped hills with the further humps stuck to their bottom, together became fine spheres, as though it was this that had been missing from them all their lives. The primitive beam of the well of the pasture, together with the other beam underneath, became a mysterious contraption such as can only be found in the industries of fairyland. The poplars edging the inundated highway swayed upon their upturned images, like acrobats in the circus. There was a wind blowing. Under the old castle tower of Menyőd, where Mihály Szilágyi had once been held prisoner, the other twin tower shone so clean, tidy and almost brand-new, as though it was the real one, as though the age of the Hunyadis was still flowering there, under the ice. I had a feeling that in every way it was that world underneath that was the real one. Excitedly I ran up to the attic for my skates.

I hurried down to the shore. The wind had grown stronger, or rather it was here, where it had the space, that it showed what it could really do. I rushed back to the house for my cape — a sleeveless cloak that was part of my boarding-school uniform and which I never donned here in the village, precisely because it was a piece of uniform that set me apart. Then down again, and running through the vineyard I seized a stake whose point broke off with a crack just above the frozen earth.

It was like running on naked water. The ice was so transparent, so clear, that looked at from above and nearby, you could hardly notice it. One thrust sent me gliding deep in, the world suddenly opened up its gates, and I felt the freedom of the Plains that Orczy had described objectively, but later Petőfi with complete intoxication.

This was not the first time that I had enjoyed this game; the country here had produced it several times before. The valleys, ten to twenty kilometres across, presented their people with rich pastures, potato and maize fields in the summer, but in the autumn sometimes—behaving as though they had recollected the distant past—they would become inexplicably wicked. Then they would behave as though their place on the map was still marked by the tiny green lines that denote a marsh, or as they did when no map yet tried to regiment them, when Lake Balaton had not yet bled away into the Danube, but was a westward-biting bay of the strange sea, even whose desiccated bed conjured the infinity of the oceans around the poet. That which Petőfi and his folk had fresh and lush in the summer, I was able to savour in the winter. And this, too, was enough. To the right, the lowland of the Sárvíz lay open to Fehérvár and Siófok, to the left, down the valley of the Sió, to Szekszárd, up the Kapos to Kaposvár, and once the Balaton and the Danube were frozen, all the way to Tihany, to Tapolca and Orsova and the end of the world. I set off, for the time being, to Szittyós, at the other end of the village.

I did not have to make a single movement. I held the stake against my waist and this spread my cape out like a sail, pressing against my back. The wind swept me along like a feather.

I flew, and I looked under my feet as I went. The water was fairly deep. Withered, but still standing wild flowers and tall blades of grass coloured the soil under the almost unnoticeable ice. I flew over these, and then suddenly over the tops of some rushes. Now there were willow bushes under me; I could see every branch and even the leaves that had fallen under them. The world underneath was a brownish one, like a gentle look, occasionally the borrowed rays of the sun let it glint, almost to look up at me. My bewinged feet were skimming over a huge, wide-open eye. I could fancy myself as a speeding water-spider, as Jesus on the miraculously frozen lake. Every now and then the ice bent a little.

It was thin as yet, and it swung with the impetus of my body, like a sprung settee. I often had the feeling that if I stopped, or even just slowed down, the whole glass world under me would break up in tinkling fragments. Later I purposely sought out those dangerous places where the ice was still more shiny. Not content with the speed of the wind, I took a run at them as hard as I could, then, describing a huge curve, glided over them on one foot, thrilled by the heart-stirring sensation of danger. Down at the bottom of the brownish water, the even browner mud occasionally emitted a lazy cloud—it was a fish that had taken fright and stirred in its sleep. I was over the landlord's fishponds now, whence the more adventurous carp made their escape to the outer world every year.

Swinging in a big curve, I landed at the far end of the village. Here the gardens opened on the meadows, now on this endless field of ice, which heaven only knows why I felt it to be my private property, or at least my leasehold from the winter. True, I was the only one on earth to use it.

With a sudden movement of my feet I sent myself into a crazy spin and came to a halt. Yet even as I spun, I did not take my eyes off the tallest among the houses in the gardens.

From the street, the house of the Béri-Balogh family differed very little from the rest of the peasant houses. The master who had built it, had shown his haughtiness and pride in the Turkish manner, by letting the inner part of the courtyard, the arcade of the porch, the fine, perfectly Empire-style stables boast the greatness of the family, towards the empty fields, the coots and lapwings that flapped in the void, to God. From where I was, the house stood on a small promontory. The years had taken a thorough toll of it, but now—as though to make up for the ravages of the centuries—the hoar frost, icicles and rime had decked it with their jewels to make it a fairy-tale castle. And it had suddenly been touched by magic in a completely different way, too. I met Piroska Béri-Balogh every day. Why was it just now that I was overcome with the urge to confess something to her? And confess what? She was hardly any different to me than the rest of the girls. What was it that had now suddenly made me feel something for her? And was it really for her? I did one or two of my more daring tricks, then I grew ashamed of this very obvious ostentation of my cleverness, so I went a little further off.

After a few bounds I thought that this place, too, was rather conspicuous, so I sped on, then on again, then a little to one side. I was kilometres from the shore by now. Finally I had gone so far, that it was only from the chimney of the house that anybody could have seen me, and even then only if they peered very hard. Here again, I found a place with only a thin skin of ice, on which I began my best tricks. I

Angeli Henrik festő (1825–1901), nagy díszoklevél, orsz. kiáll.

Pesti birlap. 1885. VIII. aug. 3. 4o.

Közli az orsz. kiállítás Rézpőmüvészeti szürige által....

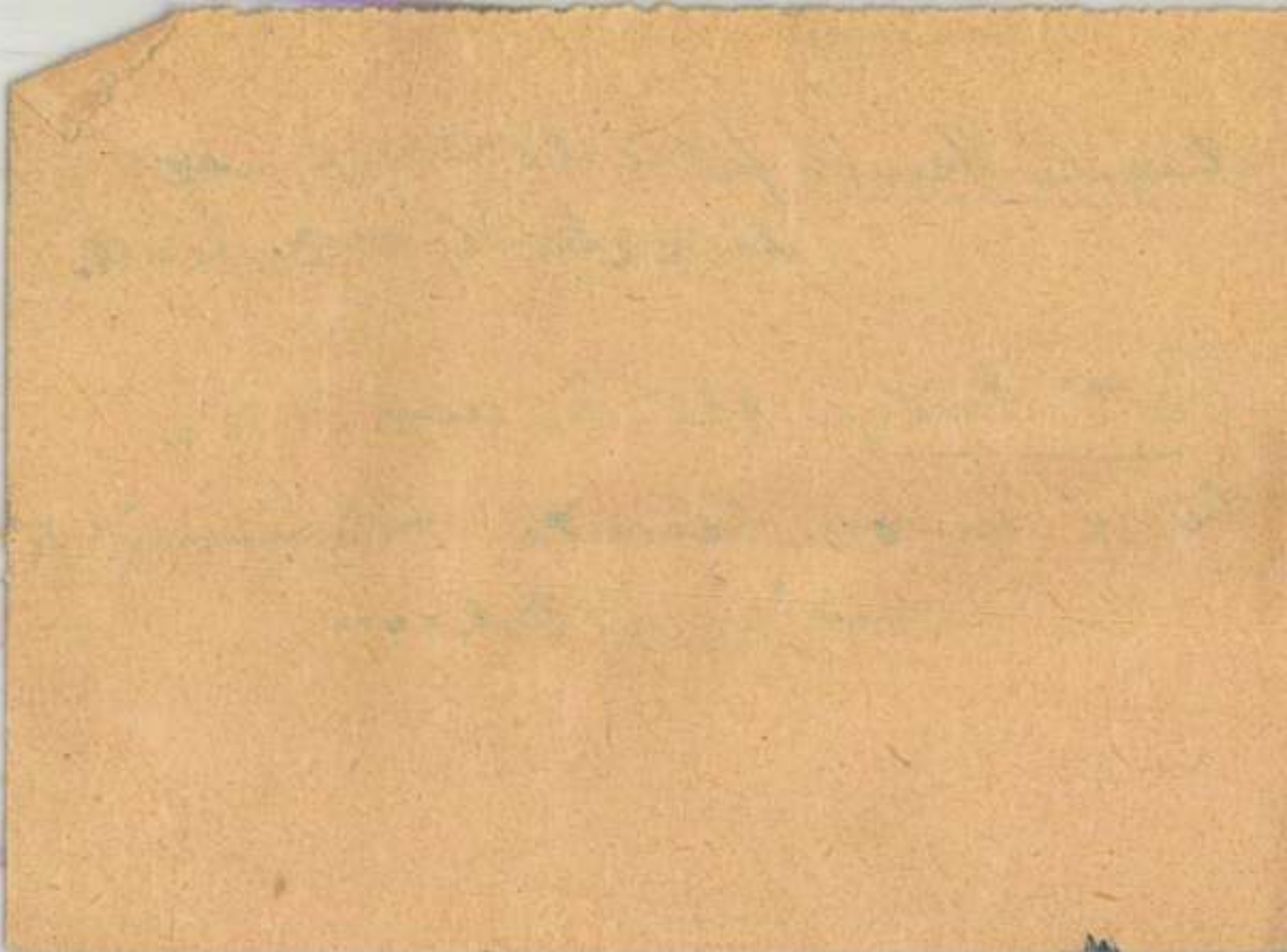

Angeli Henrik festő" (1840-1925)

Pesti Hirlap. 1885: VII. é. máj: 10. 9-11.

Radó Antal: Festészetünk a Kiállításon

Angeli H. festő /bécsi v. soproni/

A Magyarországi Müegylet, Magyar Képzőmüvesz 1864, ápr. 5. I. 1. 11. és ápr. 2o. I. 2. 29-3o.

Angelo Pál
fenyhagyó Bpesten

MAGYAR MŰVÉSZET

1931. 312.

GÁRDONYI GÉZA SZOBOR BIZOTTSÁG

Védnökök:

József kir. herceg őfensége *József Ferenc dr. kir. herceg őfensége*

Budapest, 62. Postafiók 243.

Méltóságos
Nagyságos

KÉSZPÉNZZEL BERMENTESÍTVE 934 FEB. 20. BUDAPEST 53

Dr Szentiványi Gyula úrn

Lőkai

K

Andrássy út 103

Angeló Pál

N.U.931.IV.19.
P.N.931.IV.19.
N.U.931.IV.19.
Est,931.IV.19.

— **Fényképművészeti kiállitás.** A *Tamás-galériában* vasárnap nyilik meg négy müvészlelkü fényképész kiállitása. A fényképészet az utóbbi esztendőkben olyan problémákat tüzött maga elé és olyan megoldásokat talált, amelyek után uj kategorizálásról kellett gondoskodni. A hideg és mechanikus izü felvételek helyett ,a fényképész lelket adott a gépnek, lelkét kereste a tárgynak és magasabbrendü, müvészi jellegü igazságra törekedett. Külföldön már nemcsak esztétikája, hanem előkelő müvészi rangja is van ennek az uj iránynak, itthon talán ez az első kisérlet arra, hogy a fényképészetet kiemelje a foglalkozás szürkeségéből és a hivatás magaslatára emelje. *Angeló* Pál, *Balogh* Rudolf, *Pécsi* József és *Rónai* Dénes személyében valóban uttörők mutatkoznak be a *Tamás-galériában*, mindegyik más-más, de valamennyien megegyeznek abban, hogy a fény és árnyék, a tónusuk a tér, az atmoszféra, sőt plasztika éreztetésével müvészi értelemben képszerüek és nemcsak reprodukálnak, hanem alkotnak. Portré, tájkép, csendélet jelzik a sikert, amelyet őszinte örömmel regisztrálunk. — A kiállitással egyidejüleg a *Kovács-szalonban* is négy munkásember mutatja be amatőr fényképfelvételeit. *(m. v.)*

N. U. 931. IV. 19

Angelo Pál

TÁMÁS GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

I. KOLLEKTIV FOTÓKIÁLLITÁS

ANGELO PÁL
BALOGH RUDOLF
PÉCSI JÓZSEF
RÓNAI DÉNES

ÉRTESITIK, HOGY KÉPEIKBŐL

KIÁLLITÁST RENDEZNEK.

MEGNYITÁS: ÁPRILIS 18-ÁN, SZOMBATON DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR ÉS 19-ÉN, VASÁRNAP D. E. 10 ÓRAKOR, MELYRE TISZTELETTEL MEGHIVJUK. EZ A MEGHIVÓ VAGY A VERNISSAGE-RA, VAGY A KIÁLLITÁS BÁRMELY NAPJÁN KÉT SZEMÉLYRE BELÉPŐJEGYÜL SZOLGÁL.

A KIÁLLITÁS NYITVA:
ÁPRILIS HÓ 27-IG,
VASÁRNAP D.E. 10—2-IG
KÖZNAPOKON DÉLELŐTT 10-TŐL ESTE 6-IG

162.31 Hungária Rt.

TAMÁS GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

V., AKADÉMIA-UTCA 8 * TELEFON: 254—23

BUDAPEST

IX. Gyáli út 15/b

Nagyságos
Méltóságos

Király Kálmán u.

NYOMTATVÁNY

Angelo

A művészkörökben elismert mesternek -a tárlaton szereplő egyik művét- a kritika keményen megbirálja.
Faludi Iván: "Amatőrök és szakfényképészek - Művészi fényképkiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban" cimmel megirja, hogy egy neves, külföldi táncmüvésznőt páncélba bujtatott.
Egy „drámai müvésznőre, vagy táncmüvészre nézve nem a legjellemzőbb a merev mozdulatlanság" a páncélöltönyben.

A HÉT, Bp. 1920. nov. 10.
XXXI. évf. 34. sz. 525-526. lap.

MDK

Angelo Pál, fotomüvész

	Parasztgyerek.	Foto.
	Gyermekarckép.	"
	Misi.	"
	Játszó gyermek.	"
	Kislány kutyával.	"
	Kislány labdával.	"
477.	Gyermekarckép.	"
478.	Gyermekarckép.	"

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll. 1940.-II.-III

Kat. 28.1.

1-es számu cédula. M.D.K.

Angelo

Lukács Gyula: "Fotográfia Angeloról" cimmel beszámoló a müvész munkájáról és életéről. Iskolái befejezése után Münchenbe ment festőnövendéknek. Nagybátyja, dr Angelo "..világhirü élőszobor csoportozataival ekko érkezett Münchenbe, ahol az ifju festőnövendék csatlakozott hozzá. Első élőszobor sikeré Niobéval, majd öt éven keresztül nagybátyja truppjával bejárta Európát és Amerikát. ~~1921~~ 1912 szeptemberében értek el a társulattal Párisba. Itt szétvált a csoporttól és ekkor kezdett fényképezni.

Szinházi Élet. Bp. 1926. nov. 15-21.
XVI. évf. 46. sz. 30-31. lap.

.

2-es számu cédula M.D.K.

Angelo

1914-ben visszajött Magyarországra és bevonult katonának. A festészetről áttért a fény képezésre Bostonban Garó, Berlinben Dührkoop volta a mestere. Felvételeit és rajzait a Szinházi Élet közli.
Három felvételének repr.-ját hozza a lap a beszámoló keretében: "Sziciliai öszvérhajcsár", "Bazare" és "Táborozók" cimüeket.

Szinházi Élet. Bp. 1926. nov. 15-21.
XVI. évf. 46. sz. 30-31. lap.

Angelo Pál (fotóművész) fényképészek

1940-es években

→ Lussa Vince fotóm

MŰVÉSZET 1985/2/58

Angelo Pál

I. Kollektív Fotókiállítás

Angelo
Pál

Balogh
Rudolf

Pécsi
József

Rónai
Dénes

munkáiból

„A valóság az alapja minden művészetnek. Nélküle nincs élet és nincs lényeg. A valóság a talaj a lábaink alatt és az ég a fejünk fölött." (A surrealisták kiáltványából.)

Az ember mikor elkészitette a fotografáló masinát, új művészi kifejező eszközt teremtett.

A fotografikus képalkotás a valóságon, a láthatón épül. A fotografia ma már a maga útját járja. A körülöttünk lévő világ új, intim képszépségeit mutatja meg.

A fotografia birtokába vette az ábrázolás művészetét, de ez az ábrázolás többé nem az elmult piktura utánzása.

A kinó, amely maga is fotografia, jobban hatott az emberek vizuális fejlődésére, mint a múzeumok. És a kinó teljesen meg fogja reformálni a képizlést.

A fejlődésnek ez az iránya látszik a mi munkáinkon, melyeken nem a pikturális képelemek az uralkodók. Megtanultuk a kinótól a képkivágás merészségét. Az új fotólátás az anyagszerüséget a kompoziciós képelemek sorába iktatta.

Nem akarunk többé kölcsönvett képelemekkel, kikeresett attitudökkal, a ma fotografiájához méltatlan eszközökkel élni. A fotografia reproduktiv technikája révén a valóságot adja. De ezt módomban van onnan venni és úgy alakitani, ahogy azt a bennem épült kép követeli.

A fénykép naturális lehetőségei tehát nem jelentik a kifejezési terület szűkitését.

A művészi eredmény látásakor nem az út a fontos, ahogy ahhoz eljutottunk, hanem amit mutatunk.

A világszerte milliószámra szüntelenül kattogó fotografáló gépek, soha nem pihenő apostolai az ember új látásának és az új látáson épült új művészetnek: a fotografiának.

Rónai Dénes.

ANGELO PÁL

1. HINDU FÉRFI PORTRAIT
2. NŐ SZOBORRAL.
3. NŐI PROFIL.
4. NŐ KUTYÁVAL.
5. SISTERSEK.
6. AZ ÖRÖKIFJU.
7. A MONDAIN NŐ.
8. RAJNAY GÁBOR SZINMŰVÉSZ.
9. TÁNCOSNŐ.
10. DISEUSE.
11. RAMON NOVARRO filmszínész.
12. NÉGER ÉNEKESEK.
13. A MODERN DIANA.
14. GYERMEKPORTRAIT.
15. JAPÁN NŐ GYERMEKÉVEL.

BALOGH RUDOLF

16. ANDREA LOVAGOL.
17. BORI.
18. SZOPÓS GYEREK.
19. ÉDES ÁLOM.
20. PITTY A RAVATALON. (Illusztráció egy állatregényhez.)
21. PÁRBAJ A HORTOBÁGYON.
22. ÁRVA GÓLYA.
23. KIS KACSACSALÁD.
24. A BÉKA.
25. A HORTOBÁGYI VÁSÁR VÉGE.
26. MAGYAR GÓLYÁK.
27. BIKÁK A HORTOBÁGYON.
28. LÁNCHIDI OROSZLÁNOK.
29. KACSÁK.

PÉCSI JÓZSEF

30. LEÁNYARCKÉP.
31. ÖNARCKÉP.
32. AKTTANULMÁNY.
33. CSENDÉLET.
34. OLGA CSEHOVA
35. LÉHNER-QUARTETT.
36. NŐI ARCKÉP.
37. BEREGI OSZKÁR.
38. ARCKÉP TANULMÁNY.
39. KIRAKATREKLÁM.
40. CSECSEMŐ.
41. GELLÉRT LAJOS.
42. EGRY JÓZSEF.
43. AKT.
44. CSÖPI.
45. DIVATKÉP.

RÓNAI DÉNES

46. BARTÓK BÉLA.
47. BÁRÓ HATVANY LAJOSNÉ.
48. RIPPL-RÓNAI JÓZSEF.
49. FOUJITA.
50. UDAY SHAN KHAR.
51. ARCKÉPTANULMÁNY.
52. BÉKÉSI KOCSOR GERGELYNÉ.
53. DR. ROZGONYI GYÖRGYNÉ.
54. DR. BÁRÁNY ISTVÁN.
55. ÁGI.
56. GYERMEK-ARCKÉP.
57. DYJCI.
58. UJSÁG-REKLÁM.
59. AKTTANULMÁNY.
60. VASÁRNAP DÉLUTÁN.
61. ÜNNEPNAPON.

Arany János nyomda rt. Felelős kiadó: Rónai Dénes

Patak Jenő

Táblakép.

"XI.Lajos" /Paula Ferencet élete meghe
hosszabbitására kéri./Angeli festő/Sop
ron/müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.II.27.188.old.

M.D.K.

Angelo

A Royal Orfeum egyik uj müsorszámához tervezett élő-szobor csoportokat.

Szinházi Élet. Bp. 1921. január 9-15. X. évf. 2. sz. 16. lap.

M.D.K.

Angelo

Rajz Elkán Gyula szücs modelljéről.

- - -

"Maga csak tudja Intim Pista" különféle cimrajzait ebben az évfolyamban is Angelo rajzolja.

- - -

R. Gombaszöghy Frida a "Démonok" III. felvonásában Rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916 dec. 31.- 1917. január 7. VI. évf. 1. sz. cimlap belső oldalán és a 8., s a 15. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Rajz /Elkán modelljéről/

- - -

" Varsányi Irénről a "Kék róka" III. felvonásában.

- - -

Divatkreációk, három rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. január 14.-21. VI. évf. 3. sz. cimlap belső oldalán, s 3., 7. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Tizenegy divatrajz "Angelo mozikreációi" címmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. ápr. 7-14. VII. évf.
15. sz. boritólap belső oldala.

M.D.K.

Angelo

Három rajz "Gyermekdivat" címmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. márc. 17-24. VII. évf. 12. sz. 31. lap.

M.D.K.

Angelo

Két rajz "Angelo tavaszi divatkreációi" cimmel.

- - -

A Szinházi Élet "Maga csak tudja Intim Pista" c. rovatát, váltakozó cimrajzokkal ugyancsak Angelo készíti állandóan.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1921. márc. 27.-ápr. 2.
X. évf. 13. sz. 23. lap.

M.D.K.

Angelo

A Szinházi Élet boltja autogramm-délelőttjén Angelo bárkinek tervez toalettet 20 koronáért a Szinészszövetség javára.

- - -

két divatkreáció. Rajzok.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1918. január 27.- febr. 3.
VII. évf. 5. sz. 13., 25. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Cimlapterve a Szinházi Élet 50 éves jubileumára.
Rajz.

Szinházi Élet. Bp. 1935. okt. 20-26. XXV. évf. 43. sz. "A Szinházi Élet emlékkönyve" c. mellékletben.

M.D.K.

Angelo

Korthy Myra a Modern Szinpadon Angelo kreációjában

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1918. febr. 24.-márc. 3.
VII/ évf. 4. l.
9. sz./

M.D.K.

Angelo

Két divatrajz. Angelo kreációk.

Szinházi Élet. Bp. 1918. márc. 3.-10. VII. évf. 10. sz. 27. l.

M.D.K.

Angelo

Két divatrajz. Angelo kreációk.

Szinházi Élet. Bp. 1918. már. 10-17. VII. évf. 11. sz. 18. lap.

M.D.K.

Angelo

Kosáry Emmy toalettje a "Pacsirta" c. darab I. felvonásában. Rajz.

Kosáry Emmy szinmüvésznő " " II. felvonásában. Rajz.

\- - -

Kosáry Emmy " " " II. " vonásában.

\- - -

Ilosvay Rózsi a Modern Szinpad előadásánm. Rajz.

Szinházi Elet. Bp. 1918. febr. 10-~~18~~ 17. VII. évf. 7. sz. 13., 14. és 32. 1.

M.D.K.

Angelo

Rajz. Góthné Kertész Ella müvésznőről a "Vengerkák" c. darabból.

- - -

" " " " " " "
negyedik felvonásából.

- - -

„A háborus amerikai tánc, a "Foxtrotte". Rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. márc. 4.-11. VI. évf. 10. sz. 13., 17. és 23. lapokon.

M.D.K.

Angelo

A művész kreációi "Készülődés a tavaszi offenzivára" cimmel. Tizenkét divatrajz.

- - -

Lábass Juci "Az aranyfácán" c. darab I. felvonásában és egy másik rajz ugyancsak Lábass Juciról a II. felvonásban.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917.márc. 11.-18. VI. évf. 11. sz. cimlap belső oldalán, 11. lap.

M.D.K.

Angelo

Jelmezkreáció "Az idei évad legeredetibb jelmeze" cimmel.

- - -

Három rajz. Divatkreációk.

- - -

Két " "

Szinházi Élet. Bp. 1917. febr. 4.-11. VI. évf. 6. sz. 31. l.
Bp. 1917. febr. 11.-18. VI. évf. 7. sz. 9. l.
" " " 25. márc. 4. VI. évf. 9. sz. 5.l.

M.D.K.

Angelo

Két tavaszi kreáció. Rajzok.

- - -

Reklámkép "Diana puder"-ről.

- - -

Szinházi Elet. Bp. 1917. febr 25.-márc.4, VI. évf 9. sz. 11. és 40. l.

M.D.K.

Angelo

Rajz B. Kosáry Emma szinmüvésznőről, "Kosáry és a Faludiak" c. közleményhez.

- - -

Mészáros Gizella szinmüvésznőről készült rajz a Modern Szinpad uj müsorából.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. január 21-28. VI. évf. 4. sz. 16. l.
Bp. 1917. jan.28.-febr.4. VI. évf. 5. sz. 9., 12.l.

M.D.K.

Angelo

-a művészre vonatkozó

A Szinházi Élet-hez érkezett, kérdesekre válaszol a lap s közli, hogy Angelo "...európai hirü kosztümtervező. A háború kitörése előtt künn élt Párisban...most katonai szolgálatot teljesit... s most a semleges országok leghiresebb divatlapjai közlik kreációit.." melyeket a Szinházi élet is hoz.

Szinházi Élet. Bp. 1917.febr. 4.-11. VI. évf. 6. sz. 14. l.

M.D.K.

Angelo

Fényképét közli a lap s röviden ismerteti a müvészt. Megirja róla, ogy Párisban éppugy ösmerik, mint Budapesten, nemcsak divatkreátor, hanem müvészien fényképez is és a háboru miatt, illetve a katonai szolgálat hozta ve vissza idegenből, most Budapesten tartókodik, ~~ő~~ végleg visszatért.

- - -

Divatrajz. Angelo turfkreációja.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1918. ápr. 14-21. VII. évf. 16. sz. 31-32. és 34. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Divatrajz "Angelo kreációja" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. május 12-19. VII. évf. 20. sz. 37. la.

M.D.K.

Angelo

„Angelo kreációja" cimmel divatrajz.

Szinházi Élet. Bp. 1918. juni. 2-9. VII. évf. 23. sz. 24. l.

M.D.K.

Angelo

Divatkreáció. repr.

- - -

Divatrajz /Elkán modell/

- - -

Két divatkreáció. Rajzok.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 31.- 1917. január 7.
VI. évf. 1. sz. 18. l.
1917. január 7-14. VI. évf. 2. sz. cimlap belső oldalán, s a 21. lapon.

1021 Angelo F. Pál

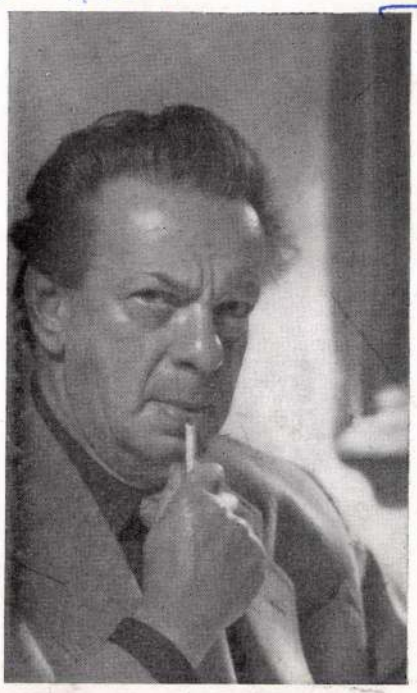

A magyar fotográfia mesterei

Angelo Funk Pálról, a magyar fotográfia nagyhírű mesteréről és fotoművészeti életünk markáns egyéniségéről keveset hallunk mostanában. Pedig nem is oly régen — korát és erőit meghazudtolva, végsőkig feszítve — ott tevékenykedett munkahelyén, a Fény-Szöv egyik nagyforgalmú műtermében. Gyakran feltűnt a Budapesti Fotoklub előadói pódiumán, a Fotoművészek Szövetségében a fehér asztal mellett a vitákban, de ott volt minden foto- és képzőművészeti tárlaton, felbukkant szakmai ankétokon és — képeivel a hazai és nemzetközi kiállításokon. Most, hogy 70. születésnapján a FOTO olvasói nevében is köszönteni akartuk, munkahelyén kerestük fel, s ott tudtuk meg, hogy „Angelo" gyengélkedik, s néhány hónapja otthonában — emlékei és művei közt — erőt gyűjt, hogy folytathassa munkáját, remélhetően olyan megbecsülő területen, ahol jobban kifejtheti képességeit s átadhatja gazdag szakmai és művészi tapasztalatait a fiatalabb portretista nemzedéknek.

Tízéves korában kezdett foglalkozni fényképezéssel és *kereken 60 évig* — példátlanul hosszú idő a magyar fotoművészet történetében — egy pillanatra se engedte ki kezéből szerszámait. Most is tele van tervekkel, új formaötletekkel, s olyan nekilendülő akarattal, mintha csak most készülne első kiállítására. Látva alkotói kedvét, lángolását, jut csak eszünkbe, hogy másoknak is, de a 70 éves Angelonak is adósa a fotoművészeti társadalom és hivatalos szerve az egész életművét bemutató kiállítás megrendezésével (200 képből álló gyűjtemény készen várja a nagy nyilvánosságot). Annál is inkább esedékes volna, mert Angelo mester kollekciója felöleli a fotográfia történetének, stílusváltozásainak viharos és egyben alapvető jelentőségű, *fél évszázadra* terjedő hősi korszakát. *Fototörténeti* értéke már csak ezért is elvitathatatlan, akkor is, ha a fotokban — s itt nem a kommersz napi műtermi produkcióra gondolunk — nem tükröződnek a korabeli társadalom reális, emberi problémái, de annál inkább a fényképezés saját, belső, önálló kifejezési formát kereső viaskodásai.

Angelo F. Pál ugyanis, mint annyi mestere a fényképezésnek, *festőnek* készült és mindössze 16 éves volt, midőn beiratkozott Münchenben a világhírű *portréfestő: Carl Bauer* iskolájába. A mester ingyen vállalta — az akkor „titokban" már a fényképezéssel kacérkodó, tehetséges fiatal növendék tanítását. A kettős elkötelezettséggel járó belső feszültségeket nem lehetett soká elviselni és Angelo döntött: festék és ecset helyett a fényt és a fényképezőgépet választotta eszközéül, magába vive új mesterségébe azt az ízlést és emberábrázoló pszichológiai készséget,

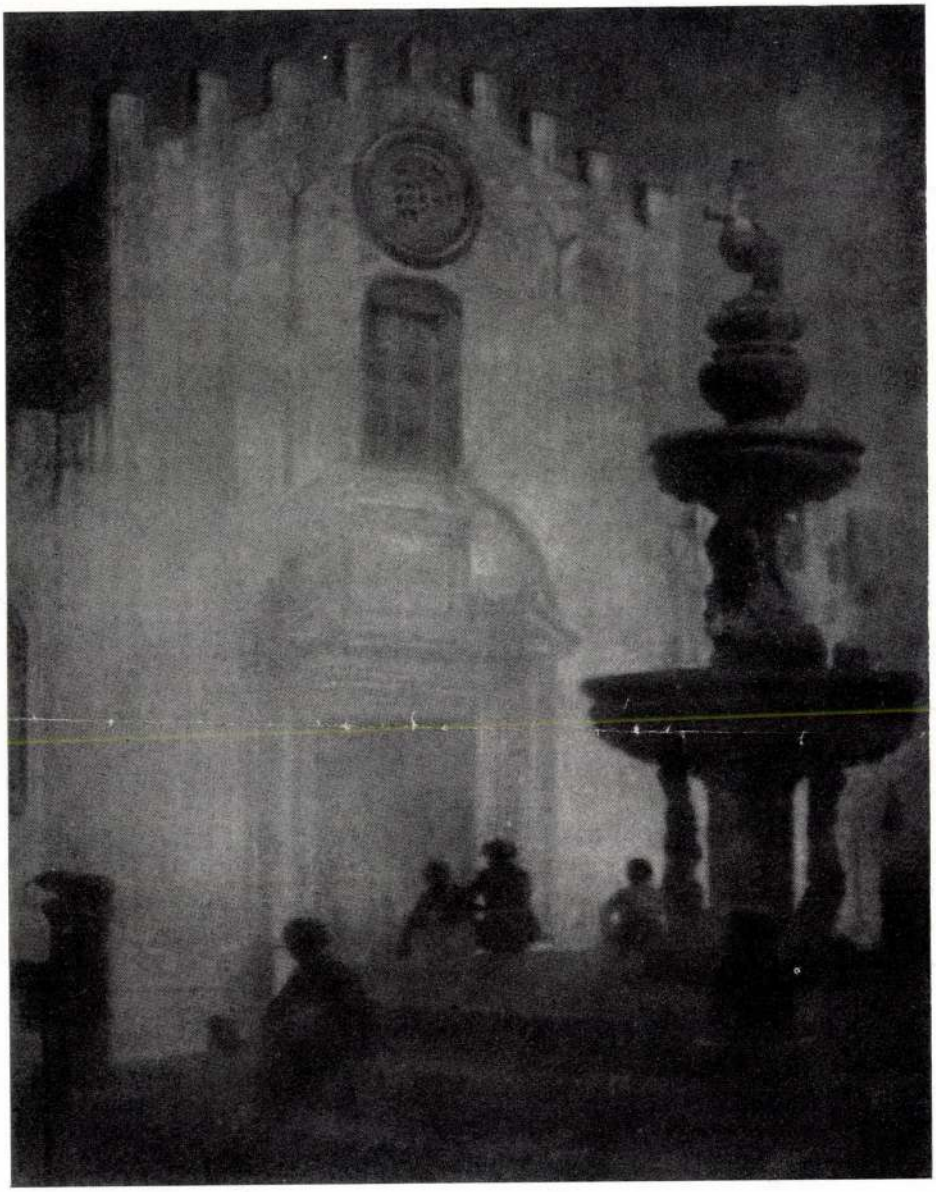

TAORMINAI SZÖKŐKÚT (1940)

A TÁVOLSÁG DALLAMA (1942)

melyet hároméves müncheni piktorkodása alatt kimű-velt és elmélyített magában. Látáskultúrája és artisztikus formaérzéke igazán csak ezután *Dührkoop* hamburgi, *Perscheid* berlini, *Reutlinger* párizsi és *Hoppe* londoni fotoműtermében bontakozott ki. Hazatérve *Székely Aladár*, a nagy magyar mester mellett dolgozott másfél évig és 1919-ben önállósította magát. A fényképészet azonban ezután is nemcsak mint szakma és egzisztencia érdekelte, hanem sokkal inkább, mint a szubjektív kifejezés, a belső megnyilatkozás lehetősége. Mint neves budapesti és nizzai fotoműtermek tulajdonosa zsúfolt napi munkája mellett „szinte titokban" élte lénye másik életét, azt, amelyben műtermi rekvizitumok nélkül saját magát adhatta - kora szellemében, a polgári társadalom felfogásában. Számtalan hazai és nemzetközi kiállításon vett részt artisztikusan felépített, lírai hangvételű, belső ízzású fotóival.

Hazánk felszabadulása után is megjelent alkotásaival — meghívásra — a nagy tárlatokon: csak 1955—1963 között öt világrész 216 városában állították ki fotóit és csak ez idő alatt 46 arany-, ezüst- és bronzérmet, diplomát és más kitüntető elismerést kapott, köztük

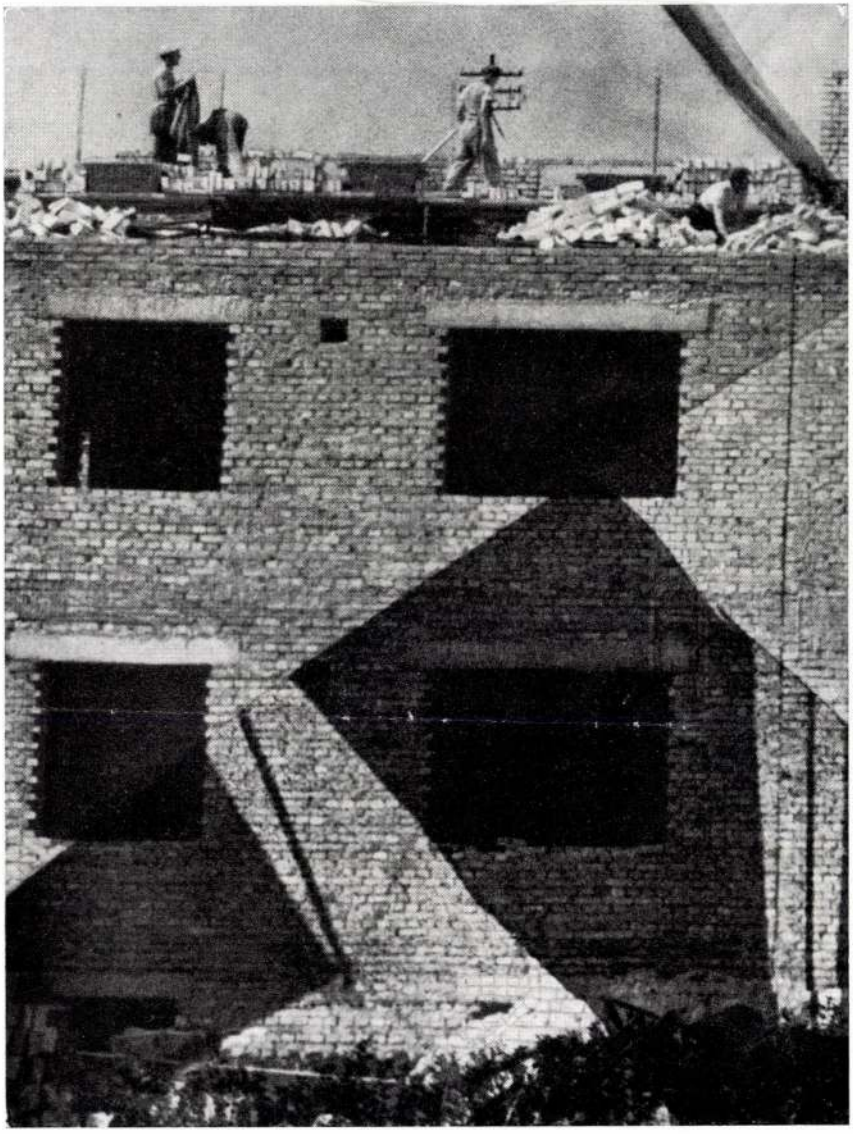

ÉPÍTÉS
(1952)

1959-ben a francia kultuszminiszter díját, 1960-ban Montrealban nagydíjat (aranyszobor), Budapesten Petzval érmet, Brüsszelben Európa-díjat, 1961-ben Wisconsinben aranydiplomát. Szerepeltek képei 12 nemzeti kollekcióban, melyet az egész világon bemutattak.

Régi aranyjelvényes aktív tagja a Budapesti Fotoklubnak, alapító tagja a Magyar Fotoművészek Szövetségének, kiváló minősítéssel a FIAP-nak, az A.R.P.S.-nek, a holland Focus-Szalonnak, a szakma aranykoszorús mestere. A Fény-Szövnek 1951 óta kitüntetett kiváló dolgozója. Mivel a számok mögött élet is van, el kell még mondani Angelóról, hogy 60 éves szakmai pályafutása alatt 450 000 személyt fényképezett, de ne higgyük, hogy kizárólag csak „társaságbeli" klienseket, divatos színésznőket és szépségkirálynőket. Ady és Malterlinck, Bartók és Gerschwin, prof. Korányi és prof. Woronoff, Picasso és Szőnyi, Reinhardt és Piccard, Jeritza Mária és Bajor Gizi, Pavlova és Duncan, Chaplin és Chevallier, Saljapin és Székely Mihály, Jules Berry és Lifar, Grock és Rivels, századunknak még száz meg száz ragyogó szelleme, kimagasló egyénisége állt modellt Angelo mester fényképezőgépének

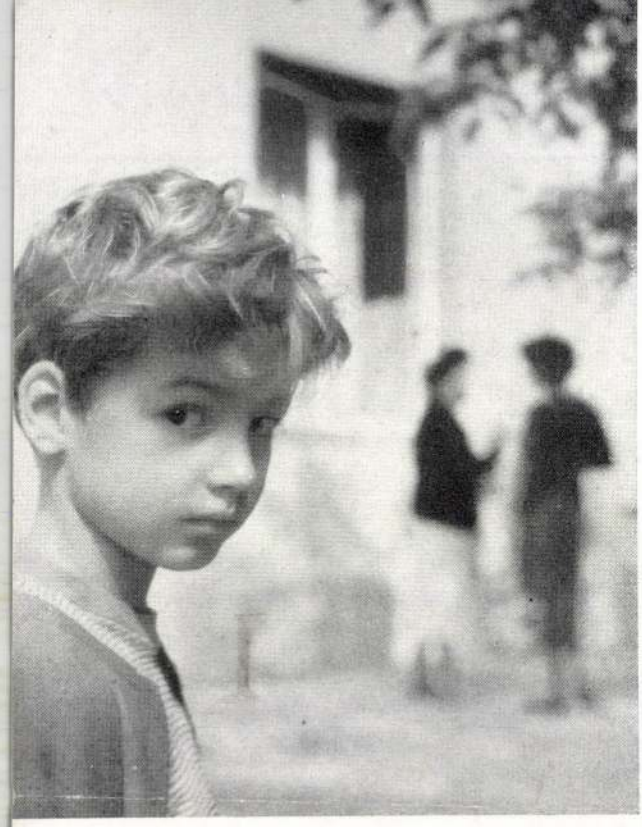

ANYÁK GONDJA (1959)

BOLDOG ÖREGKOR (1963)

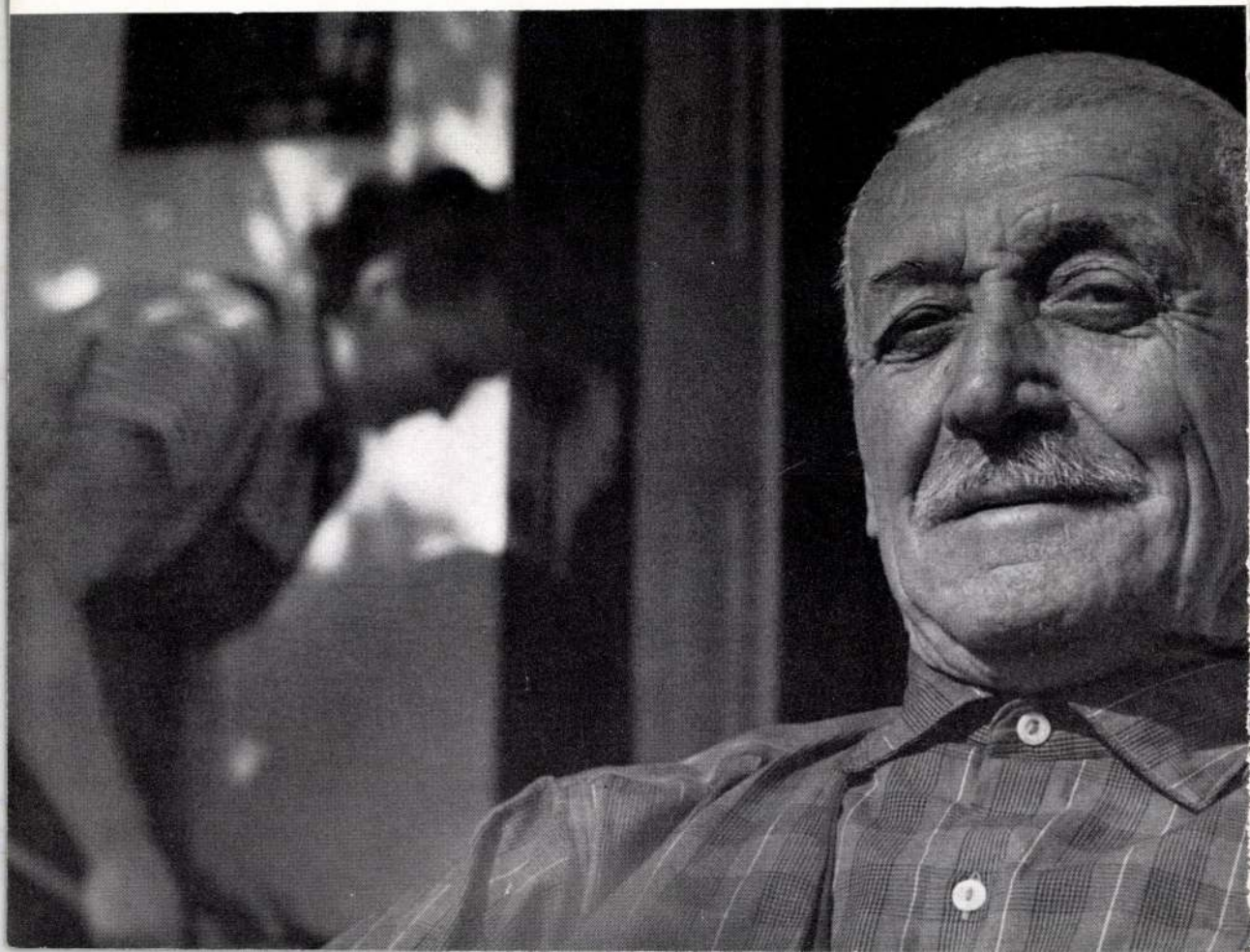

TÉLI KÉP (1963)

lélekbe látó üvegszeme előtt. Félszáznál több előadást tartott a fotoművészetről szakmabelieknek és kiállító amatőröknek. Tanítványainak száma itthon és szerte a világon — pontosan és szeretettel tartja őket emlékezetében — mintegy 50. Mindez — amit még felsorolni is sok — belezsúfolva 70 évbe és súlyosbítva két világháború szörnyű kataklizmájával, lelki és társadalmi válságaival. S most mégsem a csöndes visszavonulás, hanem a szabad alkotás gondolatával foglalkozik. Nem mondja ki, de érezzük, olyan művészstúdióra gondol, melyben a napi penzum terhes hajszája nélkül — taníthatná a fiatalokat és megvalósíthatná új, egyéni fényképi elképzeléseit, melyek mai életünk hőseitől és jelenségeitől kapják indítékukat. Nem kétséges, hogy a Fény-Szöv vezetősége is megtalálja az elismerés kifejezésének módozatait és elősegíti, hogy a 70 éves Angelo töretlen teremtő kedve új ágakat hajtson a fotoművészet 125 éves törzsén. Ehhez kívánunk a Mesternek erőt, jó egészséget mind a FOTO szerkesztősége, mind olvasóink nevében.

Színes fotoiskola II.

A kezdő színes fotós első próbálkozásul a fordítós eljárást válassza, mert egyszerűbb a film kidolgozása, nem kell hozzá sok laborfelszerelés és olcsóbb.

Van azonban ennél fontosabb ok is. A fekete-fehér fényképezésnél meg kellett tanulni fényképszerűen látni, a fénnyel bánni, itt ezen felül még meg kell tanulni színesen látni, a színeket — mint a kifejezés eszközét — művészien értékelni. Erre a fordítós film alkalmasabb, mert a színek természethűek, amilyennek a valóságban látjuk. Előnyt jelent az a (más szempontból hátrányos) körülmény is, hogy a diapozitív film színei általában nem módosíthatók vagy csak szűk határok között. A színes negatív-pozitív eljárásban — mint már mondottuk — a színeket bizonyos határok között változtathatjuk. Ezt a műveletet azonban csak akkor tudjuk kifogástalanul elvégezni, ha színkultúránk bizonyos fejlettségi fokon már túlhaladt.

Az első színes tekercs befűzése után felvetődik a kérdés, mit érdemes fényképezni? A témakörök megegyeznek a fekete-fehér fotóéval (arckép, csendélet, életkép, riport, interieur, táj stb.), de amíg színlátásunk, ízlésünk kifejlődik, ajánlatos egy tárgykörrel foglalkozni. A *virágfelvételeknél* jobb színiskolát a kezdők nem is találhatnak. A „tárgy", mint színjelenség nem szalad el, gondolkozhatunk a felvétel módján, a színek összhangján stb. A virágfelvétel akkor a legsikerültebb, ha oldalvilágításban vagy fél ellenfényben készítjük (1. és 2. ábra). A hosszabb gyújtótávolságú objektívek alkalmasabbak, ezért amennyiben csak alapobjektívvel rendelkezünk, használjunk *előtétlencsét* vagy *közgyűrűt*, hogy a tárgy minél jobban kitöltse a negatív területét. Ilyenkor fokozhatjuk felvételeink szépségét, ha megfelelő, nyugodt színben összeillő háttérről gondoskodunk. Különböző színű kartonlapokat szerezzünk be és a megfelelőt helyezzük a virág mögé. Nem szabad visszariadnunk adott esetben fekete vagy kékesszürke színű háttér alkalmazásától sem. Ez különösen sárga virágok fényképezése esetén szép. Ügyeljünk arra, hogy a karton megfelelő nagyságú legyen, mert csúnya, ha nem tölti ki teljesen a képmezőt. A színes kartonokat — tanulmányi céllal — cserélgetve, rájövünk, mely színek, színcsoportok együttese adja a legízlésesebb megoldásokat. Így finomul színlátásunk, megtanuljuk a fény-szín komponálás módját.

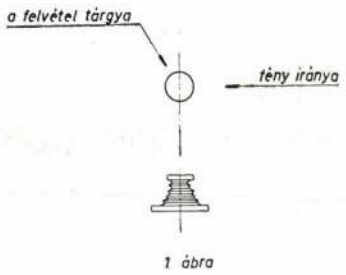

1 ábra

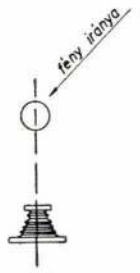

2 ábra

A jó *napellenző* fontos kelléke a színes fényképezésnek is.

A színes kép nem jelenthet szeszélyesen egymás mellé került színfoltocskákból összerakott, zavaros, tarka képet. Ügyelni kell tehát a színek egymás mellé helyezésére. Kerüljük — bár ez nem szabály — a tiszta alapszínnek (pl. vörös)-és ugyanazon szín pasztell árnyalatának párosítását. Előbbi elnyomja az utóbbit és a pasztell-árnyalat kellemetlen piszkos-szürkének hat. Ettől az elvtől eltérhetünk, ha a kifejezés érdekében egy bizonyos színt akarunk hangsúlyozni.

Kényes kérdés a *színes reflexek* (visszaverődő fény) elhárítása is. Példa: szabadtéri portréfelvételt nem tanácsos *zöld lombok* alatt készíteni, mert az arc természetes hús-színét a lombokról visszaverődő *zöld reflex* teljesen meghamisítja. Nem kell törődnünk a színes fényvisszaverődéssel akkor, ha a reflektáló tárgy is a képen van. Piros ernyő alatt álló személyt bátran fényképezhetünk, ha a reflexet okozó ernyő is látható a képen.

Beszélni kell a *színek mélységi tagoltságáról* is. Ez a színek *egymás mögé* helyezését jelenti. Fontosságáról meggyőződhetünk, ha este kissé távolabbról szemügyre vesszük az utcai neon-fényreklámokat. Az *egyenlő távolságban* levő *vörös* és *kék* fény közül a vörös közelebbinek, a kék távolabbinak tűnik. Ha a fényreklám színei között a *zöld* is szerepel, akkor azt a kék és vörös közötti távolságban véljük látni. Azonos távolságban levő különböző színek tehát *látszólagosan* a spektrumnak megfelelő optikai sorrendben helyezkednek el egymás mögött. Ha nincs akadálya, akkor ezt a sorrendet is igyekezz-

Fényképeztem Adyt, Picassót, Saljapint, Chaplint...

A 70 éves F. Angelo Pál emlékeiről beszél a H. H.-nak

Angelo a modern architektura lendületes vonalait és formáit művészien felfokozva teszi még monumentálisabbá

F. Angelo Pál, a magyar fotográfia nagy hírű, aranykoszorús mestere, számos nemzetközi fényképművészeti szervezet tiszteletbeli tagja, a *Fényképész Szövetk.* [illegible] *aranyjelvényes kiváló dol.* [illegible] 70 *éves.* Ez alkalomból a [illegible]ság minden részéből érkeztek [illegible]zá üdvözletek fotoművésze[illegible] szalonoktól, melyeknek évtizedek óta állandó meghivott kiállító művésze. És tanítványaitól, akik szétszórtan élnek az egész világon.

Angelo kereken *hatvan éve tevékenykedik a fotográfiában,* 10 éves volt, amikor kezdetleges készülékével az első felvételt készítette. Valójában portréfestőnek készült és évekig tanult Karl *Bauer* professzor világhíres müncheni festőiskolájában, de igazi kifejező eszközét később mégis a fényképezőgépben, a lélekbe látó fotolencsében találta meg.

A földkerekség 306 városában rendezett fotoművészeti kiállításon vett részt és alkotásaival 110 arany, ezüst, bronz érmet nyert, többek közt Brüsszelben 1930-ban az *Európa-díjat,* Montrealban *az Aranyszobor* nagydíjat és Párizsban a *kultuszminiszter külön díját.*

— *Kik voltak nevezetes modelljei?* — kérdeztük a mestert, aki most rendezi otthonában gazdag, egész történelmi korszakot felölelő képtermését, az egész életművét bemutató retrospektív kiállításra.

— *Fényképeztem Adyt, Tristan Bernardot, Krúdyt, Maeterlincket, Molnárt, Kosztolányit, Bartókot, Gershwint, Toscaninit, Hubermannt, Voronoff professzort, Picassót, Van Dongent, Reinhardtot, Kertész Mihályt, Piccard tanárt, Blaha Lujzát, Fedákot, Bajor Gizit, Chaplint, Saljapint, Lifart, Anna Pavlovát, Isidora Duncant, Grockot, a halhatatlan bohócot...* Sorolhatnám órákig a híres neveket, akik öt évtized alatt belenéztek fényképezőgépem mindent látó üvegszemébe.

Milyen jó volna, ha lenne idő és erő, megírni e bensőséges találkozások élményeit. A fotoművészet története is, a kultúrhistória is gazdagodna.

Sz. E.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
F. Angelo Pál
HÉTFŐI HIREK
1964 MÁR 16.

sebb!) hogy e… …ét
lyen szálak k… …e-
dalmunkhoz, …e-
ron éppen en… …."
film általános…
Sajnos, ez má… …d-
értelmű. *Leszi…* …i-
az a világ, a… …i-
hősök köré ép… …"
ő sorsukkal … …ok
rendezői sajn… …oz
ennek a külső… …lé-
határait. Mert… …ár
film, a kórház… …a
li életből? Az… …zá-
sak sorra-rendre *elhagyják, megcsalják* beteg feleségüket, férjüket. *Hűtlenné válik* a kezelőorvos, Aradi doktor felesége is. A szomorú tekintetű ápolónő (Margó), némán, *kiábrándultan* figyeli Dávid és Lilla bontakozó szerelmét: csalódása nyilvánvaló, ő is szerette Dávidot. Ennyit belülről, *a kórházi falak között szétfeslő emberi kapcsolatokról.* S amikor Dávid kilép e falak közül, egy könnyűvérű, kalandba csábító lánnyal, meg egy valószínűtlenül megrajzolt idős könyvtárossal találkozik.

Mesterkélt ez a drámaépítkezés, s nem is nagyon hatásos. A gyilkos kórokozó mellé ugyanis — akarva-akaratlanul, — odaszegődik az *önmagát bomlasztó közösség, s így a film a szólamok bénító szövevényéből nem tud kibontakozni a tulajdonképpeni ellenpólus, az emberek aktív, józan cselekvése.*

A színészi alakítások a valóság, meg a filmbéli helyzet nyomasztó ellentmondásai között őrlődnek. Domján Edit, Darvas Iván, Pécsi Sándor és Dallos Szilvia a dráma négy sorsát alakító színész. Különösebb bravúrra egyiküknek sem volt lehetősége. *Petrovics* Emil kísérőzenéje szintén elhibázott. *Amit ugyanis a képek* — tehát a forgatókönyv, a színészi, rendezői, meg az operatőri munka —, *nem tudtak hihetővé, drámaivá tenni, azt a zene igyekszik helyretolni, s így funkcióját meghaladó szerepet tölt be.*

Bános Tibor

Most jelent meg

Szilvási Lajos: Albérlet a Síp utcában (Szépirodalmi Kiadó).

Sásdi Sándor: A várakozó (Szépirodalmi Kiadó).

Szabó Pál: Isten malmai (Szépirodalmi Kiadó).

Jankovich Ferenc: Hulló csillagok (Szépirodalmi Kiadó)

Thurzó Gábor: Záróra — Hátsóajtó (Magvető Kiadó).

Karel Capek: Elbeszélések (Európa Kiadó).

J. Geraszimov: Süvölvények (Európa Kiadó).

A póruljárt víziszellem (Európa Kiadó).

Erich Kästner: Május 35 (Móra Ferenc Kiadó).

Szluka Emil: A szerszámok világa (Móra Ferenc Kiadó),

● *PETIPONNÉ — Spányik Éva. A bátran kísérletező veszprémi Petőfi Színház az Osztrigás Mici előadására készül. Petiponné szerepét Spányik Évára, a fiatal, tehetséges drámai színésznőre bízták, aki még a Pécsi Nemzeti Színház tagjaként Az ember tragédiájában Éva, a Stuart Mária és a Medea címszerepének alakításával tűnt fel.*

DOHÁNY

Dimov regényének magyarul beszélő bolgár filmváltozata

10 éven aluliaknak nem ajánljuk

Bemutató:
Budapesten: március 19.

M.D.K.

Angelo

Divatterveit bemutatja a lap.

Szinház és Divat, Bp. 1918. dec. 1. III. évf.
47. sz. 35. lap

M.D.V.

Angelo
fotos

Ovantgardista fotokísér-
letei kísérlés alkotások.

Végvári Lajos: Mostohatestvérünk a fotó
Mérésret, 1967. április - 23 lap.

MDK

Angelo

fotomüvész kitüntetést kapott a "Féderation Internationall-től.

Esti Hirlap 128 sz. 1958. jun. 3 2 old.

P. F. Angelo
fotós

M.D.K.

November közepéig látható
kiállítása.

R. P.: f Kossuth Egyetem kulturális
programjából. Hajdu-Bihari Napló
1969. ort. 4.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Angelo

Egy-egy kiemelkedő „fényjíró mester" életműve már korábban is hírt adott a szakma művészi lehetőségeiről (elsősorban a portréban vagy az aktképben: gondoljunk Székely Aladár, Erdélyi Mór, Pécsi József, Rónai Dénes, Angelo és mások munkásságára), de a fotózás... önálló művészetté talán az első háborút követő esztendőkben válik.

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című folyóiratról.
Jelenkor XII. évf. 4. s. 1969. ápr., 369. l.

M.D.K.

Angelo

Floridor: "A mester fotografál" cimmel beszámoló a müvészről, mumkájáról és letéről. "A háboru előtt külföldön élt..Párisban, Londonban, Bostonban, Chikagóban, New-Yorkban a legdivatosabb ruhatervező volt, modelljeit a legszebb, a legjobb divatujságok közölték." Itthon is tervez és fotografál.

Két divatrajzát bemutatja a lap.

Szinház és Divat, Bp. 1918. szept. 15. III. évf. 36. sz. 4,5, 19, 21. lapon

M.D.K.

Angelo

Bánhidy Ilona a Városi Szinházban a ~~Három a kislány~~/ c. darab/ Grizi szerepében.

- - -

Bánhidy Ilona egy másik toalettben, szintén Angelo rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. nov. 18-25. VI. évf. 47. sz. 17. és 20. l.

M.D.K.

Angelo

Két ruha kreáció. rajzok.

A "Szinházi Élet" divatrevüje cimmel közli, hogy Angelo és Major Henrik a divatrevü keretében a közönség előtt egy nagy táblán rajzokat fog bemutatni a helyszinen.

Szinházi Élet. Bp. 1917. dec.2-9. VI. évf. 49. sz. 12-13. l.

M.D.K.

Angelo

Divat-kreáció Rajz.

Szinházi Élet. Bp. 1917. dec. 15-22. VI. évf.
51. sz. 27. l.

M.D.K.

Angelo

Divatkreációja. Rajz.

- - -

Mányoki Gizi A Szinházi Élet divatrevüjén Angelo kreációjában.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1918. január 6-13. VII. évf. 26. lap és a boritólap hátsólapjának belső oldala.

M.D.K.

Angelo

Német Juliska toalettje /Angelo rajz/ az Apolló Kabaréban.

\- - -

Haraszthy Mici " " " " Kabaréban.

\- - -

Szinházi Élet. Bp. 1918. január 13-20. VII. évf. 3. sz. 19. és 21. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Két divatrajzát hozza a lap "Angelo divatkreációi" cimmel.

Divatrajzait bemutatja a lap a fenti cimmel.

Szinház és Divat, Bp. 1918. ~~xkkx~~ nov.3. III. évf. 43.sz 13. lap " " 10. "
" 44. " 13. "

M.D.K.

Angelo

Két rajzát bemutatja a lap "Angelo divat-kreációi" cimmel.

Szinház és Divat, Bp. 1918. okt. 6. III. évf./39.sz./
11. lap.

M.D.K.

Angelo

Divatkreációit bemutatja a lap.
Két rajz.

Szinház és Divat, Bp. 1918. szept. 22. III. évf. 17. lap

(37. 02

M.D.K.

Angelo

A "Gépember" c. pantomimhoz készitett két diszletét fényképfelvételen bemutatja a lap.

Szinházi Elet. Bp. 1935. május 12-18. XXV. évf. 2o. sz. 28-29. lap.

. . . .

M.D.K.

Angelo

Klasszikus élőszobor csoportozatait mutatja be a Royal Orfeum szinpadán.
A kritika azt irja, hogy az élő emberekből összeállitott szoborcsoportozatok egyesiteni fogják "...a szobrász, festő és az épitőmüvész zsenialitását."
A lap közli a müvész fényképét a róla szóló kritika mellett.

Angelo szobrai c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 192o. nov. 28.-dec. 4.
IX. évf. 48. sz. 17. lap.

M.D.K.

Angelo

Mányoki Gizi, a Magyar Szinház tagja. Rajz.

- - -

Corthy Myra äz "Ősember" c. filmben "

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. okt. 21-28. VI. évf. 43. sz. 39., 45. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Kerényi Gabi a "Vandergold kisasszony" I. felv.-ban.

\- - -

Kruyswick Annie " " c. darabban.

\- - -

Kerényi Gabi " " "

\- - -

Kruyswick Annie és Csatay Janka fenti c. darabban.

Szinházi Élet. Bp. 1917. okt. 28.-nov.4. VI. évf. 3., 9., 12-13. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Rigócz Mária a "Vandergold kisasszony" c. darabból
- - -
Csatay Janka " " "
- - -
Marta Haase Rajz.
- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. okt. 28.- nov. 4. VI. évf
44. sz. 14., 29. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Fedák Sári a "Szerető" II. és III. felvonásában. Két rajz.

\- - -

Fedák Sári a "Szerető" negyedik felvonásában. Rajz.

\- - -

Gombaszögi Frida a "Románc" c. darabban. Rajz.

\- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. nov. 4-11. VI. évf. 45. sz. 10-11., 12. és 17. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Ilosvay Rózsi a Modern Szinpad müsorán. Rajz.

- - -

Reklám- rajz

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917.nov. 4-11 VI. évf.
45. sz. 41. és 59. lap.

M.D.K.

Angelo

B. Marton Erzsi a „Cserebere" c. darabban. Rajz.

\- - -

Ferenczy - Fridolin szerepében. Rajz.

\- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. okt. 14-21. VI. évf.
42. sz. 33. és 38. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Mészáros Giza a "Fekete pásztor"-ban. Rajz.

- - -

Németh Juliska "Mozart" c. darabban. "

- - -

Haraszthy Mici "A kártyás" c. " "

- - -

Bálint Erna az Apolló Kabaré müsorán. "

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. okt. 21-28. VI. évf. 43. sz. 12., 21., 23., 24. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Három divatrajz. A müvész kreációi.

Szinházi Élet. Bp. 1918. szept. 8-15. VII. évf. 36. sz. 30. lap.

M.D.K.

Angelo

Rajz a "Roboz-bar"-ról

Szinházi Élet. Bp. 1918. szept. 15-22. VII. évf. 37. sz. 51. l.

M.D.K.

Angelo

Három divatrajz "Angelo kreációk" cimmel.

- - -

" " " " "

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1918. okt. 27.- nov. 3.
VII. évf. 43. sz. 37-38. lap.

M.D.K.

Angelo

Divatrajz. A müvész kreációja.

Szinházi Élet. Bp. 1918. juni 16-23. VII. évf. 25. sz. 34. l.

M.D.K.

Angelo

Divatrajz "Angelo kreációja"cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. aug. 4-11. VII. évf. 31. sz. 35. l.

M.D.K.

Angelo

Két divatrajz "Angelo kreációi" cimmel

Szinházi Élet. Bp. 1918. aug. 25.-szept. 1.
VII. évf. 34. sz. ~~28. lap.~~ 28. lap.

M.D.K.

Angelo

Három rajz "Angelo fürdőruha kreációi" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. juli 21-28. VII. évf.
29. sz. B2/ 27. lap.

M.D.K.

Angelo

"Lábass Juci Tündér ruhája és fehér róka belépője a Farsang királynőjében"
Két rajz.

Szinházi Élet. Bp. 1919. szept. 28.- okt. 4.
VIII. évf. 37-38. sz. 22. lap.

M.D.K.

Angelo

Két divatrajz. A müvész kreációi.

Szinházi Élet. Bp. 1919. szept. 7-13. VIII. évf. 31-32. sz. 40-41. lap.

M.D.K.

Angelo

Két divatkreációja, rajzok.

Szinházi Élet. Bp. 1917. szept. 30.- okt. 7.
VI. évf. 40. sz. 13. l.

M.D.K.

Angelo

Báthory Giza a "Csrebere" c. darab első felvonásában és Dobos Margit a "Cserebere" második felvonásában. Két rajz.

Szinházi Élet. Bp. 1917. okt. 7-14. VI. évf. 41. sz. 41. lap.

M.D.K.

Angelo

Divatrajzok "Az őszi offenziva" cimmel.

- - -

Somogyi Nusi a Télikert "Akar-e a férjem lenni" c. operettjében és Kürthy Böske ugyanebben az operettben.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. szept. 9-16. VI. évf. 37. sz. cimlap belső oldala. és 38-39. lapok.

M.D.K.

Angelo

Medgyaszay Vilma a Modern Szinpad uj müsorán.
Kökény Ilona " " " " "
Rajzok.

- - -

Németh Juliska, Heltai Jenő "Hamduna" c. vigjátékában.

- - -

Két divat-rajz "Angelo őszi kreációi" cimmel.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917.szept 16-23. VI. évf. 38. sz. 20.-21., 25 és 39. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Góthné Kertész Ella a "Féltékenység" második felvonásában és egy másik rajzon ugyanennek a darabnak első felvonásában.

Szinházi Élet. Bp. 1917. szept. 23-30. VI. évf. 39. sz. 11. lap

M.D.K.

Angelo

Divatkreációja. Rajz.

Szinházi Élet. Bp. 1917. szept. 2-10. VI. évf. 36. sz. 43. l.

M.D.K.

Angelo

Három divatrajz /Angelo kreációk Frankfurt a/M. megjegyzéssel./

Szinházi Élet. Bp. 1917. aug. 12-19. VI. évf. 33. sz. 11. l.

M.D.K.

Angelo

Divatköpeny kreáció. Rajz.

- - -

Myra Corthy moziszinésznő részére teryezett ruhákat a Star filmgyárban készült "Ősember" c. előadásra.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. aug. 19-26. VI. évf. 34. sz. 34. l.

M.D.K.

Angelo

Molnár Aranka "A budai ház" második felvonásában. Rajz.

- - -

Alakuló divat. Három ruhakreáció. Rajzok.

- - -

Filmruhák. Két rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. juli 21-28. VI. évf. 30. sz. 2., 15. lap
1917. juli 28.-aug.4. VI. évf. 31. sz. 9. lap.

M.D.K.

Angelo

Rajz. Lábass Juci a "Sztambul rózsája" I. felv.-ban

\- - -

Kosáry Emmy két ruhájában a Sztambul rózsája I. felvonásában.

\- - -

Kosáry Emmi a II. felvonásban, két rajz.

\- - -

" " " III. " " "

Lábass Juci a II. és III. felvonásban.
Színházi Élet. Bp. 1917. juni 24.-juli 1. VI. évf. 26. sz. 3. l.
1917. juli 1-7. VI. évf. 27. sz. 2., 5., 9., 10. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Diósy Nusi a "Milliomos Kati" c. darab szerepében. Rajz.

- - -

Diósy Nusi az I. felvonásban, rajz.

- - -

" " a II. " "

Szinházi élet. Bp. 1917. juli 7-14 VI. évf. 28. sz. cimlapján. 2., 6. lap

M.D.K.

Angelo

Ruhakreációja. Rajz.

- - -

Hat rajz. Kreációk a bécsi turfról.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917.május 27.-juni.3. VI. évf. 22. sz. 71. l.
Bp. 1917. juni 3-10. VI. évf. 23. sz. 32.

M.D.K.

Angelo

Kosáry Emmy uj nyári toalettben, rajz
Simonyi Mária " " " "

- - -

Mészáros Gizella, a "Modern Szinpad" tagja. Rajz.

- - -

Kreációk a strandon. Két rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. juni 10-17. VI. évf. 14.-15. l.
Bp. 1917. juni 17.-24. VI. évf. 25. sz. 13., 29. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Két rajz: Rolla Marell legujabb ruháinak kreációjáról és a művésznőről.

- - -

Rajz. Ruhakreáció.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. május 20-27. VI. évf. 21. sz. 16. l.

Bp. 1917. május 27.-junius 3. VI. évf. 22. sz. 15. l.

M.D.K.

Angelo

Szenes Béla: "Buta ember" c. darabjához tervezett szinházi ruhákat.
Belvárosi Szinház előadása.

Szinházi Élet. Bp. 1921. január 30.-febr. 5.
X. évf. 5. sz. 17. lap.

M.D.K.

Angelo

Tervezte a főszereplő Kosáry Emmy ruháit Robert Stolz, Jakobson és Bodansky: A kis grizett c. operettjéhez.
A Vigszinház előadása.

A kis grizett. c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26-juli.2.
X. évf. 26. sz. 2-7. lap.

Angelo

A Scala Szinház előadásáról /palásti/ ir "Utazás a Szép Heléna sikere körül" cimmel, s beszámolójab kiemeli a müvésznek a darabhoz tervezett kosztümjeit, melyeket Faragó Géza müvész társával együtt készitett.

Szinház és Divat, Bp. 192o. juni 5.
V. évf. 23. sz. 5. lap

M.D.K.

Angelo

Filmplakátját bemutatja a lap.

Szinház és Divat, Bp. 1922. juni. 1. VII. évf. 22. sz. 27. lap

M.D.K.

Angelo

Plakát és divatrajzai a 43. 44. 45. 47. sz. példányok cimlapjának belső oldalán.
/A cimlapokat a kötet végére helyezi a kötészet./

Szinház és Divat, Bp. 1918. dec. 15. III.évf. 49. sz.

M.D.K.

Angelo

A "Farsang tündére" c. darabban szereplő Lábass Juci szinművésznő kosztümjeit tervezte.

Szinház és Divat, Bp. 1919. okt. 4. IV. évf. 34. sz. 26-27. lap

M.D.K.

Angelo

Elkán szücs modelljének rajza

- - -

Az Apolló- Kabaré müsorán szereplő Németh Juliska müvésznőről készült rajza.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. nov. 26.-dec. 3. V. évf. 42. sz. cimlap belső oldalán, s a 33. lapon.

M.D.K.

Angelo

Rajzok: Haraszthy Mici, Lenkeffy Ica és mégegyszer Haraszthy Mici müvésznőkről, akik az Apolló-Kabaré müsorán szerepelnek különböző szinpadi ruhákban.

\- - -

Simonyi Mária müvésznőről készült rajzok a Magyar Szinházban előadott "Grál-lovag" c. darab elő - adásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 3.-10. V. évf. 43. sz. 24.-25. l.
1916. dec.-10.-17. V. évf. 44. sz. 10.-11. lap.

M.D.K.

Angelo

Négy szinpadi-ruha rajza

- - -

Divatrajz "Látogatás Elkán Gyulánál"c. cikkhez.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 24.-31. V. évf. 46. sz. 76.-77. és 83. lapokon.

M.D.K.

Angelo

Bar a Télikertben c. közleményhez készitett rajz-illusztrációt.

- - -

Szöllőssy Rózsi az Apolló-Kabaré müsorán. Rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 17.-24. V. évf. 45. sz. 28. és 30. lap.

M.D.K.

Angelo

Rajz P. Márkus Emilia művésznőről a Nemzeti-Szinház "Szépasszony" c. előadásáról.

- - -

Elkán szücs modelljéről készült rajz.

- - -

P. Márkus Emilia művésznő /egy másik kosztümben/ a "Szépasszony" c. darabban.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 16.-24. V. évf. 45. sz. cimlap belső oldala és a 13. lap. Ugyanezen szám 19. lapján.

M.D.K.

Angelo

Rajz Gombaszögi Ella művésznőről a Magyar Szinház "Grál-lovag" c. előadásából.

- - -

Szinpadi kosztüm rajza "A művésznő garderobjából" c. rovatban.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. dec. 10-17. V. évf. 44. sz. 15. l. és 31 lap.

M.D.K.

Angelo

Németh Juliska szinmüvésznőről készitett rajza és Erdélyi Géza s Lenkeffy Ica tánckettősérőL készült rajzai. "Teca meg akar halni" c. beszámoló mellékleteként szereplő rajzok, az Apolló-kabaré müsorából.

Szinházi Élet. Bp. 1917. január 7.-14. VI. évf. 2 sz. 25.-26. l.

M.D.K.

Angelo

Rajz Nagy Magda színésznőről.

- - -

Két szinpadi ruha-rajz B. Marton Erzsi müvésznőről a "Királynőm meghalok érted" c. darabból.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. okt. 15.-22. V. évf.36. sz.~~15.-1.~~ 14. l.
1916. okt. 22.-29. V. évf. 37. sz. 8.-9. lap.

M.D.K.

Angelo

Divatrajz

- - -

Elkán modellről készült rajz.

- - -

Fedák Sári a "Farsang"-ban, rajz.

- - -

Szinházi Élet, Bp. 1916. okt. 22.-29. V. évf.
37. sz. utolsó oldalán. 38. sz./
1916. okt. 29.-nov. 5. V. évf./címlap belső felén
" " " " " " " 3. lapján

M.D.K.

Angelo

Elkán szücs modelljének rajza.

- - -

Szinpadi ruha-rajza "Amüvésznő garderobjából" cimü rovatból.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. nov. 12.-19. V. évf. cimlap belső oldalán, s a 31. lapon.

M.D.K.

Angelo

Medgyaszay Vilma uj toalettje. Rajz.
Mészáros Gizella "

- - -

Rajzok: Kökény Ilona, Lukács Sári, Kökény Ilona, /egy másik toalettben/ és Medgyaszay Vilma művésznőkről szinpadi ruháikban.

- - -

Rajz "A művésznő garderobjából" c. rovatban

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. nov. 19.-26. V. évf. 41. sz. 10.-11. lap. 12.-13. lapok.
1916. ugyanazon szám 39. lapján.

M.D.K.

Angelo

Rajzok szöveghez: A Vigszinház előadásán megjelent közönség köréből: állami hivatalnok, bankhivatalnok, hadseregszállitó, lipótvárosi bakfis, akadémikus, ékszerkereskedő és egy fiatal szerzőről készült rajz. repr.-ók.

Földszinti zsöllye
Szinházi Élet. Bp. 1916. nov. 26.-dec. 3. V. évf. 42. sz. 19. lap.

M.D.K.

Angelo

Három divatrajz "Angelo turfkreációi" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1918. aug. 11-18. VII. évf. 32. sz. a boritólap hátsó belső oldalán.

M.D.K.

Angelo

Rátkai Márton Angelo nőiruha kreációjában

- - -

Nyáresti kpenykreáció. Rajz.

- - -

Alakuló divat. Három ruhakreáció. Rajzok

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. juli 7-14. VI. évf.
28. sz. 28.,135. lapokon.
1917. juli 14-21. VI. évf. 29. sz. 15. l.

M.D.K.

Angelo

Offenbach Szép Helénájának kosztümjei közül Balogh Böske szinmüvésznő ruháit tervezte, amelyeket fényképfelvételeken mutat be a lap.

Szinházi Élet. Bp. 192o. május 3o.-junius 5. IX. évf. 22. sz. 8-9. lap.

M.D.K.

Angelo

Tervezte Faragó Géza tervező művésszel együtt Offenbach Szép Helénájának kosztümjeit, amelyek osztatlan sikert arattak.

"Végre mégis boldogok lettek"c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 192o. május 23-29. IX. évf.
21. sz. 26-27. lap.

M.D.K.

Angelo

Tervezte Magyar Erzsi szinmüvésznő jelmezeit a Lysistrata előadáshoz.

Lysistrata bemutató a Scala Szinházban c. Szinházi Élet. Bp. 192o. aug. 22-28. IX. évf. 34. sz. 7. lap.

M.D.K.

Angelo

Az Eskütéri Szinház-ban bemutatott "Baba" c. darabhoz tervezett kosztümöket.

- - -

"Alesia és Lancelot" c. kritika is kiemeli a "Baba" c. darabhoz tervezett jelmezeit.

- - -

Reggeltől délig az Eskütéri Szinházban c. Szinházi Élet. Bp. 192o. szept. 12-18. IX. évf. 37. sz. 19-20. lap.
192o. szept. 19-25. IX. évf. 38. sz. 12. lap.

M.D.K.

Angelo

A müvészt meghivták a drezdai, berlini és kopenhágai szinházak. A háboru előtt "Európa nagy szinházai metropolisainak-Londonban, Párisban, Madridban és Moszkvában-keresett divattervezője volt a szinházi köröknek."

"Hirek mindenfelől" c. rovat.
Szinház és Divat, Bp. 1918. május 19. III. évf.
2o. sz. 84. lap

M.D.K.

Angelo

Rajz. Kökény Ilona a Modern Szinpad müsorán.

- - -

Mezey Ilonka a Fővárosi Orfeum uj müsorában. Rajz.

- - -

B. Marton Erzsi a "Kedves Mester!" c. szindarab első felvonásában. Rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. márc. 18-25. VI. évf. 12. sz. 10., 32. lapokon.
Bp. 1917. márc.25. ápr. 1. VI. évf. 13. sz. 3. l.

M.D.K.

Angelo

Kürthi Böske a Télikert "Szerelmi adó" cimü operettben.

- - -

Németh Juliska szinmüvésznő az Apolló-kabaré müsorán és Lenkeffy Ica,-Erdélyi Géza tánckettősének rajza ugyancsak az Apolló-kabaré müsorán.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1917. márc. 25.- ápr. 1. VI. évf. 13. sz. ∅ 12. l.
Bp. 1917. ápr. 1-8. VI. évf. 14. sz. 14-15. l.

M.D.K.

Angelo

"A Szinházi Élet ezután sorozatosan bemutatja Angelonak a Párisban élt divatmüvésznek legujabb szinpadi-ruha tervezeteit.
A sorozatot e héten kezdjük."- jelenti a lap.
Rajz a "Braque"-ról repr. /térdig érő csizmacipő/

\- - -

"A Sergent" cimmel rajzok /Krinolin-szerü szoknya/

\- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. febr.20-27. V. évf. 8. sz. 10.21. lapokon.

M.D.K.

Angelo

"Szőrme a szinpadon"cimmel rajz. repr.

- - -

A "Pompasson" c. rajz. /Két kontyos hajviselet./

- - -

"Turf és toalett" c. divatrajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. márc. 12.-19. V. évf. 11. sz. 13.
1916. ápr.9.-16. V. évf. 15. sz. 13. l.
" " 23.-30. V. évf. 17. " 61. l.

M.D.K.

Angelo

Szinpadi-ruha rajzok a„Három a kislány" c. darabból.

\- - -

Rajz a Szinházi Élet cimlapján "Jöjjön el a Bakfis-napra" cimmel.

\- - -

"A müvésznő garderobjából" c. szinpadi ruha rajz.

\- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. ápr. 30. -május 7.
V. évf. 18. sz. 15. l.
1916. juni. 11.-18. V. évf. 23. sz. cimlap.
" aug. 13.-20. V. évf. 27. sz. 8. l.

M.D.K.

Angelo

"A művésznő garderobjából" c. rajz.

- - -

"Maga csak tudja Intim Pista"c. rovat cimrajzait -minden rovatban más rajzzal- szintén Angelo készíti.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. aug. 20.-27. V. évf. 28. sz. 7. l.
1916. aug. 27. - szept. 3. V. évf. 29. sz. 7. l.

M.D.K.

Angelo

"A müvésznő gardeobjából" cimmel szinpadi ruha rajza.

- - -

" " " lovagló-ruha és "A régiekről" c. közlemény cimrajza.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. aug. 27.- szept. 3. V. évf. 29. sz. 18. l.
1916. szept. 3.-10. V. évf. 30. sz. 29. l.

M.D.K.

Angelo

Rajz az "Olegna" frizuráról "A müvésznő garderobjából" c. rovatban.

- - -

Rajz szőrmebundáról, kucsmáról és muffról.

- - -

Ruha-rajza.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. szept. 10.-17. V. évf. 31. sz. 23. l.
1916. szept. 17.-24. V. évf. 32. sz. cimlap belső oldalán. és 14. l.

M.D.K.

Angelo

Divatrajz "A müvésznő garderobjából" c. rovatban.

- - -

Elkán Gyula szücs modelljének rajza szőrme-kosztümről.

- - -

Rajz szőrme kosztümről.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. szept. 17.-24. V. évf. 32. sz. 25. l.
" " 24.-okt.1. V. évf 33. sz. cimlap belső oldalán
1916. okt.1.-8. V. évf. 34. sz. utolsó lapján.

M.D.K.

Angelo

"Prémes szinházi gallér" "Angelo kreációja" aláírással rajz.

- - -

Cimlap belső oldalán divatrajzok.

- - -

"Mányoky Gizi a "Télikert" tagja" c. rajz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1916. okt. 8.-15. V. évf./7. l. / 35. sz. 22. l.

megirva

Angelo Maria

kőfarago

1637

Pozsony

d.

Kem Pozs

19. l.

ormüvek.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

ZÉS):

Mdk

Angelo Walich

1430.-ban budai kamaraispán

Huszár Lajos: A Budai Pénzverés Története a Középkorban.

1958. 122. l

Angelotti Iuve

1881

Ginisk. 1930.81.

ANGELOPULO, Dimitri

Herczog Mór menye, számos kép a H. gyűjteményből
-ható levült, tbk. Rubens műhely-ből való kép is

Ed. Mojzer Miklós: Két kép Rubens műhelyéből

Müvtört.Ért. 1989 1/4 142.p. + ill.

428 (M)
Stelzer, Heinrich : Jeanmaire : ein Be
Lugano : Athenaeum
1982

429 (M)
Stirnimann, Charles : Ersten Jahre des
Quellen und Forschungen zur Basl
Basel : Kom. F. Reinhardt
1988

430 (M)
Thommen, Lukas : Volkstribunal der spä
Historia : 39
Stuttgart : Franz Steiner
1989

431 (M)
Trepper, Leopold : Wahrheit : Autobiog
dtv : 1387
München : dtv
1978

432 (M)
Uras, Esat : Armenians in History and
Ankara : Documentary Publicat

Angelovich Albert, festő, l. *Angjelović Albert.*

Angelovich Albert

festő

L.

Szuday - Szentiványi

38. l.

Angelus

betűfestő és könyvmásoló

XV. század második felében

L.

Szendrey - Szentiványi

38. l.

Angelus, Jacobus

1480

Római bögre VI. 131.

Angelus
Modexmásoló

1629. KIS TERITŐ, zöld selyembroká
Seidenbrokat, mit Silberspitze.

1630. KIS TERITŐ, piros alapu virágos
Brokat mit Goldspitze. XVIII.

1631. KIS VERDURE, épülettel és f
und Bäume. Flämisch, XVII.

1632. FALITERITŐ, vászon alapon s
auf Leinen farbige Blumenstick

1633. TERITŐ, arany alapon sötétzöl
grünes Samtmuster. E. H. XI

1634. NÉGYSZÖGÜ BÁRSONY, sárg
XVII. sz. — Viereckiger Sam
Italienisch, XVII. Jh.

1635. NÉGYSZÖGÜ BÁRSONY, has

1636. NÉGYSZÖGÜ BÁRSONY, haso

1637. NÉGYSZÖGÜ BÁRSONY, has

1638. MISERUHA, lila bársony apr
Samt mit Streublumen. XVII.

, csipkebetéttel és széllel, cca 16 m. csipke. Magyar
, Leinen mit Spitzen. Ungarisch, XVIII—XIX. Jh.

án, szegfü és stilizált liliomdisszel, arany alapon.
mt. Türkisch, XVII. Jh.

attal. Bidermeyer. — Decke, geheckelt. Biedermeier.

gos disszel. Aubusson, XIX. sz. e. — Portière, mit

s virágfüzérrel. Aubusson. Louis Philippe. — Portière,
Philippe.

. XVII. sz. — Brokatell, blau, mit Rankenmuster.

rös medaillonnal. Török, XVIII. sz. — Skutari Samt.

s medaillonnal. Török, XVIII. sz. — Scutari Samt,

örös medaillonnal. Török, XVIII. sz. — Scutari Samt.

vörös disszel. Török, XVIII. sz. — Skutari Samt.

al fa tövében, tájképes háttér épülettel. Flamand,

M.D.K.

Angelus, másoló

irta le a Budapesti Egyetemi Könyvtárban levő művet: Marinus Tomacellusnak, a nápolyi hajóhad praefectusának kommentárjait: „J. Caesaris commentarii de bello Gallico ... etc. (mely a Corvinák körök 1927. 57. n.-on szerepel).

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 545. old.

Angelus MDK

másoló

A Corvina egy Caesar kodexének / Egyetemi Könyvtár Cod Lat 11/ szignált másolója.

65. lap. 57. sz.

Fraknói Vilmos - Fógel József - Gulyás Pál - Hoffmann Edith: Bibliotheca Corvina. Mátyás király budai könyvtára. Bp. 1927. 172 l. 30 kép.

megírva

Angelus és Felix

bencés fráterek

Hegyhátkisbér

Vas m. 1766

Ind

(Harangöntők)

Honnan vette?

A kéziratban

pótolni.

Gereczéből!

Csongrádmegyei Tört. es Rég. Egyesület

VI · 311.

Gizelle Angelus festőművész

A magyar származású művész a Kaliforniai Cypressben él. A helybeli művészklub tagja. Több önálló kiállítása volt.

„Vitorlások" (rézk.)

Magyar Élet, 1942. júl. 22.

Anger Izabella, , szül. 1881 november 17-én Ol-
sanicán

másolt a Kép. Levéltárban.

anegisia

Anger Rupert

épitett

+ 1639

l.

Kemkassaumenul

31. l.

35. l.

"			20" árkász 50" @ 15 ó 750 mm/ó	
f" m/o				
		934		
fő			10 fő árkász	
"				
"				
fő				
m/ó				
		6		
ber hó 13-án				
			Pentiónyi Gyula Vlg.	

Anger Rupert

építész.

L.

Szendrey-Szentiványi

38.1.

119. szám.

№ 097 SZ.
ÖSZÍV-EGYESÜLET
erein „Gutes Herz"
DURCH DAS K. UNG. FINANZMINISTERIUM GENEHMIGTE LOTTERIE-ANLEIHE
ITA
mittirt durch den ungarl. Verein „Gutes Herz" zur Unterstützung
er durch ausserordentliche Elementar-Ereignisse Betroffenen.
LOS ÜBER ZWEI 2 GULDEN Ö. W.
Diese Anleihe wird in 700 000 Stück Losen zu je fl. 2 ausgegeben und
gemäss dem beigefügten Tilgungsplane innerhalb 60 Jahren getilgt
GULDEN
2
FORINT

MDK

Anger Rupert, ép.mester

1634-ben megházasodik, s 1637-39-ig céhmester, 1638-1639-ben a közgyülés tagja. 1639-ben kelt végrendelete szerint Bornemissza János felsömagyarországi alkapitány 5o frttal, Mosdóssy Imre kamarai tanácsos 12 frttal s a városi templom épitkezésért 13 frt. 5o krral adós.
Neki tulajdonitják a Kassai Takpénzt. /Mosdóssy ház/ nyug.nézö ablakait bar.stilü diszitmény fogja körül. 1658-ban a házat Kisdy Benedek egri püspök megvette papnevelö intézet céljára. Ma magánkézen van.

Kemény Lajos: Kassai épitőmesterek. Barok és rokkoko korunk. [illegible] Könl. 1oo4 évf. 82.l. 28 kötet, 3. füz.

Anger Rupert, épitőmester M.D.K.

működéséner nyomai 1634, 1637-39, 1638-39-es városi jegyző-könyverben találhatók, amikoris házasodik, céhmester lesz és a közgyülésnek is tagja. A város, templomi épitkerései ért, 13 ft. 50 kr. ral adósa maradt.

Kemény Lajos: Kassai épitőmesterek.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 82. old.

Angeren ?,Jacob,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 kozott megfordult asztaloslegények jegyzéke:"Angeren ?,Jacob,Sanct/...../,1696". 113.old 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 9[illegible].old

Arrabona,9.-Kantus János Mús.Győr,XXX 1967.-A Győri Mús.Évkönyve

angeren,/!

Jacob Angeren, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből, Anno 1696 den Ersten July: "Jacob Angeren Von Sanct/...../-a tobbi adat olvashatatlan". 111.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr Város asztalosmüveségének történetéhez 93.old

Arrabona, 9- Xantus János Múz. Győr, 1967.- A Győri Múz. Evkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D,K.

Angerer

Baniczkyné Bajza Lenke fényképe után készitett rajzát hozza a lap, Ötvös Adolf: "Beniczkyné Bajza Lenke" c. beszámolójának illusztrálására.

Magyar Salon, Bp. 1884. okt. 1. II. kötet. 52-53. lap

M.D.K.

Angerer /?/ chemigrafikus

Erődi Béla: "Fiume" c. leirásához fénykép után készitett képeit hozza a lap: "Abbazia" "A Szapáry-rakpart és Zichy-moló" "A fiumei kikötő és az Adamich-tér", "Papirgyár a Fiume folyó partján" és "A corsó Fiumében" cimmel.

Magyar Salon, Bp. 1884. juni 1. I. kötet. 110,-117. lap.

M.D.K.

Angerer András, kőművesegéd

Pichler György egri kőművesmester legényeként dolgozik Járó-halmán 1752-ben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 307. old.

M.D.K.

Augerer András, egri
kőművessegéd

Pickler György kőművesmester legényeként dolgozik Jákóhalmán 1752-ben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 307 old.

Anger -
Angster

ANGERER András egri kőműves segéd, aki Pichler György egri kőműves mester legényeként Jákóhalmán 1752-ben dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Angerer Lajos, bécsi fényképész

Pesky Ede, arcképfestő nála tanúlt fényképezni. Pesty elhozta Pestre annak asszisztensét "einwurt Mátyást .215.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőműv. Alap Kiadóvall. Bp. 1958

MVK

Angerer és Göschl

nyomdászok

nyolc zinben nyomott chromotypiát küldtek, zép zinvaltozatban a kiállitásra (Pallas nyomda)

(!) A német nemzetközi mintacsere

Grafikai Szemle 1894 évf. 3 z 34 l.

ANGERMAAR c. ANGERMAYER

ANGERMAHR s. ANGERMAYER

Angermann Erich

Ferképzomfoisk vk

1939-41. 141 l.

A

A hivatalos másolat hiteléül:

min.irodatiszt.

Angermann Erzsébet

rajztanár/előd

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 148.l.

rtamáig érvényesek.

háromszinü KÉPES LEVELEZÖLAP összesen

nti münyomó kartonra nyomva összesen ..

..... 13,500.000.- korona

ehordás ..... 1,100.000.- "

" ..... 850.000.- "

ogadását kérve és remélve, maradunk

teljes tisztelettel

HORNYANSZKY VIKTOR RESZVÉNY-TÁRSASÁG

MDK

Amgermann Erzsébet

a Képzőmüv. Főisk. Aba Novák növendéke. A pécsi művésztelepen dolgozott, müveiből kiállitást rendeztek.

Nikelszky Géza: Művészeti képtárlat a belvárosi népiskolában. Dunántul, 1941, aug.

MD K

Angermann Erzsébet, festöm.

Leányfej. Vf.
Szent János XX. Fa.

Az Omk Képz.Föisk. Ifj.Kör.-nek kar.kiáll.
1943. Kat.

MDK

Angermann Erzsébet

Leányfej, v.
Szent János, fa

Képzőm. Főisk. Ifj. körének karácsonyi kiáll. 1943.

Angermayer

pozsonyi nyomdász

l.

Kertész nyomtatott

277 l.

MOK

Angermayer Alajos
nyomdája

1871-ben vette át a pozsonyi legrégibb volt Landerer nyomdát s most is vezeti.

Firbiger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1943 évf. 42 sz. l.

ANGERMAYER, Andreas, pozsonyi zsellér

A. Angermaar, Maurerpolier, 41 éves feleség meghalt.
(1795, 682 l.)

—

A. Angermahr, Maurergsell, 9 hónapos lánya meghalt.
(1804, 605 l.)

—

A. Angermahr, Maurerpolier, 6 éves fia meghalt.
(1805, 545 l.)

—

A. Angermahr, Maurergsell, 2 hónapos lánya meghalt.
(1818, 45 l.)

—

A. A. Maurerpolliert 82 éves korában, Pozsony, 1829 január 9,
Preßburger Zeitung végelgyengeületben (1829, 10 l.)
(Genthon)

Angermahr András M.D.K.

kőműves

1805-ben hatéves fia
hal meg Pozsonyban.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között
Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.
1. sz. 26. old.

ANGERMAYER, Andreas, pozsonyi kőműves-segéd

A. A. Maurergesell, 42 éves feleségé meghalt. (1825, 536 l)

A. A., Maurergesell, 2 hónapos fia meghalt. (1833, 399 l)

—

U. az, 9 éves fia meghalt. (1841, 49 l)

—

Pressburger Zeitung
(Genthon)

ANGERMAYER, Andreas, pozsonyi kömü-
vesegéd

A.A. Maurergesell, 20 éves felesége meghalt.
(1825, 1263 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

ANGERMAYER, Anton, pozsonyi városi pallér

A. A. städt. Maurerpolier, 4 hónapos fia meghalt.
(1836, 762 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

ANGERMAYER, Franz, pozsonyi városi pallér

F. Ungermayer, Mauerpolier, 3 hónapos fia meghalt. (1794, 460.)

—

F. Ungermayer, gewesener Städt. Maurer-Polier † 90 Jahr alt, Pozsony, 1833 február 22. (1833, 221.)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

ANGERMAYER, Johann, pozsonyi kőmüves-segéd

J. Angelmayer, Maurergesell, 9 hónapos lánya meghalt. (1796, 604 l)

—

J. Angermahr, Maurergesell, 26 éves felesége meghalt. (1814, 283 l)

—

J. Angermahr, Maurerpollier † 72 éves korában, Pozsony, 1823 december 16, végelgyengülésben (1824, 1. kötet, 23 l)

Pressburger Zeitung (Genthon)

ANGERMAYER, Joseph, pozsonyi pallér

J. Angermahr, Maurergesell, 3 napos fia meghalt (1804, 745 l)

—

J. A, Maurerpollier, 1 éves fia meghalt. (1806, 1105 l)

—

J. Angermahr, Maurerpollier, 2 hetes lánya meghalt. (1814, 667 l)

—

~~[illegible]~~,

Pressburger Zeitung
(Gerathon)

Angermayer

Keresztély

kismartoni bábsütő

Egy Wallenstein János kismartoni bábsütővel kötöm, hogy nált utófaja 1819-ból a Sopron-ban [illegible]

lásd

2

Soproni kemle

1940. III. l.

Csipkés Kálmán:

Régi bábsütő-emlékeink.

Nem bortos, hogy az utófát ő kezitette

K. Kalyfassis

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Angermeyer Keresztély

soproni bábsütő ?

+ 1792.

lásd

Soproni Hemle

1940. 171. l.

Csatkai Endre -

sd. ei ify Petz Daniel

kronikája 1778 - 1839.

MDK

Angermayer Károly
nyomda (Pozsony)

nyomtatványai a mil. kiállításon
Bizalat. „Nyomtatványai fővárosi nivon"

Tichy Ákos: A sokszorosító iparaják kiállítási
pavillonja
Grafikai Szemle 1896 évf. 6 z. 85 l.

ANGERMAYER KÁROLY
nyomdász, nyomdatulajdonos

1871-ben átvette Schreiber Alajos pozsonyi könyvnyomdáját, s kiváló szakértelmével magas szintű nyomdát szervezett belőle.

Magyar Könyvművészeti törekyések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod.Muz.Közös kiadványa Bp.1975.

MDK

Angermayer Mihály, bábsütőmester

1681-ben lett soproni polgár.
Nevét a pozsonyi céhkönyv ugyanezzel az évszámmal jelzi.

292.o.

Weiner Mihályné: Névjelzés egy ezések az Iparművészeti Muzeum néhány faragott mézeskalács-faformáján.
Műv. Ért. 1956. V. évf. ~~2-3~~ 4. sz. 292- 295.

ANGERMAYER, Michael, pozsonyi paller

M. Angermahr, Maurergesell, 8 hetes fia meghalt. (1803, 141 l)

—

M. Achermayer, Maurergesell, 18 hetes fia meghalt. (1805, 1037 l)

—

M. Angermahr, Maurerpollier, 1 éves lánya meghalt. (1813, II. kötet, 303 l)

—

M. A. Maurergesell, 1 éves fia meghalt. (1814, 751 l)

—

M. Angermahr, Maurerpollier, 9 hónapos lánya meghalt. (1817, 118 l)

—

./.

[illegible] Zeitung

[illegible])

Angeron J./Jacob/,asztaloslegény,/Angeren/
--- ---

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint: ~~xxxxxxxx~~ Sankt/...../:Angeron J." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri Múz.Évkönyve

Angeren/Angeron/ J./Jacob/,asztaloslegény
--- ---

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegé-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Sankt/...../:
Angeron J." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz.Évkönyve

Angers

d'Angers Dávid, szobrász

Divald Kornél: A Besztercebányai Muzeum kalauza.
Bp. 1909. 46.l.

M. D. K.

ANGHELUȚA Oscar

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagj
1928.

Rék.: Nagybánya ... Bp. 1954. 339.l.

Rátf.: Nagybánya Bp. 1954

ANGHELUȚĂ Octavian

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti; Nagybánya.... Bp. 1954. 338.l.

miegirva

Angielini, Nicolo

XVI. 4

l

Glaser Karlsruhe

122. l.

272 – 326. nám

Plinius III. 235

Angielini Niccolò

(Aginelli, Nicola)

megnézni.

megnéztem

l.

Hadtört. Közl

1933. 19. l. - 20. l.

								23·50						
100								135·—						

Aginelli Miklós, rajzoló. Olaszországból került hazánkba, s itt a XVI. század második felében valószínűleg mint hadi mérnök működött. 1566-ban megrajzolta Győr várának képét, mely a várat leghűségesebben ábrázolja, s kétségtelenül a helyszínén készült. E művét 1567-ben Houfnagel György metszette rézre s Braun tette közzé »Urbium præcipuarum mundi theatrum« cz. könyve V. kötetének 290. lapján. A. 1569-ben Kassán is megfordult.

Borovszky Samu dr.: Magyarország vármegyéi és városai. Győr vármegye. Budapest, é. n. (1909.) 76. l. — *Rubics Zsigmond*: Magyarországi várak és városoknak a M. N. Múzeum könyvtárában létező fa- és rézmetszetei. Budapest, 1880. VII. és 31. l. — *Keményi Lajos*: Kassai képirók. *Művészet*. 1903. 341. l. — *Művészet*. 1909. 412. l. — *Szendrei János dr.*: A magyar viselet tört. fejl. Budapest, 1905. 4. l. — *Tört. Képcsarnok* grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 32. l.

hogy a metszők művészi készsége már korán befolyásolta a képszerkesztés hatásosabb felfogását.[162]

E korból, a XVI. század negyvenes éveiből, több érdekes röplapot ismerünk · így Esztergom 1543-i bevételének jelenetét.[163] Bartholomeus Georgievits 1545-i wormsi munkája megkapó realizmussal ábrázolja a keresztény foglyokat rabságba hurcoló pogányo-

22. A törökök pusztításai (Bartholomeus Georgievits művéből, Worms, 1545).
Le devastazioni dei Turchi (dall' opera di Bartolommeo Georgievits, Worms, 1545).

kat, égő városokat, temetetlen heverő hullákat, rabló lovascsapatokat[164] (22. kép). Hasonló realizmussal érzékelteti a husziták 1420-i pusztításait Bonneé 1541-i bázeli krónikája.[165] Kevésbbé realisztikusan, lágyabb stílusban örökítették meg a 60-as évek harcait és azok színhelyeit az olasz és francia mesterek. Igy Niccolò Aginelli 1566-ban a helyszínen rajzolja meg Győr látképét, amelyet Houfnagel 1597-ben Kölnbe küldött Braunéknak s amelyet a Civitates Urbium Praecipuarum Mundi-ban közzé is tettek.[166]

szerint.[179] Giovanni Francesco Camoccio velencei metsző, Ticián műveinek sokszorosítója[170] is számos ostrom- és csataképet metsz 1560—72 között.

A legnagyobb érdeklődést e korban Szigetvár kelti, Zrínyi Miklós halhatatlan hőstettének színhelye. Számos XVI. századi karc ábrázolja a hatalmas hármas várat a mocsár közepén, megerősített bástyáival, hídjaival, tornyaival.[171] A nevezetes ostrom illusztrációiból négy lapot ragadunk ki. Az egyiket a nürnbergi Zündt Mátyás metszette ;[172] a másik az olasz Zenoi madártávlati képe a »gran capitano onghero« által védett várról,[173] s ugyancsak olasz mestertől származik egy harmadik.[174] Mindegyiknél jobb Lafrery Antonio, a francia származású kiváló metsző és kiadó[175] ismert rézmetszete, a Lanfranconi-gyüjteménybeli »vero ritratto de Zighet«.[176] Jellemző XVI. századi ostromkép. A nagy távlatokat nyitó lapon pontos hűséggel látjuk az erődítéseket, a sátortábort s a híd felé gomolygó török hadat ; még az egyes alakok is gondosan ki vannak rajzolva. A harc drámai lendületét persze e korban még nem érzékelik.

Hasonlóan kedvelt tárgya volt a metszőknek Gyula ostroma.[177] Zündt képe,[178] Valentin Geyssler nürnbergi röpirata,[179] Hans Kholer újságjának metszete[180] közli Keresztényi László, a hős várkapitány védelmét s a vad mészárlás jeleneteit.

* * *

A XVI. század legvégén, valamint a következő százév első tizedeiben a metszetanyag igen megszaporodik. Az 1595—1602-i véres csaták, Buda két sikertelen ostroma s egész sor vár megvívása élénken érdekelte a külországi krónikák illusztrátorait. A legfontosabb nagy mű, a Braun-Hogenberg Civitates Orbis Terrarum-a metszeteit Houfnagel és Hogenberg Ferenc készítették, ostromképeket azonban nem nyujtanak. A Houfnagel rajzolta (1595) [illegible]mi városkép előterében lándzsás huszárok állanak.[181]

Aginelli Miklós

Győrnek 1566-ban a helyszínén rajzolt képe. Fanti rajzolta; Hufnagel György adta ki 1597-ben. Az alábbi minben reprodukálva.

Szávay Gyula. Győr. I. könyv. Győr, 1896. 41. l.

Aginelli Miklós

irod

Pfannl Jenő:

A győri vár a

közéjkorban-

~~Győri Hencle~~

~~1936. 276. l.~~

Győr, 1937

13, 15. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Aginelli Nicolo

Győr 1566.

írod

Pfannl Jenő:

A győri vár a közép-korban

Győri Szemle

1936. 182. l.

184. l.

A karlsruhei nagyhercegi családi levéltárban Mappe XV. alatt őrzött kézirajzú térképkötet Nicolo Angielini-mérnök műve

A levéltár igazgatójának Nicolo Aginelli-féle rajzról [illegible]

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Aginelli Miklós

ivad

Pfannl Jenő:

Régi ábrák és képek

Győr ~~[illegible]~~ váráról.

Győri Hemle.

1930. 219. l. 224. l.

225. l. ✓

Angelini, l. Aginelli

L.

Szudrey-Szentiványi

38. l.

Aginelli Miklós

vod

Nemeth Ambrus:
Adalékok a szentferenc-
rendiek egykori győri
kolostoránok történe-
téhez. Győri Szemle.
1931. 98. l. – 99. l.

Dr Jenthon István

egyet. magánta

Közp. nyomt. X.

Aginelli Miklós

Győr vár képe ~~1567.~~ 1566.

írod

Mohl Antal dr

Győr elestéjes vinza-
vétele 1594–1598
Győr 1913. 15. l.

Szép rézkarc, jelzéssel
Fenti rajza után repr.
kiadta Hoûfna-
gel György. u.o. 16. l.

Dr Szentiváni Gyula

hivatalfőnök h.

Aginelli, Nicola

Lásd

L. A. Maggiorotti és
F. Banfi: Győr vára.
Hadtört. Közl.
1934. Különlenyomat
19. l.

Aginelli Nicolaus

rajzolo

Győr vára és környé-
ke. Fenti 1566-
ban készült rajzát
1597 ben nagyobb
alakban kiadta

Houfnagel György
Repr.

Magyarország Képes
Albuma. Bp. és
lapszám nélkül

A hivatalos másolat hiteléül:

miniszteri s.hiv.igazgató.

Aginelli

Irod

Kemeny Lajos - Aginelli

Művészet. 1909 412. l.

Devecser.

A hegyes vidék középter
tornyokkal megerősitett várat,
vezető asszony beszélget a fat
hoz, ki birkáit legelteti. Fel
mely felett mértani ábra van:

DEVECZER.

fölül balra: 63.

Rm., mér. a vk. 16.2: 1

92-92-36.

Agnelli, Nicola

1566

l.

Holdmaggferab

20, 21. l. - 22. l

Nagytekinte

Költségelöirányzat készitésé
romon végzendö biztositási mu
telettel jelenteni, hogy ilye
normális viszonyok mellett is
mai rendkivüli körülmények me
a nehézséget, hogy nehezen ál
romon végzendö általános és F
nára becsült /a mai viszonyok
nek többszöröse/ helyreállitás
fen
mészetü intézkedések között,
falazattal esetleg kötövasakk

Aginelli Miklós

rajzoló

X 1570. Dem Nicla Angelini? für ein erhebtes Modell von Wesprim 40 fl.

Arch. Österr. Gesch.-Quellen V. 683

(Schlager)

Aginelli!

tási kötelezettség az 1907. XIX.t.c. 3 §-ának
/1919. M.E. sz. rendelet 3.§-án alapszik.
zemcim megfelel az üzem jellegének.
ezettséget az 1907. XIX.t.c. 36 §-a alapján
szerint ötnél több alkalmazott van, mert az
et használ, mely a termelés fontos tényezője.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

llen annak kézbesitését követő naptól számitott
Birósághoz lehet felebbezni. A felebbezés, mely-
Országos Munkásbiztositó Pénztárnál nyujtandó be.

i október hó 13-án

Az igazgató megbízásából:

Balázs János
titkár.

Angelini, Nicolo

olasz hadi mérnök,
az 1560-as években az osztrák
udvar szolgálatában állott.
Ez időben szemes felvételt
készített magyarországi ~~és erdélyi~~
várakról, mégek jelenleg
a bécsi Neumeti Könyvtár
kéziratgyűjteményben
, resztben a badeni nagy-
hercegi levéltárban
Karlsruhebau
vannak

Borbély Andor dr. Adatok
a magyar várok és városok
ábrázolásához a XVI–XVII.
századból. Hadtört. Közl
1932. 174. l. ✓

592

Az átalakulás, amely az ő lelkében fogantatott, 1848-ban a februári forradalom által felébresztett s egész Európában mutatkozó haladási mozgalom hatása alatt, végre annyi szizifuszi erőfeszítés után megvalósult. A zátonyok közt vergődő hajót egy hatalmas hullám megemelte s a kikötőbe juttatta. Az embrio most már gyermekké fejlődve, világra jött.

Először Széchenyi is örült az 1848.-i törvények szentesítésének, de nemsokára ismét erőt vett rajta sötét pesszimizmusa. Oly gyengének tartotta nemzetét, hogy azt vélte, a gyors haladást, vagy éppen egy forradalmat elviselni nem lesz képes.

Ekkor írta Taschnernek: Európa nemsokára magas hullámok közt! Lehet-e ebből haszna a magyar honnak? Új hajnal támadhat, ámde ehhez ész és jó szerencse kell. Ami az elsőt illeti, az alkalmasint nem lesz.

Veszedelmesnek tartja a kormányrudat Kossuth és Batthyány

magyar

Angjelović Albert

festő

L.

Szendrey-Szentiványi

38. l.

Mintanyomtatvány iskolai használatra.

Angol festők

magyar gyűjteményekben

lásd

Magyar Művészet

1926. 4. szám

288

incs azonban közük való
ntetlenül hagyták őket a leg-
tikai „anarchizmusnak" a hul-
erző úgy okoskodik, hogy a
npresszionizmus ellenhatása és
ában nem volt impresszioniz-
a reakciója is. Ami pedig ama
gba is inkább importált, mint
és lényegesen szláv lényegű
illeti, ez nem felel meg a román
sta szellemének".

s rendezősége a jelen román
bben a sokirányú törekvésében
tatni a párizsiaknak. Cantacuzène
gálatot tett nemzetének e szép

s adatai szerint 25 festő állított ki összesen
k közül 54 az olajfestmény és a többi gra-
brászatukat 11 szobrász képviseli 23 művel.

a szezónzáró aukciók mindent felülmúltak, így George Petitnél június 23-án tartott aukció, ahol Boudin, Ingres, Daumier képei kerültek árverésre s néhány modern mester, többek között Utrillo — s mind nagy árakat értek el: Boudin 26.000, Daumier két kis képe 58.000, Ingres 24.000, Utrillo 16.500 frankot. A Hotel Drouotban egy nagyobb Degas-pasztellkollekciót árvereltek: Gyermekakt 5.100, Cipőjét levető táncosnő 10.000, Két táncosnő 23.000 fr. (megvette Nemes Marcell), Ülő nő, fésülködés közben 15.500, Három táncosnő 33,000, Öltözködő nő 31.000 (a Degas hagyatéki árverésen 15.000 frankért kelt el), Fürdő nő 27.000 fr. (mindkettőt Nemes vette meg). Két festményt Durand Ruel vett meg: De Gas apó a gitározó Pagaust hall-

MDK

Angoli Henrik

Bécsben tartózkodik

Magyar művészek külföldön. Budapesti Hirla
1882, V.4. 122.sz. 2 l. Melléklet

Angst Friedrich 128

Schoen Anna temple

elnök

lás és Közoktatásügyi Minisztériumnak

B u d a p e s t .

ANGSTER család

Esperesi értekezlet Dunántúlon

A dunántúli egyházkerület esperesi kara március 11-én Veszprémben tartotta időszaki értekezletét *Kovách Attila* püspök elnökletével. A püspök kezdő áhítatában a Zsoltárok 119:81—96. alapján Isten hűségéről szólt.

Az áhítatot követő püspöki tájékoztató egyebek között az országos egyház és a tágabb ökumené több jelentős eseményét érintette. Beszámoló hangzott el a földrengéskárt szenvedett egyházi épületek helyreállításáról. Megállapította az értekezlet, hogy a munkálatok több helyen befejeződtek, másutt folyamatosan végzik vagy rövidesen elkezdik a károk felszámolását. A hazai gyülekezetek adományaiból és külföldi ökumenikus forrásokból létrejött egyházkerületi földrengés-segélyalap újabb kifizetéseiről is döntött az értekezlet. Ez alkalommal összesen 972 000,— forint összeget osztottak el hat károsult gyülekezetnek, 6 templom és 2 lelkészlakás helyreállítási munkálatainak támogatására. Két újabb debreceni gimnáziumi ösztöndíj odaítéléséről is döntés született, melynek fedezetét a vas-zalai és a veszprémi egyházmegye gyülekezetei biztosítják, a gimnáziumi tanulmányait ez év őszén megkezdő két fiatal testvérük számára.

Kidolgozták az értekezleten a különböző konferenciák programját. A balatonfüredi lelkészüdülőben a tervek szerint két lelkésztovábbképző, három női, három ifjúsági, egy családi, egy nyugdíjas lelkészi, egy presbiteri és egy tanulmányi konferencia lesz ebben a szezonban. Az idegenforgalmi főidényben négy Balaton-parti gyülekezetünkben német nyelvű istentisztelet lesz hétvégenként, az értekezlet által meghatározott rend szerint. A pápai Tudományos Gyűjtemények igazgatójának előterjesztésében meghallgatta az esperesi kar az egyházművészeti múzeumban őrzött kegytárgyak letéti szerződéseinek megújítására vonatkozó javaslatot. Döntés született a két éve funkcionáló egyházkerületi építési segélyalaphoz érkezett segélykérelmek ügyében. (Ez a segélyalap a földrengés-alaptól függetlenül működik.) Az egyházkerület vezető testülete elrendelte egy újabb építési állványzat garnitúra vásárlását, ezzel is segítséget nyújtandó az építkező gyülekezeteknek. Szó volt a teológusok gyülekezeti gyakorlatának kérdéséről. Végül személyi ügyeket érintett az értekezlet, majd Kovách püspök zárószavaival és imádságával ért véget.

(Veszprém)

Nagy Lajos

Író—olvasó találkozó a Református Gimnáziumban

Kedves és tanulságos író-olvasó találkozón vett részt a Debreceni Református Gimnázium érdeklődő tanuló ifjúsága, tanáraival együtt, február 20-án.

A Kollégium dísztermét mintegy 150 diák töltötte meg. *Nagy Zsuzsa* ifjúsági írót *dr. Nagy Mihály*, a Gimnázium igazgató-helyettese meleg szavakkal köszöntötte.

Az írónő személyes vallomásban méltatta az egykori Baár—Madas Református Leánygimnázium áldásos tevékenységét, a benne nevelkedő lányokra — a nyolc éven át ott tanuló írónőre is — gyakorolt pozitív hatását. Szólt az egyenlőség és a tisztesség érvényesülő gyakorlatáról, az ott uralkodott emberbaráti szeretetről, dr. Jékely (Áprily) Lajos igazgató példaadó, emberközeli nevelő egyéniségéről. Kitért a visszaemlékezés a háború rémségeire, a zsidóüldözésre, a védtelen emberek pusztítására, melyet 14 éves diáklányként élt át az írónő. A történeti tények és a személyes élményvilág meggyőzően tett hitet a hallgatóságnak az élet egyedüli értelméről: a béke, a szeretet ápolásáról, az emberiség nagy családja tagjainak egymást támogató törekvéseiről. Az előadásból világosan kiderültek — a Református Sajtóosztály gondozásában a közelmúltban, immár második kiadásban megjelent — A huszonnegyedik óra c. ifjúsági regény keletkezési körülményei, benső indíttatása, melyet az írónő „Az utódok nemzedékének — a második világháborúban elpusztult félmillió-nyi magyar emlékezetére" írt, a könyv mottója szerint. A valóságtól a regény csak a cselekményszövésben tér el, az események árnyalása miatt.

A mai fülnek, a mai fiataloknak ezek a tények még leírt mivoltukban is hihetetlennek tűnnek, ezért volt jó életközelbe hozni a témát, s felébreszteni a mindenkori ifjúság felelősségét nemzetéért, hazájáért, az emberiségért. A regény az ifjúsághoz szól, aki nem részese a múlt semmiféle vétkének. A kalandos cselekmény, a pozitív-negatív emberábrázolás, a stiláris egyszerűség valóban mélyen érintette a Református Gimnázium ifjúságát is.

Erről tanúskodott az a vetélkedő is, amely az előadást követte. Könyve egyes cselekményrészeihez kapcsolódó kérdéseket olvasott fel az írónő. A válaszokat írásvetítővel kivetítve lehetett olvasni, mégpedig három különböző variációban. A diákoknak kellett ezek közül kiválasztani, melyik a helyes. Az első helyezést *Kiss Márta* érdemelte ki, a második helyen *Gonda László* és *Kun Lajos* végzett. 12 és 11 találatot külön-külön tíznél többen értek el. A helyezetteknek az írónő adta át a könyvjutalmat.

Az irodalmi délután befejezéseként *dr. Tenke Sándor*, a Confessio felelős szerkesztője ismertette — a regény témáját történeti adatokkal alátámasztandó — a magyar református egyház és a zsidóság kapcsolatát. Majd felolvasta dr. Kardos Albert egykori köszönő levelét, mely a folyóiratban megjelent.

Végezetül *dr. Gaál Botond* igazgató mondott köszönetet az írónőnek.

N. Ny. E.

Lelkészbeiktatás Miskolc-Tetemváron

A tetemvári gyülekezet templomát Miskolcon így ismerik és emlegetik: Deszka-templom. Nem régiségével tűnik ki, hanem kedves szépségével, amint őrzi a Deszka-temetőben körülte sorakozó sírokat, és felfelé mutató tornyával is vigasztalja a kedveseik sírjait látogatókat.

A miskolci református templomok között ez a legújabb, nem tekintve az istentiszteletek helyéül szolgáló házakat. 1938-ban épült, Erdélyből szállított vörösfenyőből, az erdélyi fatemplomok és haranglábak stílusában. Maga a tetemvári gyülekezet még templománál is fiatalabb: 1950-ben lett önálló egyházközséggé, amikor a nagymiskolci reformátusság több önálló anyaegyházzá rendeződött.

A gyülekezet 36 éven át szolgált első lelkipásztora: *dr. Szilágyi István* a múlt év nyarán nyugdíjba ment. Utódjául *Benke György* lelkipásztort, a sárospataki tudományos gyűjtemények igazgatóját választották meg a gyülekezet tagjai, aki kezdetben Sárospatakról járt oda a szolgálatok elvégzésére, most pedig onnan jár vissza Sárospatakra, hogy az ottani megbízatásának is eleget tegyen.

Az ünnepélyes lelkészbeiktató istentisztelet február 8-án volt. A beiktatást *Kürti László* püspök végezte, aki a Malakiás 2:1—7. alapján hirdette az Igét. Szólt arról, hogy mi volt a papi tiszt ószövetségi követelménye, és mi a lelkipásztor feladata az Újszövetség talaján álló gyülekezetekben. Ott az áldozat bemutatása volt az elsőrendű szolgálat, itt pedig Isten Igéjének hirdetése. Benke György lelkipásztor az Ap.csel. 18:10b. alapján szólt: „Nékem sok népem van ebben a városban" — kifejtve a „nép" és a „város" bibliai fogalmát.

A presbiteri gyűlésen, melyet *Virágh Sándor* esperes nyitott meg, elsőként *dr. Újszászy Kálmán* egyházkerületi főgondnok köszöntötte a beiktatott lelkipásztort és az ünneplő gyülekezetet. Egy évszázadra visszatekintve emlékezetbe idézte Benke György lelkipásztor nagyapjának, édesapjának és nagybátyjának egyházigyülekezeti munkálkodását.

A városi társadalmi szervek képviseletében *Homolya Gizella*, a Hazafias Népfront Városi Bizottságának titkára és *Pazár Éva*, a művelődési osztály munkatársa vettek részt a gyülekezeti ünnepélyen. Homolya Gizella adta át a képviselt szervek köszöntését és jókívánságait.

A beiktatás időpontja előtt nem sokkal befejeződött ökumenikus imahét áldásai a lelkészbeiktatáson is megmutatkoztak. A következő egyházak papjai és lelkipásztorai hozták el köszöntésüket: az evangélikus, a római katolikus, a methodista, a hetednapos adventista és az orthodox egyházé. A miskolci lelkésztársak köszöntését *Kóris Lajos* tolmácsolta; a gyülekezet részéről pedig annak gondnoka, *dr. Guba Pál* üdvözölte új lelkipásztorukat.

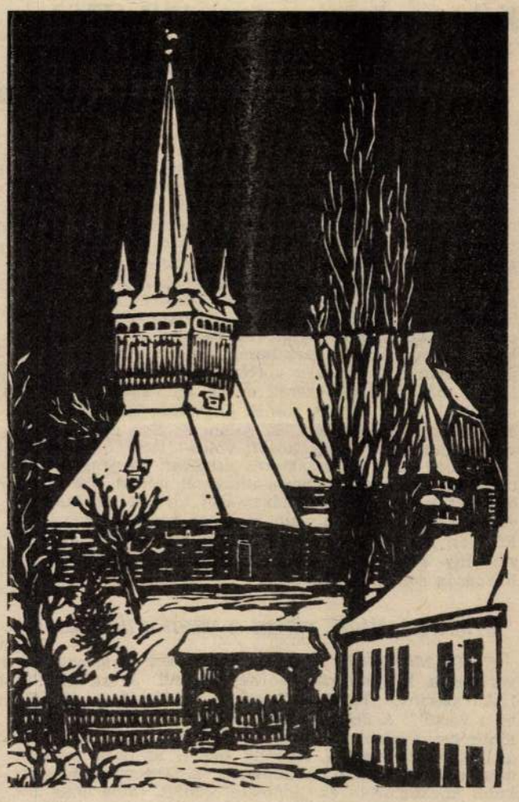

A tetemvári gyülekezet rendszeres diakóniai kapcsolatban van a sajósenyei szeretetotthonnal. Időnként felkerekednek az asszonyok — befőzések, nagytakarítások idején —, hogy egésznapos munkával segítsék az otthon munkásait. Most is gondoltak az otthon lakóira. Az általuk készített — megmaradt — ételt és sütéményeket még aznap délután elvitték a sajósenyei otthonba.

B. Gy.

Megújult a 200 éves szabadhídvégi templom

A Sió völgyében levő Szabadhídvégen 1986. október 11-én ünnepi istentisztelet volt az 1784—1790-ig épült, 540 férőhelyes, műemlékjellegű templom 200 éves jubileuma kapcsán *(amint arról a szerkesztőségünkbe március 11-én beérkezett tudósítás beszámol).*

A műemlékjellegű templom használata az utóbbi időkben életveszélyessé vált, ezért a templom az Országos Műemléki Felügyelőség, a dunántúli egyházkerület, a mezőföldi egyházmegye, az időközben a községből elszármazó reformátusok, barátok, ismerősök, bel- és külföldi rokonok, valamint a gyülekezet áldozatkész tagjai önzetlen adakozásával és nagyon sok önkéntes munkával, kívül-belül tatarozva, bútorainak újra festésével megújult.

Az első világháború elvitte a harangokat, ezeket csak a háború után tudta pótolni a gyülekezet. Orgonája az Angster-család pécsi orgonagyárában készült 1914-ben. A templom fazsindelyes tetőzetét az 1930-as években palára cserélték, azonban a második világháború e templomot sem kímélte, az egész templomot a nagyon megcsonkult tornyával együtt tatarozni kellett, ami akkor egy vagon búzába került. Az elmúlt 40 év során a templom falazata és mennyezete megrepedt, amit feltétlenül meg kellett javítani. A presbitérium 1980-ban *Karmacsi Ferenc* lelkipásztorsága idején úgy határozott, hogy meghirdeti a templom tatarozására az adakozást. 1986 nyarán megkezdődhetett a templom tatarozása, ami szeptemberben be is fejeződött.

A hálaadó istentiszteleten az ünnepi igehirdetést *Kovách Attila* püspök a Filippi 4:6. alapján végezte. Köszöntést mondtak: *Csuka Lajos* ny. lelkész, *Karmacsi Ferenc* és *Tóth Lajos*. Befejezésképpen *Kotormán István* dégi, a jelenlegi gondozó lelkész számolt be az építkezés menetéről.

Az ünnepet *Szabadi István* orgonajátéka és *S. Roubos* (Hollandia) holland és magyar nyelven elhangzott éneke gazdagította.

(Szabadhídvég)

Szabadi Géza

Egymás hite által

A dunamelléki egyházkerület *gyülekezeteinek patronálási munkájában* résztvevő gyülekezetek lelkipásztorai március 19-én a Ráday Kollégium istentiszteleti termében tartottak tanácskozást. Immár kilencedik esztendejébe lépett ez a szolgálati ág, amelynek célja a kis- és szórványgyülekezetek gondozása, felkarolása, támogatása.

Dr. Tóth Károly püspök áhítata és megnyitó szavai után *Deme Bertalan* esperes, a munkaág felelősének előterjesztése hangzott el az elmúlt időszak eredményeiről, a jelenlegi gondokról, problémákról és a további feladatokról.

Visszatekintésében kiemelte, hogy az indulásnál csupán 86 gyülekezet kívánt részt venni ebben a szolgálatban, ma viszont már 177 azok száma, amelyek tudnak és akarnak, illetve igénylik a testvéri közösség e formájának gyakorlását. Ez a számbeli változás is mutatja, hogy egyre jobban igényelt szolgálat ez. Reálisan értékelve a munkaág mai helyzetét, elmondta, hogy még az eddigieknél is komolyabban kell venni a feladatokat. Bebizonyosodott, hogy éppen ez által a munka által is egyre többeket sikerült rábreszteni a testvéri közösség egymást erősítő valóságára, és a kölcsönös szolgálatok által erősödött a gyülekezetekben, gyülekezeti tagokban a református, kálvinista öntudat. Örömmel számolt be az esperes arról is, hogy felfigyelt a patronálási szolgálat jó gyümölcseire a dunántúli egyházkerület is.

A jövőben szeretnék tervszerűbbé tenni a munkát, mely által hatékonyabbá, színesebbé válhat s még sokrétűbben bontakozhat ki. Még inkább fel kell fedezni a misszió-nak ezt az új formáját, új lehetőségét. — Az előterjesztést követő hozzászólásokban a résztvevő lelkészek mondták el észrevételeiket, tapasztalataikat, kéréseiket.

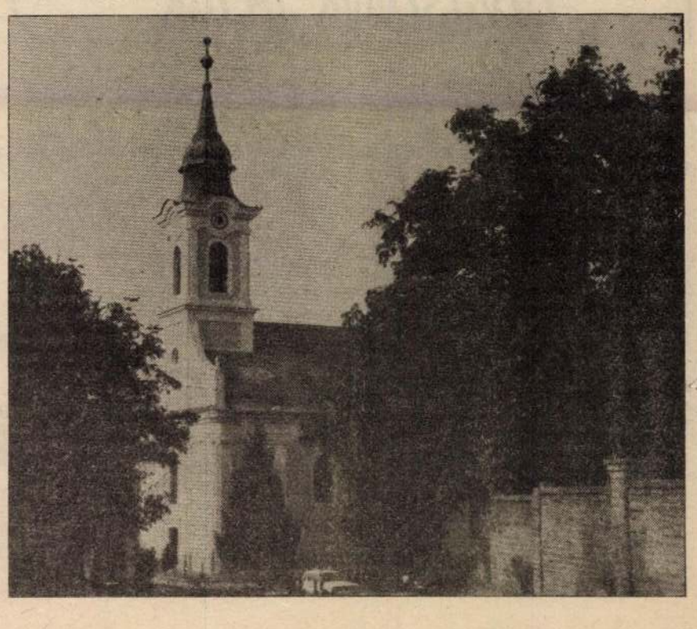

A nyíracsádi gyülekezet templomának ékesítésére özv. Szávó Lajosné egyháztag, valamint özv. Szűcs Józsefné és Zs. Antal Lajosné presbiterek értékes fekete francia bársonyterítőket adományoztak az úrasztalára, a szószékre és a Mózes-székre. — A gyülekezet küldöttsége a lelkészházaspár és a gondnok vezetésével meglátogatta a tiszafüredi szeretetotthont és átadták a hívek természetbeni adományát.

Kik a „Jehova tanúi"? (IV.)

Gyanútlan járókelőket szólítanak meg...

A Jehova tanúi szerint a dohányzás és az alkoholfogyasztás nem bűn, ha mértékletességgel párosul. Csupán akkor tilos, ha rontja az egészséget. A mozgalom kezdetén azt hirdették: Miután az Armageddon napja már nagyon közel van, nem érdemes megházasodni. A 144 ezer mennyben üdvözülő közé csak az kerülhet, aki megőrzi a szűzi állapotot. A többiek csak a földi Krisztus-birodalomban élhetnek majd tökéletes emberi életet. Mivel ez a szám 1933-ban betelt, nem beszélnek többé a szüzességről. A házasságról viszont eltérő a felfogásuk. Olyan véleménnyel is találkozunk köztük, hogy a testi paráznaság nem bűn, csak a lelki paráznaság. Csak akkor történik paráznaság, ha valaki a más feleségét szereti el. De ha valaki valakivel együtt él — ha nem is kötnek törvényes házasságot —, ez senkit sem érdekel. „Ha Ádám és Éva esetében jó volt, vajon Isten megváltozott volna?"

A válás csak házasságtörés esetében megengedhető, mivel az Isten törvényének áthágását jelenti. Tekintve, hogy csak a hittestvéri házasságot tartják igazinak, a válás a mozgalomból való kizárást vonja maga után. Erkölcsi normáikat mindig a mozgalom érdekeihez mérik. Így érthető Russel nyilatkozata: „A tisztességes hazugság sohasem vétek!"

Miért utasítják vissza a vérátömlesztést?

A III. Móz. 17:10 szerint: „Ha valaki... valamiféle vért eszik, kiirtom azt az ő népei közül" és az Ap.csel. 15:20 szerint: „Tartózkodjanak... a fúlvaholt állattól és a vértől." A Jehova tanúi azonban nem tesznek különbséget a között, hogy a vér a szájon, vagy a vénán át jut a szervezetbe. Veszély esetén az orvosok vérátömlesztést szoktak alkalmazni. A Jehova tanúi inkább kockáztatják az „időleges" halált, mint hogy elfogadják a vérátömlesztést és így — úgymond — ellenkezésbe jussanak Istennel. A sajtó nemrég hírt adott arról, hogy egy házaspár nem engedélyezte életveszélybe került gyermeke számára a vérátömlesztést. Az orvosok a bírósághoz fordultak a gyermek élete érdekében. A bíróság átmeneti időre gyámság alá helyezte a gyermeket, így sikerült megmenteni az életét...

Milyen az államhoz való viszonyuk?

A Római levél 13. részének a tanítását — amely szerint a keresztyén ember engedelmeskedni köteles a tisztét rendeltetésszerűen betöltő törvényes felsőbb hatalmasságnak —, nem a földi, hanem a mennyei hatalmasságra magyarázzák. Mindenféle földi hatalmasságot a Sátán eszközének tartanak, ezért a kormányoknak, hatóságoknak, állami törvényeknek engedelmeskedni szerintük bűn. Ebből következőleg tiltják a fegyverfogást, a katonai alakulatokban való szolgálatot, sőt még a katonakönyv átvételét is. Mindennemű katonai szolgálat a Sátán erejét, az államhatalmat szolgálja. Háborúellenességüket azzal indokolják, hogy Izrael Jehova ügyéért harcolt, a mai államok viszont politikai céljaikért háborúskodnak. Alapvetően mégsem pacifisták. Hiszen Jehova parancsára bármikor készek ők is harcolni. De a régi Izrael háborúi óta Jehova ilyen parancsot nem adott...

Milyen az egyházszervezetük?

Csúcsszervük a New York egyik külvárosában székelő Központi Igazgatóság, élén az elnökkel, aki mellett egy héttagú direktórium kormányozza a mozgalmat. Negyventagú Tanácsadó Testületükkel ők nevezik ki — a tagság megkérdezése nélkül — az egyes csoportok vezetőit és ők képezik ki az „Őrtorony Gileád Bibliaiskolában" a világ minden részéről érkező férfiakat és nőket propagandistáknak. Hozzájuk érkeznek meg az egész világról az írásbeli jelentések is. A mozgalom sejtjei azok a csoportok, amelyek lényegében tanulmányi közösségek. „Istentiszteletüknek" ugyanis nem a személyes áhítat a célja, mint minden más egyháznál, hanem a tanulás, az igehirdetésre való felkészülés. Inkább tanfolyamnak nevezhetnénk, ahol az ének és az imádság csak keretül szolgál és szó esik az Istennel való spirituális kapcsolatról. Összejöveteleik egyetlen célja a mozgalom irodalmának módszeres, kérdésekre felbontott feldolgozása és megtanulása.

Milyen a munkamódszerük?

Párosával, lehetőleg egy idősebb és egy fiatalabb tag együtt indulnak házról házra, és akik szóbaállnak velük, azoknak elmondanak egy betanult bibliai idézetekből és az ezekhez illesztett magyarázó szövegből összeállított propagandabeszédet. Máskor gyanútlan járókelőket szólítanak meg, és elmondják nekik a közelgő világvégéről és ítéletről szóló hírrészleteiket. Ahol aztán érdeklődést tapasztalnak, ott utólátogatást végeznek, hogy az illetőket beépítsék a csoportba. Szerintük ez az utcán való prédikálás az egyetlen célszerű módszer. Nemcsak azért, mert sok embert nem lehet elérni az otthonában, hanem azért, mert Pál is a piacon prédikált és Jézus is sokszor az utcán tanította az embereket. Módszerüknek ez a formális bibliai alapja.

Miért nincsenek lelkészeik?

Jézus annakidején halászokat, vámszedőket és más gyakorlatlan embereket választott maga mellé. Szerintük ez azt mutatja, hogy az igazi ordináció Istentől jön, Jehova tanúi valamennyien *ilyen* „lelkészek" közössége. A vízbemerítés szertartása tesz valakit Isten ilyen „tanújává", szolgájává. Jézus is a Jordánban való megkeresztelkedése után szentelte oda teljesen az életét a szolgálatra. A csoport vezetőjét „csoportszolgának" hívják, a tagokat pedig „hírnököknek", amivel azt juttatják kifejezésre, hogy a legfőbb céljuk a hit terjesztése. Ahol a mozgalom illegálisan működik, az egyes csoportok tagjai nem ismerik egymást, sem országos vezetőiket.

(Befejező közlemény)

Dr. Bajusz Ferenc

*

A Jehova tanúiról szóló cikksorozatunk a fenti közleménnyel végetért. Bizonyára sok olvasónk került már szembe a cikksorozatban vázolt problémákkal. Reméljük, hogy sikerült választ adnunk az érdeklődő olvasó kérdéseire. Nem titkoljuk, e sorozatot azért is indítottuk útjára, mert az a tapasztalatunk, hogy sok református testvérünk hittudatában zavar támad, ha a Jehova tanúinak téves tanításait hiányos tájékozottsággal fogadják. Joggal várhatták el olvasóink tőlünk egy ilyen „szembenézés" közlését. Természetesen minden kérdésre nem tudtunk kitérni. Ezért azt javasoljuk egyházunk tagjainak: ha a Jehova tanúi tanításaival találkoznak, s ezzel kapcsolatosan bármiféle további kérdésük támad, forduljanak bizalommal illetékes lelkipásztorukhoz, vagy keressék fel levél útján szerkesztőségünket, s mi készséggel válaszolunk. Meggyőződésünk ugyanis — amint ez cikksorozatunkból is nyilvánvaló —, hogy e szekta tanításai tévesek, módszereik is megkérdőjelezendők. A róluk alkotott állásfoglalásunk kialakításában mindenekelőtt arra van szükség, hogy református hitünk mibenlétét még jobban megismerjük, hitvallásos örökségünkre támaszkodva tántoríthatatlanul ragaszkodjunk saját meggyőződésünkhöz." (A szerk.)

Albert Schweitzer-kör alakult

Albert Schweitzer életműve nem zárult le a „grand docteur" halálával. A lambarenai kórház ma is működik, megújult, modern épületeiben nyújt enyhülést és gyógyulást a szenvedőknek. Szerte a világon, több szocialista országban is működnek baráti körök, amelyek egyrészt adományokkal támogatják a kórházat, másrészt igyekeznek minél több ember szívébe vésni a schweitzeri gondolatokat: az embertársainkért érzett felelősséget, a szenvedő és nyomorgó megsegítésének parancsát.

Lelkes és szép számú közönség gyűlt össze március 13-án, hogy megalakítsa *Albert Schweitzer Magyarországi Barátainak Körét.* A Baráti Körnek otthont adó Óbudai Művelődési Ház igazgatója, *dr. Merényi Judit* üdvözölte a megjelenteket, és bejelentette, hogy a megalakuló kört a Hazafias Népfront mindenben támogatni kívánja. *Szentpéteri Csilla* zongorajátéka és az Albert Schweitzer Kórus énekszáma után *Kenessey László*, a Kör szervező titkára ismertette a Kör munkatervét: általában havi egyszeri összejövetel, amelyen Albert Schweitzer életével és műveivel foglalkozó előadások hangzanak el. Külföldi előadók meghívását is tervezik. Az összejöveteleket színvonalas zenei műsorok egészítik ki.

A Kör március 22-én a Dévai Bíró Mátyás téri evangélikus templomban rendezett hangversenyt.

A Kör legközelebbi összejövetele május 8-án 19 órakor lesz az Óbudai Művelődési Házban (III., Fő tér 1.). Ez alkalommal *dr. Oláh Vilmos* főorvos, aki évekig levelezett Albert Schweitzerrel, tart előadást.

Zsigmond Gyula

Az Iszákosmentő Misszió körzeti napja

A keresztyénség: szabadító erő

Az Iszákosmentő Misszió körzeti találkozót tartott március 21-én Budapesten, a Zsinati Iroda székházában.

A találkozón részt vett *dr. Tóth Károly* püspök, a Zsinat lelkészi alelnöke, aki — *Balog Zoltán* szervezőtitkár megnyitóját követően — az I. Korinthus 1:26—29. alapján hirdette az Igét. Igehirdetésében a püspök szólt arról, hogy Isten az elesettek, a megfáradtak, a társadalom peremére szorultak felé is kinyilvánítja szeretetét. Az egyház feladata egyebek között az, hogy erről a szeretetről bizonyságot tegyen. Az Iszákosmentő Missziónak is az a célja, hogy közvetítse Isten új életet adó szeretetét a gyengéknek, a kicsinyeknek, az elesetteknek. Isten nem személyválogató, előtte nincs menthetetlen ember, azt akarja, hogy minden ember találja meg életének értelmét.

Ezt követően Balog Zoltán szervezőtitkár bemutatta a misszió munkatársait, majd az iszákosságból megszabadultak tettek bizonyságot.

Tóth püspök meghatott, közvetlen szavakkal összegezte a hallottakat. Örömmel tölt el — mondotta —, hogy olyanok szólaltak itt meg, akik megérezték és átélték a szabadítást és eszközei is annak. Örömmel állapította meg továbbá, hogy a találkozón többféle felekezetből is voltak résztvevők. Ez azt jelzi — hangsúlyozta —, hogy az ökumenizmus nem távoli fogalom, hanem élő gyakorlat. Társadalmi haszna is van az Iszákosmentő Missziónak abban, hogy megmutatja: a keresztyénség ereje nem elvont, megfoghatatlan, hanem ma is valóságos szabadító erő.

A találkozó második részében *Balog Zoltánné* az I. Kor. 1:30/a), *Balog Zoltán* pedig az I. Kor. 1:30/b) alapján tett bizonyságot. A záróáhítatot *Kálmán Péter* lelkész az I. Kor. 1:31. alapján tartotta.

K. P.

JEGYZETLAPOK

„Ki áll mögötte?"

Gyakran hallottam már baráti körben vagy máshol a figyelmeztetést, ha egy távollevő valakinek nem éppen pozitív tulajdonságai kerültek szóba: „Vigyázz, ne húzz vele ujjat, mert nem tudni, ki áll mögötte!" Ami tulajdonképpen a „Ne szólj szám, nem fáj fejem" nagyon jól ismert közmondásnak személyre vonatkoztatott változata. Mert igaz ugyan, hogy az illető „mérges gombaként" tenyészik környezetében, de nem ajánlatos „ehetetlen" voltára figyelmeztetni, mert valakinek (valakiknek?) így is hasznos. Hagyjuk hát „pöfködni", majd csak kiszárad egyszer.

Ami azt illeti, ez valóban kényelmes álláspont. Tűrni az illető álnokságait, szemet húnyni felettük és legfeljebb a háta mögött beszélni ezekről. Azt is csak bizalmas körben, nehogy véletlenül a fülébe jusson, mert: „nem tudni, ki áll mögötte!" A múltkor is azzal a Fontos Valakivel lehetett látni meghitt kettesben beszélgetve, a Nagy Befolyásos társaságához tartozik és bármikor bejáratos a Főfontoshoz. Jó lesz hát vigyázni vele, mert sokat árthat és úgye családunk van, munkakörünk, de különben is jól vagyunk, minden rendben. Nem kockáztathatjuk megszerzett pozíciónkat, jól beállt életünket az igazság kimondásával. Mi legalábbis nem, de hátha valaki más! Akkor majd tapsolunk, igazat adunk neki, hiszen mi is régóta tudtuk ezt már. Éppen ideje volt, hogy valaki kimondja. Bátor ember. Csak aztán meg ne üsse a bokáját.

Mi tagadás, félünk sokszor. És leginkább igazunk kimondásától félünk. És ez különösen szomorú a keresztyén emberre nézve. Hiszen ha valaki, ő aztán igazán tudatában kell legyen: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?" Mert amíg az a gyomos lélekkel bíró illető, csak embert (embereket) tudhat maga mögött (ha egyáltalán tudhat), mi Istent tudhatjuk magunk mögött. Az Ő védelmére hagyatkozhatunk, ha kellő hitünk van hozzá. Mitől félünk hát akkor?... Kitől? Ez a tudat éppenhogy bátrabbá kéne, hogy tegyen minket. Ha úgy tetszik: magabiztossá életünkben. Nem azt kutatni gyáva rettegéssel, hogy Iksz vagy Ipszilon mögött ki áll, hanem megnyugodott lélekkel tudni, hogy mögöttünk meg az Isten.

Tóth-Máthé Miklós

OLVASÓINK ÍRJÁK

Szerkesztőségünk örömmel vette a Jehova tanúiról szóló cikksorozatunkra küldött alábbi hozzászólást. Az olvasói levél ide vonatkozó részeit készséggel adjuk közre. (A szerk.)

*

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Lapjuk március 15-i számában, *dr. Bajusz Ferenc* aláírásával, Jehova tanúival kapcsolatos ismertetés jelent meg. Igen örülök annak, hogy végre valaki hozzá mert nyúlni ehhez az „agyonhallgatott" és felette kényes témához. Nagyon kevesen tudják róluk hazánkban a teljes igazságot, híveik minden más egyházzal szembeni ellenséges magatartását.

Én hat éve foglalkozom problémájukkal. Ezért bátorkodom az újságcikk tévedését korrigálni. Leírom, hogyan számolják ki a Bibliából a világvége dátumát: A kiindulópont nem III. Mózes 26:18, hanem Dániel 2:44. E vers adja meg a Messiási Királyság kezdetének tényét. Nézzük, mikor lesz e dátum? Ismét Dániel segít! (4:10-14.) Egy óriási fát kivágnak egy „szent angyal" parancsára. A fa tönkjére abroncsot helyeztek, hogy a kisarjadást megakadályozzák. Így kellett lebilincselve maradnia a mező füvében, amíg „hét idő" el nem múlott felette. És a 4:14. a csattanó: Hogy az élők megtudhassák, hogy a Legfelségesebb az uralkodó az emberiség Királyságaiban, és Ő annak adja azokat, akinek akarja, sőt az emberiség Legalázatosabbját emeli fel a világ összes trónjára.

A „hét idő" hosszának számolása: A bizonyítékok szerint a „hét idő" 2520 napnak, vagyis hét egyenként 360 napos prófétai évnek bizonyult. Ezt az állítást a Biblia több helyen is igazolja. Időkről, hónapokról és napokról tesz említést a Jelenések könyve 11:2-ben. Egy negyvenkét hónapos, azaz három és fél éves időszakról van szó. A következő vers ugyanerről az időről azt mondja, hogy 1260 nap. Ha az 1260 napot elosztjuk 42-vel; a hónapok számával, minden hónapra 30 napot kapunk. E számolás szerint egy 12 hónapos év 360 napot tesz ki. Ezen az alapon a „hét idő", vagy hét év 2520 napig tart. De megtudható-e valahogy a napok hossza? Igen. A prófétai napra vonatkozó szabály így hangzik: „Egy napot egy esztendőért". (IV. Móz. 14:34 és Ezékiel 4:6.) *E szabály szerint a „dánieli hét idő" hossza 2520 év.*

A számolást Nabukodonozor babiloni király első álmától kell kezdeni. I. e. 606-ban leigázzák a két déli törzset is. Ekkor esik fogságba Dániel, és viszik Babylonba. Sikeresen megfejti a király álmát (Dán. 2. rész). Tehát ha az i. e. 606-os évekhez „hozzáadjuk" a 2520 évet — vagyis 2520-ból a 606-tot kivonjuk —, biztosan az i. u. 1914. évet kapjuk. Ekkor került „Jehova megmásíthatatlan akaratából" trónra a Király, Jézus Krisztus. Egyelőre csak a mennyben. E trónrajutást követte 1919-ben a „szellemi feltámadás", amikor is a „144 ezer" elhunyt tagjai mennyei életet kaptak. Számolásuk tarthatatlansága nyilvánvaló. Tény az, hogy az északi 10 törzs királysága i. e. 721-ben bukik meg, a déli kettő pedig i. e. 587-ben. Akkor 607-ben milyen Jeruzsálem lett leigázva?

(Szeged) **Id. Vágvölgyi László**

ANGSTER család

„... zene nélkül lehet élni, de..”

Egy diák, aki kántor

Még a nem hívők is tudják, mi a kántor. A lexikon szerint: „... az a templomi előénekes, aki az egyes istentiszteleti szertartások énekeit vezeti, s újabban orgonával kíséri.” De azt valószínűleg sokan nem tudják, hogyan lesz valakiből kántor. Főleg, ha diák, mint a szombathelyi ifjabb Nagy János, akit arról kérdeztünk, miért pont ezt a hivatást választotta nyári diákmunkának.

— Szüleimtől vallásos nevelést kaptam, nekik sok hálával tartozom azért, hogy az Istennel kapcsolatba kerültem. Már hat évesen tanultam zongorázni Bognár Rita tanárnőnél, aki megszerettette velem a zenét és közel vitt hozáz. Így aztán a miséken nemcsak a prédikációt, hanem a zenét is figyeltem. Négy éve a karácsonyi éjféli misén az orgonamuzsika annyira szíven talált, hogy akkor határoztam el, ha törik, ha szakad, akkor is megtanulok orgonálni. Felkerestem a ferences-templom orgonistáját Kósa Gábort, és elmondtam neki, mi a tervem. Meghallgatott néhány taktust, s mivel tehetségesnek tartott, rögtön el is kezdtük a tanulást. Eleinte csak tanultam és gyakoroltam, miséken még nem szerepeltem.

— Mikor játszott először misén?

— A ferences tartományfőnök, dr. Sill Aba Ferenc engedélyezte, hogy akár napközben is gyakorolhatok, szinte állandóan az orgonánál ültem és játszottam. Egyszer a templom kántora éppen nem volt ott a kezdésre, és szóltak, hogy be kellene ugranom. Teljesen váratlanul ért a dolog és nagyon féltem, hogyan fog sikerülni a bemutatkozás. Imádkoztam, hogy Isten segítsen, és végül nagyon jól sikerült az első szereplés. Azóta rendszeresen orgonálok a vasárnap délutáni és a keddenkénti Szent Antal-miséken.

— Van-e Önben valamilyen különös érzés, mikor leül az orgona elé?

— Számomra ilyenkor az a legfontosabb, hogy a hívek velem énekeljenek, mert Istenen kívül nekik éneklek. A mise után pedig nagyon jóleső érzés azt hallani, hogy milyen szép volt az ének.

— Mi kell ahhoz, hogy valakiből kántor legyen?

— Minimum négy év zongoratanulás után lehet jelentkezni a kántorképző iskolába, ahol az orgona és az énektanulás mellett vallástörténettel is foglalkoznak a hallgatók. Az iskola elvégzése után szakképzett kántorként kerülnek ki a diákok, és bármelyik templomban főállású kántorként dolgozhatnak.

— Mennyit lehet ezzel keresni?

— Minden mise és esküvő után két-kétszáz forintot kapok, s ha utánaszámolunk, hány mise és esküvő van egy hónapban, egész szép pénz jön össze.

— Mit szólnak a választáshoz az osztálytársai?

— A gimnáziumban, ahová járok, elég sokan vannak a hívő diákok. Ők csak helyeselni tudják a döntésemet. A többieket nem nagyon érdekli. Az iskola után mindenképpen zenével kívánok foglalkozni valamilyen formában. Hiszen zene nélkül lehet élni, de nem érdemes. S ha az ember megtalálja a zenében a mondanivalót, akkor az bármilyen műfajú lehet. **-borka**

Kórusiskolások

Az amerikai kórusigazgatók konferenciájának záróhangversenyére meghívást kapott ifj. Sapszon Ferenc karnagy és a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Jubilate leány- és vegyes kara. A hatvankét tagú kórus augusztus 15-én önálló, egész estés koncertet ad az oklahomai Lawton városában. A kórusiskola növendékei háromhetes hangversenykörutat tesznek az államokban. A Kodály Kórusiskola énekkara öt éve alakult.

Úgy kezdődött, mint a mesében. Az 1800-as évek közepén vándorútra indult egy asztaloslegényke Kátsfaluból, hogy a falusi iskola hiányosságait Nyugat-Európában iparoscéhek, egyletek híres mestereinél pótolja. S mire Bécs, Prága, Drezda, Köln után 1863-ban Párizsba érkezett, az akkor 29 éves Angster József egy életre eljegyezte magát az orgonagyártással. A franciák nagy jövőt jósoltak a tehetséges fiatalembernek, de hiába marasztalták, ő hazajött, s 1867-ben megalapította Pécsett saját hangszerkészítő üzemét. A család három generációja alatt európai hírűvé vált Angster-gyár fennállásának 72 éve során 1300 orgonát és 3500 harmóniumot épített. Köztük a szegedi, a pécsi dóm, a budapesti Szent István-bazilika, a Jáki-templom, a szombathelyi szalézi Szent Kvirin-templom orgonáját is. A gyár és a család történetét — emlékek, feljegyzések, levéltári anyagok és a gyáralapító nagyapa fél ezer oldalas naplója alapján — nemrég megjelent könyvében dolgozta fel az unoka, a 75 éves Angster József. Pécsi otthonában kerestem fel.

Jákon és a szaléziaknál Szombathelyen

Az Angster-orgonák

— Nagyapám paraszti sorban élő német telepes család fia volt. Szülei földműveléssel foglalkoztak, ő is a mezőn nőtt fel, szabadidejében pengetős, fúvós hangszereket fabrikált, mint a többi kis parasztfiú. Akkor még asztalos akart lenni, meggyőzte hát a szüleit, s Eszékre ment, hogy kitanulja a szakmát. Aztán amikor felszabadult, elindult vándorolni Európába. Két évig tanult, dolgozott Temesvár környékén, majd nyugat felé vette a utat, s Bécsben, a Kolping-féle legényegyletekben pótolgatta vasakarattal, szorgalommal a falusi iskola hiányosságait. Itt találkozott először az orgonagyártással, s mire 1863-ban Párizsba érkezett, már pontosan tudta, hogy ő is ezzel akar majd foglalkozni.

A francia fővárosban egy híres orgonakészítő családhoz került tanulni, a mester hamar felismerte, hogy nagyapám remekül rajzol, nagyszerű a hallása, tehetséget látott benne. Mindenáron ott akarta tartani, a lányát is hozzáadta volna, de a nagyapámat hazahozta a honvágy, s 1866-ban visszajött Kátsfaluba.

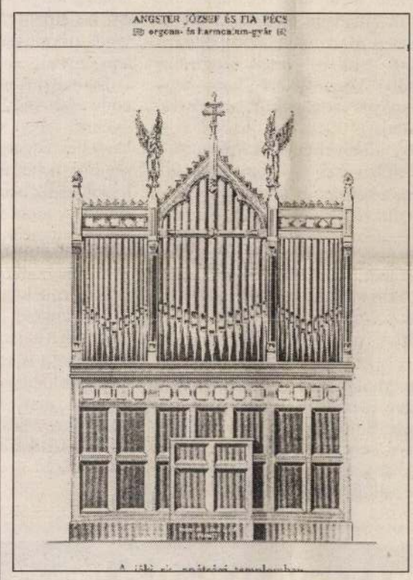

A szaléziak gyönyörű orgonája

Amikor a pécsi izraelita templomnak hangszerre volt szüksége, elkövetkezett az első igazi lehetőség, s az orgona olyan jól sikerült, hogy nem maradhatott el a folytatás. Az Angster-üzem híre és hangszerei tíz év alatt eljutottak Magyarország nagy részére, Szlavóniába és Bácskába, a századfordulóra pedig a Kárpát-medence szinte minden vidékére.

A nagyapám — aki a semmiből jött, akinek nem volt más tulajdona, mint a szellemi tőkéje — harmadmagával kezdett dolgozni, s később olyan szakember-gárdát nevelt maga köré, akik haláláig kitartottak mellette és az orgonagyártás mellett. A munkások családjából is több generáció dolgozta végig később az életét az Angster-gyárban. Ezek az emberek mindig valami nagy családként éltek együtt, közös volt az ünnep, közös az öröm, közös a bánat.

A nagyapám hat gyermeke közül kettő lett orgonakészítő, Angster Emil — az apám —, és Angster Oszkár. Ők ugyanazt az utat járták be, amit az édesapjuk annak idején. Inaskodtak, aztán felszabadultak, majd külföldre mentek tanulni, tapasztalatot szerezni. Átvették az új technikát, megváltoztatták az orgona szerkezetét — szóval magukkal hozták a korszerű ismereteket nyugatról. A nagyapám végig mellettük volt, ott dolgozott vele a pusztulást, a mélypontot, ami után apáink három éven át csak javítással foglalkoztak.

Rövid, lassú emelkedés után megint hanyatlás következett, a II. világháború, s az apák generációja annyiból legalább szerencsés volt, hogy az újabb pusztulást már nem kellett átélniük. Mi fiúk — unokák —, azonban végigszenvedtük a következő időszak minden gyötrelmét és keserűségét.

Unokafivérem, Imre és én huszonévesek voltunk, amikor ránk maradt a gyár. Akkoriban azonban nemigen volt pénz orgonára, főként javításokból éltünk, egészen addig, amíg a tervidőszak keretében nem kötelezték bennünket, hogy ennyi meg annyi hangszert kell gyártanunk. A szigorú tervek persze nem váltak be, hisz orgonát nem lehet szériában „előállítani”, minden darabot egyedileg kell megtervezni. Volt is ebből időszak, annál is inkább, mivel sehol nem találtam munkát, sehol nem kellettem a mérnöki diplomával. Végül a téglaiparban tudtam elhelyezkedni, és beletemetkeztem a feladatokba. Tudomásul vettem, hogy élni kell, mert családom van, de évekig nem leltem a helyemet.

A téglaipar akkor nagyon alacsony szinten állt, teljesen hétköznapi, átlagos ötletekkel is lehetett fejleszteni, én pedig igyekeztem ezt a szakmát is magas szinten művelni. Hamarosan országosan is elismert téglaipari szakemberré váltam...

❄

Mosolyog, kedves derűvel néz rám, de halk szavába némi malícia vegyül. Látom, fáj az emlékezés, így hát átugrunk most negyven évet az időben.

❄

A gyár és a család összefonódó története tehát nem folytatódik, ám az orgonával nem szakítottunk. Megy tovább az Angster név, hiszen a lányom akusztikai kutatóként az orgonasípok hangképzésével foglalkozik...

— Ön pedig megírta a könyvet, ebben az ipartörténet keveredik a családi históriával...

— Tudtam, valakinek meg kell írnia, s azt is; másképp látja, aki kívülről nézi, mint az, aki benne élt, aki „orgonás”. Nekem vannak emlékeim, ismertem a gyárat, az utolsó tíz évben vezetője is voltam, tudtam, hogy nekem kell megírnom. A feladat nem volt könnyű, maradtak ugyan feljegyzések, dokumentumok, de messze nem minden, hisz az államosításkor ezekkel az iratokkal elég durván bántak. Ám a régi munkások jóvoltából az 1300 orgona tervrajza csaknem hiánytalanul fennmaradt. Hat-hét évig gyűjtöttem az anyagot, amelyben szakmai, ipartörténeti, és családi feljegyzések is szerepeltek. A könyv gerincét azonban a nagyapám 500 oldalas naplója, rajzai vázlatai jelentették. S végül az egészet megpróbáltam beleágyazni a város történetébe, abba a közegbe, hangulatba, ahol mindez megtörtént.

❄

A ház, ahol hazánk, és Európa egyik leghíresebb hangszerkészítő üzeme működött, ma is áll egy macskaköves, zegzugos, ódon kis pécsi utcában. S pergő vakolatú falán márványtábla emlékezik a múltra: „Angster József és fia orgona- és harmóniumgyára 1867-1949”.

Artner Katalin
Illusztráció: Angster József
Fotó: Szabó Endre

Ajánló a rádió és a tv mai műsorából

KOSSUTH RÁDIÓ

8.10 Törvénykönyv 8.40 Napközben 11.05 Szonda 11.35 Tom Jones. 12.00 Déli Krónika 12.30 Ki nyer ma? 12.20 Falurádió 13.054 Nemzetközi vallási híradó 13.30 Erős vár a mi Istenünk! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 15.05 Nyitnikék. 15.45 Szimfonikus táncok 16.00 Délutáni Krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Zenefórum 17.05 Eco-mix. 18.00 Esti Krónika 18.30 Ráadás 19.05 Sportvilág 19.40 Büszkeség és balítélet. 20.05 A népzene hagyományőrzői 20.30 Határok nélkül 21.05 Európa 1968 — a Rádiószínház pályázata 22.00 Késő esti Krónika 22.30 Kulcskérdések **URH:** 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora 18.30 Nemzetiségi műsorok 23.00 A BBC késő esti magyar műsora

PETŐFI RÁDIÓ

8.05 Slágerek mindenkinek 9.10 Az én rádióm 10.00 Az én slágerlistám 10.25 Nyáron ésszerű 11.03 Családi persely 11.15 Sárga tengerlalattjáró 12.00 Nótakalendárium 13.10 Hogy tetszik lenni? 14.00 Kettőtől— ötig 17.05 Kölyökrádió 17.32 Ziccer 18.30 Kapaszkodó 19.05 Garázs 19.30 Archív anyagok 21.10 A jazz világa

BARTÓK RÁDIÓ

9.05 Pódium 10.05 Mikko Papiross csodálkozik. 10.59 Zenei ABC 11.40 Király László népzenei feldolgozásaiból 12.06 Hangverseny délidőben 14.05 Angol nyelvvizsga előkészítő 14.20 A podolini kísértet. 16.05 Kóruspódium 16.30 Eszperantó híradó 17.00 Új Hangoló 17.30 Fúvósátiratok 18.05 Korunk zenéje 19.05 Az emberiség nagy kalandja 19.35 A Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye a Nemzeti Filharmónia rendezésében 21.16 Operahármasok 22.05 Új Zenei Újság 22.35 Mozart: C-dúr oboaverseny K. 314. 22.59 Rádiószínház

GYŐRI RÁDIÓ

7.00 Budapesti Krónika. 7.30 Nyugat-magyarországi krónika. 8.00 Önkormányzati híradó, reggeli telefon, postazsák, nyugdíjas percek, jogszabály-magyarázat, zenekalendárium, slágernaptár.

TV 1

9.00-12.00 Napközi. 9.30 Walt Diseny bemutatja 11.30 Játék 12.00 Déli egynleg 16.00 Híradó 16.10 Hatalom és szenvedély 16.45 Miért? 17.10 Jelfák 17.20 Játék 17.45 Magyarok 18.35 Szerencsekerék 19.17 Hitről gyerekeknek 19.30 Híradó 20.00 Telesport 20.10 24 óra 20.45 Válogatás a Televízó Archívumából. Molnár Ferenc: Játék a kastélyban. Vígjáték három felvonásban 22.50 Titkok és talányok. 23.15 Testi 23.45 Híradó 23.50 BBC híradó

TV 2

17.05 Gyerekeknek 17.50 Elektor kalandor 18.00 Délutáni egyenleg 18.10 Körzeti híradók 18.30 Stan és Pan 18.40 Telesport 19.00 Frici, a vállalkozó szellem. 13. rész 19.30 Columbo 21.00 Korkép 22.00 Esti egyenleg 22.25 Megtalált riporterek 23.00 David Bowie

ORF 1

9.05 1.sz. rendőrőrs 9.30 Éjszakai stúdió. A múzeum időgép, amelynek jövője van 10.30 Heidemarie. 12.05 Telezoo. A kopogtatóhangya 12.15 Schilling 13.00 Tv-híradó 13.10 Doogie Howser 13.35 A Waltonok 14.20 Lányok pórázon 15.35 Euroturizmus. Ma: Lettország 15.50 Conny mindent elintéz 16.00 Fraggles 16.35 Az elektronikus hasonmás 17.10 Wurlitzer 18.00 Tv híradó 18.30 Valahányszor a hölgy krimit írt 19.30 Tv híradó 20.00 Sport 20.15 Sportaréna 21.15 Oladalpillantások 21.25 Perry Mason 23.00 Tv híradó 23.05 A sugarlandi hajtóvadászat

ORF 2

14.50 Ezer mestermű 15.00 Ó, az én Ausztriám! 16.45 Tv-híradó da capo 17.00 Földünk, a kincseskamra 17.30 Hársfa utca 18.00 1. sz. rendőrőrs 19.00 Tartományok ma 19.30 Tv-híradó 20.00 Kulturális hírek 20.15 A falkenaui erdészház 21.00 Értesítő — különkiadás 21.15 Teleszkóp 22.00 Tv-híradó 22.25 Tv-híradó da capo 22.30 Monty Python repülő cirkusza 23.00 Time Code IV. Double Lives. Mai téma: kettős életek

MOZI

Savaria: Apáca-show, 10, 4, 6, 8.
Mini: Twin Peaks, 7.

SZOMBATHELYI VÁROSI TV

19.00 A méhek — román rajzfilm. 19.15 Nap-szám. 19.30 Sportmagazin. 20.00 Fiúk, ki jön az ágyamba!? — olasz filmvígjáték.

Egy zsaru képei

A vasi megyeszékhelyen született Szelinger Ferenc, másfél esztendeje került Körmendre. Hivatásos rendőr, a városi kapitányság dolgozója. Eredeti szakmája szobafestő, a forma és a szín világa nem ismeretlen fogalom számára. Képzőművészettel másfél évtizede foglalkozik, az indíttatást nagybátyjától és a szüleitől kapta. Kedvenc területe a tájképfestészet, de szívesen fest életképeket, portrékat és csendéleteket is. Stílusát leginkább a kontúros megoldások, karakteres színek jellemzik. Harminchárom alkotásából — többségük tájkép — nyílt kiállítás a körmendi városi kiállítóteremben. Munkái augusztus 22-éig tekinthetők meg. A műveket Szendi Ferenc (Vas Megyei Önkormányzati Hivatal) ajánlotta a megnyitó nagy létszámú közönségének figyelmébe.

T.L.

Egyenként 150 forintos támogatás

Az áfa miatt drágábbak lesznek a tankönyvek

Ki korán kel, aranyat lel: közmondás igazsága ismét bebizonyosodott. Azok az iskolák, amelyek még a múlt tanév végén megrendelték és le is szállíttatták az addig már elkészült könyveket, még csak 6 százalékos áfát fizettek. A szeptemberben átvett tankönyvekre viszont már 10 százalékos forgalmi adót számítanak fel. Amint a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főtanácsosa, Durst Győző elmondta: valószínű, lesznek olyan kiadók, amelyek magukra vállalják az áfa kulcs emelkedése miatti árkülönbözetet.

Áfával vagy nélküle — a tavalyinál biztosan drágábbak lesznek a tankönyvek. Az általános iskola első osztályának legolcsóbb tankönyvcsomagja 644, míg a legdrágább 1702 forintba kerül. Az 5. osztályosok legkevesebb 729, legfeljebb 2046 forintot fizetnek majd, a gimnáziumok első évfolyamán a két szélső érték 1812, illetve 4435 forint, az átlagos könyvcsomag ára 2647 forint.

A kormány ebben az évben 850 millió forinttal járult hozzá a tankönyvek gyártásához. Ennek megfelelően minden könyvet az előállítási árnál 40 százalékkal olcsóbban vehetnek meg a diákok, de a darabonkénti támogatás összege nem lehet magasabb 150 forintnál. A különösen nehéz szociális helyzetben lévők ingyenes könyvhöz utatását további 80 millió forinttal segíti a központi költségvetés. A kérelmeket a Regionális Oktatási Központok gyűjtötték össze. Információnk szerint csak a fővárosból 100 millió forint értékű igénylés érkezett. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium saját „pénztárcájából" további 200 millió forinttal segíti az ország különböző vidékein a rászorulókat. Várhatóan ezt az összeget a helyi önkormányzatok is kiegészítik néhány millióval, így remélik, hogy a következő tanévben is minden diáknak lesz tankönyve.

Már amennyiben sikerül megoldani az idei tanévkezdés egyik legégetőbb gondját: a könyvek szétosztását. Az iskolák — kevés kivétellel — megrendelték ugyan a tankönyveket, de eladásukra nem mindenütt találtak vállalkozót. A több ezer oktatási intézmény körül kétszázra tehető azoknak a száma, ahol a pedagógusok nem vállalták a tankönyvárusítást. Vannak olyan iskolák, ahová beengedték a könyvterjesztőket, de akad néhány olyan is, ahol még ehhez sem járultak hozzá a tanárok. Elképzelhető, hogy ezekben az iskolákban ideiglenesen kialakított elárusítóhelyeken — például konténerekből — fogják a könyveket árulni. Nehezíti az ellátást, hogy megszűnt a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat, így gyakorlatilag egyetlen olyan cég sincs, amelyik vállalkozna a tankönyvek országos terjesztésére.

Az ilyenkor szokásos (örökzöld) kérdésre: elkészülnek-e idejében a tankönyvek, most még nem tudott pontos választ adni a szaktárca illetékese. A tankönyv- és taneszköz-iroda több, mint negyven kiadóval kötött szerződést: a szállítási határidőkről körülbelül két hét múlva lesz megbízható információjuk.

Az eredeti szerződés szerint legkésőbb szeptember 10-ig kell elkészülniük a megrendelt tankönyveknek.

Szabó Margit
Ferenczi Europress

Nonfiguratív művek szokatlan anyagból

Alkotótábor Tatán

A Népek megértése a művészeten és a kultúrán keresztül című nemzetközi alkotótábor nyílt Tatán szombaton. A másodízben megrendezett és augusztus 16-ig tartó találkozót Nagy Katalin textilművész és Kovács István alkalmazott grafikus szervezte, azzal a céllal, hogy Tata nemzetközi képzőművészeti központtá váljon. Meghívásukat az idén magyar, belga, dán és német alkotók fogadták el. A művészek magukkal hozott alkotásaikból kiállítást rendeztek be a Kuny Domokos Múzeumban, amelyet tegnaptól tekinthetnek meg az érdeklődők. A táborban az alkotómunka ma kezdődik, a művészek — akárcsak az előző évben — nem a hagyományos képzőművészeti szabályok, illetve technikák szerint készítik műveiket, hanem nonfiguratív alkotásokat hoznak létre, nem ritkán olyan szokatlan anyagok felhasználásával, mint a nejlonháló, a poliészter, a viszkózszál és az ofszetlemez.

A tavalyi tábor résztvevői közül tizenheten ajándékba adták műveiket a tatai múzeumnak.

Nyelvmester

Árulkodó beszéd

Néhány fiatalemberből álló csoport haladt előttem a város egyik forgalmas utcáján. Közben egy szembejövő, hasonló korú fiúval futottak össze, s egyikük így üdvözölte őt: „Mi van, hülye bunkó?" Na! — gondoltam —, akkor most ki is a bunkó? Kétségtelenül az, aki így kezd egy beszélgetést. Tehát valami olyan helyzet alakult ki, melyre azt szoktuk mondani: visszaüt a bumeráng; a szó arra vetett rossz fényt, akitől elhangzott. (A bumeráng, mint ismeretes, ausztráliai eredetű, keményfából készült, görbe hajítófegyver, amely egy bizonyos szögben eldobva visszaröpül az elhajítójához.)

Gyakran bizony könnyelműen dobálózunk a szavakkal, úton-útfélen csak úgy röpködnek körülöttünk: a hülye, a barom, az állat a f..., a k..., meg a b... meg és társaik. Vajon gondol-e arra az emberek többsége, mikor szóra nyitja ajkát, hogy a beszéde által önmagát valósítja meg, teszi érzékelhetővé gondolatait, érzéseit, kulturáltságát mások számára? Mert nemcsak a külsőnkről ítélnek meg bennünket embertársaink, hanem arról is, miként beszélünk, más szóval, milyen a beszédstílusunk.

Két nagyon ismert, régi mondást szeretnék ennek szemléltetésére idézni. Az egyik populáris (népies), szólásunk: Bolond lyukból bolond szél fúj. Jelentését, ugye, nem kell magyarázni. A másik klasszikusabb hangzású: A stílus maga az ember. E szállóigévé vált gondolat megfogalmazója Buffon (ejtsd: Büfón), a 18. században élt természettudós, moralista, aki a stílusról írt értekezésében bizonyítja, hogy a stílus, azaz ahogyan a kifejezéseinket megválasztjuk, az a szerző szellemének visszatükröződje. Például, amikor egy türelmetlen autós útszéli hangon kiordít kocsijából egy másik vezetőre vagy egy gyalogosra, annak k... anyját emlegetve, saját szellemi szegénységét, primitívségét árulja el. A tolerancia (türelem) ugyanis a nemesebb emberi tulajdonság.

De hagyjuk a durvaságokat! Lelkivilágunk (finomságai vagy gyarlóságai), gondolataink fegyelme vagy szétszórtsága, a beszédtémához vagy beszédpartnerhez való viszonyunk, műveltségünk, netán annak gyenge pontja mind-mind lelepleződik beszédünk által. Mert hát, mi is a beszéd? (A többféle jelentésárnyalat és értelmezés közül válasszuk ki a legalapvetőbbet!) A beszédszervekkel történő hallható megnyilatkozás; a nyelvnek mint objektív létezőnek egyéni felhasználása; ennek tartalma, a *kifejezett gondolatok.*

Nem tudom, hogy vannak vele, én szeretem, ha nemcsak a hajam, a gondolataim is „jól fésültek". Talán ezért is kedvelem különösen Illyés Gyulának két mondatát — az Anyanyelvünk című kötetből —, melyet Önöknek is figyelmébe ajánlok: „Az írás és a beszéd módja mindenkit leleplez. Jól beszélni és írni magyarul, ez tehát igazánból: *jellemkérdés.*"

Batki Jenőné

Zalalövő jelképei: híd és kar

— A történelmet végig tekintve népünk ma éli a legnagyobb fordulatot és ma vannak a legnagyobb lehetőségei. Ilyen az ország függetlensége, a viták békés, a jog, a törvény és a többségi szavazatok alapján történő megoldása — hangsúlyozta szombaton Szabad György, az Országgyűlés elnöke Zalalövőn, a Zalamenti napokon megtartott zászló- és címeravató ünnepségen.

— Zalalövő címerének jelképei: a híd és a fegyvertartó páncélos kar, a térség több mint ezeréves múltjára utal, amely szorosan kapcsolódik Európa múltjához — mondta az Országgyűlés elnöke, felidézve a község történetét a római kortól a XX. századig. A Frimmel Gyula grafikus tervezte címer az első szimbóluma a nagyközségnek.

Nemere István

A róka négyszer támad (11.)

Féltem, hogy meglát. Láthatott már a házukban is, hát nem lenne jó. Egy fülkéből felhívom Mattot:

— Küldd a főtéri parkolóhoz Owenst, nagyon gyorsan!

Újabb tíz perc telt el, Mrs. Rodd még mindig egyedül volt. Kilenc óra huszonnégy perc volt. Ha kerek időre beszélt meg valakivel találkozót, fél tízkor vagy tízkor jöhet az illető. Félig takarásban álltam egy hordóban kitett ciprus mellett, úgy tettem, mint aki a helyi újságot forgatja. Ósdi trükk, de néha még beválik. Mrs. Rodd háttal ült nekem. Egy tükröző üveglapban láttam Owens kocsiját befordulni a parkolóba. Mindjárt jön...

Akkor bukkant fel a sötéthajú lány. Biztosan lány volt, mondtam magamban, pedig hát honnan tudhattam volna? Huszonnégy, huszonhat éves lehetett, karcsú volt, a haja sötétbarna, talán vörösesbe játszó. Az arca csinos, volt benne valami megkapó, fitos orr, vidám tekintet. Bár érdekes módon, azonnal megváltozott az arca, amikor átlépte a kávéház küszöbét. Mrs. Roddhoz ment, és biztosan ismerték egymást, mert úgy üdvözölte, mint aki nem először találkozik vele. No és az a magabiztosság is erre vallott, amellyel odament az asztalához. Tudta, kihez jön. Sajnos a szavaikat nem hallhattam onnan messziről.

— Itt vagyok — mondta Owens nagyon halkan. Már egészen mögöttem állt.

— Mrs. Rodd a barna ruhában, háttal, bot a szék mellett. Látod?

— Igen.

— Az öregasszony nem annyira érdekes mint a másik, a fiatal nő. Engem talán ismernek, talán nem... Jobb nem kockáztatni.

— Itt maradok, de mit tegyek, ha szétválnak?

— A fiatal nőt kövesd — és visszavonultam. Újabb gondolat foglalkoztatott. Őszintén szólva ettől a megfigyeléstől nem vártam sokat. Mrs. Rodd bárkivel találkozhatott, talán a legújabb divatot beszélik meg, vagy ez a fiatal lány valamilyen alapítvány javára gyűjtene egy kis pénzt? Minden lehetséges.

A kapitányságra menet újabb gondolatok izgattak. Odabentről egyenesen felhívtam az archívumot, kikértem az összes adatot és iratot, amit eddig összeszedtünk a Rodd-famíliáról. Az anyagot már szászszor átrágtuk az utóbbi napokban, hát most csak átfutottam. Mindenkiről mindent tudunk — vagy azt hiszem.

Megütötte a szememet Donald Rodd fia, Henry balesete. Kétezer kilométerre innen történt, és semmit sem tudunk róla.

Végignéztem az aktákat. Aztán jelentést kértem a helyszínről. Telefaxon ment el a szöveg és tudtam, amilyenek az ottani kollégák, nem fogják elkapkodni a dolgot. Jó, ha másnap számíthatok a válaszra, de az sincs kizáva, hogy csak holnapután. Bár kétséges volt, hogy onnan a távolból kapok-e választ az ittenni akut kérdéseimre. Érdekelt például, milyen kapcsolatban állt Donald Rodd a fiával, és hogyan viszonyult hozzá az anyja, megpróbálta-e Donald bevonni fiát „üzleteibe", és egyáltalán?

Egy óra múlva telefonált Owens:

— A hölgyek elváltak. Mrs. Rodd hazahajtott, gondolom. A fiatal nő a Crown-motelben lakik, a 210-es szobában, a neve Julie Bond. Most a szobájában van. Figyeljem tovább?

— Nem kell, ennyi elég, gyere vissza — magam előtt láttam a lány kisportolt alakját. Csinos, szó se róla. De annyi minden más van most a fejemben!

A nyomozás lanyhán folytatódott. Senki sem törekedett igazán. A sérült testőr vallomását felvették, az mindenben megegyezett az általam látott valósággal. A boncorvos is elkészítette jelentését Doctow élő testőre hullájáról. A lőtt sebek és a tűz megtették a magukét. Ha behunytam a szememet, még láttam azt a sötét alakot, aki oly céltudatosan mozgott a sötétben; remekül ismeri a terepet és főleg nagyon is tudja, mit kell tennie!

Kirby nem jelentkezett a hangelemzéssel; tudtam, őt aztán igazán nem lehet sürgetni. Megszállottan él alagsori barlangjában, több tízezer magnószalag, tekercs, kazetta, ismeretlen rendeltetésű gépek, hangszórók és elemzők között.

Matt jött, gondterhelten:

— Nem jutunk előbbre.

— Maradjunk abban: nem sietünk — jegyeztem meg könnyedén. Eddig egyikünk sem mondta ki ilyen egyértelműen; jó volt nekünk így várakozni. Reméltük, így szép lassan kiirtjuk a Rodd-bandát... Ettől persze ők is tarthattak. Matt ki is mondta:

— Már nem is fognak mozdulni. Úgy tesznek, mint a bogarak, ha veszélyt éreznek. Meglapulnak.

— De akkor fuccs az üzleteiknek — vágtam rá. — A világ nem áll meg közben, a kábszert hozzák a szállítók, a prostik dolgoznak egész éjszaka, a mulatókban árulják a csempészett alkoholt és cigarettát, dolgoznak a piti kis kereskedőik.

— Mégiscsak lelassult az ütem — ellenkezett fekete társam. — Preston, Maloney és Doctow halála azért csak gondolkodásra késztette a társaságot, nem?

— Szerintem nem — vágtam rá. — Ez az üzlet nem olyasmi, ahol lehet pihenni vagy csökkenteni az iramot. A narkósoknak mindennap újra és újra kell az áru, és a többi ügyfélt sem izgatják a Rodd-klán esetleges nehézségei. Fogadok, Donald és Kiefer már intézkedtek. Elemi érdekük ez, hiszen ha nem mernek mozdulni sem, a banda alárendelt tagjai úgy hiszik, itt a vég. Ha a főnökök félnek, akkor nekik még inkább be kell rezelniök. Kiefernek és Donaldnak nincs más útja, mint példát mutatni.

A jelentések délután igazolták szavaimat. Amerre járőreink mentek, mindenütt a szokott kép fogadta őket. A narkókereskedelem és a többi ugyanúgy zajlott mint máskor. A főnökök „lapulása" csak látszólagos volt. Kezdtem azt hinni, a reggeli kis színjátékot is csak megrendezték előttem; valójában egy csöppet sem féltek. Vagy nem mutatták.

Matt nem szólt többet. Wolf kapitányt is beleértve abban az épületben mindnyájan inkább várakozásra rendezkedtünk be. Ímmel-ámmal kihallgattuk Doctow házanépét is, persze senki sem tudott semmiről, és ebben a különleges esetben hittem nekik. A tettes vagy tettesek biztosan nem azzal kezdték tevékenységüket, hogy a merénylet előtt elbeszélgettek Doctow cselédeivel vagy családtagjaival. Ők ettől teljesen függetlenül szerezték információikat. „Kívülállók" voltak...?

(Folytatjuk)

1)

Angster József

Paraszt szülők gyermeke. 1852–55. asztalosmesterséget tanult Eszéken. Vándorutján ~~[illegible]~~ 1856. Bécsbe jutott, hol eleinte az asztalosiparban, majd 1858–61. Titz Péter orgona és harmoniumkészítő műhelyében ⁊ dolgozott. Kőszben ezti és vasárnapi tanfolyamokon gyarapitotta is meretett, megtanult rajzolni és elsajátitotta a francia nyelvet. 1861. Berlube mint, majd ⊥ Kölnben és Drezdában dolgozott egy ény, és azutan ugyanannyi itot töltett Luzernben. ~~Ezután~~ 1863. Párizsban Aristide Cavaillé Collnál (1811–1899) kapott alkalmazást s részt vett a Notre Dame, a Saint Denise és a Saint-Sulpice-egyházak orgonáinak épitésében. 1866 hazajott s Pécsett, nulom-utcai földszint

⁊ egyébektől a szent Istvan templom orgonajanak [illegible]

⊥ Lipcsében

456/1901 xhz

Csaroda 1 tétel lábazat javítás csupán a to

$8 \times 0{\cdot}40 + {\cdot}80 + 1{\cdot}30 + 1{\cdot}16 = 6{\cdot}4$

2. Repedések kikaparása és bebako

3. a 4 tám pillér felső részének ja

4. 3 tűzfal kijavítása látható

5. a torony padlás ürben terő falába ap

a tornyat gyenyi

6 a torony ablakokba hiány có 3 db k

7. nem szükséges ehelyett inkább az észa

8. Egészen elmaradhat. –

9. és 10. a belső vakolat kijavítása

11. Külső vakolat javítás a legfel

és 12. mercelés nélkül. 37618 m² 45

78·87

x) NB a régi külső festést sem szabad lever

II Ács munka

1. A torony teljes beállványozása nem szükse

csupa

ad 5 l.

1925. öt éjszétetet
át a Zenemű-
vészeti Főiskola
Voigt féle orgo-
náját.

Spest 1902 Jan 7ᵉ

a győri ev. templomé 5
(1926) és a miskolci városi
zenepartotájé (1929), mely
utóbbinak orgonahárát Wal-
der Gyula tervezte. 1927
ujitottak meg a sopron
ág. ev. templom, és 1930.
a pécsi belvárosi templom
orgonáit. Legnagyobb szá-
bási munkák a szegedi
Fogadalmi templom orgo-
nája, mely 1930 készült
~~el~~ elysamely ~~Magyarország~~
~~legnagyobb orgonája~~
öt manuálján ~~és~~ 166 re-
~~gisztere~~ gisztereivel és 7300
sipjával Magyarország
legnagyobb orgonája. Ugy
a pécsi belvárosi, mint a
szegedi Fogadalmi templom
orgonája Geyer József ter-
vei szerint készült. A. Emil
1940 körül ~~mint~~ és A. Oszkár halála után
(a gyár) A. József unokáinak ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ifj. A. József és A. Imrének

helyett:

államtitkár.

ottságának,

Budapest.

2) tes házában nyitotta meg szerzőhűhelyét. Első jelentékenyebb
műve a pécsi Zsinagoga
orgonája (1867) ~~[illegible]~~ melynek
építésében Cavaille-Colnál szer-
zett tapasztalatait értékesítette
s mely az országnak első mo-
dern szerkezetű orgonája. ~~[illegible]~~
A 70-es években megkísérelte
francia mesterének elvét
meghonosítani, de ezt nem
sikerült. 1876-77. építette a
kalocsai főszékesegyház 45 vál-
tozatu orgonáját ⊤ melyet 1916-ig ~~[illegible]~~
használ~~[illegible]~~tak. Építése idején
az ország legnagyobb orgonája
volt, melyek felszentelése után
Liszt Ferenc is játszott. ⊕ Műhe-
lyében 1886-készült el a pé-
csi belvárosi templom orgo-
nája s ekkor kapott megbi-
zást a pécsi székesegyház ⊤ nagy
orgonájának s a kápolnak
orgonáinak elkészítésére is.
E felatok sikeres megoldása
után csaknem az összes pé-
csi templomok orgonái az

⊤ 2566 sippal

⊤ 47 változatu

...használati díj		100
...zat –		
...eresén 18·47.	tulképe csak kijavítása 2·~~60~~ =	36·94
...kiegészítése. carbolineum		
– átalány. – –		50·00
...mandt –		50·00
		153·00
...neumunk.	51·00 × 3·00	~~273·60~~
...7·50 = 27·00 =		389·94
	Ács összesen	~~509·60~~
...elmaradhat.		
...e – elölvizet.		25 korona
	Összesen	772·94.

Lehetlo

3 lap

és a 90-es évek elejéről

Az 1880-as évek végéről valók a budapesti ~~Kal~~ Kalvin-téri ref. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, és a terézvárosi rk templom, a Baba-kai belvárosi és a debreceni Kossuth utcai templomok részint ujonnan épült részint ujjáépitett orgonái.

Dear Mrs. Lee,

Thank you for your letter

3) műhelyéből kerültek ki. 1895. átépítette és nagyobbi-
tolta a győri szekeresgőzház, 1895-96. a Kassai dóm
4 manualos és 55 valtozatu,
1901. a budapesti Deák-téri
ev. templom, 1903. a jáki
templom, 1904. a nyíregy-
házi rk. plébániatemplom,
1905. a budapesti fasori lu-
teránus templom orgonáit.
Főműve a budapesti Szent
István bazilika 65 játékú
, ~~fő és mellék-~~, vala-
~~mint szabadon kombinálható~~
~~regisztere~~ orgonája, 4452 sippal.
~~[illegible]~~ Utolsó nagyobb szabásu
munkája a jászberényi rk.
főtemplom orgonája ~~[illegible]~~ (1913).
Szános ujitást is javitást
alkalmazott az orgonagyártás
terén és tobb szabadalma
is volt. Az orgonák szere-
zetét ~~ő maga [illegible]~~
ő maga (terveztek, ugyar kivitele-
vagy alkalmazottai)

…előleli mindazon munkálatokat,
…tani kell, hogy a templom
…nak megfelelő és tartós legyen.
…k tényleg olyanok, a melyeken
…mely nehézségekkel van
…tani nem lehet. —
…eren ajánlatot a tekintetes
…adásra ajánlom, s felkérem,
… elhatározását e hivatallal
…k közölni, hogy elfogadás ese-
…csmester vállalkozóval az
…köthető legyen. — Ez esetben
…Bizottságot, hogy a f. évi feb-
…alatt küldött 800 koronán
…s 828 korona 32 fillérnyi
…k rendelkezésére bocsátani.

—

sen kész tervek után dol-
gozott, így a Nemzeti Zenede
orgonájait Sugár Viktor ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ tervei szerint épitettek.
Az orgonaházak tervei
(szintén többnyire) az ő gyá-
raban készültek. A nagyobb
igényüeket épitőmüvészek tervez-
tek: a kassai dómét Steindl
Imre, a nyiregyházi rk. plé-
bánia templomáti ~~[illegible]~~ a jász-
kisérrk. templomét Nagy Virgil,
a budapesti hipotvárosi
bazilikáét Kauser József
stb. A legutóbbi orgonaha-
zat Csepreghy János bpesti mun-
dostalos kivitelezte. — Az
alapító halála után a gyár
vezetését A. Emil (szül.
1874 szept. 15. Pécsett) és A. Osz-
kár (szül. 1876 aug. 8. Pécsett)
vettek át. Már az ő irányi-
tásuk mellett épült a kalocsai
főszeszegyház 50 változatu
orgonájai 3560. sippal (1922)

I és kivitelezése is

141. sf.

19

Tekintetes

Legutóbbi kassai utam al
tási munkáinak megi
mint az állam építészeti h
erintkezésbe lépvén, azon
megindításához, míg ez
kapnak kézhez, részükrő
Tisztelettel kérem emiel
valamint a kért 10,000 kor
rendelet mihamarabbi kie

Angster József és fia

a nyíregyházi
Samassa-templom
orgonája. (1904?)
Az orgonházat Nagy
Vigil és Kommer
József tervezték

Hůnek

120.-

Angster

a pécsi belvárosi plébánia templom orgonája fen-
titől.

Szőpécs 37. l.

Szerkesztőség !

ágos Bizottsága által rendezett
usitott jóindulatára támaszkodva,
n tisztelt Szerkesztőséget, hogy
kozó és idemellékelt rövid hirde-
ában a közművelődési célravaló te-
tóztassék.
sém van megküldeni az előadásról
nosak azzal a kéréssel, hogy an-
bi számban helyet adni méltóztas-

tel

Angster orgonagyár

• A pécsi Angster-orgonagyár 75 éves fennállása alkalmából a Pécsegyházmegyei Cecilia Egyesület jubileumi ünnepséget rendez. November 16-án az Angster-sírok megkoszorúzásával kezdődnek az ünnepségek, majd a gyár és a gyár kiállításának megtekintése után a belvárosi templomban rendezendő orgonaverseny zárja le az első nap programmját. Másnap ünnepi istentisztelet után közgyülést tart a Cecilia-Egyesület és az Angster-gyár. A Jézus-szive templom orgonahangversenye fejezi be az ünnepségeket.

Pesti Hirlap

1942. nov. 10.

Angster József

A pécsi izr. zsinagóga orgonája fentitől 1867-ből, melyen a híres mester Párisban Cavaillé-Col-nál szerzett tapasztalatait értékesítette és Magyarországon az első modern szerkezetű orgona volt, szakértők véleménye szerint ma is számottevő mű.

Szőpécs 31. l.

Angster József

DÉNES GIZELLA: ÉG ÉS FÖLD KÖZÖTT
SZENT ISTVÁN TÁRSULAT kiadás
Regény Angster József, híres orgonakészítő mester küzdelmes éle
Füzve P 14.—, kötve ..... P

Könyvnapi kiadvány

1944.

Angster József

pécsi orgonagyáros
a cég megalapítója
és főnöke + 84 éves
korában Pécsett..
Vas. Lap. 1918. 397. l.

872. Ismer

A XIX. s

V. Ferdinánd.

Derékig, az osztrák c
fordultan és szembe nézve
ben ékköves jogart tart, ba
fogja. Az aranygyapjas-r
hordja és mellét a Mária
Lipót- és a vaskorona-ren
nek szalagjait is viseli. El
gyér haja, barkója és szen
szürke, arcza leberetvált.
piros bársonyból kétfejű
selyemkabát aranyhimzés
térben, balról az asztalo
figyelmünket.

Vászon, méretei 93·5 : 70
1898-ban Barcsay Gézánétól
tetett 1898 október 27-én.
21-én (198–899). — Az elszám
28-iki 5524 szvsz. határozat

Angster József

orgonagyáros

l. Erredeiés kiáll

I B. 24.1.

graf.

1773 **A. Hubert.**

(Sz. Lüttichben 1830. márczius 28-án.)

Marokkói lovas.

A hegyes vidéken út vezet a sziklák közt, hol egy arabs távozik szürke lován a háttér felé. A balra tekintő lovas kezeiben hosszú csövű puskát tart, melyet keresztbe téve tart. Fejét fehér kendővel kötötte be, burnusza kék, ruhája sárgás-fehér. A nyereg fája vörösre van festve s takaróját keleti szőnyeg képezi. Az égbolton három fehér felhőfolt van. Jelzése alól jobbra, összevont »*A H.*«

Aquarell, [illegible], méretei 41·5 : 27 cm.

1892: VIII. 386. — 1893: IV. 274. — 1894: IV. 61. — 1895: IV. 61. — 1896: IV. 64. — 1897: IV. 64. — 1898: IV. 64.

Vétetett 1891-ben. — Magy. Képt. 541 — Lisza 391.

424

Angster József

pécsi orgonagyáros

l.

Ezredévi kiáll.

I. B. 15. 1.

1892: V. 251. — 1893: V. 289. — 1894: V. 26. — 1895: V. 26. — 1896: V. 26. — 1897: V. 26. — 1898: V. 26.

~~A művész ajándéka 1888. — Magy. Képt. 490. — Ltsza 399.~~

— 1900: V. 26. — 1901: V. 26. — 1903: V. 26. — 1904: V. 26. — 1905: V. 26.

— Magy. Képtár 490. — Uj lelt. sz. 399. — 1905. átv. jegyz. 367. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2010, és a leltárban 2965. — A művész ajándéka 1888 deczember havában.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

M 490.
Ny 399

Wenglein 9 aj. 1888.

Augster

d.

Evang. templ.

425, 427, 429. d

Angerer József
pécsi orgonaépítő

l.

Schoen Károly - féle

19.-l.

Vallás- és Közokt. minister

VI. 309

Angster József

l.

Schoen Deákteri

8. l

Kröner Béla, városi tanácsnok

IX. 92.

Angster József

orgonagyáros

l -

Egyházm. Lap

1886. 314 l.

Tekintetes

Van szerencsém a tekintetes
hogy Varsányi Jánv
vezetőnek, tekintette
a drágasági körülm
pitottam meg, mit j
miltóztassék. –

Schuster Ferenc n
nyujtván számláját
bizottságot e számla
ujabb 1000 koroni

Angster József

mill. nagyérem

László

Közlezrkiáll

1770.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Angster József

orgonagyáros

+ Pécs 1918

d.

Gulyás Magyar írók

I. k. 596. h.

=

formanyelveket alakitottak ki a
gal lázas nyugtalanság párosul. A
llentmondásaiban azonban mégsem ta-
zet régi hagyománya. Ellenkezőelg:
uj,sajátos, modern formáknak minden
rökségének a lüktetését érezzük. A
a feltámadás harsonazugását. A ki-
~~t,mintha egy~~ uj világ ~~előtt állnánk~~, tárul elénk
néha egészen mesebeli. Vérrel telt
ki ez a müvészet,s mégis felismerjük
ek kitörölhetetlen pélyegét .
erelés helyére most uj vértezetek
ászóruhák,különböző fövegek kerültek,
lehetőségeket és feladatokat nyujtot-
uzák módjára usznak a levegőben,s az
rcsa kifejezést adnak az emberi arc-
ok kemény müvészeti alkotásait idézik
arkában helytálló hegyi csapatok só-

Angster József
orgonakészítő

lázad

Várady Baranya
I. 605. l.

MOB Kat. 3266.

-vezettető átmenetkori ka
hosszfala oly rosz állapotba
tatkozott legelső szükségne
szinü történetéről alólirtna
böven szól. – A templom m
viz csatorna, és a tampillére
A csatorna és az út mentéb
két támpillérének és a k
talált tagozatok szerint, f
A templom mögött lerö
tetett és a köfaragó mun
tetett.

A munkának na
vek elkészülte és elfoga
Budapest 1874 decemb

Angster József
orgonagyáros
† 1918. ?

l.

Kiss Pécs
30, 31. l. – 38. l.

fiai
Angster Emilás
Oszkár
orgonagyárosok
u. o.

székürésedés (sedisvacantia) idején vezető szerepe van az egyházi ügyek intézésében.

Camillus, l. *Furiusok*.

Camões, (Kamongsz) *Luiz de* (* 1524 Lisboa v. Coimbra, † 1580). A portugálok nemzeti költője. Mint kegyvesztett udvari költő katonának állott s részt vett az afrikai hadjáratban, hol félszeme világát vesztette. Az indiai hadjárat tízenhét évre vetette távol hazájától, hova koldusszegényen tért meg. Koporsó és szemfedő nélkül temették el, senki sem tudja hova. Mint lírikus is elsőrendű, világirodalmi dicsőségét azonban *Os Lusiadas* (A lusiadok v. Lusiada) c. nemzeti eposzának köszönheti (1572), melyben a földfedező Vasco de Gama személyén keresztül a világjáró portugál nép dicsőségét zengi. A gyönyörű hőskölteménny *Gregusz* Gyula fordításában magyarul is megjelent. — *C.* a hőse Kemény Zsigmond *Élet és áhrándi* c. regényének.

Camorra. Hihetőleg spanyol eredetű titkos társaság, mely Nápolyban az igazságtalanul elítélteket védelmezte a Napoleon és a Bourbon önkényuralom idején. Tagjai később önző célokból erőszakosságoktól sem riadtak vissza s mivel II. Ferenc nem tűrte őket, Garibaldi pártjára állottak. 1901-ben buktak meg véglegesen a választásokon.

Campagna (-panya), **di Roma**. A régi Latium, mely a pontini mocsarakban fut ki a tengerre. A Tiber mellékfolyói a tufával borított síkságot dombvidékké erodálták. Ilyen Róma híres hét halma. Az ókorban sűrű népességű C. a népvándorlás, a későbbi háborúk, az uralkodó nagy birtokrendszer és a malária következtében elnéptelenedett, kultúrában visszafejlődött. Csak télen, amikor

sík pedig az, mely az arcél két legkiállóbb pontjától, a homlokon a terhelytől (glabella) a két középső felső metszőfog alsó érintkezési pontjáig húzható. Nagysága emberen 70—82°, állatokon az arckoponya megnyultsága miatt sokkal kisebb. Jelentőségét régen erősen túlbecsülték.

Campoamor, *Ramón de* (1817—1901). A XIX. sz. legnépszerűbb spanyol költője. *Doloras* című, keserű humorral és nagy életbölcseséggel írt epigrammaszerű költeményeivel külön műfajt teremtett, melynek enyhébb változatait *Humoradas* címen gyűjtötte össze.

Campoformiói béke. Franciaorsz. és Ausztria között jött létre 1797 okt. 17., 18., a Leobenben (ápr. 18.) történt előzetes megállapodások alapján.

Campo-Santo (olasz = temető). Leghíresebb a pisai, mely a XIII. sz. művészetének gazdag tárát nyujtja.

Campus Martius (Marsmező). Rómában a Capitoliumtól É.-ra, a serviusi falon túl, a Tiberis mellett fekvő terület, amelynek déli részén a Comitia centuriatát tartották, míg az északi gyakorló- és játszótérül szolgált. Később itt pompás középületek emelkedtek, pl. a Pantheon.

Camuccini (-csini), *Vincenzo* (1771—1844). Nápolyi festő, a Mengs és David által alapított klasszicisztikus iskola egyik főképviselője Olaszországban.

Canaille (fr. kanájj), csőcselék, gazember.

Canal du Midi (fr. kanaldümidi), v *Canal du Languedoc*. A Garonnet és a Földközi-tengert összekötő csatorna, melyet «a két tenger csatornájá»-nak (Canal des deux Mers)

egy ∞ alakú görbe ; $k <$
akkor oly ellipszisre e
tengelye végpontjainál
$k > e\sqrt{2}$, akkor egyetle
(162 —1712) a bolygó
Kepler ellipszise helyébe
alapul venni. A C. sze
polarizációs jelenségnél.

Cassiodorus, *Flavius*
(485—578). Theodorikna
nak s utódainak római
bencéssé lett, hogy a tó
briai Vivarium kolostor
kenységével s kéziratol
a római kultúrát megm

Cassius Longinus, *C(*
Pompeius párti néptribu
neki, 44-ben praetorrá t
tussal együtt részt vesz
sában. 42-ben Antonius
mire öngyilkossá lesz.

Cassius Vecellinus, *Sp*
ben, 493-ban és 486-b
patricius létére a földf
megnyert plebs segíts
lenni és ezért 485-ben

Cassone (kasszóne), *G*
Olasz költő és Petőfi-fo

Castagnette (kasztan
sítésül csattogtatásra
faragott kis fa- vagy c
párosával zsinórral va
spanyolok jellegzetes z

Castagno (-anyó), *A*
Firenzei festő. Monum
zákét kérdelhetetlen

vári szentélykorlátnál azonban hiányzanak a falhoz támasz-
[illegible] szentély-
[illegible] nyleg,
[illegible] egcson-
[illegible] rabjai,
[illegible] és azt
[illegible] ült. A
[illegible] gy bár
[illegible] os, ki-
[illegible] lanabb,
[illegible] nos el-
[illegible] barokos
[illegible] topillér
[illegible] ykorlát
[illegible] alapján
[illegible] ll álla-
pítanunk, hogy mustrája két motívum egybefuzéséből alakul

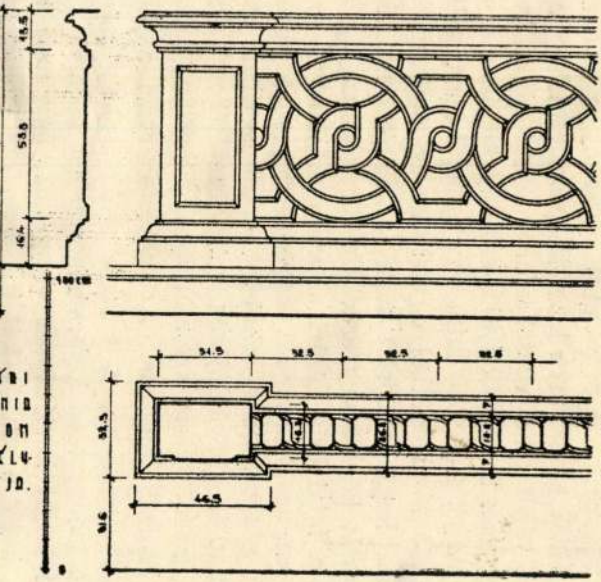

ábra, Szentélykorlát, Császár, plébániatemplom

Angster

orgonagpáros

l.

Csatkaisoprom mücnil

III. 45. l.

Angster

orgonaggartó

1896

l.

Wick Kassa kört

342. l.

A 197. sz. BAROSS cserké

Budapest, IV., ker. Bástya-u.

Csak egy pengővel járuljon cserkészünket elvihessük az

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Urunk! A

Az 1933. év nagy erőpróbája les

A nemzetközi világtáborozás. Ja kívüli követelményeket és feladatokat állí

A Baross Szövetség cserkésze részüket. Egyfelől a felelősséget érezzük, patok minden erejükkel részt vegyenek a szeretnénk, ha az ilyen ifjúsági világtal részesülhetne minden cserkészünk.

Elvünk, — amelynek eddig a j csületes munkája alapján mindig eleget

Angster József
orgonagyáros

l.

Magyarország ismeretéhez

I: 160-l.

FENYV
YVES

Angster József

a miskolci zene-
palota orgonája.
1925

Erd Bükk
6/.l.

5 Szeptember

Angster József és Fia

KALOCSAI
ÉRSEKI ORGONAÉPITŐK
PÉCSETT
ORGONA- ÉS HARMONIUM-GYÁR

KIZÁRÓLAGOS SZABADALOM.
HÁROM ARANY- ÉS EGY
ÁLLAMI EZÜST-ÉREM-
MEL KITÜNTETVE.

SÜRGÖNYCZIM:
ANGSTER PÉCS.

Pécs, 1904. január hó 15-én.

84 szám
1904.

Országos Műemlékek Bizottsága.

Budapest.

Miután a jaáki apátsági templom orgonája már hosszú idő óta kiszen van és felülvizsgáltatott s jónak találtatott, bátorkodunk a T. Bizottságot azon kérésünkkel megkeresni, miszerint az orgona árát 6800- koronát címünkre kiutalványozni kegyeskedjék, mert ilyen tekintélyes összeget nem nélkülözhetünk hosszabb ideig.-

Kérésünket ismételve s magunkat továbbra is nagybecsü pártfogásába ajánlva, maradtunk

Kitünő tisztelettel

ANGSTER JÓZSEF és FIA
ORGONA- ÉS HARMONIUM-GYÁR
PÉCSETT.

Angster József és fia

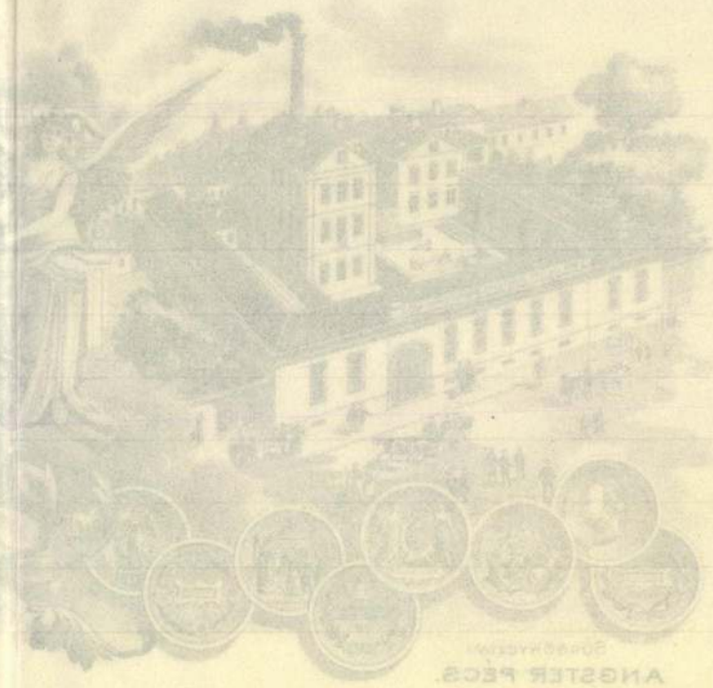

Angster József

Pécs, havihegyi Ha-
viboldogasszony Ká-
polnájának orgonája

Szőpécs 91. l.

Angster József

Pécs, Xaveri szent Ferenc kápolna (Makár u.) orgonája.

Szőr Pécs 97. l.

Angster József

készítette a jászberé-
nyi rk. főtemplom
orgonáját 1973-ban.

Blénjászberény 8. t.

ELEFON: 41-2-5

6 FILLÉRES
FŰSZER és

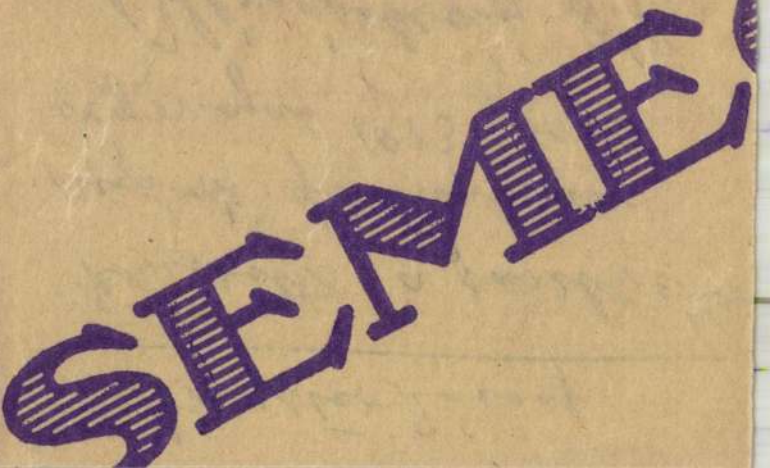

Angster József és
fiai

A nagedi fogadalmi templom
orgonáját Jenti
kisztelle
Repr.

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1930. 7-8 sz. 15. l.

KÉPES TÁBLÁK

Angster József
pécsi orgonaépítő
készítette az alábbi
iskola templomának
új orgonáját 1892-ben

Tóth György dr

A levai negyes-tanító-
rendi gymnasium
története 1815–1895 ig.
Leva, 1896.
176 l.

14 változatu

fűszer, csemege, papir
és irószer kereskedése
SZIGETVÁR

1905/6. edelenyi rk.
templom org.

1890. megnyitotta a
bpest Kálvinteri ref.
templom orgonáját.
meget 1830. Deutschmann
becsi orgonáépitő készi-
tett.

kir. ministernek folyó évi április
s a bpesti IX ker. állampénztárhoz
lata.

. állampénztárt, hogy a zolyomi vár-
álatainak költségeire Sztehlo Otto
épitészének hivatalos nyugtájára
ellett egyezerháromszázharminczegy
i és a vall. és közokt. minist.

Angster-cég

1895-ben átépítette
és nagyobbította az alabbi
székesegyház orgonáját.
1928 ban ugyanezek
a fenti cég javította és
tisztította.

Bedy Vince:
A győri székesegyház
ének- és zenekará-
nak rövid tört-
Győri Hemle
1931. 78. l.

BIBLIOTHECA CIVITATIS BUDAPESTIENSIS

FŐVÁROSI NY

BUDAPEST, V

Nagyságos

Dr Genthon Sz

Angster József

épitette a miskolci városi zenepalota hangverseny-orgonáját

Repr.

MAGYAR ◦ EPITOMUVESZET

1929. 4. 4. 33 l.

Y EST A TISZA PARTJÁN.

Angster József
építő

készítette az
edelényi R. templom
orgonáját 1905/6-
ban.

Nagy Gerő = Első
fogadalmi templom
Erzsébet Királyné
emlékére. Bp.
1905. 21. l.

használnám fel ha Pestre kellene
mennem, mert ha a reggeli vonat-
tal utazom már 4 órakor reggel
kell felszehelödni, és már oly korán
erkezem hogy Pesten még minden-
ki alszik,

Szíves értesítését kérve maradtam
kiváló tisztelettel

mannockay

multkoz elfeledtem fontit meg kér-
dezni.

egkezdésekor köteles a közoktatásügyi miniszériumnak ilyen minőségét bejelenteni. bélveg-

ban nincs-e oly dolog, amelyre nézve a nagy fontosságú érdekről szóló értesítésnek kellet történnie.

A csődtömeggondnok, a leltár megkezdésekor, köteles ilyen minőségét a minisztériumnak bejelenteni, bélyegmentes papiron terjesztve be igazoló okmányait.

2. §. *Az elővásárlási jog.*

63. czikkely.

Az elővásárlási jog gyakorlatára szükséges két hónapi határidő, a minisztériumnak a előző czikkely értelmében tett bejelentéstől számítandó.

A 60. és 61. czikkelyekben említett esetekben a határidő az ott említett értesítés keltétől számítandó.

64. czikkely.

Amidőn több tárgynak egyidejüleg történt felajánlása folytán a miniszterium a vásárlásokra szükséges összegek fölött nem rendelkezik, köteles a két hónapi határidő letelte előtt tudtára adni a birlalónak, hogy a határdőt négy hónapra hosszabbítja meg.

Angster József

és fia –

Készítette a miskolci
városi zenepalota orgo-
náját.

Az orgonaházat terverte
Wälder Gyula

Repr.
Magyar Építőművészet

1929. 5. sz.

Angster pécsi
orgonakészítő
Az 1895-96. renoválás
alkalmával javította
ez alábbi templom
orgonáját.

Gulyás József dr
A sárospataki ref.
templom. Sárospatak,
1942. 12. 1.

megküldeni szíveskedjék.

Viszonzásul bátorkod

tekezésemet megküldeni.

Elnézését kérve a za

Angster József

orgonaépítő, szül 1834 Kácsfalubán, több mint 800 orgonát készített, köztük a kassai székesegyházi és a budapesti Szent István-bazilika orgonáit. Szakmunkája: Az orgona történetéről. 1886.

Krück I. 22. l.

Lásd Szinnyei: Magyar írók

Angster József és fiai

épitettek a budapesti
Neuveti Zenede orgonáját
Sugár Viktor tervei szerint.

Geyer József: A művészi
orgona. Bp. 1917. 105. l.

Angster József és fia

állította az ~~[illegible]~~
orgonát az alábbi
templom részére

Nyáry Pál: A
pécsi ref. egyház
története. Pécs, 1908.
42. l.

A fülkén kivül elhelyezett ker
val megfelel a barok sémának.A

Angster József és fia

ivód

Magyar Pályázatok

1906. 11. 4. (A jászkiséri

róm. kath. templom)

A fenti templom

orgonáját kési-

tette

az orgonaházat

Nagy Virgil tervezte

Bajai ~~iparostanonczískola népkot~~.

~~VI. 224~~

Angster József

pécsi orgonagyáros

1913-ban készítette a

jászberényi nagytemplom

hatalmas orgonáját.

Blérencsy János:

Jászberény történelmi

emlékei. Jászberény.

1933. 8. l.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Angster, orgonakerzitő

wod
z

Nyári, Dr. Alexander

Der Dom zu Kaschau.
Bpest, 1896. 46-l.

T. 4930.

,juk az égő várat, amelyet a
en a Száva és az Unna egyesü-
ovasok küzdenek, az előtérben
jobbról egy előkelő foglyot

n Bosnia, vom Banno in Croaten
nt im Anfang des Septembr.

: A. Der Pasz und Handelstadt
radiska.

3 cm.

Angster József és fia

Készitette a pécs i orgal-
masrendiek szent Se-
bestyén templomának
orgonáját.

Szőr Pécs 33. l.

Angster József

pécs i orhonagyarós

Uj Magyar Sion

1879. 549. l. (A.

székesfehérvári országos

tárlat.)

14923/1 szám.

Hivatalból.

Dij átalányozva.

Angster

pecsi orgonakészítő

budapesti fasori luterá-
nus templom orgonája
sentitől 1905.

Győry Aranka dr.

Evangélikus templomunivés zet
Budapesten - Bpest 1935.
52. l.

.j-
sig-
ele-
ől-
,hogy
sza-
uta-
is
intz
a
lás
e-
le-
az
ajzok
alál-

Angszter József

A bpesti fasori ref. templom orgonája.

Magyar Építőművészet

1913. 6. szám

25. l. képpel

A vall. és közokt. m. kir. minisz
13.521. sz. a. kelt s a IX. ker.
letének másolata:

Utasitom az állampénztá
emlékek Országos Bizottsága megbi
l-től f. évi junius hó végéig hav
K tiszteletdijat bélyeges és az e
tamozott nyugtáira fizessen ki és
kiadáskép számoljon el.-

Angster József

orgonaépítő 1834–1918.
Párisban tanult, Pécsett
alapította az ország legnagyobb
orgonagyárát. Elméleti mű-
ve: Az orgona története,
leírjege és szerkezete. A
cég legkiválóbb alkotásai a
budapesti szent István-tem-
plom és a szegedi fogadal-
mi templom orgonája.

Katolikus Lexikon
I. k. Bp. 1931. 77. l.

tő erőssége, rajztudása.
Művészi tudását valószínüleg Nürnbergben szerezte. Művei stilusalkotoak a Szepességen.
/Németlipcsén több festett táblája./
/ Schürer-Wiese./

IRODALOM

Karel Sourek:
Kunst in der Slowakei.
292 ábr. 54 old.
Schürer-Wiese:
Deutsche Kunst in der Zips.-
350-351 ábr. 94 old.

JEGYZET

292

Angster

orgonaművész

készítette a vásárosnaményi ref. templom orgonáját.

Fábián Szatmár

326. l.

A magy.kir.vallás és közokt

329/908 eln.szám.

A m.kir,kormány
XXXV.t.c.értelmében közzéte
könyvnek a vezetésem alatt
részéből "Magyarország közo
lön lenyomatok kész ittetvén
az orsz.Bizottságnak
zennel megküldök.

Budapest.1908

Angster József

Kérvitette az újpesti ref. templom orgonáját 1892 ben.

Ugro 292. l.

ta

, mely ösney a l. pordányi
e állitás a költségeinek federés éhez
he mellett, a lajthapordányi r. k.
Sztehlo bttó épitész ur

ár

Rüschitz György
plébános

Angster József
orgonaépítő
szegedi dóm

Wód

Nemzeti Magazin
1930. nov. 9.

Keppel

Vegges

b. 82

1 Kat.

Montelius,

Oscar

Svenska fornsaker.

ordnade och förklarade af —

tecknade på trä af C. J. Lindberg.

II.

Jernåldern

(Sveriges Fornti[illegible]. Försök till framställning

Angster József

Orgonaépítőlég

A soproni ág. ev. templom orgonáját renoválta s az 1914-18. évés [illegible] rekvirált ón sipjait ugyanak pótolta 1927 ben.

Ziermann, Ludwig

Von Kirche zu Kirche, von Prädigtsätte zu Predigtstätte ... in unser Gotteshaus ... Sopron 1934. 45. l.

Debreczeni Városi Múzeum

VI. 311.

A vallás- és közoktatásüg

176.927-1919. szám.

B. XVII.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának,

Budapest.

F. évi augusztus hó 27-én 156. sz. a. kelt felterjesztésére tudomása és további eljárás végett másolatban kiadom.

Budapest, 1919. október hó 18.

A miniszter helyett:

Angster József és fia

~~jelen kelet és ügyszám alatt~~

~~oz intézett rendeletének másolata:~~

orgonagyáros

a lipótvárosi bazilika orgonája repr.

Magyarország Képes Albuma. Bp. é. n.

Lapszámi mincs

épbiztosság f. évi julius hó 16-án

natályát fentartani kivánván, uta-

~~ézett~~ rendéletével utalványozott

— Szt. István sírja 48
— — mauzoleuma 50, 116
— — koporsója (Kőtár) 152, 156—159, 246, CLXIII 1—2
— III. István sírja 48
— Nagy Lajos sírkápolnája 50
— I. Mátyás sírkápolnája 50
— Szapolyai János sírja 51
— társas káptalan 23
— — pecsétje 212
— egyk. Szt. Péter-templ. 48
— Szt. Ferenc-rendi kolostor 122
— Szt. Domonkos-rendi kolostor 122
— Múzeum, ókeresztény korlátpillér 8, 145, 9*
— — ereklyetartó mellkereszt 221, CCXXX 3
— — körmeneti kereszt 199, CCXXX 1
— — Mária alakja feszületről 199, CCXXX 2
— ón talált ékszerek (Nemz. Múz.) 239, CCXXIX 9—10

Kőtár

— oszlopfők 135, 136, 139, 233, 136*, CLV 1—3, CLVI 1
— basiliskus-oszlopfő 148

Angster József

orgonagyáros

l.

Bogyay Tamásdr

A jáki apátsági templom és szent Jakab-kápolna. Szombathély 1943.

97. l.

arczk.

Buday Ignácz báró (III. 145.

Angster J.

Orgonagjaros

vöd

2

Nyári, Dr Alexander

Der Dom zu Kaschau.

Bp. 1896. 46. l

zoktatásügyi minisztertől.

Bizottságának

Budapest IX.

Ráday utca 20.

Angster

orgonája a Szigetvári plébániatemplomban.

Hauptmann Pál és Hal Pál:

Szigetvári kalauz.

Szigetvár, 1925

34. l.

Nagyméltóságu Mini

Kegyelmes Uram !

Bátor vagyok a Mü
1936-37. évi költségvetési terve
mély tisztelettel fölterjeszteni
az esztergomi vár, királyi palo
sitására külön engedélyezett ös
ásatások és az ottani Lapidáriu
lentiád külön volt kegyes intézk

1./ Székesfehérvári bazilika fe

A Szent István ált
tavasszal haladéktalanul elkezd
jubileumi évre, 1938-ra az eszte
befejezzük. Szükség lesz a püspö
nyebb gazdasági épületek kisajá
a püspöki kerttel szomszédos já

2./ Az egri székesegyház romjai
letek és a környező terep rende

Angster

a dom orgonája
1896 -

vod
z
Ványai István -

A kassai nem Erné-
betdom rövid Galaura
Kassa c. n. 5. l.

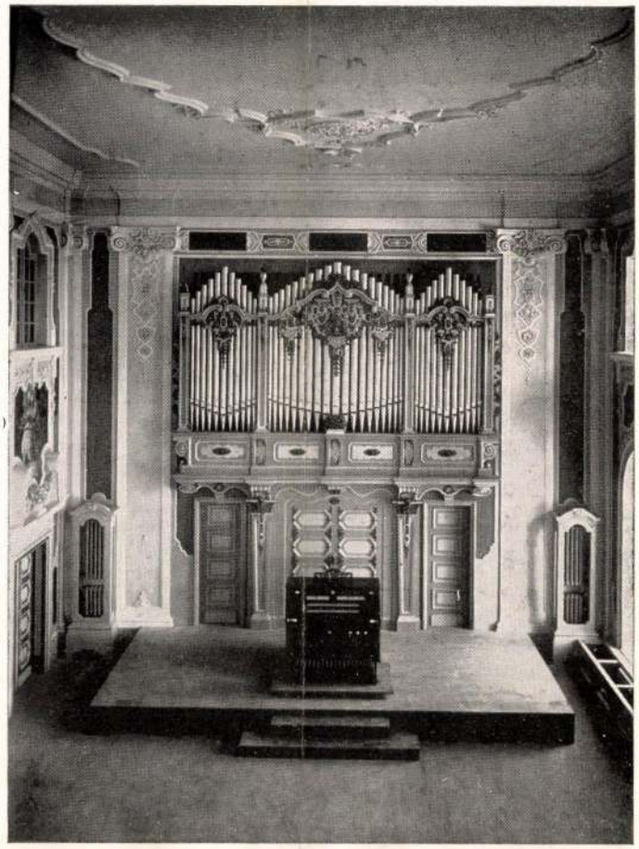

A MISKOLCI VÁROSI ZENEPALOTA HANGVERSENYORGONÁJA
KÜLSEJÉT TERVEZTE: WÄLDER GYULA MŰEGYETEMI TANÁR
ÉPÍTETTE:
ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONA- ÉS HARMÓNIUMGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, PÉCS

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONA- ÉS HARMÓNIUMGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG PÉCS

ORGONÁK

MŰVÉSZI KIVITELBEN. — ÁTÉPÍTÉSEK. — VILLAMOS FUJTATÓBERENDEZÉSEK. — HARMÓNIUMOK MINDEN NAGYSÁGBAN. — 1030 ÚJ ORGONA. — CSAK ELSŐ DÍJAKKAL KITÜNTETVE. — IRODÁNK: BUDAPEST, IV., SEMMELWEIS-UTCA 10.

TELEFON: 139—24 TELEFON: 139—24

Magyar Építőművészet

1930. 1. 7.

Angster József

Magyar Építőművészet
1930. 9. sz.

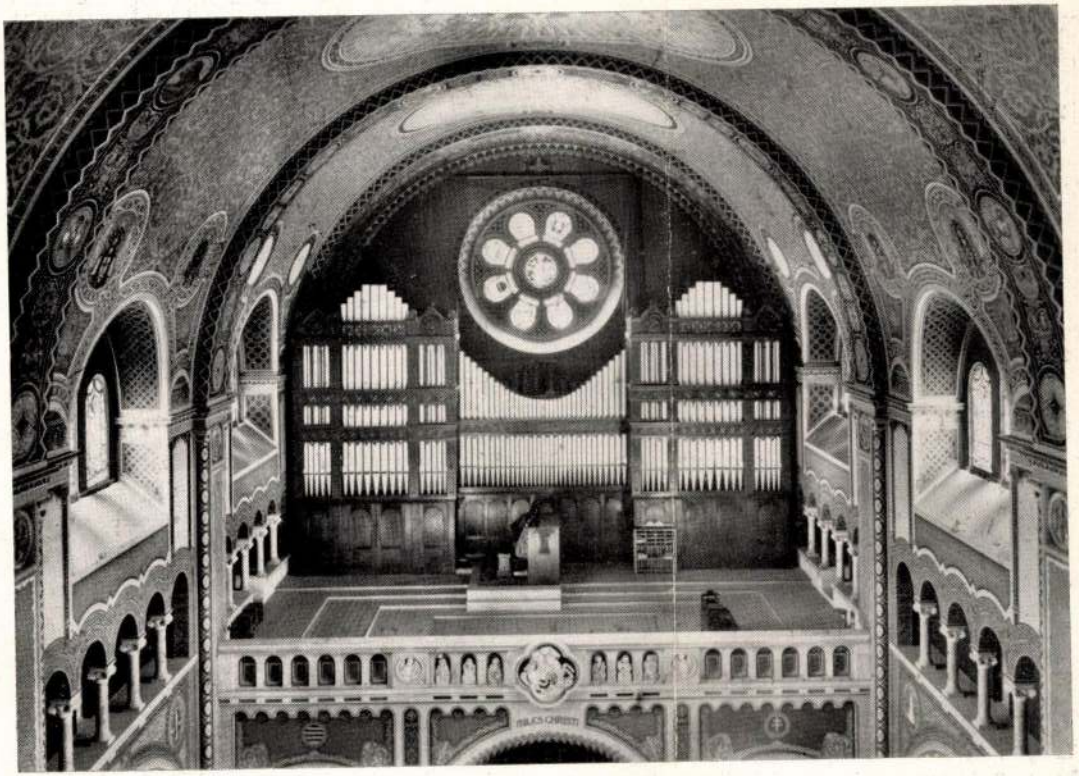

A SZEGEDI FOGADALMI TEMPLOM ORGONÁJA

ÖT MANUÁLOS, 101 JÁTÉKÚ, 7300 ALAPOT SZÁMLÁLÓ, ELEKTROMOS SZERKEZETŰ ORGONA. EURÓPA LEGNAGYOBB ÉS LEGMODERNEBB ORGONÁJA. — KÉSZÍTETTE:

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONA- ÉS HARMÓNIUM-GYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG **PÉCS**

Angster József

29.417/1930. VII.

Tervpályázati hirdetmény.

1. Debrecen szab. kir. város székházának megtervezésére pályázatot hirdetek a következő feltételek mellett.

2. A pályázat országos és titkos, azon résztvehet minden magyar honos építészmérnök, aki tagja a Budapesti Mérnöki Kamarának, vagy akinek jogosultságát a kereskedelemügyi minisztérium igazolja.

A terveket aláírni, jeligével vagy egyéb jellel ellátni nem szabad. A tervekhez mellékelni kell:

a) egy lezárt és lepecsételt borítékban a tervező nevét és lakását feltüntető névjegyét, valamint a mérnöki kamarai tagságát, vagy tervezői jogosultságát igazoló okmányt, e boríték felirata „Pályázó neve" géppel irandó;

b) egy másik lezárt és lepecsételt borítékban azt a címet, amelyre a pályaművet nem díjazás esetén a pályázó visszaküldeni óhajtja, e boríték felirata „Visszaküldési cím" szintén géppel irandó. A pályamű kettős egyenkint lezárt és lepecsételt borítékban küldendő be és pedig kizárólag postán, idegen feladó nevén, Debrecen szab. kir. város Polgármestere címére. A belső borítékon semmiféle írás, vagy jel nem alkalmazható. A külső boríték felirata „Pályamű Debrecen szab. kir. város székházának vázlatterveire", géppel vagy idegen írással irandó. Benyujtási határidő 1931. évi január hó 15. déli 12 óráig.

Minden pályatervcsomag az érkezés sorrendjében számot kap és a felbontásnál a bizottság minden egyes lapot ugyanazon sorszámmal fog megjelölni.

3. A tervpályázathoz készítendő 1 : 200 m. méretben alaprajz minden emeletről, legalább egy metszet és egy-egy homlokrajz az összes, egymástól eltérő homlokzatokról, szintén 1 : 200 léptekben, végül egy távlati kép 1 : 100 léptékben és műleírás, a távlat nézőpontját az épület sarokpontja előtt annak vonalára merőlegesen mért 78 m. távolra eső Ferenc József-út nyugati oldalán merőlegestől 36 métere a Kistemplomtól délre a helyszínrajzon X-el jelölt helyen — 200 méter magasságban kell választani — a képsíkot az épület „A" jelű sarkán át kell felvenni. A rajzok egyszínű kivitelben, keretezés és üvegezés nélkül kemény papirra ragasztva készítendők.

4. A részletes építési programmot és szabályozást feltüntető 1 : 5000 m. méretű helyszín- és 1 : 200 méretű telekrajzot Debrecen szab. kir. város műszaki ügyosztálya 12—14. órák között

Angster Emil

orgonacéptitő

vőd

Szabályzat, Orsz. Mag.

Orgonacéptitési —.

Bpest, 1918.

seknek. A 19. század polgári társadalmának legjobban megfelelő művészi kifejezési eszköz. Mégis jó két évtizednek kellett eltelnie, mire általánosan elterjedt, s megindult az a nagyarányú fejlődés, amit elsősorban a francia romantikusok hoztak létre. A litográfia fejlődésének tetőpontját külföldön, s nálunk is, a 30—40-es években érte el, de ezt a kísérleteknek hosszú sora előzte meg Európaszerte, már a század első éveiben.

Novák László „A magyar nyomdászat története" c. művének V. kötetében (26) azt írja, hogy az első magyarországi könyomdát Laszlovszky József budai polgármester állította fel 1799 körül, amely a Székesfővárosi Házinyomda csírája lett. Érdeklődésünkre forrásul egy a Székesfővárosi Házinyomda történetét tárgyaló kéziratot jelölt meg, amelyről sikerült a főegállapítanunk, hogy lovag Rhé (Rhédey) Rezső írta 1912-ben, de kiadásra ezideig nem került, s jelenleg Jauernik Nándor, a Szőv. Házinyomda ny. vezérigazgatója őrzi. Az ő szívességéből volt alkalmunk a kéziratot átnézni, ~~a kézirat~~ 29. oldalán olvassuk: „A sajtó a fennmaradt adatok szerint teljesen Senefelder típusú volt; a vele való elbánás céljából az eladó cég egy wieni nyomdászt küldött le Budára, aki megmutatta az eljárást . . . Hivatásos, tanult nyomdászok nem dolgoztak benne." Továbbá: „A munkák tisztán blankettákból, űrlapokból állottak, mint amire leginkább szüksége volt a

12.

t-sai

, melynek

Angster Emil

Nat. Pécs 1874. sept. 15

l.

Lex Magyars

4 a. l.

Angster Józsi

szül. Pécs 1876 aug. 8-

l.

Lex Magy Tás

4. a. l.

bons, Byrd emeli klasszikus magaslatra és az angol társasági élet ekkor itatódik át mély és egyetemes zenei műveltséggel. 1600 táján az álarcos játékok főuri szórakozása az opera útjat egyengeti s valóban, a puritán forradalom idején az efajta „*masque*"-ok már valósággal operaszerű méreteket öltenek (Matthew *Locke* művei). Zenés *masque*-ok, ünnepi színielőadások, valamint Shakespeare műveinek zenével kisért előadásai azután közvetlenül kaput nyitnak az angol operairodalomnak, mely 1690 táján Henry *Purcell*-ben talál legkiválóbb képviselőjére. Az angol zenetörténet e klasszikus méretű, rendkívüli drámai képzelettel és alkotóerővel felruházott főalakja csak rövid néhány évig működik s korai halála nem engedi, hogy kialakult formai hagyományt hagyjon maga után. Letűntével megkezdődik az olasz operairodalom beáradása Angliába s ennek szolgai divatja ellen *Händel* is — Purcell művének nagy folytatója az oratórium terén — hasztalan küzd angliai működése idején. Csak a víg-operának sikerül egyénibb hangot megütnie *(Gay* és *Pepusch* „Koldusoperá"-ja 1728; ennek az alapján és részben való felhasználásával írta K. Weill és Brecht a világháború utáni évek egyik legnagyobb sikerű operáját, a Dreigroschenopert). A XVIII. sz. vége óta Anglia sokkal inkább a széleskörű zeneművelésnek (énekkaregyesületek, Royal Academy of Music; zeneünnepségek, stb.), mint a zenei alkotásnak melegágya. Az európai áramlatok itt is képviselőikre találnak ugyan a XIX. sz. folyamán *(Field, Pearsall, Bennett, Sullivan)*, de egyéni kezdeményezés alig mutatkozik s jellemző, hogy az angol zenét 1880—90 táján olyan litterátus kultúrférfiak munkássága emeli vissza nemzeti és kulturális hivatásának magaslatára, mint *Parry*-é és *Stanford*-é. Viszont 1900 körül *Elgar* fellépése már bizonyos visszahajlást mutat a tiszta zenei igények felé s ugyancsak mélyebb zenei motivumokból fakad az új angol zene irodalma is, melyet túlnyomórészben a népi muzsika levegője inspirált *(Delius, Wood, Vaughan Williams, Scott, Goossens, Bax, Bliss, Holst, Walton)*. Ez a fejlődés szinte kezdettől fogva párhuzamosan halad az angol népdalgyüjtés munkájával, mely főként az 1900-as évek óta hivatkozhatik számottevő eredményekre (C. *Sharp* kiadványai).

Angora, *város,* l. *Ankara.*

Angoragyapjú, l. *Angora-házinyúl* és *Angorakecske.*

Angora-házinyúl, az egyetlen gyapjútermelő házinyúlfajta. Hazája Kisázsia. Gyapja 10—90 ezredmilliméter (mikron) vastagságú. Évi gyapjúhozama 2—300 gr, ennek értéke 10—23 pengő. Gyapjából kötött-szövött áruk készülnek. Legértékesebb a fehér angoragyapjú, mert az, feketén kívül, tetszésszerinti színre festhető. Tenyésztésével Angol-, Német- és Franciaországban nagyban foglalkoznak. Hazai tenyésztése is elterjedőben van, de egyelőre csak háziiparilag jelentős. Egy-két nagy üzemünk is létesült az A. gyapjának feldolgozására.

Angorakecske, nevét a kisázsiai Angora tartománytól nyerte, de Kisázsiától Kína Ny.-i határáig majdnem mindenütt él. Először a velencei Barbaro műveiben, majd 1580-ban, Bellonius leírásában találunk róla említést. 1864-ben a Fokföldön, 1894-ben pedig az E. Egy. Áll. D.-i részein (Texas és Oregon tartományokban) sikerült eredményesen letelepíteni. Az A. bundája 16—20 cm hosszú, gyengén hullámos, finomabb és durvább szálakból van összetéve. A gyapjú, mely az 1 és 2 éves állatokon a legfinomabb szálú, a korral fokozatosan eldurvul, úgy, hogy a 7 éves példányokon már nem is gyapjú, hanem durva szőrköntös nő, mely a textilipar szempontjából értéktelen. A lenyírt bundák *mohairgyapjú* néven kerülnek forgalomba. A mohairgyapjú lágyfogású, selyemfényű, szelídén ívelt. Színe legtöbbször fehér, néha sárgás, ritkábban szürke, vagy fekete. Az É. Egy. Áll.-ból származó mohairgyapjú kevésbé értékes, mint a fokföldi és kisázsiai, mert rövidebb szálú és durvább. Az angora- vagy mohairgyapjút leginkább plüss- és bélésszövetek gyártására használják.

Angoramacska, a házimacskák egyik közkedvelt díszfajtája. Több színben fordul elő, legkedveltebb a fehér. Szeme kék, sárga

Angoramacska

v. egyik kék, másik sárga. A kékszeműek süketek. Kényes, igényes; hosszú, selymesszőrű szobamacska. Prémjének nincs szücsipari jelentősége.

Angoraprém v. *angorajuhprém,* így nevezi helytelenül a szőrmekereskedelem az angol lincoln és leicester juhfajtáknak többnyire festett állapotban és főleg angorakecskeprém utánzása célzatával forgalomba hozott prémjét. Olcsóbb prém. (L. még *Smasen-prém.)*

Angora-tengerimalac, a házi tengerimalacnak (l. o.) hosszú, némelykor borzasszőrű változata.

Angosthura-keserű, igen keserű hollandiai likőrfajta. Szesztartalma 42%. Kininfa- és angosturafakéreg felhasználásával készül s a ceylonfahéj, kardamon, gyömbér és narancs aromás anyagait szeszes perkolációs

val (átszűrődéssel) viszik bele a likőrbe. Cukortartalma kb. 5%.

Angot [angó] *Alfred*, francia meteorológus, *1848. †1924. 1907-től a francia központi meteorológiai intézet igazgatója. Szakirodalmi munkássága jelentős.

Angot asszony lánya *(La fille de Madame Angot)*, francia daljáték, szövegét írta *Clerving, Giraudin* és *Koning*, zenéjét *Lecocq* (1873). Első magyar előadása az Operaházban 1897 ápr. 23.

Angoulême [angulem], a francia Charente département és az azonos nevű arrondissement székhelye, (1931) 36.699 lak. Nagyon régi püspöki székhely, a XI. sz.-ban épített, szép székesegyházzal. Múzeum, könyvtár. Papír-, lakk- és fegyvergyártás, borkereskedelem.

Angoulême [angulem] *Charles de Valois, duc*, IX. Károly francia király törvénytelen fia, *1573. †1650. Eleinte IV. Henrik francia király híve, később összeesküdött ellene s ezért halálra ítélték (1604). Az ítéletet kegyelemből életfogytiglani fegyházra változtatták, majd 1616-ban szabadon bocsátották. Ezután mint hadvezér tűnt ki, 1617-ben Soissonst ostromolta s 1619-ben Angoulême hercege lett.

Angoulême *Louis Antoine de Bourbon*, X. Károly francia király fia s Franciaország trónörököse, *1755. †1844. A francia forradalom kitörésekor atyjával, Artois grófjával elmenekült Franciaországból s az emigráció egyik vezére volt. Napoleon bukása után visszatért Franciaországba. A spanyol forradalmi mozgalmak elnyomására 1823-ban francia csapatok élén Spanyolországba vonult, bevette Trocadero várát s ezért a „Trocadero hercege" címet kapta. Atyjának uralkodása alatt a reakció élén állt. A júliusi forradalom kitörésekor lemondott trónörökösödési igényeiről és külföldre menekült.

Angra (A. do Heroismo), festői fekvésű portugál városka, körzetszékhely az Açori szigetekhez tartozó Terceirán. (1930) 11,072 lak.

Angrecum, a kosbor- (orchidea-) félék családjába tartozó afrikai növénynemzetség, 130 fajjal. *A. sesquipedale*, madagaszkári faj, virágjának ½ méteres sarkantyúja van. *A. aphyllum*, levéltelen. A kertészetben az A.-ot gyönyörű, illatos virágaiért termelik. A melegházban a párás meleg, de igen tiszta levegőt szereti. Polypodium, Sphagnum és cseréptörmelék keverékében él. Legtöbb fajtája télen virágzik. Mint vágott virág értékes.

Angster *József*, kiváló orgonaépítő, *1834. †1918. Mesterségét Bécsben sajátította el, majd német- és franciaországi tanulmányok után Pécsett telepedett meg (1866). Vállalatát *Emil* és *Oszkár* fiai folytatták. Az A. orgonaépítő-cég legnevezetesebb művei: a budapesti Szt. István-bazilika 65 játékú (1905), a szegedi Fogadalmi-templom 100 játékú (1929) orgonája.

Angstr. *(Aongstr., Aongstroem)*, *Ångström* J. svéd botanikus nevének rövidítése. Ångström főleg a mohok kutatásával foglalkozott, †1879.

Ångström *Anders Jonas*, svéd csillagász és fizikus, *1814. †1874. Főleg színképelemzéssel foglalkozott. Az 1868-ban megjelent Spectre normal du Soleil c. színképkatalógusában elsőnek rendezi hullámhosszuk szerint a Fraunhofer-féle vonalakat. A hullámhossz egységéül a milliméter tízmilliomod részét választotta. Ezt az egységet később róla nevezték el.

Anguidae, kígyóalakúak, a gyíkok egyik családja. Lábuk elvesztése következtében lettek kígyószerűekké. A család nálunk is közönséges tagja a törékeny kuszma *(Anguis fragilis)*.

Anguillulidae, a fonálférgek (Nematoda) rendjébe tartozó, apró férgek. Az iszapban v. szerves folyadékokban, egyesek, mint élősködők, más állatok belsejében élnek, mások pedig növények élősdiei s mint ilyenek, nagyon kártékonyak (pl. a „búzaféreg", *Anguillulina tritici;* a „répaféreg", *Heterodera Schachti)*.

Anguisciola *Sofonisba*, olasz festőnő, *1527. †1623. Sokoldalú tehetség (zene, irodalom), főképp képmásokat festett hazájában és Spanyolországban. Egyik Madonnája a Szépművészeti Múzeumban látható.

Anguis fragilis, l. *Kúszma*.

Angulea, a kosborfélék családjába tartozó növénynemzetség. 3 faja Amerika trópusi részén él, hártyás virágajka feltűnő.

Anguria, a tökfélék családjába tartozó növénynemzetség, 17 faja Amerika trópusi vidékein él. Az A.-tök „Isten gyalulta", v. „laskatök" néven elterjedt főzelék-tökféle. Alakja majdnem gömbölyű, zöld héja fehérrel márványozott, igen kemény és vastag, ezért télen is sokáig eltartható. Vetése áprilisban előre elkészített fészkekbe történik. Felhasználása előtt gyalulni nem kell, mert főzés közben magától szeletekre esik szét.

Ángy, többértelmű, rokonságot jelentő szó. Helyenkint az idősebb fiútestvér feleségét, másutt általában a fiútestvér feleségét, általánosságban pedig egyszerűen a sógorasszonyt nevezik Á.-nak.

Angyal (a görög *angelos*-ból, a. m. küldött), test nélküli tiszta szellem, Istennek az égi seregek urának küldöttje. A Biblia szerint az A.-ok az égben Istent dicsőjtik, a földön isteni küldetésekben járnak el. Az Ótestamentum névvel csak Gábrielt és Mihályt, Tóbiás könyve Rafaelt nevezi. A.-csoportok neve: Szeráfok, Kérubok. A babiloni és iráni hatás alatt kifejlett apokríf és talmudi A.-tan számos A.-t ismer, köztük négy arkangyalt: Gábrielt, Mihályt, Urielt és Rafaelt. Gonosz A.-ok (a halál A.-án kívül) Asmodáj és Samael; bukott A.-ok: Semhazaj, Azael. A kat. egyház ta-

Uj Idők Lex. II. k.

pikus tájain, Madagaszkáron és a Maszkarenákon honos. Erőteljes növények, többnyire szép, nagy virágokból összetett fürtvirágzattal. A madagaszkári *Angrecum eburneum* Thou. gyakran kultivált. PALIK P.

Angster *József*, orgonaépítő, szül. 1834 júl. 7-én Kácsfalun (Baranya m.), megh. 1918 jún. 9-én Pécsett. Fiatal korában Párisban tanult, 1867-ben pedig Pécsett kisebb műhelyt alapított, melyből ma már virágzó nagy orgonagyár lett. Itt készült 1905-ben a budapesti Szent István-bazilika széphangú, 65 játékú orgonája is. Halála után nagyképzettségű fiai és tanítványai: *Emil* és *Oszkár* vették át a gyár vezetését. 1925-ben ők építették át a Zeneművészeti Főiskola Voigt-féle orgonáját. Legnagyobbszabású művük a szegedi Fogadalmi-templom részére Geyer József tervei szerint 1930-ban épített 166 játékú orgona, mely nagyságát tekintve Magyarországon az első, Európában pedig a második helyen áll (a passaui dóm orgonája 207 játékú). HARMAT A.

Angstr., növénynevek után *Angstroem Johan* svéd botanikus nevének rövidítése. Szül. 1813 szept. 24-én, megh. 1879 jan. 19-én. Főleg bryológiával foglalkozott.

Ångström (ejtsd: *ongström*) *Anders Jones*, svéd származású fizikus és csillagász, szül. 1814 aug. 13-án Lögdőben (Svédország), megh. 1874 jún. 21-én Upsalában. 1858-tól haláláig a fizika tanára volt az upsalai egyetemen. Az asztrofizika tudományának megalapítója. Ő volt az első, aki csillagszínképeket vizsgált, először ő tudta pontosan megmérni a Nap színképében a Fraunhofer-féle vonalak hullámhosszát. Róla nevezték el a hullámhossz mérésére használt egységet, a tízmilliomod millimétert *ångströmnek*. Művei: *Recherches sur le spectre solaire* (Berlin, 1869); *Sur les spectres des gas simples* (Upsala, 1871). Fia *Knut*, szül. 1857 jún. 12-én Upsalában, ugyanott a fizika tanára. HAMPEL L.

Angszter (ném., a latin angulus, szűk szóból), öblösüvegből szabadkézzel alakított, szájjal fuvott palack, amelyet a XVI. sz.-ban elterjedten használtak. Teste hullámos vagy csavaros, nyaka bordás, vagy több csőből csavarszerűen fonott, szája csészeszerűen kiszélesített. Jellemző példányait a nürnbergi germán múzeumban őrzik. KNAPP O.

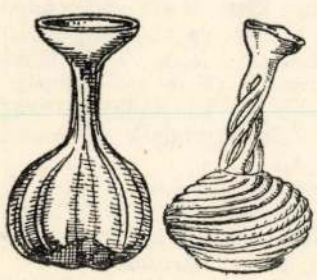

Angszterek a nürnbergi múzeumban

Anguidae (áll.), kígyóalakú gyíkfélék, a gyíkok egyik családja, melyre jellemző a

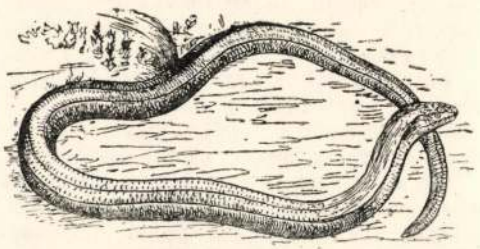

Európai törékeny gyík

többek között, hogy alakjuk a lábak elcsenevészedése folytán a kígyókéhoz hasonló. A család leggyakoribb és nálunk is gyakori képviselője az *európai törékeny gyík* (Anguis fragilis L.). SOÓS L.

Anguilla *Cuv.* (áll.), az angolnanemzetség tudományos neve.

Anguillula aceti *Ehrbg.* (áll.), az ecetféreg tudományos neve.

Anguillulidae (áll.), a fonálférgek (Nematoda) rendjébe tartozó apró férgek, amelyek az iszapban vagy szerves folyadékokban, ritkábban állatok belsejében élnek, egyesek pedig a növények élősdiei és mint ilyenek, nagy károkat okoznak. SOÓS L.

Anguillulina tritici *Steinbuch* (áll.), a *búzaféreg* tudományos neve.

Anguis (lat.), a. m. kígyó, azonban az *Anguis fragilis* a törékeny gyík.

Anguisciola (ejtsd: *ángoisó'là*) *Lodovico gróf*, pápai kamarás 1596 nyarán a gyulafehérvári udvarban adta át Báthory Zsigmond fejedelemnek VIII. Kelemen pápa ajándékából azt a felszentelt süveget és hadvezéri pálcát, amelyekkel az előző nyáron havasalföldi hadjáratában Szinán basán aratott diadaláért kitüntette. Iratait Veress Endre adta ki (1909-ben) *Erdélyi pápai követek jelentései* c. művében. VERESS E.

Anguloa *Ruiz Pav.* (növ.), az *Orchidaceae* család génusza, a perui és kolumbiai Andokban honos. Az *Anguloa Clowesii* Lindl., *A. uniflora* Lindl. és *A. Ruckeri* fajokat gyakran kultiválják. PALIK P.

Angulus (lat.), a. m. szög, szöglet. Szorosabb értelemben angulus alatt az állkapocs szögletét értjük, ahol az állkapocság hátsó körvonala összetalálkozik az állkapocs testének alsó körvonalával. BARTUCZ L.

Gyarmathy Lex. III. k.

trikus magasságméréseivel tűnt ki. Munkái közül kiválik: *Traité élémentaire de météorologique* (Paris, 1899. 2-ik kiad. 1907). MASSÁNYI E.

Angot asszony leánya (La Fille de Mme Angot), Clairville és társai népszerű operettje, melynek zenéjét *Lecocq Charles* írta (1872). Nálunk is sokat játszották a mult század utolsó évtizedeiben, 1875-től kezdve; Lecocq új irányt nyitott vele az Offenbach-féle parodisztikus operettekkel szemben.

Angoulême (ejtsd: *ãgulêm)*, Charente francia département székhelye, (1921) 34.895 lak. Vasúti csomópont. A régi várost a várfalak és erődítmények helyén széles parköv veszi körül, a külvárosok ezeken kívül épültek. Székesegyháza 1128-ban román és bizánci stílusban épült. Szép épületei a városháza, régi lelencház, könyvtár, színház. P. ORMÓS J.

Angoulême *Charles de Valois, duc d'*, szül. 1573 ápr. 28-án, megh. 1650 szept. 24-én. IX. Károly francia királynak egy évvel halála előtt Touchet Máriától született törvénytelen fia. Nagyanyja, Medici Katalin vagyonából örökölte Auvergne grófságot, amelynek címét is fölvette. Anyját Balzac d'Entragues François márki vette nőül, a tőle született leány, *Henriette* (Verneuil marquise) IV. Henrik kedvese lett, ami miatt Angoulême herceg 1601-ben a szavojai, Biron és Bouillon hercegek által szőtt összeesküvéshez csatlakozott. 1604-ben új összeesküvést szőtt, ami miatt testvérét IV. Henrik kolostorba záratta, de aztán csakhamar szabadon bocsátotta, Angoulême halálos ítéletét pedig örökös fogságra változtatta. 1616-ban szabadonbocsátották és visszaadták lovastábornoki rangját. 1620-ban szerezte meg Angoulême hercegségét, ugyanez évben mint követ megkötötte az ulmi szerződést. 1627-ben a La Rochelle alá gyűlt sereget vezette. Első házasságából született fia, *Henrik* örökölte hercegségét. TÖRÖK P.

Angoulême Charles herceg

Angoulême *Louis Antoine de Bourbon, Angoulême hercege*, szül. 1775 aug. 6-án Versaillesban, megh. 1844 jún. 3-án Görzben. Legidősebb fia volt X. Károly királynak. 1792-ben Németországban élére állt a francia forradalom leverésére emigránsokból alakult hadtestnek s mikor az feloszlott, Edinburghban telepedett le. 1799-ben feleségül vette XVI. Lajos egyetlen leányát, 1814-ben Saint Jean de Luzban maga köré gyüjtötte a legitim királyság híveit, márc. 12-én bevonult Bordeauxba és XVIII. Lajost királlyá kiáltotta ki. 1815 áprilisban, mikor meghiusult az a kísérlete, hogy feltartóztassa a visszatérő Napoleont, Spanyolországba menekült. 1823-ban megbizatván a spanyol forradalom elfojtásával, május 24-én bevonult Madridba és aug. 30-án Cadiz mellett rohammal bevette a Trocaderót. XVIII. Lajos halála után, mikor atyja elfoglalta a francia trónt, mint trónörökös, titkos ultraroyalista üzelmeket támogatott. 1830-ban a júliusi forradalom következtében atyjával együtt a bordeauxi herceg javára lemondott a trónról s X. Károllyal együtt Holyroodban, Prágában s végül Görzben telepedett le.

Felesége, *Angoulême Marie Thérèse Charlotte*, XVI. Lajos és Mária Antoinette leánya, szül. 1778 dec. 19-én Versaillesben, megh. 1851 okt. 18-án Frohsdorfban, Bécsújhely közelében. Már gyermekkorában kitűnt észbeli tehetségével és akarateréjével. 1792-ben bebörtönözték, 1793-ban elszakították anyjától, látta lehullani szüleinek fejét, 1795-ben cserefogolyként Bécsbe került és 1799-ben ment férjhez Mitauban. XVIII. Lajossal visszatérve Párisba, Napoleon közeledtekor igyekezett megóvni Bordeaux hűségét. Napoleon mondotta róla: «Ez a hercegnő az egyetlen férfi a Bourbon családban». A hercegnő 1830-ban, a második restauráció után Angliába ment s végül unokaöccsével, Chambord gróffal Frohsdorfba vonult vissza. Hátrahagyott iratai: *Mémoire écrit par Marie Thérèse Charlotte de France sur la captivité de ses parents (1892)* és *Journal de la duchesse d'Angoulême 5 oct. 1789—2 sept. 1792 (1893).* BALLA M.

Angoulêmei hercegnő körte, francia eredetű és már 1809 óta ismeretes. Egy angersi faiskolatulajdonos nevezte el először Franciaországban és Németországban termesztették. Nagy, sőt igen nagy körte, zömök, széles talpú és tompa csúcsú, zöldessárga, majd sárgászöld. Elsőrendű asztali és piaci fajta. Fája piramisalakú, bőven terem. Nagyban való termesztésre ajánlott: Jász-Nagykun-Szolnok, Moson, Pest, Somogy, Zala vármegyék területére. *(Színes kép 530. o.)* KARDOS Á.

Angra *(do Heroismo)*, az Azori szigetek fővárosa Terceira szigetén, (1920) 10.057 lak. Portugália birtoka, püspöki székhely.

Angra Majnju, lásd: *Ahrimán.*

Angrecum *Thou.* (növ.), a *Kosborfélék* (Orchidaceae) génusza, mintegy 15 faja Afrika tró-

utalást erre a cégre. A múzeum segítségével egyetlen adatot találtam. Pécs Baranyai Címtár, 1930. 236. oldalán: *Bingold Kálmán*, Siklósi-út 12. Zongorahangoló és -javító. Ebből az adatból nem lehet megtudni, hogy a kemsei orgona építőjéről van-e szó, vagy pedig hasonnevű fiáról, rokonáról.

21. KEMSE

Tábla: „Bingold Kálmán orgona- és harmónium műintézet. Pécs, 1913."

Mechanikus, C–Cisz oldalas, pedálos orgona.
Manuál: 51 hang, C–d-ig. (Lásd: Harkány!)
Pedál: 22 billentyű, 12 hang, ismétlős.
6 kézi regiszter.

Diszpozíció:	**Bourdon**	**8'**	**Pedál: Subbass 16'**
	Silvestrina	**8'**	**Ped-man. cop.**
	?		**12 hangra.**
	Oktáv	**4'**	

A 3. sípsor nagyon hiányos.

Kemsén van megyénk legkisebb temploma. A szószék mellett a földszinten van az orgona. Már a tervezés szerint is praeorans tanító szolgálatára rendezték be a templomot. (Épült 1913-ban.) 1948. óta elhagyottan állt a hangszer. 1963-ban *Stach Mihály* orgonaépítő baráti alapon annyira rendbetette, hogy a manuál három sípsora megszólaltatható lett. 1970-ben, amikor átkerültem Luzsokról Magyarbólyba, az orgona újból elnémult és napról napra romlik. Ma már a hangszer használhatatlan. Erősen szúvas.

D) *Mechanikus Angster-orgonák*

Angster József (1834–1918)

Az ősök Ausztriából költöztek Baranyába, mint telepesek. Az elsőszülött fiú, József, egy tál lencséért odaadta öccsének az elsőszülöttségi jogot és elindult mesterséget tanulni. Eszéken tett asztalosvizsgát 1853-ban. Ezután következett a 12 éves vándorút: Temesvár–Bécs–Berlin–Köln–Luzern–Párizs. Hazaérkezése után Kácsfaluban ajánlatot kapott a pécsi zsidótemplom orgonájának a megépítésére, melyet rövid meggondolás után elfogadott. 1867-ben Pécsett lakást bérelt, megkezdődött önálló iparos élete. A század végére már 100 munkással dolgozott a József utca 28–30. szám alatt levő műhelyében-gyárában. Az ón sípokat először Párizsból rendelte meg, de 1874-től már ő maga önti ezeket. Az első gépet 1893-ban engedte felszerelni gyárába, de nem tartotta kifizetődő vállalkozásnak, mivel olcsó volt a munkaerő. Idegenkedett minden géptől, modernizálástól.

Angster Emil (1874–1939)
Angster Oszkár (1876–1941)

Angster József a gépesítést, villanyvilágítást az ott dolgozó fiai erőltetésére fogadta csak el. 1896-tól kezdve „Angster és Fia" a cég neve.

Az alapító halála után fiai vezették a gyárat. A két fivér a II. világháború idején meghalt.

Angster József (szül.: 1917.)
Angster Imre (szül.: 1916.)

Ettől kezdve a két fiú egy-egy gyermeke, az öreg Angster unokái vették át a gyár szellemi irányítását.

1950-ben a gyárat államosították, az orgonagyártás és -javítás megszűnt. Az állami gyár áttért bútorok gyártására.

Orgonáik

Angster József hosszú vándorútja során a romantikus orgonákat ismerte és kedvelte meg. Végtelen előnyük a mély fekvésű sípsoroknak a hangmagasság tartása. A jól felépített Angster-orgonák évtizedekig eljárnak hibátlanul, karbantartás nélkül. A pneumatika segítségével tetszés szerinti könnyűvé tették a billentést, a kopulázást. Az orgonák hangja mély, búgó, erős. A 3–4 sípsoros kis pozitív-orgona is betölti hanggal a templomot. Külső formájukban mutatósak a hangszerek, sok síp került a látható, díszes részre. Olykor becsap bennünket a fél karzatot betöltő proszpekt, mivel mindössze egy négy sípsoros, ismétlő pedálos mini orgonát takar el.

A nagyobb gyülekezetek már a XIX. sz.-ban megépíttették orgonáikat, így a XX. sz.-ban a kis gyülekezetek vásárolták meg minél olcsóbban a tömeggyártású kis orgonákat vagy harmóniumokat. A II. világháború előtt minden gyülekezetünkben megtörtént a hangszervásárlás. Könnyű volt, mert az Angster-cég azonnal vállalta harmónium és orgonaharmónium szállítását, és néhány hetes határidővel az orgona felállítását. A problémák most sűrűsödnek: megyénkben már több mint 30 éve nincs javító-karbantartó kisiparos.

22. SELLYE

Tábla: „Angster József Pécsett, 1872."

Mechanikus, pedálos orgona.
Manuál: 54 hang, C–f-ig.
Pedál: 18 billentyű, 12 hang. Ismétlős.

Diszpozíció: Manuál:		Pedál:	
Principál	8'	Subbass	16'
Bourdon	8'	Violon	8'
Copula	8'	Lábtritt:	
Octáv	4'	Ped-man. cop. 12 hangra	
Flauta dolce	4'	Tremolo	
Mixtur 3 sor	2'	Redőny.	

Az egész mű redőnyben van, a proszpekt kivételével. Hatásosan működik. Az orgona a templom karzatán áll, használatban van.

23. SIKLÓSNAGYFALU

Felírásos táblája nincs. Belső részeiben megtaláltam az A. J. monogramot kék zsírkrétával. Bizonyára Angster-mű. Az 1886-os püspöki látogatás jegyzőkönyve így örökítette meg az orgonavásárlást: „Az orgona vétetett 1880-dik évben 460 forinton. 6 változatú; óhajtandó kibővítése, mert ünnepnapokon hangja majdnem elenyészik. (Gen. Vis. jkv. 1886.)

Mechanikus, pedálos orgona.
Manuál: 49 hang, C–c-ig.
Pedál: 24 billentyű, C–h-ig. 12 hang, ismétlős.

Folyamatos használatban van, a templom karzatában áll. Kezdetleges formában villanymotort építettek melléje, amely a lábtaposót mozgatja ritmikusan és így a

ANGSTER orgonaépitő család

Baranyai Helytörténetirás 1989.

Angster család X

Betétek és visszafizetési garanciák

A takarékszövetkezetekben elhelyezett pénz miatt se kell aggódni (5. oldal)

Új Dunántúli Napló

KÖZÉLETI NAPILAP

IV. évfolyam, 94. szám
1993. április 6., kedd
Ára: 13,80 Ft

A német védelmi miniszter Budapesten

Für Lajos honvédelmi miniszter meghívására hétfőn hivatalos látogatásra hazánkba érkezett *Volker Rühe német* védelmi miniszter. A vendéget fogadta Göncz Árpád köztársasági elnök. Tegnap Budapesten megkezdődtek a magyar–német védelmi miniszteri tárgyalások.

(Tudósítás a 2. oldalon)

Antall Józsefnél a VMDK küldöttsége

Antall József miniszterelnök hétfőn hivatalában fogadta a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének delegációját, amely *Ágoston András* elnök vezetésével tartózkodik Budapesten. A boszniai válság rendezésén túlmenően külön is szóba kerültek a gazdasági embargó okozta súlyos problémák, valamint a vajdasági magyarság autonómia törekvései. (MTI)

Megoldódik Üszögpuszta vízellátása

Olyan mértékben tönkrement Üszögpuszta vízellátását szolgáló üzemi hálózat, hogy hovatovább járványveszély fenyeget. Pécs ugyan kapott céltámogatást a közüzemi vízhálózat felújítására, de ilyen csak közterületen építhető és üzemeltethető, az üszögpusztai telep közút funkciójú területei viszont a Pécsi Állami Gazdaság kezelésében vannak. A feladat megoldására megállapodás született a Pécsi Önkormányzat és az állami gazdaság között: az utóbbi mintegy 8,5 millió forint értékű közterületi ingatlan ad át ingyenesen az önkormányzat tulajdonába, az pedig településrész közüzemi vízrendszerbe kapcsolásakor a gazdaságnak rácsatlakozási lehetőséget biztosít. A megállapodás eredményeként nemcsak Üszögpuszta ivóvízellátása oldódik meg, de társulati úton a csatornázás is kiépülhet.

Húsvéti tojáshímzés és gyermekjátékok

Országos húsvéti tojáshímző bemutatót és vásárt rendeznek április 8-án, csütörtökön Pécsett a Széchenyi téren. Ugyanitt 11 és 12 órakor 400 baranyai kisiskolás népi gyermekjátékkal szórakoztatja a közönséget. A két időpont között a Jókai és a Színház téren tavaszi gyerekjáték-fűzért mutatnak be.

Sokat kell várakozni a román határon

Nagylaknál a kilépő utasoknak 34, a kaminoknak pedig 40 órát kellett várakoznia hétfőn reggel – mondta el az MTI-nek a Határőrség szóvívője. *Krisán Attila* arról is tájékoztatást adott, hogy a beutazási feltételek hiánya miatt a szokásosnál jóval több utast, összesen 14 ezer 200-at kellett a hét végén visszaküldeni a magyar határról. Elfogtak 94 határsértőt, közülük 80-an kifelé próbálkoztak. Az osztrákok 34 illegálisan belépőt adtak vissza a magyar határőröknek.

A határsértők nagy többsége román és délszláv állampolgár volt. (MTI)

Milyen lesz az Orvosi Kamara?

Eltérő vélemények a törvényjavaslatról

Hétfőn délután megkezdte e heti plenáris ülését az Országgyűlés. A törvényhozók elsőként kormányzati és képviselői indítványok napirendre tűzéséről döntöttek az Országgyűlés hétfő délutáni plenáris ülésén. Sürgősséggel vették fel a megtárgyalandó témák közé a Polgári Törvénykönyv egyes rendelkezéseinek módosítását, illetőleg a módosított társadalombiztosítási törvény további pontosítását célzó kormányelőterjesztéseket, valamint a rendőrségről szóló törvény újonnan benyújtott változatát. Az emberi jogi bizottság indítványát a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek költségvetési támogatásáról ugyancsak sürgősséggel tárgyalják.

Ami az önálló képviselői indítványokat illeti: a Ház napirendre tűzte *Petrenkó János* indítványát, amelyben a honatya a kormány privatizációs tevékenységének fokozott országgyűlési ellenőrzését javasolja. Szintén megtárgyalják – igaz, a kért sürgősség nélkül – *Kósáné Kovács Magda* és *Csehák Judit* indítványát. A szocialista képviselők a módosított társadalombiztosítási törvénynek a nők nyugdíjkorhatár-emeléséről szóló passzusát kívánják átmeneti rendelkezésekkel kiegészíteni. A hatályos törvény ugyanis nem tisztázza, miként lehet jelenleg korkedvezményes és korengedményes nyugdíjat igénybe venni.

Az Országgyűlés nem tűzte ugyanakkor napirendre *Vastagh Pál* indítványát, amelyben a szocialista képviselő a köztisztviselők jogállását szabályozó

(Folytatás a 2. oldalon)

Erősödik a kormány szerepe a honvédelem területén

– Óriási gazdasági, politikai, társadalmi változások történtek az elmúlt öt évben, ugyanakkor a honvédelem egész rendszerét érintő jogi szabályozás változatlan maradt, ezért van szükség az új honvédelmi törvényre – mondta tegnapi sajtótájékoztatóján *dr. Hende Csaba*, a Honvédelmi Minisztérium kabinet- és parlamenti titkára. A hat párti egyeztetéseken megállapodás született a honvédelmi alapelvek elfogadásáról, amely egy doktrinális jellegű okmány.

Mint dr. Hende Csaba elmondta, a törvényjavaslattal kapcsolatban a parlamenti frakciók szakértőinek tanácskozásán négy kérdés körül alakult ki jelentősebb vita. Az első téma a rendkívüli és szükségállapot idején alkalmazandó intézkedéseket foglalja magában. A jelenleg hatályos 1976-os törvény nem tisztázza a különböző jogosultságokat, ami jogbizonytalansághoz vezethet. A jövőben 59 paragrafus foglalkozna ezzel a témával, konkrétan meghatározva, hogy milyen szintű vezető mely intézkedések meghozatalára jogosult. A másik jelentős kérdés, a kormány felhatalmazása a szándékos légtérsértés, a légitámadás és a külső fegyveres csoportok váratlan betörése esetére. Jelenleg az országgyűlés rendelheti el a fegyveres erők alkalmazását, azonban ennek a döntésnek a meghozatala viszonylag hosszabb időt igényel. A szabályozás azt célozza, hogy a felsorolt esetekben a gyors és hathatós ellenintézkedések haladéktalanul megkezdődhessenek az országgyűlés haladéktalan tájékoztatása mellett. Elsődlegesen a Határőrség feladata a kisebb fegyveres csoportok felszámolása, azonban ha ez nem elegendő, akkor a helyszínhez legközelebb lévő két katonai dandár is bevethető. Tisztázásra szorul a Határőrség hovatartozása, a javaslat alapján a jelenlegi

(Folytatás a 2. oldalon)

Horvátország: összeomlott a tűzszünet

Összeomlott a szerbek és horvátok közötti tűzszünet hétfőn Horvátország déli részén, még mielőtt életbe léphetett volna. Ugyanakkor Franjo Tudjman horvát államfő zágrábi sajtókonferenciáján kijelentette: Horvátország nem indít offenzívát tavasszal a szerb fegyveresek által elfoglalt területek visszaszerzésére. A horvátországi tűzszünet egy hétig lett volna érvényben, elsősegítendő, hogy mindkét fél elszállíthassa halottait a tűzvonalból, és kicseréljék a hadifoglyokat. – A találkozó és a tűzszünet kudarcba fulladt – közölték horvát forrásokból. Egyúttal új tárgyalások megszervezésére kérték fel az ENSZ és az EK képviselőit.

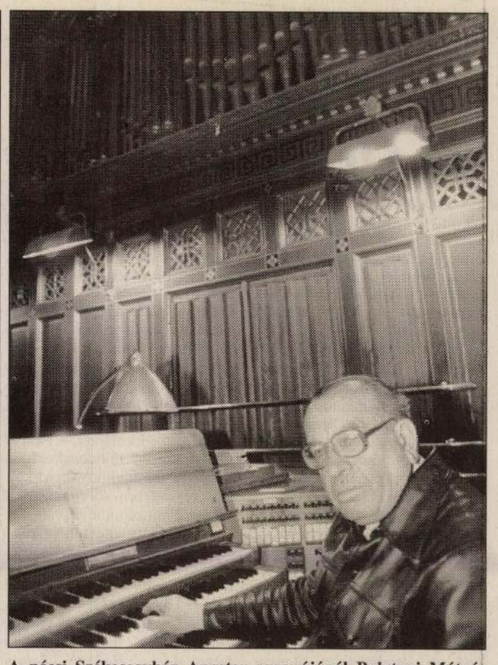

A pécsi Székesegyház Angster orgonájánál Balatoni Mátyás kántor
Fotó: Laufer László

Az Angster-orgonák

Könyvpremier a Művészetek Házában

Szemléletében különleges, kiállításában reprezentatív, tartalmában értékes könyv bemutatóját tartották tegnap este Pécsett, a Művészetek Házában. A Pannonia Könyvek sorozatban, a Baranya megyei könyvtár kiadásában, a Pécsi Szikra nyomda közreműködésével megjelent, az „Angster" című munka alcíme szerint a pécsi orgonagyár és a család történetének feldolgozása. Ezt a nehéz feladatot az orgonakészítő família harmadik generációjának szülötte, *Angster József* végezte el, aki elmondta:

– A könyv megírásának tervét 5-6 éven át hordoztam magamban, alaposabban pedig 3 éve kezdtem a kutatást, a Baranya megyei Idegenforgalmi Hivatal ösztönzésére.

Családi feljegyzések, levéltári anyagok, s a gyáralapító nagyapa, *Angster József* félezer oldalas naplója adta a mű gerincét. A szerzővel a bemutató alkalmából rendezett találkozón *dr. Szirtes Gábor*, a Pannonia Könyvek sorozatszerkesztője beszélgetett, és ott volt a monográfia lektora, a Baranya megyei Levéltár igazgatója, *dr. Szita László* is. Ő többek közt azt emelte ki, hogy ezúttal egy olyan munka született, melyben izgalmas szintézisbe került az ipartörténet és a családi história. A könyv 1867-től 1949-ig, az államosítás okozta végzetes törésig kíséri végig az eseményeket, európai és magyar közegbe ágyazva. Az Angster család gyára addig 1300 orgonát és 3500 harmóniumot bocsátott ki, köztük a szegedi, a pécsi, a kassai dóm, s a budapesti Szent István bazilika számára készítetteket is.

H. I. Gy.

Önkormányzati ülés Mohácson

Panasszal fordulnak a főügyészhez

Mohács az egynapos látogatások városa – hangoztatták a tegnap tartott közgyűlésen a képviselők közül többen, majd az idegenforgalom helyzetét, illetve ennek az ágazatnak a fejlesztési lehetőségeit taglaló előterjesztéshez hozzászólva a Duna adottságainak az eddiginél színvonalasabb hasznosítását szorgalmazták. *Bártfai István* álláspontja szerint szakemberekkel kell e témát kidolgoztatni, míg *Somogyi László* és mellette néhányan azt vallják, a

(Folytatás a 2. oldalon)

Édesanyját és öccsét ölte meg

(5. oldal)

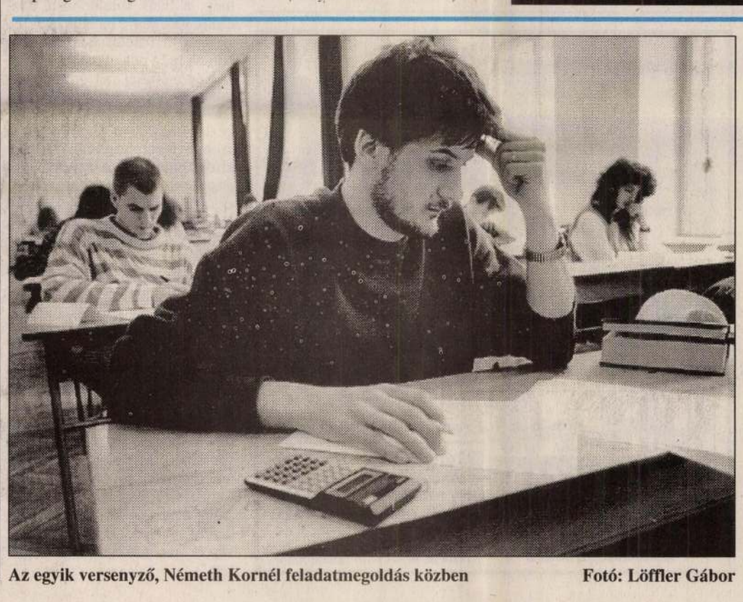

Az egyik versenyző, Németh Kornél feladatmegoldás közben
Fotó: Löffler Gábor

Országos matematikai verseny Pécsett

Tegnap délelőtt Pécsett, a Janus Pannonius Tudományegyetem aulájában *dr. Vass Miklós* dékánhelyettes nyitotta meg a főiskolások Péter Rózsa nevét viselő országos matetamikai és számítástechnikai versenyét. Ma 11 órakor pedig már az eredményhirdetésre sorakozik fel a verseny közel nyolcvan résztvevője, a matematika versenyen induló 30, illetve a tudását számítástechnikai feladatok megoldásában összemérő 18 résztvevő.

– Évről-évre a hat hazai tanárképző főiskola legfelkészültebb hallgatói érkeznek – mondja *Urbán János*, a matematika verseny zsűrijének elnöke, budapesti középiskolai tanár. – A versenyt a névadó Péter Rózsa indította útjára még 1952-ben, de az erős hazai hagyományra jellemző, hogy már 1890-ben, Eötvös Loránd kultuszminisztersége idején próbálkoztak hasonló versennyel.

Mint a házigazdák tanárától, *dr. Várnagy Csabától*, a JPTE Számítástechnikai Központ vezetőjétől megtudtuk, számítástechnikai erőfelmérőre hatodik alkalommal kerül sor, amit végre – az átadott géppark révén – Pécs is megrendezhet.

Érdemes említenünk név szerint is *Mogyorósi András* kereskedőt a Király utcából vagy a pécsi Optimer Kft.-ét, azaz vezetőjét, *dr. Baróti Bélát* , akik jelentős összegekkel és díjakkal járultak a rendezvény sikeréhez. A versenyen egy értékes szakkiadványra is felhívták figyelmünket; Bereznai Gyula és dr. Varecza Árpád könyve a tanárképző főiskolák 1952-70 között zajló versenyeinek feladatait gyűjti össze.

B. R.

Milyen lesz az Orvosi Kamara?

(Folytatás az 1. oldalról)

törvényhez fűzött módosítást. Elvetették *Pál László* (MSZP) előterjesztésének megtárgyalását is. A honatya az állami részvétellel működő alapítványok parlamenti felülvizsgálatát szorgalmazta.

Az Országgyűlés hétfői ülésnapján megkezdte a Magyar Orvosi Kamaráról szóló törvényjavaslat általános vitáját. Az orvostársadalom érdeklődésének homlokterében álló jogszabály-tervezetet *Surján László* népjóléti miniszter terjesztette a Ház elé.

Az általános vitában felszólaló vezérszónokok pártállástól függetlenül egyetértettek abban, hogy olyan jelentős törvényjavaslat került a parlament elé, amely mintát adhat a köztestületi jelleggel működő szakmai kamarák jövőbeni létrehozásához. A létrehozandó Magyar Orvosi Kamara célját tekintve részint közhatalmi, részint szakmai kontrollt is gyakorló érdekképviseleti testület. Ehhez a kettősséghez igazodnak tervezett feladatai is. Működésének szakmai oldalához tartozik az orvosok szakmai munkájának kontrollja, ami a kamara etikai, illetőleg fegyelmi jogkörében testesül meg. Az érdekképviseleti funkció betöltését jelenti például a kamarának az orvosok anyagi és szakmai helyzetét érintő alkufolyamatokban való részvételi lehetősége.

A kamara demokratikus módon, alulról felfelé építkezve alakítaná ki szervezeti rendjét. Ehhez a struktúrához igazodva a testület hatásköreit nem az egy és oszthatatlan Magyar Orvosi Kamara gyakorolná, hanem annak helyi, megyei és országos szervei.

A kamarai tagság kötelező lesz valamennyi, orvosi diplomához kötött tevékenységi körben. Ez a megoldás a céhszerű, köztestületi szerveződési mintát követi. Ezzel kapcsolatban eltérő vélemények fogalmazódtak meg az általános vitában. Míg a szocialista párti Kovács Pál a köztestületi funkcióhoz szükséges megoldásként támogatta a kötelező tagságot, addig például a fideszes Frajna Imre súlyos jogsérelemként értékelte a tagság kötelező jellegét. A fiataldemokrata képviselő figyelmeztetett arra, hogy a kamara „veszélyes szervezet" lesz, mivel súlyos joghátránnyal, adott esetben akár a foglalkozástól való eltiltással is sújthatja az orvost. Más állampolgárokkal szemben ilyesmivel csak bírósági úton lehet fellépni. A törvényjavaslat hiányosságaival együtt a felszólalók többsége alapjaiban általános vitára alkalmasnak találta a jogszabály-tervezetet. Markánsan ellentétes véleményt fogalmazott viszont meg *Fáklya Csaba*. Az SZDSZ-párti képviselő szerint az előterjesztés erőltetett, szakmai hibáktól hemzseg és célja az orvosok kézbentartása, új kliensrendszer kiépítése. Ezért az SZDSZ nevében arra kérte az előterjesztő népjóléti minisztert: vonja vissza a törvényjavaslatot, és csak a Polgári törvénykönyv vonatkozó részeinek módosítása után nyújtsa be újra, jelentősen átdolgozott formában. Fáklya Csaba szerint mindenekelőtt a Polgári törvénykönyvben kellene részletesen körvonalazni a köztestület definícióját.

Az általános vitát elnapolták.

Az Országgyűlés hétfői ülésén lezárta a személyijövedelemadó-törvény módosítását célzó költségvetési bizottsági törvényjavaslat részletes vitáját.

A plenáris ülésen egyetlen felszólaló – *Hatvany Zoltán* (SZDSZ) – indokolta módosító indítványát. Ennek célja, hogy a munkahelyteremtés fejében a magánvállalkozóknak nyújtott állami támogatás ne növelje az adóalapot. Amint azt a képviselő egy példán is érzékeltette, 300 ezer forintos támogatás esetén több, mint 90 ezer forintot kell a magánvállalkozónak adóra befizetnie. Eközben a társas vállalkozások adóalapját nem növeli ez a támogatás sőt az ebből származó tárgyi eszközeik amortizációját is elszámolhatják. A szabaddemokrata képviselő javaslata szerint a magánvállalkozóknak is ilyen eljárásban kellene részesülniük.

Az Országgyűlés hétfői plenáris ülésén lefolytatta a Magyar Köztársaság honvédelmének alapelveiről szóló országgyűlési határozati javaslat részletes vitáját. A felszólalók közül többen méltatták a hat frakció egyetértésével létrehozott módosító javaslatot.

Vitás kérdésként vetődött fel a kormány honvédelemmel kapcsolatos beszámolási kötelezettségének értelmezése. A szabaddemokraták szerint az alkotmányosságnak megfelelően a kormány rendszeresen köteles beszámolni az Országgyűlésnek.

Az egyik szocialista javaslat évente kétszeri beszámoltatásra kívánná kötelezni a kormányt, míg a szabaddemokraták megelégednének az évenkénti beszámolóval is.

Király Béla (SZDSZ) a hadsereg civil ellenőrzésének fontossága mellett érvelt, és egyetértett azzal az elgondolással, hogy a honvédséggel kapcsolatos döntésekről folyamatosan tájékoztatni kellene az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságát.

A T. Ház ezzel befejezte hétfői munkáját. A plenáris ülés kedden reggel 9 órakor folytatódik. (MTI)

24 ÓRA A NAGYVILÁGBAN

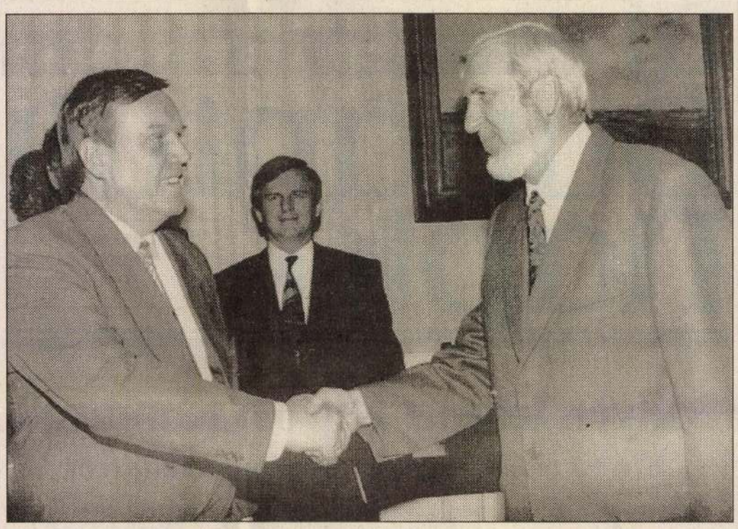

Jeszenszky Géza külügyminiszter április 5-én a Külügyminisztériumban fogadta Volker Rühe német védelmi minisztert, aki kétnapos hivatalos látogatáson tartózkodik hazánkban
MTI Fotó: Kovács Attila

Magyar–német védelmi miniszteri tárgyalások

❍ **Párizs.** Nyilatkozathaborúval folytatódott vasárnap az egy héttel korábbi választáson katasztrofális vereséget szenvedett Francia Szocialista Párt szakadása. A szombat éjjel bekövetkezett szakadás nem formális ugyan, de a megválasztott „ideiglenes vezetőségben" csak Michel Rocard és Lionel Jospin hívei vannak, a többi frakció nem hajlandó részt venni abban. A közvetett úton eltávolított főtitkár, Laurent Fabius a France-2 televízió esti híradójában azzal vádolta meg Michel Rocard-t, hogy elnöki ambíciója érdekében feláldozta a szocialista pártot. A végső szót a párttagságnak kell kimondania – jelentette ki Fabius. Rocard elutasította a vádakat.

❍ **Isztambul.** A Hürriyet című török liberális lap szerint orosz-török viszály fenyeget a Kaukázusban. A lap szerint a kaukázusi fejlemények a két ország közötti súlyos konfliktust vetítenek előre. Oroszország egyre közelebb kerül ahhoz, hogy a Kaukázust ismét befolyása alá vonja: egyrészt megnehezíti Eduard Sevardnadze helyzetét Grúziában, másrészt pedig Azerbajdzsánt akarja nyomás alá helyezni. Ezen számítások szerint Moszkva természetes szövetségesének tekinti Örményországot.

❍ **Kairó.** Egyiptomi-izraeli csúcstalálkozó van készülőben, de az időpontról és a helyszínről hétfőn különféle közlések láttak napvilágot. Hoszni Mubarak és Jichak Rabin találkozója az arab-izraeli tárgyalások április 20-ra kitűzött fordulójának megmentését célozza.

A volt NDK néphadsereg készletéből származó alkatrész-szállításokról is szó volt a magyar és a német védelmi miniszter hétfői budapesti tárgyalásán – mondta el az MTI érdeklődésére *Erdélyi Lajos* alezredes, a HM szóvivője, aki erről a témáról nem volt hajlandó többet elárulni. „Meg kell várni a keddi sajtótájékoztatót." – tette hozzá a szóvivő.

Volker Rühe pedig csak annyit jegyzett meg a megbeszéléseket követően, hogy nem az alkatrész-szállítás témája állt a tárgyalások középpontjában. Annyi azonban kiszivárgott, hogy a német védelmi miniszter a plenáris tárgyalásokon kijelentette: Németország érdekelt Magyarország védelmi képességének fenntartásában, és ez ügyben Bonnban már döntés is született. A tárgyalás egyéb témáit ismertetve Erdélyi Lajos elmondta, hogy a megbeszélések középpontjában a kétoldalú katonai kapcsolatok álltak. Német segélyprogram révén eddig 41 magyar tiszt vehetett részt utóképzésén a Bundeswehr iskoláin, és ez a program a jövőben is folytatódik.

Szó volt a logisztikai együttműködésről is, arról, hogy Németország segítséget ad a katonai tervezéshez. Ugyancsak német segítség várható a Magyar Honvédség haditechnikai fejlesztéséhez. Ez azonban nem fegyverszállítást, hanem a tapasztalatok átadását jelenti – mutatott rá a szóvivő.

Nemzetközi kérdésekről, így a délszláv helyzetről a két miniszter második tárgyalásán lesz szó. (MTI)

Támadás a szabadkai magyar polgármester ellen

Frontális támadást intézett a Szerbiai Szocialista Párt *Kasza József* szabadkai polgármester ellen.

A párt helyi szervezete röpiratokat terjesztett Szabadkán, azzal vádolva a polgármestert, s a VMDK–többségű képviselői testületet, hogy a városi pénzalapokat titokban egy olyan magánbankba utaltatta át, amelynek ő maga is tulajdonosa, s így „a Jugoskandic mintájára veszélyezteti mindazok egzisztenciáját, akik a városi pénzekből élnek".

(A Jugoskandic – mint ismeretes – a közelmúltban bukott meg, a bank tulajdonosa, Jezdimír Vasiljevic bankár Izraelbe szökött, a betétesek azóta sem kapták meg pénzüket.)

Kasza József hétfőn este tartott sajtóértekezletén határozottan cáfolta az állítást, s leszögezte, hogy nem részvényese a szóban forgó banknak, s hogy kifejezetten gazdasági intézkedésről van szó, mivel ott kétszer akkora kamatot fizetnek, mint abban a pénzintézetben, ahol a szabadkai városi pénzeket eddig tartották.

Kasza József szerint a szabadkai szocialisták szokott támadásáról van szó, hasonlóról, mint amilyen 1989-ben történt. (A szocialisták akkor nagyszabású kampányt indítottak Kasza József ellen, de a város ennek ellenére polgármesternek választotta.) Szabadkán amúgy is rendkívül feszült a hangulat, a városban szélsőséges szervezetek demonstratív akciókat tartottak, s fenyegetőznek. A szocialista párt helyi szervezete állandóan azt sérelmezi, hogy a városban „kisebbségi sorba jutott."

Erősödik a kormány szerepe

(Folytatás az 1. oldalról)

fegyveres erők besorolásából minősítsék át rendvédelmi szervezetté. Az utolsó téma a fegyveres erők irányításával, vezetésével foglalkozik, ami politikai jellegű probléma.

Lapunk kérdésére dr. Hende Csaba elmondta a polgári védelem rendkívüli helyzetben elsősorban az állampolgárok és anyagi javak megóvásában működik közre. A katonai szolgálattal kapcsolatban fontos változás, hogy aki a sorozáson 23. életéve betöltése előtt kéri a behívását, az meghatározhatja a bevonulás időpontját és lehetőség szerint a helyét is. A sorkatonai szolgálat marad 12 hónap, azonban aki tartalékos tiszti kiképzésre jelentkezik, annak 9 hónap a szolgálati idő. **H. Zs.**

Önkormányzati ülés Mohácson

(Folytatás az 1. oldalról)

helyben működő idegenforgalmi irodák vezetőinek bevonásával a képviselők alkotta bizottság készítsen egy közép- és egy hosszabb távú megvalósíthatósági tervet. Végül többségi szavazattal a költségesebb megoldás, azaz a külső szakértői munka készíttetése mellett foglalt állást az önkormányzat.

Az ülésnapra előterjesztett 14 napirendi pont közül lapzártáig négyet tárgyaltak meg. Ezek sorában a Baranya megyei Vendéglátó Vállalatnak a mohácsi Korona Szálló és Étterem telekértékére tett javaslatát a 637 500 forintot méltánytalanul kevésnek tartva visszautasították. Egyben *dr. Heim Gáspár* képviselő javaslatára *Kuti István* polgármestert felkérték, terjesszen elő kivizsgálási kérelmet a megyei főügyészségnél, mondván, a város legértékesebb helyén álló ingatlant 8,5 millió forintért eladni annyi, mint a vállalati vagyont elherdálni!

A mohácsi iskolákban folytatott erkölcsi nevelésről a hitoktatásról adott tájékoztatást *Lajdi Antalné* a közoktatási bizottság elnöke, amelyet a testület tagjai tudomásul vettek, továbbá többségi szavazattal önkormányzati rendeletet alkottak az új szociális törvény által előírtaknak megfelelően a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról. **B. M.**

A Postabank tájékoztatója

A Postabank hagyománnyá szeretné tenni, hogy az éves rendes közgyűlést megelőzően tájékoztatja lakossági részvényeseit. Az idei, egyúttal első alkalommal a Postabank vezetése beszámolt kistulajdonosainak a bank terveiről, valamint arról, hogy 5 százalékos osztalék kifizetését javasolja a közgyűlésnek – mondotta hétfőn az MTI-nek *Varga Iván*, a Postabank vezérigazgató-helyettese. A jelenlegi 6,5 milliárd forintos alaptőkéből a lakosság kezében 505 millió forintos részvénycsomag van. A pénzintézet az elmúlt évet 123 milliárd forintos mérlegfőösszeggel zárta. Az 1992-es várható bruttó üzleti eredmény 1,8 milliárd forint lesz.

A bank a tavalyi bruttó eredményből 860 millió forintot fordít céltartalékképzésre. A pénzintézet adózás előtti eredménye 889 millió forint. Általános tartalékra pedig 397 millió forintot különítettek el. A banknál a lakossági betétek állománya 77 milliárd forint, ebből a forintbetétek mintegy 74 milliárd forintot, a devizabetétek pedig körülbelül 3 milliárd forintot tesznek ki.

Az 1993. április elsején alakult
Pécsi Tömegközlekedési
Részvénytársaság

GAZDASÁGI
IGAZGATÓHELYETTEST
keres

A társaság működését 1993. június 1-jén kezdi meg.

A gazdasági igazgatóhelyettes feladata:
- az új cég számviteli-, pénzügyi-, és információs rendszerének kiépítése és működtetése
- a gazdálkodási stratégia kialakításában való tevékeny részvétel

Fizetés megegyezés szerint.
Érdeklődni lehet a 72/14-818-as telefonszámon.
A jelentkezések -szakmai önéletrajzzal-
1993. április 13-áig Pécs, Rét u. 49-ben
Kóczián Lőrinc ügyvezető igazgatónál
adhatók le.

AKCIÓ

A képen látható légrugós irodai szék 1 hétig csak:

5.900,- Ft

KELE & CO
IRODABÚTOR
Pécs, Jókai u. 11. - Római udvar
Telefon/Fax: (72) 36-383

Ezen kívül ajánljuk még:

OSLO görgős irodai szék	9.763,-
IMPERIA tárgyaló	4.069,-
BAHIA műbőr tárgyaló	6.125,-
GAMMA 100 vezetői bőrszék	25.625,-

Áraink az ÁFA-t nem tartalmazzák.

Filozófiai műveltségünk gyökerei

A két és fél száz esztendő magyar nyelvű filozófiai írásaiból válogató, Apáczai Csere Jánostól a Magyar Philosophiai Szemlét elindító Böhm Károlyig ívelő kötet címe a pápai tanárt, a kollégiumot a debreceni és sárospataki mintákhoz hasonlóvá és rangúvá emelő Márton Istvánt idézi: „Így hát mikor sem Tudós, sem Játszó Magyar Társaság nints! sem senki is azon Jussal nem bír, hogy Tudományos Szavaink' szaporításán igyekezzen: nekem is kéntelen kelletlen közletnem kellett a' vágást, 's nem lehetett azon Kerékvágásba mennem, a'mellyen más Nemzetek menvén az egekig emelkedtek már felettünk, 's mint meg annyi tzédrusok nagy unalommal tekingetnek onnan alá mi reánk tsak Galagonya Magyarokra, a'kik a'midőn Originálok nem akarunk lenni, tsak arra is alkalmatlanok vagyunk, hogy az előttünk tántzolókat hűségesen majmoljuk."

Nem véletlen, hogy ezek az önkritikában fogant szavak váltak a szemelvénygyűjtemény egyik fejezetének mottójává: a szövegek egyik vissza-visszatérő motívuma a magyar bölcseleti nyelv meglétének, megteremtésének kérdése.

Apáczai *Magyar Encyclopaediá*jának – idéz belőle e kötet is – jelentősége nem kis részben abban rejlett, hogy magyar nyelven közvetítette Descartes és Ramus hatását: „a mi Enciklopédiánkban azon fáradoztunk, hogy ha Ramus föltámadna halottaiból, ezt a művet a többi ilyen munkánál inkább magáénak fogadhassa el, s köszönetet mondhason nekünk nemcsak azért, mert vágyát megvalósítottuk, hanem azért is, hogy ő, aki nem tudott magyarul, általunk végre magyar nyelven szól a magyaroknak filozófiai kérdésekről."

Bekerült e válogatásba a minorita Sartori Bernárd művének, a *Magyar nyelven filozófiá*nak részlete is, amely 1772-ben Apáczai után az első magyarul megjelenő bölcseleti munka volt. Márton István a latin nyelvű oktatást elrendelő egyházkerületének „köszönhette" csak, hogy magyarul tervezett filozófiakritikáját Bécsben németül kellett megjelentetnie. Nincs tehát csodálkoznivaló azon, hogy a szemelvénygyűjteményben szereplő *Erkőltsi szótár*a a *Realizalni* címszó egymondatos magyarázata után nem kis indulattal hosszan fejtegeti a szómagyarítás-szóalkotás szükségességét.

Erdélyi János, akit a köztudat az irodalmi népiesség teoretikusaként és gyakorlójaként tart számon, 1851-től Sárospatakon tanított filozófiát, idézett írása 1859-ből *(A magyar, mint bölcseleti, nyelv ügyében)* azt fejtegeti, hogy a tudományos nyelv nem előzheti meg magát a tudományt: „Míveljük csak a bölcsészetet, lesz bölcsészeti nyelv."

S valóban: van-e magyar bölcselet? A válogatás alapján igazat kell adnunk Bartók Györgynek, akinek *Teendőink a magyar filozófia történelmének ügyében* című írását a kötet Függeléke tartalmazza: „Kimondhatjuk bátran, hogy az előttünk élt nemzedékek gondolkodására sokkal nagyobb és mélyebb hatással volt a filozófia, mint a frissebb nemzedékekére, amelyek többet beszélnek talán a filozófiáról, de a filozófiai éthosszal aligha bírnak."

Kétségtelenül érdekes Csokonai barátjának, Horváth Ádámnak a gondolatait olvasni A' Léleknek Halhatatlanságáról vagy a magyar Kant-irodalom egyik remekét, az ismeretlen szerzőjű *Kant és Jacobi mint az újabb morál alapítói* című írást. S izgalmas Einstein és Heidegger után találkozni egy 1896-ból származó, az időfogalom absztrakt voltát szellemesen fejtegető részlettel Posch Jenő *Az idő elmélete* című művéből.

E kötetnek azonban valószínűleg nem az a legnagyobb érdeme, hogy egyes filozófiai eszméknek vagy szakkérdéseknek a magyarországi felbukkanásáról és megoldási kísérleteiről beszámol, hanem az, hogy fölmutat valamit abból a bizonyos filozófiai ethoszból. S mindezt úgy, hogy Bartók másik szempontját is igazolja: „A magyar filozófia kritikai története megvilágosítja és öntudatosítja a magyar művelődés történetét."

A kötet a bevezető Kiss István-részlet *(Magyar Phylosophya)* után nem véletlenül nyit Apáczaival, a magyar karteziánusok legkiválóbbjával, aki egyik jelentős alakja Erdély „ellenálló", erős szellemiségének, amelyből e válogatásban is fölsejlik valami. Mint ahogy a felvilágosodás korának vagy a XIX. század második felének szellemi csomópontjai is megjelennek e kötetben.

„Ha filozófiai oktatásunk múltjából nem csináltunk volna tabula rasát, filozófiai műveltségünk mai állapota bizonnyal más képet mutatna, de egészen bizonyosan más képet mutatna *egész* műveltségünk is: mélyebb, átfogóbb, lényegre törőbb lenne" – írja Bartók György 1828-ban. Máig érvényesen.

Donáth László

Galagonya Magyarok
Válogatta és szerkesztette: Várhegyi Miklós.
Pannon Panteon.
Comitatus.
385 oldal, fűzve 675 Ft.

Kácsfalutól a világhírnévig

A Baranya déli csücskében meghúzódó kicsiny település, Kácsfalu szülötte, a földműveléssel foglalkozó telepes szülők gyermeke – a kor szokásainak megfelelően – iskolái végeztével vándorútra kél. Egy egy népmese is kezdődhetne így, – valójában a múlt század egyik európai mércével is jelentősnek tekinthető magyarjának életútja kezdődik e lépésekkel.

A Temesvárott, Németboksán és Oravicán a nagyvilággal ismerkedő, alig huszonkét esztendős Angster József célja még aligha lehetett több, mint az Eszéken asztalosinasként eltöltött három kemény esztendő során szerzett ismeretek elmélyítése. Később azonban, az 1856 és 1861 közötti nyugat-európai vándorút során megszületik a felismerés: orgonaépítővé kell válnia. S ez az elhatározás – mindenekelőtt a kitartó szorgalom eredményeként – egy több mint ötezer kilométeres vándorút során (melyből közel kétezret gyalog tesz meg) valósággá is válik.

Bécs, Brünn, Prága, Szász-Svájc, Drezda, Lipcse, Wittenberg, Berlin, Magdeburg, Hannover, Düsseldorf, Köln, Bonn és más városok után Svájc következik: Basel, Bern, Zürich, majd Franciaország, benne Párizs, Cavaillé–Coll híres orgonaépítő üzemével. S természetesen mindenütt munkavállalás a híres nyugati mesterek műhelyeiben. S az önmagához – naplójának tanúsága szerint – mindig ugyancsak igényes és kritikus Angster József 1866-ban, harminckét évesen először említi magát egy levelében úgy, mint orgonaépítőt.

Tízéves vándorút tapasztalataival és az önálló munkához szükséges tudással tér haza, Pozsonyon, Budapesten, Pécsen keresztül Kácsfalura. S a szülőfaluból teljesedik ki – minden tudás ellenére csak igen nagy nehézségek árán és sok-sok buktatóval – az az életpálya, mely végül is az Angster nevet európai horizontúvá emelte.

Ennek története ez a könyv: az 1869 márciusában elkészült első orgonától, a külföldi mesterekkel és cégekkel sikerrel megvívott csatákon át a később rangot kivívó gyár megszületéséig, a külföldi versenytársak felett aratott „győzelmekig", a külföldi sablonoktól való megszabadulásig, a nyugati színvonal eléréséig, majd számos területen annak meghaladásáig.

Olyan, több generáció munkája által fémjelzett ipari, szakmai teljesítmény története ez a monográfia, amely nem csak lokális, hanem országos nézőpontból is figyelmet érdemel. Úgy is, mint a közép-kelet-európai térség nyugathoz történő ipari felzárkózási törekvéseinek egyik nagy sikerű kísérlete. Modernizációs elképzeléseink mai buktatói és nehézségei közepette elgondolkoztató tanulságokat szolgáltatva arról, hogyan lehetséges egyedülállót, eredetit, világszínvonalút, maradandót alkotni. A hazai és a nemzetközi kiállításokon elért sikereket, az egymást követő munkásgenerációk opusok százaiban testet öltő szaktudását tragikusan ellenpontozza a gyár 1949-es államosítása, majd a koncepciós per, a vezetők és a család meghurcoltatása.

Mindezeknek is története ez a munka, melynek szerzője a család harmadik generációjához tartozó, ma is Pécsett élő kiváló szakember, Angster József, aki egykoron maga is az orgonatervező és -építő mesterek közé tartozott, és a gyakorlatban is hozzájárult a neves örökség továbbviteléhez.

Ennek köszönhetően, az ipar és gyártörténeti monográfiák tradicionálisan leíró jellegével szemben ez a könyv a család és a gyár történetének sokoldalú, mély, árnyalt, elfogultságtól mentes és szakszerű elemzését adja. S hozzátehetjük: a gyártással és a hangszerrel kapcsolatban olyan technikai, technológiai, zenei ismereteket is nyújtva, melyek a legigényesebb orgonológiai igényeket is kielégítik. Sőt, bemutatva az örökségnek – mostoha körülmények közepette is – történt ápolását a család részéről, például az orgonaakusztikai kutatásokban.

A kötet egyszersmind azt a reményt is kelti az olvasóban, hogy ez a hatalmas forrásanyagra, családi iratokra és gazdag személyes tapasztalatokra épülő, gazdagon illusztrált könyv nem csupán az Angster névnek méltán kijáró erkölcsi rehabilitáció szándékával, egy szép ám tragikus történetet lezáró rekviemként került kiadásra, hanem talán része lehet a szakma új feltételek közepette történő feltámadásának is.

Ha a szerves fejlődés előtt álló gátak, akadályok leépülnek, akkor mindez valóban több lehet hiú reménynél. Mint ahogyan az egykori kácsfalui kisgyerek egyszerű hangszerkészítő kísérleteiről sem gondolta akkor senki, hogy egy későbbi európai hírű mester első próbálkozásairól van szó. Pedig hát évszázadokon átívelő nagy történet kerekedett belőle. Megismerése napjainkban ugyancsak sok tanulsággal szolgálhat.

Szirtes Gábor

Angster József:
Angster
A pécsi orgonagyár és a család története
Baranya Megyei Könyvtár. – Pannonia Könyvek.
200 oldal, fűzve 300 Ft.

A barokk eklektikája

Hol van már a kagyló, a gyöngy, a gyöngykagyló! Egyetemista korunkban még arról hallottunk harangozni, hogy a portugál *barruca* szó „kagyló alakú gyöngy" jelentésére lenne visszavezethető a *barokk* művelődéstörténeti korszak és stílusirány elnevezése. Holott akkor már például Világirodalmi Lexikonunk 1970-ben kiadott I. kötete idejétmúltnak minősítette ezt az etimológiát, és olasz eredet: a *barocco* gyök mellett szállt síkra („nyakatekert okoskodás"; „kereskedői vagy ügyvédi furfang"), a bonyodalmasságot, túlcifrázást, természetellenességet hangsúlyozva.

A *Barokk és Maulbertsch* című tanulmánykötet – mely „A barokk éve" alkalmából látott napvilágot – más megközelítéseket kínál. A 32. oldalon lényegében ugyanazt az alapszót jelöli meg (de egy betűvel rövidebben: *baroco*), és a formális logika e szakszavát némi feltételességgel a „zavart", „perverz", „excentrikus" jelentésekig futtatja ki (ezért olvashatjuk majd a 195. lapon, hogy ha a barokk „perverz", akkor „a rokokónak pornográfiát kell jelentenie"). A 90. oldalon egy meghökkentően kurta lexikoncikk „régi ötvösszakkifejezést" emleget, és a „bántóan furcsa" értelmezésnél állapodik meg. Ugyancsak a 195.-en fölbukkan a sokkal tágabban értett (a *mindenkori* „klasszikussal" szembeállított) „barokk" is.

Az első nagy rész, a *Barokk* boltozatát négy oszlop tartja – de *Franz Xaver von Baadertől „A diabolikus kép"* csupán egyoldalnyi mottóféleség, *Carl Joachim Friedrich A barokk kora (1610–1660)* című munkája eszmetörténeti és filozófiai közelítés, *Lewis Mumford* okfejtése, *A barokk hatalom szerkezete* politológiai, szociológiai és az életformára vonatkozó vizsgálódás, végül a *Pierre Chaunu* által összerakosgatott *A klasszikus Európa kislexikona* szeszélyes és hiányos – noha érdekes – adattár. A másodiknak és harmadiknak említett tanulmány megfér egymással, ám egyébként még a címekből is sejlik az ütközés, a fogalmi recsegés-ropogás.

Valamennyi publikáció csak részlet, jobbára már nem ismeretlen művekből. Talán stílusos lenne „barokkosnak" mondani e szellemi kavargást – ha nem az eklekticizmus útvesztőjében bolyonganánk. Lényegében három szerző írásainak kínálata kevés ahhoz, amihez kétszer-háromszor ennyi (ha kell, rövidebbre fogott) szemelvény elegendő lenne: a teóriákban való válogatáshoz.

A szerkesztési ügyetlenség nem fosztja meg önértéküktől a gondolatsorok legjobb részeit. Carl Joachim Friedrich vallási és természettudományi tájékoztatója épp annyi tanulsággal bír, mint Lewis Mumford közvetlenebb, intimebb, a hálószobába és a szalonba is bekukkantó fölmérése. Egészen természetes, hogy Thomas Hobbes államelméletének mechanisztikus fogalmairól éppúgy szó kerül, mint a vízöblítéses árnyékszéknek Sir Thomas Harrington által 1596-ban történt föltalálásáról.

A legtalányosabb a Pierre Chaunu *A klasszikus Európa* című kötetéből vett állítólagos kislexikon. Ez számos címszavát még csak meg sem határozza, érdektelen vagy érthetetlen mondatkákkal intézi el (például *Játékok, Portugália, Szibéria* stb.), másutt viszont magával ragad, tarka ismereteket közöl (például *Kegydíj, Őrültség, Párbaj* stb.). Megajándékoz azzal a büszkeséggel is, hogy Johann Sebastian Bach magyar származású (más forrásokban inkább az áll, hogy az ükpapa, Veit Bach pékmester türingiai volt, és egy kis pozsonyi kerülővel vissza is tért szülőföldjére).

A kötet második része sokkal egyértelműbben megfelel céljának: Franz Anton Maulbertsch bemutatásának. Garas Klára részletként is teljes dolgozata a festő magyarországi működését taglalja, a fő stációknál – Sümeg, Pápa, Szombathely – elidőzve, érzékenyen elemezve. Hű és láttató az emberkép is. Maulbertsch lankadatlanul, praktikusan, és nem kevés pénzért dolgozott. Meglehetősen nagy freskófelülettel is végzett hat hét alatt, a mellékes munkát segédeire hagyva. Ősszel, télen nem gémberedett a nedves magyar falak közt: ilyenkor bécsi székhelyén oltárképeket, rézkarcokat alkotott, elképzeléseit vázlatozta.

Jász Attila a kelleténél tán több hivatkozással élő művészetfilozófiai tanulmánya a későbarokk művészettel és a további fejlődés válaszútjával foglalkozik. Számára az elvi probléma az elsőrendű, és a piktor munkálkodása a bizonyíték. A *„Máriáról sosem elég"* fejezet szépen kapcsolódik a másik írás épp csak megpendített gondolatához, s végig szuggesztív, megfontolásra késztető a korfordulókérdés analízise.

A Maulbertsch-tömb fekete-fehér képei szinte élvezhetetlenek, a színesek viszont megfelelő kísérői a vegyes-fragmentumos, de tartalmas, ismeretgazdagító könyvnek, mely a „Pannon Panteon" sorozatba illeszkedik.

(tata)

Barokk
és Maulbertsch
Összeállította:
Kőszegi Lajos
és Várhegyi Miklós.
Comitatus.
224 oldal, fűzve 333 Ft.

Mária Krisztierna

Az erdélyiek is fejedelemasszonynak címezik. Bár egyedüli kormányzásából nagyon kevés irat maradt fenn, s így azt a kérdést, hogy vajon a fejedelmi jogok teljességét gyakorolta-e Mária Krisztierna, arra nehéz válaszolni. Mindenesetre az a tény, hogy Báthori Zsigmond ezen második kifutása után is magát meggondolván Erdélybe visszatér, s a visszatérésével előállott közjogi zavar rendezésére országgyűlést convocál, de ezt az országgyűlést legalábbis a meghívó szövege szerint együtt hívja össze Mária Krisztierna principessa és Báthori Zsigmond princeps Transsylvaniae, mintha azt sugallaná, hogy Mária Krisztierna a fejedelmi jogok teljességét gyakorolhatta, hiszen azok leglényegesebbje, az országgyűlés összehívási joga is megillette.

Mária Krisztierna egyedüli gubernálása már csak azért is érdekes, mert ez a XVI. század az az idő, amikor a Habsburgok egyre inkább kiterebélyesedő birodalmuk központi összehangolása érdekében az egyes korábban önállósággal bírt államaik élére családjuk tagjait kezdik alkalmazni királyként, kormányzóként stb. Először nyilván az ún. burgund örökség megszerzésével vetődik fel ez a probléma, s az egykori burgund tartományokban az 1530-as években kormányzóként megbízott Magyarországi Mária, a Mohácsnál elesett II. Lajos özvegye már két női kormányzót mondhat elődjének a családból. Lényegében hasonló feladatmegosztás eredményeként kerül a Habsburg-család kelet-közép-európai országai élére I. Ferdinánd is. Szintén családi hatalommegosztási koncepció eredményezi azután, hogy az ausztriai tartományokban maradó Habsburgok egyik ága a Stájer hercegségben, Grazban telepszik meg, míg Erdélynek Habsburgokhoz való csatlakozásával párhuzamosan többször is felmerül a gondolat, hogy a Habsburg-család valamely felnőttkorú tagja vegye át a tartomány gubernálását, ahogy ezt majd Báthori Zsigmond végleges távozása és Báthori András kardinális erdélyi fejedelem halála után Rudolf császár ismételten fontolgatja. A későbbi események feledést borítanak erre a megoldásra, s a XVII. század végén a Diploma Leopoldinum kiadásakor ezzel az eszmével nem is foglalkoznak, amiben közrejátszik, hogy a Habsburg-családban ekkor már nem sok felnőttkorú férfi volt, a spanyol ág éppen e tájban állt kihalás előtt, de az osztrák ágon is bekövetkezett ez egy félszázad múlva. Ugyanakkor viszont amidőn a család férfi tagjainak száma megszaporodik, felújítják az ilyen jellegű kormányzási megoldásokat, s a XVIII. században már Magyarországon is a Habsburgok ún. nádori ágával fogunk találkozni, s különböző családtagok irányítják az észak-itáliai hűbéres államocskákat.

Részlet.

(Rácz Lajos: Főhatalom és kormányzás az Erdélyi Fejedelemségben. Akadémiai. 192 oldal, kötve 244 Ft.)

Pályázati felhívás

A SOROS ALAPÍTVÁNY *a magyar könyvkiadás nehéz helyzetén való segítés céljából* – pályázatot hirdet könyvkiadók részére.

A pályázaton könyvsorozatok terveivel lehet részt venni.

Az Alapítvány előnyben részesíti az alábbi szempontok szerint tervezett könyvsorozatokat:

- *a társadalomtudományok és a filozófia klasszikus és mai fő műveinek megjelentetése. Magyar társadalomtudósok, filozófusok műveinek publikálása;*
- *a hazai irodalom és a világirodalom klasszikusainak, illetve legkiemelkedőbb alkotásainak elérhető áron való megjelentetése – tekintettel a közoktatás és felsőoktatás igényeire.*

Az Alapítvány nem támogat egyéni szerzői pályázatokat, eszközök beszerzésére vonatkozó igényeket, eddig nem működött, csupán terv formájában létező kiadói elképzeléseket.

A pályázatot részletes, egyes kötetekre lebontott tartalmi tervvel és pontos, ugyancsak részleteiben kidolgozott pénzügyi tervvel együtt kell benyújtani. Ezek hiányában a pályázattal az Alapítvány nem tud érdemben foglalkozni.

A pályázatok benyújtásának határideje: 1993. március 15. *A pályázatokat az Alapítvány által erre felkért kuratórium május végéig bírálja el.*

A pályázatokhoz szükséges kérdőívet az Alapítvány Titkárságától postán lehet kérni az alábbi címen:

Soros Alapítvány
„Könyvkiadási pályázat"
Budapest. Pf.: 34. 1525

Angster
pečsi orgonagyáros

vród
Lech Szt István I.

Kaus Lech

Chapter

Page Proofs

and

Galley Proofs I.

Please Check

Angster József

pécsi orgonakészítő

átalakította(?) az

alábbi templom orgo-

nájat -

erre

Bagi László: A

kecskeméti róm. kath.

nagytemplom története

és belső díszítésének

kalaura. ~~H. ci. e. n.~~

Kecskemét 1903.

30. l.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Szent Ferenc
Vászon, olaj, 50×28 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Női arckép
Ovális miniatűr, pergamen, 10×8·5 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Madonna, Jézus és Ker. Sz. János
Miniatűr, pergamen, vízfestés, 8×6 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Férfiarckép
Miniatűr, pergamen, 13×9 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Arcképek, mitológiai és életképek
Négy miniatűr, pergamen, 20×29 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, 1780 körül
VI. Pius pápa
Fa, olaj, 22×15 cm.
Maszlaghy II., 429. szám.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Pompeius diadalmenete
A rómaiak és germánok harca
Fa, olaj, egyenként 32×40 cm.
Maszlaghy II., 252. és 251. szám.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század
Kereszt, festett Krisztus-testtel

ANGSTER József orgonaépitő

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II.köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991

19. - 1913 - Ártánd

ANGSTER orgonaépítő cég

Pályázati hirdetmények

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának elnöksége pályázatot hirdet a közeljövőben átvételre kerülő Bethesda kórház (jelenleg Apáthy Gyermekkórház) orvosigazgatói és gazdasági igazgatói állására:

Pályázati feltételek:

Orvosigazgatói állás: gyermekorvosi szakképesítés; vezetési, szervezési gyakorlat; keresztyén elkötelezettség.

Gazdasági igazgatói állás: szakirányú egyetemi végzettség; vezetési, szervezési gyakorlat; keresztyén elkötelezettség. Bérezés az állami gyakorlatnak megfelelően. Lakást biztosítani nem tudunk.

A pályázathoz csatolni kell az önéletrajzot és az eddigi szakmai tevékenység leírását, valamint a kórházszervezési elképzelések rövid kompendiumát. A pályázatok benyújtási határideje: 1992. április 30. A pályázatok elbírálásának határideje: 1992. május 31. A pályázat benyújtásának helye: Zsinati Elnökség, 1146 Budapest, Abonyi utca 21.

*

A Nagykőrösi és Dunamelléki Református Hitoktató és Tanítóképző Főiskola igazgatótanácsa pályázatot hirdet az igazgatói állás betöltésére.

Feltételek: szakirányú egyetemi végzettség, tudományos tevékenység folytatása, református vallás gyakorlása, legalább 5 éves szakmai, vezetői, oktatásirányítási gyakorlat.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályázó részletes szakmai tevékenységét is magába foglaló önéletrajzát; végzettségét igazoló oklevelek másolatát; hatósági erkölcsi bizonyítványt, egyházi ajánlást, jelenlegi munkahelyének megnevezését, beosztását; a főiskola működtetésére, szakmai vezetésére vonatkozó vezetői programját. – Fizetés: megegyezés szerint. Az állás elfoglalásának időpontja: 1992. június 1. – A pályázat beadásának határideje: 1992. május 20. A pályázatot meghirdető szerv címe: 2750 Nagykőrös, Hősök tere 5. Telefon: 20/51-393.

*

A Bogyiszlói Református Egyházközség pályázatot hirdet az átválasztás folytán megüresedett lelkészi állás betöltésére.

Javadalom: 10 000 Ft készpénz fizetés, teljes közüzemi költség, stóla, nagy parókia. A gyülekezetben önálló kántor és harangozó van. Kötelességek az E.T. szerint.

A pályázatokat a megjelenéstől számított két héten belül a Tolnai Református Egymázmegye esperesi hivatalában, 7143 Őcsény, Hősök tere 1. kell beküldeni.

*

A Hajdúszoboszlói Református Egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett egyik lelkészi állására. Feltételek:

1. Gyülekezeti szolgálatban jártas, önálló lelkészi munkában gyakorlott, példaadó családi életű, pásztori lelkületű, a gyülekezet egységét és békességét munkálni kész, jó szervezőképességgel rendelkező lelkipásztorok jelentkezését várjuk. Idegennyelvek ismerete (német, angol), valamint a lelkipásztor feleségének gyülekezeti munkára való alkalmassága előnyt jelent.

2. A pályázathoz csatolni kell a lelkészi diplomát, önéletrajzot, az egyházi felettes hatóság szolgálati bizonyítványát.

3. Javadalom: 4 szobás szolgálati lakás, fűtés, világítás, közüzemi díjak. Készpénzfizetés: 15 500 Ft + hitoktatási óradíjak.

4. A pályázat beadásának határideje: 1992. április 30-a, a Hajdúvidéki Református Egyházmegye esperesi hivatalához, 4183 Kaba, Szabadság tér 6. Pf. 13.

Orgonafelújítás a Nagyvárad téren

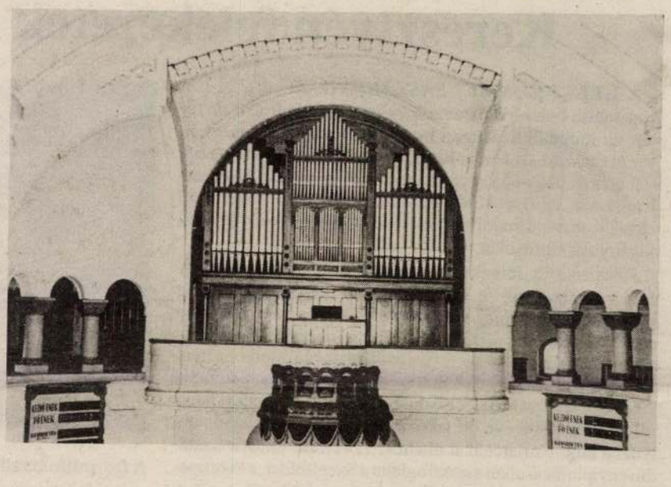

Örvendező szívvel adunk Istennek hálát, hogy megújult a budapest-Nagyvárad téri gyülekezet opus 1215-ös sz. Angster-orgonája, amint a 150. zs. 2. versében énekeljük: „Sípokban, orgonákban, És más szép muzsikákban örvendjetek az Istennek!"

1940. május 30-án kelt az a jegyzőkönyv, amelyben „az orgonaépítő-bizottság nevében Ary Ernő presbiter, a Ganz-gyár cégvezető főmérnöke jelentést tesz az építőbizottság tárgyalásairól, amelyeket Rieger Ottó rákospalotai és Angster József pécsi orgonaépítő cégekkel folytatott Faragó József karnagy, Ákom Lajos és Árokháty Béla, mint orgonaszakértők bevonásával." Majd „... dabasi Halász Lajos dr. főgondnok-elnök a következő indítványt terjeszti elő: Az orgonaépítő-bizottság jelentése alapján határozza el a presbitérium azt, hogy 1941. január havában, az egyházközség fennállásának 20 éves jubileumára megépítteti orgonáját egyelőre 18 változattal, de olyan módon elkészítve az orgonaszekrényt és játszóasztalt, hogy majd idővel a 18 változatot 30-ig fejleszthessék. Indítványozza továbbá, hogy a presbitérium bízza meg az orgonaépítő-bizottságot azzal, hogy mind a két építő cég ajánlatával számot vetve a legkedvezőbb feltételt nyújtó orgonaépítő céggel kösse meg a szerződést a 18 változatú orgonára 18 000 P. költség erejéig. Lelkipásztor-elnök: mivel nagyobb összeget meghaladó megrendelésről és anyagi teher vállalásról van szó, névszerinti szavazást kíván." A presbitérium egyhangú *igen* szavazatát követően a főgondnok-elnök „hiszi, reméli és bízik a jó Istenben, hogy célunkat minden akadály nélkül el fogjuk érni, s a 20 éves jubileumon az orgona szárnyaló hangjai és a gyülekezet hálaadó éneke együtt fog szállni a Mindenség Urához, aki ezt megengedte érnünk."

Sajnos, a következő – 1940. szeptember 8-án kelt – jegyzőkönyv nagyon szomorúan folytatódik, mert arról tudósít, hogy elhunyt dr. dabasi Halász Lajos főgondnok. Ruszkay István gondnok a következőképpen emlékezik a megboldogultról: „Látom ma is lelki szemeimmel, amint már törékeny testtel, de töretlen hittel és lélekkel kivezettette magát az úrasztalához és megkapó szavakkal hívta és kérte fel gyülekezetét az orgonára való adakozásra. Az orgona megépítését már nem érhette meg. Az Úristen felőle másképpen intézkedett. Tudom azonban, hogy amikor az orgona itt először megszólal, a templomba járók apraja-nagyja előtt meg fog jelenni elhunyt Főgondnokunk jóságos arca, aki onnan felülről is szeretettel gondol árván maradt gyülekezetére."

Ilyen előzmények után a megrendelést végül Angster József pécsi orgonaépítő mester nyerte el, aki első lépésben 3 manuálos, pedálos, 18 változatú (I., III. manuál és pedál), pneumatikus trakturájú orgonát épített, ami később 6400 Pengő plusz költségen a II. manuál és 4 nyelvjáték beépítésével 32 regiszteresen nyerte el végleges formáját. Angster mester kiváló hangszert alkotott. Az orgona-szentelő ünnepség 1941. április 6-án, virágvasárnap volt. Dr. Patay Pál lelkipásztor így imádkozott: „Légy áldott, örökkévaló Isten, hogy orgonánk lehet ... Te magad szenteld fel és fogadd el magadnak, mint a Te gyülekezetednek hálaáldozatát, s add, hogy nemzedékről-nemzedékre zúgjon ebben a templomban a Téged magasztaló ének ..." Majd dr. Ravasz László püspök a vallás és a művészet kapcsolatáról tartott előadást, amelyben többek között a következőket mondotta: *„A művészetben az ember mintha egy pillanatra bitorolná Istennek a teremtő munkáját. Töredékesen, bűnösen, nyomorultul, de még úgy is csodálatosan, még úgy is felségesen."*

A hangszer 50 éven keresztül hűségesen szolgálta a gyülekezetet. Tekintve azonban, hogy 1991 februárja óta az Emlékezet templomában minden hónap második vasárnapján rendszeresen zenés áhítatokat tartunk, és hogy az elöregedett pneumatika miatti hibák már-már az istentiszteletek ellátását is veszélyeztették, 1991-ben a presbitérium határozatot hozott az orgona felújításáról. *Máté János* orgonaművész-professzort kértük fel szakértőnek, s Angster József eredeti elképzelését tiszteletben tartva a diszpozíción nem változtattunk. A gyülekezet jelenlegi anyagi teherbíróképességét figyelembe véve, a pneumatikus traktúrát megtartottuk, a munkálatok így is közel 500 000 Ft-ot igényeltek. A felújítást 3 hónapos lelkiismeretes munkával *Albert Miklós* győr-nagybácsai orgonaépítő mester és tanítványai: *Bors László, Miholics László* és *Oros Tamás* végezték. Az intonálás nagyszerűen sikerült. Eltűnt a pneumatikus orgonákra – a magas szélnyomás miatt – sokszor olyannyira jellemző „tapintatlan" nyerseség. Most a principálok puhán, de mégis értelmesen, világosan rajzolnak, a mixturák fényesen csillognak, a fuvolák áhítatos melegséget adnak. Mindezt tetőzik a jól illeszkedő, de erős karakterű nyelvek, a tuttiról pedig Mendelssohn jut eszembe: „Úgy hangzik, mintha szét akarná feszíteni a templomot".

Az Emlékezet temploma 12 évvel ezelőtt kívül-belül megújult, most orgonáján volt a sor. Hálát adunk Istennek, és köszönetet mondunk a gyülekezetnek az áldozatvállalásért, a mestereknek pedig a szívvel-lélekkel végzett munkáért. Az orgonaavató zenés áhítatot május 10-én tartjuk. „Szóljon tehát az orgona, Gyönyörűséges muzsika" (296. dicséret 6. verse) Isten dicsőségére, hitünk mélyítésére, gyülekezetünk örömére és lelkünk épülésére.

Dr. Szeifert György

Gyülekezeti énekiskola

Te drága Jézus, mi történt tevéled

Szerte Európában a nagyhét eseményei között kiemelt helyük van a passióknak. Krisztus szenvedésének történetét ez időszakban a keresztény gyülekezetek sok száz év óta éneklik el templomaikban. A hagyomány a 4. század óta él. A nagyhét napjain más-más evangéliumok szerint hangzott el a történet. Kezdetben gregorián dallamok, természetesen egy szólamban, a reneszánsz korban viszont a kórus a maga speciális többszólamúságával vették szárnyukra a súlyos, mély mondanivalót. A műfajt a zenetörténetben H. Schütz (1585–1672), de különösen J. S. Bach (1685–1750) emeli lelki tartalom és zenei tökéletesség szempontjából a legmagasabbra. Így ha a passióról beszélünk, mindenekelőtt Bach remekművei jutnak eszünkbe.

A passió középpontjában a bibliai szöveg áll. A szereplők: Jézus, az Evangélista, Júdás, Péter, Pilátus és a többiek a folyamatos énekbeszéd (recitativo) módján, a zsidók, a főpapok, a katonák stb., a tömeg-kórusok (turba-kórusok) formájában idézik a tiszta evangéliumi mondanivalót. Ha a zeneszerző a mű bizonyos pontjain, például Péter háromszori tagadása után, vagy Krisztusnak a kereszten mondott utolsó szava után, megszakítva a cselekményt, a saját érzelmi mondanivalóját kívánja megfogalmazni, áriát illeszt a darab folyamatába. Ezek a kompozíció legihletettebb pillanatai, amelyekben kortárs költők verseire a szóló-énekes és az adott szóló-hangszer tolmácsolja felénk mindazt, amit a szó önmagában már nem képes közvetíteni.

Mai énekünk, melynek szövegírója Johann Heermann, fordítója Áprily Lajos, dallamszerzője Johann Crüger, mint a német protestáns gyülekezeti ének-irodalom, szaknyelven nevezve korálirodalom egyik gyöngyszeme, megtalálható Bach passióiban. Jelenléte a gyülekezetet képviselte a darab elhangzásakor. A Bach-korabeli templomi előadásokon ugyanis a gyülekezet a korálokat együtt énekelte a kórussal. A passió-előadás tulajdonképpen ma is így lehetne hiteles. Ha a teljes templomi gyülekezet, vagy a teljes koncerttermi hallgatóság együtt énekelhetné bűnbánattal:

„Mondd, ennyi kínnak mi az eredetje? Jaj, vétkeimmel vertelek keresztre! Amit Te szenvedsz, Jézus, én okoztam, Fejedre hoztam." (3. v.)

Berkesi Sándor

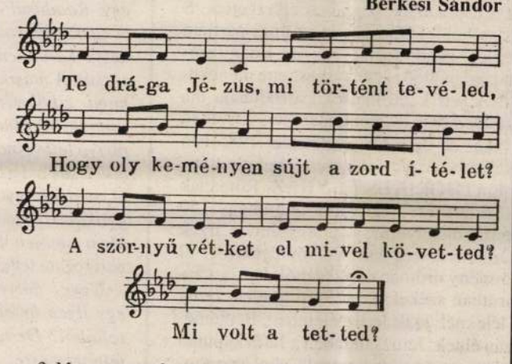

2. Megostoroznak, tövissel csúfolnak, Arcodba vágnak, gúnyolódva szólnak, Epét ecettel kínálgatni mernek, Keresztre vernek.

4. S mily büntetés, mit a világ Reád mért? A jó nyájőrző szenved a juháért; A bűnért, melyet szolgák elkövettek, Az Úr fizet meg.

5. Meghal a jó, ki hűség volt s alázat, Az él, ki Isten bántására lázadt; A vétkes ember sértetlen, s bilincsben Ott áll az Isten.

6. Ó mérhetetlen szeretet, csodás hit, Amely a kínok zord útjára rávitt! Én vígadozva élek és örömben, Te kín-özönben.

7. Ó nagy Királyom, minden kor Királya, Hűségedet hogy hirdethesse hála? Nincs emberszív, melyben tanács fakadhat: Nékem mit adhat?

8. Ha trónusodnál, Jézusom, Vezérem, Fejem ragyogva fürdik majd a fényben: Énekelek, hol szentül zeng az ének, Dicsérve Téged.

Jézus szülőföldje ma

Keresztyén felekezetek Izraelben (III.)

A KELET-RÓMAI CSÁSZÁRSÁG. Kr. u. 324-ben Konstantin császár elhatározta, hogy a római birodalom fővárosát Itáliából Keletre, a Boszporusz partjára helyezi át. A régi császári székhely, Róma ugyanis túlságosan pogány volt ahhoz, hogy egy olyan keresztyén birodalom központja lehessen, amilyet Konstantin akart. Ezért 330-ban, az új város, Konstantinupolis felavatása után betiltották benne a pogány szertartásokat.

Palesztina és Jeruzsálem egyértelműen Konstantinápoly vonzáskörébe tartozott, így egészen a keresztes hadjáratokig a Nyugati Egyház meg sem kísérelte, hogy a Szentföldön az orthodox patriarchától független nyugati (latin) egyházat létesítsen. De már az első keresztes hadjárat során, amikor a nyugati keresztesek felszabadították 1098-ban Antiochiát, majd 1099-ben Jeruzsálemet, első dolguk volt, hogy mindkét helyről elűzték a 800 éve ott lakó orthodox patriarchákat és helyükbe latin patriarchákat ültettek. 1291-ben, amikor Szaladin egyiptomi szultán visszafoglalta a Szentföldet, a keresztesekkel együtt ők is elmenekültek.

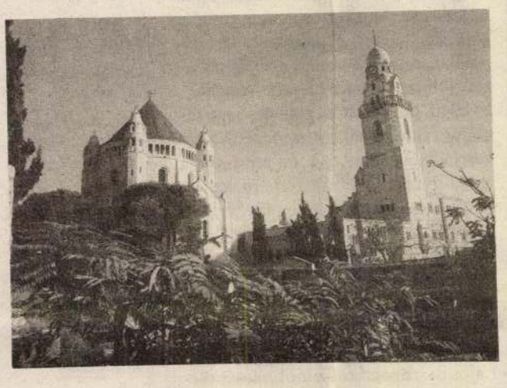

A Dormitio bazilika

A FERENCESEK. A jeruzsálemi latin patriarchátust csak 1847-ben állították helyre, hogy ellensúlyozzák a növekvő protestáns missziói tevékenységet a Szentföldön. Addig a nyugati egyház érdekeit a ferences szerzetesek képviselték. Assisi Szent Ferenc 1219-ben járt a Szentföldön és Akkón rendházat is alapított. Ezeket az első szerzeteseket a tatárok már 1244-ben felkoncolták. De a kiirtottak helyébe mindig újak jöttek és így 700 év alatt legalább tízezer ferencest megöltek a Szentföldön. Annak a régi keleti szokásjognak az alapján, ha valaki egy területet megvásárol és a rajta lévő romot helyreállítja, tulajdonjogát arra is elismerik, a ferencesek számtalan helyen megvetették a lábukat. Jogilag VI. Kelemen pápa erősítette meg őket, 1342-ben kiadott bullája a „Custodia Terrae Sanctae" alapítási okmánya. Azóta a ferencesek a „Szentföld őrei". A római egyház ma Izraelben kb. 25 000 tagot számlál.

RÓMA UNIÓS TÖREKVÉSEI. A keresztes hadjáratok óta a Római Egyház nagy erőfeszítéseket tett, hogy a keleti egyházakat megnyerje a vele való unió számára. Ezt több szakadár orthodox egyházrésszel sikerült is megvalósítaniuk. Róma elsősorban azt követelte, hogy ismerjék el a római pápának mint az egész keresztyén egyház fejének a joghatóságát, sőt az I. Vatikáni Zsinat óta a tévedhetetlenségét is. És általában a római dogmákat. Ennek ellenében az uniált egyházak megtarthatták saját szervezeteiket, istentiszteletükben a saját nyelvüket, a papok nősülési jogát és a régi hagyományokon alapuló szertartásaikat. A templomos nép persze az unióból semmit sem vett észre, mivel külsőleg semmi sem változott, csupán a központi vezetés került Róma kezébe és dogmatikai tekintetben tolódtak el a római alapok felé.

Magyarországon ezt az uniót a 16–17. században valósították meg. Ekkorra a magyar nyelvű orthodoxia már jórészt felmorzsolódott és helyüket a nemzetiségek foglalták el. Ezek jórészt jobbágysorban éltek papjaikkal együtt. A

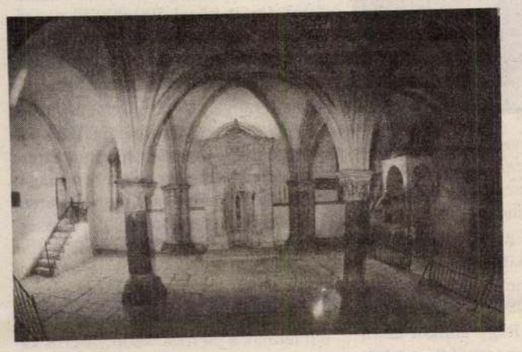

Az utolsó vacsora terme

jezsuita uniós propaganda azt ígérte nekik, hogy az uniáló papok nemességet és a római papsággal egyenlő jogokat kapnak. 1646-ban Kárpátalján egy Parthén nevű orthodox szerzetes 63 ruszin pap vezéreként alá is írta az uniót, amihez 1955-ben további 400 orthodox pap és szerzetes csatlakozott. Parthén, agitálásának jutalmaként Munkács „unitus" püspöke lett. Mindezt a nép előtt sokáig titokban tartották. De amikor Erdély is Habsburg kézre került, Athanáz gyulafehérvári román orthodox metropolita 1698-ban 2270 pap nevében aláírta a Rómával való egyesülést. Ezt azonban már nem lehetett titokban tartani. A hívő nép többsége és a papság egy része ellene is szegült a rákényszerített uniónak és a karlócai szerb érsek-metropolitánál kerestek menedéket, akinek a területén Mária Terézia 1751-ben pátenssel megtiltotta az uniós propagandát …

A MARONITÁK. Ezek a szíriai eredetű keresztyén közösségek mint monofizita és monotheléta eretnekek évszázadokig az orthodox egyház peremén éltek. 1182-ben, az első keresztes hadjáratok idején keresték a kapcsolatot Rómával, amely a firenzei zsinat után erősödött meg. IV. Jenő pápa az 1439-ben Firenzébe áthelyezett zsinatra uniós céllal meghívta a bizánciakat is. VIII. János bizánci császár és II. József konstantinápolyi patriarcha mellett egy népes küldöttség meg is jelent ezen. Az orthodoxokra bénítólag hatott az a tudat, hogy tulajdonképpen ki vannak szolgáltatva a latinoknak, mert tőlük vártak segítséget a Bizáncot fenyegető török invázió ellen. Erre pedig csak a pápának való behódolás esetére volt kilátásuk. A megalázó feltételek miatt VIII. János császár szívbénulást kapott és meghalt. Ugyancsak nem élte túl a tárgyalást a patriarcha sem. Az újraegyesülésről szóló okmányban a többiekkel aztán Róma úgyszólván mindent elfogadtatott, amit akart, a „Filioque"-tól a pápa primátusáig. Az orthodox hívek azonban hallani sem akartak az egyezményről. A latinbarát főpapokat, Iszidorosz moszkvai patriarchát és Visszárion nikeai metropolitát a népük ezért kiűzte egyházukból és mindketten Rómában találtak menedéket. Az 1443-ban Jeruzsálemben tartott zsinat pedig semmisnek nyilvánította az egyezményt.

Csak a maroniták tartottak ki Róma mellett. Később a maronitáknak a török uralom alatt bizonyos önállóságot is sikerült elérniök. Sőt 1920-ban Szíriából is kiváltak és megalakították az önálló Libanoni Köztársaságot, ahol több százezer tagjuk van. Izraelben azonban csak mintegy 6000 tagjuk él, főleg Galileában.

A MELKITÁK. Szíriában lakó, bizánci ritust, de arab kultikus nyelvet használó közösség. Elnevezésük onnan származik, hogy a Kalcedoni Zsinat után azokat a nem-görög nemzetiségű keresztyéneket, akik elfogadták a császár elnöklete alatt tartott zsinat határozatait és hűek maradtak az egyetemes egyházhoz, a „Melek" = császár, király szó alapján „melkitáknak", vagyis császárpártiaknak nevezték. 1724-ben szakadtak ki a görög-orthodox egyházból. Patriarchájuk székhelye Damaszkusz. Galileában 38 000, Jeruzsálemben 3300 hívük van.

A SZÍR KATHOLIKUS EGYHÁZ megnyerése az uniónak évszázadokig nem sikerült. Végül 1662-ben a Rómában nevelkedett Akidgean-t nevezték ki püspöknek, akiből Antiochia patriarchája lett. A nemzeti jakobita egyház az uniáltakat persze árulóknak nevezte, akik megtagadták a múltjukat. Püspökeiket, papjaikat elkergették. S amikor a saját patriarchájuk, Giarweh is az únió pártjára állt, börtönbe vetették és megkínozták. Később a nagy erővel megindult mohamedán üldözés kényszerítette menekülésre az uniáltakat. A szír katholikusok patriarchája ma Beirutban él. Jeruzsálemben és Bethlehemben összesen 350 egyháztagjuk van, de ez a kis gyülekezet 1985-ben szentelte fel Jeruzsálemben a patriarchátus új templomát.

AZ ÖRMÉNY KATHOLIKUS EGYHÁZ. Rómának több évszázados kísérletezése után végül is mintegy 150 ezer örményt is sikerült megnyernie az unió számára. Ezek többsége kívül él Örményország határán. Tömegesen 1740 körül váltak ki az örmény orthodox egyházból. Patriarchájuk a libanoni Beirutban székel. Szentföldi gyülekezetük nem nagyobb 600 léleknél, akik Jeruzsálemben, Bethániában, Haifán és Gázán élnek. Jeruzsálemben a Jaffa kapunál kezdődik az óvárosban az „örmény negyed", ahol az orthodox és uniált örmények magas kőfalakkal körülvett házaikban békésen élnek egymás mellett. A patriarchátussal szemben épült szép templomukban azonban még ma sincs villany …

A KOPT KATHOLIKUS EGYHÁZ Jeruzsálemben 33 lelket számlál, akik 1741 óta élnek egyházi közösségben Rómával.

A KHÁLDEUS KATHOLIKUS EGYHÁZ, amelynek a patriarchiája 1551 óta Bagdadban székel, szentföldi gyülekezete alig néhány családból áll. De azért büszkén vallja az „elismert" vallásfelekezet státusát.

Dr. Bajusz Ferenc

MINDENT ISTEN KEZÉBE

Tégy mindent Isten kezébe!
Ne kérdezd Tőle, mit ad cserébe,
Hisz Tőle kaptad földi életed
És megváltásod elvégeztetett.
Csak szent kezébe tedd le mindened:
A fájó múltat, súlyos terheket,
Lelkedet gyötrő átkos bűnöket,
Jelenidődet, minden percedet
Kezébe tedd le, amíg teheted.
S mit hoz a jövő? Nem is sejtheted,
Nem kell, hogy tudjad: tudja Istened.
Most arra kérlek Jézus nevébe':
Tégy mindent Isten kezébe!

Hagyj mindent Isten kezében!
Mit Néki adtál, bízd rá egészen.
„Az Úrra hagyjad minden utadat",
Ó add át Néki teljes önmagad!
Ő számontartja minden dolgodat,
Ne vedd kezedbe ismét sorsodat!
Hadd tartson kézben mindent hű Urad,
Attól ne félj, hogy neked nem marad!
Aki így véli, szegény, balgatag…
Ne félj, csak higgy a Jézus nevében,
Hagyj mindent Isten kezében!

Végy mindent Isten kezéből!
Jót akar néked egész szívéből.
Fogadd el Tőle a jót, a szépet,
Belső nyugalmat és békességet,
Áldást, kegyelmet, szent reménységet.
De vedd át azt is, ami fáj és éget,
Nyomorúságot vagy betegséget,
Mert ebből fakad a kipróbált élet.
Gyúljon ajkadon hála, dicséret,
Szárnyaljon szerte újjongó ének!
Tégy bátran vallást Jézus nevéről,
Végy mindent Isten kezéből!

Vizi István

JEGYZETLAPOK

Bűn és bűnhődés

Dosztojevszkij remekműve minden korban aktuális. Nem csupán lélektani hitelességgel megmintázott szereplői teszik azzá, de az az egyszerű tény is, hogy benne a bűn nem marad bűnhődés nélkül. Pedig éppenséggel maradhatna. A vizsgálóbíró nem leplezi le Raszkolnyikovot, így a gyilkos megússza az igazságszolgáltatást. Vagy mondjuk leleplezi ugyan, de e szavakkal engedi aztán útjára: „Nézze kedveském, ön ugyan megölt két embert, de azoknak már úgy is mindegy. Ráadásul az egyikük uzsorás vénasszony volt, a társadalomra nézve káros lény. Megérdemelte a sorsát. A másik meg annak unokahuga, kiből vénségére minden bizonnyal ugyanolyan undorító szipirtyó lett volna, mint a nagynénjéből. Csak azt a baltát tudnám feledni, amivel agyoncsapta őket! Ez a gyilkolási mód úriemberre vall. Most menjen el ifjú barátom, de máskor ne tegyen ilyet."

Ugye milyen elképzelhetetlen egy ilyen befejezés Dosztojevszkij tollából? De hát semmi szükség a feltételezésre, ő pontosan tudta, hogyan kell befejezni azt a regényt. A gyilkos nem maradhat büntetlenül. Raszkolnyikov és minden raszkolnyikovok nem ölhetnek meg senkit következmények nélkül, mert akkor előbb-utóbb csupa kainokká válhatna az emberiség. Nincs és nem lehet olyan törvény, mely a gyilkosoknak kedvez. Nem helyezhető a gonosz piedesztálra, mert az ellentmond mindannak, ami emberi. Még akkor is, ha az áldozat – úgymond – csak egy uzsorás vénasszony volt. Hát még akkor, ha az áldozat, az áldozatok igaz emberek voltak. Akiknek minden bűnük az volt, hogy szembe mertek helyezkedni az embertelenséggel valami jobb és szebb élet reményében. Ezért kellett elpusztulniuk sokaknak egészen fiatalon sortüzek golyóitól vagy akasztófán … A bűn tehát megtörtént. És a bűnhődés?

Mi keresztyének természetesen a megbocsátás elvét valljuk, de vajon megbocsáthatunk-e a kivégzettek, a halottak helyett is? Ez olyan kérdés, amire egyszerűen nem tudok válaszolni. De úgy hiszem, ezzel szemben a jog is tehetetlen bármely paragrafusba kapaszkodik. Mert a jog minden időben csak az igazság pártján állhat, és van-e nagyobb igazság, mint azok igazsága, akik jogtalanul váltak egy megtorló apparátus áldozataivá! Életet ugyan már senki sem adhat vissza, de az elvett életek igazságát, azt igen. Dosztojevszkij jól tudta ezt, pedig ő nem volt bíró, csak író, igaz annak az egyik legnagyobb. Raszkolnyikovja megbűnhődött. És korunk „raszkolnyikovjai" …? Azt hiszem, nem ártana sokaknak kötelező olvasmánnyá tenni ezt a könyvet. Hátha tanulnának belőle.

Fábián-Máthé Mihály

ANGSTER József

Dávid István: A kolozsvári-hídelői református templom orgonája. = Ref. Szemle, LXXVII, 2, 1984 125-128. p. ill

Angster József 1906.

állománygyarapitásra. De ha egy
zatot, mehet konferenciára, vehe
ként az irodalmat is.

Az MTA Kutatás- és Szervezete
tet a már müködő alapitványokról
pályázni. Pénz nincs az Akadémiá
Ha a főigazgató támogatást, segi
könyvtárra, hanem a hálózatra is
az a probléma, hogy egyszer adna
Stiftung-tól több nagy könyvtár
Alapitványi kultúrának kell Magy
nyoknak megvan a feladatuk. Pl.
pénzt ad a könyvek és folyóirato
megmentésére. A főigazgató úr fe
let kellene kiküldeni, melyben a
hozzáférhető forrásokat, ahonnan

A Főigazgató úr Felvinczi
A közgyüjtemények helyzetével és
kai Bizottság is foglalkozik. El
miniszter kérésére. Ez egyszemél

ANGSTER

Angster József: Angster. A pécsi orgonagyár és a család története. Pécs : Baranya M.Kvt.,1993

rec. SZIRTES József: Kácsfalutól a világhirig. = Könyvvilág, 38,1993,3. 23.

látum. Ez egyedül arra enged követ-
tő később jelezte a képét, mint fes-
an írta rá a nevét, nem készülésekor.
nyira befejezetlennek tartotta, hogy
évszámot sem írt rá.
pján el is fogadjuk 1866-ot mint ké-
viszont újabb problémával találjuk
. 1866-ban a képen látható kamasz-
nár 18 éves, felnőtt, jóvágású fiatal-
n, mint ahogy Izsó Miklós portréján
Ezt az ellentmondást azonban köny-
yarázni, hiszen számtalan helyen és
al hangsúlyozta Szinyei, hogy korább-
ól és újból elő kell venni, az egyszer
gyzett gondolattal, vázlattal foglal-
Merse Pál ezek szerint Petőfi Zoltánt
n találkozhatott vele akár 1862-ben,
án nagybátyjánál tartózkodott az év
felé járt látogatóban (Mágócs, Oros-
nagyváradi diákként is kimozdulha-

Az oldalt szerkesztette: Gábor Adrienn Angéla

Szigorú tekintetű orgonaépítő

Százhetven éve született Angster József

Beethoven és *Klebelsberg Kunó* mellől néz rám naponta az íróasztalom fölötti falról egy férfiú: *Angster József*. Rájuk mutat föl Szent Péter kicsinyített szobormása a bazilikából. Eléggé jó körben töltöm tehát az időt most is, amikor ezeket a sorokat kopogom le. A kősziklát, a zeneszerzőt és a kultuszminisztert tán nem kell bemutatnom, s megmagyarázni is fölösleges volna, miért látszott helyesnek a közelükben lennem. A rám a többieknél sokkal szigorúbban tekintő, szakállas orgonaépítő mesterről azonban újdonsült vendégeim rendre kérdezősködni kezdenek, ki is légyen az úr azon a régi metszeten, s hogyan került a jeles társaságba?

– Angster József – szoktam röviden válaszolni, és lesem a hatást. Bizony többen nem tudják, mint igen, hogy kit is kell tisztelniük ebben a határozott tekintetű férfiban. Akkor elkezdek mesélni. Mint most is...

Dédimama sokszor beszélt róla. Leginkább az a történet maradt meg bennem, amely az orgonagyári ebédekről szólt, ahol egy nagy, hosszú asztalnál együtt ült le délben a család az alkalmazottakkal, s mindenkit, még a legkisebb inast is az Angster-lányok – dédimama és testvérei – szolgáltak ki. Mindenki addig ehetett, amíg a családfő, a gyártulajdonos befejezvén ebédjét, az asztalra nem koppantotta a villát és a kést. Hanem vigyázott rá, hogy lassan, komótosan költse el az étket, ne kelljen az asztal végén ülőknek idő előtt befejezvén a falatozást éhen maradniuk.

Egyszerű, hétköznapi mese ez. De ahogyan a csepp mutatja a tengert, úgy árulkodik az akkor abban a családban, abban az orgonaépítő műhelyben uralkodó gondolkodásmódról, emberi tartásról és az egymás iránti szeretetről.

A fentiekből kiderül: Angster József az ükapám. De képe valószínűleg akkor is ott volna az asztalom fölött, ha semmiféle vérségi kapcsolat sem kötne az éppen százhetven éve, 1834 júliusának hetedik napján született kácsfalusi (ma: Jagodnyak, Szerbiához csatolva) férfiúhoz.

A magyarországi német telepesek ivadéka, Angster József ugyanis a legjelesebb magyarok sorába tartozik. Egy ideje kezdünk újra emlékezni rá, korábban több mint negyven évig ez tilalmas volt, ezért maradt ki a pécsi orgonaépítő sok generáció tudatából.

Vaskos naplóját idősebb korában, gyermekei kérésére fordította le magyarra, az új kézirat elejére ezt jegyezte föl: „Mint magyar: gyermek vagyok, mint író: iskolázatlan öreg." Nem a nyilvánosságnak szánt szerénykedés volt ez, hanem az ezernyolcszázas és -kilencszázas évek fordulójának – mai szóhasználattal élve – befutott embereire (legalábbis többségükre) jellemző mértéktartásról tanúskodik e mottó.

Abban a naplóban egy nagyszerű életút leírása lakozik. A kivételes tehetségű eszéki asztaloslegény, vándortarisznyát kanyarítva nyakába, bejárta a fél világot. Párizsban a kor legkiválóbb orgonagyárában, *Aristide Cavaillé-Coll* üzemében tanulta meg a mesterség fortélyait. Ott erősen marasztalták, fényes előmeneteli lehetőséggel kecsegtették, de ő a nyugati gazdagság helyett a hazát választotta, s – jórészt gyalogszerrel – visszatért Magyarországra, ahol azután ipart teremtett, sok embernek munkát adott, és világszínvonalúvá tette a hangszerek királynőjének Kárpát-medencei építését.

Eszéken tervezte megalapítani üzemét, de – szinte a véletlen folytán – az első jelentős megrendelést Pécsről, a zsidó hitközségtől kapta, ott, az új zsinagógában épült meg az első Angster-orgona, így lett a világlátott mester pécsi polgár. Azután se szeri se száma az általa, majd fiai és utóbb unokái által vezetett gyárból kikerült orgonáknak. Angster-műremek szól a budapesti Szent István-bazilikában, a Zeneakadémián, a kassai székesegyházban, a pécsi bazilikában, a szegedi Fogadalmi templomban, Kolozsvárott, a Magyar utcai református templomban... – képtelenség volna mindet fölsorolni.

Pécs rengeteget köszönhet a mélyen vallásos, adakozni mindig kész Angster Józsefnek és utódainak. 1945 után a „hála": a családot meghurcolták, tagjait koncepciós perbe fogták... A gyárat elkommunizálták, a nemes faanyagot elherdálták, az értékes fémeket elkótyavetyélték, az orgonaépítést beszüntették; „Nem kell klerikális-reakciós hangszer!" jelszóval.

Elmúlt. Immár szabad az emlékezés. Hajtsunk hát fejet Angster Józsefre gondolva!

Luthár Péter

rgio Frassati (1901–1925) élete

Épül a temesvári református központ. Megépült a templom alagsora és az emeletes szállásépület. A központot *Tőkés László* püspök úr azért kezdeményezte, mert szükség van olyan temesvári épületegyüttesre, ahová az anyanyelvi és szemléleti kifosztás szórványait, azok gyerekeit össze lehet gyűjteni, és szállással, étkezéssel, összejövetelekkel és nem utolsósorban templommal, magyarul az istenhitre lehet nevelni. Az építkezéshez pénz kell, melyet a politikától hiába várunk tíz éve. Segítségüket nem kérném, ha remény lenne máshonnan. Elsősorban nem a gazdagokat szólítom meg. Én magam a kötelező ráfordítás feléért terveztem az épületegyüttest, és azt is kolozsvári kollégámnak adtam munkája fedezetéül. Kérem azokat, akik bármily jelentéktelen összeggel is megsegítik a központ építését, küldjék el adományukat az alábbi címre vagy számlaszámra:

Új Évezred Alapítvány – OTP Bank Budapest Ft 117 150 07 - 204 09 391
Rákospalotai Óvárosi Református Egyházközség – 1152 Budapest, Kossuth u. 1.

Simonfi Sándor esperes

A temesvári református központ építését csak akkor tudják folytatni, ha adakozunk. Előző hirdetésemre egymillió forint gyűlt össze. Köszönet jár minden adakozónak. Ismételjük meg, adakozzanak újra! Én már elküldtem.

Makovecz Imre

WALLINGER ENDRE

Rekviem egy orgonagyárért

Pécsett működött 1867—1951 között a legjelentősebb magyar orgonagyár. Három generáció, az Angster család öt férfi tagja irányította több mint két emberöltőn át. A gyárat 1949. december 28-án államosították. Ezután még egy ideig orgonát is gyártottak, majd Pécsi Hangszer- és Asztalosárugyár néven jobbára különböző faáru készült a néhai Angster-gyárban.

Az orgonagyártás műszavaiból:

Manuál = billentyűsor az orgonán
Traktura = az orgona játszóasztalát és a sípok szelepeit összekötő szerkezet
Monteur = az orgonaszerkezet összeszerelője

A gyáralapító a századforduló táján

A cég neve — márka volt. Nyolcvannégy év alatt mintegy 1300 orgonát készítettek kis falusi templomokba és székesegyházakba egyaránt. Cégjelüket viseli a pécsi, kassai, kalocsai s a szegedi dóm; vagy átépítése előtt a Szent István-bazilika és (első rekonstrukcióját követően, körülbelül fél évszázadig) a Zeneakadémia koncertorgonája is.

A gyáralapító Angster József fiaira hagyta (Emil és Oszkár), ők pedig a két unokának adták tovább (József és Imre) a művészi orgonaépítés tudását, szakmai becsületét.

KYRIE

Angster József, a nagyapa, életútja a dél-baranyai Kácsfaluból indult el (ma: Jagodnjak, Jugoszlávia). Asztalosságot tanul, majd a kor szokását követve vándorútra kel. Bécsben múzeumokban, templomokban bővíti ismereteit, közben Titz Péter orgonaépítőnél kap munkát. Érdeklődése akkor irányul határozottan az orgona felé. Majd eljut Párizsba, ahol a már akkor világhírű Cavaillé—Coll cég alkalmazza „monteur"-nek.

Részt vett a Notre-Dame orgonájának építésében, de számos önálló munkát is rábíztak. Háromévi ottléte alatt elsajátította, hazatérve pedig magával hozta az akkori idők legkorszerűbb orgonaépítési technikáját; az orgona hangzásképét, hangszínét illetően pedig a romantikus ízlést is, amely az egész monarchiában ismeretlen akkor még az orgonaépítészetben.

Hazatérésekor, 1866-ban épült Pécsett a zsinagóga. Itt kapta első megbízását: *„Herr Angster* — biztatták a megrendelők —, *készítsen nekünk jutányosan egy jó orgonát, és mi önnek jó reklámja leszünk..."*

Az új, modern hangzású orgonával valóban megalapozta jó hírnevét — a megrendelések özönleni kezdtek hozzá.

*

Angster Józseffel, a gyár 1940—1950 közötti utolsó tulajdonosával-főmérnökével elsétáltunk a hajdani Mária

Számlafejléc az 1910-es évekből

Új Tükör

XXIV. ÉVFOLYAM, 47. SZÁM, 1987. NOVEMBER 22.

A címlapon: Orgona (**Lehotka László** felvétele) (Írásunk a 6–8. oldalon)

A hátlapon: Tetovált falak **Lugosi László** felvétele (Cikkünk a 22. oldalon)

Heti ajánlat
Kaján: Latabár Kálmán 2–4

Szabó György: Kancsalul festett egek 5

Wallinger Endre: Rekviem egy orgonagyárért 6–8

Új Tükör-kép:
Gollob József: Formák, felületek (**Borzák Tibor**) 9

Georgetown – Washington, D. C.
(**Köröspataki Kiss Sándor**) 10–11

Élet és halál
(**Varga Domokos–Asztalos Zoltán**) 12–13

Pünkösti Árpád: Vörös vándorlámpás 2. 14–15

Adófillér (**Gyurkó László**)
Debreczeny György és **Zonda Tamás** versei 16

Irodalmunk külföldi barátai: **Ravil Buharajev** 17

Egy magyar „maori" meg a lánya (**Eöry Éva**) 18

Szép kilátás a Prédikálószéken (**Antalffy Gyula**) 19

Kis hidak (**Dogossy Katalin–Kleb Attila**) 20–21

Tetovált falak (**Frankl Aljona–Lugosi László**) 22

Kellemetlen Oldalunk (**Gyurkó László, Barabás Tamás, Nógrádi Gábor, Borzák Tibor** és **Dalos László**) 23

Vásárhelyi változatok 24–25

Boszorkányszombat (**Rajk András**)
Az álruhás kertészlány 26

Szépségek levetett burkai (**Hudra Klára**) 27

A kontraszelekció Magna Chartája
(**Köröspataki Kiss Sándor**)
A mosoly birodalma (**Torma Tamás**)
A hatalom esztétikája (**Koltai Ágnes**)
Vidéki capriccio (**Gáti Péter**) 28–29

Rádiójegyzet: **Fekete Sándor, Balog János, Melczer Tibor**
Gyorsított eljárás lett belőle (**Bors Edit**)
Így – győzni fogunk (**Tamás István**) 30–31

Rádió- és tévéműsor 32–33

A jég diplomatája (**Muha József**)
Tömegcsuszi Kanadában (**Széchy Ágnes**) 34–35

Budapest–Róma–Budapest 36–37

Világbajnokság és Világ Kupa (**Flórián Tibor**)
Rejtvény 38

Bédřich Machulka meséje, **Tandori Dezső** versei 39

Világ-Tükör
Tényregény a katasztrófáról
(**Zalai Ferenc Győző**)
John Huston útja (**Barabás Tamás**) 40–42

Hazai Tükör 43

Lelki Tükör (**Dr. Lux Elvira**)
Találkozás a boszorkánnyal (**Schmidt Egon**) 44

Vélemények, viták, válaszok 45

SZABÓ GYÖRGY

Kancsalul festett egek

Úgy gondolom, hogy vannak házak, ahol szükséges és érdemes házmestert foglalkoztatni — de másképp, mint korábban —, s vannak, ahol nem. Mostanában olyan kísérleteket folytatunk, amelyek „többet is tudnak", mint a régi házmester.

A nyilatkozatot Illetékes adta.

A tisztánlátás végett talán nem árt tudni, hogy Budapesten huszonnyolcezer lakóház van (négyszázhuszonötezer lakás!) állami kezelésben. Ebből tízezer akkora, hogy jó lenne hozzá valamilyen rendtartó gondnok. Található is bennük házmesterlakás. De ezek negyven százalékát nyugdíjasok lakják. Marad — úgy-ahogy legalább némi felügyelettel ellátva — hatezer ház. A többi? Durván számolva: kétszázezer lakás. Szorozzuk meg lakásonként öt fővel: egymillió. Mármint az érintett honpolgárok száma. És ez nagyjából a főváros fele. Vagy — vegyük lejjebb — harmada. A tapasztalatokból ítélve: állandó irritációban.

Az ország majdnem tizedénél tehát nincs lakónyilvántartás. Jön-megy és csövezik, aki akar. Hülyéskedik is, aki akar. Öngyújtóval leégeti a liftreléket, odaereszt a sarokba, kidobja a sörösüveget. A betörő meg arat. (És most nem is szólok azokról a házakról, ahol *van* — 3834 forintért — házmester, pedig ott se mennek mindig rendben a dolgok.)

Rendszerünk diadalmas sajátja, hogy pénz és jó szándék pedig van. *A fővárosban levő ingatlankezelő vállalatoknál több mint húszezer ember foglalkozik éppen e házak kezelésével, üzemeltetésével. Évente átlagosan kétmilliárd forintot fordítunk az úgynevezett bérleményszolgáltatásra.* Ismerve a főváros tanácsának költségvetését, tudom, hogy ez a vállalat — az IKV — költségvetésének csak egy része.

És: húszezer ember! És akkor ugyane főváros legfőbb népfronttestületében, a budapesti bizottság legutóbbi ülésén két felszólaló is úgy vélekedik, hogy ezt a vállalatot a legjobb volna megszüntetni. Valami tehát valahol nem stimmel.

Már a humoristák se foglalkoznak a témával. Az ingatlankezelés két hadosztálynyi serege kiépítette a maga impozáns székházait, belső ügyrendjét, és roppantul elfoglalt munkatársi gárdáját, de az ügyfélfogadó irodában elfelejtik székkel kínálni a panasztevőt. Ha óhajod, kérdésed van: megfagy a levegő. Púp vagy egy szervezet hátán. Fölösleges alkalmatlankodó, aki csak bajt — jelesül: munkát okoz. E sorok írója (és személyes példát hozok, hogy elkerüljem a demagógia vádját) elkövette nemrég azt a vakmerőséget, hogy noha nem közvetlenül az ő gondja volt, csak nem szerette volna, hogy a négy évtizede elhanyagolt bérházról (és ennek hátsó fertályán még ott egy lyuk, 1945-ös aknától) az alálhulló kőtömbök agyoncsapjanak valakit, elballagott hát a kijelölt hivatalhoz. Bejelenteni, hogy az egyik erkélyről a járdára zuhant két (jó négykilós) betondarab. Néhány másik meg azon tűnődik, lehulljon-e. (Jelzem, a ház már 1982-ben rajta volt a felújítandók listáján, nem lehet különösebben csodálkozni az ügyön.) Hétfőn este történt az eset, szerdán — fogadónap — megyek, ó igen, már tudunk róla, el van intézve. Oké, elnézést. Megyek haza: lógnak a kőbombák továbbra is. Pénteken van újra lehetőség találkozni az előadóval. Hogyhogy nem verték le? Érthetetlen! Nézzük a nagykönyvet, megleli a „műszaki igénybejelentés" számát, sőt most már emlékszik is, Gyuri bácsi vette föl ezt az „igényt", de a papír még nem érkezett oda. Előbb ugyanis a főmérnökségre kerül, ott osztályozzák. De másfél megálló innét a telep, tessék talán átmenni oda, ne várják meg a papírt, elég a száma, 26-26-73. Átmegyek a telepre, Makó urat kell keresni. Ilyen nevű nem dolgozik nálunk, mondja a portásnő; ám az irodában mégis ott van Makó úr, kedélyes fiatalember. „Kinn voltak az ácsok — mondja —, de nem nyúlunk hozzá, mert itt nem elég, ha nekiesünk a kalapáccsal, itt életveszély forog fenn. Statikai szakvéleményt kell kérni. Egyébként nem egészen az én reszortom, hanem Kökény úré, vagy Kiss Lászlóé." Hallgatunk egy darabig. „Van kocsija? — kérdi aztán Makó úr. — Mert ha van, átszaladhatna a hármas kirendeltségre, mondja meg nekik, rendeljenek egy statikai szakvéleményt."

Itt a pont, ahol értelmes ember feladja.

De az „életveszély" szónak azért mégis van valami hatása. Kisvártatva két keresztbe tett léccel elzárják a járdát. Aztán leraknak a ház elé egy csomó gerendát, majd a felét másnap elviszik. Aztán nádfonatokat hoznak, és annak is elviszik a felét. Végre jön két ács, és nekilát. Két hete épül, amolyan csernobili stílben, a szarkofág, beledolgoznak egy kisebb erdőt. Nagy dobogó a járda fölé: ha mégis lehullik valami. Oszlopok a két-két erkély alá. Télre nyilván elkészül. És majd úgy marad. Holott — meglehet — elég lett volna egy daruskocsi, acélháló, meg cement. Ennyi pénzért (s anyaggal) már régen ki lehetett volna javítani az egészet. Ideírom a címet is, bárki megtekintheti (érdemes, már csak műszaki okokból is): Lublói út 5. Nincs titkunk. Az állványra oly szívesen mászó macskák meg tolvajok úgyis számon tartják. Félreeső, csöndes kis utcácska ez egyébként, és nem lakik benne senki nagy ember.

Perspektíváink azonban itt, a második kerület e szegény negyedében is biztatóak, ha sikerül kitekinteni az egekre. Azt mondja Illetékes, hogy igencsak kísérletezünk, no nem az ügyintézés egyszerűsítésével meg a takarékossággal, hatékonysággal, ilyesmi, hanem, hogy jobb megoldásokat találjunk, mint amit egy házmester tud. Mert újfajta *diszpécserközpontok* lesznek majd, ahol monitoron meg számítógépeken látják és ellenőrzik *több ezer lakás fűtését, világítását, liftműködését, nyitják és zárják a kapukat.* És, egyébként is, ezáltal *közvetlen kapcsolat teremthető minden lakással, ahol baj esetén jelez minden ház, minden lakás és minden környéken lévő üzlet biztonsági berendezése, akár betörésről, akár tűzről van szó.* (Kamerákat fognak felszerelni a hálószobába?) Sőt, *még az is felsejlik* (Népszabadság, 1987. október 17.), hogy *a diszpécserközpontra kereskedelmi szolgáltatásokat, bevásárlást, vagy éppen egy fejlettebb szociális gondozói rendszert is lehet építeni.*

Ennyi szépet és jót se Morus, se Voltaire, se Madách, se Karinthy nem álmodhatott volna. Igaz, ők nem a mai Magyarországon éltek, ahol a jelen gondjaiból mindig elegánsan lehet kimenekülni, némi fantázia árán, a képzelgésekbe. Istenem, és ki fogja kezelni azokat a képernyős csodákat? Ki építi meg a vezetékeket? Honnan vesszük a szerkentyűt és — még inkább a pénzt rá?

Diszpécserközpont, no persze. Gyönyörű. *S. Boda András*, aki az Illetékest meginterjúvolta, e csodálatos terv hallatán közbeveti: *Napjaink valósága egyelőre elszomorító. Nincs más választási lehetőség, csak ez a valóság és ez az álom?* Mire a válasz: *Úgy gondolom* — megint ez az „úgy gondolom" —, *hogy a most épülő diszpécserközpontok az V., a VII. és a XIII. kerületben már a közeli jövőt sejtetik. Persze, jeleztem már, nagyon sok fővárosi bérházban még szükség lenne igazi házmesterre.* A kör bezárult.

Voltam Párizsban, voltam Rómában, nem akármilyen városok. Moszkvában is voltam. Lássatok elképesztőt, feleim: ott van házmester. New Yorkban még „door-man" is. Csak diszpécserközpontok nincsenek. Kivéve milliomosékat.

A teljes Angster-gárda utolsó fényképe 1942-ben

(ma Déryné) utca 35. alatti gyárterületre. (Jelenleg a PLASTEX Műanyag- és Textilipari Szövetkezet központi telepe.) Belépve elfogódottan néztem föl egy eredeti külsejében magasodó, századelős hangulatot árasztó emeletes épületre. Pillantásom találkozott az egykori tulajdonoséval:

— Igen, hát ez az egykori Angster-gyár udvara — törte meg a csöndet. — A földszintes épület a lakásunk, ez az emeletes pedig állítócsarnok volt. Itt végeztük az orgonák összeszerelését is... A kezdeti időszakban, tehát 1867-től, nagyapánk a tervező és kivitelező egy személyben. Rengeteget utazott, tárgyalt, levelezett országszerte. Sikeres, fejlődő vállalkozása nyomán épült, s jobbára a kilencvenes évek első felében bővült maga a gyár. Majd később is, folyamatosan. Modern gépi berendezésekkel dolgoztak, egy kivétellel az összes alkatrészt üzemen belül állították elő. A századforduló táján emelkedik a munkáslétszám, a termelékenység. Számos hazai kiállításon aranyérmet nyernek. Mindez magasan képzett szakembergárda nélkül nem mehetett volna. Nagyapánk arra törekedett, hogy *valamennyi* szakmunkását teljes értékű orgonaépítő-mesterré nevelje. Két fia, apám, Angster Emil és nagybátyám, Oszkár is orgonaépítő lett. Az iskolai vakációkban munkásként dolgoztak a gyárban, majd érettségi után tanoncnak álltak be, és kitanulták a szakmát. Ezután tanulmányúton Ausztria, Németország, Anglia, Svájc orgonagyáraiban bővítették ismereteiket. Apám, visszatérte után cégtársa lett nagyapánknak. Innen kezdődik voltaképp a második generáció munkássága.

Stach Mihály nyugalmazott orgonaépítő-mester:

— Én 1920-ban, tizennégy évesen jutottam be tanoncnak a gyárba, négyéves szerződéssel. A tanonc négy év után segéd lett, s ha már nyolctíz, esetleg több éven át kimagasló munkát végzett, akkor — gyakorlatilag évtizedes szakadatlan munka és tanulás után — már önálló orgonaépítő és összeszerelő munkát is rábízhattak.

— *Mire emlékszik szívesen?*

— Mind kedves emlék... Talán a salgótarjáni kétmanuálos mű, a ferenceseknél. Szép, nagy orgona, modern szabad homlokzattal, fényezett faanyagokkal készült. Ennek a helyszíni munkálataival engem bízott meg Emil úr. Vagy a bajai ferenceseknél, ahol a régi barokk szekrényszerkezet megőrzésével kellett beépíteni a hárommanuálos elektromos traktúrát.

INTERLUDIUM

A Széchenyi téri dzsámi a város egyik jelképe. A sípsorok itt félkörben tekintenek le a templomhajóra — ami az orgona és a dzsámi érdekessége. A zöld kupolás római katolikus templomból gyakran szűrődik ki orgonamuzsika. A gyár egykori társtulajdonosa és főmérnöke most a játszóasztalnál ül. Fölcsendül Boëllmann *Gótikus szvitj*ének orgonaátirata. A muzsika szétárad a történelmi falak között. A mű utolsó akkordja visszhangot vet. Hosszan vibrál még a lassan ereszkedő csendben.

Angster József a gazda és a szakember tekintetével nézegeti a regisztersort:

— Hát... Ráférne egy alapos rekonstrukció. Némelyik síp beragad, a szerkezet akadozik... De azért még mindig kitűnően szól...

— *Gyakran orgonál?*

— Most már nem. Felsőbb gimnazista és műegyetemista koromban elég jól zongoráztam, s akkor rendszeresen orgonáltam is. Leginkább itt. Ezt még mi építettük át. Negyvenben, amikor a gyár műszaki vezetője lettem, több elkészült művet magam mutattam be a helyszínen. A helyszínnek egyébként mindig kimagasló szerepe van az orgonaépítésben. Az Angster-orgonák is mindig *valahová* készültek, teljesen egyedi hangzásképpel — ahogyan ez már a barokk korban s egyáltalán a művészi orgonaépítésben hagyomány. Ma már azonban — ritka kivételekkel, mint általában a pécsi orgonaműveink is — csak kisebb falvakban találhatóak a nagyapám építette, eredeti romantikus hangzású Angster-orgonák. A nagyobbakat jobbára bővítették, átépítették. S ilyenkor az eredeti hangérték, sajátos jelleg óhatatlanul megváltozik. Vagy teljesen el is veszhet... Így mind kevesebb az eredeti Angster-mű. Lassan nem lesz *mit* műemlékké nyilvánítani... Pedig a mi orgonáink túlnyomó része még a monarchia idején került mai helyére. Egyik-másik már százszáztíz éves.

— *Akkortájt elég sok készülhetett...*

— Igen, az a kor, a századforduló, a tízes évek, a gyár legtermékenyebb időszaka. Az első világháborúig *évente* mintegy ötven orgona készült; de például az 1910-es évben hetven orgonát építettek az Angster-gyárban... Akkortájt száztíz munkás dolgozott nálunk. Az első háború alatt fokozatosan csökken a termelés, A húszas éveket lassú felfutás jellemzi, majd a válság alatt újra veszteséges a gyár. Csak 1936-ban zárnak ismét nyereséggel. Én 1940-ben léptem be. Apám, majd Oszkár nagybátyám halála után Imrével kettőnkre hárult a vezetés. De amikor engem frontszolgálatra vezényeltek, Imre egyedül vitte a gyárat. Erről az időről ő tud többet...

Angster Imre orgonaépítő-mester, könyvelő, a gyár egykori kereskedelmi ügyvezetője. Halk szavú, sportos termetű, ő is a hetvenes éveit taposa. Gyárigazgató korára így emlékezett:

— Akkor, 1943-ban már régi embernek számítottam. Hiszen érettségi után, 1935-ben lettem tanonc a gyárban, amelynek apám, Angster Oszkár volt a kereskedelmi igazgatója akkor. Családi hagyományok szerint kitanultam az orgonagyártást. Azután segédlevél, majd mestervizsga... És dolgoztam évekig, mint a többi szakmunkás. Amikor apám halála után mi ketten vettük át az irányítást, már javában éreztük a háborús évek szelét. 1943-tól csökkentek a megrendelések és — a behívások miatt — a munkások száma is apadt. Negyvenötben főleg javításokat végeztünk, majd kaptunk egy-két új megrendelést is...

*

„1949-ben fölvetődött — a szocialista építés gyorsításával összefüggésben — a magánszektor további államosítása. A rendelet a legalább 10 munkást foglalkoztató üzemekre terjedt ki. A helyi párt- és állami szervek azonban a központi intézkedést igyekeztek úgyszólván mindenütt túlteljesíteni. „Sztálini felajánlásban" fölszámolták lényegében a kisipar és a kiskereskedelem jelentős részét is. (...)

A nagyfokú türelmetlenség komoly zavarokat okozott a közellátásban, és súlyos riadalmat keltett. Mindazonáltal az ipar, a kereskedelem és a bankok kisajátításával lehetővé vált a hároméves tervvel meginduló tervgazdálkodás továbbfejlesztése." (A magyar népi demokrácia története 1944—1948.)

*

Ötvenegy tavaszán rendkívül feszült gazdasági és belpolitikai helyzet uralkodott az országban.

Ennek a politikai légkörében — az egyre „fokozódó osztályharc" jegyében — letartóztatták a Pécsi Hangszer- és Asztalosárugyár jogelődjének két tulajdonosát és vezetőjét: Angster József gépészmérnököt és Angster Imrét, az államosított orgonagyár főkönyvelőjét. Eljárás indult ellenük.

DIES IRAE...

Stach Mihály: — Az államosítás mindössze annyi volt, hogy bemutatták az új igazgatót, Győrfi Jánost. Rendes, becsületes munkásember volt — karosszérialakatos vagy bognár? — a közlekedési vállalatnál. Később őt is eláztatták... A szörnyűségek akkor következtek be, amikor egy idő múlva árurejtegetés gyanújával Angster Józsefet és Imrét is lefogták. Bilincsbe verve hozták őket, mert hát a munkamenet irányításához és a könyveléshez ott akkor szinte senki nem értett. A tervet pedig hozni kellett.. Délután ismét rájuk tették a vasat, azután vissza...

— *Mit gyártottak akkor?*

— Szecskavágóhoz állványokat, furulyát, zászlórudakat s főleg koporsót. Az orgonagyártás gépeit pedig kidobálták az udvarra. Ott áztak hónapokig...

Angster József: — Én minderről csak utólag és hallomásból tudok. Engem ugyanis, mondván, főmérnök ide már nem kell, az államosítás után körülbelül fél évvel áthelyeztek a városi tanács építési osztályára gépészeti előadónak. Imre maradhatott, főkönyvelőként. 1951. április 26-án pedig letartóztattak. Imrét is akkor...

Nyilatkozat

Alulírott Angster Imre pécsi, József u. 30. sz. alatti lakos, beleegyezem abba, hogy a birtokomban volt és az államosított hangszerüzem tulajdonát képező két db gyalut, melynek értéke kb. 50 Ft; és 0,45 m^2 celluloid lapot, melynek értéke kb. 190 Ft, az államosított Hangszerüzem részére kiadja a rendőrség.

Pécs, 1951. április 20.

Angster Imre

Cégjelzés 1900-ból

PROKSZA LÁSZLÓ REPRODUKCIOI

Fenti anyagokat a mai napon a Hangszerüzem részére átvettem.

P. I.
műszaki vezető

(Házkutatás utáni intézkedés írásos dokumentuma)

*

Mi történt voltaképp? *És miért?* ...

A rendőrségi, majd a büntetőperes eljárás dokumentumai szerint a gyárat 1950 szeptemberében átállították *koporsógyártásra*. Ennek a kalkulációját Angsterék készítették elő. Angster József, akkor még mint a gyár műszaki vezetője, kellő gyártási ismeretek és informáltság hiányában kénytelen volt a pécsi temetkezési vállalat és a gyár faipari dolgozóinak bemondása alapján tapogatózva kalkulálni a koporsókat. Emiatt s más okokból (például anyaghiány, rossz minőségű fa, mivel az orgonagyártáshoz érlelt különleges minőségű faanyag már elfogyott) 1951 első negyedében a gyár veszteségesen termelt. Azaz: tervutasításban előírt koporsógyártási tervét nem teljesítette.

Több hivatalos gyári följelentés, valamint tanúvallomások alapján a gyár területén két segédmunkás úgynevezett önpogácsákat és harmóniumgyártáshoz szükséges szélládákat talált. Ezen anyagok hiányoztak a leltári ívekről. (Államosításkor a két volt tulajdonos mint volt kapitalista, nem lehetett jelen a gyár készleteinek hivatalos leltári átadása-átvételekor.)

A gyár akkori vezetői a talált tárgyakat eltitkolt, azaz államosítás elől elrejtett anyagoknak tüntették föl. Házkutatáskor pedig, néhány jelentéktelen apróság mellett, találtak egy — még 1945 előtt beszerzett — kombinált faipari kisgépet (ma barkácsgépnek nevezzük), amelyet Angsterék, mint közös szerzeményű személyi tulajdonukat, valóban elvittek a gyár területéről, még jóval az államosítás előtt.

Angster Józsefet, mindezeken túl, még a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett csalással is megvádolták, mert egy úti elszámoláskor, nem figyelve az úti számla napidíjösszegére, amelyet mások állítottak ki részére, fölvette pénzét, s ezzel 6 forint 70 fillérrel megkárosította a népgazdaságot.

Ám a legsúlyosabb vád, úgy tűnik fel, a koporsógyártási terv teljesítésének — a vádindítvány szerint — szándékos akadályozása: a tervgazdálkodás érdekét veszélyeztető „célzatosan ésszerűtlen termelés" bűnös cselekménye.

*

H. P. tanú, orgonaépítő:

„... A vádlottak többször jelentették a városi tanács felé, hogy a koporsógyártásra ráfizet a vállalat, és fölterjesztést tettek, hogy a koporsógyártást vigyék el a vállalattól. Erre azt a választ kapták, hogy a szocialista szektorban más koporsógyártó vállalat nincs, ezért nekünk még a ráfizetés ellenére is gyártanunk kell a koporsót..."

Angster József I. r. vádlott:

„... A gyár az államosítást követően is orgona- és harmóniumgyártásra volt alkalmas. Az egyéb irányú fokozott követelményeknek nem tudott megfelelni."

(Vallomásokból, az Angster-per főtárgyalásán.)

Pozsárkó István orgonaszerelő szakmunkás, nyugdíjas, 1951-ben a gyár műszaki vezetője:

— Eleve az volt a baj, hogy egy bizonyos szemlélet szerint az orgonagyártás mint gyártási profil a reakció erőit támogatná. Következésül minden, ami rá emlékeztet, nyugodtan tönkremehet... Szerencsére a géppark egy része faipari gépekből állt. Különben az se maradhatott volna meg...

— S nem lehetett volna szólni, legalább a gépekért?

— Szólni?! ... Ilyen eszébe se mert jutni senkinek. Súlyosan megtorolták volna...

A peres eljárás folyamatában, a tanúvallomások és az ügyészi vádindítvány alapján a pécsi megyei bíróság mint büntetőbíróság, a tervgazdálkodás érdekét veszélyeztető bűntett és egyéb bűncselekmények miatt 1951. augusztus 10-én Angster József I. rendű vádlottat háromévi, Angster Imre II. rendű vádlottat kétévi börtönbüntetésre ítélte főbüntetésül.

Az ítélet indokolásából:

„... Vádlottak védekezése nem volt figyelembe vehető. (...) Ők, mint a régi kizsákmányoló osztály tagjai, ellenséges szemmel kísérték azt a demokratikus fejlődést, amely hazánkban a fölszabadulással kezdődött, és a tervgazdálkodással kezdett kibontakozni. (...) S amikor a gyárban átvették őket, igyekezetük arra irányult, hogy a szocialista szektor életképtelenségét igazolják..."

A vádlottak föllebbeztek.

Az államügyészség elnöke gondolkodási időt kért.

A Legfelsőbb Bíróság az I. fokú bíróság ítéletével ellentétben — vagyontárgy állami tulajdonba vétele előli elvonása miatt — Angster József és Angster Imre vádlottakat összbüntetésül fejenként egyévi börtönre ítélte.

Az ítélet indokolásából:

„(...) A napidíj ügyében a Legfelsőbb Bíróság nem ismert fel bűntettet, tehát csalás nem áll fenn.

Angster József és Angster Imre lényegében az elvonást elismerték. Föllebbezésük az önpogácsák és a szélládák vonatkozásában elfogadható, ezek az üzem területén voltak. (...) A famegmunkáló kisgép... viszont elvonni szándékolt alkatrészekkel együtt került ki az üzemből. (...)

A Legfelsőbb Bíróság nem tudott okszerű következtetést levonni arra, hogy a vádlottak célzatosan törekedtek volna az üzemi tevékenység megvalósításának akadályozására. (...) Szándékos kötelességszegés nem mutatható ki. (...)" (A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága 1952. január 30-án meghozott ítéletéből.)

Hoffmann Pál orgonaépítő, nyugalmazott bútorgyári igazgató.

— Az új munkásigazgató hagyta volna orgonamunkán dolgozni az Angster-gárdát az államosítás után is, de a rendelések akkor már úgyszólván teljesen megszűntek. Az államosításkor olyan tizenheten-tizennyolcan lehettünk régi munkások. Azután ők is sorra otthagytak bennünket. Ám, amíg Angsterékat el nem vitte a rendőrség, addig ment minden rendben. Az anarchia azután kezdődött. Új embereket vettünk fel — és, hát, a tervet velük kellett teljesíteni...

— Voltaképp miért számolták fel az orgonagyártást? És miért, milyen indokkal vitték el Angsterékat?

— A fő vád az volt, hogy ez „klerikális ipar"; az orgona „klerikális hangszer"... Hiába magyaráztuk a tanács embereinek, hogy egy hangszer nem lehet „klerikális", és a hangszer nem tehet arról, hogy főképp templomokban található... Olyan ez, mint egy lidérces álom. Valaki kijelenti, hogy „klerikális hangszerre" tovább nincs szükség — és pótolhatatlan értékű precíziós műszerek, gépi berendezések ott mennek tönkre a szemünk előtt...

INTERLUDIUM

Budapesten az államosítások után is megmaradhatott az orgonagyártás. A jelek szerint részben szerencsével, részben tudatos összefogással. A Hungária körúton működött ugyanis a mai *Aquincum Orgonagyár* jogelődje, a neves Rieger Orgonagyár egykori fióküzeme. Ez az államosítások idején — külföldi érdekeltség lévén — 1952. október 1-ig a szovjet állam tulajdonában volt.

Kovács Gábortól, a gyár igazgatójától tudom, hogy a pécsiek sorsa később őket is kerülgette... S hogy a gyár mégis fennmaradhatott, az egyedül Szeidl János orgonaszerelőmesternek köszönhető, aki 1952-től 1975-ig műszaki vezetőként irányította a gyárat. És tűzzel-vassal harcolt az orgonagyártás átmentéséért, jobb időkre... Sikerrel.

A hatvanas évektől már orgonát is gyártanak. S jóllehet a technika fejlődése itt néhány évtizedre kiesett, az utóbbi időszakban már külföldi megrendeléseket is teljesítenek.

Weich Péter nyugalmazott orgonaépítő-mester (Pécs):

— Én 1942-ben szabadultam, azaz lettem orgonaépítő az Angster-gyárban. Az államosítás (1949. december 28.) után nagyobbára külső munkákon, javításokon dolgoztam ugyan, de azért sok mindent közelről láttam a kritikus időkben. Nézze, az igazság az, hogy a pécsi orgonagyártás fölszámolásáért mi, régi szakemberek is felelősek vagyunk. Főleg három-négy öreg szakmunkás, akik nem tudtak egymás közt megegyezni, ki legyen a vezető egyéniség közöttük szakmailag. S ez alatt bizony tönkrement minden... Ugyanakkor, kétségtelenül, mindenki félt. Akkor se mertünk szólni, amikor — akkori árak szerint — a súlyos ezer forintokat érő esztergakéseket ömlesztve vitték a MÉH-be... Pedig akadt közöttünk volt partizán is, tehát az akkori időkben mindenképpen politikai tekintély. Ő miért nem szólt ellene? ... Féltünk. Meg se kíséreltük, ez az igazság. Mindenki féltette önmagát, mert így is gyakran megkaptuk a fenyegető kérdést. „Maga nem tudja még, milyen a bánya mélye!?... Megtudhatja!..." Sajnos nekünk nem volt Szeidl Jánosunk, mint a pestieknek...

A „Hogyan történhetett meg mindez?" döbbent kérdésére, úgy gondolom, becsülettel, felelősséggel válaszoltak az emlékezők, a szemtanúk. A jelenkor embere mégis értetlenül állhat a pécsi orgonagyártás tudatos, módszeres tönkretétele, elpusztítása előtt. Hiszen úgy tudja, a szocializmus fejlődésének mindez nem volt szükségszerű velejárója... A fejlődésnek általában nem. Annál inkább annak, hol s kik ülték meg stabilan a vezetői posztokat: s milyen „ukázokat" és milyen, látszólag nem politikai pereket koholtak és hajtattak végre a középszintű vezetőkkel, illetve a „független" bíróságokkal... S voltaképpen ez áll a sok száz, a sok ezernyi „kisebb" koncepciós per hátterében is az úgynevezett ötvenes években. Ehhez azonban magát a *kort* szükséges alaposabban ismernünk. A lelkiismeret kérdéseit csak ennek az összefüggéseiben szabad föltenni — ha egyáltalán...

Miként a magam lelkiismerete szerint megkérdeztem a másik felet is. Ők hogyan látják a harmincötnegyven évvel ezelőtti önmaguk szerepét abban, ami megtörtént, megtörténhetett? Jóvátehetetlenül. Illetve szerettem volna megkérdezni... Egy kivétellel azonban elzárkóztak, vagy hiszterikus, nemegyszer vádaskodó, illetve burkoltan fenyegető válaszokat kaptam azoktól, akik a pécsi orgonagyártás likvidálásának előkészítésében s — közvetve vagy közvetlenül — a végrehajtásban ma is erkölcsileg felelősnek tekinthetők. Akik viszont nem feltétlenül azonosak a tett értelmi szerzőivel. Azok többsége ma már nem él. És nyilván valóan anélkül élték le az életüket, hogy bárki megkérdezte volna tőlük: *valóban szükség volt erre?*...

LACRIMOSA

Angster Imre Komlón, építkezésen töltötte le egyéves börtönbüntetését, Angster József Szegeden, a „Csillagban", közbűntényesek között... 1952. április 26-án szabadultak.

— Hogyan sikerült új életet kezdeniük?

Angster József: — ezzel a névvel? ... Nagyon nehezen. Üzemek, vállalatok hosszú sorát kilincseltük végig mindketten... Engem *mérnökként* mindenhonnan elküldtek mint osztályidegent. Jó ideig nem volt munkám. Végül a volt Deutsch-féle téglagyárban villanyszerelőként sikerült elhelyezkednem. Nem sokkal később azután mérnöki feladatokkal bíztak meg. Egy év múlva (!) pedig kineveztek az akkori téglaipari vállalat főmérnökének. Innen, ebből a beosztásból mentem nyugdíjba 1978-ban. De azóta is naponta bejárok, dolgozom.

— Mindehhez át kellett nevelnie önmagát...

— Igen. Mögöttem volt csaknem két évtized a háromgenerációs orgonagyártás hagyományaival, eredményeivel. Amiben komoly vetélytársai lehettünk jeles nyugati cégeknek Közép-Európában. Érthetően nem kis lelki válsággal tekintettem vissza arra, ami az életem volt... Később lassan helyrebillentem. Dolgoztam. És sok szép emlékem fűződik a Baranya—Tolna Megyei Tégla- és Cserépipari Vállalathoz, ahol munkámat, szaktudásomat megbecsülték. Többször kaptam kitüntetést: egyszer, még a hatvanas években, a Munka Érdemrend ezüst fokozatát is átvehettem.

— Nem megy a fejembe: soha nem keresték meg Angsterékat az orgonagyártás fölújítása ügyében?

— De, többször is... Akik azonban a minisztériumtól jelentkeztek bizonyos igényekkel, tájékozatlanok voltak a művészi orgonagyártás szakmai követelményeiben és személyi föltételeiben. Nem különben az előzményeket illetően... Úgy látszott, a nevünkre valóban szükség volna... De ez minden.

— Konkrét megrendeléseket nem kapott?

— De, még 1950 tájt jött néhány levél Brazíliából, Kanadából, Ausztráliából, Törökországból. Érdeklődtek, tárgyalhatnánk-e orgonaügyben? Volt, amelyik az első szállítás után legalább öt-hat megrendelést garantált... A leveleket bevittem a tanácshoz és leadtam. Legalább ezekből ne legyen bajom... Ami pedig a jámbor próbálkozásokat, a fölfölszikrázó jó szándékot illeti, sajnos a valóságos helyzeten már nem változtatnak. Azon, hogy meghurcoltak, bebörtönöztek bennünket, már túl vagyunk. De, hogy fölszámolták a nyolc évtizedes orgonagyártást, és szándékosan tönkretették a berendezést, amely már 1949-ben, az államosításkor a nemzeti vagyon részét képezte, ezt nem lehet elfelejteni... Különösképp, hogy az NDK-ban és Csehszlovákiában az államosítások után *is* megmaradhatott az orgonagyártás.

— Ön szerint végképp nincs semmi lehetőség az Angster-gyár újjáélesztésére?

— Esetleg külföldi kooperációval...

*

Magyarországon jelenleg üzemszerűen Budapesten építenek orgonákat. Az utóbbi két évtizedben az Aquincum Orgonagyárban harminckilenc orgona készült el.

ANGSTER JÓZSEF (orgonaépítő)

Várady J * Dunamellék ref templ 1

Gyoma, 1993

11.o.

²Lv0☺Ç☺îⁿcⁿ`123w▌0²☻vv·

ANGSTER JÓZSEF (orgonaépítő)

Várady J * Dunamellék ref templ 2

DIÓSGYŐR 1994

241.o.

ANGSTER JÓZSEF (orgonaépítő)

Várady J.* Dunántúl ref. templ. 1

Diósgyör, 2000

147.o.

nek a felüdülést,
tok, ismerõsök

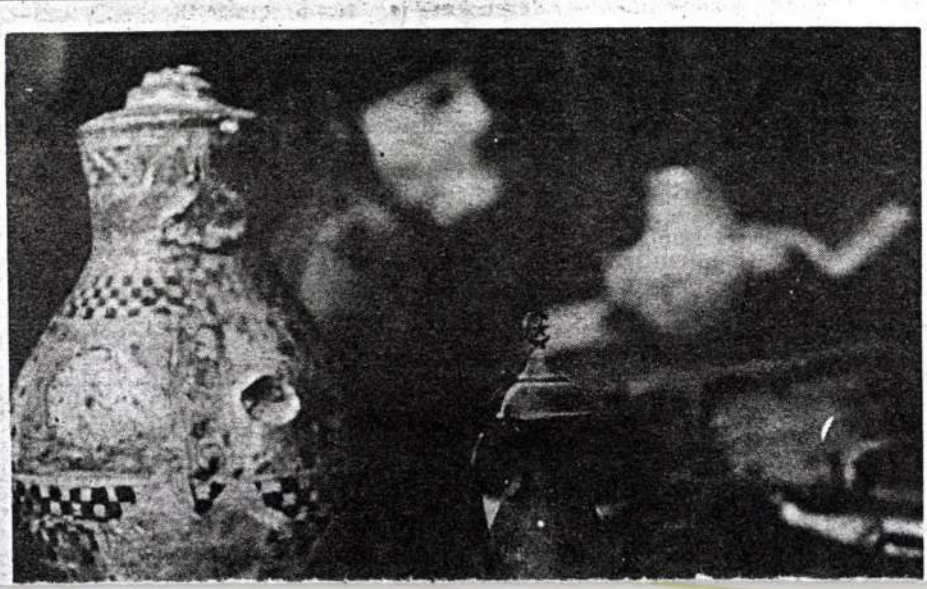

takarékoskodott, a vászonból és a festékekből a legjobb minőséget használta, és nem alkalmazott firniszt, ami mára biztosan elszíneződött volna és nehezen lehet így eltávolítani. (A festmény egyébként a Feszty-körképnél jóval színesebb, többek között a Svájcban máig igen népszerű heraldikai elemekben való tobzódás következtében is.) A legnagyobb problémát a felfüggesztés terhét viselő, erősen meggyengült felső szegélynek a kitekercseléssel párhuzamosan azonnal elvégzendő megerősítése jelentette. Az 1,9 millió svájci frankot kitevő költségek (mintegy 320–330 millió forint) a kiállításra való kifüggesztés és a majdani összetekercselés árát is tartalmazzák.

A körkép helyreállítására a 2002-ben rendezett hatodik svájci országos kiállítás *(Landesausstellung)* kapcsán került sor. Ezek a kiállítások Svájcban – Európában egyedülálló módon – máig őrzik a XIX. századi hagyományt, természetesen jócskán modernizálva az eredeti gondolatot: ma már szó sincs a kezdeti árubemutatókról, sokkal inkább az ország önképének és jövőképének vizsgálatáról, alakításáról.

A panorámák nagy kiállításokon történő bemutatása ugyancsak része a hagyománynak: például a berni Alpokot ábrázoló, 1897/92-ben készült kép 1893-ban megjárta a chicagói világkiállítást, 1894-ben az antwerpenit, majd még ugyanabban az évben a genfi országos kiállítás látványossága volt a látogatók szórakoztatására létesült „svájci falu" keretében. 1900-ban a svájci falu a körképpel együtt szerepelt a párizsi világkiállításon is, végül 1903-ban egy dublini kiállításon oly mértékben rongálta meg a képet a vihar, hogy többé nem állították helyre. 1896-ban a Millenniumi Kiállításon több panorámát is bemutattak a leghíresebb Feszty-körképen kívül, például a W. Kossak és Joan Styka lengyel festők Kosciuszko 1794. évi győztes csatáját ábrázoló alkotását, ami 1894-ben már a lembergi országos kiállításon is szerepelt.

A mostani svájci kiállítást négy helyszínen négy eltérő témának szentelték. A murteni részleg építészeti kerettervét és több épületet is tervező párizsi sztárépítész, Jean Nouvel ötlete nyomán mutatják be a helyreállított *Murteni csatát*. Az egyes pavilonokat a középkori várfalhoz támasztó, a város piacát álcázó hálóval különleges fényviszonyokat biztosító csarnokká alakító, a reneszánsz kutakat modern szobrokká változtató Nouvel a Murteni-tó vízén acélkábelekkel lehorgonyzott, hatalmas, 34 m-es élhosszúságú vas kockát tervezett – ez a *Monolith* –, amelynek rozsdásodó felülete és előre elgondolt, majdani lebontása kitűnően illusztrálja a kiállítás témáját: pillanatnyiság és örökkévalóság. A kocka felső szintjén kapott helyet a körkép – mintegy a kör négyszögesítését is megoldva –, alatta a műfaj két modern „változatával": a köztes szinten az átlyuggatott fémlemezeken át a valódi murteni táj körpanorámáját élvezheti a körbesétáló látogató, a földszinten pedig egy, a modern Svájcot felidéző, de nem a tipikus közhelyekre építő körvetítés *(Panorama Schweiz Version 2.1)* látható.

A körképnek végleges bemutatási helye még nincs – az ideiglenesség az oka, hogy a műfaj egyik jellemzője, a valóságos előtér a mostani kiállításhoz nem készült. Bár sokan szeretnék a tájképileg és önmagában is különleges *Monolith*ot megőrizni, se az expo rendezőinek, se Murten városának, se az építésznek nem ez a szándéka, az egész eredeti elgondolásnak mondana ellent, a rendszerető svájciak rozsdától való viszolygásáról nem is beszélve. A restaurálás mindenesetre a további, akár hosszú idejű tárolás esetére is biztonságos állapotúvá tette a panorámaképet. A megtekintéséért hosszú sorállásra is vállalkozó, a *Monolith*ot egyébként napelemes, zajtalan hajókkal megközelítő látogatók – számuk a kiállítás öt hónapja alatt jócskán meghaladhatja az egymilliót – biztosan életük egyik nagy élményeként fognak rá és környezetére emlékezni, ahogy a legutóbbi két *Landesausstellung*, az 1939. évi zürichi és az 1964. évi lausanne-i emléke is máig él egykori látogatóiban.

Egy kis orgonatan

A jászkiséri református templom Angster-orgonájának restaurálása

HAJDÓK JUDIT

A magyar orgonatörténet legismertebb személyisége Angster József. A földművelő és ácsmesterséget folytató kácsfalusi (Baranya megye, ma Horvátországban Jagodnjak) atya legidősebb fiaként az asztalos foglalkozást kitanulván, segédlevéllel felszerelkezve tizenhat évesen elindult hódító útjára. Tízesztendős vándorlása során Európa legkiválóbb orgonaépítőit keresi fel, majd az egyetemes orgonaépítészetet éppen megújító francia Cavaillé-Coll mesternél saját meggyőződésévé teszi a gyökeresen új téziseket, hogy visszatérve a szülői földre, orgona-birodalmat építsen fel.

Az első munka 1869-ben a pécsi zsinagóga (jelenleg éppen restaurálás alatt álló) orgonája volt, az orgonakészítés felső határát pedig az 1949. évi államosítás szabta meg. Összesen nyolcvanhárom év és 1300 orgona. A közel három nemzedéknyi idő alatt az egyszemélyes kézművességtől a manufaktúrán át szerelőcsarnokkal, finommechanikai- és fémműhellyel rendelkező mintegy ötven állandó dolgozót foglalkoztató gyárrá fejlődött Angster József vállalkozása. Az 1300 Angster-orgonából közel ezer – a magyar 3300-as orgonaállomány tehát mintegy egyharmada! – épült a mai Magyarország területén, ennek java része jelenleg is működik.

Elemezni és osztályozni az Angster-orgonákat nincs most szándékomban. A rengeteg szám között természetesen húzható egy vonal, amely a technikai fejlődés és a gyáriasodás áldástalan hatása kezdeteként fogható fel (sajnos az orgonák nagyobb aránya a kedvezőtlen oldalra esik). A korai Angster-orgonák azonban mindenképpen megbecsült helyet foglalnak el orgonahagyatékunkban, egyesítik az orgonatörténet megújult, romantikus hangzásideáját és a hangszerépítészeti mesterségbeli tudást, tükrözik az előző korok nemes orgonaépítészeti hagyományait is.

2001-ben a Jászkiséri Református Egyházközség restauráltatta az 1888-ból származó 109-es opusz-számú Angster-orgonáját, amely eredeti állapotban

Fotó: a szerző

A jászkiséri restaurált orgona

maradt ránk. Mindössze az 1918-ban rekvirált homlokzati ón sípokat pótolta horganyból az Angster-cég 1930-ban. Az egyházközség egyelőre csak a hangszer felújítását tűzte célul (vagyis az orgonaház restaurálását későbbre hagyta). A Nemzeti Kulturális Alapprogram Zenei Kollégiuma az orgonarestaurálási pályázat révén jelentősen támogatta a hangszer felújítását. Ez az orgona egyik remeke Angster Józsefnek. Ekkorra már húsz éve mestere az orgonaépítésnek, a kézművesség és a cégvezetés csínját-bínját maradéktalanul ismeri, a Franciahonból hozott orgonaépítészeti elvek rendre megjelennek és felhangzanak orgonáiban templomaink karzatain. Az 1887-ben kelt jászkiséri szerződés szerint „Az orgonaszekrény tiszta s egészséges fenyőfából készül és dupla olaj-alapszínezés után floderoztatik és lagíroztatik, a szobrászmunka megaranyoztatik. Szabadon álló játszó asztal az orgona előtt két manuál billentyűzettel fehércsont, a félhangok fekete ébenfából lesznek. A játszó asztalnak belseje, szintúgy a huzony gombok szép diófából politírozva, azonkívül a huzony gombok felirattal porczellán lapocskákon, a pedálbillentyűzet többnyire keményfából van". Az orgona két manuálos (billentyűsoros), tizenöt regiszteres (a játszóasztalról húzógombok által működtethető sípsorok) pedálos hangszernek épült.

2000 őszén, tehát a restaurálás előtt láttam a jászkiséri orgonát, „lehangoló" állapotban. Szinte játszhatatlan volt a hangszer, billentyűi leragadtak, sziszegett és nemkívánatos hangzatokat adott. Fa alkatrészei sok helyütt szuvasak és kopottak voltak. Milyen stádiumokból is áll egy orgonarestaurálás? Vegyük sorra dióhéjban a fázisokat az egyes szerkezeti részek szerint. A felújítást a Soproni Orgonaépítő Kkt. (Szabó András orgonaépítő és Szarka György villamosmérnök társulása) végezte szép eredménnyel.

Szútalanítás: A munkálatok megkezdése előtti teljes orgonafóliázás utáni gázosítás, illetve a nagy fasípok esetében további lyukankénti injektálás. Orgonaszekrény: A szekrény tisztítása, az elhasadt betétlapok ragasztása és megerősítése belső átkötők beépítésével. A redőny (a sípok hangjának erősítésére és csökkentésére szolgáló, a játszóasztaltól lábbal működtethető, nyitható-csukható belső szekrényelemek) javítása: egy felső redőnylevelet mozgató kar pótlása, vonórúd rekonstruálása. Játszóasztal: Az egyes elemek bontása, szakszerű csomagolása és műhelybe szállítása. A manuálklaviatúrák hiányos, illetve nagyon kikopott csontbillentyűinek pótlása, az előzetesen dekorlemezből pótolt borítások eltávolítása. A klaviatúrarámák molyette filceinek eltávolítása, új filccsíkok és kasmírkarikák készítése, billentyűk vezetőfuratainak bőrözése, billentyűstiftek tisztítása. A homlokdeszkába utólagosan befúrt fúvólámpa (kerékpár hátsólámpa) eltávolítása, a furat befoltozása. A homlokdeszka furnírozása, pácolása és politúrozása. A pedálbillentyűzet felújítása (a kopott keményfa rátétek eltávolítása és új rátétek készítése, becsiszolása, a pedálrugók cseréje). A kottatartó szijácsos tölgyből készült, elszuvasodott elemének cseréje. Fúvó: A nagyméretű franciafúvó és a merítőfúvó régi bőrének eltávolítása, a deknik lecsavarozása, a fúvó kitámasztása belülről, külső-belső új bőrözés, kasírozás. Vibratio és tremoló (szerkezetek a hang lebegtetésére) felújítása. Sípanyag restaurálása: közel 600 fémsíp és mintegy 200 fasíp. A restaurálási munkálatok alatt a sípanyag helyszíni vízszintes síptartókon való tárolása. Néhány teljesen elszuvasodott és elemire széthullott fasípok újbóli készítése. Ónsípok javítása: Az ajkak körüli új szakállak készítése, szakállforrasztások és síplábforrasztások, sípegyengetések. Új homlokzati ón sípok készítése. Sípok hangolása és intonálása: Mechanika javítása: billentyűktől a szelepekig tartó összeköttetés. Húzószálak tisztítása és befűzése, manuálszabályozók (bőranyák) cseréje, vinklik tisztítása. Szélládák restaurálása: A régi kasírozás és vásznazás eltávolítása és új borítások készítése, a szélláda-korpusz ragasztása, a hangrekeszek kitisztítása és többszöri kiöntése az átszólások megakadályozására, a megkopott szelepbőrözés és -filcezés helyett új bőrözés és filcezés, új szelepmozgató stiftek beszerelése, csúszkák bőrözése. Fúvómotor: Új fúvómotor beállítása az orgona mögötti ablakmélyedésbe, a motor hangszigetelése, a taposó visszaállítása.

A jászkiséri hangszerrestaurálás szép, egyszerű, problémamentes feladat volt. Az orgonát beavatkozás és változtatás nélkül mindössze csak fel kellett újítani. Izgalmasabb az orgonarestaurálás helyreállítás esetében, amikor is a hitelesség kedvéért az eredeti hangképet kell visszaállítani. Ilyen restaurálás – tehát helyreállítás – várható a Miskolc-Avasi Református templomban hamarosan kezdődő orgonarestaurálásakor. A szintén korai Angster-orgona 1895-ből való, opusz 240-es. Visszatérve Jászkisérre: a református egyházközség Somodi Lajos lelkésszel az élen példaszerűen kísérte figyelemmel az orgonarestaurálást.

A délutáni orgonaavató előtt, amikor Szabó és Szarka orgonaépítőkkel a templom felé haladtunk (az avatón egyébként én orgonáltam), és láttuk a falu apraja-nagyját ünneplőben a templomba özönleni, derűsen állapítottuk meg, ilyen laudatiót ritkán élünk meg.

Balszéljegyzetek

Év végére befejezik a privatizációt. Fontosabb időpontjai, fordulatai, adatai nem egyszerűen sorrendbe, inkább hadrendbe állnak. Nézzük, ki hadakozik ki ellen.

Privatizáció

Tíz éve, 1987-ben az állampárt azt javasolta, hogy a pártállam engedélyezze az államosított tulajdon „kivásárlását" azoknak, akiket korábban az állampárt javaslatára a pártállam az államosított üzemek élére emelt. Előzőleg az 1948 óta parancsoló állampárt javaslatára az 1949 óta uralkodó pártállam az államosítást törvénysértéssel, jogfosztással, kitelepítéssel tette „egységessé". A folyamatot 1990 és 1994 közt a nemzeti koalíció megtörte. A privatizációt és a nehezen bevezetett kárpótlást részben a hazai kistulajdonosok és középtulajdonosok támogatására szánta. „Nemzeti polgárosodásban" gondolkozott. Rossz szemmel nézték ezt az addigi kivételezettek. Visszakerülve a hatalomba, 1994-től nyomban visszakanyarodtak az 1988-as irányhoz: a „spontán", „kivásárlásos", „készpénzes" privatizálást folytatták a pártállami-állampárti eredetű érdekcsoportok és a külföldi tőke elsőbbségével.

Jövőre, 1998-ra kialakulnak a nagyjából végleges tulajdonviszonyok. Az arányokat már ismerhetjük: Magyarország ipari, szolgáltatási és pénzforgalmi vagyonának 80 százalékát külföldi és vegyes tulajdonoscsoportok igazgatják, a maradékon az állam és a hazai tulajdonosok osztoznak. Legújabb felmérések szerint a lakosság hat százaléka gazdasági rendszerváltás kezdetét 1989 előttre teszi. Vesztesének egyébként a lakosság 64 százaléka vallja magát.

Helyben vagyunk. Az 1948–1988–1994–1998-as állomásokat összekötő folyamat azt bizonyítja, hogy ugyanaz az érdekcsoport ugyanúgy kiszorítja a társadalom túlnyomó többségét a jogszerű tulajdonlásból, a gazdasági önrendelkezésből. Talán az erőszakos nyertesek és a megnyomorított vesztesek 6–64-es aránya sem sokat mozdult 1948–49 óta. Mondhatnánk, hogy a folyamatos nyertesek érdekcsoportja előbb privatizálta a privatizációt. Ez az érdekcsoport folyamatosan szélsőségesen megosztja a társadalmat, szélsőségesen kirekeszti a többségi és a nemzeti érdeket.

Szélsőségessége védelmében a szélsőség az ellenfelet szélsőségesnek nevezi. Aki az emberi és a közösségi esélyegyenlőséget félti, azt a kollektivista egyenlőség hívének kiáltja ki. Aki a nemzetközi együttműködést csak a nemzeti érdek elsőbbségének alapján vállalja, arra rásüti az Európa-ellenesség, az idegenellenesség bélyegét. Aki hagyomány és újítás szerves összhangját igényli, azt a modernizálás akadályozásával vádolja.

De hiszen ha a szélsőség nem szélsőségesen, nem támadva védekezne – nem is tudna védekezni. A tárgyilagosság és a nyíltság leleplezi a szélsőséget.

Földtörvény

Ha az 1945–47-es földreform kiteljesedett volna, a magyar mezőgazdaság most legalább az osztrákkal vetélkedne... Csak hát a termőföld tulajdonlását 1949-től központosították, a termelést a keleti államszocializista cserepiachoz igazították. Késve, 1990 után, a kárpótlással bővült ismét a magángazdálkodás köre. Jelenleg a mezőgazdasági földterületet 48-48 százalékban birtokolják egyéni vállalkozások, illetve társaságok és szövetkezetek.

Most már a termelésnek a világpiachoz kell alkalmazkodnia. A mezőgazdaság azonban nem örökölt elég forrást. Belső tőke híján a piaci húzóágazat, az élelmiszeripar többsége külföldi tulajdonlásba kényszerült. Ezzel élni is lehet, de visszaélni is. Attól függ, hogy az állam mit pártol, illetve mit enged sorsára.

Az élelmiszeripar külföldi és vegyes tulajdonoscsoportjának az az érdeke, hogy Magyarországon bővítse a késztermékpiacot, viszont szűkítse a termelést – így több saját alapanyagot és késztermléket hozhat be, mint amennyit kivisz. Ez az arány tavaly 57-46 százalékra rúgott a behozatal javára. Nevezetesen a növényolajipariban az alapanyag behozatala egy év alatt 197 százalékkal emelkedett – abba az irányba halad, hogy a hazai lakosságot a külföldi élelmiszer fogyasztására bírja rá, a hazai termelést ennek rendelje alá. Ebben a keretben a hazai termőföld szerepét és értékét elsősorban az élelmiszer-ipari alapanyag-termelés célszerűsége és hasznossága határozza meg. Ha ez az alárendeléses rendszer megszilárdul, a hazai termőföldet ismét nagyüzemi művelésbe kell fogni.

Ha megszilárdul... De ments' isten, hogy megszilárduljon. A veszély pedig fenyeget. Az éppen életre kelő kis és közepes gazdaságokat a készülő földtörvény kiszolgáltatná a nagyüzemi tulajdonoscsoportoknak, hogy azok majd mindenestül beolvadjanak a külföldi többségű élelmiszer-ipari termelési és kereskedelmi rendszerekbe. Ezt a földtörvényt a miniszter eleve kirekesztő célzattal indokolta: „A kormány nem kívánja ezt az életképtelen, félfeudális birtokszerkezetet konzerválni." Kísérteties találkozás: *Rákosi Mátyás* 1948-ban ugyanígy vezette be az erőszakos kollektivizálást. Ha a Magyarországon bejegyzett társaságok szabadon vásárolhatnak földet, megnyílik az út az alárendeléses nagybirtokrendszer kialakítására. Legfeljebb nem kollektivizálásnak, hanem privatizálásnak neveznék. Ebből az erőszakosan és mesterségesen teremtett versenyből a kis és közepes magángazdaságok kiszorulnának. Végül ismét elsorvadnának – még mielőtt betölthetnék természetes szerepüket.

Ezek a magángazdaságok ugyanis nem puszta piacgazdasági szerepet vállalnak. Családok önfenntartását, több mint egymillió ember létbiztonságát segítik. Településeket és külterületek életmódját, arculatát alakítják. Helyi és térségi szakmai, közösségi, szellemi hagyományokat tartanak életben. Sajátságos termelési ágakat művelnek, egyedi termékeket állítanak elő. Kedvezményekkel és hiteltámogatással beszerzési és értékesítési szövetkezeteket alakíthatnak. Polgári, parasztpolgári önrendelkezésre tehetnek szert. Önszerveződés útján szervesen beleépülhetnek a nemzeti és az európai együttműködési formákba. A demokrácia egyik társadalmi és nemzeti erejét képviselhetnék.

Szélsőséges döntés lenne, ha ezen sajátságos értékteremtő kisvilág alól kihúznák a talajt. Mert ebben az is számít, hogy kiknek a kedvéért húznák ki.

Baloldaliság

Fél évszázad legerőszakosabb hatalmi csoportjának magatartását jellemzik ezek a fordulatok. A folytonosság a Magyar Kommunista Pártban, a Magyar Dolgozók Pártjában, a Magyar Szocialista Munkáspártban, a Magyar Szocialista Pártban öltött és ölt testet. Ezek a pártok szép sorjában kételkedtek az elődök igazi és mérsékelt baloldaliságában, magukat viszont az igazi és mérsékelt baloldaliság letéteményesének minősítették.

Jelen időben tehát mindig igazi és mérsékelt, múlt időben mindig hamis és szélsőséges baloldaliság érvényesül ebben a történelmi időszakban Magyarországon. Higgyünk a visszatekintés bölcsességében: legalább 1989-ig, az MSZP megalakulásáig hamis és szélsőséges baloldaliság rombolta, nyomorította az országot és a nemzetet. De a privatizáció kezdő és záró szakaszát, utóbbiban a földtulajdonlást is ez a párt irányította, irányítja. Hogy ebben szélsőségesen cselekszik, az biztos. Hogy baloldaliként viselkedik-e, az a baloldali hagyomány szerint utólag válik el. Mindenesetre a Szocialista Internacionálé legutóbbi kongresszusa többek közt az MSZP irányultságától lesújtó véleményt alkotott: „A nyolcvanas évek elejétől világszerte egyfajta ultraliberális gazdasági modell terjedt el, amely a szabad piaci elveket szentírásként kezeli, tekintet nélkül azok társadalmi következményeire. Tizenöt év tapasztalatai alapján azonban világossá vált, hogy ez a liberális koncepció nem tudta az ígéreteit teljesíteni, hanem soha nem látott egyensúlytalansághoz vezetett."

Hát éppen ez az! „Soha nem látott egyensúlytalanságot" nem gerjeszthet más, csak szélsőség. Esetünkben gazdasági és politikai szélsőségről van szó. Ha az érintett hatalmi csoport ragaszkodik hozzá – legyen baloldali szélsőség.

Székelyhidi Ágoston

Jelentés a gyarmatról

Feledésbe merülő forradalom

„Lendületben van a város" a főváros főpolgármestere szerint. Valóban, sorra építik be a foghíjakat. A kákán is csomót keresők most éppen azért tiltakoznak, mert építkezni fognak a főváros egyik terén, egy régi fogház helyén, ahol a negyvenegy évvel ezelőtti fölkelés alatt harcok folytak, és most az áldozatokra és a harcosokra emlékeztető kopjafákat el fogják távolítani. Nem akarják tudomásul venni, hogy a Gazdaságkorban nem lehet nagy értékű telkeket érzelmi okok miatt üresen hagyni, a tervezett bevásárlóközpontnak fel kell épülni. Azok számának szaporodása a fejlődés biztos jele.

A múltkor azt írtam, hogy ideje már elfelejteni a gyarmat múlt századi lázadását, amelyet itt általában szabadságharcnak neveznek. Ugyanígy lassan feledésbe merül a negyvenegy évvel ezelőtti forradalom, midőn az akkori gyarmatosítók megerősítették a helyzetüket, helyreállítva a törvényes rendet. A felkelők hiába bizakodtak abban, hogy segítséget kapnak a jelenlegi gyarmatosítóinktól, azok nem akartak ujjat húzni az akkori, ideiglenesen nálunk állomásozó hatalommal. Az emberek lassan értik meg, hogy a hatalmak között felosztott világban valahová tartozni kell, és a hovatartozást nem holmi szavazgatás, hanem a katonai erő dönti el. A jelenlegi gyarmatosítók nem annyira cinikusak, mint az előzőek voltak, nem állítják, hogy csak ideiglenesen tartózkodnak itt. Mint írtam: a korábbi felkelés annyira feledésbe merült, hogy a leverésében annak idején buzgólkodó karhatalmista ma az ország vezető pártjának elnöke és a gyarmat helytartója lehet.

A gazdálkodók tüntetnek, hogy ne kerüljön a gyarmat földje idegen kézbe. Azért tüntetnek, mert nem bíznak az ez ügyben tartandó népszavazásban. Jogosan, mert annak eredményétől teljesen függetlenül a gyarmattartók úgyis kimódolják majd bármiféle tiltó szabály kijátszását. A gazdák tüntetését a rendőrség szétverte, s ezzel még a gyarmatosítók mellett álló politikusok némelyike szerint is hibát követett el, mert rokonszenvessé tette a tüntetőket a lakosság előtt.

Egyébként igen helyes, ha a karhatalom keményen és határozottan lép föl a most következő rövid időszakban, ameddig a lakosság nem szavazta meg a katonai szövetséghez való csatlakozást, és még nem állomásoznak az ország egész területén annak csapatai. A belügyi szervek bizonyára emlékeztetni akartak a korábbi forradalom leverésére, hiszen mostani fellépésük éppen (egy nap híján) a 41 évvel ezelőtti támadás után történt.

A népszavazás eredményét, jelen soraim írásakor még nem tudhatom. Mindenesetre a katonai szövetség rengeteg pénzt áldozott a felvilágosító munkára (amit a belépés ellenzői csúnya szóval „agymosásnak" neveznek). Egy magát Társadalmi Koalíciónak nevező kis csoport levélben fordult több nagyhatalom vezetőjéhez, hogy megfelelő tárgyalások után biztosítsák a gyarmat függetlenségét és semlegességét. Csak a katonai szervezeten kívüli és azt nem szerető nagyhatalom külügyminisztériuma válaszolt (kedvezően) a levélre, de ennek természetesen semmi jelentősége nincs, a tájékoztatási eszközök szerencsére el is hallgatták a dolgot, a sajtótájékoztatóra csak hárman mentek el. Kár lenne ilyen hírekkel megzavarni a szavazók fejét.

A kormányzó koalíció erejét növeli az ellenzéki pártok egymással való és belső viszálykodása: legújabban egy nagy szavazótáborral rendelkező párt zárta ki a tagjai sorából az alelnökét, egy másik párt alelnöke pedig más párthoz szegődött.

Gazdasági kérdésekről most keveset szólok: javulnak a pénzügyi mutatók, csökken az infláció, az elmúlt hetekben csak a városi közlekedés és a húskészítmények árai emelkedtek lényegesen, és csak a telefonbeszélgetések, gyógyszerek árának emeléséről folynak tárgyalások. Elég furcsa dolog, hogy piacgazdasági társadalomban ezekről tárgyalni kell, a gyógyszerek jelentős része nemsokára szabad áras lesz, a beteg elég, ha a gyógyszertárban tudja meg fizetéskor az új árat. Jó, ha elegendő pénzt visz magával, de ha nincs nála, semmi gond: könnyű a számítógépben az elvégzett műveletet törölni.

György Lajos
tudományos tanácsadó

VÍZJEL

Pierre és Petra

Ha válásról olvasok, sosem értem, miért ne élhetne ez a két ember harmóniában, aztán látok két embert, és nem értem, hogy élhetnek még mindig együtt. *Pierre* és *Petra* esete gyakori, ezért kell írni róla.

Petra a férje külföldi karrierje miatt lemondott a sajátjáról. Aztán, a negyvenes évei közeledtével hazamenekült az idegenbeli aranyketrecből, még a gyerekről is lemondott. Elváltak. Petra csak azt az apróságot felejtette el, hogy az apja fennhatósága alól egyenesen a férje befolyása alá került, és szüksége van valakire, aki irányítja az életét. Jött is valaki, aki, mit ád isten, német volt. Rászoktatta az italra és a perverziókra. Aztán cigarettacsempészésen lebukott – Petra bosszúja –, és többet nem jött. Petrának még tartott a pénze a válásból, ezt a tavaszvárók és télfelejtők segítségével az utolsó forintig, illetve centig elmulatta.

Már az aranyak kerültek sorra, amikor megjött Pierre, aki belga báró volt. „A belga báró" fogalom Európában, csakis pénzért vett nemesi címet jelent. Kezdetben minden simán ment. Megegyeztek, hogy németül beszélnek, mert ez mindkettőjük számára „idegen" nyelvnek számított, nem úgy, mint Pierre-nek a francia vagy Petrának a spanyol. Végre volt egy nyelv, amelyen tökéletesen félreérthették egymást. „Ha valami vétlen folytán az emberek megértenék egymást, sose értenének egyet" – írta Baudelaire. Világraszóló egyet nem értésben élünk valamennyien.

Pierre is elvált volt, és neki is volt egy gyermeke. Ahogy a Haggada írja: „Két elvált ember ágyában négyen fekszenek." Legalább –, teszem hozzá én. Ez volt az a pillanat, amikor két magány találkozott, és határos lett egymással. Pierre a családi kastéllyal és bankár bátyjával dicsekedhetett, Petra a végzettségével és egykori férje pozíciójával. Petra az italról hallgatott leveleiben, Pierre arról, hogy anyja és testvérei gondnokság alá helyeztették. Az nem jutott az eszükbe, hogy aki csakis külföldön keres boldogulást, azzal otthon nincs valami rendben.

A szerelem gyakran két emberi gyöngeség találkozója, bár őróluk szólván túlzás szerelemről beszélni: ők egyszerűen menekültek a magánytól. Pierre egy százhúsz kilós óriás volt. Petra egy hatvankilós, akkor még szép nő, akit az ital már kikezdett kissé. A szerelem ellenállhatatlan vágy arra, hogy ellenállhatatlanul szeressenek minket, ezért hát mindketten bemesélték maguknak, hogy szerelmesek egymásba. Bár ha hétéves kapcsolatukat a hatásai felől figyeljük, az ő szerelmük jobban emlékeztetett a gyűlöletre, mint a barátságra. Bár lehet, hogy a szerelemnek ez a dolga.

Pierre-nek tetszett Magyarország, legalábbis az, hogy az otthoni pénzéért itt sokkal több mindent megengedhet magának, és közben szelíden hagyja, hogy kinyalják a fenekét. Petra eljátszhatta, hogy neki külföldi férje van, pedig még egy együttélési papírjuk sem volt. Ha az ismerősök kérdezték, mikor lesz az esküvő, mondtak egy időpontot. De télen hideg, nyáron meleg volt hozzá.

Petra a magyarországi nyomor elől is menekült, amelyben Pierre nélkül már neki is része lett volna. Épp ezért vettek egy négyszobás lakást Belgiumban. Pierre Magyarországon is a harmadik szobában aludt, mert úgy horkolt, mint egy elefánt. Úgy tervezték, fél évig Belgiumban élnek, fél évig Magyarországon. De mindig hamarább tértek vissza az olcsó hazába, mint fél év, és azonnal beutaltatták magukat valamilyen szanatóriumba. Pierre ugyanis ejtőernyős ezredes volt Belga-Kongóban, és súlyos sebeket kapott, Petra pedig majdnem belehalt a szülésbe. A szanatóriumot kocsmázás követte, és ebből Pierre is mind jobban kivette részét.

Ilyenkor fojtogatni kezdte Petrát, szemébe vadállati fények gyúltak. Hát ezért volt ő gondnokság alatt. A hét év folyamán legalább ötvenszer vesztek össze véglegesen. De hajlamai ellen semmilyen bölcsesség nem győzhet meg senkit. Kibékültek, két hétig szépen éltek, aztán kezdődött minden elölről.

Szerelmesnek lenni annyit tesz, mint olyan vallást alapítani, amelynek esendő istene van. De hol voltak ők már ekkor a szerelemtől! Kapcsolatukat a veszekedés tartotta össze. Naivak voltak: még annyit sem tudtak, hogy a szerelem tárgya a szerelem vége. Ezt vagy egy sorozat, vagy egyetlen tartósan boldogtalan kapcsolatban éljük át. Az ő esetükben ez utóbbi volt.

Pierre elkapott egy Németországból jött levelet, és ki akarta dobni Petrát a negyedikről. Aztán meggondolta magát, és egy magas sarkú cipő sarkával akarta szétverni az arcát, hogy másnak ne tessen. Összepakolt mindent, amit tulajdonképpen önmagának vett ajándékba, és eltűnt Magyarországról. Petra eskúszik, hogy nem fogadja vissza. Inkább meghal. De a nyomor nagy úr: egy idő után még a halálfélelemnél is nagyobb. Ezért félek én attól, hogy rajtam kívül még kit hív fel Petra, most, hogy a Pierre által kitépett telefonvezetéket rendbe hozatta.

Temesi Ferenc

FOLYÓIRATSZEMLE

POLISZ

Milyen mértékben s milyen módon hatott *Goethe* Ifjú Werthere *Kármán Józsefre* a Fanni hagyományai megírásakor? Mi a közös a biedermeierrel ellenkező goethei hősben és a biedermeier aurájában „megszülető" kármáni hősnőben? Romantika és biedermeier, polgártudat és kiábrándulás a polgári létből – ezekre a kérdésekre keresi a választ, ezeket a kettősségeket igyekszik föloldani Fanni: a magyar női Werther című esszéjében *Kiss Irén* a Polisz novemberi számában. *Hebbel* Judit című drámáját elemzi írásában *Madarász Imre* elsősorban a bibliai forrású világirodalmi Judit-tematika megújítását, a témában rejlő erős dramatikai lehetőségek kiaknázását vizsgálva. Számos regény- és naplórészletet, elbeszélést közöl a folyóirat A történelem faggatása rovatában (*Nádudvari Anna:* Napba öltözők, *P. Ozsvát Katalin:* Sziklalegenda, *Nagy Mária:* Maja hálója); az összeállítást *Szlafkay Attila* a százhúsz éve született *Ady Endrére* emlékező fotóelemzése és *Lászlóffy Csaba* a száztíz éve született *Áprily Lajost* megidéző írása zárja. A Merített szavakban *Gordon Agáta* Egy nőt szeretni, *Lukáts János* Szőlőszem-asszony, *Spiritusz Lucinda* Szerelem, *Fábián Erika* A koporsómanőken feljegyzései, *Kotász Zoltán* Nincs hatalom, *Stanczik-Starecz Ervin* Éjszaka című prózája, s többek között *Fabó Kinga, Prágai Tamás, László Ruth, Sulyok Vince* versei olvashatóak. A Világbeszéd *Dino Buzzatti* elbeszélését, *Marina Cvetajeva, Charlotte Mew, Robert Browning* egy-egy művét közli más alkotásokkal egyetemben. A Hólabdát ebben a hónapban *Tímár György, Parti Nagy Lajos* és *Balla Zsófia* gurítja egymáshoz.

MAGYAR NAPLÓ

Közel egy éve közöl rendszeresen tematikus összeállítást a folyóirat egy-egy nyelvterület, nép vagy ország kortárs irodalmából. A kolumbiai, portugál, lengyel, cigány – hogy csak néhányat említsünk – próza- és versválogatások után most, novemberi számában Svájc legújabb literatúrájából ad ízelítőt a Magyar Napló. Az Európai Figyelő rovat mindhárom – olasz, német, francia – nyelvterület terméséből közread néhány művet; az összeállítást *Ódor László* esszéje nyitja meg. A nyáron elindított, a mai magyar társadalom betegségtüneteit vizsgáló vitához ebben a számban *Kolozsi Béla* „szól hozzá" az öngyilkossági statisztikák elemzésével. A Jegyzet rovatban *Szögi László* adja közre a magyar felsőoktatás európaiságát tárgyaló írását, és *Határ Győző* értekezik a magyar nyelvű líra pusztulásáról, az álversirodalomról. A Magyar Napló két interjút is közöl: *Kovács István* beszélgetését *Grzegorz Bogutával*, a Lengyel Tudományos Könyvkiadó igazgatójával és *Oláh János* rövid interjúját *König Róberttel*, az e havi számot illusztráló fametszetek alkotójával. A vers-összeállításban *Tóth Bálint, Károlyi Amy, Bisztray Ádám, Sumonyi Zoltán, Gömöri György, Nagy Gáspár, Veress Miklós, Sebők Éva, Szabó Sándor, Albert Zsuzsa, Gál Péter, Vasadi Péter, Báger Gusztáv* művei, a prózaválogatásban *Sarusi Mihály, Tari István, Nagy Zoltán Mihály* alkotásai olvashatóak.

(-rt-)

Művészszervezet kormányirányításban

Módosítást adott ki a kormány a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány tevékenységére vonatkozóan. A módosítás lényege, hogy a kuratórium minden tagját a jövőben a kormány nevezi ki, a művészek a kezelőszervezet munkájában közvetlenül nem vesznek részt; a felügyelőbizottságba tagként a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének (MAOE) mindenkori elnöke kerül be.

A határozat alapján a kuratórium tagjai : *Székely Gábor* közgazdász (elnök), *Pohárnok Mihály* művészeti menedzser (alelnök), *Deák Sándor*, a fővárosi Szabó Ervin Könyvtár gazdasági igazgatója, *Fésűsné Illés Edit*, az MKM Pénzügyi Főosztályának helyettes vezetője, *dr. Hajagos Éva*, az MKM Jogi Főosztályának közigazgatási szakmai tanácsadója, *Szűcs Ferenc*, a pénzügykutató Rt. főosztályvezetője, *Tóth József*, az Országos Színháztörténeti Intézet gazdasági igazgatója. A felügyelőbizottság tagjai: *Sebes József* (a Művelődési és Közoktatási Minisztérium képviseletében), *Ágoston* Gabriella (a Pénzügyminisztérium képviseletében), *Kádár János Miklós* (a MAOE elnöke).

A kormány az Alapító okirat egyéb módosításairól is döntött. A változások lényege az, hogy a későbbiekben valamennyi alkotóművész beletartozik a kedvezményezettek körébe. A kuratórium munkájának segítésére és a művészeti támogatásokkal kapcsolatos döntések előkészítésére a művelődési és közoktatási miniszter kilenctagú művészeti-szakmai tanácsadó testületet kér fel.

A MAOE a határozatban megfogalmazott változásokkal nem értett egyet, ezért az állampolgári jogok országgyűlési biztosához fordult, *Gönczöl Katalinnal* azonban többszöri egyeztetés során sem sikerült teljes konszenzusra jutni. A Magyar Alkotóművészeti Közalapítványa a későbbiekben határozott arról, hogy a Képcsarnok Rt. Igazgatóságának létszámát *Vásárhelyi István* közgazdászt kinevezésével egy taggal bővítették. Ugyanakkor javasolja elnökké választását is. Egyébiránt a MAK úgy döntött, hogy a személyi jövedelemadó 1 százalékából a részükre felajánlott 15 368 Ft-ot nem veszi igénybe, ugyanis az APEH tájékoztatása alapján az összeget csaknem teljesen felemésztené a kezelési költség.

(-ter-)

Schubert-emlékkoncert

Ünnepi hangversenyt tart a Vigadóban Schubert születésének 200. és Brahms halálának 100. évfordulója alkalmából november 17-én a Budapesti Filharmóniai Társaság. Műsoron: Schubert VIII. h-moll (befejezetlen) szimfónia, Brahms: I. szimfónia. Vezényel: Rico Saccani.

Főbérlők: az Opera és a Madách

Tavasszal nyit az új Thália

Bár a Nagymező utcai, sok vihart megélt Thália Színház 2,5 milliárd forintba kerülő átépítésének befejezéséig még sok idő van hátra, a befogadó színházként működtetni tervezett intézménynek már van kinevezett igazgatója, s tudják a nyitás időpontját is.

Ismert terepen maradt *Megyeri László*, az igazgató. És ismert feladatkörben is. Ő volt ugyanis a dicstelenül megszüntetett régi Thália Színház gazdasági igazgatója, s őt bízták meg a rekonstrukció levezénylésével is. Hogy a leendő új Thália vezetői posztjára kiírt pályázaton indult (*Meczner Jánossal* együtt, akivel korábban szintén volt közös munkájuk), az ezek után nem meglepő, mint ahogy talán az sem, hogy az öt pályázó közül végül is rá esett a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottságának a választása.

– Mivel én legjobban a menedzselési, gazdasági és adminisztratív ügyekben vagyok jártas, azt hiszem, jó megoldás, ha a munkatársak megválasztásának jogával élve a művészeti vezetést Meczner Jánosra és a győri színházban rendező *Kiss Csabára* bízom – mondja Megyeri László.

– A Tháliának ugyanis, noha elsősorban valóban befogadó színház lesz, kialakul majd önálló művészi programja is, és ehhez, de a befogadói tevékenységhez is, szükséges a művészeti vezetés.

– Hírlik, hogy a Thália 1998. március 15-én nyit, méghozzá ünnepi előadással, hiszen akkor lesz az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulója.

– A dátum így igaz. 1998. február 15-én a kivitelezőknek kulcsrakészen át kell adniuk az épületet, s mi azt reméljük, március 15-én valóban itt lehet az egyik ünnepség – talán a fővárosé. Ami az átépítést illeti, elég jelentős változásokon megy át a színház belső tere. Kisebb lesz a nézőtér, mert a régi középerkély alatti széksorok megszűnnek, s így mintegy ötven fővel kevesebben – összesen 528-an – férnek majd el. Megszűnnek a földszinti oldalpáholyok is, mert a földszinti nézőtér bejárati ajtói oldalra kerülnek. A közönségforgalmi tér is nagyobb lesz a földszinten, mert a büfé fölkerül az emeletre. Átépítik a színpadtechnikát is, új portál készül a főbejárathoz, és opera-előadások zenekarát is befogadni képes méretű lesz a zenekari árok.

– Azt korábbról tudjuk, hogy a Tháliára mint kamaraoperájára igényt tart az Operaház. Konkretizálódtak már ezek az elképzelések?

– Annyiban igen, hogy az Opera havi nyolc előadást óhajt itt tartani. És azt is rögzítettük, hogy egészen 1999. július 31-ig mikor és mit óhajtanak játszani. Azt is tudjuk, hogy a körúti Madách Színház – az ott kezdődő rekonstrukció ideje alatt – szintén havi nyolc előadást tart itt, már 1998 áprilisától. Természetesen mindkét társulat az ide beférő előadásokat hozza át. A fennmaradó napokon azonban bármely, hazai vagy külföldi társulat, színház játszhat nálunk, prózát, zenés darabot, musicalt vagy éppen táncszínházi előadást. A külföldi vendégek fogadásának gyakran vannak különböző akadályai – itt ez gördülékenyen megoldható lesz. És szeretnénk azt is, hogy a táncművészet jelentős teret kapjon itt. Ezért szoros együttműködést tervezünk a Táncművészet Szövetséggel, hogy helyet adhassunk az ő hazai és nemzetközi rendezvényeiknek.

– Gondolom, nem ingyen.

– Természetesen nem. Az ide jövő színházak, együttesek, beleértve a két *„főbérlőt"* is, bérleti díjat fizetnek.

– Szó van saját produkciókról is?

– Igen. 1998 áprilisában, az operettszínházzal közösen, az *Annie* című gyermekmusicalt mutatjuk be, *Hernádi Judit, Balázs Péter* és *Szinetár Dóra* felléptével. A rendező *Gárdos Péter* lesz. A gyermekszereplőket most válogatjuk. S mivel egy régi díszletraktárban létre tudunk hozni egy kis stúdiószínpadot az Arizona mulatóban működött Thália Stúdió helyett, ott is tervezünk saját előadásokat. Elsőnek *Kiss Csaba* rendezné Az ember tragédiáját kamaraváltozatát.

(takács)

Bajai alapítvány

Orgonamentők

A bajai Szent Antal egyházközség, közkeletűbb nevén a Barátok-templomának kántora (és cserkészparancsnoka), *Werner József* orgonájuk rekonstrukcióját szeretné elősegíteni a nyilvánosság támogatásával.

– A templom jelenlegi orgonája 1935-ben készült a pécsi Angster-gyárban. A 42 regiszteres hangszer, mely elsősorban liturgikus célokat szolgál, korábban készült műemlék homlokzatával együtt szinte felbecsülhetetlen értékű, nemcsak a város, de a környék számára is. Mostani állapotában is 55-60 millió forintot érő műremek – mondta Werner József. Az orgonán a felépítés óta jelentős felújítást nem hajtottak végre, így műszaki rendszere erősen leromlott, és ez igen szűk korlátok közé szorítja a játszástechnikai eszközök kihasználását. Pillanatnyilag még használható, de rövidesen teljesen tönkre fog menni. Az orgona állapotát szakértő hangszerjavítók mérték fel, és a felújításhoz szükséges munkálatokra árajánlatot tettek. Ez tetemes költség; jelenlegi áron számolva mintegy 10 millió forintba kerülne. Ekkora összeg előteremtését az egyházközség önerőből nem képes vállalni, ez csak közadakozásból lehetséges. Ezért létrehoztuk az idén A Bajai Ferences Templom Orgonájáért alapítványt. (A kuratórium elnöke *Tassi László* lelkész, titkára Werner József, tagja pedig *Kővágó József*, az egyházközség elnöke.) Célja kizárólag az, hogy fedezetet teremtsen a felújításra. A munkát öt évre tervezzük, a befolyó összegek adta lehetőségek szerint.

Mivel Bács-Kiskun megye harmadik legnagyobb orgonájaként a templomi használaton kívül más rendezvényeket is szolgál (karácsonyi jótékonysági hangversenyek, a Bajai napok rendezvényei), úgy gondoljuk, hogy felújítása közügy. Ezért azzal a kéréssel fordulunk elsősorban Baja város adakozni kész polgáraihoz, vállalkozóihoz, cégeihez (de természetesen máshonnan is elfogadunk támogatást), hogy támogassák e nemes célt. Tartozunk ezzel nemcsak magunknak, hanem a jövendő nemzedékeknek is, hogy nem hagyjuk elenyészni e ritka kincset. Aki támogatni kívánná adományával ennek a kulturális értéknek a megőrzését, az a Kereskedelmi és Hitelbank Rt.-nél vezetett számlán megteheti: OKHB 10402513-25116731-00000000. A befizetett összeg az adóalapból leírható.

Zalavári László

Százéves pesti iskola

Szinyeisek alma matere

Negyvenöt évvel ezelőtt megdöbbentő eset történt a terézvárosi Szinyei Merse Pál utcai Iskolában: a szabad rajzórán egy kisdiák templomot rajzolt.

Bihari Mihály országgyűlési képviselő visszaemlékezéséből kiderül, hogy a „megtévedt" rajzolót ugyan nem rúgták ki, de az osztályfőnöki órán figyelmeztették a gyerekeket arra: a szocializmus építése során nem szabad a klerikalizmus jelképét rajzolni, amikor olyan sok szép téma van a világon...

Megmagyarázhatatlan, ha egy ember, színház, sportegyesület, vendéglő vagy ügető százéves, akkor országos szinten is megünneplik a születésnapját, viszont egy iskola centenáriuma érdektelen. Nem véletlenül írta *dr. Jáki László* neveléstörténész: „Bor-, kocsi-, bélyeg- stb. múzeum után talán lesz pedagógiai múzeum is. Mert nem mindenki utazott kocsin, nem mindenki ivott bort, vagy gyűjtött bélyeget, de mindenki járt iskolába."

Egy évszázad alatt sok százezren például az 1897-ben, a VI. kerület, Felsőerdősor utcában épített iskolába. A százéves épület ma is stabil, nem látszik rajta, hogy napjaink időmértékével csoda, mert *Hegedűs Ármin* 1896 júniusában készítette el a tervét, s a következő év szeptemberében már megkezdődhetett az épületben a tanítás.

A centenáriumi ünnepség a szlovákiai Jernyén kezdődött, ahová ezúttal nem a gimnázium diákjai, hanem negyven tanár zarándokolt el. *Jáki Gábor* igazgatóhelyettes elmesélte, hogy az egyik legnagyobb magyar festő kastélyában ma kocsma üzemel, a biliárdasztal fölött áll az 1845-ben született és 1920-ben elhunyt művész emléktáblája. Jernyén, ahol az egyik legismertebb magyar festmény, a Majális alkotója élt, ahol a meg nem értés miatti festői hallgatás éveiben fákat, díszcserjéket, virágokat nevelt, ma gaz „virágzik". *Szinyei Merse Pál* emlékének őrzése hasonlít életére: műveit kortársai kigúnyolták, 1900-ban a párizsi világkiállításon ezüstérmet nyert képeivel, de az első önálló hazai kiállítására csak hatvanéves korában került sor Pesten, a Műcsarnoktól pedig csak 1910-ben kapott aranyérmet.

És a hálás utókor? Hetven éve egy terézvárosi utcaszakaszt neveztek el róla, egy harminchét éve iskolát. Utóbbi nem csupán a festőművész nevét viseli, hanem például tavasszal országos pályázatot hirdet munkásságáról. Jáki Gábor szégyenlősen bevallja – pedig nem ő tehet róla –, hogy a pályázatot nem a mennyiség, hanem a minőség jellemezte, a győztes a kiskunhalasi *Veszelszki Ágnes* lett (Bibó István Gimnázium), a díjat a centenáriumi ünnepségsorozat nagy sikerű gáláján vehette át, amelyet a Pesti Vigadóban rendeztek. Az elmúlt száz év során az iskolában dolgozó tanárokat dicséri, hogy a szinyeisek az élet sok területén kiválót alkottak: *Fábri Péter* író, *Kertész Iván* zenekritikus, *Gáspár Tamás* világbajnok birkózó, *Bajor Imre* színművész lett. A százéves születésnapi ünnepségre összegyűlt a szinyeis család, megnézték a jubileumi kiállítást, és emlékeztek. Ezt többen írásban is megtették.

Dr. Németh László kosárlabdaedző, aki három ország nemzeti válogatottjának is szövetségi kapitánya volt, fogalmazta meg a legtalálóbban a százéves iskola jelenét és jövőjét: *„Boldog születésnapot, 100 esztendős Szinyei! Légy boldog, és örülj a szabadságnak. Volt diákok! Az alma mater élete nehéz, mert bár kiment a Tank, de bejött a Bank. Segítsétek volt iskolátokat!"*.

(salánki)

Iskolatársak a gálaműsoron: Barkó Judit riporter és Bajor Imre színművész FOTÓ: WEBER LAJOS

A

Gy. Angster

MDK

Pécsi cég, 1907-ben készítette
a rothbachi templom orgonáját

Das Burzenland. IV. 1. E. Jekelius kiad.
Brassó 1929.
eml. L. 123. old.

M.D.K.

Angster József, orgonakészítő

a legismertebb magyar orgonaépítő megalapítója 1918. június 10-én 84 éves korában Pécsett meghalt. Ő építette a budapesti Szt. István templom, a kassai és pécsi dóm és az ország sok más templomának orgonáját.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1918. pvf. 23. sz. 181. old.

MDK

Angter József pécsi orgonaépitő

-i-: A nyiregyházi rk. uj pléb.templom.
Épitő Ipar, 1905. ápr. 9. 131. l.

M.D.K.

Angster József
orgonaműves

Az orgonát Geyer József, Kalányi Aladár és Schmidt Lauer Lajos művészek tervezték és Angster József készítette el.

Badó László: A győrgyöri templomok története. 84 l.
A Fenyvesvidék templomainak története.

M.D.K.

Angerer József orgonaépítő

† pécsi ág. hitv. ev. templom orgonáját készíti. Ez a mester 16. alkotása volt.

Baldauf Gusztáv: A pécsi ág. hitv. ev. egyházközség története. Pécs 1926. 29.

Angster József orgonaépitő

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Angster József orgonagyár megalapitója 1918 junius 1o-én, Pécs

ÉI.-ÉM. /23.sz./ 1918. jun.21. 181. l.

A ma művészetének szemináriuma. Esti Kurir 1936. jan. 23. 9. l.

ANGSTER József orgonagyáros

Gulyás I. 596.h.

Angster József orgonaépítő M.D.II.

A pécsi székesegyház orgonáját építette.

Az újjáalakított pécsi székesegyház
Pécs 1911 25, 34, 38,

Dear Sir,

I am writing to you to inform you that I have been selected for the post of Assistant Manager in your company.

Yours faithfully,

MDK

Angster József és fia, Pécs

az orgona

Bpesti Szt. István-templom. Épitő Ipar. 1905.
nov. 20. 391-94 l. képek.

Angster József orgonaépítő M.D.K.

Szül. 1834 jul. 7 Kávsfalu. Bécsben Tits Péter orgonaépítő műhelyében tanult. Járt Németov. ban é Párizsban 1866 ban tért haza. Pécsett dolgozott. Számos orgonát készített az országban.

Az ujjáalakitott pécsi vétereggház: Pécs 1891, 48

Mr. D. H.

Chapter Report suggested:

Jno. 1839 and 3 Kirkpatrick Brothers
Mrs. Peter suggested matrimony to
Aunt Jane Alexander from a Dictionary
1866 Jan. died there Dixon Mrs.
Jos. Thomas suggested Barker or
Montgomery.

the superintendent Peter Mr. Thompson
Jno. 1831, 43

Angster József (Kácsfalu, 1834. jul. 7.— Pécs, 1918. jun.9.): orgonaépitő. Párizsban Aristide Cavaillé-Coll tanitványa volt. 1867-ben Pécsett telepedett le, s itt 1869--ben a pécsi zsinagóga számára megépitette első jelentékeny művét. Mo. legkiválóbb orgonakészitője volt (bp.-i bazilika orgonája stb.). Műhelye, melyet fiai vezettek tovább, számos hires orgonát épitett. -- M. Az orgona története, lényege és szerkezete (Pécs, 1886). -- Irod. ? A.J. halála (Zenei Szemle, 1918. 5. sz.)

Angster József és fia orgonakészítő M. D. K.

Pécsi orgonagyártó, 1911-ben készítette a balatonkeresztúri ref. templom orgonáját.

Czakó Gyula: A balatonkeresztúri ref. egyház története. Pápa 1912., 41.

Angster József orgonaépítő M.D.K.

A pécsi dóm nagy orgonáját készítette.

Cerecze P.: A pécsi ukrégyház és falfestményei. Útmutató ... Pécsett 1891, 10

A tuniszi vihar előtt!

A történelem a legnagyobb tanítómester, de talán még sohasem tanult, kénytelen-kelletlen, annyi földrajzi nevet és adatot az ember, mint a negyedik éve tartó világháború alatt. Nyugat-Európa és a Balkán eldugott kis helységei, a Csendes-óceán apró szigetei, a homoksivatag még sohasem hallott oázisai után, pár nap óta Tunisz felé terelődött a világ figyelme. A 125 000 négyzetkilométer területű, 2.5 millió lakosu francia védnökség alatt álló északafrikai ország egyszerre a háboru középpontjába került. Az amerikai csapatok váratlan északafrikai vállalkozása a francia gyarmatok ellen, egyelőre csak Marokkóban és Algirban járt nagyobb eredményekkel. E két országban sikerült az USA katonáinak a hadászatilag fontos pontokat, kikötőket és a repülőterek egy részét birtokukba venni. A harmadik északafrikai francia gyarmat, Tunisz sorsáról azonban még mindig ellentétes hirek érkeznek. A jelek azonban arra mutatnak, hogy Tunisz szerepe az elkövetkező földközitengeri küzdelemben éppen ugy nem lehet jelentéktelen, mint az ókorban, amikor ezeken a partokon a hires pun város, Karthago virágzott. Innen indult utjára egykor seregeivel Hannibal, az ókor legnagyobb hadvezére, hogy a földközitengeri uralomért a római birodalommal nagy harcát megvívja. Évezredek mulva, ugy látszik, megismétlődik a történelem, mert immár az egykori Karthago romjainak közelében épült Bizerta kikötőjénél néznek farkasszemet a Földközi-tenger feletti uralomért az angolszász hatalmak a tengellyel.

Tunisz hadászati jelentősége

Tunisz és Gibraltár között nagyon sok a hasonlatosság. A gibraltári sziklaerőd a keskeny tengerszoros felett uralkodik, Tunisz pedig igen könnyen beleszólhat a sziciliai csatorna forgalmába. A Földközi-tenger két medencéjét, a nyugatit és keletit ugyanis egy mindössze 150 kilométer szélességű tengerszoros választja el egmástól. Már pedig a tengeren 150 kilométer nem távolság és ezt a kaput természetesen azok zárhatják le, akik a két parton uralkodnak. Egy százötven kilométeres tengerrész ellenőrzése egyáltalában nem nehéz. Elég arra gondolni, hogy ezt a távolságot egy korszerü repülőgép tizenöt percnél alig valamivel több idő alatt teszi meg. Ha csak minden két órában egyszer ellenőrzi egy repülőgép a szorost, akkor is lehetetlen bármilyen hajónak is átcsusznia az ellenőrzésen, hiszen két óra alatt még a legujabb gyorsjáratu szállítóhajók is csak 60—70 kilométert tesznek meg. A sziciliai csatorna forgalma elsősorban az angolszászokat érdekli, mert máltai támaszpontjuk számára az utánpótlás utvonala a csatornán át vezet. Azonkivül a sziciliai csatorna nemcsak a Földközi-tenger két része között bonyolitja le a forgalmat, hanem a Közel-Kelet és az Atlasz-partvidék között is csak ezen keresztül lehetséges az összeköttetés. Ha *Eisenhower* tábornok és *Montgomery* tábornok egymással érintkezni akarnának, akkor ezt a sziciliai csatornán át kellene megkisérelniök, legalább is addig, amig Rommel Libiában áll.

A tuniszi félsziget körülbelül 250 kilométerre kiugrik az afrikai partok vonalából és éppen ezért kézenfekvő okokból itt a legkönnyebb átkelni Afrikából Európába. Churchill kijelentette, hogy az amerikai és az angol haderő célja elsősorban az, hogy valahol Olaszországban partraszálljon. Erre pedig sehol sincs olyan megfelelő hely az egész északafrikai partvidék hosszában, mint Tunisznál. A partraszállott amerikai haderő feladata az is, hogy Rommel és Bastico seregeit véglegesen megsemmisitse. Az európai partraszálláson kivül tehát egy keleti irányu előnyomulásnak is kell előbb-utóbb történnie. Az amerikai előnyomulás csakis a tuniszi partok mentén következhetik be, mert utak és vasutak csak a tengerparton épültek. A tartomány északi fekvésü részeiben nehezen járható hegyek, déli részében pedig a sivatagi homok akadályozza az előnyomulást.

Az amerikaiak által Tripolisz ellen tervezett támadásról addig szó sem lehet, amig az USA a tuniszi partokon nem biztositotta eléggé hadászati helyzetét. Nemcsak arról lehet szó, hogy a Tuniszon átvonult amerikai csapatoknak könnyen a hátába kerülhet egy partratett kisebb német vagy olasz osztag is, hanem ezeknek a csapatoknak az utánpótlását egyszerüen egyik percről a másikra el is vághatják. Tunisznak tehát a további amerikai támadások szempontjából óriási a fontossága.

Az északafrikai szárazföldi útvonalakra az angolszászoknak annál nagyobb szükségük van, mert a Földközi-tenger nyugati medencéjében és a portugál partok közelében a tengely, amerikai megállapitások szerint is, többszáz tengeralattjárót vont össze. Az eredmény nem is maradt el, mert az angolszász szövetségesek tiz nap alatt nagyon sok hajót veszitettek az afrikai vizeken. Az amerikaiak ma már nem is kisérleteznek azzal, hogy Gibraltáron át bejussanak a Földközi-tengerre és hajóuton szállitsák a további csapatokat a tuniszi határra. A csapatszállitó hajók inkább a rabat—casablancai partokon teszik ki rakományaikat. Onnan azután a biztosabb szárazföldi uton igyekeznek a csapatok Spanyol-Marokkó alatt a tengerparton kelet felé...

A szicilia—tunisz—szardiniai háromszög

A csendesóceáni háboruból még emlékezhetünk arra, milyen hatalmas ütőkártyát jelentett Anglia kezében a Távol-Keleten a Szingapur—Hongkong—Port Darwin tengeri védelmi háromszög. Ez a három pont olyan erős védelmi rendszert alkotott, hogy Anglia ezáltal sokezer kilométeres távolságból biztosan a kezében tudta tartani az ausztráliai és a hátsóindiai szárazföld közötti szigetvilágot és átjárót. Ennek a hadászati háromszögnek az egyes pontjai egymástól 2—3000 kilométerre estek, de e nagy távolságok ellenére is meg tudták oldani a védelmi feladatot mindaddig, amig a japánok egyenkint le nem sujtottak Hongkongra, majd Szingapurra.

Önkéntelenül is egy ilyen tengeri hadászati háromszögre gondolunk akkor, amikor arról érkeznek hirek, hogy a tengelycsapatok egyre nagyobb számban szállottak partra Tunisznak. Sziciliában és Szardiniában ugyanis a tengelycsapatok állanak, tehát egy kitünő védelmi háromszög lehetősége áll fenn akkor, ha a tengely megszerzi magának támponttul Tuniszt is. Az igy keletkezett védelmi háromszög egyes pontjai egymástól alig 150—200 kilométer távolságra esnek. A kis távolságok következtében a tengely hadászati háromszögének védelmi ereje lényegesen nagyobb, mint a nagy távolságokkal rendelkező egykori Hongkong—Szingapur—Port Darwin védelmi rendszere volt. A volt csendesóceáni angol hadászati háromszög védelmét ugyanis, éppen a nagy távolságok miatt, csak tengeri hadihajóegységekkel lehetett megoldani és a repülőgépek csupán anyahajók segitségével kapcsolódhattak be a védelmi rendszerbe. Ez a nagy nehézségi tényező a sziciliai hadászati háromszögből ki van kapcsolva, hiszen a repülőerők számára a hadászati háromszögön belül a kis távolságok korlátlan lehetőségeket nyujtanak. Ennek a hadászati háromszögnek a kiépitése a tengely részéről a Földközi-tenger derekában olyan akadály volna a további angolszász támadásokkal szemben, amelyet egyhamar nem igen lehetne kettétörni.

Nem is csoda, hogy a további amerikai akciók már lassabban mennek, mert a tengely légi és tengeri ereje azonnal működni kezdett.

Komolyabb amerikai erőknek a tuniszi határra való összpontositása az időhiány és a gyarló közlekedési viszonyok miatt még nem valószinü. Annál kevésbbé, mert gyorscsapatokból és páncélosokból sem lehetett eddig különböző okokból megfelelő erőket partra tenni. Ezzel szemben a német csapatok egy részét csapatszállitó repülőgépek szállitották akár Dél-Franciaországból akár pedig Dél-Németországból egyenesen Tuniszba. A norvégiai hadjárat már bebizonyitotta, hogy légi uton napok alatt komoly haderőket lehet 1000 kilométeres távolságra is szállitani. De nemcsak gyalogságot, hanem páncéltörő lövegeket, széjjelszedett közepes tüzérséget és még kisebb terepjáró gépkocsikat is.

Noha Bizerta környékén az angolszászok és a tengelycsapatok már felvették az érintkezést egymással, egyelőre még mindkét részről csapatszállitások és előkészületek folynak a későbbi összecsapásra.

Horváth.

A tuniszi tengelycsapatok parancsnokának kiáltványa

Nehring tábornok, a Tunisban partraszállt tengelycsapatok parancsnoka — mint a MTI közli Rómából — a következő felhivást intézte az északafrikai lakossághoz és a francia csapatokhoz:

— Tunisziak, algiriak, marokkóiak és francia katonák! Az északamerikai és angol csapatok hamis indokokra hivatkozva megtámadták a francia birodalom északafrikai területeit, amelyeket a tengelyhatalmak a fegyverszünet óta szigoruan tiszteletben tartottak. A tengelyhatalmak, amikor megkötötték a fegyverszünetet Franciaországgal, nemcsak hogy azt akarták, hogy ezeket a területeket semmiféle sérelem ne érje, hanem szilárd elhatározásuk volt, hogy ezek a területek ne váljanak hadszintérré és nyugalmuk, biztonságuk fennmaradjon. Az amerikai és angol háborus pártiak a zsidósággal karöltve most a háboru szenvedéseit hozták el a ti földetekre. Pétain tábornagy, francia államfő, a francia csapatok főparancsnoka, felháborodottan tiltakozott az angolszászok erőszakos támadása ellen és elrendelte a végsőkig való fegyveres ellenállást. A francia csapatok azonban egyedül nem tudnak hathatósan védekezni a támadás ellen. Ilyen körülmények között a tengelyhatalmak Pétain tábornagy kormányával egyetértésben elhatározták, hogy elhárítják Európa és a francia birodalom közös ellenségének támadását. A tengelycsapatok azért jönnek, hogy segitsenek a francia erőknek e terület megvédésében és megvédelmezzék e területek lakosságát is. A mi katonáink azért érkeznek, hogy a francia katonák oldalán harcoljanak és velük együtt Franciaország ügyét védjék. Felhivom tehát a francia katonákat is, hogy velünk együtt vegyenek részt a közös harcban a támadók ellen. Felhivom a bennszülött lakosságot, hogy legyen segitségünkre ebben a küzdelemben, amely vissza kell hogy adja Észak-Afrikának azt a békét és azt a nyugalmat, amelyet az ellenséges támadás miatt vesztett el.

Londonban elégedetlenek Darlannal

Londoni jelentés alapján közli a Német TI Genfből: A „Times" diplomáciai munkatársa ismételten megállapitja, hogy Londonban csak kevéssé vannak megelégedve azzal, hogy az amerikaiak Darlannak Észak-Afrikában nagy szerepet juttattak. Ez abból tünik ki, hogy London hivatalos körein belül mindig hallgatnak erről a kérdésről. Rámutattak arra, hogy Eisenhower tábornoknak vagy Washingtonnak kell részletesen nyilatkoznia, hogy a tulajdonképpeni helyzetben világosan lehessen látni. Őszintén szólva — irja a „Times" — meg kell állapitani, hogy Angliában a pillanatnyi helyzetben nagyon kevesen akadnak, akik szivesen vennék, hogy olyan emberre ruházzanak magas tisztséget, aki a közvélemény szemében nem arra való.

Még nem voltak harcok Bizertánál

Miután egy amerikai hirügynökség, a washingtoni és londoni rádió és más angolszász propagandaforrások nagy megelégedéssel számoltak be a tengely haderőinek és az angolszász csapatoknak bizertai összecsapásáról, az északafrikai szövetséges főhadiszállás egyik különjelentése közli, hogy a bizertai harcokról szóló hirek még koraiak — jelenti a Stefani.

Darlan „Pétain nevében" intézkedik

Darlan tengernagy „Pétain tábornagy nevében" törvényhozó tanácsot nevezett ki, — jelenti a hivatalos brit hirszolgálati iroda nyomán a NST Londonból. — Ez a tanács segitségére lesz Darlannak munkájában mint északafrikai francia főkormányzónak. A tanács feladata lesz a törvényhozás, a közigazgatási és jogkérdések elintézése.

Majdnem halálos szerencsétlenség érte Eisenhower tábornokot

Eisenhower tábornokot, az Észak-Afrikában működő angolszász erők főparancsnokát és Cunningham tengernagyot, az itt tevékenykedő flotta-erők parancsnokát, majdnem halálos szerencsétlenség érte, — jelenti a Bud. Tud. Algirból — Az a repülőerőd ugyanis, amelyen az utat Algirig megtették, viharba került. A repülőgép benzinje csaknem teljesen kifogyott, ugyhogy a pilóták csak a legnagyobb erőfeszitéssel tudtak földet érni.

Chile elnöke üdvözölte Rooseveltet az afrikai vállalkozás alkalmából

Rios elnök — mint az Interinf. jelenti — üdvözölte Rooseveltet, az Egyesült Államok elnökét, az északafrikai vállalkozás alkalmából. Az üdvözlésre adott válaszában Roosevelt elnök többi közt ezeket irja:

— Nagy örömömre szolgál Nagyméltóságod üzenete. Biztosithatom Önt a legszivélyesebb megértésről a most Afrikában folytatott hadműveletek tekintetében. A mostani nagy hadműveletek, valamint a jövendő még nehezebb hadműveletek még értékesebbé teszik az igéretet Chile támogatásáról.

Rendkivüli minisztertanács volt Madridban

A spanyol kormány rendkivüli minisztertanácsot tartott — jelenti a NST. — A megbeszélés tárgyát és az eredményt titokban tartják. A minisztertanács rendkivüli jellege óriási feltünést keltett Madridban. Valószinünek tartják, hogy az északafrikai események politikai és katonai kihatásait vitatták meg. Annyi kiszivárgott, hogy megkezdődik egy ujabb évfolyam behivása. Illetékes helyen arra az álláspontra helyezkednek, hogy a behivásoknak nincsen semmi rendkivüli jellegük, mindössze a szokásos őszi kiképzésre kerül sor.

Német illetékes helyen cáfolják a Baleárok megszállásának tervét

A Wilhelmstrassen kijelentették, hogy ismerik az United Press berlini jelentését, amely „diplomáciai körökre" hivatkozással azt állitja, hogy a németek a Földközi-tengeren lévő spanyol Baleári-szigeteket akarják megszállani. Az amerikaiak a francia gyarmati birodalom elleni támadásukat szintén azzal az állitással indokolták, hogy a németek akarják rátenni kezüket a francia gyarmatokra. Ámbár még a szövetséges táborban sem vette senki komolyan ezt az indokolást, Roosevelt jogszegésének igazolásául mégis ezt használta fel. Most az amerikaiak hirügynökségeik utján máris olyan hireket terjesztenek világszerte, amelyek nyilvánvalóan ujabb jogszegést kivánnak előkésziteni. Madridban fel fogják ismerni ebben a manőverben, hogy mit kell tartani Roosevelt ünnepélyes biztositékairól.

Az amerikai főállamügyész cikke az USA háboru utáni szerepéről

Berlin, nov. 17. (TP) William Walsh amerikai főállamügyész a „Baltimore Sun" hasábjain megjelent cikkében a következőket irja: „Az Egyesült Államoknak a jelenlegi világkonfliktus befejezése után át kell vennie Angliától a világ legnagyobb részének rendőri felügyeletét. Nagy-Britannia már nem lesz többé abban a helyzetben, hogy ezt a feladatot egyedül töltse be." „Kétségtelenül világos, hogy az Atlanti- és a Csendes-óceán többé nem védhet meg minket kielégitően — mondta a főállamügyész. — Nem szálok sikra a háboriért, hanem azt az álláspontot képviselem, hogy olyan amerikai hadseregünknek és hajóhadunknak kell lennie, amely elég nagy ahhoz, hogy a világra rákényszeritse a békét. Idáig az Egyesült Államok és szövetségesei a háborut elvesztették és csupán száz százalékos erőfeszitéseik idézhetik elő a dolgok változását."

A pécsi egyházzenei ünnepségek második napja

Pécs, nov. 17. *(A Pesti Hirlap kiküldött munkatársától.)* Szolimán szultán egykor a Kaposvári-utca északi végén volt hajdani vaskapun vezette hadait Szigetvár alá. Ma is áll még Pécsett a törökvilágból itt maradt mecset és minaret, de ezek ma már természetesen történelmi emlékek csupán. Az ősi város Széchenyi-terének emelkedésén áll a mecsetből átalakitott belvárosi plébániatemplom, amelynek huszonnyolc méter magas kupolája alatt egykor Allah tiszteletére borultak le a hóditó törökök.

Hétfőn este a nagy kupola alatt szárnyaltak fel az egykori mecsethez hozzáépitett templomrész erkélyén félkörben elhelyezett Angster-orgona hangjai. Az orgonahangversenyen első számként Bach H-moll preludiuma és fugája hangzott fel, amelyet *Fodor Kálmán* győri orgonaművész játszott. *Peskó Zoltán* budapesti orgonaművész, majd *Szalay Lajos* egri főszékesegyházi karnagy, végül *Antos Kálmán* szegedi orgonaművész játszott a jubiláló cég orgonáján. Az egyes számok között a cisztercita gimnázium és a püspöki tanitóképző énekkara, majd a pécsi karének egyesület énekelt *Nyolczas Ipoly, Antal György* és *Vadas Gábor* vezényletével.

A keddi nap ünnepségei a székesegyházban kezdődtek, ahol reggel félkilenckor dr. *Virágh Ferenc* pápai trónálló megyéspüspök hálaadó szentmisét celebrált. A mise során a székesegyházi zenekar *Mayer Ferenc* vezényletével egyházi énekeket és Te Deumot adott elő. Mise után *Halász Béla* orgonaművész orgonált.

Virágh Ferenc megyéspüspök beszéde a jubiláris diszülésen

A pécsi ünnepet rendező pécsi egyházmegyei Cecilia-egyesület kedden délelőtt tartotta közgyülését, amelyen *Mayer Ferenc* püspöki tanácsos mondott beszédet. Ezután ugyancsak a belvárosi katolikus kör disztermében tartották meg az Angster-orgonagyár ünneplésére a jubiláris diszülést. A diszülésen megjelent a kultuszminiszter és a kereskedelmi és iparügyi miniszter képviseletében *Nikolics Iván* főispán. Az elnöki tisztet *Virágh Ferenc* megyéspüspök töltötte be. Elnöki megnyitójában a következőket mondotta a megyéspüspök:

— Isten áldja a tisztes magyar ipart! Az Angster-család hálaadásával a mi hálánk is felszáll az egek Urához. Hálaadással gondolunk Angster Józsefre, a magyar ipar büszkeségére és müvészére, aki vasszorgalma és képessége segitségével a magyar orgonaipar fejlesztéséért munkálkodott egész életében. A mi jubileumi örömünk, hogy ez az orgonagyár ma is az Angster-család kezében van, amelynek régi tisztelője vagyok. Isten áldását kérem az egyházi szempontból is annyira jelentős pécsi orgonalpar megteremtőire.

A püspök beszéde után *Kerényi János*, Cecilia-egyesületi titkár ismertette a jubiláló orgonagyár történetét. Ezután *Lajos Gyula* prépost-kanonok ünnepi beszédében többek között a következőket mondotta:

— Az Angster-család tagjai, valaménnyien ihletett orgonaépitők, Magyarországon a legtöbbet tettek az orgonáért. Isten az emberek méltóságát a munkában rejtette el. A munka az életnek, a boldogságnak és tulajdonképpen egész földi életünknek az értelme. A munka töltötte be az Angster-család tagjainak az életét. Ez a munka mindig a müvészet felé fejlődött. Amikor az ember müvészkedik, az Isten felé emelkedik. A müvészet teszi elviselhetővé sanyaru életünket. Az Angster-család tagjaiban két hatalmas emberi értéket ünnepelünk, a munkát és müvészetet.

Esztergár Lajos polgármester üdvözölte ezután az Angster-fivéreket, Pécs szabad királyi város közönségének nevében. Az Angster-család tagjai kötelességünknek tartották — mondotta —, hogy Pécs városának messzeterjedő hirnevet szerezzenek az orgonaépités fejlesztésével. Ez a gyár lelket vitt a munkába és összeforrott a munkásokkal. Hivatott munkálkodásában a pécsi lélek nyilatkozott meg.

A polgármester után *Mattyasovszky-Zsolnay Tibor*, a kereskedelmi és iparkamara miniszteri biztosa köszöntötte a gyár vezetőit és kiosztotta a kamara diszokleveleit az évtizedek óta a gyárban dolgozó munkásoknak. *Bárdos Lajos* a Zeneművészeti Főiskola, *Schmidthauer Lajos* orgonaművész főiskolai tanár pedig a Nemzeti Zenede nevében üdvözölte a jubilánsokat. Még több üdvözlés hangzott el, majd a gyár munkásainak nevében *Müller István* beszélt.

Angster József keresetlen szavakkal köszönte meg az elhangzott üdvözlő szavakat.

Kedden délután egyházzenei szeminárium volt a belvárosi Katolikus Körben. Az előadásokat *Bárdos Lajos* és dr. *Werner Alajos* zeneművészeti tanárok tartották. Az esti orgonahangversenyen, amely a jezsuiták Jézus Szive templomában hangzott el, *Schmidthauer Lajos*, a kiváló budapesti orgonaművész, *Várhely Amal* budapesti és *Kiss János* zombori orgonaművész szerepelt. Az egyes műsorszámok között a Pius gimnázium énekkara, a Boldog Margit leányliceum és tanitónőképzőintézet énekkara, valamint a Pécsi Szerafin Kórus adott elő egyházi énekeket szenttamási *Horváth Mihály, Tóth Aladár* és *Ágocsy László* vezényletével.

Pécs város közönsége, valamint a jubiláris ünnepségre összegyült zenei szakemberek, orgonaművészek és más vendégek, egész nap során lelkesen ünnepelték a két Angster fivért, akik boldogult nagyapjuknak, Angster Józsefnek, a magyar orgonaépités kifejlesztésére kezdett munkáját hivatottan továbbviszik.

Tamás Ernő.

Műszerek a repülésben

A gondos túristának egynapos kirándulásában is egyik legfontosabb kelléke az iránytű és térkép. Mennyivel fontosabb ez és a többi segédeszköz egy nagy távolságokat, rossz és éjszakai repülést végző repülőgépnél. Vessünk tehát egy pillantást a mai modern utasgép vezetőfülkéjébe. Mindjárt az első benyomásunk a zsúfoltság, pedig még nem is repülünk, a harminc-ötven különféle műszer, a hozzánemértőt valóban az első pillanatban elképeszti. Méltán ébreszt tiszteletet bennünk, hiszen minden műszer valóban egy-egy kis önálló remekmű.

Minthogy a gép első és legfontosabb feladata a repülés, nézzük legelőször azokat a segédeszközöket, melyek ebben vannak segítségére. A mai sárkányrendszerű gépeknek repülési feltétele a levegőhöz viszonyított sebesség. Abban a pillanatban, amint elveszti a gép azt a legkisebb sebességet, mely mint a szárnyakra ható felhajtóerő a gép levegőben maradásához szükséges, már csak mint tehetetlen, a földre visszaesni kényszerülő tömeg van fenn a levegőben. A tragikus repülőorsok végső oka majd mindig ez a jelenség volt. Éppen ezért a mai különösen nagyteljesítményű gépeken repülő pilótának, egy a szárnyakra kiépített különleges csőrendszerben, az úgynevezett „pitotcső"-ben a torlódó levegő nyomása alapján működő „sebességmérő"-je a legfontosabb műszere.

Fontosságban, különösen nehézfeltételű éjszakai, vagy felhőben végzett „vakrepüléskor", a gép helyzetét jelző műszerek következnek. Érdekes és nemcsupán fizikai tényezők alapján álló jelenség, hogy érzékszerveink — így különösen egyensúlyozó érzékünk — bizonyos körülmények között csereben hagy minket. Ha például egy deszkát a földre fektetünk, a legtöbb ember minden nehézség nélkül végig megy rajta, de ha ugyanilyen széles deszkát nagy mélység fölé helyezünk, ugyanazok az emberek már képtelenek megismételni ezt. A repülőgépen még fokozottabban jelentkezik ehhez hasonló jelenség, mind lélektani, mind fizikai okok folytán. Ezért komoly teljesítmányű és hozzátehetjük még, hogy biztonságos repülés el sem képzelhető egy a görgetlyű elvén felépülő és az oldalirányú kitérésekat mutató „elfordulásjelző" és a gép helyzetét jelző „golyós libella"-val ellátott műszer, vagy annak további célokat is szolgáló másik változata, a „műhorizont" nélkül. A műhorizont a gépnek a földhöz képest való pillanatnyi tényleges helyzetét mutatja.

Ha a pilótának sebességmérője és helyzetjelző műszere a normális értékeket mutatja és a kívánt magasságban repül, betartva az iránytűk és esetleg rádióval helyesbített irányt, a többi műszer figyelésére nem is kell túlságos nagy figyelemmel lennie. Fontos ez, mert hiszen hosszútávú repülés esetén, még kétkormányú váltott pilóta kiszolgálásakor is igen nagy teljesítményt jelent, különösen viharos időben a gépnek a kívánt repülési helyzetben való megtartása. Csak megemlítjük, hogy éppen abból a célból, hogy tehermentesítsék a pilótát, szerkesztettek olyan berendezést, mely alkalmas a kormányzás egyes fázisait, pl. iránytartást önállóan, önműködően elvégezni. Üzemben vannak teljes, úgynevezett „robot-pilóták" is, melyek természetesen a fel- és leszállás kivételével, a beállított irányban önállóan vezetik a gépet.

De térjünk vissza a műszerek részletezésére. Említettük a „magasságmérő"-t. Igen fontos műszer ez is, különösen rossz látási viszonyok melletti leszállás, valamint hegyek fölötti repülés közben. Működési elve azon az ismert tényen alapszik, hogy a levegő sűrűsége, nyomása a magassággal arányosan változik, illetőleg csökken. Tehát a magasságmérő lényegében egy különlegesen kiképzett légnyomásmérő, mely kb. három-négy méter pontossággal mutatja a leszálló gépnek a magasságát. A műszertechnikának remeke ez a műszer: egy atmoszféra nyomásnak két-három tizezredrésznyi változását már jelzi — a napi és helyi légnyomás-változások figyelembe vétele mellett.

A következő fontos műszer az „iránytű", mely mindennapi használati alakjában közismert. A repülő is lényegében ezt használja, természetesen a megfelelő precíziós változatban. Mint érdekességet említjük meg, hogy ez a műszer, melyet a pilóták mindig szídnak. Pedig egy kicsit hálátlanság ez! A kezdő pilóta helyett, ha hibát követett el, hányszor nem okolták az ártatlan iránytűt. De azért tárgyilagosan be kell vallanunk, hogy az iránytűvel bizony néha baj van. De ennek sajnos legtöbbször nem a műszer, vagy a műszertechnikusok, hanem inkább az a jelenség az okozója, amelynek alapján működnek, t. i. a földmágnesesség.

A felsorolt műszerek természetesen több példányban és változatban kiegészítve még az emelkedést és süllyedést jelző „variométer"-rel a pilóta legfontosabb, úgynevezett „navigáló" műszerei. A többi műszer, bár nem kevésbbé fontos, de a repülés szempontjából már csak másodrangú szerepet tölt be. Céljuk és rendeltetésük az, hogy a gépbe épített berendezések — elsősorban a motor — helyes működését, vagy még inkább a kezdő hiba lehetőségét jelezzék. Ugy vagyunk evvel, mint az egészségünkkel, míg rendben van minden, nincsen sok gondunk rá. Amig a gép jól repül, nem fontos, hogy túlzott figyelemmel lessük a motor *fordulatszámát, olaj- és benzinnyomását, hőmérsékletét, kompresszióját* jelző műszereket. Talán csak egy dologról nem szabad megfeledkezni, mégpedig a „*benzinmennyiség-mérőről*". Különösen háborúban élet és halál kérdése lehet a meglévő, vagy még inkább már hiányzó üzemanyag kérdésének figyelembe vétele.

A felsorolt műszereken kívül természetesen még sok különleges készülék lehet a modern gépbe beépítve, így legfőképpen a most nem tárgyalt rádió adó- és vevőállomás, fényképező, bombavető stb. berendezés.

Politikai élet

Miniszterlanács. A MTI jelenti: A kormány tagjai *Kállay Miklós* miniszterelnök elnöklésével hétfőn délután öt órakor miniszterlanácsot tartottak; a miniszterlanács az időszerű kormányzati ügyekkel foglalkozott és éjfél után ért véget.

A miniszterelnök tanácskozása a közellátási miniszterrel. Kállay Miklós miniszterelnök *Szász Lajos* közellátási miniszterrel és *Jurcsek Béla* államtitkárral megbeszélést folytatott. A közellátási miniszter tudvalevően bejelentette, hogy a közeljövőben sulyos átmeneti intézkedések életbeléptetésére kerül sor. Politikai körök értesülése szerint *Szász* miniszter a termésbeszolgáltatási rendről rövidesen tájékoztatást nyujt és az intézkedések nemsokára életbe is lépnek.

A vetések állása és a mezőgazdaság állapota

Az elmult háromhetes időszak időjárása az ország mezőgazdasági helyzetére kedvező volt.

Az őszi vetések közül a korán elvetett repcék. biborherék és őszi árpák általában nagyon rosszul keltek, helyenkint kiszántásuk vált szükségessé. Általában nagyon ritkák és foltosak.

A szeptemberben elvetett buzák és rozsok — kevés kivétellel — általában rosszul keltek. Néhol ujravetésükre, másutt felülvetésükre van szükség.

Az októberi vetések általában jól elmunkált földbe kerültek és jól sikerültek. Nagyrészben már ki is keltek. Kelésük erőteljes és gyors.

A gazdák által őszi vetésekre előirányzott terület nagy részén a vetés megtörtént és kedvező időjárás esetén rövidesen befejeződik.

Az őszi kenyérgabonák vetései a várakozáson felül jól sikerültek és enyhe november esetén reményünk lehet arra, hogy a tavalyinál jobban megerősödve kerülnek majd hótakaró alá.

Tekintettel a takarmánykészletek szükös voltára, ugy az abrak-, mint a szálastakarmányokkal nagyon kell takarékoskodni.

Az állatállomány egészségi állapota egyébként kielégitő.

Légvezeték utján látják el villamosárammal a budapesti lakóházakat

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa dr. *Bessenyey Zéno* elnöklete alatt tanácsülést tartott. A tanács elhatározta, felterjesztést intéz a kormányhoz a Duna Budapesttől Esztergomig terjedő szakaszának és környékének egységes városrendezési és építésügyi irányitása érdekében. A tanács ujból felülvizsgálta Óbuda szabályozási tervét. Az elkészült terv szerint a nemrég kiásott Amfiteátrum a Pacsirta-utca tengelyébe kerül, az Amfiteátrum körül az utvonalkettéválik s igy itt nagykiterjedésü tér keletkezik. A tanács a főváros előterjesztésére hozzájárult ahhoz, hogy a háborus anyagellátásra való tekintettel, az I. és II. övezet kivételével *a főváros egész területén a lakóházaknak villamosárammal való ellátása légvezetékkel történjék.* Körösi Csoma Sándor szobrának helyéül a tanács a nagyhirü tudós nevéről elnevezett utca kezdeténél levő Ligeteret találta alkalmasnak. A tanács a Ludovika Akadémia előtt, a Ludovicum-utca és Üllői-ut közötti teret Ludovika-térnek, a székesfőváros által létesitett vitézi lakóházatelepülést átszelő utcát Novarra-utcának nevezte el.

Elektrotechnikai vállalat keres
fizikust vagy mérnököt
aki vállalkozik évenként 8—10-szer megjelenő tréfás, népszerű hiradójának otthoni szerkesztésére.
Ajánlatokat a rádiótechnika köréből meritett tréfás, népszerű tollu próbacikkel „Hiradó 9235" jeligére
Blockner J. hirdetőbe, IV., Városház-utca 10. 8818

Varga miniszter iparunk kedvező fejlődéséről számolt be a Házban

Az iparügyi költségvetés tárgyalása

A képviselőház kedden az iparügyi tárca költségvetését tárgyalta, melyet **Stitz János** (MÉP) előadó részletesen ismertetett.

A pártok vezérszónokai sorában **Lill János** (meguj. nemz. szoc. párt-szöv.) a munkaidő egyöntetü rendezését, a munkabérek emelését és a szociáldemokrata pártnak a szakszervezetektől való szétválasztását kérte. Nem fogadta el a költségvetést.

Ronkay Ferenc (MÉP) azt fejtegette, milyen rendkivül nagy jelentősége van az energiagazdálkodásnak a háboru szempontjából. Az európai vizgazdálkodásba vizierőinkkel nekünk is bele kell kapcsolódnunk, de e mellett tökéletesen önellátóknak is kell lennünk. Beszélt a mérnök- és munkáshiányról, majd kérte a minisztert, foglalkozzék a családi pótlék felemelésének kérdésével. Pártja elismerését fejezte ki azért a munkáért, amelyet a miniszter iparunknak a háboru termelésbe való beállításával végzett.

Krancz Raymund (nyilas p.) az éjszakai és a tulórák dijazásának rendezését kérte. Nem fogadta el a költségvetést.

Szabó János (erdélyi) szerint a magyar ipari munkaság számára legfontosabb kérdés a munkáskamara felállitása. A költségvetést elfogadta.

Csorba János (függ. kisg.) azt hangoztatja, hogy fel kell készülnünk a békére ugy, hogy iparunk a háboru után is megállja a versenyt a külföldel. Ipartelepeinket már most korszerüsiteni kell. Az ipari szakképzést a legalacsonyabbtól a legmagasabb fokig ingyenessé kell tenni, hogy biztosithassuk a megfelelő ipari utánpótlást. A költségvetést elfogadta.

Molnár Dezső (MÉP) azt fejtegette, hogy az uj európai gazdasági rendben hatalmas feladatok várnak a magyar iparra, ezért rendkivül fontos a békére zavartalan átmenet biztositása.

Munkáskérdések, munkatáborok

Közi Horváth József (keresztény p.) hangsulyozta, hogy komoly iparpolitikát nem lehet elképzelni a munkaközvetités állami irányitása nélkül. Egyértelmü kivánság, hogy a magyar munkásság ne legyen kénytelen különböző szervezetekben egymással szemben állni, hanem egységes képviseletet legyen. A munkás-érdekképviselet nem állhat osztályharc alapján, hanem hivatásrendi alapon kell egybe tömöriteni a munkásokat és munkaadókat. A költségvetést elfogadta.

Rátz Kálmán (pártonkivüli) sürgős intézkedést kér az ipari munkásság lakásügyének rendezésére. A legtöbb szakmában a kereset bizonytalan és állandóan ingadozó, főleg a nyersanyagellátás bizonytalansága miatt. A munkaerővel való gazdálkodás terén nem szabad semmiféle politikának érvényesülnie. A zsidó munkaerővel is ugy kell gazdálkodni, hogy a haza termelésnek a legnagyobb haszna legyen belőle. A költségvetést nem fogadta el.

Az iparügyi miniszter beszéde

Varga József iparügyi miniszter mondta el ezután költségvetési beszédét. Hangsulyozta, hogy ipari termelésünk a mult évben a nehézségek ellenére egyes vonatkozásokban *várakozáson felül kedvezőnek mondható.* Az ipari foglalkoztatottság a mult évben is a termelésnél valamivel nagyobb mértékben emelkedett. Az 1941. évi átlagos gyáripari munkáslétszám a megnagyobbodott országterületen 417 ezer volt s az alkalmazottakkal együtt *gyáriparunk 1941-ben kb. félmillió embert foglalkoztatott.* A bányászat, a gyáripar és a kézmüipar által foglalkoztatott munkások és tisztviselők létszáma meghaladja az 1¼ milliót. Munkabér cimén az idén augusztusban a hazai gyáripari üzemek 68 millió pengőt fizettek ki, tavaly 50 milliót. *A magyar ipar a háboru rendkivüli megpróbáltatásai közepette is megőrizte feljelé törő lendületét, valamint nemzetgazdasági és szociális jelentőségét.* Az ipar — vállvetett munkában a mezőgazdasággal — lehetővé tette eddig s minden bizonnyal lehetővé teszi a jövőben is, hogy *hadrakelt seregünk szükségleteit teljesen, a polgári lakosságnak pedig fontosabb szükségleteit kielégithessük.*

Széntermelés, textilipar, szappangyártás

Az ipari anyaggazdálkodás kérdésével foglalkozva, rámutatott a miniszter arra, hogy *a széntermelés* ez évben is számottevően fokozható volt De további beruházásokra a szénfelhasználás nagymértékü észszerüsitésére van szükség. A nem elsőrendü honvédelmi fontosságu üzemekben csökkenteni kellett a szénellátást s a közel jövőben a villamosenergiát termelő vállalatok szénellátását is korlátozzuk. Szükség esetén tovább megy a megkezdett uton. A községek villamositása tovább haladt, ha nem is olyan erős ütemben, mint azelőtt *A hazai textilipar* uj eljárásokat dolgozott ki a pótanyagok felhasználására s ma már megállapitható, hogy nagyszerü elméleti, valamint gyakorlati felkészültségével minden nehézséget leküzd. A behozatalban mutatkozó hiányokat mürosttal és kotoninnal pótolják; az ulóbbi ma már olyan tökéletes, hogy minőségben nagyjából pótolja a pamutot. A szennyvizek zsirjának kivonására a szükséges lépéseket megtették, hogy *szappangyártási* célokra nyersanyag legyen.

Az ipari decentralizáció nem remelt mértékben valósult meg. Tovább haladunk a megkezdett uton; különösen a székely vármegyék iparositására gondol. A fogyasztási iparok közül különösen a *papiriparban* értek el szabványositás utján megtakaritásokat, de más iparágakban is történtek hasonló intézkedések.

A munkáskérdések

Meleg elismeréssel szólt a miniszter a magyar mérnök szaktudásáról és teljesitőképességéről; kimagasló munkájáért az egész nemzet elismerése illeti. Mellette ipari termelésünk legbiztosabb záloga *a magyar ipari munkás.* Továbbra is az a törekvése, hogy az ipari munkásságról megfelelően gondoskodjék.

A munkásságnak is áldozatokat kellett hozni az árszinvonal-változások folytán. Az eddigi bérek szinvonalának tartásával, amit a munkásság belátó magatartása tett elsősorban lehetővé, sikerült az infláció egyik legfontosabb előidézőjét kikapcsolni.

A munkaközvetités államosítása Debrecenben, Győrött, Szegeden és Szombathelyen már megtörtént s folyamatban van a soproni, pécsi, kassai és miskolci hivatalok államositása. A munkaügyi felügyelőség Budapesten már megkezdte működését s egyelőre Kolozsvárott, Marosvásárhelyen, Nagyváradon és Nagybányán szervez kirendeltséget. Az orvos-ipar-felügyelői szolgálatot fejleszteni kivánja.

A kisipari kivitel nagy emelkedése

Hangsulyozta a miniszter a *kisipar* rendkivüli jelentőségét nemzet- és termelespolitikai szempontból. A háborus gazdálkodás egyaránt sujtja a harctéren és a belső fronton szolgáló kisiparosságot. A kisipar foglalkoztatását a közszállitások a jövőben még fokozottabban elősegitik. A kisipari és kiskereskedői hitelakciót tovább fejlesztik; a hitelakcióba ma 243 község van beszervezve. A kisipari kivitel értéke 1939-ben alig érte el a másfélmillió pengőt, az idén valószinüleg a tizmilliós határt is tullépi. Az ipartestületek székházépitési törekvését, ingatlanvásárlásait is erősen támogatja. *Háziipari cikkeink* ma már külföldön is keresett tárgyak. A háziipari kivitel összege a mult évben meghaladta a 17 millió pengőt. Az önellátás kell, hogy legyen ennek a termelési ágnak vezérlő eszméje.

Az iparjogositványok felülvizsgálása Erdélyben

Bejelentette a miniszter, hogy a *visszacsatolt keleti és erdélyi országrészeken az iparjogositványok felülvizsgálata megkezdődött.* A Délvidéken erre előreláthatólag csak a jövő évben kerülhet sor. Az állami ipari üzemekre térve át, kijelentette a miniszter, hogy a MÁVAG tehergépkocsigyártó kapacitását fejlesztik és autójavitó műhely is létesül. A MÁVAG mozdonyokat, vasuti kocsikat, uj hidakat épit, elpusztitott hidakat ujjáépit és fejlesztí mezőgazdasági gépgyártó tevékenységét is. Ismertette a miniszter a Füleki Iparmüvek Rt., az Országos Villamosmüvek Rt. és a Péti Nitrogén Müvek nagyarányu termelési programmját.

A magyar film

A Hunnia filmgyárat az elmult évadban teljesitőképessége végső határáig foglalkoztatták. Az *elkészült 25 magyar film* gyártási költségei meghaladják az 5 millió pengőt. Az elmult gyártási évad müvészeti és technikai szempontból egyaránt lényeges minőségi javulást mutat. *A magyar film külföldi piaca lényegesen bővül.*

A magyar ipar több ágában — fejezte be beszédét a miniszter — a legkorszerübb üzemekkel rendelkezik, amelyek *ipari továbbfejlődésünk biztos alapját adják.* Erősen megnövekedett ipari felkészültségünk jelenleg legnagyobb részében a háboru céljait szolgálja. A háboru vastörvényei megkivánják, hogy ez az elkövetkező időszakban ugyanigy legyen. A háborut követő átmenet- és békegazdaság feladatainak megoldására azonban már most fel kell készülnünk. Amennyire e feladatok áttekinthetők, megoldásukra megtörténtek az előkészületek.

Miért van az...?

Miért van az, hogy a villamoson — a hölgyek éppugy, mint az urak — számos csomagjukat vagy a vastag irattáskát maguk mellé teszik a padra s még akkor sem veszik ölbe (pedig ugy-e nem fizettek értük külön jegyet), ha látják, hogy más valaki melléjük kiván ülni? Üljenek csak az ujonnan jöttek — igy gondolkoznak — a fél helyen, avagy álljanak, de saját kényelmük az első, azt ne zavarja az ölbevett csomag, táska. — Ugyanigy gondolkoznak azok az urak, akik egy „régi jó időbeli" fiákerben ülve képzelik magukat, nagyurasan a pad sarkába vetik fáradt testüket, keresztbevetett lábakkal másfél-két helyet foglalva el.

Miért van az, hogy a villamoson ugy ülnek le egyesek, hogy tőlük jobbra is, balra is egy fél hely üresen marad s nem ülnek odább, mégha van is pályázó az üres helyre? Egyszerüen nem vesznek tudomást ebbeli szándékáról, — álljon az a jövevény, ha már erre a kocsira tolakodott fel.

Miért van az, hogy a villamoson, vagy a vonaton, egyes utasok reátüsszentenek, vagy köhögnek a szembenülőre? Nem gondolnak avval, hogy a betegséget reáakaszthatják utastársukra; pedig zsebkendőjükkel, vagy legalább kezükkel felfogni a tüsszentést vagy a köhögést bizonyára nem kerülne nagy fáradságukba.

Miért van az, hogy a vendéglőben, vagy az étkezőkoznak azok az urak, akik egy „régi jó időbeli" fiákerben ülve képzelik magukat, nagyurasan a pad sarkába vetik fáradt testüket, keresztbevetett lábakkal másfél-két helyet foglalva el

21 uj ház épül Pécsett

A Csillag és Vas Gereben-utcák beépítése — Megadott építési engedélyek

Pécs, ápr. 8. — Amikor Pécs városa igen sok vidékről bejövő idegennel kezdett szaporodni, a város tanácsa a letelepedési engedélyeket ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a tehetősebbek házat építsenek. Ily módon az égető lakásinség némi enyhítése is várható volt, de az építkezések sok uj munkaalkalmat is nyujtottak. A tanács ez eljárásának most kezd végre látszata is mutatkozni. A városi építési szakbizottság mai ülésén meglehetősen sok uj ház építésére adott engedélyt. A tárgyalt építkezési engedélyek nagy része ugyan aránylag kis méretü és sok közülük csak épülettoldásra, belső gazdasági épületre vonatkozik. Elég szép számmal akadnak azonban közttük uj házak is, amelyeknek sora a következő:

Szücs Lajos Petrezselyem-utca 13. szám alatt uj földszintes lakházat épit. Schuller Gáspár Majláth-utca 29. udvari földszintes lakóházat, Gradwohl János a Csillag-utcában utmenti földszintes lakóházat, Borovitz Imre a Csillag és Ujvilág-utca sarkán uj utcai földszintes lakóházat, Simon József és neje ugyancsak a Csillag-utcában uj utmenti földszintes lakóházat, özv. Zelms Gyuláné a Havi dülőben beltelki emeletes lakóházat, a Károlyi Emil építési vállalat rt. a Vitéz-utcában tisztviselői lakóépületet és motorházat, Dallos János Csillag-utca 4. udvari földszintes lakóházat, Lang Andor Rákóczi-ut49. uj utcai emeletes lakóházat, Deutsch Zsigmond dr. a Mohácsi-uraságut 83—85. szám alatt utcai magas földszintes lakóházat, a Miasszonyunkról nevezett nőzárda leánygimnáziuma a Scitovszky-téren uj utcai emeletes iskolaépületet, az Industria rt. a Siklósi-utca 82. sz. a. lakóházat és sirkőraktárt, Gadó József uj földszintes lakóházat és 50 sertésre hizlalótelepet, Lauber Antal Vas Gereben-utca 18. alatt utcai lakóházat, Kulcsalek József Szigetiországut 215. alatt utcai földszintes lakóházat, Csonka Ferenc a Domjántelepen utmenti földszintes lakóházat, az első pécsi bőrgyár rt. Siklósi-utca 100. alatt munkásjóléti épületet, Balog Mária Vas Gereben-utca 17. utcai földszintes lakóházat, Schmidt András Vas Gereben-utca 20. alatt utcai magas földszintes lakóházat épit.

A nagyobb építkezések közé sorozható még és közélelmezési szempontból jelentős a Dunántuli malomipar rt. építkezése a Szigeti országut 147. szám alatt, ahol 150 sertésre készül hizlaló telep.

Ezek szerint összesen 21 uj ház épitése van részben folyamatban, részben engedélyezés alatt. Nagyobb arányu az építkezési kedv az ujonnan létesült utcákban, amelyek közül a Csillag-utcában négy, a Vas Gereben-utcában három uj ház épül.

Ha az építkezési kedv lassan-lassan fellendül és az eddiginél nagyobb arányokat ölt, akkor végre remélhetjük a lakáshiány megszünését.

Zománcedény
minden szin és minőségben háztartási és konyhafelszerelési cikkek nagy választékban Bokor vaskereskedőnél Szigeti-országut 4.

HIREK

— **Doktorrá avatások az Erzsébet egyetemen.** A m. kir. Erzsébet tudomány egyetemen a legközelebbi avatás április 9-én, szerdán délután 4 órakor lesz, amikor is 10 jogszigorlót fognak doktorrá avatni.

— **Egy pécsi iparlelep kitüntetése.** Vasárnap, március 30-án délelőtt 11 órakor ünnepies közgyülést tartott Budapest székesfőváros közönsége Sipőcz Jenő dr. polgármester elnöklete alatt, melyen a kereskedelmi miniszter, a budapesti kereskedelmi és iparkamara stb. képviseltették magukat. Ez alkalommal osztották ki azokat a kitüntetéseket, melyeket a Buda és Pest egyesitésének 50 éves évfordulója alkalmából rendezett vas, fémipari és elektrotechnikai kiállitáson részt vett iparosoknak juttattak. Az első 16 kitüntetett között szerepelt a pécsi Hamerli József gépgyár és vasöntőde r. t., mely a kiállitott mezőgazdasági és szerszámgépeivel megmutatta, hogy erős akarattal és szorgalommal sikeresen veheti fel a versenyt a fővárosi sőt külföldi gyártmányokkal is.

— **A pécsi városi tüdővész ellen védekező egyesület** ápr. 11-én pénteken d. u. fél 6 órakor tartja rendes évi közgyülését a városház I. emeleti tanácstermében, melyre a tagok szives megjelenését kéri az egyesület vezetősége.

— **Tüz a hazai kőolajfinomitógyárban.** Ma délután 3 órakor a Gyömrői-ut 140. számu Hazai Kőolajfinomitógyárban tüz támadt. A tüz a kazánházban keletkezett. Az egyik olajdesztiláló kazánból az olaj kiszabadult, ráfolyt az égő tüzre, meggyuladt a kazánban levő olaj is és a szerteszét folyó égő olajtól az egész épületrész lángba borult. A tüzoltóknak ötnegyedórai nehéz munka után sikerült a tüzet lokalizálni és a kazánépülettel szomszédos épületrészeket a tüztől megmenteni. A kazán begyuladásakor egy, a közelbe tartózkodó munkás égési sebeket szenvedett. A károsszeget megállapitani még nem lehetett.

— **Misszió Abaligeten.** P. Odilo pécsi szentferencrendi házfőnök és P. Lőrinc gyüdi ferencrendi atya Abaligeten nyolc napig missziót tartottak. A kitünő, népies beszédek annyira vonzották a népet, hogy a templom mindig tömve volt. A rossz idő ellenére is a filiális községekből tömegesen jelentek meg a hivek a szép oktató előadásokra. Az eredmény is igen jó volt. A gyónók száma 760, az áldozók száma pedig 1000 volt. A misszió szombaton záródott le nagy ünnepélyességgel, amelyen a templom tömve volt hivekkel, akik hálásan köszönték meg a missziós atyák fáradhatatlan munkásságát.

— **Egész könyvtárakat és egyes könyveket** állandóan vesz a Dunántúl könyvkereskedése Pécs, Széchenyi-tér 9.

Aki más pénzével kezd uj életet

240 milliós lopás az üzlettárstól

Budapest, ápr. 8. (MOT.) — A főkapitányságon ma megjelent Vágó Miksa, a Trio ingatlan és pénzváltó iroda egyik tulajdonosa és előadta, hogy Eötvös-utca 30. számu lakásának hálószobájában levő szekrényéből 240 millió koronát elloptak.

A nyomozás megállapitása szerint a tettes nem lehet más, mint Vágó üzlettársa, Sas Marcel. Sas Marcel szombaton este azt mondotta Vágónak, hogy üzleti ügyben leutazik Csongrádra és hétfőn vissza is jön Budapestre. Eddig nem érkezett meg, ellenben ma délután fél 3 órakor Vágó Budapestről keltezett levelet kapott Sastól, amelyben azt irja:

„Mire a sorokat megkapod, addig már felfedezted a hálószobában történt lopást. En ezután uj életet fogok kezdeni és remélem, hogy eljön az idő, mikor visszafizethetem ezt a tartozásomat. Remélem, hogy ez a kis megrázkódtatás nem visel meg oly nagyon és ugy segitesz magadon, ahogyan tudsz."

A rendőrség azon a véleményen van, hogy Sas Marcel nem Csongrádra, hanem Bécs felé utazott. Elrendelték körözését.

Sas Marcel 31 éves, beszél magyarul és németül, 160 cm. magas, zömök. Elutazásakor sötétkék szövetruhát, kékesszürke átmeneti kabátot és fején világosszöld puhakalapot viselt.

Bajok az Irás miatt

Egy megszünt pécsi lap szerkesztősége a biróság előtt

Pécs, ápr. 8. — Vannak, akik még visszaemlékeznek arra, hogy Irás cimmel szépirodalminak jelzett lap indult meg egyszer Pécsett. Ez a nem sok vizet zavaró lapocska végelgyengülés előtt hatósági beavatkozásra szünt meg. Felelős szerkesztőjeként Schuller Zoltán dr. szerepelt, aki azonban csak névleg szerepelt a lap szerkesztésében, amelynek irányitásában Ruzsics Endre és Salamon Rózsi vettek csak részt. Hatósági beavatkozásra azért volt szükség, mert a lap kiadására nem volt engedély és közerkölcsi szempontból is kifogás alá eshetett.

A kir. ügyészség vádat emelt Schuller Zoltán dr., Ruzsics Endre és Salamon Rózsi ellen az engedély nélküli lapkiadásért. Ebben az ügyben ma délelőtt tartott főtárgyalásán itélkezett a pécsi kir. ügyészség büntető tanácsa. A lefolytatott tárgyalás adatai alapján a biróság Schuller Zoltán dr.-t a lapocska felelős szerkesztőjét felmentette az ellene emelt vád alól, mert kiderült, hogy semmi befolyása nem volt a lap szerkesztésére és irányitására. Bünösnek mondta ki azonban a biróság sajtóvétségben Ruzsics Endrét és Salamon Rózsit és ezért őket fejenkint 300.000 korona fő és 200.000 korona mellékbüntetésre itélte, az itéletet azonban a novella rendelkezése értelmében három évi próbaidőre felfüggesztette. A kir. ügyész mindhárom vádlottra vonatkozólag felebbezést jelentett be.

— **Pécsi orgona a domonkosok budapesti templomában.** Vasárnap szentelte fel Mészáros János érseki helytartó a domonkosok bpesti templomának uj orgonáját. A gyönyörü s hatalmas, harminchárom változatu orgonát Geier József zeneakadémiai tanár tervei szerint az Ecclesia R. T. érdekkörébe tartozó pécsi Angsztercég készitette. Az ujonnan felszentelt orgonán Sugár Viktor orgonaművész játszott. Az ünnepi mise alatt a templom énekkara P. Badalik vezetésével Faist Missa septimáját adta elő. Evangélium után P. Vörös házfőnök mondott szent beszédet. Jelen volt a főváros részéről Buzáth János alpolgármester, Karányi Emil kerületi előljáró, az Ecclesia képviseletében Riemer Gyula vezérigazgató. Ott volt még Breyer István helyettes államtitkár, pápai prelátus és Persmeczky Jenő nyugdijazott altábornagy, az egyházközség elnöke.

— **Holttestet találtak a Mecsekben.** A napokban több óbányai lakós kiment a mecseki erdőbe galyat szedni. Munka közben egy rakás galy alatt csaknem teljesen feloszlásnak indult holttestet találtak. A nyomozást a komlói csendőrség inditotta meg az ügyben. Ennek során Rupert Rezsőné komlói bányászasszony a holttest mellett talált pipáról ráismert az édesapjára. Ez alapon megállapitották, hogy a holttest Storcz Mihály 76 éves volt komlói lakosé, aki 1922. januárjában tünt el ismeretlen módon. Az eddigi feltevés szerint az öreg Storcz Mihály az emlitett időben Óbányán át leánya látogatására indult Nagymányokra és utközben érte a hirtelen halál. Ezt a feltevést támogatja az a körülmény is, hogy az öregnél pénz nem volt és igy nem valószinü, hogy büntény áldozatául esett volna. A komlói csendőrség tovább folytatja a nyomozást az ügyben.

— **Öngyilkos volt budapesti orfeumi igazgató.** Waldmann Imre, a Fővárosi Orfeum igazgatója, Bécsben öngyilkosságot követett el. A magyar Artisták Egyesülete Bécsből kapott értesülése szerint Walmann Imre, a Bécsi Haggenbeck-állatkert titkára főbelőtte magát és azonnal meghalt. Waldmann Imre 15 évig volt igazgatója a Fővárosi Orfeumnak, amely vezetése alatt fénykorát élte. Az ő színpadán játszottak először a Lincke operettet, amely aztán a világ orfeumaiban szinrekerült. Walmann évekkel ezelőtt 20 millió tőkével vonult nyugdijba, Bécsbe költözött, az utóbbi évek gazdasági viszonyai azonban arra kényszeritették, hogy állást vállaljon. Most már kizárólag csekély fizetéséből élt és a hozzá közelállók szerint a nyomoruság vitte a halálba.

A legjobb minőségű

szakintézeti szemüvegek beszerzése

KEMENY BÉLÁNÁL

Pécs, Jókai-tér 6. és Budapest, Kossuth Lajos-u. 15.

továbbá világhirű

Zeiss Punktál

szemüvegek és orrcsiptetőkből állandó raktár, amelyek pontos orvosi rendelésnek is megfelelnek.

Óra, ékszer és optikai munkát saját műhelyemben pontosan készítek.

— **Megdrágult a kenyérsütés és a morzsa.** A taárak emelkedése folytán a pékek a házi kenyér sütési díját az eddigi 400 koronáról kilogrammonkint 430 koronára emelték. Ugyan csak megdrágult a kenyérmorzsa is, amelynek kilója az eddigi 7500 K helyett 8000 korona. Az uj árak április 9-től szerdától kezdve érvényesek.

— **Ujabb mén-import Belgiumból.** Az Alsódunántuli Mezőgazdasági Kamara, és a Magyar Gazdák Lótenyésztő és Értékesitő Szövetkezete a hazai nehéz, (nyugati) lótenyésztésünk feljavitására ismételten 10 drb. törzskönyvezett, minden tekintetben köztenyésztési célra megfelelő mént hozott be. A mének Kaposvárott Frank kereskedő istállójában (Kanizsay-u. 9. sz. a.) tekinthetők meg. Az érdeklődő gazdaközönségnek részletesebb felvilágositást nyujt az Alsódunántuli Mezőgazdasági Kamara (Fő utca 14. sz.)

— **Találtak** a Tettyén egy sárgás farkaskutyát. Megtekinthető a Negele-vendéglőben délután. Tulajdonosa előzőleg jelentkezzék a városházán (III. em. 84.).

— **Elitélt tejhamisító.** A városi elsőfoku közigazgatási hatóság közigazgatási birája Vida Józsefnét 48 százalékban vizezett tej forgalomba hozataláért 300.000 K fő és 60.000 K mellékbüntetésre itélte.

— **Adomány.** A Pécsi Takarékpénztár 20,000 koronát adományozott a Pécs Baranyamegyei Muzeum Egyesületnek. Az egyesület ez uton mond hálás köszönetet a nemes adományért.

— **Szélhámosság a más nevével.** A Mezőszél-utca 6. szám alatt lakó Kőrösztös József fuvaros tegnap délután elvesztette tárcáját, amelyben többek között fuvaros igazolványa is volt. A tárcát valaki megtalálta és elvén a kinálkozó alkalommal, a tárcában talált bárcákra százezer koronát vett fel Löwy Ignácnál, a D. G. H. T. fuvaros vállalkozójánál. Az ismeretlen szélhámost keresi az államrendőrség.

— **Ujabb feljelentés Frantich Ferenc ügynök ellen.** Mai számunkban megirtuk, hogy az államrendőrség pécsi kapitánysága előzetes letartóztatásba helyezte Frantich Ferenc pécsi ügynököt, mert többeket milliókkal megkárositott. Ma Lénárd Ferenc vőkányi malomtulajdonos tett feljelentést Frantich ellen. Ez még 1921. márciusában elvitt Lénárdtól 150 kiló finom, 25 kiló fözőlisztet és egy 180 kilós sertést, de az árával még mindig nem számolt el és különféle ürügyekkel ki akart bujni ez alól. A feljelentést a bünügyi iratok mellé csatolták.

— **Erdélyiek pécsi otthonának** vezetősége értesiti tagjait, hogy a legközelebbi összejövetelét csak husvét utáni első csütörtökön f. hó 24-én fogja megtartani a Nádor külön termében.

— **Ostermelők figyelmébe.** Pécs szab. kir. város forg. adóhivatala értesiti ugy a helybeli, mint a vidéki ostermelőket, mivel a pénzügyminiszterí rendelet értelmében az uj ostermelői igazolványok kiállitása f. é. ápr. hó 30-ig tart, a vidéki ostermelők ezen időpontig a régi ostermelői igazolványt is használhatják. Ez tehát vissza ne tartson senkit a piac látogatásától.

— **Anyakönyvi hirek.** Az anyakönyvi hivatalban a mai napon a következő halálesetéket jelentették be: Szikszai Ferenc Béla rk. 11 napos, Ambrus József ref. 65 éves földmives Nyugatszenterzsébet.

— **Iparügyi kihágások.** Az elsőfoku városi kihágási bíróság iparügyi kihágásért Szabó Gyula és Tóth István pécsi lakosokat egyenkint 30.000 K pénzbüntetésre itélte.

— **Elveszett** e hó 4-én csütörtökön este fél 8—8 óra között egy fekete ezüst szállal himzett retikül, a Makár utcai iskolától a Klimó utcáig terjedő utvonalon. A becsületes megtalálót kérik, illő jutalom ellenében adja le a kiadóhivatalban. (1205)

— **Ing zefirek, férfi szövet** rendkivüli olcsó áron kaphatók Deutsch Adolf rőfös üzletében Király-u. 20.

— **Az anya öröme** az egészséges gyermek. Táplálja gyermekét Meinl Maltin-kakaóval. Az eredmény meglepő lesz. Kapható Meinl Gyula r. t. Pécs Király-u. 19. sz. alatti fióküzletében.

— **A Corso kávéházban** csütörtökön 5—7-ig nagy katonazene hangverseny lesz. (5530)

— **Legujabb** csikos aljszövetek, kosztümkelmék, delének és Lybertik a legnagyobb választékban és legolcsóbban kaphatók Baranyai Áruház ferenciek-u. 1. Haksch-féle ház.

— **Chiffonok,** vásznak, battiszták a legfinomabb minőségben a legolcsóbban a **Béka-boltban.** (3)

— **A „Mecsek" szövetkezetben** a legolcsóbb kenyér, vöröshagyma és burgonya kapható. (5536)

— **Burganya,** savanyu káposzta és répa, vöröshagyma minden mennyiségben Római Róbertnél, Irgalmas-u. 1. Tel. 208. (5537)

— **Chiffonok,** vásznak, battiszták a legfinomabb minőségben a legolcsóbban a **Béka-boltban.** (3)

— **Milyen lesz a tavaszi női kalap divat? Ne okozzon gondot** nézze meg **Kertész** Ferenc kirakatait. Nagy választék a legujabb bécsi és párisi modellekben: üzlet Király-u. 41. tel. 965. Szalmakalapok átvarrása a modernül berendezett Munkácsy M.-u. 27. sz. alatt levő üzemben készülnek.

— **Férfiszövetek óriási választékban** kaphatók a **Béka boltban.**

— **Szolid beszerzési forrás** divat és strapa kalapokban, angol sapkákban **Kopári József** kalapüzlete Király utca 42. **Joglyceum épület. Kalapok átalakitását** gyorsan és pontosan eszközli.

— **Férfi szövetek óriási választékban** kaphatók a **Béka-boltban.** (1)

— **Könnyen és elegánsan öltözködhetik a „Divat Otthonból".** Irgalmasok-utca 1., mert hitelt is nyujt a vevőinek, a cég raktáron tart elegáns női kabátokat, kosztümöket, ruhákat, finom fekete és sötétkék szines férfi szöveteket, divatos női kelmeket, mosókat, zefireket, vásznakat és más minden ruházati cikkeket. Érdeklődni lehet az üzleti órák alatt. (5423)

— **Milliárdos** lehet, ha azonnal rendel az uj osztálysorsjátékra levelezőlapon sorsjegyet a Benkő Banktól Budapest, Andrássy-ut 50. Sorsjegyek árai: egész 40,000, fél 20,000, negyed 10,000 korona. (5503)

— **Forgalmi adókönyvek, illetményjegyzékek,** valamint **mindennemü üzleti könyvek nagy választékban** kaphatók a **Dunántúl könyvkereskedésében,** Pécs, Széchenyi-tér 9. sz. és a Dunántúl nyomdában, Perczel-utca 42.

— **Találtak** a Csillsch cukrászdában egy héttel ezelőtt egy könyvet benne különféle irásokkal. Igazolt tulajdonosa átveheti a szerkesztőségben.

Törvényszék

§ **Jogerőssé vált itélet.** A pécsi kir. törvényszék még 1922. áprilisában az állam és a társadalmi rend ellen elkövetett vétségért 6 hónapi fogházra itélte Háberl Konrád gelse szigeti lakost. Ma délelőtt hirdették ki a pécsi törvényszéken a Kuria itéletét, amely az első bíróság itéletét jóváhagyta.

§ **Mulasztással vádolt szülésznő.** Szücs Károlyné született Vincze Mária a Bezedek községhez tartozó Károlypuszta majori szülésznő Virágos községben egy szülésnél elmulasztott bizonyos kötelességszerü óvintézkedést, minek következtében az ujszülött egyik szemére megvakult. A bíróság gondatlanságból okozott sulyos testi sértés cimén, az enyhitő körülmények figyelembe vételével 800.000 korona pénzbüntetésre itélte, de az itéletet 3 évi próbaidőre felfüggesztette.

Nyilt-tér

ÉRTESITÉS.

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy a Tulipán Gözmosodámat folyó hó 10-én ujból átveszem és tovább vezetem.

Akinek valami követelése van, öt napon belül nálam okvetlenül jelentse be, mert azután figyelembe nem veszem.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve

GLAVÁK JANOS
Tulipán Gözmosoda tulajdonosa Deák-u. 17.

1203

* E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

Színház

* **Borgia Lukrécia** a világirodalom egyik remeke kerül ma este szinre a Nemzeti Szinházban. Az izgalmas francia drámát B bérletben Kalmár Rózsa, Somody, Vadnai, Somoss Erzsi Danis, Gát-Gertler és Palátshy játszák.

* **A kék póstakocsi.** Szilágyi-Budai bájos Biedermayer operettje lesz a hét zenés bemutatója. Derü, hangulat, humor váltakozik ebben a kedves darabban, mely csupa melódia és kedvesség. Pompás szereposztása, uj diszletei, kosztümjei biztositják még a sikert. A Solymár Böske, Molnár Aranka, Orbán Viola, Gáspár, Jávor, Keleti, Vértes, Torkos, Tornya és Leopold előadásában, Asszonyi igazgató rendezésében szinrekerülő daljátékot csütörtökre C, péntekre A, Szombatra B bérletben és vasárnap estére tüzte ki az igazgatóság.

MOZI

Szerda, április 9.

Apollo: ½5, 6, ½8 és 9 órakor

EGY VILÁGRÉSZEN KERESZTÜL

Amerikai történet 6 felvonásban.

Pathé revüe. **Burleszk.**

A két utolsó előadás zenekarkiséretel.

Tőzsde

Budapest, ápr. 8. — A takarékkorona 114.

Hivatalos clearing árfolyamok: holland forint 28750—29650, dinár 955—985, lei 400—420, belga frank 3750—3870, dán korona 12720—13120, norvég korona 10560—10880, London 333600—34600, font 3342oo—3442oo, Milano 3410—3520, lira 3440—3550, Newyork 77000—7930o, dollár 773oo—79600, Páris 4480—4620, fr. frank 4510—4650, szokol 2300—237o, leva 555—575, svéd korona 20400—2105o, o. kor. 108.50—111.80, svájci frank 13460—13860, Napoleon 269200 p.

Értéktőzsde: A mai tőzsdén az irányzat teljesen a bécsi tőzsde hatása alatt alakult. Eleinte barátságos hangulatban indult a mai tőzsde. Az árfolyamok a tőzsdeidő első felében tartott, egyes piacokon pedig emelkedő tendenciát mutattak, a spekuláció azonban, de különösen a nagyközönség körében, sokan realizációs eladásokkal léptek fel, ami nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a tőzsde átmenetileg ellanyhult. A piac ellenálló képessége is csekély volt, ugy, hogy árengedményekkel lehetett csak a darabokat elhelyezni. zárlat az irányzat kissé megjavult és az árfolyamveszteségek megtérültek. Zárlati árfolyamok a mai középkurzuson állapittattak meg. A kosztpénz piac ellanyhult 2½%-kal sok áru volt a piacon. Zárlatkor az irányzat tartott, forgalom csekély, hangulat barátságos. Kosztpénz hivatalosan 1¾—2½%. Nem hivatalos értékek változatlanok.

Utótőzsde: Az irányzat nem alakult egységesen. Az egyes papirokban némi árlemorzsolódás mutatkozott. Általában az árnivó megfelel a tőzsdezárlat kurzusainak. Forgalom csekély Kerbank 1700, Leszámitoló 108, Levante 350, Georgia 630, Mezőcukor 320, Hungária mütrágya 320, Égisz 58, Zinner 18, Höher 238, Schlick 101, Ganz Danubius 4600 p., Nova 172, M. Hitel 728, O. Hitel 250, Salgó 820, Ang. M. 97, Nasici 3025, Szén 3800, Csepeli 39.

Terménytőzsde: Az irányzat ma kissé gyengébben alakult. Buzában 5 ezer koronás árleszállitás történt. Egyéb cikkek árai jelentéktelenül változtak. Hivatalos árfolyamok: buza 76-os tiszai 310—312½, egyéb 307½—310, 79-es tiszai 317½—320, egyéb 315—317.5, rozs 270—275, tak. árpa 270—290, sörárpa 315—350, zab 255—260, tengeri 240—245, korpa 200—202½, Magvak változatlanok.

Sertésjelentés: Szabadvásári maradvány 341, érkezett 70 sertés, 65 süld., eladatott 20 sertés és 64 süld. Árak: könnyü 20—23, nehéz 23—24. Zártvásáron nem volt forgalom.

Zürich, ápr. 8. — (Zárlat.) Páris 3330, London 2479, Newyork 572, Brüsszel 2790, Milano 2535, Hollandia 21360, Berlin 122½, Bécs 80⅝, Szofia 415, Prága 1710, Budapest 0.0080, Belgrád 710.

Rendkívüli érdeklődés várja Kállay miniszterelnök mai és holnapi külügyminiszteri beszédeit

Szász Lajos közellátási miniszter pénteken jelenti be a termelésbeszolgáltatási rendszer átszervezését

Szerdán este 6 órakor a *képviselőház* külügyi bizottsága, csütörtökön délelőtt a *felsőház* külügyi bizottsága tart ülést. *Mindkét ülésen Kállay Miklós miniszterelnök külügyminiszteri minőségében aktuális külpolitikai kérdésekről mond beszédet.* A két külügyi bizottság ülése elé politikai körökben *rendkívül nagy érdeklődéssel* tekintenek. A bizottsági ülésekről az elterjedt hírek szerint csütörtök délután adnak ki közlést.

Ugyancsak jelentettük, hogy a *termelés vonalán* szintén nagyfontosságú rendelkezés kerül kiadásra. Értesülésünk szerint a részleteket *a pénteki nap folyamán* jelenti majd be a miniszter. Ezek az intézkedések *a jelenlegi termésbeszolgáltatási rend átszervezésére* vonatkoznak és arra szolgálnak, hogy az ország szükségletét minden körülmények között *biztosítani lehessen.*

Az 1941: XV. tc. alapján hívják be a zsidó munkaszolgálatosokat

Zsidókataszter 48 éves korig — Az év végéig előreláthatólag kilenc korosztály vonul be, előírt felszereléssel

Általános feltűnést keltett a *Magyarország* legutóbbi számának az a közlése, hogy *a zsidó munkaszolgálatosok* ügyének végleges rendezése még ezen a héten a parlament elé kerül. Jelentettük azt is, hogy a kérdés részleteit nagybaczoni *Nagy* Vilmos honvédelmi miniszter valószínűleg költségvetési beszéde keretében ismerteti.

A kérdést az egyenlő teherviselés elvének alapján szabályozzák és *18 évtől 48 évig katuszterbe veszik minden olyan egyént*, aki az 1941:XV. törvénycikk hatálya alá esik. A kataszter összeállítása egészen újszerű módon történik majd és az újfajta ellenőrzési rendszer *teljesen kizárja, hogy bárki kivonhassa* magát a rendelkezéssel érintettek köréből.

A zsidó munkaszolgálatosok behívása a *Magyarország* munkatársának értesülése szerint *túlnyomórészt még ebben az évben megtörténik* és január közepéig mindenesetre megtörténik a *korosztályok* behívása. Az elterjedt hírekkel szemben a *Magyarország* értesülése szerint *egyelőre nem tíz, hanem kilenc zsidó korosztályt hívnak be* munkaszolgálatra, akik mingyárt meg is kezdik munkaszolgálatukat.

Politikai körökben elterjedt hírek szerint a zsidó munkaszolgálatosoknak pontosan előírják azt is, *milyen felszereléssel kell* a később kijelölendő helyen szolgálattételre jelentkezni. A rendelkezések kijátszóira *rendkívül súlyos büntetőszankciók* alkalmazása vár.

A honvédelmi miniszter költségvetési beszéde során *más fontos bejelentéseket is tesz* a hadviselés időszerű kérdéseivel kapcsolatban. Ezek közül különösen nagy jelentőségű az, hogy *a hadisegélyt tetemesen felemeli.*

A tiszaeszlári pör utójátéka: 1000 pengőt kap a Vöröskereszt

Dr. *Bary* Zoltán főügyészhelyettes és *Püsky* Sándor könyvkiadó szerzői jogbitorlási pert indítottak az egyik reggeli lap és annak munkatársa, *Marschalkó* Lajos hírlapíró ellen. A lap ugyanis ez év tavaszán folytatólagos közleményben megírta *a tiszaeszlári per* történetét. *Bary* Zoltán a cikksorozat megjelenése ellen kifogást emelt, szerinte a tiszaeszlári perre vonatkozó adatok egyedül atyjának, néhai *Bary* József vizsgálóbírónak birtokában voltak, ezeknek feldolgozásával ő könyvet adott ki.

A mai falytatólagos tárgyaláson tanuvallomást tett vitéz *Kolosváry-Borcsa* Mihály főszerkesztő és *Püsky* Sándor is. A felek jogi képviselői bejelentették, hogy *Bary* Zoltán és *Püsky* Sándor elállnak a keresettől és megegyeztek abban, hogy *az alperesek 1000 pengőt juttatnak a Magyar Vöröskereszt Egylet céljaira*, a perköltségeket egymással szemben nem érvényesítik, a folyamatban lévő sajtórágalmazási pereket megszüntetik és minden egyéb büntetőjogi vagy polgári igényről *kölcsönösen lemondanak.*

Ballay János bíró a bejelentést tudomásul vette, ezzel a nagy érdeklődéssel kísért per *jogerősen befejeződött.*

Zilahy Lajos a nemzetnevelésről

A Kálvin-téri Református Férfitársaság meghívására *Zilahy* Lajos előadást tartott a magyar tehetségesek iskolájáról. A társaság nevében dr. *Kesserű* Lajos üdvözölte a kiváló írót, aki fáradhatatlanul dolgozik a magyar tehetségek felkarolásán. *Muraközy* Gyula lelkipásztor méltatta az író nemes áldozatát. *Zilahy* Lajos megköszönte az üdvözlő szavakat, majd a *nemzetnevelés kérdéseiről* megtartotta előadását. **(M. E.)**

Sikkasztásért letartóztattak egy bácskai segédjegyzőt

Az Ujvidék közelében levő *Ókéren* visszaélések nyomára jöttek a hadisegélyek folyósításánál. *Kispéter* László segédjegyző ellen, aki a hadisegélyek folyósításával volt megbízva, feljelentések érkeztek, amelyek szerint kevesebb segélyt utal ki, mint amennyi elő van írva. A segédjegyzőt *letartóztatták* és átadták az ujvidéki ügyészségnek.

PÉCS, A MUZSIKÁLÓ VÁROS

Esztergár polgármester zenei programja
Jubilál a világhírű Angster-orgonagyár

Pécs, november 18. *(A Magyarország kiküldött munkatársától.)* A Székesegyház közelében, kis tér közepén váratlanul emlékműre bukkan a sétáló. Az emlékművet Pécs város közönsége állította 1890-ban két kiváló zenészének, *egy fuvolás és egy fagottista emlékére*. Páratlan emlékmű az egész országban és egyszersmint bizonyságtétel, hogy Pécsen már a mult században is nagyon megbecsülték a muzsikát. A nagymultú Pécs zenei élete most kiváló polgármesterének, *Esztergár* Lajosnak lelkes ösztönzésére és támogatására új virágzásnak indul.

A *Pécsegyházmegyei Cecilia Egyesület* az országszerte híres *Angster pécsi orgonagyár 75 éves fennállásának jubileumán* ünnepséget rendezett. Az Angster-gyár története kiváló példáját nyujtja a törekvő magyar iparnak.

75 évvel ezelőtt egy baranyamegyei kis faluból származott asztalos, *Angster* József, Pécsen szerény eszközökkel orgonák építésébe kezd. Az orgonák kitűnően sikerülnek, néhány év mulva egyik orgonáján már *Liszt* Ferenc is játszik és megdícséri. Az üzem mindinkább nagyobbodik, az orgonák eljutnak külföldre is, nem szólva a Magyarország majd minden részében megtalálható Angster-orgonákról. *A pécsi gyár mindeddig 1275 orgonát készített!*

Az orgonás családok

A gyár szervezetében, ahogy alkalmunk volt közelebbről megtekinteni, legmegkapóbb a régi híres iparra annyira jellemző *patriarkális viszony munkaadó és alkalmazott közt.* A munkások javarészének apja, nagyapja is már a gyár szolgálatában állott, valóban egy nagy család tagjaiként végzik a közös munkát. Az orgonakészítés különben is több mint mesterség: inkább *művészet*. Ahogy a hatalmas gyárépület zegzugos munkatermein keresztülmentünk és az orgonasípok hangolásában elmerülő öreg mestereket láttuk, a kép egy Bach-korabeli orgonaépítő műhely művészlelkű embereinek emlékét idézte.

A jubileum alkalmából az *Angster-gyár* ünnepi díszgyűlésén az elnöki megnyitót *Virág* Ferenc megyéspüspök mondotta, a város és a megye előkelőségeinek jelenlétében.

Pécsről kerül ki az ország orgonáinak javarésze (Angster-orgona a *Zeneművészeti Főiskola*, a *Bazilika*, a *Szegedi Fogadalmi templom* orgonája is).

De Pécsnek különben is nagy szerepe van az egyházzene terén. Itt működik a régóta híres *Székesegyházi fiúénekkar*. Az ünnepségek során alkalmunk volt az énekkart eredeti működési helyén, a pécsi Székesegyházban a kiváló *Mayer* Ferenc vezényletével meghallgatni. Természetes, hogy a fiatal dalosok énekének lehetetlen eszerű finomsága, egy *Palestrina mise* remekül megformált előadása a Székesegyházban érvényesül a legteljesebben.

De szépen működnek Pécsen a többi énekkarok is. Az ünnepségek során a *Pécsi Karének Egyesület*, a *Pécsi Széráfi Kórus*, a különböző iskolák énekkarai léptek föl kitűnő előadással. A pécsi zenei életnek egyik fontos szerve a *Pécs egyházmegyei Cecilia Egyesület*, ami szintén most tartotta ünnepi közgyűlését.

Ingyen hangszer

E kitűnő zenei alapokra építve kívánja Pécs zenei életét tovább fejleszteni *Esztergár* Lajos, a város kiváló kultúrérzékű polgármestere. Ahogy hallottuk, *a polgármester minden héten művészeti, kulturális ügyekben megbeszélést tart munkatársaival és ott a felmerülő kérelmeket minden bürokratikus mellékíz elkerülésével röviden elintéz.* Szüksége van a Városi Zeneiskolának egy új zongorára? A polgármester úr azonnal intézkedik, hogy az iskola ujonnan kinevezett igazgatója, *Takács* Jenő a szükséges összeget megkapja.

Esztergár polgármester széleskörű programot dolgozott ki a város kulturális életének fejlesztésére. *A vidék kultúrájának emelése* — mondotta ismertető előadásában — *az egységes nemzeti kultúra emelését jelenti.* Helytelen, ha a vidéki városok kultúrája csak másodsorban jön számításba a fővároséhoz képest. Különösen fontos Pécs kultúrájának emelése, hisz ez a város messzi vidéken az egyetlen nagyobb város, amellett, hogy *földrajzi helyzeténél fogva a magyarság délre tolt védőbástyája.*

Nem tudjuk eléggé méltányolni Esztergár polgármester ama nemes törekvését, hogy kultúrmunkájában elsősorban szociális, népi szempontok vezetik. Lehetővé teszi például, hogy *minden szegénysorsú egyén ingyen nyerjen zenei oktatást a Városi Zeneiskolában*, sőt, az arra szoruló *ingyen hangszert* is kap. A népművelési tanfolyamokon bevezette, hogy a résztvevők valódi népdalokat énekeljenek. *Értékes hangversenyeket, irodalmi előadásokat rendez a gyári munkások részére.* A közeli falvakba színtársulatokat küld ki, hogy ott terjesszék a magyar kultúrát, stb. stb.

Pécs multja, mai helyzete kultúrmunkára kötelez. Céltudatos, nemzetépítő munkára, melynek erőteljes megindulásáról a Mecsek alatti szép városban máris meggyőződhettünk.

Dr. Vajkai Aurél

Az olaszellenes szankciók évfordulója

Berlin, november 18. *(Német TI)* A német sajtó megemlékezik a genfi Népszövetség által elrendelt szankciók *hetedik évfordulójáról*, amely szankciókkal elsősorban *Anglia* akarta megkötni az olasz nép kezét elemi életjogaiért vívott harcában. Hangoztatják, hogy 1935 november 18-a Európa történelmében *a tengely megszületésének dátumaként* szerepel.

A *Völkischer Beobachter* emlékeztet arra, hogy Genfnek rövíddel a négusson aratott olasz győzelem után le kellett fujnia a szankciókat. A Duce kemény elszántsággal összetörte ezt a szégyenletes fegyvert. A háború indítóoka most is *ugyanaz*: Angliának az az önzése, hogy *nem akar maga mellett megtűrni* önérzetes és életerős népeket s az a határozott szándéka, hogy *elzár előlük minden kiutat* s zárlattal és bekerítéssel fojtja meg őket. Anglia megkapta ezért a *kellő* választ. *(MTI)*

Az
Erdélyi étterem-ben
(volt Blumenstöckl)
V., József-tér 1
november 15-től a híreves
pozsonyi Mózsi Károly és zenekara muzsikál

Rongyból fonal,
fonalból szövet,
szövetből ruha!

Mályusz Elemér székfoglalója az Akadémián

Mályusz Elemér egyetemi tanár, rendes tag most tartotta meg székfoglalóját a Magyar Tudományos Akadémián. Előadásában arról szólt, hogy a főkegyúri jogot, amelyet Magyarország kormányzója az 1920. évi I. t.-c. szerint nem gyakorol, több jogtörténész szerint tisztán a szokásjog fejlesztette ki. A privilégiumnak a XV. századból nemrég előkerült másolata is ezt bizonyítja. A magyar privilégium kiadása tehát fordulópont a zsinat történetében is. A király a nemzeti törekvéseket képviselte. Most, hogy bebizonyosodott a konstanzi kiváltságlevél hitelessége, mint Mályusz hangsúlyozta: ez a körülmény indokolttá tenné *az 1920. évi törvény revízióját.*

A tej nov. 19., 20., 21. és 22-én

Csütörtökön és pénteken az »A« és »B« jegyekre a teljes mennyiséget, a »C« és »D« jegyekre három-három deciliter tejet szolgáltatnak ki. Szombaton és vasárnap az »A« és »B« jegyekre a teljes mennyiséget, a »C« és »D« jegyekre pedig a fél mennyiséget szolgálják ki a viszonteladósítók.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

BRILIÁNST
mindennemű ékszert veszek, eladok!
IV, Kristóf-tér 2, I. 3. D. e. 12—2 közt. T. 182-647

Vadonatúj KVARCLÁMPA
havonta 50 pengőért
ULVIR NAPFÉNYLÁMPA 30 pengőért bérelhető PETRÁSZ mérnök, orvosi műszerészmű. Budapest, IV., Irányi-utca 18 Telefon: 380-055

FIGYELEM! Használt ruhákért egyenruhákért legmagasabb árat fizetem. — Győződjön meg és hívjon. Schulz, Népszínház-u. 21. Tel.: 140-667

LEGOLTALMI
hordágy, gyermekágy
Anders, Rottenbiller-u. 15. Telefon 426-205.

Használt férfi- és női ruhákért
EGYENRUHÁKÉRT, szőnyegért, cipőkért
legtöbbet fizetek. FREUND, Dobozi-utca 27. szám. Telefon: 349-860 Hívására jövök

ESZTERGAPADOK
raktárról
Dr. Cseh Ferenc, műszaki áru- és gépkeresk. vállalat, Bpest. VIII. József-u. 51. T: 145-312.

Használt férfiruhák vétele-eladása Zálogtárgyért, egyenruhákért, fehérneműért legtöbbet fizet GRÜN ruházlet, Népszínház-u. 20. Tel.: 342-857.

Lakásában aludhat
közvetlen a fáradságmentesítés után
Ujrendszerű gázzal tökéletesen irtunk (Nem cián)
Tóta Pál Révay-utca 25. Tel.: 120-829
(az Opera mellett)
Takarítást is vállalunk!

Címrást és minden egyéb irásmunkát vállalok
Zitromné, Rottenbiller-u. 37/F, I. 12 (Odeon mozi ház)

Délelőtt 7-től 1-ig 27 éves fiatalember elfoglaltságot keres
irodai vagy más belső munkára. Megkeresést kiadóba »Délelőtt« jeligére kérek.

3—5 szobásig
irodahelyiséget
keresek
szövetkezet részére. Tel.: 422-156. Express, Erzsébet-körút 16., földszint 3.

KITÜNTETETT HONVÉDHŐSÖK

A Kormányzó Úr a Szovjet elleni hadműveletek alkalmából az alábbi hadikitüntetéseket adományozta:

a Magyar Érdemrend Középkeresztjéhez a csillagot hadidíszítménnyel és kardokkal: nemes dálnoki *Veress* Lajos altábornagynak az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásáért és harcsoportjának az ellenség előtt való eredményes vezetéséért, nemes nagyrákói és kelemenfalvi *Rakovszky* György vezérőrnagynak az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásáért és hadtestének az ellenség előtt való eredményes vezetéséért;

a Magyar Érdemrend Középkeresztjét hadiszalagon: *Makray* Sándor vk. ezredesnek; a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét hadidíszítménnyel és karokkal: *Murahidy* Gusztáv vezérőrnagynak, *Kovács* Gyula vk. ezredesnek és *Koszorús* Ferenc vk. alezredesnek, *András* Sándor vk. alezredesnek; a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét hadiszalagon a kardokkal: vitéz nemes *Haynal* Alajos ezredesnek, *Németh* János I. vk. alezredesnek, vitéz *Cseh* Kálmán alezredesnek és nemes zetényi *Csukás* Kálmán vk. őrnagynak; a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét hadiszalagon: *Torzsay* Henrik ezredesnek, dr. *Major* Sándor I. állatorvos-ezredesnek, dr. vitéz nemes zetelaki P. *Szabó Pius* tábori főespereset, dr. *Szentágothay* Márton alezredesnek, vitéz nemes bátorkeszi *Kiss* Sándor tábori esperesnek, *Stefán* Valér és *Ujvárossy* Dezső vk. őrnagynak, továbbá vitéz nemes bazédi és körpenyesi *Kontz* Sándor vk. századosnak.

Egyben elrendelte, hogy ugyanez alkalomból Dicsérő Elismerése a hadiszalag és a kardok egyidejű adományozása mellett újólag tudtul adassék: *Somorjai* József századosnak; Dicsérő Elismerése a hadiszalag és a kardok egyidejű adományozása mellett tudtul adassék: *Gaál* Sándor főhadnagynak.

Dicsérő Elismerése a hadiszalag egyidejű adományozása mellett tudtul adassék *Ullein* Károly és nemes kiskunhalasi *Benedek* Géza ezredeseknek, *Csató* Gyula, *Vecsey* József, *Szálasi* Béla, *Csegezy* Tibor és nemes veresmarti *Weresmarthy* István alezredeseknek, nemes rétháti *Kövér* Ákos, *Baráth* András, *Barna* Elek és *Miltényi* Árpád őrnagyoknak, *Makay-Hollósy* Béla hm. tk. őrnagynak, dr. vitéz *Abrahám* István orvos-őrnagynak, nemes lemhényi *Dávid* Zoltán őrnagynak, *Baróthy* István századosnak, nemes szeőkeffalvi *Szent-Miklóssy* István és vitéz *Tóth-Halmay* József vk. századosoknak, *Apostaghy* Endre, *Majsay* Ottmár és vitéz *Görgényi* József vkb. századosoknak, továbbá *Vári* Miklós és *Török* Miklós főhadnagyoknak;

a Magyar Érdemrend Középkeresztjét hadiszalagon a kardokkal adományozta *Somlay* Zoltán ezredesnek; a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét hadidíszítménnyel és kardokkal: *Zachár* Sándor vk. alezredesnek; a Magyar Éremrend Lovagkeresztjét hadiszalagon a kardokkal: *Reitter* Sándor alezredesnek és *Hadváry* Pál vk. századosnak.

Egyben elrendelte, hogy dicsérő elismerése a hadiszalag egyidejű adományozása mellett újólag tudtul adassék: *Jescheta* János hadbiztos-századosnak; dicsérő elismerése a hadiszalag és a kardok egyidejű adományozása mellett tudtul adassék a hősi halált halt: dr. *Szörényi* Tibor hadnagynak és *Hollóssy* József zászlósnak, továbbá dr. *Baltazár* János hadbíró-századosnak, *Éltető* Ödön és dr. *Németh* Jenő főhadnagyoknak, *Sáfár* László Zoltán főhadnagynak, *Hadzsy* Endre főhadnagynak, *Csepregi* Ferenc és *Mátray* László hadnagyoknak, dr. *Tóth* Endre és *Szabó* János zászlósoknak;

Dicsérő Elismerése a hadiszalag egyidejű adományozása mellett tudtul adassék: dr. nemes *Takách* Béla hadbíró-ezredesnek, *Körösztös* István őrnagynak, vitéz *Bolhó* Jenő címzetes őrnagynak, dr. *Nagy* József I. és dr. *Győry* Albert orvos-századosoknak, *Némethy* Sándor hadbiztos-századosnak, *Horváth* László VIII. honvéd számvevőségi főtisztviselőnek, dr. vitéz *Szenttamássy* Béla századosnak, *Koneczald* Ferenc gazdászati főhadnagynak, vitéz nemes nagy-ernyei *Kelemen* Béla honvéd számvevőségi tisztviselőnek, gróf *Salm-Hoogstraeten* Herman főhadnagynak, *Berty* Imre, *Bálint* János, *Vári* László, *Mühl* Nándor és *Fejtő* János főhadnagyoknak, dr. vitéz *Móricz* Lajos főhadnagynak, *Kertész* Károly, *Pórszász* Vilmos II., dr. *Szigethy* László, *Bánovszky* Miklós és *Szőnyi* József hadnagyoknak, dr. *Szabó* Tivadar orvos-hadnagynak, *Németh* László és *Pélyi* László zászlósoknak, dr. *Thurzó* Tamás orvos-zászlósnak, dr. *Fehérdy* Károly gazdászati zászlósnak, továbbá *Brestyánszky* Tibor mérnök-zászlósnak.

A Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét hadidíszítménnyel és kardokkal adományozta: *Philadelphy* László századosnak és elrendelte, hogy Dicsérő Elismerése a hadiszalag és kardok egyidejű adományozása mellett tudtul adassék: *Szombathy* Pál hadnagynak.

Német és horvát kitüntetések

A Kormányzó Ur megengedte, hogy a következők a részükre adományozott alábbi német hadikitüntetéseket elfogadhassák és viselhessék: a II. osztályú német Vaskeresztet a pántot: *Gyimesy* Ernő altábornagy; a II osztályú német Vaskeresztet: *Székely* László vk. alezredes, nemes nagy-ernyei *Kelemen* Antal és *Gaál* Zoltán századosok, *Péterdi* Adolf, *Bánhidy* Gyula, *Hegedüs* László II., *Horváth* Béla, *Kovács-Nagy* Endre és *Brenner* Kajetán főhadnagyok, *Nemes* László, *Piufsich* Gábor hadnagyok, *Pákozdi* László és *Káldi* István zászlósok;

A II. osztályú német Vaskeresztet: *Rajnai* Béla őrmester, *Jánosi* István, *Gerencsényi* József, *Janni* Ferenc, *Dömény* Imre, *Antal* Géza, *Gáncs* József, *Linka* József szakaszvezetők *Takács* István és *Szőke* Jenő tizedesek.

A Kormányzó Ur megengedte, hogy *Szabó* Ferenc és *Garamvölgyi* Károly főtörzshajómesterek, *Bende* Sándor és *Sauerwein* József törzshajómesterek, *Rideg* Imre és *Benedek* Károly hajómesterek, *K. Gál* Ferenc szakaszvezető, *Stamfel* Gyula tizedes, *Katona* József őrvezető, *Dehurta* János, *Herr* József, *Szabó* Andor, *Hümpfner* Pál és *Vizi* László honvédek a horvát Bronz Vitézségi Érmet,

Szegvári Ferenc, *Mészáros* Béla, *Han* József, *Badacsonyi* Rezső és *Major* József törzshajómesterek, *Ujszászi* József, *Bötykös* Sándor és *Juhász* Ferenc hajómesterek, *Huszár* Lajos és *Fekete* Jenő szakaszvezetők a horváth Bronz Zvonimir-Érmet a tölgyfalombbal,

Huszár Gyula és *Ács* István főtörzshajómesterek és *Kovács* Ferdinánd törzshajómester a horvát Bronz Zvonimir-Érmet a szalagon,

Gévai Ferenc szakaszvezető, *Sidló* István őrvezető, *Alstetter* Antal őrvezető és *Schaffer* Ádám honvéd a horvát Vas Zvonimir-Érmet a szalagon elfogadhassák és viselhessék.

Hősi halottak kitüntetése

A Kormányzó Úr a Magyar Kis Ezüst Vitézségi Éremmel és a Magyar Bronz Vitézségi Éremmel tüntetett ki több hősi halált halt legénységi állományú egyént, tisztest és honvédet.

Miniszteri elismerés

A honvédelmi miniszter vitéz *Krasznay* Lajos alezredesnek a III. osztályú tiszti katonai szolgálati jelet, *Szalay* László II. számvevőségi főigazgatónak, *Kohán* Ferenc, *Kövesdi* József, *Lajtai* Jenő és *Fogarasi* József alhadnagyoknak a Díszérmet 35 évi hű szolgálatukért odaítélte és okirati dicsérő elismerésben részesítette dr. *Onódy* József hadbíró-századost értékes és hasznos teljesítményeiért.

Szerdai és csütörtöki rádióműsor

SZERDA:

BUDAPEST I.: 17.00 Hanglemezek. 17.25 Marosvölgyi kastély. Hunyady Sándor elbeszélése. 17.45 Hanglemezek. 18.00 Honvédmúsor. 18.50 Hírek. 19.05 Gerhart Hauptmann és az Elmerült harang. Előadás. 19.15 Az elmerült harang. Mesedráma öt felvonásban. 21.20 Magyar nóták. 21.40 Hírek, lóversenyeredmények. 22.10 Tánczene. 22.40 Bajor Gizi Krúdy, Csokonai, Poe és Verlaine szöveget mond el. Hanglemezekkel. 23.15 Mozart: Esz-dur szimfónia. 23.45 Hírek.

CSÜTÖRTÖK:

BUDAPEST I.: 5.40 Üzen az otthon. 6.40 Ébresztő. Torna. 7.00 Hírek. Közlemények. Zene. 10.00 Hírek. 10.15 Szórakoztató zene. 11.30 Nemzetközi vízjelzőszolgálat. 11.15 Gordonka. 11.40 Külföldi híradó. Felolvasás. 12.00 Harangszó. Fohász. Himnusz. 12.10 Országos Postászenekar. 12.40 Hírek. 13.20 Időjelzés, vizállásjelentés. 13.30 Honvédeink üzennek. 14.00 Cigányzene. 14.30 Hírek. 14.45 Műsorismertetés. 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. 15.20 Szórakoztató zene. 16.00 Lámpafényben. Előadás. 16.20 Hírek német, román, szlovák és ruszin nyelven. 16.45 Időjelzés, hírek. 17.00 Jazz. 17.20 Jubtenyésztési rádiótanfolyam. 17.45 Kamarazene. 18.25 Emlékezés gróf Zrinyi Miklós hadvezér-költő halálának évfordulóján. A Vitézi Rend Zrinyi-csoportjának műsora. 18.50 Hírek. 19.05 Katonazene. 19.50 Az új hadisegélyrendelet. 20.00 Andersen-mesék. 20.20 A sláger titka. Beszélgetés divatos zeneszerzőkkel. 21.40 Hírek. 22.10 Hangképek a három nemzet vivómérkőzéséről. 22.25 Cigányzene. 23.00 Örökszép melódiák. 23.45 Hírek.

Az új hadisegély-rendelet ismertetése a Rádióban

A képviselőház költségvetési vitája során vitéz *Nagy* Vilmos vezérezredes, honvédelmi miniszter nagyjelentőségű bejelentést tesz a hadisegélyek újabb rendezéséről. Az erre vonatkozó rendeletet dr. *Meleghegyi* Sándor ismerteti a rádióban csütörtökön 19 óra 50 perckor.

Halálos balesetek

Dancs Péter majszini napszámos a *Visó* folyó egyik ágán levő vízimalom kereke alá esett és *megfulladt.* — *Király* Erzsébet 27 éves bikszádi hajadon az iparvonat kerekei alá került. Súlyos sérülésébe a helyszínen belehalt. — *Szpáczity* Zsárkó 36 éves óbecsei földműves az elmult napokban 6 éves Zdravkó nevű gyermekével a község határában répát szállított. A répával megrakott kocsi az esti sötétségben az út melletti árokba fordult és mindkettőjüket maga alá temette. Másnap reggel találtak rájuk, amikor már mindketten halottak voltak.

A halálos balesetek ügyében a csendőrség nyomoz.

A hóeltakarításról intézkedett a polgármester

A hideg idő közeledésével a főváros polgármestere most hirdetményben jelölte ki azokat a helyeket, ahová nagyobb havazások esetén a hófuvarokat le lehet rakni. Ezeket a helyeket a hatóságok és magánosok egyaránt igénybevehetik. A Dunapartra fuvarozott havat mindig be kell lapátolni a Dunába, de oda mindig csak tiszta havat szabad fuvarozni. A járdák tisztántartása az ingatlantulajdonos kötelessége. Télen a havat nyomban el kell takarítani a gyalogjáróról, ha pedig ólmos eső, hó vagy jég azt síkossá tette, megfelelő felszóróanyaggal — ha szükséges, napjában többször is — kellőképpen fel kell szóratni. *A házfelügyelő általában csak reggel 7 óra előtt szabad a havat letisztítani.* A magánterületen összegyűjtött havat, jeget az utcán összegyűjtött hó közé keverni nem szabad.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

Női bundák
szőrme béléssel
DÁN F. szűcsnél, IV., Bécsi-utca 5.

1½ órálig önműködően játszó
lemezcserélő gramofon
Kemény, Szondy-utca 9, udvarban. Telefon 112-268.

TÖKÉLETES SZABÁSÚ
BUNDÁK
PILAT SZŰCSNÉL, IX., Ferenc-körút 32 II. em.

IRÓGÉPET VESZEK!
Kovács Aladár, VII., Nagyatádi Szabó-u. 46. (volt Kertész-u.) Tel.: 428-141, hétköznap reggel 8-tól d. u. ½6-ig, szombaton d. u. 2-ig.

Téli
harisnya fehérnemű köröttárú kesztyű
BIHARI Üllői-út 41. (Ferenc-krt sarok)

Olcsó teherszállítás!
200 kgr terhelésig, óránként 2.60 pengő. Telefonáljon CENTRUMNAK: 149-842, 137-745

Azonnal folyósítható tőkével betársulnék
akár jó helyen meglévő, akár jó helyen létesítendő illatszertárba, espresszoba, avagy más jól megalapozott üzletbe. Ajánlatok »Gyors tőke« jeligére Blocknerhez, Városház-utca 10. szám.

ELCSERÉLNÉM
Szegeden a Belvárosban levő alkovos 2 szoba, fürdőszoba, mellékhelyiségekből álló modern lakásomat, budapesti hasonló lakással. Érdeklődni lehet 8-tól 12-ig. Telefon: 220-813.

Amerikai angol és német
oktatás, fordítás, levelezés Vilmos császár-út 76, II. em. 8.

Bélyeggyüjtemény!
komolyabb tartalommal keresek megvételre jó áron megbízásból gyüjtő részére. Ajánlatok telefon: 136-146, vagy »Készpénzfizetése« jeligére a kiadóba

des Vorigen, geb. 30. Juni 1860 in Tőketerebes, betrat die diplomat. Laufbahn, die er jedoch schon 1884 mit der polit. vertauschte. Als Reichstagsabgeordneter schloss sich A. der liberalen Partei an und wurde 1894 zum Minister a latere ernannt, welche Würde er bis zum Sturze des ersten Wekerlekabinettes bekleidete. In den nun folgenden Jahren wandte A. seine Fähigkeiten der Publizistik und der Förderung der Kunst, des wissenschaftl. und sozialen Lebens zu und trat erst nach dem Sturze des Kabinetts Széll wieder in den Vordergrund des polit. Lebens; diesmal als Führer der Dissidenten, mit denen er erst nach dem Sturze Bánffy's in die liberale Partei zurückkehrte. Doch auch jetzt hielt es ihn nicht lange in der Regierungspartei; da er die vom Ministerpräsidenten Stephan Tisza in seinem Ugraer Briefe (1904) angekündigte Revision der Hausordnung nicht billigte, trat A. nach den Novemberereignissen des Jahres aus der Regierungspartei aus und nahm nun mit den Dissidenten regen Anteil an den Kämpfen der Opposition und an der sogenannten nationalen Resistenz, die schliesslich (Apr. 1906) zur Ernennung des Wekerle'schen Koalitionsministeriums führten, in welchem A. das Portefeuille des Innerministeriums übernahm. Als Innenminister arbeitete er einen auf dem Pluralstimmrecht basierenden Wahlreformentwurf aus, der jedoch nicht zur parlamentarischen Verhandlung kam, weil das Kabinett inzwischen im Jan. 1910 zurücktrat. A. ist indessen nicht nur als Politiker eine der allergewichtigsten und bedeutendsten Persönlichkeiten des modernen Ungarn, sondern steht auch als polit. Schriftsteller und Historiker in der ersten Reihe der ungar. Gelehrten. Seine Werke: A *kiegyezésről* (Über den Ausgleich, 1896), A *Magyar állam fennmaradásának és alkotmányos szabadságának okai* (Die Ursachen des Bestandes des ungar. Staates und seiner konstitutionellen Freiheit, 1901, 2 Bde) gehören zu den hervorragendsten histor. Werken der letzten Dezennien und bilden äusserst wertvolle, grundlegende Beiträge zur polit. Geschichte Neu-Ungarns.

Andréjka, Josef, Bildhauer, geb. 2. Mai 1859 in Budapest, absolvierte die hauptstädt. Musterzeichnenschule und arbeitete unter Leitung Friedls und Gastels in Wien an der Ausschmükkung des Kunstgewerbemuseums, Burgtheaters und Rathauses. 1881 nach Budapest zurückgekehrt, trat er 1886 mit seinem ersten selbständigen Werke: der *Statue Táncsics's*, vor die Öffentlichkeit und hat seit 1893 die architekton. Ausschmückung zahlreicher öffentl. Bauten besorgt. So sind mehrere Statuen des neuen Parlamentsgebäudes, des Handelsministeriums, der Ujpester Kirche, des Kalocsaer Domes sein Werk. Bekannter sind: *Ich bin ein strammer Bursche* (1886), *Singender Derwisch*, *Büste Koloman Tóths*, *Dein Wille geschehe*, *Es war einmal* (Bronzestatue), *Der Geflügelhändler*, *Der Karrenführer*, *Sankt Ladislaus*, *Sankt Gerhardus*, *Sankt Emerich*, *Sankt Stephan*, *Die heilige Dreifaltigkeit*, *Nikolaus Zrinyi*, *Königin Marie*, *Frater Georg*, *Huldigung der ungarischen Heiligen*, *Ipoly Fehér*, mehrere künstlerisch ausgeführte Grabdenkmäler im Kerepeser Friedhofe, das Relief *Golgotha* und mehrere Marmor-Portraitbüsten.

Angeli, Heinrich v., Maler, geb. 8. Juli 1840 in Sopron, absolvierte die Wiener Kunstakademie, worauf er seine Studien in Düsseldorf und München fortsetzte. Von München begab A. sich 1862 wieder nach Wien, wo er sich zu einem der geschätztesten histor. Genre- und Portraitmaler emporschwang und zum Professor der Akademie der bildenden Künste ernannt wurde. Zu seinen bekanntesten Bildern zählen: *Der Rächer seiner Ehre*, *Die verweigerte Absolution*, die *Portraits des Kaiser-Königs Franz Josef*, des deutschen *Kaisers Friedrich III.*, der *Königin Viktoria* von England, des *Kaisers Wilhelm* von Deutschland. A. zählt in Wien zu den gesuchtesten Malern des Hochadels.

Angster, Josef, Orgelbauer, geb. 1834 in Kácsfalu, verfertigte über 800 Orgeln — darunter die Orgeln des Kassauer Domes und der Budapester Sankt Stephans-Basilika — und schrieb ein Fachwerk: *Az orgona története* (Geschichte der Orgel, 1886).

Angyal, Armand, Komponist, geb. 9. Nov. 1853 in Eszterháza, absolvierte die jurid. Studien und wurde 1888, nach mehrjähriger Tätigkeit im Komitatsdienste, zum Oberstadthauptmann von Győr ernannt. A. komponierte zahlreiche Volkslieder, Chöre, Liedercyklen, Rhapsodien, Salonétuden, die Volksstücke und Operetten: *Vihar* (Sturm), *Zrinyi*, *A költő álma* (Der Traum des Dichters, 1905), *A fogoly* (Der Gefangene, 1909), *A bölcsődal* (Das Wiegenlied, 1894). A., der ein Schüler des genialen Komponisten Josef Konti war, zählt zu den fruchtbarsten Komponisten der Neuzeit. Die Zahl seiner Kompositionen beträgt weit über 500. Seine Werke erzielten nicht nur in Ungarn, sondern auch bei Konzerten in Karlsbad, Abazzia, Wien u. s. w. Erfolge. Bekanntere Kompositionen: *Lussin Valse*, *Boston*, *Ecce socerdos magnus*, *Offertorium*, *Veritas mea*, *Pater noster*, *Marienlieder*, *Rhapsodie* über Heine's „Sturm", *Die Wette* (Operette, 1900), *A kis Bóbitás* (Die kleine Haubenlerche, Volksstück, 1901), *Az áruló* (Der Verräter, Volksstück, 1903), *Ungarische Phantasie* (1903), *A komédiás király* (Der Komödiantenkönig, Singspiel, 1910), *Losonczy özvegye* (Die Witwe Losonczy's, Melodrama), *Északsarkon* (Am Nordpol, Operette), *Buda halála* (Buda's Tod, Musikdr.), *Varázsszerelem* (Zauberliebe, Operette), *Csákvér* (Csákblut, Singspiel). A. wurden bei der Millenniumskonkurrenz (1896) und auch bei dem Kassaer Landes-Sängerfeste Ehrenpreise zuerkannt.

Angyal, David, Geschichtsforscher und Literaturhistoriker, geb. 1857 in Kunszentmárton, ist seit 1909 Professor an der Budapester Universität. Er veröffentlichte zahlreiche literaturhistor. Studien und Übersetzungen aus dem Englischen und Französischen. Selbständige Werke: *Berzsenyi Dániel* (1879), *Késmárki Thököly Imre 1657—1705* (1888), *Magyarország története II. Mátyástól III. Ferdinánd haláláig* (Geschichte Ungarns von Matthias II. bis zum Tode Ferdinands III., 1898), *Erdély politikai érintkezése Angliával* (Geschichte der polit. Beziehungen Erdélys zu England, 1902), *Adalékok II. Rákóczi Ferenc bujdosása történetéhez* (Beiträge zur Emigrationsgeschichte Franz Rákóczi's II., 1905), *Gróf Széchenyi István történeti eszméi* (Die histor. Ideen des Grafen Stephan Széchenyi, 1907).

Angster József és fia

pécsi vékeselyház 47
változatu orgonája
A kápolnák orgonái ugyanesak fentitől.
Szőpécs 53. l. 54. l. 60. l.

Szalai

ANGSTER Jozef (1834 - 1918)

Duclitz Pál: Megkérett sorok. = Új Ember
1985. febr. 3. 6.

APOLLO

Szombat-vasárnap, február 1-2.

A Pesti Hirlap híres regényének filmváltozata:

AZ ELLOPOTT TITKOS SZERZŐDÉS

Izgalmas bünügyi filmregény a genfi diplomácia titkos kémműhelyének rejtelmeiből.

Főszerepben: Christa Tordy és Alfred Abel.

ELŐADÁSOK:

Szombaton ½5, 6, ½8 és 9 órakor

vasárnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor

Szombaton a két utolsó előadás zenés, vasárnap a d. u. 3 órait kivéve valamennyi előadás teljes zenekari kísérettel.

MAKNOZI: szombat, február 1. SZÜNET.

A Pázmány Egyesület közgyűlése a katolikus ujságirás és irodalom ünnepe volt

Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök a katolikus sajtó hivatásáról beszélt

Pécs, jan. 31. — A katolikus írók és hirlapirók országos Pázmány egyesülete tegnap este 7 órakor tartotta évi rendes közgyülését a központi katolikus körben. A közgyülésen, amelyen a katolikus iró és hirlapiró társadalom és a katolikus közélet számos egyházi és világi kiválósága jelent meg, Pécsről részt vett Linder Ernő lapunk felelősszerkesztője is.

Vass József miniszter távollétében Hindy Zoltán alelnök nyitotta meg a közgyülést, aki az egyesület eddigi eredményes működését és a jövő terveit ismertette gondolatokban gazdag beszédében. Majd Tóth László dr. főszerkesztő, egyesületi főtitkár ismertette tartalmas jelentését az elmult év eseményeiről. Hivatal József szerkesztő, ügyvezető igazgató és a többi tisztviselő jelentése után a közgyülés egyhangúlag elfogadta azt a javaslatot, hogy

az egyesület a budapesti egyetem hittudományi karának hallgatói számára Prohászka sereget alapitson.

A közgyülést követőleg a hagyományos Pázmány vacsorára gyülekeztek össze a megjelentek. Az emlékbeszédet Marczel Mihály egyetemi magántanár, egyesületi alelnök mondotta. Meleg szavakkal köszöntötték Glattfelder Gyula dr. csanádi püspököt és a kormányfőtanácsosá kinevezett Sziklay Jánost.

Nagy hatást váltott ki Glattfelder Gyula dr. püspök beszéde, aki a katolikus sajtó elhivatásáról elmélkedett.

— Amikor ma én örömmel látom a tekintélyes iróknak és hirlapiróknak teljes hitvallását, — mondotta — és az ő meggyőződésüket, inkább a szegényes és bátortalan multba száll vissza az én lelkem. Mert akkor vetették meg alapjait annak, amelynek gyümölcsei ma kezdenek megérni és azokra az emberekre, munkásokra, a toll munkásaira akarok emlékezni, akik mint kezdő ujságirók a kis publicitású lapoknak igazán áldozattal megtizetett munkásai voltak és akik a mai sikereknek alapjait letették.

— Örüljenek ők velem együtt azért, hogy

a magyar katolikus irodalomnak és hirlapiradalomnak fája igy megterebélyesedett,

mint ahogy ennek a megterebélyesedésnek ma méltán örvendünk.

Az új spanyol kormány a konzervatív irányzat híve

Júniusban lesznek a parlamenti választások — Primo de Riverát a Baleár szigetekre küldik

Madrid, jan. 31. — **Madridi jelentés szerint a spanyol kormány megalakult. Az új kormány a konzervatívok irányzatához tartozik.**

Az új miniszterek legnagyobb része már szerepelt a politikai életben. Maga Berenguer tábornok a Romanonez-kabinetben hadügyminiszter volt, Mattos közmunkaminiszter, Maura kon-

Berenguer tábornok,
az új választásokig tartó átmeneti idő kormányelnöke

centrációs kormányában, ugyanezt a minisztériumot vezette. Estrada, igazságügyminiszter régebben államtitkár volt, Araualles pénzügyminiszter már volt egy izben pénzügyminiszter és közmunkaminiszter is.

Mazo tábornok belügyminiszter a katonai gyalogsági akadémia igazgatói állásából került miniszteri székbe. Alba herceg, aki a legrégibb spanyol nemesi család sarja, tudományos működésével nagy névre tett szert.

Carlos infánst elmozditani,

elnöke. Carvia ellentengernagy tengerészeti miniszter, ezelőtt a tengerészeti akadémia parancsnoka volt. Sangro miniszter kiváló jogász.

A Nacion ma reggel Primo de Rivera tábornok nyilatkozatát közli. Megcáfolja azt a híresztelést, mintha azért mondott volna le, mert

a király nem akarta Don Carlos infást elmozditani.

Azt irja a volt diktátor, hogy néhány hónapig a magánéletbe vonul vissza és emlékiratait fogja összeállitani.

A kormánynyilatkozat, amelyet legközelebb közzétognak tenni,

az alkotmányos uralomhoz való visszatéréssel az egyetemi kérdés megoldásával, valamint katonai és polgári értékek rendezésével foglalkozik,

mely legutóbb bizonyos szankciók életbeléptetését tette szükségessé. Hire jár, hogy

Primo de Riverát a közel jövőben a Baleár szigetekre küldik.

Legközelebb

nagyszabású politikai és katonai amnesztia lesz.

A politikai pártok megkezdték a szervezkedést. Előrelátható, hogy mihelyt helyreáll az alkotmány, az elmenekült régi politikusok haza fognak térni. Általános az a vélemény, hogy

júniusban lesznek a parlamenti választások és az új törvényhozás összel fog összeülni.

Alba herceg,
az átmeneti kabinet külügyminisztere

Főbelőtte magát a vonaton egy aligazgató

Szeged, jan. 31. — Ma éjjel a 23 óra 30 perckor Szegedre beérkező személyvonat egyik harmadosztályú kocsijában Nemes Károly lakatos eszméletlen férfit talált, akinek fejéből patakzott a vér. A kihivott mentők megállapították, hogy az utas revolverrel halántékon lőtte magát. Beszállították a sebészeti klnikára, ahol magához térve elmondotta, hogy **Diener Pálnak hivják, a magyarbánhegyesi Futura aligazgatója** és anyagi gondjai miatt akart megválni az élettől. A klinikán azonnal műtétet hajtottak végre rajta. Állapota életveszélyes.

NOÉ BÁRKÁJA

PUBLIKUMFILM
A SZÓ SZOROS ÉRTELMÉBEN

Központi fütés (8 kg. szén szoba/nap)
Viz-, gáz-, csatornázási és Fagymentes klosett berendezések
Siebenfreud Nándor
gépészmérnök, Pécs, Szigeti-országut 40. Tel. 5-54.

HIREK NÉHÁNY SORBAN

Serédi Jusztinián február 9-én hálaadó istentiszteletet mond a Mátyás templomban a pápa koronázásának évfordulóján. — **Juliana,** holland trónörökösnő ma tette le a leideni egyetemen a filozófiai doktorátust. — **Korányi** Frigyes báró és Gajzágó László utaznak el a szerdán kezdődő párisi tárgyalásokra. — **A román belügyminiszter** rendeletileg tiltja meg a hatóságoknak az állampolgárok neveinek önkényes elferditését. — **Somogyszentpál** nevet kapott a Tótszentpál és Vajaskér egyesitéséből alakult somogyi község. — **Mikrofonba** is felveszik a gyanusitottak kihallgatását mától kezdve a budapesti főkapitányságon. — **Elhunytak:** Galambos Károly a mernyei kegyesrendi rendház áldozópap tagja, okl. tanár és gazda Bpesten, Thury Zoltán dr. közigazgatási biró Bpesten, Réti L. Pálné Bpesten, Gulyás Antal váci kereskedő, Hupfer Ferenc m. kir. honvédfőtisztviselő Székesfehérváron, Zajzon Elza polgári leányiskolai tanárnő Balassagyarmaton, Wágner Henrik ny. Máv. hivatalnok Budapesten, id. Farkasfalvi Imre, a statisztikai hivatal ny. főtisztje és könyvtárosa Vácon, Mallasz Gusztáv altábornagy Bpesten, Schneider Románné Kempt Franciska Papócon, Dimitria Nitcseu v. román pénzügyminiszter Bukarestben. — **Az angol sajtó** is a felháborodás hangján ir a Princip szobor szerajevói leleplezése miatt. — **Az ezüst 2 pengősök** már a közel jövőben forgalomba kerülnek. — **A vonat elé** vetette magát Győrben Joósz Ferenc 21 éves lakatossegéd, a kerekek mindkét lábát töből levágták. Most haldoklik. — **Harakirit** követett el Bakos János jómódu békéscsabai gazdálkodó, aki belehalt sérüléseibe. — **Letartóztatta** a soproni rendőrség Heidler-Horváth Károlyt, az osztrák csendőrség besugóját. — **Meggyilkolták** a Celldömölk—magasi országúton Berta Ferenc 35 éves magasi kőművesmestert és vállalkozót. — **Halálos szerencsétlenség** érte fanordás közben Pajor Imre kissitkei legényt Vasmegyében. — **1176 trachomás** beteg van a kanizsai járásban. — **3 évi fegyházra** itélte a kaposvári törvényszék Herczeg János iharosberényi földmüvest, aki szivenszúrta apósát, Szakály Sándort, aki belehalt sérüléseibe. — **Elkészült** a törvénykezési eljárás egyszerüsitéséről szóló törvényjavaslat. — **Öt bombamerénylet** és három gyilkosság történt tegnap Csikágóban. — **Kommunisták** hurcolták el Párisból Kutjepoff tábornokot, az orosz emigránsok katonai parancsnokát. — **Óriási hóviharok** dühöngenek Amerika keleti partvidékén. — **Az országos ipari tanács** a jövő héten alakul meg a kereskedelmi miniszter elnökletével, a végrehajtó bizottság elnöke pedig báró Szterényi József lesz. — **Barrikádharc** volt tegnap a hamburgi kommunisták és a rendőrök között. 12 rendőrtisztviselő és 14 tüntető súlyosan megsebesült. — **Falba verte** a fejét öngyilkossági szándékból Gerna Éva marossomlyói asszony, aki koponyarepedés következtében meghalt. — **Időjóslat:** Borult és inkább enyhe idő lecsapódásokkal.

A pécsi leventék ezévi munkája

Vasárnap kezdődnek meg az elméleti előadások

Pécs, jan. 31. — Az új esztendő változást hozott a pécsi leventeegyesületbe is, amennyiben a kultuszminiszter Vitéz Tabajdy Iván tanácsnokot nevezte ki Pécs város törvényhatósági testnevelési felügyelőjévé. A városi testnevelési bizottság javaslatára az oktatói karban több kinevezést és előléptetést eszközölt. Vezető főoktató lett Breszár János polgári fiúiskolai tanár, főoktató Vitéz Rácz Jenő, Esztergály Szörény, Stirling Károly, Csanits Vilmos, Than Ede, Takács Jenő, Vitéz Kádár Lajos, Bézsenyi György, Arató I. Antal, Vitéz Váczy Ferenc, Németh Vince, Csatáry Henrik, Sárossy István, Poszek Flórián és Szinder Jenő. Minősített oktatók Staar Endre, Kaltnecker István, Schrenk János, Sperl László, Gruber Béla, Szabó István. Oktatók: Kelemen Lajos, Ütő Lajos, Poszek Alajos, Vörös István, Vitéz Csontos József, Lakatos József, Romhányi Árpád, Károly György, Papp József, Nagy Viktor, Brückner Jenő, Klein János, Vitéz Drávai János, Hornung Egyed, Rostás István, Simsich Károly, Rónay Sándor, Kis-Halas László, Uglár István.

Az új esztendő a munka új lendületét is meghozta. Legutóbb tanulságos filmelőadáson vettek részt a leventék, legközelebb Az égő város irredenta színdarabot tekintik meg. Megszervezték az elméleti előadások ez évi programját is.

A megtartott értekezleten a testnevelési felügyelő, a testnevelési előadó, Berze Nagy János dr. vezető kir. tanfelügyelő, Berki János dr., Wallenstein Zoltán dr., Nyáry Pál, Baldauf Gusztáv, Bartinay Ferenc, Sebestyén Károly, Perr Viktor, Gedeon Mátyás dr., Horváth Viktor dr., Sziebert Róbert, Magyar Dezső, Mihály Tivadar, Ozanich Gyula, Huzella Lajos dr., Breszár János vezéroktató, Vitéz Kádár Lajos, Szinder Jenő, Németh Vince, Takács Jenő, Than Ede és Vitéz Váczy Ferencből alakult bizottság a következőkben jelölte ki a jövőben megtartandó ismeretterjesztő előadások programját; illetőleg az előadások tárgyát: 1. A hit, mint a megismerés egyik formája, — szellemi nagyjaink vallásos hite. 2. Egyéni egészség, a körzeti viszonyokkal kapcsolatban. Legfőbb szerveink jelentősége. Népbetegségek. 3. A trianoni országcsonkítás, tekintettel a nyersanyagveszteségre, a munkahiányra és a fogyasztóképesség csökkenésére. 4. Őstermelés, ipar és kereskedelem. 5. A Mecsek, mint természeti szépség. (Természetvédelmi, turista, madárvédelmi és szülőföld ismeretei szempontjából. 6. Hogyan süllyedtünk idáig; (a trianoni béke előzményei és következményei.) 7. Ifjúsági mozgalmak nemzeti jelentősége.

Az előadások vasárnap kezdődnek meg.

Noé Bárkája

egy esztendei munka bámulatos eredménye

Életfogytiglani fegyházra ítélt a törvényszék egy zalai kocsmárosnét,

aki arzénnel mérgezte meg az urát

Zalaegerszeg, jan. 31. — (MTI.) A zalaegerszegi törvényszék ma kezdte tárgyalni Orbán Áronné 65 éves kerkanémetfalusi kocsmárosné és fia Orbán József arzénmérgezési bünperét. A jegyzőkönyv felolvasása után az elnök az országos bírósági vegyészeti intézet véleményét ismertette az exhumálás eredményeiről.

A vegyvizsgáló intézet teljes bizonyossággal megállapította, hogy Orbán Áron halálát a gyomorba jutott arzén okozta.

Orbán Árpád hullarészeiben kevesebb arzént találtak, de majdnem biztosra veszik, hogy

a halál arzénmérgezés miatt következett be.

Ezután következett Varga Pálné szül. Hermann Verona koronatanu vallomása, aki

esküvel megerősített vallomásával igazolta a vádat.

Ezután az elnök az iratokat ismertette, majd a védők és az ügyész tartották meg beszédeiket. A beszédek elhangzása után a bíróság a következő ítéletet hirdette ki.

A bíróság özv. Orbán Áronnét bűnösnek mondja ki, szándékos emberölés büntettében és ezért életfogytiglani fegyházra és 10 évi hivatalvesztésre ítéli. Orbán Józsefet a bíróság az ellene emelt vád alól, bizonyítékok hiányában felmentette.

Az ítélet ellen az elsőrendű vádlott, a védő és az ügyész fellebbezést jelentettek be.

Pécsett készült el az ország legnagyobb orgonája

A szegedi fogadalmi templom orgonáját egy év óta épül az Angszter-gyárban

Pécs, jan. 31. — A nemrégen épült szegedi fogadalmi templom orgonáját, mint arról a Dunántúl röviden már megemlékezett, az országoshírű pécsi orgonaépítő-gyárban, az Angster-gyárban rendelték meg.

Az orgona nagyságára nézve a világ 12-ik és Magyarország legnagyobb orgonája.

A monstruozus mű nagyságának megítéléséhez elég megemlítenünk, hogy a budavári Nagyboldogasszony templom orgonájának 74, a Zeneművészeti főiskola orgonájának 71, az egri székesegyház orgonájának 60 és a pécsi székesegyház orgonájának 48 változatával szemben

ennek az orgonának százegy változata és hétezerháromszáz sípja van.

Az orgonát most szerelik a szegedi fogadalmi templomban. Az Angstergyárban most már csak az öt manuálos közel kétméter magasságú, valóban remekbe készült játékasztal látható, amelynek egész felépítése az Angstergyár tökéletes technikai felkészültségének valóban frappáns igazolása. A Dunántúl munkatársa ma megszemlélte a magyar orgonaépítő ipar e gyönyörű alkotását. Az egy év alatt elkészült orgonáról, Angster Oszkár igazgató a következőket mondotta:

— Az orgonának, amely Magyarország legnagyobb orgonája, öt manuálja (egymás felett elhelyezett billentyűsorozata) és 101 hangzóváltozata (regisztere) van 7300 sippal, amelynek megszólaltatásához

három villamosmotor és nyolc hatalmas tartalékfúvó szolgáltatja, a szükséges komprimált levegőt.

— Az orgona teljes sípműve tizenöt szélládára van elosztva, amelyek a játszóasztaltól kiinduló elektromos árammal hozhatók működésbe. Az elektromos trakturához szükséges gyengefeszültségű elektromos áramot egy 50 ampéres és 10 Volt feszültségű egyenáramú dinamo szolgáltatja.

Az orgona nagyságát szemlélhetőbbé teendő itt közöljük ennek 101 változatával szemben, a pécsi templomok orgonáinak változatait: A belvárosi templom orgonája 30 (egyébként már régen kiszolgált...) a lyceumi 24, az izraelita templomé 24, az irgalmasoké 19, a ferencrendieké 17, az Ágoston-térié 18, a Miasszonyunk-zárdáé 10, az evang. templomé 6 és a református templomé 8 változatú. Az új orgona tehát ennél tizenkétszerte nagyobb.

A játékasztal szerelési munkálatai kb. két hét alatt befejeződnek és a hatalmas orgona röviden a szegedi fogadalmi templom gigászi boltozata alatt fogja hirdetni a pécsi orgonaépítő-ipar feljettségét. A remekművű játékasztalt február hó 8-ig bárkinek készséggel bemutatja a gyár igazgatósága.

A magyar ipar diadala Olaszországban

Budapest, jan. 31. — Palermóból írják: Az olaszországi gabonatermelési versenyen a magyar iparnak szép siker jutott osztályrészül, amennyiben a lisztdaráló hengerek nagy keresletnek örvendenek. A budapesti Ganz cég főkép az őrlőhengerek utánozhatatlan keménysége folytán minden versenytársát kiszorította. Ezidőszerint Sziciliának majdnem minden falujában magyar gép működik. Hasonló eredménnyel szerepelt a magyar villamos ipar is.

A hűtőkészülékekről

Simovits Béla főmérnök előadása a szabadliceumban

Pécs, jan. 31. — A nemzeti szabadtanítás keretében, ma Simovits Béla, a városi villamostelep és gázgyár főmérnöke tartott előadást „A mesterséges hideg előállítása és annak gyakorlati felhasználása" címen. A kitünő előadó a nagyközönség által is könnyen megérthető stilusban ismertette az életünkben mind nagyobb szerepet játszó hütőtechnika mai állását és alkotásait.

A mesterséges hideg előállítására szolgáló gépi berendezések rendeltetésük szempontjából általában 2 főcsoportra oszlanak.

Szolgálhatnak egyrészt arra, hogy a hütés által bizonyos élelfolyamatokat szabályozzanak, másrészt arra, hogy egyes anyagok megdermesztése által azokat, oly műveletek elvégzésére tegyék alkalmassá, amelyre azok normális állapotban, vagy egyáltalán nem, vagy csak nehezen lennének alkalmasak.

Az első csoportba tartoznak főként az élelmiszerek megóvására szolgáló berendezések, a hütő- és fagyasztó-házak és hütővagónok. Külföldön — főként Angliában — az elfogyasztott hus nak 35—40 százaléka távoli világrészekből (Argentina, Ausztrália), mint fagyasztott hús érkezik s a kikötők nagy hütőházaiban várja be az elfogyasztást. Ugyan így áll a dolog a tej, vaj, tojásnál, s ami bennünket magyarokat különösen érdekel, a baromfi és gyümölcs megóvásánál.

A nyers feldolgozott állati prémek megóvása is ma már mesterséges hütés által történik, mert a hidegben a prém fényét, tehát értékét is jobban megtartja.

Óriási lendületet adott a mesterséges hütés a kertészetnek is. A külföldön lön üzemek alakultak, egyes virágoknak mesterséges úton, friss állapotban való tartására. A mi virágüzleteinkben télen vásárolható gyönyörü gyöngyvirágok is mind a hamburgi hütőházban álmodták végig hosszúra nyujtott téli álmukat.

A gyógyászatot és tudományos kutatásokat szolgálja a hütőgép akkor, amidőn lehetővé teszi, hogy a hullakamrákban az ismeretlen betegségekben elhunytakat tetszőleges ideig változatlan állapotban lehessen megtartani.

A második csoportba sorozhatók a jéggyártásra, a csokoládé-, cukorka-, tészta-, pezsgő-, textil-, gummi-, vegyészeti-, stb. gyárak céljaira szolgáló hütőberendezések.

Részletesen ismertette ezután az előadó a jéggyártást, annak elméletét és gyakorlati kivitelét. Bemutatta a hütőházakat s azok különböző osztályait, a vasuti hütőkocsikat, a nagy jégtáblagyártást, a jégpoharat, a mesterséges jégpályákat s az aknafagyasztó berendezéseket.

Végül külön foglalkozott a háztartási hütőkészülékekkel, amelyekből szintén bemutatta és ismertette a hazai kereskedelemben előforduló tipusokat.

Az érdekes és tanulságos előadást, vetített képek tették a hallgatóság előtt még élvezetesebbé. A hálás közönség meleg ovációban is részesítette a nagytudású előadót.

A legközelebbi előadást február 4-én, kedden Puhr Ferenc dr. gyakorló reáliskolai tanár Mit vesztettünk Nyugat-Magyarországon? címen tartja a számos szép vetitettkép bemutatása mellett.

A kiadóhivatal kéri a t. előfizetőket, hogy lakás illetve címváltozás esetén a régi és az új címet is közölni szíveskedjenek.

Pest, 1942. nov. 10

ÖTEZERKILOMÉTERES UTAZÁS UKRAJNÁBAN

IX.

Műtét a fronton

Este félkilenc van. A műtőhelyiség melletti kis szobában ülünk. Az orvosok és ápolók fáradtan cigarettáznak. Kis petróleumlámpa lóg a falon, a bombázástól kiszakított ablakokat kontralemezzel és deszkadarabokkal szegelték be. Résein befúj az esti szél, meg-meghajlik tőle a lámpa lángja, hintáztatva az árnyékokat a falon. A műtőt éppen felmossák, eltakarítják az egésznapi kötözés nyomait. Éter és izzadság szagától terhes a levegő.

Reggel óta folyt a munka, kötözések és szilánkeltávolítások, estére kimerülten lézeng mindenki, fáradtan húzza az időt, mert *ahhoz sincs elég erejük, hogy ágyaikhoz menjenek.* Forró teát hoz a szakács, bár nagyon finom, sok rum van benne, mindenki unottan szürcsöli, mintegy kényszerűségből. Imre, a műtős, lábával tapossa a ledobóvödörbe a sok véres kötésdarabot, odaint egy lábadozó sebesültet, aki felkapja — látszik, hogy egész nap pihent — és elsiet vele.

Az egyik orvos, nevezzük Daninak, idősebb, termetes fiú, lankadtan bóbiskol a széken, asszisztense, Pista, a sok bemosdástól ekcémás ujjait vakargatja. Karcsi, az altatóorvos elgondolkozva csavargatja szőke haját, másik kezével a kötszeresavarógép fogantyúját nyikorgatja.

Súlyosan sebesült fiatal zászlós

Már éppen indulni készülünk, Imre várja, hogy lezárhassa utánunk az ajtót, amikor belép a kórházügyeletes orvos.

— Egy zászlóst hoztam, Danikám, — mondja — *azt hiszem azonnali műtét kell,* gyere, nézd meg.

Mintha elektromos ütés ért volna minden jelenlevőt. Dani nagyot húz a teából, Karcsi, Pista vele mennek, Imre pedig már önti is a tiszta vizet a sterilizátorba.

Harmincnégyéves zászlóst hoztak. Szemüveges szőke fiú. Rátekintésre is megállapítható, hogy *állapota igen súlyos.* Sápadt, beesett arcában mélyen, fáradtan ülnek a szemek, melynek fénye bágyadtan csillan a félignyitott szemhéjak között. *Már ebből is látja a gyakorlott sebész, hogy a hasüregben lezajló súlyos folyamatról lehet szó.* Pulzusa alig tapintható, 140-es, légzése felületes és lassú. Hideg, nyirkos tapintatú a bőre.

Szilánktól eredő sérülése a jobb fertályon van. *Gyermektenyérnyi szakadozott szélű.* Hasa elődomborodó, a legkisebb érintésre is igen fájdalmas, kopogtatási hangja dobos, rajta fluktuáció érezhető.

A feltett kérdésekre alig hallható, inkább nyögő válaszokat ad, melyek semmi támpontot nem nyújtanak. Dani gumikesztyűt húz, *bal mutatóujjával betapint a lőcsatornán.* Imre kívánesian áll mellette, tudja, hogy *attól a mozdulattól függ, milyen műszereket kell kifőzni.* Dani szomorú grimaszt vág. A levegőben érezni lehet, hogy *igen súlyos esettel állunk szemben.*

— Bent vagyok a hasüregben, — mondja lemondóan. — Csak azt nem tudom még, hogy mit roncsolt össze a szilánk.

Másik kezével is áttapint a lőcsatorna irányában. Minden szem arcára tapad, fénylő bőre szemlátomást vértelenedik.

— Sajnos, — mondja — a bél is megsérült.

Súlyos csend borul a szobára. Mint törvényszéki termekben ítélethirdetéskor. Mindenki tudja már, hogy *a szegény szőke kis zászlóson legfeljebb csak csoda segíthet.* Egyike a legsúlyosabb sérüléseknek a vastagbélé, különösen alsó szakaszában. Míg a vékonybeleken ejtett néha 5—6 lövési sérülés gyönyörűen gyógyul műtét után, addig a *vastagbél sérülései igen ritka esetben vezetnek gyógyuláshoz.*

Bemosakodás és altatás

Ezt a szomorú csendet pillanatnyi elkeseredés után *lázas készülődés* követi. Karcsi az éteresüveget készíti elő. Pista a zászlós vércsoportját határozza meg. Intézkedik, hogy *az általános vércsoportú véradót. Török Sanyit, aki már lefeküdt, keltsék fel, hogy kéznél legyen.* Dani a műszereket vizsgálja át.

— Még a francia kampókat is tegye be — mondja és mosdani indul.

Szó sem esik több a műtőben. Emmy testvér, a műtősnő a steril dobozokat rendezi, hárman gyakorlott tapintattal lefektetik az asztalra a sebesültet. Imre már dolgozik, Karcsi elfoglalja helyét a fejnél. *A beteg fogait nézi és vazelinnal bekeni a zászlós szája környékét.*

Közben több orvos került elő, körüllállják Danit és Pistát a mosdónál s *közösen megbeszélik a műtét menetét.*

— Menj ki, nézd meg — szól a műtős —, nem szűrődik-e ki fény a műtőből, bár *nem hiszem, hogy ma támadás legyen* — teszi hozzá, mintegy magát nyugtatva.

Laparatómiát kell végezni a zászlóson. Reménya megmentésére igen kevés van. Mindent el kell követni, hátha sikerül mégis megtartani az életnek.

— Jó lesz így a lámpa? — kérdi a műtős, majd beállítja pontosan a fényt. A műtét utolsó apró előkészületei folynak. *A beteg már alszik.* Karcsi percenkint ellenőrzi lélegzetét. A műtőorvosok feltartott kezekkel várják az előkészületek végét. Emmy testvér közeltolja a műszeres asztalt, kézbeadja a lepedőket és az izoláláshoz szükséges cserebogárszerű műszereket. Egyenletesen, mélyen lélegzik a beteg, a fehér lepedőkből *már csak a műtéti terület látható.* Pista éppen most jódozza másodszor.

Már vagy nyolcan állják körül az asztalt orvosok, az operatőr pillantást vált az asszisztenssel és *megkezdődik a műtét.*

A has középvonalában haladó metszésvonal éles szélei mellől kis átvágott erekből kibuggyan a vér. Csipeszekkel elfogják. Rövidesen *a hashártyánál tartanak,* melynek megnyitását újabb törlőkendőkkel történő izolálás előz meg.

Az operatőr és asszisztense harmonikus, összeszokott mozdulatait látni csupán. Egy szó sem esik a műtőben, mégis érezni, hogy *egy magyar katona életéért harcolnak.* Elfojtott izgalom reszket a jelenlevők minden porcikájában. Csillogó szemek merednek a műtéti területre. A sápadt arcok mellett látni az izgalomtól kipirult füleket.

Vérátömlesztés

A hashártya kis nyílásán a megnyitás pillanatában kibuggyan a nagy nyomás alatt álló s a szabad hasüregben szétfolyt véres tartalom. *A diagnózis helyes volt,* az már most megállapítható. *A kampókkal feltárt hasüregből puha törlőkkel felitatja, kimeri Dani a véres folyadékot.* Óvatos simogató mozdulatokkal félretolja a csepleszt és a vékonybeleket. Újabb törlés és kutatás után *megtalálja azt a helyet, ahol a repeszdarab felhasította a vastagbél leszálló részét.* »S« alakú 5 centi hosszú, haránt irányú sebzés van a vastagbélen, melyen keresztül a béltartalom a hasüregbe ömlött.

Az eddigi izgalmas csendet *szomorú, bágyadt elernyedés váltja fel.* Mindenki érzi, hogy *a beteg túljutott azon a ponton, ameddig az orvosi tudás gyógyító ereje hat.* Most már lelkünkben mindnyájan csodavárók lettünk. Mélyen lenyúlunk lelkünk legjobban hivő és könyörgő ketrecébe, fájdalmas csüggedéssel a Mindenhatóhoz fordulunk.

— Kérek öltést — szól az operatőr. Üresen konganak szavai az előbb még túlfűtött izgalmú teremben. Mintha a Halál hideg szele söpört volna végig a műtőn, megborzongunk. Aprót csattannak a műszerek. A körülálló orvosok aggódó arccal, tágranyilt szemekkel egymás füléhez hajolva, rövid szavakat súgnak. Az operatőr és az asszisztens némán dolgozik.

— Hosszú csíkot kérek, Emmy testvér és utána csomós varratot. Nem zárjuk — mondja a műtőorvos. Végefelé közeledik a műtét, már az altatókosarat is eltette Karcsi. A zászlós szemreflexét figyeli és jelenti, hogy jól lélegzik, gyorsan fog ébredni.

Imre leoldja az orvosok maszkját, *a hasüreget nem zárják,* lapos gézt, vattát fektetnek a hasüregből kiálló drainage fölé. A beteget bekötik. Tekintettel a zászlós kivérzett voltára, *azonnal vérátömlesztést is végeznek.* Török Sanyi, egy tömzsi óbudai fiú, fent fekszik már a másik asztalon. Meztelen balkarját éppen jódozza az asszisztens. *Három és fél deci vért és infusiót kap a zászlós.*

Különszobába fektetik, öten emelik át a hordágyról. Megszűnt a hasüregben uralkodó nagy nyomás, mélyen, nyugodtan horkol a beteg. Dani és Pista a pulzust nézik, Karcsi a fejrészt igazgatja. Kioktatják pontosan az ápolót, aki lábai mellé teszi a lámpát és átveszi a beteg őrizetét.

Lassan elcsendesedik a folyosó. A derengő hajnal hidege lopakodik csontjainkba, borzongunk, már nem vagyunk fáradtak, az álom kiszállt a szemekből. Visszamegyünk az előkészítőbe szótlanul, elgondolkozva cigarettázunk és figyeljük a falon imbolygó árnyakat.

Pesthy István

Közel másfélezer templomban szól a pécsi orgona

Pécs, november 10. *(A Pest tudósítójától.)* Egy kácsfalui asztaloslegény, *Angster* József 1855-ben nekivágott a világnak. Segédmesteri alapján az asztalosiparban dolgozott, bebarangolta az országot, majd a külországok felé fordította a szekér rúdját. 1856-ban már a csillogó császárvárosba került, ahol 5 évig tartózkodott. *Egyre jobban érdeklődött a hangszerek királya, az orgona iránt.* Beállt a híres *Titz* mester orgonaépítőműhelyébe és először a *Szent István* katedrális orgonájának az átépítésén dolgozott. Közben szakmunkákat olvasott és nyelveket tanult. Tökéletesen beszélt *németül* és *franciául,* amikor az egyházi zene fellegvárába, *Lipcsébe* vándorolt. *Köln, Drezda, Luzern* a magyar gyerek németországi útjának főbb állomásai. Sárgult naplójának valiomása szerint *Svájc* következett, majd 1862-ben *Páris.* Ekkor már tökéletes mestere az orgonaépítésnek. Szaktudása az egész világ akkor leghíresebb gyárának kapuját is megnyitja előtte és a párisi *Notre Dame,* a *Saint Denise* és a *Saint Sulpice* székesegyházak hatalmas orgonájának felépítésében már irányító szerepe van. A dicsőség tetőfokán határozta el, tudását a magyar hazában kellene kamatoztatnia. *Hazajött és 1867-ben, vagyis 75 évvel ezelőtt megkapta az első magyar rendelést.* A 24 változatú első orgonáért, amely két állé esztendeig készült, 3000 forintot kapott. Rövidesen megbízták a 45 változatú *kalocsai székesegyházi orgona épí ésével,* amely akkor az ország legnagyobb orgonája volt. 1877-ben készült el és

felszentelése után Liszt Ferenc játszott rajta,

aki melegen gratulált *Angsternek* s a jövőben is pártolta, ajánlotta. A rohamosan fejlődő gyár, amely két gyalupaddal kezdett, *ma már a harmadik generáció kezében van* és eddig *összesen 1275 orgonát és több mint 3000 harmóniumot épített.* A mostani termelés *évi 50—60 orgona* és a külföld csaknem minden országából kap megrendeléseket az üzem.

A 75 éves jubileumot országos fénnyel ülik meg

és az nemcsak az *Angster* Emilek, Oszkárok, Józsefek, de a magyar alkotó munkásság és világhírnév ünnepe is lesz, ezért a november 16—17-i kétnapos jubileumi ünnepet *nemcsak Pécs hivatalos városa vallja magáénak,* de az országos egyházi körök és miniszteriális körök is s azon *az egész ország nagynevű orgonistái megszólaltatják a pécsi Angster-orgonákat.* Ugyanakkor

orgonológiai kiállítást

is rendeznek *Pécsett* s a rendező *Cecilia Egyesület* díszközgyülés keretében áldoz az orgonaépítő magyar zseninek. Az ünnepségeken a fővárosi és vidéki sajtó képviselőin kívül *külföldi ujságirók is résztvesznek.*

— **Wass Albert:** *Mire a fák megnőnek.* Wass Albertre annakidején a *Farkasverem* című regénye figyeltette fel a kritikusokat és a közönséget. Azóta az erdélyi irodalom egyik kimagasló alakjává növekedett. Uj regényében a Bach-korszakbeli Erdély világába vezet, ahol lerombolt udvarházak körül, felújult otthonokban, amelyek fölött még ott nehezedik a tűzvészek és a kiomlott vér nehéz szaga, újra gyökeret ver a magyar élet az ellene szított nemzetiségek és az elnyomó kormányzat között. Az író nagysúlyú mondanivalókat tár fel, míg körülötte a mezőség őszi tájai ragyognak úgy, ahogy csak ott született ember láthatja meg. *Révai kiadás.*

Reményi-Schneller pénzügyminiszter ma ismerteti a kormánypártban az új hadmentességi adót

Politikai körökben nagy érdeklődéssel várják a Magyar Élet Pártja élénknek és mozgalmasnak ígérkező ma esti *értekezletét*. A MÉP *pénzügyi csoportja* — mint már jelentette a *Pest* — a képviselőház ülése után, este 6 órakor ülést tart, amelyen *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter *ismerteti a hadmenességi adóról szóló nagyjelentőségű törvényjavaslatát* és kimerítő tájékoztatást ad az új adó nem részleteiről. Mint ismeretes, a pénzügyminiszter már költségvetési expozéja során bejelentette a képviselőházban, hogy

a hadkötelezettségi adót azok fizetik majd, akik a rendes sorozáson nem váltak be katonai szolgálatra, a hadmentességi váltságot pedig mindenkinek meg kell fizetnie, aki nincs kint a harctéren.

A MÉP pénzügyi csoportjának ülése után *a pártértekezlet is letárgyalja a hadmentességi adóról szóló törvényjavaslatot.*

Nedics nem engedi Szerbiát belehajszolni a polgárháborúba

Belgrád, november 10. *(A Pest belgrádi tudósítójának jelentése.) Nedics* Milán szerb miniszterelnök, kormánya átalakítása után, hétfő este *rádióbeszédet intézett a szerb néphez.* Beszédében figyelmezette Szerbia polgárságát a mai súlyos időkre, majd a londoni menekült szerb kormány ellen használt igen kemény szavakat. Hangsúlyozta, hogy *London és Moszkva idézte elő a szerb polgárháborút, amely teljes kiirtással fenyegette a szerb népet.* A testvérharc már a belháború fellángolásával fenyegetett, amikor sikerült megfékezni.

A békét helyreállította és a szerb nép együttes erővel agyonsujtotta a kommunista sárkányt.

Nedics ezután hosszasan foglalkozott a londoni rádió nsztító híreivel, majd így folytatta:

— Nem szabad és ti nem is fogtok a menekült londoni szerb kormányra hallgatni, mert *azok a szerb nép sírásói.* A menekültek összetörték Szerbiát. Elég volt április 6-ából, a felgyujtott szerbiai városokból és falvakból. Nem lesz többé csacsaki, uzsicei és macsói borzalom. Mi nagyon drágán fizettük meg mostani nyugalmunkat és az országban uralkodó rendet, amelyet minden körülmények között meg fogunk őrizni.

Nedics beszéde további részében hadat üzent az idegen propagandának,

amely Londonból és Moszkvából igyekszik idegesíteni a szerb népet. A londoni rádió hazugságai közé tartozik, hogy Mihajlovics Drása csapatai 100.000 főből állanak és megütköztek Vranye közelében Nedics csapataival. A hazugságok szerint 25.000 foglyot ejtettek, amit *Nedics a legkategorikusabban megcáfolt*, majd így folytatta:

— London szerint Mihajlovics megteremtette a második európai frontot és forradalmasítani fogja a Balkánt. Ezzel a bejelentéssel az a céljuk, hogy *újabb polgárháborút szítsanak Szerbiában.* Nekik nem volt elég a kiontott szerb vérből, azt szeretnék, ha továbbra is korlátlanul folynék. A londoni rádió minden este közli, hogy

a londoni »jugoszláv kormány« bizonyos embereket halálra ítélt, mert ezek Szerbiában igyekeznek a szerb becsületet megmenteni.

Ezeket a halálos ítéleteket mi nem vesszük komolyan és *a legerélyesebben visszautasítjuk, hogy beavatkozzanak belső ügyeinkbe.* A londoni »jugoszláv kormány« temette el Jugoszláviát, ő volt előidézője mostani katasztrófánknak. Nekünk, szerbeknek semmi közünk ahhoz, hogy hol lesz és mikor a második front, *itt azonban nem lesz, mert a szerb népet nem fogják mégegyszer becsapni a háborús uszítók,* legyenek azok Londonba menekült tulpnyalók, vagy az erdőkben bujdosó Mihajlovicsok. Eljön annak az ideje, amikor *leszámolunk a Londonban dolgozó szerbekkel is.* Ők csak továbbra is bélyegezzenek meg hűséges szerb alattvalókat, akik szeretik hazájukat.

Nedics azzal fejezte be beszédét, hogy

a legnagyobb szigorúsággal el fog fojtani minden olyan mozgalmat, amely a mai rend megbuktatására irányul,

mert Szerbiának érdeke a rend és nyugalom. Arra kéri a lakosságot, hogy a partizánoknak ne üljön fel és ahol tudomást szereznek róluk, ott azonnal értesítsék a hatóságokat, hogy együttes erővel a még felkutatható csetnikeket is ártalmatlanokká tegyék.

Ma megkezdte a Ház a költségvetés tárgyalását

A képviselőház szombati ülésén — mint ismeretes — beterjesztették a jövő évi állami költségvetésről szóló bizottsági jelentést. Az általános érdeklődéssel várt költségvetési vita *ma kezdődött meg a képviselőházban a belügyi tárca büdzséjének tárgyalásával.*

Hunyadi-Buzás Endre előadó ismerteti az ülés elején a tárca költségvetését, amelyhez az egyes pártok részéről a következő vezérszónokok iratkoztak fel: Magyar Élet Pártja: *Kossuth* Pál. *Paál* Árpád. *Ferenczy* Tibor. *Donáth* György és *Mátéffy* Viktor: Magyar Megújulás Nemzeti Szocialista Pártszövetség: *Baky* László: Nyilaskeresztes párt: *Maróthy* Károly: Szociáldemokrata párt: *Peyer* Károly. Több szónok iratkozott még fel értesülésünk szerint a költségvetés mellett és ellen.

A képviselőház

már ma nyolcórás ülésen tárgyalja a költségvetést.

A mai vita végén *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter *részletesen válaszol a felszólalásokra.*

A képviselőház plénuma *holnap a kultusztárca költségvetését tárgyalja.* Holnap interpellációs nap lesz és — értesülésünk szerint — *több mint harminc interpellációra vár elmondásra.* Az ülés végén, délután 6 órakor ferneg majd át az interpellációkra, de *a házszabályok értelmében az ülés nem húzódhatik túl az éjfélen,* mert akkor már új nap kezdődik és csak szerdán lehet interpellálni. A szóbeli interpellációk előterjesztését megelőzően *számos régebbi interpellációra adott írásbeli miniszteri választ ismertetnek majd.*

A honvédelmi miniszter pénteken tájékoztatja harctéri útjáról a felsőház véderőbizottságát

A felsőház véderőbizottsága november 13-án, pénteken délelőtt 10 órakor ülést tart. Nagybaczoni *Nagy* Vilmos honvédelmi miniszer az ülésen *beszámol a fronton tett látogatásáról és részletes tájékoztást ad a bizottság tagjainak harctéri útja során szerzett tapasztalatairól.*

Az egyetemesen kötelező orvosi nyugdíjbiztosítás ügyét tárgyalta az Orvosi Kamara

A *Budapesti Orvosi Kamara* vasárnap tartotta rendes közgyűlését, amelyen *Bakay* Lajos, a *Tudományegyetem* rektora és a *Kamara* elnöke megnyitóbeszédében megemlékezett a harctéri szolgálatot teljesítő kamarai tagokról. A *hősöknél hősebbek* azok, akik fegyvertelenül tudnak elesni a hazáért, akik, amikor a magyar életet mentik, a magukét adják oda érte — mondotta *Bakay* Lajos. Dr. *Antal* Lajos, a kamara alelnöke ismertette ezután azokat a terveket, amelyeket a harctéri szolgálatot teljesítő budapesti *orvosok és hozzátartozóik itthoni érdekeinek védelmére,* illetve anyagi megsegítésére a Kamara választmánya és elnöksége közgyűlés elé terjeszt. Javasolta, hogy a Kamara e célra szükség esetén *egész megtakarított vagyonát* és évi költségvetése keretében 50.000 pengőt bocsásson rendelkezésre.

Hudervernig Dezső ellenőr javaslatára a közgyűlés elhatározta, hogy a hadiszolgálatot teljesítő orvosok tagdíjának törlése érdekében a Kamara eljárt. *Gyertyámosy* János főtitkár évi jelentésében rámutatott az orvosi magángyakorlat súlyos válságára. Helytelenítette, hogy tehetősebb társadalmi osztályok is a betegbiztosítás keretében igyekeznek olcsó orvosi munkához jutni.

Beszámolt a főtitkár az *egyetemesen kötelező orvosi nyugdíjbiztosítás* ügyéről is, amelynek törvény útján való megvalósítása érdekében a kamara felterjesztéssel fordult a belügyminiszterhez. Dr. *Bochkor* Ádám pénztáros jelentése után a közgyűlés dr. *Nyáry* Miklós előterjesztésére kimondotta, hogy a tervezett kamarai nyugdíjintézetben az orvosnők hátrahagyottai a férfiak hozzátartozóival egyforma jogokat élvezzenek.

Öngyilkos lett egy mérnök felesége

Hajdu Elemér mérnök 37 éves felesége a keddre forduló éjszakán a *Fery Oszkár*-út 57. számú házban lévő lakásán a konyhában kinyitotta a gázcsapot. *Hozzátartozói holtan találták rá.* Valószínűleg idegösszeroppanásában követte el tettét. Búcsúlevelet nem hagyott hátra. A rendőri bizottsággal a helyszínre érkező orvos megállapította, hogy a halál még késő este bekövetkezhetett.

— **Ötféle mérget vett be egy munkásfelesége.** A *Hungária*-körút 211. számú házban lévő lakásán hétfőn éjjel öt féle mérgett vett be *Pálinkás* Lászlóné egy gyári szakmunkás 22 éves felesége. A mentők őt is a Rókusba vitték.

— **November 16-án kezdődnek a rongygyüjtési napok.** Textiliparunk egyik legfontosabb belföldi nyersanyagának tervszerű összegyüjtését, a *rongygyüjtést* határozta el az iparügyi minisztérium által megbízott Textilhulladék Beszerző Részvénytársaság. *A rongygyüjtési napok november 16-án kezdődnek a levente segítségével,* akik házról házra járva veszik meg a háztartásokban található rongyokat.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1939. április 16 — április 30.

megvizsi

Angster József

orgonaépítő

A 1870-es években megkísérelte mesterének a francia Cavaillénak* művészi elveit hazánkban meghonosítani, mint a pécsi zsidótemplom orgonája ékesen bizonyít, de az általános német áramlat ezt hamar elnyomta.

Geyer József: A művészi orgona. Bpest. 1917. 9. l.

* Aristide Cavaillé-Coll (1811–1899)

Mélyen tisztelt

A Műemlékek Orsz
előadássorozat iránt eddig is tan
van szerencsém arra kérni a mélyc
a legközelebbi előadásunkra vonat
tést nb. lapjának febr. 2.... szám
utettel, díjtalanul közölni mél

Egyuttal szerenc
beszámoló ismertetést, ugya
előadást követő

Angster József

1867-ben alapította a pécsi híres orgonagyárat. Meghalt 1918. Ezredik orgonája a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. 74 készült a pécsi, kalocsai, győri, kassai és egri székesegyházak, a budapesti Szent István bazilika

fordít

— **Pécsi teológiai tanár Szent Imre előadása Dombóváron.** A dombóvári kir. kat. reálgimnázium Dombóvár társadalma bevonásával szerdán az intézet tágas tornatermében magas színvonalon álló Szent Imre ünnepélyt rendezett nagyszámú szülő, tanügybarát és a község előkelőségeinek részvételével. Az ünnepség előtt Magyar Béla pápai kamarás, plébános megszentelte azt a Szent Imre szobrot, amelyet az intézet kápolnájának Vér Vencel, reálgimn. igazgató adományozott, majd szentmisét mondott, melynek folyamán az intézeti énekkar Tóth Pál dr. tanár vezetésével szép egyházi énekeket adott elő. A művészi orgonakiséretről Marton Kálmán, kántortanító gondoskodott, Lágler Olga, zárdai zenetanárnő pedig Szt. Imre szólót adott elő. Ezután vette kezdetét az ünnepély a Himnusz eléneklésével. Majd ügyesen szavalta el Pető Antal VI. o. tanuló Dezsényi Antal „Könyörögj érettünk" című költeményét. Kiváló hatást váltott ki Lagler Olga szépen csengő hangja egy Ave Maria eléneklésével. Az ünnepély fénypontja volt Vértesi Frigyes dr. pécsi teológiai tanár kitűnő ünnepi beszéde. Szép színekkel rajzolta meg Szent Imre herceg egyéniségét, mint a középkori keresztény lovag mintaképét. Végül a szülőkhöz fordult és kérte őket, hogy az ifjúságot jellemszilárdságra, lelki tisztaságra neveljék, mert ez képezi a boldogabb magyar jövő zálogát. A legkényesebb művészi igényeket elégítette ki Beethoven quartettje, amelyet első hegedűn Marczell Györgyné, második hegedűn Marczell György, csellón Lehmann György és zongorán Marton Kálmán mutatták be. A sikerült ünnepélyt a Szózat eléneklése fejezte be.

— **A bácskai asztaltársaság** a szokásos havi összejövetelét november 8-án, szombaton este 8 órakor tartja a Nádor szálló kéktermében. Kérik a tagokat, hogy családtagjaikkal együtt, minél nagyobb számban jelenjenek meg.

— **Halálozás.** A vármegye egy közismert, közszeretetben álló népszerű úri családját döntötte gyászba a kérlelhetetlen halál. Margitay Jenő nyug. m. kir. honvédalezredes 56 éves korában meghalt Budapesten. A férfikora teljében elhúnyt kiváló katona a mohácsi Margitay családnak a tagja. Édesapja volt a boldogemlékű Margitay Péter, a korábban beszünt Mohács és Vidéke hetilapnak volt kiadótulajdonosa és szerkesztője, testvéröccse Margitay Lajos dr. Mohács város népszerű polgármestere. A haláleset őszinte, mély részvétet keltett nemcsak Mohácson, hanem az egész vármegyében, ahol az elhúnyt honvédalezredest sokan ismerték. Temetése ma délután 2 órakor volt Budapesten nagy részvét mellett. Az elhunytat édesanyja özv. Margitay Péterné, testvérei: Valér, Béla, Jolán: férjezett Szlamay Béláné és Lajos, valamint a széleskörű rokonság gyászolja.

Súlyos csapás érte Geng Jánost és nejét, szül. Bauer Erzsébetet, leányuk Mariska, november 5-én, 22 éves korában meghalt Pécsett. Temetése november 7-én, délután fél 4 órakor lesz a központi temető ravatalozó csarnokából. Gyászmise november 8-án, reggel fél 8 órakor lesz az Ágoston téri plébánia templomban. Halálát szülei, István és Ferenc testvérei, továbbá vőlegénye, ifj. Ruppert István gyászolják.

A repülő hotel

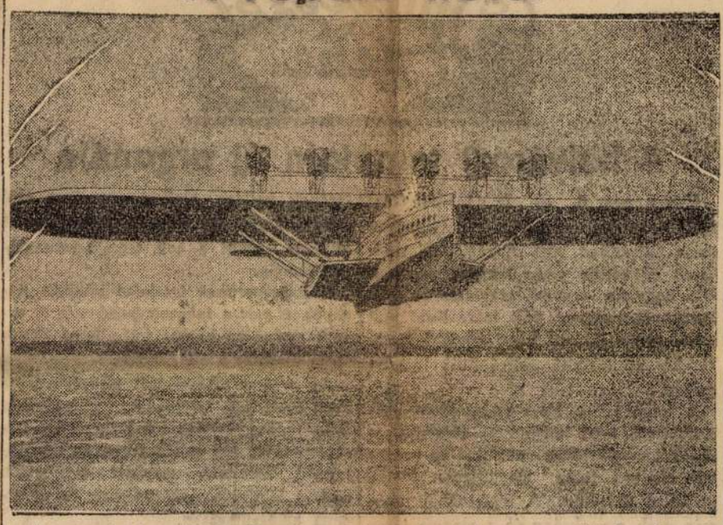

A „repülő hotel" a Dornier-művek Do. X. jelzésű óriásrepülőgépe, amely százhetven utast szállít, a közeli napokban az Óceán átrepülésére indul. A Bodeni tó felett mostanában végzett próbarepülések alatt az óriási repülőgép teljes megterhelésssel tökéletesen stabilnak és abszolut üzembiztosnak mutatkozott olyannyira, hogy minden szakértői vélemény szerint az Óceán feletti út teljesen zavartalan abszolválása várható. A légi monstrumot tizenkét darab, egyenkint 500 lóerős motor hajtja. Felső képünk egy próbarepülést mutat be a Bodeni tó felett, míg alsó képünkön a repülő hotel navigációs szobája látható.

Altenrheinből jelentik: Az időjárás annyira javult, hogy a Do. X. óriásrepülőgép ma délelőtt startolt Amszterdamba. Christiansen kapitány elhatározta, hogy minden körülmények között útnak indul, miután a meteorológiai intézet jelentése szerint az időjárás előreláthatólag rosszabbodni fog, a Bodeni tóra sűrű köd fog ereszkedni, ami a felszállást rendkívül megnehezítené. Az óriásrepülőgép Amszterdamból Lisszabonba és onnan az Azori szigetek érintésével Newyorkba repül.

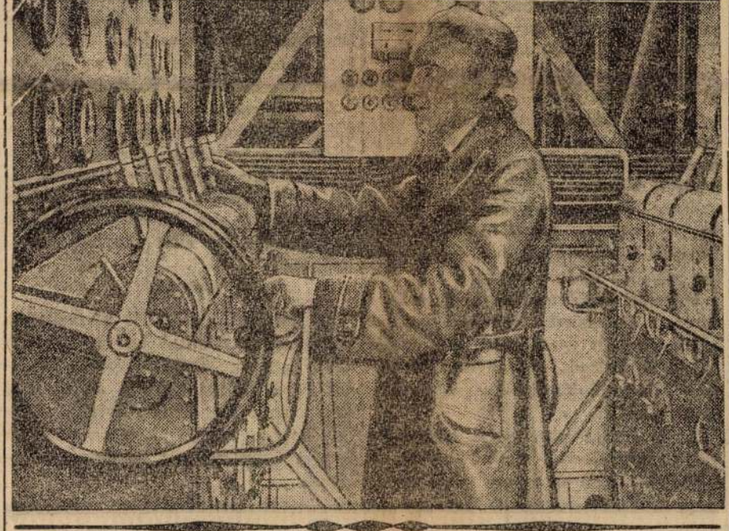

— **Mentsük meg az idegenben élő magyarság gyermekeit!** Ezzel a jelmondattal indított mozgalmat ezelőtt néhány hónappal a Magyar Nemzeti Szövetség, hogy az idehaza nélkülözhető ima- és ábécéskönyveket, illetve szépirodalmi munkákat juttassuk el a külföldön élő magyar gyermekek, illetve külföldi magyar könyvtárak számára. A felhívásnak a megértő és áldozatos lelkek részéről napról-napra élénkebb visszhangja támad — úgy, hogy ezúttal is több értékes adományról számolhatunk be. Az újabb adakozók a következők: Lutz Miklós dr. törvényszéki bíró 61 drb., Jancsek János ny. DGT. tisztviselő 10 drb. szépirodalmi munkával, illetve özv. dr. Kasza Józseíné, jogakadémiai tanár özvegye 31 drb. és Dreiacker Antal ny. kántortanító (másodízben) 5 drb. tankönyvvel. A Magyar Nemzeti Szövetség Pécs-Baranyai Köre hálás köszönetét fejezi ki a nemeslelkű adakozóknak és kéri példájuknak a hazafias társadalom minden rétege részéről való követését.

— **Szent Imre ünnepély Pécsváradon.** Szent Imre napját megelőző este templomi ájtatosság. Az ájtatosság szentbeszéddel kezdődött, melyet Kirschanek Ödön, esp. plébános mondott. Szent Imre napján ünnepi szentmise volt. A hívek nagy számmal járultak a szentségekhez. Az ünnepi szentmise után a tantestület iskolai ünnepélyt rendezett, melyen az ünnepi beszédet Uhl Antal, segédlelkész tartotta.

Előkárász 1·40 P a Halcsarnokban

— **Anyakönyvi hírek.** Az anyakönyvi hivatalban a mai napon a következő haláleseteket jelentették be: özv. Herczog Imréné sz. Lacsán Anna rk. 54 éves, Andrásovics György rk. 73 éves napsz., Borjádi Ráchel ref. 4 hónpos Decs, Schlézinger Jakabné sz. Schwarcz Sarolta izr. 79 éves, özv. Matesz Otmárné sz. Schlauch Anna rk. 77 éves, Kretz Istvánné sz. Holecker Róza rk. 30 éves, Farkas György rk. 64 éves kőműves. Bugyáklics Ádám rk. 81 éves.

Törpeharcsa a Halcsarnokban. Tel.: 6—52.

— **A pécsi mérnökök összejövetele.** A Magyar Mérnök és Építész Egylet pécsi osztálya f. hó 8-án, szombaton este 8 órakor a Nádor szálló különtermében tartja rendes havi összejövetelét.

— **Mélyen** leszállított káptalani borokról árjegyzék a hirdetések között.

— **A Tulipán asztaltársaság** november havi összejövetelét november 8-án, szombaton a Pannónia pince külön termében tartja.

— **Miért nem árulják darabonként a nikotinmentes cigarettát?** (Panaszos levél). Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Velem együtt bizonyára igen sok trafikvásárlóban keltett megütközést a magyar dohányjövedéknek az az érthetetlen eljárása, amelyet a nikotinmentes cigaretták forgalombahozatalával kapcsolatban léptetett életbe. Röviden arról van szó, hogy a nikotex gyártmányok darabonkénti árusítása szigorúan tilos és a vásárló, aki nikotinmentes cigarettát akar szívni, arra van kényszeritve, hogy egy húszas csomagolású Memphist, vagy Mirjámot vegyen. Amikor ezért a tőzsdésnek tettem enyhe szemrehányást, az a maga igazolására megmutatta a dohányjövedék rendeletét, amely hangsúlyozottan megtiltja a nikotex cigaretták tetszésszerinti árusitását. Természetes, hogy ezek után, válaszul a dohányjövedéknek, elálltam a nikotex cigaretták vásárlásától. Igy nem kell bosszankodnom, olcsóbban is jutok a trafikomhoz, az a kis nikotin többlet pedig, ha eddig nem ártott, ezután sem fog ártani. Egy azonban biztos, hogy sem nekem, sem másoknak nem a dohányjövedék fogja diktátorként előírni, hogy hány darab cigarettát vásároljak. Mi a magunk részéről ezt a kérdést lezártuk, a nikotex pedig boldogitsa azokat, akiknek módjában áll, hogy minden alkalommal 20 darab cigarettát vehetnek. Teljes tisztelettel: Egy ellennikotexista.

§ **Felmentették a zsebtolvajlással vádolt Singer Bélát.** Ez év szeptember 20-án, egy szombat délelőtti napon a Majláth téren nagy csődületet okozott, hogy egy pécsi bádogosmester, Singer Béla zsebtolvajlást követett el. A károsult asszony Szabó Sándorné pécsváradi asszony volt, akinek előadása szerint Singer Béla 7 pengőt lopott ki köténye zsebéből. Singer Bélát a rendőrség őrizetbe vette, mivel évekkel ezelőtt középpontjában állott egy olyan büntetőpernek, amelynek vádlottjai a betörések egész sorozatát követték el. Singert akkor hosszabb szabadságvesztésre is ítélték. A zsebtolvajlás ügyében most tartott főtárgyalást a pécsi törvényzék Vas egyes bírája. Singer Béla tagadta a bünösségét, sőt a károsult asszony is olyan vallomást tett, hogy a pénzt elvesztette és nem Singer Béla lopta el. Ilyen körülmények között a bíró felmentette Singer Bélát a vád és következményei alól. A kir. ügyész fellebbezett.

Vágott ponty és harcsa a HALCSARNOKBAN. Tel. 6-52.

SZÍNHÁZ

A SZÍNHÁZI IRODA HIREI:

* **Első tavasz — Viola Margit és Szücs László felléptével.** Viharos tapsok kisérik minden este az évad ragyogó operettslágerét, az Első tavaszt, a színház gyönyörü kiállitású ujdonságát. Viola Margit, a máris kedvencként ünnepelt primadonna Szücs Lászlóval, a magaskulturájú énekművésszel a lelke ennek a kivételes értékü együttesnek, amely Feleky Klári, Darvas Margit, Egry Berta, Bihary Nándor, Nagy Gábor, Vitéz Bánky Róbert, Szemethy Endrével a főszerepekben a vidék legjobb együttese.

* **20 fillértől 150 fillérig terjedő helyárakkal** kerül színre szombaton délután fél 5 órakor népszerü előadás keretében Emőd Tamás és Török Rezső vigjátéka, a Két lány az utcán.

* **Vasárnap három előadás,** Vasárnap délután 3 órakor Viola Margit felléptével Viktória operettujdonság kerül szinre délutáni helyárakkal. Délután 6 órakor — olcsó helyárakkal — 20 fillértől 150 fillérig — Barry Conners gyönyörü, kacagtató vigjátéka, A Fruska kerül szinre. — Este 9 órakor pedig Viola Margit, Szücs László, Bihary Nándor felléptével az Első tavasz operettujdonság.

* **Podrecca Teatro dei Piccoli vendégjátéka Pécsett.** Európai hirü attrakcióval szolgál a pécsi Nemzeti Színház közönségének. Nagy európai körutján 14 napos pesti vendégszereplése után Pécsre jön Podrecca dr. világhirü bábszinháza, az igazi, eredeti Teatro dei Piccoli. Mi az, ami ezt a szinházat világhirüvé tette? A legérdekesebb, legváltozatosabb művészi teljesitmények: operák, operettek, cirkusz, varieté, hangversenyjelenetek, amelyeket 500 majdnem életnagyságú bábu, 20 tagu élő olasz opera és operettársulat, 20 főből álló technikai személyzet produkál. A Teatro dei Piccoli külföldi turnéja Mussolini protektorátusa alatt folyik. Bernhard Shaw, Reinhardt és a legnagyobb színházi kapacitások a legnagyobb elragadtatással irtak Podrecco dr. színházáról. A Teatro dei Piccoli vendégjátéka hétfőn este kezdődik.

* **Mécs László irodalmi estje.** A színházi élet kimagasló eseménye Mécs László, a négy magyar határok között országszerte ismert és ünnepelt papköltő csütörtök esti irodalmi estje. Mécs László bárha elszakitott országrészen végzi hivatását, de szive-lelke itt él, itt dobog közöttünk, nemes költészetének gyöngyszemeiben. Az irodalmi est műsorán, az illusztris költőn kivül résztvesznek a pécsi Nemzeti Színház művészei is. — Jegyek előreválthatók a színház pénztáránál.

Színházi hetirősor:

Péntek: Első tavasz.

Szombaton, délután fél 5 órakor olcsó helyárakkal: Két lány az utcán.

Szombat este: Első tavasz.

Vasárnap délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal: Viktória.

Vasárnap délután 6 órakor: olcsó helyárakkal: Fruska.

Vasárnap este 9 órakor: Első tavasz.

Hétfő: Teatro dei Piccoli vendégjátéka.

Kedd: Teatro dei piccoli vendégjátéka.

Kedd délután 3 órakor: Teatro dei Piccoli vendégjátéka.

Szerda: Teatro dei Piccoli vendégjátéka.

Csütörtök: Mécs László irodalmi est.

Művészet Lehe:

A belvárosi templom új orgonája

Pécs, nov. 6. — A pécs-belvárosi plébániatemplom orgonája ezideig nagyon rossz állapotban volt. A régi ósdi szerkezet évtizedek során annyira megromlott, hogy az orgona majdnem teljesen használhatetlenné vált már. Nem volt méltó ez az állapot Pécsi egyik legértékesebb müemlékké nyilvánított templomához.

A folyó évben Pécs város törvényhatóságának, mint kegyurnak áldozatkészségéből megtörténhetett végre az orgona hön óhajtott teljes megujitása, illetve gyökeres átépitése. A régi müből jóformán csak a szekrény és a sipanyag egy része maradt meg, ezutóbbi is azonban csak jelentékeny átalakitással. A szerkezet egészen új, a legmodernebb tipusu lett.

A legújabb modellü, hatalmas játszóasztal három billentyüsoros. Ez a legkevesebb, ami egy művészi előadásokra is hivatott orgonánál szükséges. (Az új szegedi orgona például öt billentyüsoros.) Harmincöt önállóváltozata van a szinte egészen újnak mondható orgonának. A változatok egy része redőnyszerkezet mögött van, ami nagyszerü hanghatások előidézését teszi lehetővé. Egész serege a legkülönbözőbb, igen ötletesen alkalmazott kapcsoló és kiválasztó készülékeknek áll rendelkezésre a legváltozatosabb hangösszetételek megvalósitására. Különösen hatásosok az új orgonákban nélkülözhetetlen nyelv-változatok megkapó hangszerutánzó jellegükkel. Itt érthető el a legnagyobb hatás a redőnyszerkezetek alkalmazásával. A pedál hatalmasan zengő sipkolosszusai imponáló basszust adnak.

Tiszta, fényes, erős kellemes hangú az új orgona, amely természetesen Pécsnek legmodernebb, sőt tulajdonképpen egyetlen modern orgonája. Nemcsak a belvárosi templom, hanem egész Pécs városa méltán büszke lehet erre a müre, amely országos vonatkozásban is az elsők közé tartozik. Az Angster-gyár ismét bebizonyitotta kiválóságát ezzel a munkájával.

Az új orgona szerelésével, hangolásával és intonálásával most készültek el. Felemelő hatású az orgona teljes együttesének hallása, amikor egyszerre szól mind a harmincöt változat. A templomot teljesen betölti a sok csengő változatnak hangja.

A nagyszerünek igérkező jubiláris ünnepeken már a teljesen befejezett új orgona gyönyörü hangja fogja Isten dicsőségét hirdetni a pécsieknek.

Az orgona elkészitését elsősorban is Pécs szab. kir. városnak, a plébánia templom kegyurának áldozatkészsége tette lehetővé, aki méltányolva az egyházközség kérelmét, mindent elkövetett, hogy a jubileumi ünnepségekre az új orgona elkészülhessen.

A város áldozatkészségén kivül azonban nagyban hozzájárult az orgona megvalósitásához az Angster-gyár áldozatkészsége is. Ugyanis Angster Emil és Angster Oszkár a gyár jelenlegi tulajdonosai, akik a belvárosi plébániának régi hivei, családi házuk s gyáruk is a plébánia területén van, oly módon akarták kifejezésre juttatni plébániájuk iránti ragaszkodásukat s szeretetüket, hogy az új orgonát minden haszon felszámitása nélkül teljesen önköltségi áron készitették el.

Az orgona felavatására Budapestről leérkezett Geyer József európai hirü organologus, akinek tervei szerint készült a belvárosi templom új orgonája is.

Az új orgona bemutatása egyházzenei hangverseny keretében lesz, amelyre jegyek előre válthatók Köves Gusztáv fűszerkereskedésében, Széchenyi tér 14.

Az egyházzenei hangverseny november 8-án, szombaton este pontosan 7 órakor kezdődik a belvárosi templomban. Tekintettel arra, hogy a hangversenyt a rádió is közvetíti a rendezőség kéri a résztvevőket, hogy helyeiket legkésőbb 10 perccel 7 óra előtt elfoglalni sziveskedjenek.

)-(**Bezárul a vigadói képkiállitás.** Pénteken este zárul be a legjobb nevü magyar festőművészek vigadói képkiállitása. Azok, akik még nem látták a müzeális értékü tárlatot, holnap még okvetlen nézzék meg a nagy magyar mesterek alkotásait.

Rádió

Péntek, november 7.

BUDAPEST. 9.15: A m. kir. 2. honvédgyalogezred zenekarának hangversenye. 9.30: Hirek. 9.45: A hangverseny folytatása. 11.10: Vizállásjelentés. 12.00: Déli harangszó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés. 12.05: Schrammel-kvartett. 12.25: Hirek. 12.35: A hangverseny folytatása. 1.00: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 2.30: Hirek, élelmiszerárak. 3.00: Piaci árak, árfolyamhirek. 4.00: Baloghné Hajós Terézia állatmesési. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés, hirek. 5.00: Tót-magyar nyelvoktatás. (Ernyey József dr.) 5.30: Szalonzenekari hangverseny. 6.30: A gyermeki hang élete. Tóvölgyi Elemér dr. egyetemi magántanár előadása. 6.50: Gyorsiró tanfolyam. 7.25: A m. kir. Operaház előadásának ismertetése és az előadás szinlapjának felolvasása. 7.30: A m. kir. Operaház előadásának közvetitése Bánk bán. Dalmü 3 felvonásban. Utána: Időjelzés, időjárásjelentés, hirek. Majd: Bura Károly és cigányzenekarának hangversenye.

BÉCS. 11.00—12.00—13.10: Gramofon. 15.20: Silving-zenekar. 17.00: Munkásnőkről szóló versek. 17.30: Chopin élete és zenéje. 21.00: Cassado csellómüvész játéka. Utána Geiger-zenekar.

BRESLAU és GLEIWITZ. 19.00: Uj hangosfilmekből. Utána Ziehrer-zene.

BUKAREST. 17.30: Zenekar. 19.00: Gramofon. 20.00: Verdi: Traviata operája.

KASSA. 11.30: Gramofon. 12.30: Déli zene. 17.10: Szólisták versenye. 19.15: Prága. 21.5: Brno.

MILANÓ, TORINO és GENOVA. 17: Szórakoztató zene. 19.30: Könnyü zene. 20.30: Tánczene. 21.00: Operett.

PRÁGA. 16.30: Pozsony. 17.30: Gyerekkuckó. 17.40: Cseh lecke. 18.20: Német előadás. 19.20—21.15: Gogoly: A revizor, vigjáték. 21.15: Brno.

RÓMA. 17.00: Hangverseny. 20.30: Tánczene. 12.05: Mascagni: Silvane k... felvonásos tengerészdráma. Utána M... cagni: Részletek az Iriszből.

Szombat, november 8.

BUDAPEST. 9.15: A Fejes-szalonzenekar hangversenye. 1. Mendelssohn: Hebridák — nyitány. 2. Gounod: Valse Ariette — keringő a Rómeó és Júliá-ból. 3. Urbach: Mozart birodalmában — egyveleg. 4. Joshitomo: Japán szvit. 5. Rachmaninoff: b-moll szerenád. Csellón előadja: Krempl Ferenc. 6. Rudy Wiedoeft: Valse vanity. Saxophon-szóló, előadja: Duschenes Ali, zongorán kisér: Spiró László. 7. Recce: Legende d'amour. 8. De Micheli: II. szvit. 9.30 Hirek. 9.45: A hangverseny folytatása. 11.10: Vizállásjelentés. 12.00: Déli harangszó az egyetemi templomból, időjárásjelentés. 12.05: A m. kir. 1. honvéd gyalogezred zenekarának hangversenye. 12.25: Hirek. 12.35: A hangverseny folytatása. 1.00: Időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 2.30: Hirek, élelmiszerárak. 3.00: Piaci árak, árfolyamhirek. 4.00: A Magyar Cserkészszövetség előadása: Báthory József dr. piarista tanár, cserkészparancsnok: Az első cserkésztörvény. 4.45: Időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés, hirek. 5.00: Miért járassuk leányainkat háztartási iskolába? Kollmann Dezsőné előadása. 5.30: Másfélóra könnyü zene. (Zenekari hangverseny). 8.20: Ügetőversenyeredmények. 8.25: Séta Európán át. Összeállitotta Kardos István és k. Hajász Gyula. Rendező Csanády György. Utána: Bura Sándor és cigányzenekarának hangversenye. Közben kb. 10.20: Időjelzés, időjárásjelentés, hirek. 11.00: Gramofonhangverseny. 1.00: Verdi: Traviata — nyitány. (New-Yorki filharmónikus zenekar, vez. Toscanini: 2. Proschi: Ária és variációk. (Galli Curci). 3. Bellini: A puritánok — ária. (Leuri Volpi.) 4. Schertzinger: Dream lóver. (McDonald). 5. Nelson-Ettinger: Csak te! (Marek Weber zenekara). 6. Gross-Marcali-Varga: Halló, halló, itt rádió. (Szedő Miklós-jazz.) 7. Benatzky-Szenes: Imádom. (Szedő-jazz). 8. Eisemann-Tellér: Paplak. (Sárossy Mihály-jazz). 9. Szántó-Kalmár: Ez az éjszaka tanunk. (Szedőjazz). 10. Gross-Marcali: Zsiga nevess. (Szedő-jazz). 11. Harmath-Petersburki: Oh Donna Clara. (Szedő-jazz). 12. Garay: Andaluzia. (Szedő-jazz).

BERLIN. 19.30: Königsberg. 21.10: Dümov Szappanbuborékok hangjáték. 22.30: Jótékonysági bál.

BRESLAU és GLEIWITZ. 19.35: Meglepetési műsorszám. 20.00: Königsberg. 21.10: Berlin.

BRIT NEMZETI MÜSOR. 18.15: Franck: Cézár müve két zongorán.

BUKAREST. 19.00: Gramofon. 20.00: Román zene. 20.45: Zamora énekesnő dalestje. 21.15: Rádiózenekar.

LEIPZIG 19.30: Gramofon. 20.00: Strauss: Ezeregyéj, operett. Utána 0.30-ig tánczene.

MILANÓ, TORINO. 19.00: Könnyü zene. 20.30: Tánczene. 21.00: Puccini: Turandot, opera.

MÜNCHEN, NÜRNGERG. 19.30: Dalok. 21.00: Operett dalok.

PÁRIS-EIFFEL. 20.20: Shakespeare rádióra alkalmazott apró darabjai.

PÁRIS RÁDIO-PÁRIS. 21.45: Hangverseny.

PRÁGA. 18.20: Német felolvasások. 22.25—24.00: Mor. Ostrava.

RÓMA, NÁPOLY. 17.00: Ének és zenekari verseny. 20.32: Tánczene. 21.05: Szórakoztató zene.

STOCKHOLM, MOTALA. 18.00: Gramofon. 19.30: Szinielőadás. 21.40: Tánczene.

STUTTGART. 19.00: Spanyol lecke. 19.30: Kamarazene. 20.15: Dumov hangjáték. 21.30: Tarka zenésóra.

VARSÓ. 19.25: Gramofon. 20.30: Neumann lantművész játéka. 21.35: Könnyü zene. 22.15: Gramofon.

A MÁRIA-RADNAI TEMPLOM ÉS KOLOSTOR.

hősies védekezését Camaron nevű tanyán; franciából fordította Haraszti Gyula, ára 10 kr. *Shakespeare élete és művei*, irta Bodenstedt Frigyes, németből fordította W. L., ára 20 kr. *Colomba*, beszély, irta Merimée Prosper, a legvonzóbb franczia elbeszélők egyike, ki e nagyobb elbeszélésében a korzikai életet festi; franciából fordította Szenvey József, ára 30 kr. *Berzsenyi Dániel versei*, hatodik kiadás. A 268 oldalra menő kötet ára csak 40 kr. *Csalódások*, Kisfaludy Károly vígjátéka; második kiadás, ára 20 kr. *Az ördög naplója*, a magyar színpadok egyik kedvelt vígjátéka, irták Arago és Vermond, franciából fordította Egressy Béni, ára 20 kr. *Sand György*, a híres franczia regényírónő jellemzése D'Hausonville-től, franciából fordította P. G., ára 20 kr. *Kegyencz*, gr. Teleki Lászlónak nagy drámai erővel írt tragédiája, ára 40 krajczár. Az «Olcsó Könyvtár» egyes sorozatai megrendelhetők minden hazai könyvkereskedés útján; a hol könyvkereskedés nincs, levelező-lapon a Franklin-Társulatnak czímezve. Egy-egy sorozat ára bérmentes küldéssel 2 frt.

Verne Gyula összes munkáinak egyedül jogosított képes magyar kiadásából a Franklin-társulat a 21—23-ik füzeteket küldi szét. A 21-ik füzetben bevégződik az «*Utazás a hold körül*», s a 22 ik füzetben megkezdődik Verne másik érdekfeszítő munkája: «*A Jangada*» (nyolczszáz mérföld az Amazonon) eleje. Verne ebben a világ legnagyobb folyamvidékét ismerteti s az Amazon mellékén az ősvilágot tárja föl, változatos kalandok érdekfeszítő hatása mellett. A számos kép az eredeti franczia kiadásból való. Az új olcsó kiadásnak minden füzete 20 kr. Előfizethetni 5 füzetre 1 frtjával bármely könyvkereskedésben, vagy pedig a Franklin-Társulatnál.

Az Athenaeum Olvasótárában két kötetes eredeti regény jelent meg *Abonyi* Árpádtól, kitől a napokban a nemzeti színházban a «Zách család» történet dráma került színre. Regénye társadalmi tárgyú: «*A második férj*» czimen, és sok jó tulajdonságot egyesít, melyek olvasásra ajánlják a fiatal szerző e nagyobb munkáját. A két kötet ára, zöld vászon kötésben, 1 frt. — Ugyane vállalatban jelent meg: «*Kisebb történetek*», irta Gaál Mózes. Tizenhárom elbeszélés, rajz van a kötetben, változatos tárgyúak, formásan kidolgozva. Ára 50 kr.

Bonda Miklós, regény, irta *Virág* Gyula, kiadta Budapesten a Pátria nyomda. Fiatal író első önálló műve, mely a polgári származásu Bonda Miklósnak egy grófkisasszony iránti szerelmét és küzdelmét írja le. Ára 45 kr.

Korrajzok. Dr. Kőrösi László ily czímű vállalatából megjelent a 18—19. kötet. A kettős kötet a kolozsvári nemzeti szinház művészével, E. *Kovács* Gyulával foglalkozik. Az életrajz 60 krajczárért bármely könyvesbolt utján megszerezhető.

A magyarországi ág. ev. egyház 1891—94-iki zsinatának története, irta *Thébusz* János, ki maga is tevékeny részt vett a zsinat új korszakot alkotó munkálataiban. Nagy fáradsággal összeállitott könyve hű tükre a zsinatnak s ezért történeti szempontból is érdekes, mert a késő utókor előtt is minden részletére nézve hiven fogja tolmácsolni a törekvéseket, a melyek a lefolyt zsinatot vezették s azt a hazafias törekvést, a mely a hosszu tanácskozásoknak legfőbb rugója. Bevezetőleg tájékoztatást olvasunk a zsinat előzményeiről, mely indokolja a zsinat szükségét. A könyvet Hornyánszky Viktor adta ki. Elől a zsinat tisztikarának arczképét közli Ára 5 frt.

Magyar írók élete és munkái. *Szinnyei* József nagy életrajzi lexikonából a 34-ik füzet került ki a sajtó alól: a IV-ik kötet 6-ik füzete. Ez a *Hermolaus* és *Hoffmann* nevek közé eső 255 irónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 34 füzetben 7945 irónak életrajza s munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egy füzet ára 50 krajczár.

A magyar nemzet története, az Athenaeum kiadásában és *Szilágyi* Sándor szerkesztésében megjelenő tiz kötetes nagy munkának harmadik kötetéből a 41—44. füzetek jelentek meg. A három első füzettel befejezést nyer az «Anjouk kora», melyet Pór Antal irt, a 44. füzetben pedig *Schönherr* Gyula, a munkának segédszerkesztője, «Az Anjouház örökösei» czim alatt a Magyarországon uralkodott luxembugi ház történetének megirását kezdi meg. Az első könyvben Zsigmond küzdelmeit ismerteti a magyar koronáért, majd Zsigmond trónralépésének körülményeit, Bosznia és a délvidéki forradalom történetét. Ez a füzet is számos és érdekes képpel van illusztrálva. Egy füzet ára 30 kr. Előfizetés negyedévre (12 füzet) 3 frt 60 kr.

Folyóiratok. Az «*Archaeologiai Értesitő*» legutóbbi füzetében Kövér Béla érdekesen ir az ugynevezett «erdélyi zománcz» ról, mely a hazai ötvösségnek sajátos eredetisege volt. Több zománczos műtárgyat rajzokban és képekben is ösmertet. Gerecze Péter folytatja a pécsi székesegyház régiségeinek tüzetes leirását és bemutatását képekben. A hazai ásatásokról, leletekről, emlékekről, pecsétekről sok beszámoló és tájékoztató közlemény és rajz van most is a terjedelmes füzetben, melyet Hampel József muzeumi őr szerkeszt. — A «*Földrajzi Közlemények*» uj számában Czink Lajos a Quarnero egyik nagy szigetéről Chersóról nyujt leirást. — Az «*Erdélyi Muzeum*», az erdélyi muzeum egylet közlönyében önálló dolgozatok: «Az arányos képviseleti rendszer», dr. Békésy Károlytól; «Medgyes Lajos élete», dr. Versényi Györgytől; Cserei Mihály végrendelete. Ezenkivül könyvismertetések és apróbb közlemények olvashatók.

Tárcza-naptárak. A Csáthy-féle (Debreczen) tárcza-naptárak az 1896-iki évre is megjelentek, immár harminczadik évfolyamban, három különalakban. Árok 16, 20 és 30 kr.

Új király-himnusz. A *kolozsvári* nemzeti szinházban a királyné nevenapja alkalmából rendezett díszelőadáson a szinház karszemélyzete bemutatta *Gyarmathy* Miklós kolozsmegyei alispánnak királyhimnuszát, a melynek úgy szövegét, mint szép zenéjét is maga az alispán szerzette. A himnusznak, a melyet Káldy Gyula, az operaház igazgatója hangszerelt, nagy sikere volt.

A műcsarnok téli kiállítása nov. 25-ikén nyilik meg. A kiállítás juryje 305 művet fogadott el kiállításra. A magyar művészek nagy része küldött műveket, a kik elmaradtak, milleniumi nagyobb művekkel vannak elfoglalva. A kiállítás hirdetésére igen izléses, díszes falragaszt készítettek, melynek művészi értéke van. *Pap* Henrik rajzolta. A lap baloldalán a szárnyas genius nemes alakja lebeg, a mint magasra tartott két kezében a művészet megkoszoruzott jelvényét emeli föl. A plasztikus alak aranyos mozaikból emelkedik ki. A másik oldalt a hirdetés foglalja el. A felső rész itt is csillogó aranyos mozaik. Az 1·70 méter magas hirdetési lapot a Légrády testvérek nyomdája állította ki.

Kossuth mellszobra. A Magyar Iparművészeti Társulat, a mely már több kiváló történelmi nagyságunk bronzalakját hozta forgalomba, legutóbbi ülésén elhatározta, hogy elkészitteti Kossuth Lajos szobrát. A mintázással *Dankó* Endrét, Stróbl egyik tanitványát bizták meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 18-iki ülését szaktudományi értekezések vették igénybe.

Konkoly Miklós «Meteorologiai observatorium a nagy-szalóki csúcson» czimmel tartott előadást. *König* Gyula rendes tag. «A recziproczitás tétele a négyzetes maradékok elméletében» czimü dolgoza-

A LIPPAI TÖRÖK BAZÁR. Márki Sándor Aradmegyéről szóló könyvéből.

1500 kgr. — Méltóan sorakoznak ezen most említett nagyszabású alkotáshoz a *pécsi* székesegyház, a *budapesti* Kalvin-téri ev. ref. és terézvárosi róm. kath. templom, a *győri* székesegyház, a *pécsi* belvárosi, a *szabadkai* belvárosi, a *debreczeni* Kossuth-utczai templomok részint egészen újonnan épült, részint újra épített orgonái.

Kiváló helyet foglal el Angster orgonaépítőink között úgy is, mint feltaláló s mint újabb tekhnikai vívmányok meghonosítója. Az 1871. évben kapta az első szabadalmat egy légnyomású gépezetre, mely a játék megkönnyítésére szolgál. 1875-ben egy készüléket talált fel, mely egy sípsorra alkalmazva a «vot coelestis» nevű változatot helyettesíti. Ujításokat s javításokat tett a szélládák, a változat-gépezetek szerkezetében, új változatot alkalmazott s ő hozta be a redő-szerkezetet, mely a sípsorozatokat minden oldalról körülveszi s fokozatosan kinyitva vagy becsukva, fokozódva erősülő vagy gyöngülő hangok megszólaltatására szolgál (crescendo-decrescendo.)

Legújabb készítménye, a *kassai* székesegyház orgonája (55 szóló s számos mellékváltozattal s három billentyűsorral), mely hatalmas arányainál fogva Angster legkiválóbb alkotását képezi: a *250-ik* mű, melyet e derék, magyar orgonaépítő készített.

Működése — már műveinek *mennyiségét* tekintve is — méltó az elismerésre! #

ARADMEGYE MONOGRAPHIÁJA.

A honfoglalás ezredik évére készülő monographiák első fecskéje immár másodszor is megérkezett *Márki* Sándor buzgó történetírónk nagy munkájával, a mely tartalmával és kiállításával egyformán becsületére válik mind irójának, mind az áldozatra kész Aradmegyének és Arad városának. Egyszersmind élénk tanúságot tesz arról, hogy a történeti érzék gondos ápolása a nagy közönség érdeklődését is maga után vonja, ha alkalmas férfiak buzgólkodnak rajta. Márki Sándor több év óta foglalkozik Aradmegye és Arad város történetével, s ime most estek a török hódoltság korában. Eleintén azon a ponton volt a megye, hogy önállósága megszűnt, illetőleg a török szandsákságba kebeleztetett, a melynek ugyan központja maradt, de összeolvasztották más megyei területekkel, s az erdélyi fejedelmek fölkelése következtében újra kellett Aradmegyét helyreállítani, s ekkor újra behódolt a töröknek. Az író munkájának épen e területváltozás megállapítása volt egyik legfáradságosabb része; de Márki Sándornak sikerült tisztába hozni a határ-kérdést. Az író épen oly behatóan tárgyalja a törvényhatóságok szellemi és anyagi fejlődését, a nemesek birtokainak állapotát, az egyházak és iskolák működését, gazdasági, ipari és kereskedelmi életét, mint azon eseményeket, a melyeknek színhelye Aradmegye volt. E mellett figyelemmel kiséri az alsóbb nép sorsának nagy változásait, a telepítések folyamát, mindenütt kitüntetvén, hogy az országos mozgalmak mily hatással voltak a vármegyei élet alakulására és szervezetére. A nagy munkának minden egyes fejezete magában is önálló kis egész, a mely a megye fejlődésének egy-egy újabb korszakát ismerteti, úgy, hogy a zajos események és láthatatlan szellemi s anyagi életműködésnek egész folyama részletesen feltárúl az olvasó előtt.

Nemcsak a monographiák közt foglal el Márki Sándor műve előkelő helyet, de általában véve történeti irodalmunknak is egyik tisztes és méltánylatot érdemlő terméke.

A mű értékét emeli az a több mint harmadfélszáz illusztráczió, a mely a szöveget diszíti és magyarázza. Ezekből mi is bemutatjuk a következőket:

A lippai török bazár a török hódoltság korában keletkezett, kilencz erős oszlopra támaszkodik, a melyet harmadfélszáz év óta folytonosan használnak, bár most már nagyon változott alakban.

A radnai templom és kolostor, a melynek alapítása kétszázadik évfordulóját ezelőtt pár héttel ünnepelték, igen sok viszontagságon ment át. A templom homlokzatát két torony ékesíti, két sekrestyéje, két oratoriuma van s ezenkívül tágas karzata. 1820-ban Rudnay primás szentelte föl, s azóta a vallásos kegyeletnek egyik leghíresebb búcsújáró helye.

Történeti szempontból nagyon nevezetesek a *Bohuskastély* és a *szőllősi malom*; amabban írták alá a világosi fegyverletétel oklevelét Görgei és Rüdiger, emitt pedig a Görgei parancsnoksága alatt álló mintegy 18,000 ember letette a fegyvert.

Még egy arczképet mutatunk be olvasóinknak: *Orczy Lőrincz* báróét. Orczy a jelen század reformküzdelmében mint királyi biztos a szabad királyi városok közé iktatta Aradot s működése igy szorosan összefügg Arad városának újabb korszakával.

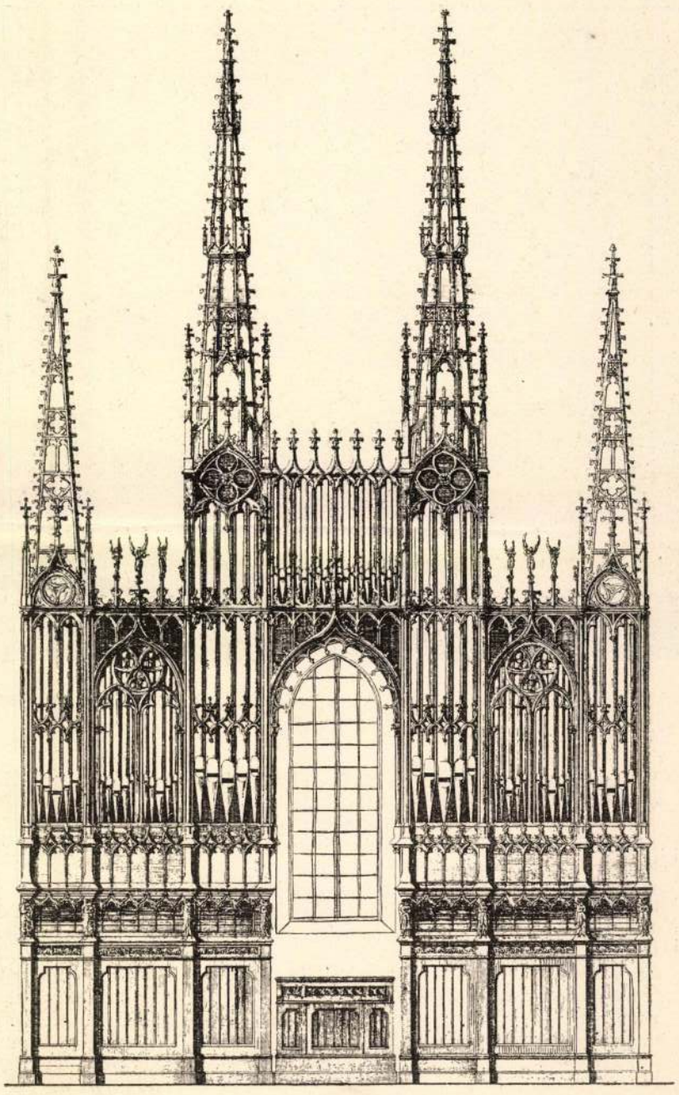

A KASSAI SZÉKESEGYHÁZ ÚJ ORGONÁJA ANGSTERTŐL.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Havas István. Útban. Költemények. Budapest, 1895. A mint a gyüjtemény egyik versében olvassuk, a szerző falusi tanitó. Örülünk, ha e fontos hivatásban a köznapiságon túlemelkedő s eszményekért lelkesülő férfiakkal találkozunk. Havas István ezek közé tartozik. Nem oly költői tehetség, mint Móra István, ki egyszerű néptanító létére pár év alatt a most élő költői nemzedék jelesebbjei sorába emelkedett. Havas István tehetségét elég önképzés sem támogatja. Izlése sokszor cserben hagyja, legalább erre vall az az affektált nagyvilági hang, melylyel szerelmi költeményeiben a *gúnyt* és keserűséget akarja kifejezni, továbbá a «Szerelem» című ciklushoz írt előhang cinizmusa s az erőltetett elmélkedések, pl. a «Rafael lángeszed..» kezdetű versben. Izlésének fejletlenségéről tanúskodnak a verselésében előforduló pongyolaságok is. Erősebb önbirálat az utánzásoktól is megóvta volna, mert pl. «Egy esténk» című verse nem egyéb Poe Edgár «Helenához» című költeményének halvány másolatánál. De e kifogásaink daczára is Havas Istvánban szívesen elismerjük a törekvést és tehetséget. Költői képzeletről tanúskodik a «Nyugovóra» című vers. Családias költeményeiben, pl. «A jó asszony»-ban sok melegség és közvetlenség van. «A zászló rongyá»-ban a családi és hazafias elem szerencsésen olvad össze. «A vadrózsán» kezdetűben az édes-bús emlékek kedvesen szólalnak meg. «A hídon» című költeményben eszmei tartalomra törekszik. Csinosak a «Pásztorfiú», «Én még erős vagyok és fiatal» stb. költeményei. Szóval a kis gyűjteményben méltányolni való is van elég. A kötet ára 2 korona, kapható szerzőnél Üröm pestmegyei községben. Mutatványúl álljon itt belőle a következő költemény:

A vadrózsán nyit már a bimbó.

A vadrózsán nyit már a bimbó,
Virágzanak az almafák;
Bokorban zeng a csalogánydal,
Én itt küzködve ezer vágygyal:
Hallgatom a boldog danát.

A tavasz ajka illeté már
A temetői sírokat,
Köztük bolyong egy árva lányka,
Szeméből köny foly a virágra . . .
Nem kérdezem, hogy kit sirat?! . . .
Eszembe jut nekem is egy sir,
Mely behorpadt, mely puszta rég.
Mióta fölhányták, nem láttam,
Bolyongva folyton a világban:
Köztünk feküdt a messzeség.

A déli szél köszönt im engem,
Csókolja halvány arczomat.
Túl, túl, a bérczeken hazám van . . .
Mi jó ujság, beszélj, hazámban!?
Jártál-e a hegyek alatt? . . .

Fönnáll-e még kicsinyke házunk,
Olyan fehér-e még fala?
A kertbe' függ-e még a hinta,
Eljár-e még hozzánk Katinka,
Ki régen kedvesem vala? . . .

Katinka! . . . Ah, most jut eszembe,
Hogy férjhez ment öt év előtt.
S kis házikónk, — hogy úgy esett meg! —
Fehér falai megrepedtek
Az ártól egyszer, s összedőlt.

Barátaim java elszéledt,
Ki erre, ki meg arra jár.
Senki ott! . . . s én mégis szeretnék
Ott járni, von száz meg száz emlék,
Mely régi ismerősre vár.

. . . A tavasz ajka illeté meg
A temetői sírokat . . .
Rágondolok egy puszta sírra,
Térdelni vágyom ralta sírva,
Elsírni tépő kínomat.

A vadrózsán nyit már a bimbó,
Virágzanak az almafák;
Bokorban zeng a csalogánydal,
Én itt küzködve ezer vágygyal:
Hallgatom a boldog danát.

Az Olcsó könyvtár új, olcsóbb kiadásának sorozatait a Franklin-Társulat a vállalat kapóssága szerinti gyorsasággal bocsátja közre.

Az új sorozat 20 száma nyolcz önálló derék munkát juttat ismét a közönség kezébe. Az egyes darabok a következők: *Camaron*, epizód a mexikói háborúból, a szerencsétlen Miksa császár idejéből; Lande Louis írja le egy maroknyi franczia csapat

ANGSTER JÓZSEF ORGONAÉPÍTŐ.

Annak alkalmából, hogy a kassai székesegyház nagy orgonájának felépítése befejeztetett, méltónak találjuk hazai orgonaiparunk ezen kiváló termékének megalkotóját, *Angster* Józsefet s az ő eddigi kiváló munkásságát az alábbi vázlatos sorokban bemutatni.

Angster József Kácsfaluban (Baranyamegyében) 1834-ben született, szegény sorsú, földmíves szülőktől. Eleinte maga is atyja mellett foglalatoskodott, mig utóbb az asztalosságot kezdte tanulni. Így került Bécsbe, a Titz Péter orgona- és harmonium-gyáros műhelyébe, hol mig egyfelől a műhelyben valódi élethivatásának alapfeltételeit szerezte meg, másfelől Bécs város esti és vasárnapi iskoláiban nagy kitartással s buzgalommal pótolgatta elméleti ismereteinek fogyatékosságát. 1861-ben Berlinbe ment, majd Kölnben dolgozott egy évig, onnan Luczernbe vette útját, hol szintén egy évet töltött. Luczernből Párisba ment, hol a nagyhírű A. Cavaile Coll czégnél nyert alkalmazást s hol három évi munka, tapasztalat és tanulás után valódi mester lett a műiparnak abban az ágában, melylyel akkor nálunk még oly kevesen foglalkoztak. 1866-ban visszajött Magyarországba, letette vándorbotját s Pécsett telepedett le, megalapítván ott azóta nagy hírnévre jutott orgona-épitő intézetét, melyet most már fiával együtt vezet. Irt egy szakkönyvet is «Az orgona története, lényege és fentartása» czimmel.

Angster József működése különösebben három irányban méltánylandó.

Legkiválóbb mint orgonaépítő. Első (mindjárt 1869-ben készült) nevezetes munkája a *pécsi* izraelita templom orgonája volt. Egyik legnagyobb szabású műve pedig az az orgona, melyet a nagynevű dr. Haynald Lajos biboros-érsek megrendelésére a *kalocsai* székesegyház részére készített. Az egész orgonában összesen 2566 síp van. A sípok megszólalásához szükséges szél előállítására két nagy dolgozó-fuvó szolgál, melyek a templom egyik tornyában vannak elhelyezve. Azonkívül az orgona belsejében 6 széltartó van. Az orgona homlokzatán 65 síp foglal helyet, melyek együttesen 763 kilogramm sulyúak; a legnagyobb ónsíp sulya 37.5 kgr.; az összes feldolgozott fém sulya

A TŰZOLTÓ KASZÁRNYA ÁTADÁSI ÜN

A toronyban állandó őrszem lesz, a mely figyelemmel kisérheti onnan a magasból a főváros egész határát.

Az útczai homlokzat első emeletén vannak a tiszti lakások.

Az udvar oly nagy, hogy nemcsak a központi őrség, hanem az egész fővárosi tüzoltóság is kényelmesen végezheti ott a gyakorlatait a most már kőből épült s jól felszerett mászótorony fölhasználásával.

A derék tüzoltók átadó ünnepélyét teljes mértékben méltányolta a kormány és a főváros is. A kormány képviseletében az ünnepélyen *Latkóczy* Imre belügyminiszteri államtitkár jelent meg, a ki elismerő szavakat intézett a főparancsnokhoz. A főváros részéről *Ráth* Károly főpolgármester, *Kamermayer* Károly polgármester, *Gerlóczy* Károly h. polgármester s a főváros több előkelő hivatalnok és számos bizottsági tag jelent meg. Ott volt *Sélley* miniszteri tanácsos, és *Rohonczy* tábornok térparancsnok is. (Egyik képünkön az első sorban ott láthatók: Gerlóczy, Sélley, Kamermayer, Ráth Károly, Rohonczy tábornok, Latkóczy államtit-

Angster József
orgonaavaros

kiselejtezett irat –

160. szám. Erk. IV/18.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

kalocsai érseki orgonaépitők, Pécsett.

Orgona- és harmonium-gyár.

Kizárólagos szabadalom. — Három arany- és egy állami ezüst éremmel kitüntetve.

Sürgönyczim: *Angster, Pécs.*

426 szám.
1902.

A tek. Müépitő bizotságnak

Budapest

Van szerencsénk mellékelve a székesfehérvári orgonáról szoló természetes nagyságu rajzot valamint a kis rajzokat tisztelettel beterjeszteni, és kérjük azokat kijavitva minél előbb hozzánk visszaküldeni.

Kiváló tisztelettel maradtunk

Pécs, 1902. apr. 14 én.

Angster József

2 lap

1886. orta és adta ki

ANGSTER JÓZSEF. Az orgona története, lényege és szerkezete. (8-r.) Pécs, 1886.

vagy bánya és az impresszionizmus

késéssel követik. Csók Istvánnak nem is a korszerűség az erénye, hanem műveinek kvalitása s munkásságának művészi életünkben elfoglalt helye. Vérbeli kolorista, ki a világot színekben látja s mesterségének magasrendű képviselője; az egyetlen jelentékeny magyar festő, ki mindvégig kitartott a francia impulzusok mellett egyrészről, másrészről az impresszionizmus mellett. Működésének kezdeti idején nagy szükség volt arra, hogy a francia igazodásra felhívja a figyelmet, hiszen festészetünk még mindig homályos német szemüvegen keresztül nézte a francia fejlődést. Ami pedig az impresszionizmus mellett való kitartást illeti, a józan meggondolás is erre kötelezte, mert formai kultúrája, optikai elkötelezettsége, sajátos friss kolorizmusa csak ez irányon belül juthatott el oly magasrendű alkotásokig, mint amilyenekhez eljutott.

Angster József és fia

Pécs, lyceumi (egye-
temi) templom orgonája.
24 változatu.
Szőlő Pécs 79. l.

Angster József és fia

az alsóbbi templom
orgonája 1907

Nyáry Pál. A pécsi
ref. egyház története
Pécs 1908. 42 l.

BIOLAX
a jó hashajtó

— **Emelték a rádióelőfizetési díjakat.** A Magyar Távirati Iroda jelenti: Mint a postavezérigazgatóság közli, a rádióműsor fejlesztése és a második magyar rádió-nagyadó építési költségeinek fedezése érdekében a rádióelőfizetési díjakat általában havi 20 fillérrel emelték. A díjemelés december 1-ével lép életbe. A decemberre eső díjkülönbözetet a januári rádiódíjakkal együtt szedik be a postahivatalok. Bővebb felvilágosítások ugyanott kaphatók.

évi négymillió darab tégla termelésére berendezett, saját szénbányával rendelkező
téglagyár
közvetlen vasútállomás mellett, iparvágánnyal
eladó
Ajánlatok „Alkalmi vétel" jeligére BLOCKNER J. hirdető irodába, IV., Városház-u. 10.

— **A pápa távirata a magyar piarista rendhez.** XII. Pius pápa Maglione biboros-államtitkár útján a következő táviratot intézte Zimányi Gyula piarista rendfőnökhöz: „A pápa Őszentsége Isten bőséges kegyelmét kéri és apostoli áldását küldi a magyar piarista atyákra, akik 300 esztendővel ezelőtt kezdték meg Magyarországon hatékony léleképítő munkájukat."

CSILLÁRT VOGEL-től, IV. Károly-körút 28 (Városháza), VIII., Mária Terézia-tér 1.

— **A jövőheti burgonyafejadagok.** A főváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy a november 23-tól 29-ig terjedő hétre a budapesti közellátási szelvényiv X. (10) számú szelvényére változatlanul két kilogram burgonyát kell kiszolgáltatni. A burgonyavásárlási igazolványok november 24—30-ig terjedő időre érvényes „H" betűs szelvényére ugyancsak változatlanul az eddigi mennyiségeket kell kiszolgáltatni, vagyis: a zöld színű (I) burgonyavásárlási igazolványra 200 kg, a piros színűre (II) 150 kg, a sárga színűre (III) 85 kg és a kék színűre (IV) 30 kg burgonyát kell kiszolgáltatni.

Fővárosi posztógyár
olyan hosszabb gyakorlattal bíró őskeresztény
szövődei szakembert
keres mielőbbi belépésre, aki a kalkulációs munkálatokban és dezinnálásban is járatos. Részletes ajánlatok „Posztógyári szakember" jeligére Blockner hirdető irodájába, IV., Városház-utca 10. szám kérendők.

— **Az erdélyi református egyházkerület közgyűlése.** Kolozsvárról jelentik: Az erdélyi református egyházkerület most tartotta közgyűlését a református teológia dísztermében. Az elnöki tanácsasztalnál többek között helyet foglaltak Teleki Artur gróf főgondnok, Vásárhelyi János püspök, Bánffy Miklós gróf és Bethlen György gróf. A közgyűlésen megjelent Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkár is. Vásárhelyi János püspök imája után Teleki Arthur gróf mondott elnöki megnyitót. Laár Ferenc és Tarkó Ákos olvasták fel ezután jelentésüket, majd sor került Vásárhelyi János püspök beszámolójára. A püspök vázolta az egyházkerület lelki és anyagi helyzetét. Rámutatott az iskolaügy fontosságára és a felekezeti békét hirdette. Beszéde után az előadó tanácsosok tették meg jelentéseiket.

Turakerékpár komplett
felszerelve, garantált gumipótlóval Pengő 149.80+6%. SCHEYER IVÁN nagykereskedő, kft., Budapest, Erzsébet-körút 24. Őskeresztény cég! Telefon: 222-460.

— **Súlyos szerencsétlenség egy ahaujtornamegyei községben.** A Kassa közelében lévő Szeszta községben Tobákos Ilona 16 éves leány és 14 éves Matild huga petróleumot öntöttek a lámpába. Hogy jobban lássanak, a kisebbik leány gyufát gyujtott. A gyufától lángralobbant a kannában lévő petróleum és a lángok pillanatok alatt meggyujtották Tobákos Matild és a segítségére sietö nővére ruháját. Mind a ketten borzalmas égési sebeket szenvedtek. Életveszélyes állapotban szállították őket a kassai állami kórházba.

Női krónika

Irta: Papp Jenő

A szentetornyai eset ismeretes, a tényeket megirták a lapok, csak a mi budapesti szemünk hozzászokott a tartalmas pózokhoz s a propaganda amerikai arányaihoz, azért merült el az áradatban Tóth György földmüveslegény, súlyosan sebesült honvéd és Hovancsák Mária falusi esküvője. Beliczey Miklós főispán meglátta ebben az egyszerű házasságkötésben a rendkivülit, mert elment Szentetornyára és odaállt tanunak az oltár elé a két szegény ember mellé és nemcsak ötszáz pengő nászajándékot vett nekik, hanem vitte a vármegye ezerpengős segitségét is. A másik tanu Topay László volt, a szentetornyai főjegyző. A nép is megérezte a nagyszerűt és a vonzót. Három vármegyéből kanyarodtak kocsisorok a szentetornyai templom elé s a főispán kíséretében lévő urak autói is felsorakoztak a szertartásra. Ott volt Orosháza, Gyula, Szarvas, Békéscsaba népe, ünnepi diszben maga a falu és néma megilletődéssel asszisztáltak a hősi misztérium körül, amely egy falusi lány lelkéből áradt. Ez a falusi leány, Hovancsák Mária, menyasszonya volt Tóth György gazdalegénynek, aki elment a Don mellé a háborúba és ott elvesztette a szemevilágát meg mind a két karját. S míg őt messze kint egy kórházban felápolták, a faluba hazaérkezett a frontról egy földije, aki tapintatosan megmondta a menyasszonynak: ne várjon tovább Tóth Györgyre, keressen magának más vőlegényt. A megrendült menyasszony a főjegyzőhöz és a falu plébánosához fordult, hogy tudják meg: mi baja történt hát Tóth Györgynek?

A válasz lesujtó volt. A legénynek se karja, se szeme. Azért is üzente meg a földijével, hogy Hovancsák Mária menjen férjhez máshoz. Ő le kell hogy mondjon róla. Hovancsák Mária azonban levélben üzent vissza Tóth Györgynek a kórházba, hogy gyógyuljon csak meg és jöjjön haza akárhogyan is, mert ő kitart mellette és majd ő keresi meg helyette is a mindennapi kenyeret. S mikor a világtalan és a karok nélküli vőlegény megérkezett Szentetornyára, elvezette a jegyzői irodába és ott kijelentette, hogy ő egybekel Tóth Györgygyel, akit ma is változatlan szívvel szeret és hűséges asszonya akar lenni. A főjegyző megindultan jelentette ezt a magasztosan szép esetet feletteseinek s a vármegye szivét, meg a főispán lelkét megkapta a menyasszony hősies magatartása. Ünneppé avatták a rokkant honvéd esküvőjét, sorfalat álltak a templomban s a világtalan szempárból két könnycsepp szaladt végig a megviselt arcon, mikor menyasszonya mind a két karjával átölelve a csonka férfitestet, az oltár elé vezette. Kibuggyant a könny azoknak a szeméből is, akik ott szorongtak a sorfalban és a padsorokban s a mélyen meghajtott férfifejek hangtalanul tisztelegtek Hovancsák Mária emelkedett lénye előtt, aki nem riadt vissza, nem borzongott meg, nem tért ki és nem futott meg az irgalmatlan csapás elől, hanem tiszta mosollyal az arcán vállalta a végzetet, minden megdöbbentő következményével együtt.

Hogy mi volt több ebben a hősi leánylélekben, szerelem-e, erő-e, vagy akarat: az e pillanatban elmosódik a meghatott budapesti szem előtt is, mert a tett szépsége elhomályositja a magyarázatokat. Nem is nézett szembe a riasztó valósággal, mert azon túl látott, sokkal messzebbre és sokkal magasabbra, mint általában az emberek látni szoktak. Arra se lehetett szüksége, hogy legyőzze magában a természetes és oly kézenfekvő ellenkezést. A visszahúzódást, a kényszerű lemondást s a fájdalmas meghökkenést, amit a világ ebben az esetben annyira indokoltnak és érthetőnek szokott tartani. Hiszen egy fiatal teremtésnek annyi, de annyi joga van arra, hogy igényt tartson az ép férfi két karjára. Hogy az magához szoritsa és felragyogó két szemével gyönyörködjön felesége szépségében és tüzében. A visszavonulást a férfi megkönnyitette neki, felmentette igérete alól, lemondott a maga igényéről, szabaddá tette és biztatta, hogy válasszon mást magának. Ezek a falusi lelkek nem ismerik a lélek irodalmát, azt se tudják, mi fán terem a gátlás és a tudatalatti pszihoanalizis körmönfont okoskodásaiban se tájékozottak. Természetes ösztönük vezette őket, mikor a férfi nagylelkű volt s a leány még ebben is túlszárnyalta őt. A maguk egyszerű nyelvén nyilatkoztak meg: cselekedtek. És olyan fény sugárzott fel köröttük, hogy az ember nyugtalanul fordul meg itt Budapesten Szentetornya község felé, hogy megnézze jobban: mi festi ott fényesre az eget? ...

Nem lehet elhallgatni és nem lehet szó nélkül hagyni, hogy egy nő nagy lélke ragyogott fel Szentetornyán. Nem tudom, hogy meddig tart szerelme és kitartása, amellyel most jutalmazott és megfogadta a sirig való hűséget —, de hogy nem szánalomból tette, azt innen messziről is biztosan meg lehet állapitani. Nem ingadozott és nem habozott egy percig se. Szászor többet adott, mint amit egy ifjú leány adhat az egészséges férfinek. Szépség, ifjuság, hűség és szerelem mellett megvillan benne a szűzies keménység, amit a puha női lélekből kiszivott és kiszelloztetett itt köröttünk a dicsőséges kultúra.

Olyan szép volt ez az önfeláldozás, olyan könnyű, olyan légies és annyira egy más világból érkező szerelem, hogy hallatára elállt a lélekzetünk.

— **Németek áttelepítése Horvátország területéről.** Zágrábból jelentik: A német birodalom és Horvátország közti megállapodás értelmében a Száva folyótól délre eső területen élő összes népi németeket felszólították, hogy költözzenek át a német birodalmoba. Nem terjed ki ez az akció a Bosznia északnyugati részén, Banjaluka környékén lévő tömör telepekre, de kiterjed a Száva folyótól északra lévő szőrványtelepekre is. Összesen mintegy 20.000—25.000 emberről van szó s legnagyobb részük már meg is érkezett a lengyel főkormányzóság területén lévő egyik telepestáborba. Már csak egy később elindult csoport érkezését várják. Az átköltözésre vonatkozó felszólításnak a városokban a népi németek 90 százaléka tett eleget, a vidéki népi németek pedig 100 százalékban tettek eleget a felhívásnak.

— **A főváros karácsonyi segélye a hadbavonultak hozzátartozóinak.** A főváros közgyülése a közelmultban megtartott költségvetési vita alkalmával 200.000 pengőt szavazott meg az inségesek karácsonyi segélyezésére, azzal a kikötéssel, hogy ebből az összegből elsősorban a hadbavonultak hozzátartozói kapjanak támogatást. A hadbavonultak hozzátartozói havonkint 30—40 pengős, de indokolt esetben még magasabb összegü anyagi támogatásban részesülnek s ezenkivül élelmiszercsomagokat, szénre és fára szóló utalványokat, ruhanemüt is kapnak. A főváros közigazgatása és üzemei együttesen ötven budapesti hadiárva gondozási költségeit vállalták olyképpen, hogy a hadiárvák 16. életévük betöltéséig havi 60 pengő gondozási segélyben részesülnek. A háborús viszonyok miatt s a nagy hidegekre való tekintettel, a főváros felemelte az ebédsegélyek számát is, jelenleg 88 főzőhelyen naponta 20.000 ebédet osztanak ki. Budapest több pontján ez idén is felállítják a mindenki karácsonyfáját, a kórházakban a sebesült katonák között ajándékokat osztanak szét, az iskolákban, a szeretetotthonokban és az összes szociális rendeltetésü fővárosi intézetben karácsonyi ünnepségeket tartanak.

— **Pályázat a honvéd repülő csapattiszthelyettesképző iskolába való felvételre.** A honvédelmi miniszter úr 55.283/eln. 8/b. szám alatti rendeletében pályázatot hirdetett a Székesfehérvár-Sóstón létesített, 1943 január 7-én kezdődő honvéd repülő csapattiszthelyettesképző iskolába való felvételre. Ebben a négyévfolyamos szakiskolában a légierő földi szakszolgálatos személyzete (repülőgépszerelő, repülő fegyver- és bombaszerelő, repülőhíradó, repülőfényképész) kerülnek kiképzésre, repülőgépvezetők nem. A növendékek az iskola tartama alatt díjtalan oktatásban, szállásban, ruházatban, étkezésben részesülnek, fizetéses hely nincs. Az iskola eredményes elvégzése lehetőséget nyujt a katonai tisztviselői karba való felvételre, megfelelő szolgálati idő eltelte és külön vizsga letétele után. Az iskolába a 14 évet betöltött, de 16 évet meg nem haladott, feddhetetlen előéletü, orvosilag alkalmas, nagyszülőkig tiszta keresztény származású, legalább nyolc elemit, vagy ennek megfelelő középiskolát végzettek jelentkezhetnek. Az orvosi felülvizsgálat a szegedi és kaposvári repülőtereken lesz. A jelentkezők vasúti utazási költségeit a honvédkincstár fedezi. A kérvényeket december 15-ig kell a légierők parancsnokságához (Budapest III. Zsigmond király-út 43) beadni. A felvétellel kapcsolatos minden részletes tudnivaló a 44-ik számú honvédségi közlönyben jelent meg.

Fáj a lába?
svéd krómacélból
ANATOMIC
rugalmas
cipőbetét
és valódi LASTEX
gumi-
harisnya
+KELETI J.+
lábegészségügyi service,
Pedolux-átvilágítás!
IV., Petőfi Sándor-u. 17. Tel.: 188-013
Kérjen C és G/e árjegyzéket

— **A kormányzó válasza Kassa hódoló táviratára.** Kassáról jelentik: A kormányzó úr Őfőméltósága kabinetirodájának főnökétől, vitéz Schell Péter báró, főispán a következő leiratot kapta: „A kormányzú úr Őfőméltósága Kassa város felszabadulásának negyedik évfordulója alkalmából a város közönsége nevében Pohl Sándor polgármester úr által tolmácsolt hazafias ragaszkodásért és hódoló üdvözlésért őszinte köszönetét nyilvánitja."

REFRACTIO
FERENCEK TERE 1.
Minden szemüvegért egyéves irásos jótállás!

— **A pápai talmudista csalókat átadták az ügyészségnek.** Pápáról jelentik: A rendőrség napokon keresztül hallgatta ki a nagyarányú élelmiszerjegycsalás két pápai tettesét: Grósz Bélánét és fiát. Bevallották, hogy a pápai talmudista menzán a létszám csupán 125 talmudista volt, nem pedig 200, ahogy az a kimutatásokon szerepelt. Az igy fennmaradt élelmiszerjegyeket azután százankint 38 pengőért adták el Budapestre. A két élelmiszerjegycsalót átkísérték a győri ügyészségre.

— **Olasz egyetemi tanár előadásai Budapesten.** A magyarországi olasz kulturintézet meghivására Roberto Papini firenzei egyetemi tanár „Az olasz szobrászat újjászületése" tárgykörből vetített képekkel kisért előadássorozatot tart. November 23-án a roman szobrászat megéréséről, 25-én Nicola Pisanorol, 27-én Giovanni Pisanorol és 30-án az új szobrászat elterjedéséről beszél. Az előadások az olasz kultúrintézetben (IV., Eskü-út 5.) délután hat órakor kezdődnek.

Irodahelyiség
Madách Imre-út 8. sz. alatt kiadó. Azonnal elfoglalható. Ugyancsak kiadó Madách Imre-tér 3. sz. alatt egy nagy és két kisebb
üzlethelyiség
Elfoglalható cca 3 hét mulva. Érdeklődni lehet: Fővárosi Közmunkák Tanácsa, VII., Madách Imre-tér 3, II. em. segédhivatali igazgatónál. Tel.: 423-350.

— **Személyhajójáratok beszüntetése.** A Mefter közli, hogy az előrehaladott idény, de főleg a rendkivüli alacsony vizállás miatt jelenleg még fenntartott személyijáratait a folyó évre a következőképpen szünteti meg: Az utolsó hajó indul Budapestről Apatinba november 29-én, onnan vissza november 30-án. Budapestről Révkörtvélyesre november 28-án, onnan vissza november 29-én (ugyanezen napon megszünik a győri csatlakozó járat, valamint a Doborgaz-szigeti motorhajójárat is). Budapestről Esztergomba 8.30-as indulással (vasárnapi járat) november 29-én, vissza ugyanaznapon, 14.30-as indulással november 29-én, vissza november 30-án. Szolnokról Tiszaburára november 29-én. Továbbra is fenntartatnak a budapesti és nagymaros—visegrádi átkelési járatok.

Halálozás

Csizinszky Ágoston ny. kúriai bíró 83. éves korában Budapesten elhúnyt. November 22-én délután 3 órakor temetik a Kerepesi-úti temető halottasházából a római katolikus egyház szertartása szerint.

Id. *Kersman* József 74 éves korában Budapesten elhúnyt. Szombaton temetik a rákoskeresztúri temetőben a római katolikus egyház szertartása szerint.

Özv. lehotkai és bisztricskai *Lehoczky* Kálmánné, szül. *Semmelweis* Antónia 79 éves korában Budapesten elhúnyt. November 22-én, vasárnap d. u. fél 4 órakor temetik a Kerepesi-úti temető halottasházából a római katolikus egyház szertartása szerint.

Az Üllői-út elején (Kálvin-térnél) egy kétbejáratu 3 kirakatos nagy
üzlethelyiség bérbeadó
berendezéssel együtt.
Cim megtudható a Magyar Hirdetőirodában, VIII., Sándor-utca 7.

Pécs, a déli végek zenei bástyája

A magyar orgonaipar pécsi ünnepe – Esztergár polgármester nagyjelentőségű zenei tervei

Pécs, november hó.

(Az Uj Magyarság kiküldött munkatársától.) A külföld zenésztekintélyei, ha Budapestre látogatnak, kivétel nélkül elragadtatással szokták összefoglalni zenei benyomásaikat. Casella, az olasz zenei élet vezéregyénisége két évvel ezelőtt meg éppen kijelentette, hogy Magyarország, ha népességben nem is, de zenében nagy hatalom. Fővárosunk zenei életére talán valóban ráillik ez a megállapítás. Ha azonban a vidék muzsikáját vizsgáljuk, sajnos, éppen az ellenkezője ötlik a szemünkbe. *Néhány városunkat kivéve alig történik valami, ami valóban általánossá, átfogóvá és rendszeressé tenné az ottani zenei életet. Tudjuk, a kérdés már jöideje foglalkoztatja zenepolitikusainkat,* történtek is, Budapestről irányítva különböző kísérletek az egészséges vérkeringés megindítására, *termékeny munka azonban eddig csak ott indulhatott meg, ahol a fővárosból jövő sovány ellátás helyett a vidék a zenei önellátás elvét tűzte ki célul.*

A zene és az ipar meghitt ünnepe

Ez a felfogás vidéki kultúrgócpontjaink közül különösen Pécs városában érvényesül hatásosan. Erre mutatnak azok a zenei ünnepségek is, amelyeket a Dunántúlnak ez a történelmi kultúrájú végvára abból az alkalomból rendezett, hogy a pécsi Angster-orgonagyár fennállásának háromnegyedszázados fordulójához érkezett.

Már ábban is van valami egészen rendkívüli, hogy egy város vezetősége rohanó életünk mai sodrában jelentőségében oly magasra, oly nagyra értékeli ezt az évfordulót. Igaz, Pécs városának minden köve, lakosainak minden megnyilatkozása *a patriarkális szellemet sugározza* s az Angster-család három nemzedékének munkája meg különösképp nagy megbecsülést, jóhírt szerzett a városnak, szerte az országban és határainkon túl is. A gyár jubileuma egyúttal az egész magyar egyházzenei művelődésünknek is jelentős állomása, mert hiszen az Angsterek *a hetvenöt esztendő alatt Isten dicsőítésére közel ezerháromszáz orgonát készítettek.*

Pécs egyházi zenéjének egyik fontos tényezője *a pécsegyházmegyei Cecília egyesület* a város messzemenő hivatalos támogatásával *kétnapos zenei ünnepséggel ülte meg az évfordulót.*

Magasrendű egyházzenei hangversenyek

Pécs városának egyik legszebb részén különös és a maga nemében szinte páratlan emlékmű áll. 1866-ban emelték „a két jeles magyar zeneművésznek", egy zenekari fuvolás és egy fagottista emlékezetére. *Az elődöknek ez a muzsika iránti szeretete, megbecsülése Pécsett most megujhodását éli.* Hogy mennyire, azt gyönyörűen példázta a kétnapos Angster-jubileum is.

Találkozót adott az ünnepségre az ország közel tíz kiváló orgonaművésze (többek között *Antos* Kálmán, a szegedi fogadalmi templom, *Várhelyi* Antal, a budapesti koronázó főtemplom, *Szalay* Lajos, az egri főszékesegyház és *Peskó* Zoltán, a fasori templom orgonistája, valamint *Schmidthauer* Lajos orgonaművész, akik három nemzedék orgonáit szólaltatták meg. Pécsre utazott az új magyar énekkari mozgalom és egyházi zenénk vezére, *Bárdos* Lajos, valamint *Werner* Alajos is. *Bárdos* Lajos a középiskolai ifjúság számára az ő megkapóan közvetlen előadásmódjával *három sokáig emlékezetes szemináriumot tartott.* A két elsőn népdalokat, a harmadikon pedig egyházi népénekeket ismertetett. *Werner* Alajos pedig egyházzenei kérdésekről tartott előadást.

A székesegyházban *Virág* Ferenc megyéspüspök mondott hálaadó misét. A mise egyházzenei szolgálatát a *székesegyházi énekiskola méltán világhírű Gregoriánkórusa* látta el. *Mayer* Ferenc vezényletével *Palestrina* Missa Brevisét szólaltatták meg megragadóan tökéletes előadásbn. A gyár jubileumi díszülésén Virág Ferenc püspök elnökölt, ünnepi beszédet pedig Lajos Gyula prépostkanonok mondott. A katolikus körben pedig a gyár kiállítás keretében mutatta be a hetvenöt munkában eltelt esztendőt.

A rendezőség az ünnepségek keretében néhány ifjúsági és templomi énekkart is szerepeltetett. Magasrendű műsoruk is teljesítményük, — amelyből külön is kiemeljük a pécsi *Szeráfi*-kórust (a kitünő *Agócsy* László vezényletével), *a püspöki tanítóképző énekkarnak (Antal* György vezényelte), valamint *a pécsi karének egyesület* (karnagy *Vadas* Gábor) pompás énekét — ékesen bizonyította a város énekkari művelődésének egységes jó szellemét.

„A nép széles rétegének jó zenét adni"

A kétnapos egyházzenei ünnepek befejeztével *Esztergár* Lajos dr., a város polgármestere nyilatkozott legközelebbi zenei terveiről.

Hangoztatta, hogy az Angster-gyár története érdekesen példázza a város polgárainak lelkületét. Pécs a történelem során több ízben is majdnem teljesen elpusztult, polgárainak áldozatkészsége azonban mindig újból és újból talpraállította. *Az ősi város földrajzi helyzetének, elszigeteltségénél fogva különösen erős bástyája kell legyen a magyar művelődésnek.* A vidéki városok kultúrája legalább olyan fontos kérdés, mint a főváros művelődése, *egységes nemzeti kultúráról addig nem is beszélhetünk, amíg főváros és vidék között a mai hatalmas különbségek állanak fenn.* Budapest után Pécs városa hozza a legnagyobb anyagi áldozatot a kultúráért és mindezt a maga erejéből, minden külső támogatás nélkül teszi.

A kultúrigény, kultúrszomj megvan a város polgárságában, tehát kötelességének érzi, hogy azt minél hozzáférhetőbbé tegye. A magyar nyelvet, a magyar szellemet, magyar lelket sugárzó irodalmi és színházi törekvések mellett *különösen nagy súlyt helyezünk a város zenei szellemének kialakítására. Célunk a nép széles rétegének jó zenét adni,* — mondotta. Ezt elsősorban az ifjúság, tervszerű magyar szellemű ének- és hangszeroktatásával, valamint a város minden társadalmi rétegének a mozgalomba való bevonásával szándékozik elérni. *A munkát természetesen szociális és népi szempontok vezetik.*

Városi zeneiskolánk teljesen korszerű átszervezése most folyik, élére Takács Jenőt hívták meg. Reméli, sikerül a zeneiskolát konzervatóriumi rangra emelni, ahonnan államérvényes bizonyítvánnyal kerülhetnének ki a hallgatók. A felállítandó új tanszakokon többek között az országosan fellépett *fúvószenész hiányt is pótolni szándékoznak,* mégpedig úgy, hogy *nemcsak ingyenesen tanítják a növendékeket, hanem szükség esetén hangszerrel is ellátják őket.*. A zenei játékiskola és furulya-tanfolyam felállításával pedig a gyermekek zenei nevelésének alapjait szándékoznak megteremteni.

A mult év eredményei már megmutatták, hogy az út, amelyen haladnak, célravezető. *Agócsy* László népművelési szakfelügyelő a tanulóifjúság zenei nevelését irányítja. Az *éneklő ifjúság* virágzó mozgalma *másfélezer* tanulót foglalkoztat, emellett most megszervezték a *zenélő ifjúság* mozgalmát is, amely bérleti hangversenyekkel részelteti az ifjúságot a jó zene lelket formáló áldásaiban. Műveltségterjesztő mozgalom keretében tavaly már rendeztek munkáshangversenyeket, ezeket az idén még fokozottabb mértékben kiépítik. Természetesen *már a kezdetben magasrendű zenét nyujtanak nekik.* A környék nagyobb falvaiban, városaiban szintén rendeznek hangversenyeket és tervezik, hogy értékes pécsi zeneeseményekre a környék lakosságát autobuszokon, vasúton behozzák a városba.

Pécs városának öntevékeny munkája bizonnyal példát mutat a többi vidéki kultúrközpontjainknak is. És akkor talán nincs messze az az idő, amikor eljön az éneklő, zenélő Magyarország korszaka és valóban elmondhatjuk, hogy „zenei nagyhatalom" vagyunk.

Lózsy János

Pályázati hirdetmény

Kiskunhalas Városi Közjóléti Szövetkezet ügyvezető igazgatói állására pályázatot hirdet.

A pályázati kérvényeket zárt borítékban „Pályázat az ügyvezető igazgatói állásra" jeligével ellátva legkésőbb november hó 30. napjának déli 12 órájáig kell benyujtani a szövetkezet Fő-u. 1. sz. alatti helyiségébe. Később érkező pályázatokat az igazgatóság nem vesz figyelembe.

A pályázati kérvényhez mellékelni kell a magyar honosságot igazoló hatósági bizonyítványt s annak okmányszerű igazolását, hogy a pályázó nem esik az 1939. évi IV. tc. 5. §-ának 1. bekezdésében meghatározott korlátozás alá, erkölcsi bizonyítványt, mely a családi állapotát igazolja s a pályázónak eddigi működését igazoló bizonyítványt.

Kiskunhalas, 1942 november 12.

Dr. Kathona Mihály s. k.
polgármester, elnök.

---

x Lapunk mai budapesti számához mellékeltük **Kraus** játék- és kosárárugyár nyomtatványát. A cég felkéri az olvasóközönséget, hogy megrendeléseit a szállítási nehézségek miatt [illegible]

Sport, versenyek

Parádés magyar győzelem a párbajtőrvívásban

Az olasz-magyar-német hármas vívóviadal során pénteken a párbajtőrvívó-versenyeket bonyolították le s az egyéni vetélkedésben *alig remélt pompás magyar siker született. Rerrich Béla a rendkívül erős mezőnyben mindvégig az élcsoportban küzdve, végül 7 győzelemmel és mindössze 1 vereséggel kivívta az első helyet a kitünő olaszokkal szemben.* A negyedik helyre is magyar versenyző került *Gözsi* dr. személyében. Rerrich győzelme, amilyen váratlan, éppen annyira megérdemelt s méltó megkoronázása fáradhatatlan szorgalmának és rendkívül okos harcmodorának, amely az egész mezőnyből kiemelte. A párbajtőrvívás egyéni sorrendje a következő volt:

1. *Rerrich* magyar 7 gy., 1 v. 2. *Mangiarotti* olasz 5 gy. 3. *Battaglia* olasz 5 gy. 4. *Gözsy* dr. magyar 5 gy. 5. *Lerdon* német 3 gy. 66. *Kroggel* német 3 gy. 7. *Pflaumbaum* német 3 gy. 8. *Dunay* magyar 3 gy. 9. *di Grazia* olasz 1 gy. Rerrich egyetlen vereségét a német Pflaumbaumtól szenvedte. Dunay némi szerencsével akár az ötödik helyen is végezhetett volna, gyengébb találatarány miatt került az utolsóelőtti helyre.

Rerrich sikere nemcsak a magyar vezetőket és a közönséget lepte meg, hanem elsősorban az olaszokat, akik elsőnek siettek gratulálni a mezőny általuk is elismert legjobbjához.

A csapatversenyben Olaszország került az első helyre az ellenünk aratott 8:6 arányú és a németek felett kivívott 8:2 arányú sikerükkel. A magyar csapat a németek mögött a harmadik helyen végzett.

A nemzetek közti pontversenyben *Olaszország vezet* 11 ponttal, magyarország 4 és Németország 3 pontjával szemben.

Szombaton délután a kardcsapatverseny küzdelmei folytak nagy érdeklődés közepette. *Vasárnap* délelőtt a Barátság-kupába számító magyar-német hölgytörvívó mérkőzésre, délután 4 órakor pedig a biztos magyar sikert ígérő legklasszikusabb verseny, a kard egyéni küzdelmekre kerül sor.

amely a **nemzeti** sportcsarnokban kerül lejátszásra.

() **Összeállították a berlini hármasviadalon szereplő magyar** ökölvívócsapatot: (légsúlytól felfelé) Miriszlai, Bogács, Torma I., Vajda, Torma II., Kass, Jászai és Homolya. Kass Szentgyörgyi felett aratott győzelmével verekedte ki magának a Berlinben való szereplés jogát.

() **Hölgy törvívócsapatunk** vasárnap délelőtt Gerevichné, Gündisch Ingeborg, Sigmund Emma, Tóth Miklósné összetételben mérkőzik a német hölgycsapattal, amely legutóbb 12:4 arányban győzött a mieink ellen.

Ujpest-Csepel, Kispest-Nagyvárad

A labdarugó bajnokság őszi végharca döntő jelentőségű mérkőzésekben csúcsosodik ki vasárnap. A régebben kivívott tekintély jogán a Megyeri-úti *Ujpest—Csepel* rangadó tarthat számot az első helyen való kiemelésre, függetlenül attól, hogy a tavalyi bajnok Csepel ezidőszerint csak negyedik, míg a sokszoros bajnok Ujpest meg éppenséggel csak tizedik. A lilák ezen a számukra sorsdöntő jelentőségű mérkőzésen *Zsengellért állítják csatársoruk tengelyébe,* s ettől a húzástól igen sokat várnak. Spányik lesz a balszélső és Ádám a jobbszélső. A Csepel nélkülözni fogja a súlyosan sérült Olajkár II-t, helyette az ismét nagy formába lendült *Szabadkai* irányítja a piros-kékek csatárláncát. Mindkét csapatnak a csatársora az inkább sebezhető része, s ezért a győzelmet annak jósolják, amelyik több használható embert tud ebben a sorban felvonultatni. Érzésünk szerint a Csepel lesz ez a fél, s ezzel kiegyenlítheti az ujpestiek pályaelőnyét. A szolnoki tanulságok alapján *a piros-kékeket még idegenben is egy árnyalattal jobbnak kell tartanunk az ujpestieknél.*

Az éllovas NAC babérjait most sem fenyegeti kisebb veszély, mint mult vasárnap. A pompásan feljavult Kispest odahaza legalább annyi esélyt képvisel, mint a most formájukban visszament váradiak. A nagyobb tudás vitathatatlanul a NAC oldalán áll, kérdés azonban, hogy ez érvényre juthat-e a Kispest lefedező rendszerével szemben, amelyet utolsó lélekzetig kész követni a NAC legutóbbi ellenfeleinek sikere alapján. Nem tartjuk kizártnak a NAC vereségét, amely egyúttal könnyen őszi első helyébe kerülhetne, az érzésünk azonban az, hogy *a váradiak még sem fognak teljesen üres marokkal eljönni Kispestről.*

A NAC nyomdokában járó **Vasas** sem áll kisebb feladat előtt. A végre magához tért Szeged oroszlánbarlangjában kell sikraszállania a pontokért. A Vasas most már kissé kifulladt és így *nem alaptalanok a Szeged győzelmével számoló tiszaparti remények.*

Hasonlóképpen nehéz vállalkozás előtt áll az egyébként kitünő *Szolnok* is, amely a mostanában bravurt bravurra halmozó *Salgótarján* tanyáján vendégeskedik. Az SBTC mai formájában elsőrendű esélyese ennek a mérkőzésnek és *nagy szó volna, ha a Szolnok egy pontot meg tudna menteni.*

A Törekvés ellen harcba induló Elektromosnak, legutóbbi sikerei apaján még a Bihari-utcában is komoly győzelmi kilátásai vannak. Nem lesz könnyű dolga a Ferencvárosnak Kolozsváron, jóllehet a belső bajoktól gyengített és a kapkodó játékosvásárlásokkal cseppet sem erősödött KAC ma nem az a félelmetes ellenfél, ami tavaly volt. A *Sárosi* dr.-ral és *Lázárral* jelentősen erősödött Ferencvárosnak biztosan kell győznie a csatársora jobbszélén *Bonyhádival* felvonuló KAC ellen. A *Haladás* nem sok vizet fog zavarni *Ujvidéken,* az UAC ma lényegesen nagyobb feladatokat is sikerrel oldana meg.

Sporthírek

() **Az olaszok ellen mutatkozik be az óriástermetű bácskai kosárlabdázó.** Jövő vasárnap Budapesten játszik a római Bruno Mussolini sportegylet kosárlabda csapata. Ellenfele a sokszoros bajnok Beszkárt együttese lesz, amely változatlanul a legjobb magyar klubegyüttesnek számít, jóllehet az idén a bevonulások és egyéb nehézségek miatt nem sikerült megnyernie hatodik bajnokságát. A Bruno Mussolini egyenlő értékű az olasz válogatott csapattal s így a Beszkárt igen nehéz erőpróba előtt áll. Ennek sikeres megoldása érdekében jelentősen meg is erősítette csapatát, amelyben szóhozjuttatja a Szabadkán most felfedezett óriástermetű kézilabdázót, a 17 éves és 203 centiméter magas Sárszegit. A Beszkárt egész héten lelkiismeretes edzéssel készül a jövő vasárnap esti nagy találkozóra.

Rommel nyerte a szombati nemzetközi versenyt

Hatalmas nézősereg előtt rendezte a BUE szombati versenyét. A kétévesek versenyében a zsidó nagyfogadók által befogadott Pieuri győzött Jávor és Dover ellen. A Kantár-díjban Cabala győzelmére közel tizennegyszeres osztalékot fizetett a totalizatőr, míg a nemzetközi versenyben izgalmas küzdelem után dőlt el a helyezések sorrendje. 1. Rommel 2. Sirocco, 3. Ulica lett. A kettesfogatú ügetőversenyben a Grundt által kitűnően vezényelt Ferike—Trencsén-fogat vezetett be. Eredmények:

I. futam: 1. **Pieuri** (Jónás, 3) 2. **Jávor** (Toplichar, 10), 3. **Dover** (Kovács II., 4). Fm.: Iparos, Dicső, Mátyás, Bajtárs, Humczut, Vica, Szerda, Doll Hall, Patience, Hajrá, Hű, Jövő, Ördög. Tot.: 10:38, helyre: 29, 96, 67. Befutó: 856, 1580. Idő: 33.5.

II. futam: 1. **Cabala** (Nerhaft, 3), 2. **Csillám** (Wiltshire, 4), 3. **Zsuzsanna** (Kovács J., 2). Fm.: Harsona, Marczika, Mesés, Zsandár T., Urhölgy, Uri Muri, Index, Igéret, Szélfoló, Várva-várt, Arnyos, Omge. Tot.: 10:139, helyre: 36, 19, 13. Befutó: 465, 164. Idő: 31.1.

III. futam: 1. **Ferike—Trencsén** (Grundt, 1). 2. **Cserkész T.—Harcos** (Reinisch, 2½). 3. **Fergeteg—Ladi** (Csecsotka dr., 6). Fm.: Caviár—Lucifer, Dry—Hamis, Cicoma—Csilla, Előre—Kornél, Czafrang—Századkürtős, Éva Gylka—Theklus, Acél—Gárdakürtös, Dráva—Okos, Gyalla—H. Karcsi. Tot.: 10: 18, helyre: 12, 14, 19. Befutó: 47, 139. Idő: 43.

IV. futam: 1. **Rommel** (Marschall, 5:10), 2. **Sirocco** (Kovács I., 1¼), 3. **Ulica** (Marek, 4). Fm.: Urilány, Lármás, Beki, Bicskás, Csalafinta, Passa, Galagonya. Tot.: 10:17, helyre: 13, 17, 25. Befutó: 43, 77. Idő: 28.8.

V. futam: 1. **Sirius** (Jónás, 10), 2. **Robaj** (Kovács II., 5), 3. **Csoda** (Raymer, 2½). Fm.: Csákó, Dusi, Farsang, Billy, Tily II., Botond, Füzér, Bob, Ficsur. Tot.: 10:165, helyre: 28, 21, 16. Befutó: 831, 637.

VI. futam: 1. **Hádli** (Wiltshire, 5:10). 2. **Harmat** (Wesner, 3). Fm.: Hunyad, Vilma, Bell Hall, Dudás. Idő: 30.2.

Az első őszi ügetővasárnap

A galoppszezón befejezésével vasárnap kezdi nagyüzemét a BUE s az első őszi vasárnapon kitűnő programot bonyolít le. Elsőízben került kiírásra a német és francia versenypályákon oly népszerűvé lett „Matadorrennen" magántétverseny elnevezés alatt. Ennek a nemzetközi főversenynek a díjazását maguk a futtatók adták össze, s rendkívül jelentősége az, hogy a pálya legkitűnőbb nemzetközi lovai egy helyről indulnak s a rajtszámokat minden idomár sajátkezüleg „húzta ki", tehát teljesen egyenlő eséllyel veszik fel a küzdelmet. Kár viszont, hogy az esztendő legérdekesebb versenyében nincsen kombinált befutófogadás. Illetve, tekintet nélkül az indulók számára két befutónak kellene lenni, miután roppant nehéz úgy a győztes, mint a helyezettek megjelölése. A legutolsó értesülések szerint hat indulója lesz a nagy versenynek, miután Fokos lázas, Gala Peternek kiujult patabaja. Virilis indításáról pedig vasárnap döntenek. Ami az esélyeket illeti, Dávid, Kama Deva II. és Kuno közül kell a nyerőt kiválasztani. Csalóka okozhat meglepetést. Nagy érdeklődés előzi meg a Katalin-díjat. Ebben a számban a kétévesek kitűnően sikerült felállítás alapján küzdenek. Figyelemmel a térhátrányokra, Kyra győzelmét várjuk Defilé, Irány és Bedő előtt. Az őszi nagy táveloszóverseny ugyancsak jelentőséggel bír, mert a pálya elsőosztályú nemzetközi lovai találkoznak 2100 méteres távon, jól kiegyenlített esélyekkel. Ezt a számot Dancsi nyerheti G. H. Robinson és Ursus ellen. Meglepetést Apród of Pamuk okozhat. A három attrakción kívül két nemzetközi verseny, a Sellő-díj és két nyilt táveloszóverseny biztosítja a sportbeli sikert. Jelöltjeink:

I. **Gavallér — Iskolás — Bella.**
II. **Amatőrverseny. Nem jelölünk.**
III. **Kyra — Defilé — Irány.**
IV. **Dancsi — G. H. Robinson — Ursus.**
V. **Kovács I.-id. — Dávid — Cirkáló.**
VI. **Kuno — Kama Deva II. — Dávid.**
VII. **Ácsi — Mangán — Ivadék.**
VIII. **Garáb — Tarzan — Ádáz.**
IX. **Bakony — Hajnalka — Ils.**
X. **Pamuki Betyár — Csalogány T. — Csorna.**
XI. **Bakatündér — Alraune — Zsuzsanna.**

A versenyek délután 1 órakor kezdődnek.

Angster József

Belügyi feladatok

Irta Ajtay József

A belügyi tárca költségvetését nagy érdeklődés mellett tárgyalta a képviselőház. Számos értékes felszólalás hivta fel a figyelmet azokra a szempontokra, amelyekre a belügyi igazgatás terén ma különösen nagy súlyt kell helyezni. Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter vitazáró beszéde sok igen fontos kijelentést tartalmazott. Mély hatást keltett határozott hangjával, aggodalmakat oszlatott el és megnyugtatta azokat, akik a belső rend és nyugalom biztositását az elsőrangu nemzeti követelmények közé sorozzák.

A belügyi feladatok a háboru következtében nagy mértékben sulyosbodtak és igen kemény próbára teszik közigazgatási szervezetünk teherbiró és teljesitő képességét. Mindez fokozott munkát, odaadással végzett kötelességteljesitést, hivatásként felfogott messzemenő gondoskodást és nagy fegyelmezettséget és megértő türelmet követel mindenkitől, a legfelsőbb polcon állóktól is. Sohasem szabad feledni, hogy ebben a háborus világban a közönségnek mennyi nehézséggel, akadályok tömegével és korlátozások szövevényével kell megküzdenie, hogy a mindennapi életben összeroppanás nélkül meg tudja állani helyét. Viszont a közönségnek is figyelembe kell vennie, hogy a szolgálatot teljesitő tisztviselő, altiszt és legénység manapság nem csupán békebeli rendes kötelességének tartozik eleget tenni, de ránehezedik az egyre sulyosbodó közellátással kapcsolatos és sürgősen végrehajtandó teendők egész sorozata is. Ezt megtetézi még a folyton szaporodó szociális feladatok lelkiismeretes végzése. Bonyolult és túlzottan bürokratikus közigazgatásunk egyszerüsitésének elmulasztása különösen most érezteti következményeit, amikor a bekövetkezett háborus túlterhelés enyhitése érdekében egyszerüsitésekre annyira szükség volna, de azokat zavarok támasztása nélkül most végrehajtani nem lehet.

A belügyminiszter nyomatékosan hangoztatta, hogy általában a legnagyobb mértékben méltányolja próbáratett közigazgatásunk teljesitményét, de kiméletlen kézzel fogja kiirtani mindazokat a joggal felpanaszolható tüneteket, amelyek közigazgatásunk kifogástalan voltára homályt vethetnek. Rá kell mutatnunk azonban arra is, hogy viszont a közönség tiszteletét és megbecsülését érdemli meg minden olyan közszolgálati alkalmazott, aki hivatalos kötelességét híven és odaadóan teljesiti. Szükséges az is, hogy a közönség részéről szintén támogatásra számithasson és találjon a közigazgatási szervek közérdeket szolgáló tevékenysége. A közigazgatási szerveknek és a közönségnek egymásra tekintettel levő, szoros együttműködésével tudunk csak urrá lenni a nap-nap mellett elénk meredő nehézségeken.

A háborus viszonyok a szociális feladatok súlyát és fontosságát jelentős mértékben emelik. A nép- és családvédelem, a sokgyermekes családok támogatása, a gyámoltalanok segélyezése, munkaalkalmak teremtése, a közegészségügy gondozása, a háborus nehézségeknél az egyenlő elbánás érvényesitése, mind olyan eszközök, amelyekkel az ilyenkor jelentkező nyugtalanság és elégedetlenség forrását nagymértékben el lehet zárni. A kormányzat általában, de különösen a belügyi tárca, ezekre a célokra sokmilliós összegeket vett fel a költségvetésbe, hogy az állami szervek és a belügyi közigazgatás sikerrel tudjon megfelelni a fokozottan jelentkező követelményeknek. De egész társadalmunknak is teljes odaadással sorompóba kell állnia a sok veszedelmet rejtegető szociális bajok enyhitésére.

A belső rend és nyugalom megóvása kétségtelenül sok tekintetben függ a méltányos szellemtől és igazságérzettől vezetett jó közigazgatástól, valamint azoktól a céltudatos szociális intézkedésektől, amelyek alkalmasak arra, hogy az elégedetlenség felkeltésének okait kiküszöböljék. De rendkivüli időkben igen fontos hivatás vár a karhatalomra. Ezt ugy kell megszervezni, hogy végső eszközként épp ugy, mint megelőző szerv gyanánt, egyképpen tudja feladatát betölteni. A rendőrség és csendőrség tulajdonképpen a belső front katonasága és éppen olyan figyelmet és gondozást igényel, mint a fronton küzdő hadsereg. A karhatalom szolgálata háborus időkben rendkivül terhes, felelősséggelteljes, sőt nem egyszer életveszéllyel is jár. Nem szabad, hogy ellenálló és teljesitő képességét megélhetési gondok csökkentsék. Ez ugyan közhelynek látszik, de a mult tapasztalatai azt bizonyitják, hogy a kormányzat nem volt mindig tudatában ennek a fontos szempontnak. A mult háboru végén karhatalmunk tagjai nem egyszer sulyos anyagi gondokkal küzdöttek rosszul értelmezett takarékosságból. Részben ennek tulajdonitható, hogy a karhatalom a háboru végén megindult forradalmi mozgalmakkal szemben nem tudott olyan ellenálló erőt és teljesitő képességet felmutatni, amilyent az ilyen sulyos helyzetekben tőle joggal elvárnak. Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter megnyugtató kijelentéseket tett ebben a vonatkozásban is és rámutatott arra a messzemenő gondoskodásra, amellyel a karhatalom kellő javadalmazását, elégedettségét és egészséges szellemét biztositani igyekszik. A társadalom öntudatos szervezettsége szintén nagy erőt és támasztékot jelent háborus időkben a karhatalom mellett és mögött. Ebben a tekintetben is meg kell tennünk minden előkészületet, mert a felkészültség jelenti a megelőzés politikáját. Ez hat közre leginkább, hogy a csatornák népe előjönni ne merészeljen rejtekhelyéről a háborus idők tartama alatt.

Ha a közhatalom minden szervét és magát a társadalmat erős nemzeti és polgári öntudat, mindig helytállani kész elszántság tölti el, párosulva minél tökéletesebb szervezettséggel, akkor a háborus idők minden nehézsége és viszontagsága közepette is rendületlenül fenn tudjuk tartani a szilárd belső békét és a termelő munka zavartalanságát. Ez pedig elemi feltétele a hadigépezetet ellátó gazdasági élet teljesitőképességének, és igy annak, hogy az arcvonalon nehéz harcokat vivó katonáink sorsdöntő küzdelme biztos győzelemmel végződjék.

Háborus fűtés és világitás

A tél hidegét és sötétségét csak megfelelő fűtés és világítás mellett viselheti el a mai ember. Kivált, ha ülő foglalkozású, mert fűtetlen szobában tartósan ülve dolgozni nagyon nehéz. De rosszul megy a munka akkor is, ha munkahelyünk megvilágítása [illegible] ástalan. Hiszen elsősorban *szemünkkel* dolgozunk, a szemnek pedig célszerűen elosztott, jó fény kell!

Már pedig a háborús viszonyok ép[illegible]és és világítás terén okoznak nagy nehézségeket. Elsősorban azért, mert *minden nélkülözhető tüzelőanyagra a háborús iparnak, közlekedésnek, a nemzeti önvédelem nagy gépezetének van szüksége*, kevés marad a polgári élet számára, szükségképpen a fűtőanyagfogyasztást, a fűtést korlátozni kell. Ugyanez áll a világításra is, mert hiszen a villamos áramot is tüzelőanyagokból termeljük. De még a légoltalmi elsötétítő rendelkezések is korlátozzák világítási igényeinket. Kivált olyan lakásokban, ahol nincsenek megfelelő sötétítő eszközök, például az „esslingeni" redőnyök, spaletták. Ilyen helyeken, elsötétítéskor *nem lehet világítani*, vagy csak letakart, tompított fényű lámpákkal. Ez pedig ugyancsak megnehezíti a munkát.

Ma már úgyszólván mindenütt villannyal világítanak, de az idők jele, hogy újabban egyre felkapottabb magánháztartásokban *a villanyfűtés* is. Hogyan elégíthetjük ki már most, villamosság segítségével ezt a két fontos szükségletünket a háborús viszonyok közepette?

Uj háztartási cikk: a villanykályha

Amióta a villamos ipar kályhákat gyártott, soha annyi villamos fűtőtestet nem adtak el, mint az idén nyáron és ősszel. Mintha a közönség sejtette volna, hogy a fűtési idény megindultával a tüzelőanyagbeszerzést erősen korlátozzák majd. „Felfedezték" hát az „új" fűtési lehetőséget, a villanykályhát. A óvatosak már nyáron, a kevésbbé óvatosak az első hűvösebb napok beálltával, rávetették magukat villamos kályhák vásárlására és elkapkodták szinte az egész készletet. Mégpedig minden meggondolás nélkül. Mert villanykályhával háztartásokban, lakásokban fűteni valóban *nagyon kényelmes*, eszményi dolog. De mégsem olyan egyszerű, mint sokan képzelik. Mert kérdés, *kibírja-e ezt* a lakás villamos felszerelése. az áramszámláló „villanyóra", a biztosítékok, a vezetékek? (No, meg a — pénztárcánk . . .)

A villanyfűtés nehézségei

Néhány számadat megvilágítja, miről is van itt tulajdonképpen szó. A legkisebb villanykályha 750 wattnyi villamos energiát vesz fel a vezetékhálózatból, ha rákapcsolják. Egy középes nagyságú 1000 wattot; a háztartásokban szokásos legnagyobb kályha pedig 2000 wattot. Mármost, ha hálózatunk feszültsége 110 Volt, ez annyit jelent, hogy egy kicsiny kályha bekapcsolásának pillanatában kb 7 amper erősségű áram kezd keringeni a vezetékekben. Egy közepes kályha bekapcsolásakor 9, egy nagy fűtőtest bekapcsolásakor pedig 18 amper. *Nem bizonyos, hogy „villanyóránk" elbír ilyen erős áramot, mert a közönséges világítási áram erőssége jóval kisebb.* Most pedig nemcsak a fűtő, hanem azonkívül a rendes világítási áramot is át kell magán bocsátania. Elviseli-e ezt a szokatlan többterhelést? Csak szakértő villanyszerelő válaszolhat erre, ezért, villanykályha beszerzése előtt tőle kell tanácsot kérni.

De ez még nem minden. Ismeretes, hogy a lakásban az előszobában, a villanyóra felett, kis táblán biztosítékok vannak elhelyezve Ezek kiolvadnak, ha a vezetékben kelleténél erősebb áram indul meg és ezzel *megakadályozzák az esetleges tűzveszélyt*. A legtöbb biztosíték legfeljebb 2, vagy 4 amper erősségű áramot enged át magán. Ha tehát a szobában, ahová annak a biztosítéknak a vezetéke fut, egy ezerwatos villanykályhát kapcsolunk be, a biztosíték menten *kiolvad*, teljesíti kötelességét, kikapcsolja a veszélyes erejű áramot, de ezzel sötétbe borítja a szobát. Kicserélhetjük ugyan mással és lámpáink újra világítanak, de ebben a szobában villannyal nem fűthetünk, mert ha újra bekapcsoljuk a kályhát az előbbi baleset megismétlődik.

Hogyan segíthetünk hát a bajon? Ugy, hogy erősebb (pl 10 amperes) áramot megbíró biztosítékkal helyettesítjük a meglévőt. Az már bizonyosan nem olvad ki a kályha bekapcsolásakor. Igen ám, de most újabb kérdés merül fel: mit szólnak a dologhoz vezetékeink? Azokat csak a rendes világítási áramra méretezték, nem pedig arra, hogy ezen kívül még a fűtésre szolgáló erős áramot is elviseljék. A szobák vezetékei rendszerint nem bírnak meg többet 11 ampernél. Vagyis nem kapcsolhatunk be egy szobában egyetlen 1000 wattos kályhánál többet és erősebbet és még így is egyidejüleg legfeljebb egy-két 25—40 wattos égővel világíthatunk. Ha bekapcsolt villanykályha mellett az egész csillárt is felgyujtjuk, ez már sok a jóból és biztosítékunk megint csak ki fog olvadni és sötétben hágy bennünket. Ha tehát *kisebb méretü világítással is beérjük*, 10 amperes biztosíték mellett, *egy-egy szobában fűthetünk egy közepes nagyságú villamos kályhával.*

Aki azonban erősebb kályhát kíván, vagy több szobában akar villannyal fűteni, annak még arra is kell gondolnia, bírja-e vajjon ezt a lakáshoz vezető úgynevezett felszálló vezeték is? Régebbi házakban a felszálló vezetéket 31 amperes terhelésre méretezték. Ha tehát egy lakó történetesen három, vagy négy szobában fűt villannyal és a többi lakók is világítanak, vagy ugyanazon az emeleten több kályhát kapcsolnak be, előfordulhat, hogy az áramszámláló, meg a biztosítékok esetleg kibírják a terhelést és mégis egyszerre csak sötét lesz mindenütt, nemcsak a lakásban, hanem az egész házban, mert most a ház főbiztosítéka olvadt ki.

A légoltalmi elsötétítés ebben az irányban *kedvezőbb helyzetet teremt*, mert emiatt amúgy is korlátozzuk lakásunkban a világítást. Így tehát kisebb a veszély, hogy kályhánk bekapcsolása világítási zavart okoz. De így se mulasszuk el vétel és bekapcsolás előtt soha *szakértő* **vizsgálatát** és tanácsát kikérni!

Hátra van még a *költség* kérdése. Ha 1000 wattot. vagyis egy kilowattot egy órán át fogyasztunk, akkor ezért Budapesten 35 fillért, vidéken egy pengőig terjedő összeget fizetünk. Ez a világítási áram díjszabása. Ilyen tarifa mellett tehát eléggé költséges mulatság a villanyfűtés és csak kisegítő fűtésként szerepelhet.

Az emberi szem és az elsötétítés

Akinek tehát erszénye engedi és beéri csökkentett világítással, *mérsékelt villamos fűtést használhat.* De miképpen fogadja a csökkentett világítást az *emberi szem?* Hiszen a lakások világítását az elsötétítő rendelkezések amúgy is korlátozzák. Igyekezzünk ezért a világítást úgy tompítani, hogy *munkahelyünkre azért elegendő fény jusson.* Lakásban ez egyszerűen megy; a munkahelyet megvilágító, vagy az asztali lámpát közvetlenül oda tesszük, ahol dolgozunk és oldalvást, az ablakok felé, kék papirossal, vagy kendővel takarjuk le. Így munkahelyünk elegendő fényt kap és kifelé mégse szűrődhetik világosság. Sajnos azonban, a tudomány megállapításai szerint ezzel még nem tettünk meg mindent szemünk kímélésére. Mert nem elegendő a munkahelyet jól megvilágítani, hanem *a környezet is bizonyos kiegészítő megvilágításra szorul*, ha azt akarjuk, hogy szemünk ne fáradjon el. Míg dolgozunk, szemünk az erős fényre állítódik be, a pupilla összehúzódik, annyira, hogy átmérője kb. 3 mm. lesz. Sötétben viszont vagy 8 mm-re tágul ki. Ha tehát környezetünk sötét, pupilláink munka közben váltakozva összehúzódnak és kitágulnak s ez nemcsak szemünket fárasztja ki idönek előtte, hanem egész testünket is. Már pedig, az elsötétítő rendelkezések éppen a környezet világítását korlátozzák leginkább, mert azt rendszerint a szoba csillárja adja és éppen azt kell eloltani, nehogy sok fény szűrődjék ki.

A légoltalmi elsötétítés tehát bizonyos fokig rontja azok szemét, akik erős fényben, tartós munkát végeznek. Semmikép sem akarunk kedvezőtlen képet festeni, de valószínű, hogy a tartós elsötétítés egyes foglalkozási ágakban a szem, a látó képesség fokozott igénybevételét jelentheti.

Inkább fűteni, mint világítani!

Minezekből már most ezeket a végeredményeket szűrhetjük le: A háborús fűtés és világítás közelről érinti a lakosságot, mert a villanyfűtés esetleg kiadástöbbletet és világítási zavarokat okozhat. Azonkívül a világítás korlátozása a szemnek sem válik előnyére. De az áramszolgáltató vállalatok is megérzik ezen a téren a változott viszonyokat. Igaz, hogy a légoltalmi elsötétítés folytán csökkent villanyfogyasztás *nagy szénmegtakarítást jelent*. De az utóbbi időben erősen elterjedt villamos fűtés a nagyvárosokban sokat ront ezen a megtakarításon, sőt valószínű, hogy számos fogyasztó áramszükséglete e miatt még lényegesen emelkedni fog. Nem valószínű, hogy az emberek minden nehézség és kényelmetlenség ellenére is lemondjanak a villamos fűtés előnyeiről. Még akkor sem, ha az áramfogyasztást, mondjuk, a fogyasztó legutóbbi évi fogyasztásának 75%-ára korlátozzák. Ebben az esetben valószínűleg a világítást csökkentenék még jobban, de a kályhákat akkor sem kapcsolnák ki. Mert meleg szobában, egy kis lampa mellett mégis könnyebb meglenni és dolgozni, mint fényesen kivilágított, de hideg és barátságtalan szobában.

Wilhelm Gusztáv.

tehergépkocsik részére,
a huszadik század meglepetése!

Magyarországon kizárólagos joggal forgalomba hozza:

SUPPAN-KOLLERICH és Tsa.

Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 21. szám. Telefon: 182—946.

Megkezdődtek a pécsi orgonaépítő-ipar jubileumi ünnepei

Pécs, nov. 16. *(A Pesti Hírlap kiküldött munkatársának telefonjelentése.)* A borpiros, aranysárga, rozsdabarna, meg zöld szinekben pompázó Mecsek tövében az ősi város zenei ünnepet tart. Pécs közönsége már a mult században annyira becsülte a zeneművészetet, hogy utóbb emlékszobrot állított egy kedvelt fuvolaművészének és egy fagottistájának. Most két napon át ünnepli az európai hirü pécsi Angster-gyárnak a magyar orgonaépítőiparban és az egyházi zene fejlesztése terén hetvenöt év óta kifejtett munkásságát. Ebből az alkalomból a pécsi egyházmegyei *Cecilia egyesület* és Pécs város polgármestere *Esztergár Lajos* támogatásával rendezett zenei ünnepeken megszólaltatja a pécsi templomok Angster-orgonáit.

Az orgonaművészet és az egyházi zene jelentős egyéniségei érkeztek vasárnap éjszaka Pécsre, hogy részt vegyenek a város zenei ünnepein, majd a jubiláló orgonagyár kiállításán.

Egy munkás élet regénye egy sírkő mögött

Hétfőn délelőtt egy sírkő megkoszoruzásával kezdődtek a pécsi emlékünnepek. Ez a sirkő a pécsi köztemetőben áll. Rajta három név: *Angster Józsefnek* és két fiának, *Emilnek* és *Oszkárnak* a neve. Megkoszoruzta az emlékművet *Vörös Mihály* h. polgármester a város nevében, *Schmidthauer Lajos,* a Zeneművészeti Főiskola tanára a Zeneművészeti Főiskola nevében, *Mayer Ferenc* püspöki tanácsos az országos és a pécsi Cecilia Egyesület, *Trinta Pál* a gyári személyzet nevében. *Geyer József* lelkész, orgonológus emlékbeszédében kiemelte, hogy Angster József a Párisból hozott orgonaépítő tudásával lendületet adott a hazai orgonaiparnak.

A 84 évet élt Angster József élete valóságos regény, egy munkás élet regénye. Még az elnyomatás bilincsében sinylődött az ország, amikor segédlevéllel zsebében vándorló legényként Bécsbe ment, majd megjárva Kölnt, Lipcsét, eljutott Párisba is és ott már résztvett a Notre-Dame, a Sainte Denise- és a Saint-Sulpice orgonáinak építésénél. A nagyvilág fénye azonban nem kápráztatta el és haza tért szülőfalujába, a baranyai Kács faluba. Csakhamar — háromnegyed századdal ezelőtt — megtelepedett Pécsett és malomutcai kis műhelyében kezdte meg azt a munkásságot, amelyből a hires pécsi orgonaipar kifejlődött. A pécsi székesegyház 46 változatu orgonája 1887-ben már a gyár századik alkotása volt és közben az orgonaépítőmester könyvet irt „Az orgona" cimmel. Hozzáértők szerint ez a könyv úttörő munka a magyar szakirodalomban. Amikor a kalocsai érseki székesegyház orgonája elkészült, Liszt Ferenc is játszott rajta és elragadtatva az „érseki orgonaépítő" munkájától, a budapesti Zeneakadémia számára is Angstert ajánlotta. Valóban, a pécsi Angster József készítette azután a Zeneművészeti Főiskola nagyméretü orgonáját.

Nagy kort ért el Angster József. A világháboru utolsó esztendejében X. Pius pápa a Gergely Rend lovagkeresztjével tüntette ki, de még ugyanabban az évben meghalt és munkájában két osztályostársa: két fia is követte őt a sirba. Unokái azonban tovább folytatják a hires pécsi orgonák építését.

Mátyás király korabeli orgonasipok a kiállításon

A pécsi katolikus kör egyik termében nyilt meg hétfőn délelőtt az Angster-gyár emlékkiállitása. Hatalmas méretü térképen zászlók jelzik azokat a városokat, helységeket, melyek orgonáját — összesen 1275-öt — a pécsi orgonagyár készitette. Az egyik szerény kis asztalon van Angster József kézirásu önéletrajza bekötve, okmányokkal, képmellékletekkel, tervrajzokkal. Itt látjuk párisi hangvilláját is, amelyet onnan hozott magával. Orgonasipok sorakoznak a falak mentén, egy asztalon pedig néhány kisebb sipot találunk. Ezek 1456-ból valók és a késmárki római katolikus templom orgonájából kerültek ide 1906-ban, amikor az orgonát lebontották. A kiállitáson egyébként grafikonok és térképek szemléltetik a gyár 75 éves munkásságát, azonkivül kiállitották legkorszerübb alkotásukat, az egri ciszterciták temploma részére most készült háromanuálos villamos játszó-asztalt.

„Szent Cecilia orgonál . . ."

A meghivott orgonaművészek és szakértők, valamint a *Pesti Hirlap* kiküldött munkatársa hétfőn meglátogatták az Angster-gyárat. A József-utcai ódon földszintes gyárépületet évtizedek munkájának gazdag emlékei diszitik. A régi lebontott orgonákat diszitő szineskeretes barokk fafaragványok az ország minden részéből ide kerültek. Legszebb az a fafaragvány, amely a tervezőterem bejárata fölött függ s a pécsi székesegyház régi orgonájáról való. Szent Ceciliát ábrázolja, amint mezitláb, alázatosan, mély vallásos áhitattal orgonál.

Végigjárva az alacsony mennyezetü műhelyeket, elénk tárulnak az orgonák, a hatalmas orgonaépitmények legapróbb alkatrészei is. Szemben velünk a malomkémény nagyságu, négy méternél hosszabb ónsipok. Ezeket kétméteres részekből forrasztják egybe és esztergályozott fahengeren simitják ki. A gyár munkáját most az unokák, *Angster József* és *Imre* vezetik. József a Műegyetemen, fivére pedig érettségije után a gyár műhelyeiben képezte ki magát és mindkettő orgonaszakértő.

A zenei műsor hétfőn a ciszterciták gimnáziumának dísztermében és a pécsi zárda disztermében kezdődött. Mindkét helyen *Bárdos Lajos* a fiu- és leányifjuság számára népdal-szemináriumot tartott. „Erdő, erdő, erdő, marosszéki kerekerdő . . ." kezdetü régi erdélyi népdallal kezdődött a szeminárium. A kiváló zeneszerző-karnagy magvas előadásban ismertette a 150—200 éves magyar népdalok szerkezetét, jelentőségét, stilusát. A zenei műsorban kimagasló rész jutott a pécsi templomok orgonáin felhangzó orgonaversenyeknek.

Tamás Ernő.

Szép volt minden . . .

Andersen I. T. mondta ezt, a nagy mesemondó rokona. Azt állította, hogy ő szebb mesét tud, mint a hires mesélő:

— János Krisztián, a rokonom, szépen mesélt. Én pedig szépen éltem . .

*

Azt mondta a többek között:

— Harag, irigység, pletyka, rosszindulat, ártani akarás, az emberi lélek megannyi pocsolyája. A pocsolyát pedig minden úton — így az élet útján is — gondosan el kell kerülni.

*

Mikor a lánya férjhez ment, Andersen I. T. kivitte az ifjú párt a tavaszi napfényben pompázó kertbe:

— Nézzétek a napsugarat, meg a rózsát. Hogy megértik egymást! És milyen jól jár ezzel a megértéssel mind a kettő.

*

Az éjjeli asztalkáján egy „világmenetrend" állott. Így indokolta meg:

— Szegény ember vagyok, szerelemből nősültem. A fővágyam: az utazás volt. Mindennap — lefekvés előtt — elutazom valahová a menetrend, meg a fantáziám segítségével.

Barátai tréfálkoztak vele, hogy feleségét is ilyen módon vitte nászútra, az Északi-sarkra.

*

Már igen öreg volt, amikor anyagi károsodás érte. Valaki rútul becsapta. Andersen I. T. mosolygott:

— Milly jó, hogy ez a csapás nem negyven esztendővel ezelőtt ért, amikor még ifjú és hevülékeny voltam, nem pedig ilyen bölcsen megnyugvó. Hány álmatlan éjszakám lett volna e miatt.

*

Egyszer információt kértek tőle a szomszédos kert tulajdonosáról, aki valamilyen hivatali állást szeretett volna elérni. Azt mondta:

— Nem ismerem a szomszédomat személyesen. De így, a kerítésen át azt látom, hogy szereti a virágokat, meg a gyerekeket.

Az illetőt azonnal szerződtették.

*

Ő is így fogadta föl a kertészét, akivel egyszer vasúti utazás közben ismeretlenül beszédbe elegyedett.

— Hova utazik, uram?

— Állást keresek. Kezdő kertész vagyok.

— Nem adhatok sokat, de én fölfogadom.

— Így, első látásra? Ne... akarja látni a munkakönyvemet?

— Nekem elég az, hogy elolvastam a címét a könyvnek, amit itt, útközben olvasott.

A kertész verseket olvasott.

*

Egyszer kellemetlen vitás ügye támadt valakivel. Biztatták: pörölje be, igazsága nyilvánvaló. Azt felelte:

— Eszem ágában sincs. Ha perelek: másfél évig kell foglalkoznom ezzel a kellemetlenséggel. Így pedig holnapra igyekszem elfelejteni.

*

Kilencvenhárom éves korában halt meg Andersen I. T. Csöndesen, legkedvesebb unokája kezét fogva. Utolsó szava ez volt:

— Szép volt minden . . .

(—ka)

A naponkénti borotválkozást megelőző bátortalanság, szorongó érzés nagyon gyakran indokolt, mert a sérült bőr és az apró pörsenések valóságos kínszenvedést okoznak – a bőr pedig feszül és éget mint a tűz. Ilyenkor ... a Tarr segít. Tökéletesen fertőtleníti a ... bőrt. Eltünteti a pörsenéseket és egyéb bőrtisztátalanságokat. Elzárja a pórusokat és a bőrt ba... simává varázsolja. Borotválkozás ... valóságos jótétemény a Tarr

LEGUJABB

Roosevelt a kis nemzetek függetlenségéről

Buenos-Aires, nov. 16. (Stefani.) **Roosevelt elnök a Fülöp-szigetek lakosságához intézett rádióbeszédében kijelentette, hogy „még hosszu időnek kell elteInie, amig a kis nemzetek önmagukat kormányozhatják".**

Megváltoztatják a Pétain utódlásáról szóló törvényt

Vichy, nov. 16. (Német TI) Laval miniszterelnök fontos tárgyalásokat folytatott minisztertársaival az északafrikai helyzetről, valamint a Franciaország szerencsétlenségének enyhitésére alkalmas intézkedésekről. Biztosra vehető, hogy megoldják az államfő utódjának kérdését. Tudvalevő, hogy Darlan tengernagyot nevezték ki az államfő leendő utódjává. Darlan az amerikai-angol Észak-Afrika elleni támadással kapcsolatban olyan magatartást tanusitott, amely kétségtelenül ellentétben áll a tábornagy akaratával. Abban az esetben, ha Pétain tábornagy „akadályoztatnék államfői hivatalának gyakorlatában" — mint ezt az alkotmány mondja —, az a különleges helyzet adódnék, hogy a francia állam feje Darlan tengernagy lenne, aki megállapodást kötött az amerikaiakkal Észak-Afrikának a tengelyhatalmak ellen való megvédelmezésére.

Magától értetődik, hogy ennek beláthatatlan következményei lennének Franciaországra. Biztosra vehető tehát, hogy a vasárnapi államtanácson megváltoztatták az államfő utódlásáról szóló törvényt, hogy ily módon megcédják Franciaországot egy esetleges katasztrófa lehetőségétől.

Szabadon engedtek ötven belga tuszt

Brüsszel, nov. 16. (NST) Két hónappal ezelőtt egy robbanó merénylettel kapcsolatban ötven brüsszeli polgárt tusz gyanánt őrizetbe vettek. Most valamennyiüket szabadon bocsátották, mivel nem történtek ujabb merényletek.

Magyar hősök

Önfeláldozó hősiességgel és példás bátorsággal mentette meg elöljárója életét s egyik nehéz fegyverünket Kelemen András tizedes.

1942 február 15-én vállalkozást hajtott végre egyik kötelékünk az erdőségben garázdálkodó orvlövészek ellen. Ennek során az század egy része váratlanul igen súlyos helyzetbe került. Kelemen András tizedes, géppuskás rajparancsnok látta, hogy az előtte tüzelő másik géppuska mellett egymásután sebesülnek meg annak kezelői. Végül már csak századparancsnoka lőtt a félig be is kerített géppuskával. Kelemen András tizedes nem törődve a pusztító ellenséges géppisztoly- és puskatüzzel, habozás nélkül előrerohant és emberét is magával ragadva, vakmerően uj tüzelőállásba vitte fegyverét. Innét közvetlen közelből vehette tüz alá a támadó orvlövészeket. Merész cselekedetével nemcsak végveszélybe került századparancsnokát és a másik géppuskát mentette meg, hanem az ellenség veszedelmes balszárnyát jórészt meg is semmisítette tüzével.

Külpolitikai hirek

Hitler Reitsch Hanna repülőkapitánynak, az ismert női repülőnek azokért az érdemekért, amelyeket élete állandó kockáztatásával a német repülőgépkészítés tökéletesítése terén szerzett, az I. osztályu Vaskeresztet adományozta. Göring birodalmi tábornagy a bátor női repülőnek kifejezte elismerését és szerencsekívánatait. Ez az első eset, hogy német nő megkapta az I. osztályu Vaskeresztet.

Italo Balbo olasz légi tábornagy földi maradványait szülővárosába, Ferrarába viszik át s az ottani San Rovano-templomban helyezik örök nyugalomra, ahol már megkezdték sírhelye építését.

A német ifjuság birodalmi vezetősége a Deutschland-Halleban nagyszabásu gyülést rendezett. Axmann német birodalmi ifjusági vezető üdvözlő beszédében szóvá tette azokat a brit-amerikai javaslatokat is, amelyek a háboru utáni időben a német ifjuság nemzetközi kényszernevelését és számüzetését követelték. Nagyon hálásak vagyunk, — mondotta — ellenségeinknek ezért a nyilt vallomásért. Azzal, hogy értesítettünk ellenségeink szándékairól, csak mégjobban összefog az arcvonal és az ország s az ifjuság még elszántabban fog harcolni a győzelemért.

A szlovákiai magyar párt gazdasági osztályának kiépítését tovább folytatják. Esterházy János pártelnök Bessenyey György nagymihályi kerületi elnökhelyettest a párt ügyvezető igazgatójává nevezte ki.

Rooseveltné Londonban egy ifjusági értekezleten kijelentette, hogy a háboruban résztvevő amerikai egyetemi hallgatók feladataik elvégzése után haza szeretnének menni, mert érzésük szerint az európaiak szívesebben építik fel országaikat saját elképzelésük szerint, — közli a Német TI Stockholmból. — Rooseveltné annak a véleménynek adott kifejezést, hogy az Egyesült Államokban az ifjusági mozgalom nem működött együtt a néppel és a munkásszervezetekkel. Kijelentette Rooseveltné még azt is, hogy „a német ifjuság kiképzését és lelki világát tökéletesen meg kell változtatni, mielőtt vele a szoros kapcsolatot ujra felvehetnék".

Japán és Kiusin-sziget között megindult a forgalom és áthaladt az első vonat azon a tengeralatti alagúton, amelyet hat évi munkával és 50 millió yen költséggel építettek. Bár a vállalkozás óriási volt és három millió munkás dolgozott rajta, az egész idő alatt mindössze 31 baleset fordult elő. Az alagut építését már 1897-ben tervezték, a tervek azonban csak 1918-ban nyertek határozott alakot. A földmunkákat 1936-ban kezdték el.

Majszki, a Szovjet londoni nagykövete a londoni ifjusági értekezlet előtt tartott beszédében kijelentette, hogy az északafrikai hadművelet nem jelenti még a második arcvonalat, amelyet a Szovjet-Unió várt, — jelenti a Német TI Amsterdamból. — A szövetségesek nagyon jól tennék, ha eltemetnék könnyű győzelemre számító reményeiket.

NAPI HIREK

A „strimpflitől" a „zokniig"

Kezdetben volt a strimpfli. Gyerekkoromban még a harisnyát általában igy hivták azok, akik beszédük magyarságával nem törődtek. Szerencsére a neveléshez akkor még hozzátartozott, hogy szülők, tanárok, nevelők a gyerekeket helyes magyarságra oktatták és a gyerekek is még olyanok voltak, hogy ha a felnőttek valaminek helytelenségére figyelmeztették őket, engedelmesen igyekeztek a figyelmeztetésnek eleget tenni. Ezért aztán már kisgyerek koromban megtanultam, hogy a strimpfli rossz magyar szó és az, aki jól beszél magyarul, harisnyát mond.

Később aztán német nevelőnőmtől megtudtam, hogy a lábikráig érő harisnyát Sockénak hivják. Ez azonban nem akadályozott meg abban, hogy ezt a ruhadarabot — ugy, amint a magyarul helyesen beszélőktől hallottam — rövid harisnyának ne... Minthogy az ifjuságnál a ... növekedik, később térden alul végződő harisnyát is viseltem és megtanultam, hogy az ilyet, szépen hangzó magyar szóval térdharisnyának lehet nevezni.

Egy pár évvel ezelőtt azonban beütött a zavar. A budapesti boltosok csinálták. Először a rövid harisnyára irták ki a kirakatokban, hogy „zokni". Minthogy pedig ujabban a felnőttek is térdharisnyában járnak, ilyenek mind gyakrabban jelennek meg a kirakatokban. A boltos most már kiterjesztette az elcsúfitott német szó jelentését és a térdharisnyát is zokninak keresztelte el. A fejlődés tetőpontjára legujabban érkeztünk, amikor már mindenféle harisnyát zokninak hiv az üzleti nyelv és már csak az van hátra, hogy a székelyek harisnyáját is székely zokninak kereszteljék el.

A legfurcsább a dologban, hogy ettől a mételytől a nép nyelve sem marad mentes. A városba kerülő falusi magyar, minthogy a német nyelvről fogalma sincsen, nem tudja, — amint hogy nem is tudhatja — hogy a „zokni", német szó siralmas torzitása. Azt hiszi, hogy városi műveltségről tesz tanuságot, ha ezt a Pesten tanult kifejezést hazaviszi a falujába. Még büszke is rá, hogy milyen finoman fejezi ki magát. Igy aztán ma már faluhelyen is nem egyszer sértik meg fülünket ezzel a rettenetes kifejezéssel.

Sajnos, nem áll rendelkezésre kényszeritő eszköz, hogy a kirakatokból és az áruházak asztalairól a zoknis táblákat mind egy darabig eltávolitsuk. De legalább a közönség ne vegye át ezt a szerencsétlen üzleti kifejezést, amely mai használatában még csak a német alapfogalmat sem fedi. És kérjük az apákat, hogy gyerekeiket figyelmeztessék, ha ilyen rossz magyar kifejezést használnak. Azaz bocsánat, a korszellemnek megfelelően talán helyesebb volna a gyerekeket megkérni, hogy ők utasitsák rendre szüleiket, ha a jó magyar harisnya helyett zoknit mondanak.

Öreg biró.

— **„Az ifjuság előtt álljon példaképül a világháboru hőseinek szelleme."** A pontyutcai kereskedelmi iskola végzett tanulói vasárnap avatták fel az intézet hősi emlékművét és egyesületük zászlóját. Az ünnepségen *József* kir. herceg mondott avató beszédet. „Az ifjuság előtt álljon példaképül a világháboru hőseinek szelleme — mondotta többek között — és hordozza lelkében örök emlékezetüket." A zászlóanya tisztét vitéz *Fraknóy Józsefné* töltötte be.

— **A MÁVAG mérnökeinek megemlékezése vitéz Horthy Istvánról.** A MÁVAG budapesti mérnökeinek bajtársi egyesülete kegyeletes gyászünnepélyt tartott vitéz *Horthy István* emlékére. Éveken át a bajtársi csoport vezetője volt Horthy István. Az ő nevéhez fűződik a testületi élet fellendülése és a bajtársi szellem kialakulása. A gyár mérnökei „Horthy István Mávag csoport"-ra változtatták meg a mérnöki csoport cimét, emlékjelvényt alapitottak és azt évenkint a csoport legbuzgóbb tagjának adják át. Az ünnepélyen a csoport jelenlegi vezetője, *Tuna Oszkár,* méltatta vitéz Horthy István emlékét.

— **Preszly Elemér előadása.** Az Országos Nemzeti Klub nov. 25-én, szerdán, az Országos Kaszinó különtermében tartja zártkörü évadnyitó összejövetelét. Az összejövetelen *Preszly Elemér* „A magyar piaristák háromszáz éve" cimen szabadelőadást tart.

— **A Kormányzó ujbóli elismerése.** A Kormányzó, a honvédelmi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy Bérczy László ny. postaigazgatónak, tart. m. kir. őrnagynak, a honvédelem érdekében végzett eredményes munkásságáért ujbóli elismerését tudtul adják.

Angster
orgonakészítő

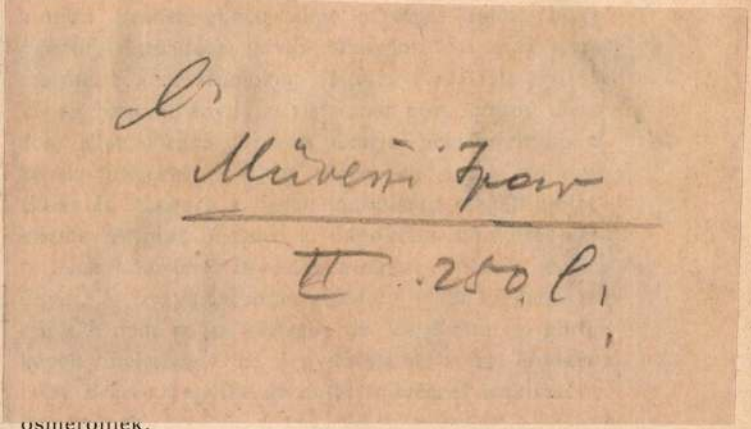

osmerőnek.

—

— **Művészeti monopolium.** Nagy fölháborodás keltett Párisban az a hír, hogy Montauban város törvényhatósága, nagy szülötte *d'Ingres* vagy ötezer rajzának a kizárólagos sokszorosítási jogát *Lapauze* párisi ujságíróra ruházta. Művészi körökben úgy vélekednek, hogy ez az eljárás nemcsak minden jog és méltányosság, hanem a nagynevü művész intenciói ellen is van, aki bizonyára nem azért hagyta rajzait szülővárosa múzeumának, hogy azokat egy magánember nyerészkedő üzletekre használja föl. Illetékes körökben mindent elkövetnek, hogy a városnak ezt a sérelmes elhatározását megdöntsék.

—

— **Művészet az örök béke szolgálatában.** A művészet is szolgálatába szegődött az örök béke eszméjének, amely felett most oly sok szó folyik

FESTŐ-MŰTEREM

CSALÁDI LAKÁSSAL A
LEGSZEBB HELYEN NAGY
KERTBEN SIÓFOKON

KIADÓ

KILÁTÁS A BALATONRA

A RÉSZLETEK MEGTUDHATÓK
BUDAPEST, ULLŐI-UT 18. III. e. 11.

UJABB MAGYAR SZÉPIRODALOM

Angster

kérzitette a kassai dóm
orgonáját
4 manuálos és 55 változatu

Wick kassai ket. mineml.

30. P.

~~Révay - gyűjtemény VIII. 31.~~

Angster-cég

Készítette az eperjesi kálvária templom orgonáját 1918-ban

ród

Wick Béla dr.

Az eperjesi kálvária Eperjes 1919.

19. P.

Angster

Készitette a jászdis-
eri rk templom
orgonáját

Lechner Jenő:

Templomavatás.

Vállalkozók Közlönye

1906. okt. 24.

Franklin harmonika VIII 242

intézéseket vettek át, megszervezték a csoportnak technikai szükségletét, hogy végrehajthassa a kémkedéseket és — Birge és Taggart ügyében — közvetítettek e szervezet és az úgynevezett „Szabad Csehszlovákia-Tanács"-ról megalakító külföldi áruló csoport között. Schaffner asszony e szervezet és más illegális szervezetek között is közvetített és idén nyáron végrehajtotta e csoportok egyesülését egy illegális csoportnál, amely külföldi szökésket szervezett. A külügyminisztérium tudja, hogy Lois Schaffner asszony október 13-án hagyta el Csehszlovákiát.

A jegyzék megállapítja a továbbiakban, hogy az említett tények bizonyítékok és elsősorban a szervezetlétartóztatott vezetőinek egybehangzó vallomásai bizonyítják. *Ezek a vezetők érintkezésben voltak az amerikai nagykövetség említett tisztviselőivel.* Bizonyítékul szolgálnak a csoportok más tagjainak vallomásai is, akik tudtak ezekről a kapcsolatokról és —

Méryn esetében — a piseki és slanyi körzetben átvették a rádióadókat, terveket és rej jelkulcsokat. *További bizonyítékot szolgáltatnak a meztát rádióadók, amelyeket Méryn szállított.*

A jegyzék így fejeződik be: «A fentiek következtében a külügyminisztérium:

1. *élesen tiltakozik az amerikai nagykövetség említett volt és jelenlegi tagjainak Csehszlovákia biztonsága ellen irányuló tevékenysége ellen,*

tiltakozik az ellen is, hogy az említettek visszaéltek diplomáciai kiváltságaikkal és hivatali állásukkal, amikor ilyen tevékenységet folytattak;

2. követeli, hogy Isaac Patch a lehető legrövidebb időn (24 órán) belül hagyja el a Csehszlovák Köztársaság területét;

3. közli, hogy a csehszlovák biztonsági szervek az említett bizonyítékok alapján rövidesen le fogják tartóztatni Samuel Merynt, az amerikai nagykövetség egyik tisztviselőjét.

Nagy felháborodás Franciaországban René Mayer miniszterelnöki jelöltsége miatt

A francia képviselőház jobboldali többsége Jacques Duclos nagy beszéde után 341 szavazattal 183 ellenében *megadta a fejhatalmazást René Mayer kormányalakí ására.* A szavazás előtt a reakciós képviselők Duclos beszéde óriási hatásának csökkentésére rágalmakat kiabáltak a kommunista csoport felé, mire Duclos kijelentette:

— A kommunizmus olyan magasztos eszme, hogy ilyen mesterkedésekkel nem lehet bemocskolni. *A francia nép egysége e fogja sópörni a fasizmus újjáébredését.* A francia nép már elsöpörte Queuille kormányát, meggátolta Moch kormányalakítását és *René Mayer szintén szembetalálja magát a nép egységével.*

A szavazás előtt a jobboldali szocialista képviselők értekezletet tartottak, amelyen kitűnt *a párt súlyos belső válsága.* Heves vita után 55 szavazattal 34 ellenében elhatározták, hogy támogatják René Mayer beiktatását, de sok képviselő hangoztatta a vita során, hogy a szocialisták bizalmat szavaznak René Mayernek, a nagytőke jelöltjének, úgy válaszolnak nagy része elhagyja őket.

Ezeknek a képviselőknek az aggodalma alighanem alaptalan. *Franciaországban a legnagyobb felháborodás fogadta René Mayer miniszterelnöki jelöltségét* és a köztisztviselők valamennyi szakszervezetének képviselői állást akarnak foglalni a kormánynyilatkozat ügyében, mely *fenyegetéseket tartalmaz sztrájkjogaik ellen.* A legmélyebb felháborodással fogadta a munkásság is René Mayer beiktatását. A CGT és a keresztény szakszervezetek vas- és fémmunkástagozatának vezetői jegyzőkönyvet írtak alá, amely *kimondja a teljes akcióegység szükségességét.*

Étienne *Fajon* az *Humanité*ben írt vezércikkében harcra szólítja a francia kommunistákat a reakció támadásai ellen. Csalhatatlan jelek mutatnak arra — írja —, hogy *a francia reakció az amerikai kommunista vezetők eltiltásán felbuzdulva, szeretné a Kommunista Pártot és a munkásosztály szervezeteit „lefejezni"*, hogy azután újabb súlyos ütéseket mérhessen magára a munkásosztályra. Ezt bizonyítja a huszonöt kommunista képviselő mentelmi jogának felfüggesztésére irányuló reakciós kérelem, valamint a kommunista ujságírók és szakszervezeti vezetők bíróság elé állítása. A dolgozók és minden becsületes francia válaszoljon a rágalmazóknak és a bomlasztóknak *az egységakció fokozásával* — fejezi be Fajon.

Nagy árzuhanások a newyorki tőzsdén Truman bejelentése nyomán

Newyorki MTI-jelentés szerint *Truman elnök bejelentette, hogy a kongresszus új ülésszakán jelentős adóemeléseket fog javasolni.* Csak ilyen módon tartja lehetségesnek az ötmilliárd dolláros költségvetési hiány fedezését. *Truman bejelentése a newyorki tőzsdén nagyarányú árfolyamzuhanásokat okozott.* A legtöbb értékpapír árfolyama legalább egy dollárral esett.

Az egyre jobban terjedő amerikai sztrájkhullám következményei egyébként napról-napra érezhetőbbek lesznek az amerikai iparban. A Reuter jelentése szerint a gyárosok bejelentették, hogy továbbra sem kapnak acélutánpótlást, *nem vehetnek fel újabb rendeléseket.* Ha a sztrájk egy hónapnál tovább tart, *a vásárlóerő csökkenése súlyos gazdasági válságot idéz elő* — állapítja meg a vas- és acélipar hivatalos lapja.

A Béke Hívei Világmozgalmának határozata a Tito-banda kizárásáról

Párizsból jelenti az *MTI*, hogy a Béke Hívei Világmozgalmának párizsi titkársága nyilvánosságra hozta legutóbbi gyűlésének határozatát.

— A Béke Hívei Világmozgalmának titkársága — mondja a határozat — megállapítja, hogy *a béke védelmére alakult jugoszláv nemzeti bizottság olyan propagandatevékenységet fejt ki, amely minden ponton a jugoszláv kormány politikájának van aldrendelve.* A jugoszláv kormány pedig nyíltan, egyre élesebben *ellenséges magatartást tanusít a Szovjetunió és a népi demokráciák irányában.* Ezzel az ellenséges magatartással Tito és kormánya egyrészről megnyerte a londoni és washingtoni kormányok rokonszenvét, politikai és pénzügyi támogatását, de elkerülhetetlenül maga ellen fordította a világ millió és millió férfiát és asszonyát, akik a *Szovjetunióban és a népi demokráciában a béke legfontosabb biztosítékát látják.*

— A jugoszláv kormány fasiszta elnyomást és terrort alkalmaz az ezt a politikát ellenző jugoszláv bűncharcosokkal szemben, nyíltan támogatta az athéni monarchofasiszta kormányt a görög demokrata hazafiak ellen, Albániával szemben megtelemlítési politikát folytat, amely veszélyezteti ennek az országnak függetlenséget.

— A Békemozgalom legfőbb feladatának egyrészről a békéért vívott küzdelem folytatását és fokozását, másrészről a békéért harcoló minden szervezet és személy összefogásának előmozdítását tekinti. Ezért úgy döntött, hogy a *Világ Békebizottságának római találkozóján csak azokat a jugoszláv megbízottakat enged résztvenni, akik minden bizottsítékot megadnak arravonatkozólag, hogy telje en függet enek kormányukto.* Erre azzal adhatnak biztosítékot, hogy *megbánjegyik Tito kormánynak e határozatban felsorolt háborús lépéseit* és eltélik propagandáját.

Amerikai atomtudósok beismerik a Szovjetunió atomeredményeit

Chicagóból jelenti az *MTI:* Harold *Urey*, Amerika egyik vezető atomtudósa kénytelen volt beismerni, hogy *a Szovjetunió rövid időn belül megismételte az Egyesült Államok vélt vezető szerepét az atombomba gyártásban.* Az atomtudósok közlönyében megjelent cikkében Urey *az USA atomprogrammját használhatatlannak és meghiúsultnak nevezte.* Rámutatott, hogy a kommunistaellenes hajsza sok atomtudóst arra kényszerített, hogy «mélységes undprodással otthagyja munkahelyét». Frederick *Seitz*, az illinoisi egyetem fizika tanára ugyanebben a lapban azon aggódik, hogy az amerikai gépezet nem működik olyan ütemben, amely összehasonlítható lenne a szovjet gépezet ütemével».

Az Österreichische Volksstimme a magyar jegyzékről

Bécsből jelenti az *MTI*, hogy az *Österreichische Volksstimme* közli annak a jegyzéknek a szövegét, amelyet a magyar kormány a magyar-osztrák határon uralkodó állapotok ügyében intézett Ausztriához. A lap hozzáfűzi:

A magyar kormány jegyzéke indokolt. Helmer belügyminiszter még mindig mélyen hallgat arról, hogy ki hamisította meg tulajdonképpen a Fassl osztrák csendőr haláláról kiadott jelentést. *Fassit tudvalevően amerikai politikai gengszterbanda gyilkolta meg, amely Magyarország és Ausztriába vi szatért.* A mai napig is lisztázatlan, hogy mit akartak elérni a jelentés meghamisításával és kit akartak ezzel védelemben részesíteni. Már egyszer megállapítottuk: az, aki ezt a jelentést hamisította, biztosan tudja, hogy ki a gyilkos és biztosan tudja, kik azok, akik a magyar határon kémkedést és illegális határátlépést üznek.

Wallace: Az amerikai kormány háborús hisztériát szít

New Yorkból jelenti az *MTI*, hogy Henry *Wallace* a kongresszus ülésszakának berekesztésével kapcsolatos rádióbeszédében kijelentette, hogy «ez a kongresszus háborus terveket előkészítő kongresszus volt. Ez a kongresszus munkásellenes kongresszus volt».

Wallace a továbbiakban rámutatott, hogy az USA 81. kongresszusa nem vette figyelembe az amerikai nép érdekeit. A nép az elnökválasztáson a «hidegháború", a polgári szabadságjogok korlátozása ellen szavazott. *Az amerikai nép az árak csökkentésére és a dolgozók jogainak biztosítására szavazott. Az amerikai kormány és kongresszus tiltani háborús hisztériát szítanak és el akarják hinteni a kommunisták elleni gyűlöletmagvait.*

Wallace befejezésül rámutatott, hogy az amerikai nép igazi szükségleteit mindaddig nem lehet kielégíteni, amig folytatják a hideghábort.

Fellázadtak egy holland táborban a gyarmati háború ellen a katonák

Hágából jelenti az *MTI*, hogy az egyik katonai táborban fellázadtak a holland katonák, akiket az indonéziai gyarmati háborúba akartak küldeni. A lázadók megsemmisítették a fegyvereket és megvertek tisztjeiket. A katonai hatóságok kénytelenek voltak jelentős erőket a lázadás színhelyére küldeni. A laktanyákat a tábori csendőrség alakulatai veszik körül.

November 2-án kezdik meg működésüket a népi ülnökök a budapesti és pestvidéki törvényszék területén

A népi ülnökök részvétele fordulópontot jelent a magyar igazságszolgáltatás történetében. *Népi demokráciánk eddigi eredményei alapján az igazságszolgáltatásba is a munkásosztály és a dolgozó nép fiai vonulnak be, hogy munkásságukkal dolgozó népünk érdekeit szolgálják.*

Október 31-én az összes nagybudapesti népi ülnökök részvételével ünnepi gyülés lesz a budapesti büntetőtörvényszék dísztermében. A gyűlésen dr. *Ries* István igazságügyminiszter mond üdvözlő beszédet.

Ezt megelőzően 25-én és 27-én délután fél 7 órakor a nagybudapesti bíróságok népi ülnökei számára az igazságügyminisztérium tanulmányi osztálya két előadást rendez. Az egyik előadást dr. *Tamár* István, az igazságügyminisztérium büntetőjogi főosztályának vezetője tartja «A népi ülnökök szerepe az igazságszolgáltatásban» címmel az igazságügyminisz ériu dísztermében. A másik előadó dr. *Horváth* Sándor törvényszéki bíró «A népi ülnökök jogai és kötelességei» címen tart előadást a pestvidéki törvényszék épületében.

A népi ülnökök november 2-án reggel fél 8 órakor ünnepség keretében tesznek fogadalmat. *Az első tárgyalási napok közreműködésükkel ezen a napon lesznek a nagybudapesti bíróságokon.*

A budapesti büntetőtörvényszék és a pestvidéki törvényszék területén november első napjával bevezetett ülnökbíráskodásban összesen *223 rendes és 94 pótülnök* fog működni.

Ötven orgonát építettünk újjá a felszabadulás óta

Pécs, október hó.

— Tutti la forza — mondja Szarvaskend község kántortanítója, amint az utolsó regisztert is benyomja s ujjai végigszaladnak a billentyűkön. A hatalmas szerkezet szinte belereneg a kavargó hangáramokba, majd egyetlen kapcsolásra meglágyul a hangzuhatag s lágy oboa hangokat lehelnek a sípok.

A pécsi Angster-féle orgonagyárban vagyunk, ahból az alkalomból, hogy Szarvaskend község villámsujtotta orgonáját kijavítva, készen áll s a rendelő megbízottja, igen meg van elégedve az új orgonával.

— 82 évvel ezelőtt alapította a gyárat apám, Angster József — mondja a kilenc Angster testvér közül a legidősebb —, aki Eszéken volt asztalos, majd Párizsban Cavaillénál tanulta ki az orgonakészítés ezernyi titkát és fortélyát A gyáralapítás óta ez az 1306. orgona, melyet mi építettünk, vagyis az Opus 1306. — teszi hozzá nevetve, miközben helyiségről-helyiségre menve végignézzük a «hangszerek királynőjének» magyarországi születési helyét.

VÁROSI ÉS FALUSI TEMPLOMOK ORGONÁI

Az egyik teremben a szélládákat készítik, a másikban a sípokat ezüstözik, a harmadikban pedig a hangok magasságát szabályozzák.

— A mi gyárunk építette újjá a meséli ifj. Angster József — a debreceni református nagytemplom orgonáját, a budai Szent Imre-városi ciszterci templom, a csepeli katolikus plébániatemplom, valamint a székesfehérvári ciszterciták orgonáját, ezenkívül azonban számos falusi templomát is. A népi demokrácia különböző tömegszervezeteinek támogatása lehetővé tette, hogy a háborús cselekmények következtében elpusztult orgonák közül eddig *ötvenet teljesen újjáépíthettünk,* ügyhogy alig van már helység az országban, ahol e tekintetben hiány állana fenn.

AZ AQUINCUMI ORGONARONCS

— A mai modern orgonák már *csuszkarendszerre* készülnek — magyarázta tovább kísérőnk —, sőt a legmodernebb orgonákat már elektromos meghajtásúra készítjük. Érdekes, hogy az aquincumi ásatások alkalmával kiástak egy korabeli orgonaroncsot s már ez is csuszka-rendszerrel és billentyűzettel készült. Ez a Krisztus előtti orgona teljesen bronzból való, vörösréz sípokkal. Az orgonaroncs alapján két tökéletesen korhű orgonát konstruáltunk, melynek egyik példánya az aquincumi múzeumban látható, a másik pedig Rómában.

Az ősi mesterség titkairól is sokat és szívesen beszél ifjabb Angster József. Elmondja, hogy nagy gyakorlat és remek hallás kell az orgonakészítő iparhoz, valamint a fémek és fák tulajdonságainak tökéletes anyagismerete. Hallásra azért van szükség, mert a sípokat fűhangolással hangolják a nemzetközi a-hoz quartlokkal és quintekkel továbbmenve, az anyagismeret pedig a szerkezet megkonstruálásával nélkülözhetellen. Attól eltekintve, hogy az egész hangokhoz szükséges celluloidot és a félhangoknál megkívánt ébenfát is jó, meg kell választani, az orgona többi része is különböző minőségű fából készül. Szeládának pl. csak az idősebb jávorfa alkalmas, melynek megvan az a tulajdonsága, hogy a sok furat ellenére sem szívaroq át a levegő a fa rostjain. Sok mindent kell bizony tanulni egy orgonista-tanonsnak, mig eljut odáig, hogy szabadulási munkaként egy tökéletes szélládát el tudjon készíteni.

De nemcsak új orgonákat épít a pécsi Angster-féle orgonagyár, hanem javításokat is végez. Ha valamelyik templom orgonájában elromlik egy síp, akkor a kántor megrendeli az új sípot egy levelezőlapon például a következőképpen: Cselló, 8 láb, H. Ebből a gyár pontosan tudja, hogy melyik sípot kell elkészíteni. Minden sípnak megvan ugyanis a maga külön megjelölése. Még a szegedi fogadalmi templom orgonájával is, ahol pedig 166 változatban 12.000 sípot kell megkülönböztetni egymástól. A passaui orgona után a szegedi fogadalmi templom orgonája egyébként Európa legnagyobb orgonája. Egy évig épült és sütén az Angster-gyár készítette.

Búcsúzóul elmondja még kísérőm, hogy nagyobb forgalom csak karácsony, pünkösd és husvét előtt van az üzemben, ilyenkor ugyanis a templomok kérik a gyárat, hogy küldjenek le utazó orgonahangolót, akik a lehangolt sípokat ismét behangolják. Néhány hónapi használat után ugyanis a sípok a leggondosabb munka ellenére is megerőszakednek kissé s ilyenkor szükség van az orgonahangoló abszolút hallású fülére.

Mint érdekességet kell megemlíteni, hogy Európa orgonakészítői 20 évvel ezelőtt ülték össze utoljára orgonaügyi kongresszusra. Volt egy folyóiratuk is: Zeitschrift für Instrumentenbau, ezt azonban a nácik a sajtóreform során betiltották, mert nem állt a hadviselés szolgálatában.

Huba László

JEGYZŐKÖNYV

Felvételelt a Magyar Nemzet szerkesztőségében, 1949. október 21-én délelőtt 11 órakor a

TÉLISZALÁMI

ízlezése, ára és minősége tárgyában.

Jelen vannak: Alulírott és 10 deka szalámi.

Alulírott: Örülj az a hír járta, hogy nincs.

Szalámi: Felszeletelték, tehát vagyok.

Alulírott: Továbbá, hogy olcsón adja magát.

Szalámi (töredelmesen): Ezt beismerem. Hat helyett három forintért.

Alulírott: De azt is beszélik egyesek, hogy igen ám, de nem a régi jó minőség.

Szalámi (elpirul): Kikérem magamnak. Tessék engem megkóstolni.

Alulírott (enged a felszólításnak): Az első szelet prima.

Második szelet: Tessék engem is.

Alulírott (tovább enged): A második remek.

Többi szelet: Bennünket is tessék. (Kacéran kelletik magukat.)

Alulírott: No, nem bánom, mert hogy jó szívem van. (Egy perc szünet után.) A zsüri a most letárgyalt ügyben a következő ítéletet hozta: A fogyasztók nevében! Megállapítom, hogy szalámi van, olcsó és éppen olyan ízletes, zamatos, finom, mint a hatforintos volt.

Több szalámi nem lévén, a tízórait berekeszti.

Kelt, mint fent.

Kisfó Sándor s. k.
(P. H.)

Zsírpecsét helye.

Tanuk: Hat darab szalámihéj.
Az aláírás hiteléül: Gépírónő.
A gépírónő hiteléül: Szedő.

Az ENSZ távirata az Angol Nőbizottsághoz az angol béke kongresszus alkalmából

A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége az angol bizottsághoz küldte az Angol Nőbizottsághoz:

«Az angol békekongresszus alkalmából a magyar asszonyok szivből köszöntik az Angol Nőbizottságot. Az asszonyok a világ minden táján harcolnak a békéért és az angol nők harcát is támogatják a Szovjetunió vezette békefrontot. Biztosítjuk önöket arról, hogy a népek közös harca győzelemre vezet és megnyeri a béke csatáját, amely az élet csatája.»

Tejes Teri legújabb kalandja

Miért kell felépíteni a második Tortagyárat?

Tell Vili kalandja a csarnokban

Miért csinálta Polgár Pali új ablakot?

A legújabb Calvin-téri helyzetjelentés

Külön szegedi oldal

Nagy tsalafinta keresztrejtvény

a

Szabadság

ma megjelenő legújabb számában

6 oldal

Ára 1 forint

Apafej és társai

Írta: **Szép Ernő**

F'clapjainkban (van három is hálistennek), és egyéb helyeken is, mikor valami humoreszket közölnek, egypár esztendeje találkozom már, elég sűrűn, Apafejjel. Apafej nem egy bizonyos hivatást vagy típust képviselő figura, mint volt például a Borszem Jankóban valaha Mokány Berci vagy Bukovay Abszi, nem: az apafej kisebb egyén, és apafej lehet akárki, akinek felebarátja azt mondja: mit szólsz hozzá, apafej... vagy: találd ki, apafej...

Hol termett ez az apafej? Ki találta ki valjon? Jómagam egyetlenegyszer se hallottam, hogy valaki apafejnek aposztrofálta volna a másikat De megkérdeztem most tucat jóemberemet, hallották-e valahol villamoson, a járdán, bormérésben, vagy gyárban, vagy hivatalban, hogy valaki valakit jókedvében apafejnek szólít. Nem, kérem, egyik se hallotta.

Szóval az apafejet valamelyik humorista találta fel és a többi utána írja, Ha az eredetén törőm a fejem, eszembe jut a *fejes;* ezt igenis hallotta az ember, a harmincas években, azóta mintha elenyészett volna. A *fejes* jelző volt; így mondták valakire: az nagy fejes! Vagy: mondd meg, ha olyan fejes vagy... annak a fiúnépnek a száján virágzott a *fejes*, amelyik a futballmeccsek tribünjein szorongott és oly viharosan lelkesedett vagy méltatlankodott. Gondolom azt jelentette a fejes, hogy az illető nagy okos vagy annak hiszi magát, jelenthette azt is, hogy valaki tekintély a társai közt, hogy kivált, hogy ő a legfőbb, akár a fej. Lehet a tolvajnyelvből került a városi nép ajkára a *fejes*, nem tudom.

Ebben a *fejes*-ben volt valami elevenség, kedvesség. De kérem, az apafej az bájtalan, izetlen, nem járok tán nagyon messze az igazságtól, ha azt találom mondani, hogy hülvesség.

Másik új divat a humoreszkekben, meg a viccekben, hogy így kiált fel valaki: *nofene!* Hát én ezt se hallottam soha eleven ember szájából még részegről se. Ebben sem tudom, mi a jó.

Se azt nem tudom élvezni, ha egyik szereplővel a másiknak azt mondatják a viccekben, hogy: *észnél jegyünk!* Mert ez is divat. Eddig mindig úgy mondta a magyar: legyen eszed! vagy: eszeden járj! Persze ezt se az életből fülelték el humoristáink, hanem az ujjukból szopták. Ez is, meg a nofene is, meg az apafej is átragadt a kabarékra, meg az operettszínpadra is, sajnos.

No és itt van még az elpusztíthatatlan *nemdebár.* Ez az első világháború után kapott lábra a tréfás cikkekben és a kabarékban. Az elején azokat a műveletlenekeet óhajtotta jellemezni, akik elegánsan akartak beszélni; hiztos elő is fordult az életben, hogy valaki az ugyebárt, meg a nemde-t összekompromitálta. De azután nagyon rákaptak a kabaré, meg az, élclap szerzői, most már a második generáció él vele. Meg él azzal, hogy a feleségem helyett azt mondatja: a *n. jem*, sőt: a *nej* Szakitsanak már, az istenért, ezekkel az idétlenségekkel, hiszen ezekben semmi vicc, semmi jókedv nincsen. A magyar esprit nem volt soha rászorulva ilyen küsöségekre, ilyen erőszakra, hamisításra, csalásra.

Ára: 60 fillér

Magyar Nemzet

Ma: Sakkrovat

Szombat
1949 október 22
V. év 246. szám

Hála és megbecsülés

Írta: Parragi György

Az újságok napi hírrovatából idekívánkozik a szokásos pénteki minisztertanácsról kiadott hivatalos jelentésnek az a része, amely arról szól, hogy *Rákosi* Mátyás előterjesztésére a minisztertanács határozatot hozott a tudományos munkában kiváló eredményt elért *tudósok, kutatók, illetve özvegyeik nyugdíjban, illetve nyugdíjkiegészítésben való részesítéséről.* Már ugyanez a minisztertanács 26 tudós, illetve özvegye részére meg is állapított nyugdíjat, vagy nyugdíjkiegészítést.

Kézenfekvő, hogy e minisztertanácsi határozat értékelésénél önként adódik az összehasonlítás a magyar népi demokrácia törvényhozásának, kormányzatának eddigi olyan hasonló természetű intézkedéseivel, amelyekkel megbecsülte, kitüntette az értelmiség legkiválóbbjainak szellemi munkáját. A Kossuth-díjra, a tudósoknak magas életszínvonalat biztosító fizetésrendezésre, a kiváló teljesítmények jutalmazására, az ösztöndíjak adományozására gondolunk általánosságban elsősorban. Arra, hogy a mostani határozat újabb méltó bizonysága annak, hogy nemcsak a Magyar Népköztársaság alkotmányának 53. paragrafusa mondja ki a tudományos munka, a néppel összeforrt szellemi élet támogatását, de ezt a nemzet, a szellemi élet mindennapjaiban meg is valósítja.

Kétségtelenül ez az első benyomás, mely a minisztertanácsi határozat nyomán keletkezik bennünk. De van ennél mélyebbre hatoló benyomásunk, mélyebben járó gondolatunk is e határozatról. Mert nemcsak azt bizonyítja, hogy az aktív tudományos élet kimagasló kutatóinak biztosít anyagi gondoktól mentes életet, hanem azoknak is, akik koruk vagy betegségük miatt már nem dolgozhatnak a laboratóriumokban, klinikákon kísérleti állomásokon, nem adhatnak már elő a katedrákon. Sőt a kiváló tudósok özvegyeit is gondozásába veszi a demokratikus magyar állam.

És ez az új, ez az emberi szempont az, melynek szemszögéből kell elsősorban méltatnunk a pénteki minisztertanácsi határozatot. Mit bizonyít ez? Azt, hogy a népi demokrácia állama nem utilitarisztikus, önző állam, mint a liberális vagy monopolista kapitalizmus állama. Ebben a tudóst csak addig értékelték, míg szellemi erőinek teljében volt és amíg találmányaival, szabadalmaival, tudományos kutató munkájának eredményeivel a tőkések profitját növelni tudta. Az elöregedett tudós, épúgy, mint az elöregedett író, művész kegyelemkenyéren tengődhetett. A feltalálók, az úttörő felfedezők, az új módszerekkel dolgozó, új utakra lépő tudósok izgalmas és drámai történelme hány és hány emberi tragédiát ölel fel, amelyek arról szólnak, hogy a találmányokat, szabadalmakat lelkiismeretlen pénzemberek fillérekért megvásárolták vagy egyenesen ellopták, a zseni elkallódott, nyomorban halt meg vagy sokszor öngyilkos lett.

A szellemi élet alkotó géniuszának ezt a sivár, tragikus helyzetét leghívebben *Vörösmarty* Mihály: «*Gondolatok a könyvtárban*» című költeményének e megrázó sorai fejezik ki:

Hány fényes lélek tépte el magát,
Virrasztott a szív égő romja mellett,
Hogy tévedt, sujtott embertársának
Irányt adjon s erőt, vigasztalást

A minisztertanács határozata kiemeli az idős tudósokat a kenyérgondok, a megalázó létfenntartási viszonyok közül. Megmutatja, hogy nemcsak akkor becsülik meg nálunk a tudóst, amikor két kezével szórja a dolgozó népnek tudása kincseit, de akkor is, amikor a szellemi munkában felőrlődött, kifáradt testének pihenésre van szüksége, amikor az életerők elhanyatlása, neki is lassabb munkatempót vagy teljes pihenést követel. Nem kifacsart citromként bánnak az emberrel, akár fizikai, akár szellemi dolgozóról van szó, hanem tisztelik benne az embert, az elvégzett jó és becsületes munkát akkor is, midőn a betegség vagy öregség megakadályozza alkotó tevékenységében.

De az eddig elmondottaknál is emberibb vonása a minisztertanácsi határozatnak az, hogy nemcsak azokról gondoskodik méltó módon, akik becsülettel, kiváló eredményekkel állták meg helyüket a tudományos élet területén, de azokról is, akik legközelebb álltak hozzájuk, akik elsősorban osztoztak sorsukban, akik együtt éltek át velük a kutatás belső izgalmait, feszültségeit, virrasztásait, reménységeit és letöréseit, vagyis *a tudós élettársáról.*

Az özvegyi sors elhagyottságát, fájdalmát gyakran a tudós, az író, a művész felesége érezte át leginkább. Sokkal jobban, mint az átlagember özvegye. Az előbbi tudós férje életében osztozott abban a szellemi dicsfényben, melyet a zseni maga körül kiárasztott. Amikor azonban a szellemi égbolt fénylő csillaga leszaladt az égről, nemcsak egyedüllétének, de egy rideg társadalom meg nem értésének sötétsége is szakadt rá. A tudós özvegyének lenni még tragikusabb sors volt, mint tudósnak megalázva, anyagi gondok kígyófészkében élni.

A minisztertanács nemes gesztusa a tudósok özvegyei felé a tudósnak síron túli megbecsülését jelenti.

És végül ez a megbecsülés nemcsak a javaslattevő *Rákosi* Mátyásnak, a minisztertanács tagjainak megbecsülését fejezi ki a tudomány hősei és ezek élettársaival szemben, hanem ez az egész dolgozó magyar népét. Ezért mondja a hivatalos jelentés: «*A dolgozó nép megbecsülését és háláját juttatja kifejezésre az értelmiségiek legkiválóbbjai iránt*».

Hála és megbecsülés — új fogalmak ezek a szellemi világban. Most már azonban nem csak fogalmak, de valóságok is.

A szovjet küldött leleplezte a Biztonsági Tanácsban az amerikai atompolitikát és fegyverkezési versenyt

„Sztálin üdvözlő levele a legnagyobb béküzenetek egyike, amely valaha elhangzott" — A francia dolgozók egyöntetűen állást foglalnak René Mayer kormányalakítása ellen

A Biztonsági Tanács ülésén megkezdték annak a szovjet javaslatnak tárgyalását, amely azt ajánlja a Biztonsági Tanácsnak, hogy „ismerje el szükségesnek, hogy az államoknak mind fegyveres erőikről és hagyományos jellegű fegyverzetükről, mind pedig az atomfegyverről adatokat kell szolgáltatniok".

Austin, az USA küldötte a szovjet javaslat ellen szólott és kijelentette, hogy pillanatnyilag nem látszik lehetségesnek az atomfegyver megtiltásáról és a fegyverzet csökkentéséről szóló egyezmény megkötése, mert a két kérdést nem lehet egyidejűleg megvitatni. *Pearson* kanadai külügyminiszter szintén a szovjet javaslat ellen szólt. *Cadogan*, Anglia képviselője a szovjet javaslatokat „propaganda jelégeknek" nevezte és ellenük foglalt állást.

Malik szovjet küldött beszéde

Malik, a Szovjetúnió küldötte nagy beszédben leleplezte, hogy *az USA vezetése alatt álló küldöttségek megakadályozzák az atomfegyver megtiltására és a fegyveres erők csökkentésére vonatkozó döntések hozatalát.* A Biztonsági Tanácsnak egységes és világos döntést kell hozni arról — mondotta —, hogy az államoknak adatokat kell szolgáltatniok hagyományos jellegű fegyverzetükről és az atomfegyverről, függetlenül attól, hogy hány bizottság működik. A döntést az zavarja, hogy az Egyesült Államoknak, mint a támadó szellemű Atlanti Tömb szervezőinek, a lehetőség szerint minél több adatra van szüksége a világ valamennyi országának fegyveres erőiről és fegyverzetéről, ugyanakkor pedig *elütkolja az ENSZ és a világközvélemény elől az atomfegyverre vonatkozó adatokat.* A világ népei nagyon is jól látják ezt a szántszándékos csalást, ezt az összeesküvést.

Beszélt ezután Malik arról, hogy az USA a hírhedt Baruch-terv alapján nemzetközi supertrösztnek akarja átadni a világ valamennyi atomfegyverét. Ami az atomanyagot és az atomerőt gyártó üzemeket illeti, azoknak továbbra is minden nemzetközi ellenőrzés nélkül az amerikaiak kezében kellene maradnia mindaddig, amíg csak nem jutott minden atomnyersanyag a tervezett tröszt birtokába. Mindaddig, el akarja ez a terv odázni az atomfegyver megtiltását Ilymódon *ezalatt az egész hosszú időszak alatt az Egyesült Államok megtartaná magának a teljes lehetőségét, hogy atomfegyverkezési versenyt folytasson és atomfegyverkészleteket halmozzon fel s ezeket a készleteket külpolitikájában zsarolásra és nyomásra használja fel más országokkal szemben.*

Rámutatott ezután a szovjet küldött arra, hogy az atombizottság és a szokásos fegyverekkel foglalkozó bizottság az Egyesült Államok és Anglia mesterkedései következtében a világ népei nyilt becsapásának útjára lépett, a világ népei azonban igen jól tudják, ki híve valóban és ki ellensége a fegyverkezés csökkentésének és az atomfegyverkezés megtiltásának. **Malik idézte a szovjet** mutatta, hogy a Szovjetúnió nemcsak nem ellenzi a nemzetközi ellenőrzést, hanem ellenkezőleg, minden javaslatában az ilyen ellenőrzés szükségessége mellett szállt síkra. A szovjet küldöttség továbbra is kitart álláspontja mellett, hogy a fegyverkezés csökkentése lehetséges és szükséges a nemzetközi béke és biztonság megszilárdítása, a világnak az atomháború fenyegetésétől való megszabadítása, a nagy- és kisnépek közötti bizalom megszilárdítása és annak érdekében, hogy megszabadítsák minden állam népét a katonai kiadások egyre növekvő és mérhetetlen terhétől.

A nyugati hatalmak „burkolt vétó"-ja

Ezután *Manuilszkij* az ukrán küldöttség vezetője kijelentette: nevetséges, hogy az amerikai küldöttség állhatatosan védelmezi most is a Baruch-tervet, miután maga az Egyesült Államok elnöke kénytelen volt elismerni, hogy az USA nem egyedülálló birtokosa az atomfegyvernek. *Illúzió volt az Egyesült Államok katonai köreinek «atomsztratégiája», ugyanúgy ahogy illúzió az amerikai külpolitika vezetőinek «atomdiplomáciája» is.* Meggyőző tény marad a szovjet programm az atomfegyver megtiltására, az atomenergia előállításának ellenőrzésére és a fegyverkezés csökkentésére vonatkozólag. Végül azt a reményét fejezte ki, hogy a reális erőviszonyok, az egészséges államférfiúi szellemben való közeledés a népek együttműködésének kérdéséhez, a kibontakozó események egész menete és mindenekelőtt a népek hajthatatlan békeakarata arra készteti az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormányait, hogy feladják tarthatatlan álláspontjukat és a szovjet kormány javasolta programm megvalósításának útjára lépjenek, amely valóban *a béke és az egyetemes biztonság ügyét szolgálja.*

Ezután szavazásra került a sor. S senki sem mert nyiltan a Szovjetúnió javaslatai ellen szavazni, csupán Kuomintang-Kína képviselője. A Szovjetúnió javaslata mellett a szovjet, az ukrán és az egyiptomi küldöttség szavazott. *Hat küldött, köztük az Egyesült Államok, Anglia és Franciaország megbízottja tartózkodott a szavazástól és ezzel «burkolt vétót» alkalmazott.* Ennek következtében a szovjet javaslatokat elutasították.

Sor került ezután a két francia javaslat feletti szavazásra, amelyeknek lényege, hogy csupán a szokásos típusú fegyveres erőkről és fegyverekről gyüjtsenek adatokat. *Malik* szovjet megbízott mindkét alkalommal felszólalt és kijelentette, hogy a kialakult gyakorlat értelmében a bizottság jelentését egyszerűen átküldik a közgyűlésnek tájékoztatás céljából és ezért nincs semmi ok a szavazásra. Ha ehhez mégis ragaszkodnak, ezzel az Egyesült Államok és Anglia megbízottai szándékosan olyan helyzetet igyekeznek teremteni a Biztonsági Tanácsban hogy a Szovjetúnió küldöttsége ezek ellen a javaslatok ellen szavazzon és *így még egy „vétót" akarnak kierőszakolni* a Szovjetúnió képviselője részéről.

Ennek ellenére az elnöklő *Austin* amerikai megbízott ragaszkodott a szavazáshoz. Mindkét esetben *a Szovjetúnió és Ukrajna képviselői a javaslat ellen szavaztak és így azt nem fogadták el.*

Sztálin üdvözlőlevelével foglalkozott a Német Tartományi Kamara

A Német Népi Kamara állásfoglalása után most a Tartományi Kamara foglalkozott *Sztálin* generalisszimusznak a Német Demokratikus Köztársaság elnökéhez és miniszterelnökéhez intézett üzenetével. *Lobedanz*, a Tartományi Kamara elnöke, az egybegyűltek lelkes éljenzése közepette állapította meg:

— *Sztálin generalisszimusz üdvözlő levele a legnagyobb béküzenetek egyike amely valaha elhangzott.* Ez a nagyjelentőségű üzenet és a diplomáciai kapcsolatok felvétele a Német Demokratikus Köztársaság és a Szovjetúnió valamint a népi demokráciák országai között, valóban fordulópont a történelemben.

A Tartományi Kamara tagjai egyhangúlag elfogadott határozatukban *megfogadták, mindent el fognak követni annak érdekében, hogy a német nép felismerje Sztálin generalisszimusz üzenetének nagy jelentőségét és ennek az üzenetnek szellemében mélyítse ki a barátságos viszonyt a nagy Szovjetúnió és a Német Demokratikus Köztársaság között.* A Tartományi Kamara tagjai — együtt a Népi Kamarával — élen fognak járni azon az úton, amely most nyilik a német nép előtt, a demokrácia megszilárdítása, az egységes Németország helyreállítása és a világ békeszerető népeivel való együttműködése felé.

Párizsi jelentés szerint a Francia Kommunista Párt politikai bizottsága *Thorez* elnökletével tartott ülésén határozatot hozott, amelyben köszöntötte a Német Demokratikus Köztársaság megalakulását mint Németország demokratikus és békés erőinek eddigi legnagyobb kifejezését. A Francia Kommunista Párt üdvözli *Sztálin* történelmi üzenetét, mint a Szovjetúnió békepolitikájának újabb megnyilvánulását és meggyőződése, hogy a Német Demokratikus Köztársaság megalakulása *megfelel Franciaország nemzeti érdekeinek.*

Kémbandát szervezetek Csehszlovákiában az amerikai nagykövetség tisztviselői

Prágából jelenti az *MTI*, hogy a csehszlovák külügyminisztérium pénteken élesen tiltakozott az Egyesült Államok prágai nagykövetségén a nagykövetség személyzetének tevékenysége ellen és követelte, hogy Isaac *Patch*, az amerikai nagykövetség egyik tisztviselője 24 órán belül hagyja el Csehszlovákia területét. A külügyminisztérium ugyanakkor közölte, hogy a csehszlovák biztonsági szervek letartóztatták Samuel *Meryn*-t, a nagykövetség egy másik tisztviselőjét, aki nem élvez diplomáciai kiváltságokat.

A külügyminisztérium jegyzéke megállapítja: a csehszlovák hatóságoknak megdönthetetlen bizonyítékuk van, hogy az említett két tisztviselő államellenes kémszervezetet vezetett Csehszlovákiában.

Ezt a szervezetet — folytatja a jegyzék — 1948. márciusában W. *Birge*, az amerikai nagykövetség volt tisztviselője alakította meg. Megnyerte Jaromir *Nechansky* őrnagy és Veleslav *Wahl* segítségét, akik a szervezet vezetői lettek. Ezek több illegális csoportot szerveztek csehszlovák állampolgárokból. Birge cinkosaival rendszeresen találkozott és irányította tevékenységüket. Ez a tevékenység — állapította meg a jegyzék — kémkedés volt Csehszlovákia ellen az Egyesült Államok javára. A találkozókon Birge utasította a csoportok vezetőit a kémkedési munkára és értesüléseket szerzett tőlük. Mult év júliusában Birge közvetítésével az amerikai nagykövetség egy másik volt tisztviselője, Spencer L. *Taggart* vette át az utasítások kiadását, míg Birge a szervezet munkájának politikai ellenőrzését vállalta. Taggart részben közvetlenül, részben Samuel Meryn közvetítésével tartotta fenn a kapcsolatot **Nechansky őrnaggyal**, a szervezet vezetőjével. Mult év őszén Meryn „Henza"-gyártmányú gépkocsiján, amelyről megállapították, hogy az övé, két rádióleadó-készüléket szállított Slany vidékének egyes csoportjai számára, két rádióadót pedig Pisek körzetébe. Ezek a készülékek amerikai gyártmányúak voltak, a legtökéletesebb típushoz tartoztak.

Birge, mielőtt visszatért volna az Egyesült Államokba, a szervezet vezetőinek bemutatta utódát Isaac Patch-et, aki aránylag rövid ideig működött ebben a minőségben, mert később az amerikai nagykövetség egy másik tisztviselője, Lois Schaffner asszony váltotta fel, aki kiadta az utasításokat a csoportnak, amíg a tagokat le nem tartóztatták.

Valamennyi említett személy tevékenysége abból állt, hogy utasították és tájékoztatták **a csoportokat kémtevékenységükben,**

MDK

Angster bécsi orgonaépitő

Haynald biboros érsek rendelésére orgona

Pintér Imre: A kalocsai főszékesegyház.
Bp. 1942, 68 l.

A lista élén: Fidesz, MSZP, SZDSZ

Gallup-felmérés a lakosság pártok iránti rokonszenvéről

A Magyar Gallup Intézet 1993-ban is havi rendszerességgel vizsgálja a felnőtt lakosság pártok iránti rokonszenvének változását. Az adatfelvételek a 18 éves és idősebb népességet nem, életkor és településtípus szerint reprezentáló ezernégyszázas mintákon történtek. A legutóbbi adatfelvételre július 29. és augusztus 1. között került sor. (Az eredményeket befolyásolja a mintavételi hiba. Ez azt az eltérést jelenti, ami a vizsgálati eredmények és a között a hipotetikus eredmény között van, amit akkor kapnánk, ha a teljes felnőtt lakosságot kérdeznénk. A jelen esetben a hibahatár plusz-mínusz négy százalék.)

A július végi, augusztus eleji adatok szerint a pártok szimpátia listáját – miként korábban is – a Fidesz vezeti. E párt potenciális támogatóinak aránya április óta fokozatosan csökken. Ellentétes tendencia figyelhető meg a jelenleg második helyen álló MSZP esetében. A szocialisták az elmúlt év decembere óta fokozatosan növelik szavazótáborukat, s a „biztos szavazók" körében beérték és valamennyivel meg is haladták a fiatal demokratákat.

A nyitott formában feltett kérdésre – „Ha a jövő vasárnap választás lenne Magyarországon, ön melyik pártra szavazna?" – válaszolva az év során tíz megkérdezett közül hat megnevezett valamilyen pártot. A továbbiakban erre a csoportra mint „válaszolókra" hivatkozunk.

A lakosságon belül azok aránya akik azt mondták, hogy „nem mennek el szavazni", január és július között 12–18 százalék között mozgott. Ugyanebben az időszakban 18–24 között változott azok aránya, akik úgy válaszoltak, hogy „nem tudom, melyik pártra szavaznék". E két csoport együttes aránya a vizsgált periódus belül lényegében változatlan maradt, 37–39 százalék között mozgott. Júliusban a két válasz valamelyikét együttesen az emberek 37 százaléka mondta.

A szavazási hajlandóságot a Gallup egy hétfokozatú skála segítségével is mérte. A kérdés így hangzott: „Ezen a kártyán a 7-es szám azt jelenti, hogy valaki nagyon biztos abban, hogy elmenne szavazni, ha a jövő vasárnap választások lennének Magyarországon. A 6-os azt, hogy biztos benne. A másik oldalon az 1-es azt, hogy nagyon biztos abban, hogy nem menne el szavazni, a 2-es azt, hogy biztos benne, hogy nem menne el. A többi szám e két szándék közötti fokozatokat jelöli. Ön hol helyezné el saját magát ezen a skálán?"

Hónapról hónapra az emberek 60 százaléka mondta azt: „nagyon biztos" vagy „biztos" abban, hogy elmenne szavazni. Ennek alapján a potenciális szavazók köréből két csoport képezhető: a „valószínű választók" és a „biztos választók" csoportja. Az előbbi szélesebb csoport, és azokból áll, akik biztosra vagy nagyon biztosra veszik, hogy részt vennének a szavazáson. A „biztos szavazók" csoportját csak azok alkotják, akik azt mondták, hogy nagyon biztosak abban, hogy szavaznának a „jövő vasárnap".

Miként 1991. május óta, 1993 júliusában is a Fidesz kapta volna a legtöbb szavazatot. A választók egyharmada a fiatal demokratákra adná voksát. A korábbi hónapokban két ellentétes irányú mozgás jellemezte a pártra szavazók arányának változását. 1992 decembere óta (42 százalék) márciusig fokozatosan csökkent a párt támogatottsága (35 százalék), majd áprilisban, a Fidesz-kongresszus eredményeként a decemberi szintre állt vissza (43 százalék). Az ezt követően hónapokban újra csökkenés tapasztalható: májusban a válaszolók 37 százaléka, júniusban 33 százaléka, és a júliusban 30 százaléka támogatta volna a pártot. Hasonló tendenciák figyelhetők meg a „valószínű" és a „biztos szavazók" esetében. Júliusban az előbbiek 28 százaléka, az utóbbiak 25 százaléka voksolt volna a Fideszre.

A két párt – a Fidesz és az MSZP – közötti „versenyfutás" április óta egyre kiélezettebb. Támogatóik arányának különbsége fokozatosan csökken. Míg áprilisban a válaszolók körében a Fidesz 24 százalékkal több voksot kapott, mint az MSZP, addig májusban a különbség júniusban 10 százalék és júliusban 6 százalék.

A „valószínű" és a „biztos szavazók" körében még ennél is látványosabb a két párt ilyen jellegű közeledése, azaz a fiatal demokraták relatív térvesztése és a szocialisták megerősödése. Míg a Fidesz áprilisban mindkét csoportnál 23 százalékkal több szavazatot kapott, mint az MSZP, addig júniusban a „valószínű szavazóktól" 4 százalékkal, a „biztos szavazóktól" pedig csak 1 százalékkal. Júliusban a potenciális választók nagyobb körét magában foglaló „valószínű szavazók" körében a Fidesz előnye két százalékra csökkent. A „biztos szavazók" csoportjában pedig a szocialisták három százalékponttal (28 százalék) megelőzték jelenlegi legnagyobb riválisukat, a fiatal demokratákat (25 százalék). (Ez utóbbi különbségek már a statisztikai értelemben vett hibahatáron belül vannak.)

Júliusban az SZDSZ állt a harmadik, és az MDF a negyedik helyen. Az SZDSZ tavaly november és 1993 áprilisa között potenciális szavazóinak felét elvesztette – a választók körében a rá szavazók aránya 18 százalékról 8 százalékra csökkent. A jelenlegi 12 százalékos arány durván azonos azzal, amit a párt tavaly átlagosan elért.

Az MDF-re a válaszolók 10 százaléka voksolt volna. E párt szimpatizánsainak aránya az év során kevésbé ingadozott, mint a szabaddemokratáké. Átlagosan 10 százalék körül volt – februárban és márciusban 14–14 százalék, áprilisban 9 százalék. E két párt esetében a „valószínű" és a „biztos szavazók" körében kapott voksok aránya február óta lényegében megegyezik azzal, mint amennyit a pártot választóktól kaptak.

A kereszténydemokraták a válaszolók 8 százalékának támogatását élvezik. Ugyanilyen mértékű szimpatizánsaik aránya a „valószínű" és a „biztos szavazók" körében is. A párt január és április között 4–6 százalékot kapott, és júliusban kétszer annyian voksoltak volna rá, mint áprilisban.

A kisgazdák január és április között hónapról hónapra egy-egy százalékkal – 6 százalékról 9 százalékra – több szavazatot kaptak. Áprilistól májusra ez a trend megtört, és májusban a válaszolók 6 százaléka, júniusban 5 százaléka voksolt volna az FKGP-re. Júliusban a potenciális választók 7 százaléka támogatta volna a pártot.

Végül említsük meg az „egyéb", nem parlamenti pártokra szavazókat. Ezek együttes aránya hónapról hónapra közel azonos azokéval, akik a kereszténydemokratákra vagy a kisgazdákra szavaznának – vagyis 7–9 százalék között mozog.

Átülők

Meghozták. Orion volt, picike, esetlen, a képe meg jó mákos. Beraktuk a nagyszobába, került csípke a tetejére, aztán bekapcsoltuk, jó tíz évre.

És jött a ház.

Hoztak széket, kellett is. De ki nagyobbat, ki alacsonyat, akadt, ki a hokedlit.

Fészkelődtünk. Főleg én. Mondtam magamban, mégis csak otthon lennék, meg a mi tévénk, oszt az még rendben van, hogy szívességből bámulhatják, meg beszélhetnek adás közbe, pénzt se kérünk, egye fene – de egyeseknek túl nagy a feje.

És mindegyik az első sorba ült.

És minél később jött, annál inkább. Aztán betelt a hely, faltól falig, és összemelegedtek. Eleinte hátra-hátranéztek, valamiféle bocsánatkérő vigyorral, de hamar leszoktak róla. Csakhogy mindig újak jöttek.

Lett megint egy első sor. S a másodikból az elsőbe átültek. S a régiek az újakkal megint csak hamar összemelegedtek.

Ez így-ment – mi meg ültünk leghátul, a falnál, néztük a hátukat, ettünk pogit, néha félve kérdeztük, mit is adnak, s amit adnak, jó-e? Mondták, ne is törődjünk vele, majd mindig elmesélik, vázlatosan, persze, a fenének van ideje részletekbe bocsátkozni nézés közben, viszont jó lenne, ha hoznánk pogit.

És akkor én felfedeztem egy kis rést a fejek meg a hátak között, és a nagyfotellal átültem a résbe. Hát, nem örültek neki. Mondták, akkor most minek meséljenek, ha egyszer én is látok. Gondoltam, lesz ami lesz, én bizony megpróbálom – oszt a ménkű nehéz fotellal átültem közibük.

Mondták, ne legyek már olyan mohó, meg láthatnám, hely se nagyon akad.

És akkor behoztam a kisámlit, és lekuporodtam a tévé mögé.

És most nagyon figyelem őket.

Bayer Zsolt

Egy orgonagyár újjászületése

A hajdani Angster orgonagyár reklámja

Tíz fiatalember csodát akar tenni! S a csoda – úgy tűnik – napokon belül megtörténik: 44 évvel azután, hogy a világhírű Angster gyár sorsát megpecsételte az államosítás, Pécsnek újra lesz orgonaüzeme.

Az ötlet kovásza a 23 esztendős Budavári Attila. A törékeny csontú fiú nagyapja Angsteréknél dolgozott, s Attila már 12 évesen elhatározta, hogy neki egyszer orgonagyára lesz. Akkoriban ez a vágy nem sok realizmusról tanúskodott, de őt ez nem zavarta: kitanulta az orgonakészítés tudományát, s mire mesterember lett, a magyar valóság úgy fordult, hogy ez a vágy már nem is látszott annyira megvalósíthatatlannak. Attila a budapesti Aquincum Orgonaüzemben dolgozva, ötletét megosztotta egyik kollégájával, Végh Antallal, s immár kettőjüket nem hagyta nyugodni a nagy terv. Tudták, hogy a gyáralapításhoz birtokolniuk kell ennek a rendkívül összetett szakmának minden apró fortélyát, emellett az induláshoz pénz szükségeltetik – no és megrendelések. Ezért a két fiatalember nekivágott a világnak. Antal két és fél, Attila másfél évig dolgozott Ausztriában.

– Az ottani orgonagyárban minden munkát elvállaltunk – idézi fel Attila a történteket. – Hétvégeken, túlórában gyakorta olyan feladatokat kértünk, amit főmunkaidőben nem kaphattunk volna meg, mert mi ahhoz nem értettünk. Igaz, nekünk az a munka először kétszer annyi időbe telt, mint annak, aki arra a feladatra specializálódott. De nem is a pénzért csináltuk, hanem azért, hogy a szakmának azt a részterületét is kitanuljuk. Kinevettek és talán bolondnak is tartottak minket, de hagyták, hadd próbálkozzunk. Végül az összes munkafolyamatot megismertük. Szabadidőnkben a német szakirodalmat böngésztük. Keresetünket félretettük gépekre. Krumplin, hagymán éltünk, padlón aludtunk. Végül két és fél millió forint értékű szerszámmal tértünk haza.

Eszembe jut, hogy a múlt században hasonló tudatossággal alakította önnön pályáját Angster József is. A délvidéki faluban született sváb parasztgyerek kitanulta az asztalosságot, ám nem elégedett meg ennyivel, hanem Európát bejárva kiváló orgonaépítő mesterré képezte magát. A szakma királya, Cavallé-Coll mindenáron Párizsban akarta tartani Angstert, de ő inkább hazatért, és 1867-ben Pécsen megalapozta a Monarchia legnagyobb hírű orgonaüzemét. Összesen 1300 orgona hagyta el a pécsi gyárat nyolc évtized alatt. Angsterék keze munkáját dicséri a Szent István-bazilika soksípú hangszere, ez a gyár készítette a győri, az egri, a kalocsai és a pécsi székesegyház orgonáját is. Amikor megemlítem a két mai gyáralapítónak, hogy mintha ők is a nagy elődök útját, magatartását akarnák követni, kitüntetésnek veszik az összehasonlítást:

– Csak ugyanazzal a kitartással, alapossággal és alázattal szabad ezt a szakmát művelni, ahogyan Angster tette – vallja Antal csendes szóval. – Lemondás és külföldi vándorút nélkül mi sem jutottunk volna előre.

S hogy mire jutott a két jó barát? Egy tíztagú, az orgonaépítésre szövetkezett csapat szerveződött köréjük. Itthoni és külföldi kapcsolataik révén egyre több megrendelést kaptak. Eddig eldolgozgattak Attila szüleinek lakásán, de az a hatvan négyzetméternyi melléképület hamar szűknek bizonyult. Az ott élők lassan már nem tudtak úgy kinyitni egy ajtót, hogy ne boruljon a nyakukba egy fél orgona. Csakhogy megfelelő épületet venni vagy bérelni nem olcsó mulatság. Attila hiába keresett az ügyhöz támogatókat. Nem akadt olyan alapítvány, amelynek elképzeléseibe belefértek volna.

A bankok cseppet sem mutatkoztak készségesnek. Az önkormányzat sem érzett rá arra, hogy egy ilyen gyár Pécsnek, a város ipari kultúrájának jó reklámot biztosítana.

Attila végül is megvette a felszámolt Mecseki Szénbányák egyik háromszáz négyzetméteres épületét. A viszonylag olcsón – 550 ezer forintért – kínált, ám siralmasan állapotú, elhanyagolt ingatlant az elmúlt hetekben a csapat helyreállította. Ottjártamkor már a berendezések fele a helyére került. Értékes külhoni gépek, lepangott hazai cégektől élelmesen megszerzett masinák, furfangos apró szerszámok, vadonatúj gyalupadok, s házilag eszkábált segédeszközök sorakoznak egymás mellett a műhely betonján. A vállalkozásnak van még egy fűrésztelepe a közeli Kozármislenyben. Erre azért van szükség, mert így sokkal olcsóbban és az igényeiknek megfelelő méretben tudják előállítani az orgonákhoz szükséges faanyagot.

Talán amikorra e sorok megjelennek, a felújított üzemcsarnokban megkezdődött a munka. A start aligha jár nagy ünnepséggel. Nem lesz rá idő, mert februárra el kell készülniük a komlói templom orgonájával.

– Ígéretünk van három új orgona építésére és egy régi hangszer átépítésére – avat be Attila a további esélyeikbe. – Felmértük, hogy a régióban harminc orgona szorul felújításra. Számunkra megnyugvást ad a tudat, hogy van annyi nyugati bérmunkánk, ami megélhetést biztosít. Az meg növeli az önbizalmunkat, hogy egy svájci cég máris meg akart venni minket. Úgy döntöttünk, nem adjuk el magunkat. Ha eddig eljutottunk segítség nélkül, akkor most már talpon maradunk!

Antal és Attila megkér, hogy el ne felejtsem megemlíteni: eredményeiket részben a 76 esztendős Angster Józsefnek, a gyáralapító unokájának köszönhetik. A pécsi mérnökember az államosítás előtti utolsó vezetője volt az Angster-műveknek.

– Hihetetlenül modern az „öreg" – dicsérik mesterüket a fiatalok, egymás szavába vágva. – Pedig az ő idejében másféle orgonákat gyártottak. Most újra a barokk hangszer az eszményített, de ő lépést tart a divattal. Óriási tapasztalata van, mindenben kikérjük a véleményét, és ő bírja a tempót.

Éppen négy éve annak, hogy Angster Józsefről írtunk. A „kapitalista múltja" miatt a börtönt is megjárt, ám sérelmeit soha fel nem emlegető ember akkoriban elképzelhetetlennek tartotta, hogy az Angster orgonagyár valaha is talpra álljon. Megkerestem Angster Józsefet, aki ekképp válekedik a tíz fiatal vállalkozásáról:

– Még korainak érzem kijelenteni, hogy az Angster cégnek megszületett az utódja, inkább úgy fogalmaznék, hogy feltámadt a nagyapám szelleme. Ezek a fiatalok nagyon tudatosan készültek arra, hogy átvegyék a stafétabotot és rendkívül precízen dolgoznak. Hallatlanul sok örömöm telik bennük. Abban meg különösen, hogy látom, nem meggazdagodni akarnak az orgonából, hanem ezért a csodálatos hangszerért akarnak élni. Talán ellentmondásosnak tűnik, de aki így gondolkozik, az végül is nagyon jól meg tud élni az orgonából.

Ungár Tamás

Csengetős-kopogós

A magyar falvakban nincs csengő a házak kapuján. Nem tudom, miért van így, de már épp elég időt töltöttem tanácstalanul toporogva a zárt kapuk előtt ahhoz, hogy eltöprengjek a dolgon. A régi portákról eleve hiányzik ez az elektromos szerkezet, amely a ház lakóit idegen érkezéséről tájékoztatja. Az újakon azért akad. A házon. Három méterre a kerítéstől.

A bejutás módja ilyenkor a következő: kopogás a kerítésen. Hangos kurjongatás, melyben tudtul adatik, hogy nagyon jó napot kívánok a háziaknak. A konyhaajtó jobbik esetben mellőleges a kapura, ilyenkor van rá esély, hogy meghallják – egyáltalán nem diszkrét – jelzéseimet. De bizalmatlanabb vidékeken a bejárat a ház hátsó frontján van, ott zörgethetem a kerítést napestig. A helyzetet tovább nehezítik a két méter magas, átláthatatlan fém-, fa-, esetleg ezek közül emelt alkalmatosságok, amelyeket épp azért vontak a ház köré, hogy még csak bekukucskálva se lehessen információt nyerni a bennlakók életéről. Ilyen esetben is következtetést vonhatunk le a háziak programjáról, ha a helyzetet áttekintendő fölkapaszkodunk a kerítésre és összevetjük a ház szintjeinek számát az udvaron álló gépkocsik számával és típusával. Kétszintes ház, nyugati autóval: érdemes próbálkozni, legfeljebb a családfő ugrott el a szőlőbe az olcsóbbik kocsival. Földszintes ház Trabanttal: legfeljebb a boltba mentek. Kétszintes ház Trabanttal: baj van, az egész család felkerekedett, jó, ha estére hazaérnek.

A sűrű zörgetésre azonban többnyire előkerül valamelyik szomszéd, aki tájékoztat a dolgok állásáról. A háziak otthon vannak, hívásra rendszerint elő is kerülnek.

Ha szomszéd sincs a láthatáron, kénytelen magát önállósítani a hivatásszerű becsöngető. Benyúl a kerítés rácsán és kiaskasztja a riglit, vagy leemeli a kaput és a félfát összefogó drótkarikát. Feltéve, hogy nem mutatkozik az udvaron kutya. Ha igen, akkor a zörgetést meg kell ismételni a távolabbi szomszédnál, aki több joggal él a behatolás eme tapintatlan módjaival, és félrehessenti a – többnyire inkább barátkozó, mint támadó – ebet.

Jó megoldásnak tűnhet az ablakon való kopogtatás, ám amilyen kézenfekvő, olyan használhatatlan az ötlet: a háziak ugyanis a legritkább esetben tartózkodnak az utcára nyíló szobákban, többnyire a hátsó kertben vagy a konyhában ténykednek.

Ha minden stratégia alkalmatlannak bizonyul a házba – pontosabban az udvarra – való bejutásra, akkor sokadszor is el lehet mélázni azon, miért is van ez így. Talán, mert akit várnak, az úgyis be tud jutni, sőt még lesik is a jöttét. Hívatlan ember nemigen hoz jót, csak hadd toporogjon, úgy kell neki. A baj úgyis rátalál az emberfiára, minek még csengővel is egyengetni az útját.

Természetesen föltettem én a kérdést – hogy miért nincs csengő a kerítésen – sokfelé az országban. Voltak, akik ígérték, hogy el fognak gondolkozni rajta. De választ csak egyszer kaptam, valahol az Alföldön. Így hangzott: – Nem urizálunk!

Rehák Aranka

Angela orgonapapi

HAVONTA 4000 AMERIKAI DOLLÁR ?
HÁT PERSZE !!! DE HOGY ???

Átlagon felüli keresetre számíthat, ha szakmunkásként, segédmunkásként vagy kiszolgálószemélyzetként egy olajfúró szigeten dolgozik. Ha hajlandó arra, hogy külföldön egy fél évre vagy akár még több időre is kemény munkát vállaljon -

AKKOR EZ VALÓRA VÁLHAT!

Kérje még ma minden kötelezettség nélkül ingyenes előzetes-tájékoztatónkat.
A legegyszerűbb ha postai levelezőlapon a szakkiadóhoz fordul:

V.W.I. Verlag GesmbH.
Fach 51, 1051-Wien - ÖSTERREICH

LÁNCFŰRÉSZ-AKCIÓ!

SZEPTEMBERBEN

Vásároljon most
a világ legnagyobb
motorfűrészgyártó konszernjének
Husqvarna termékeiből.

A különböző géptípusoknál az árengedmény mértéke 2200 Ft-tól 10 000 Ft-ig terjed.

Keresse szakkereskedőinket
az ország minden pontján.

Husqvarna
FOREST & GARDEN

1183 Budapest, Szent László u. 16–18.
Telefon: 178-7334

52408NP

ARAL ARAL ARAL

Dinamikusan fejlődő kenőanyag-nagykereskedelmi tevékenységünk további erősítése céljából pályázatot hirdetünk az alábbi munkakör betöltésére:

TERÜLETI ELADÁSVEZETŐ „DÉLNYUGAT-MAGYARORSZÁG"

A területi kenőanyag-eladásvezető (sales manager) feladata kiterjed a viszonteladói és nagyfogyasztói hálózat folyamatos bővítésére és gondozására.

Az említett régió centrális területén (Pécs, Kaposvár) lakó, felsőfokú végzettségű, dinamikus, meggyőzően érvelő, jó fellépésű pályázók jelentkezésére számítunk 35 éves korig. A németnyelv-tudás alapfeltétel; olajipari, szervizipari ismeretekkel és kapcsolatokkal rendelkezők előnyben részesülnek. A lakástelefon kívánatos. Feladatának ellátása igen sok utazással jár együtt, amit választása szerint saját gépkocsival vagy szolgálati autóval fog megoldani.

Cégünk munkatársainak jó fizetést, nagyfokú önállóságot és biztos perspektívát kínál.

Amennyiben a meghirdetett munkakör felkeltette érdeklődését, német nyelvű jelentkezését és szakmai önéletrajzát küldje a következő címre:

Aral Hungária Kft.
1115 Budapest, Etele út 68.
Tel.: 269-8119
(Hegedűs Zoltán)

52795 JP

A BŐRZSÖNY SZÖVETKEZET

nyílt árverés útján kívánja értékesíteni

a termelésbe be nem vont mezőgazdasági gépeit, valamint a következő ingatlanait:

	Forgalmi érték, E Ft:
Bernecebaráti, irodaház	9 500
Bernecebaráti, gépműhely	19 600
Szörp- és tartósítóüzem	35 000
Kemence, Fő út 328., szolgálati lakás	2 500
Kemence, faüzem és gazdasági épületek	16 800

Az árverés 1993. szeptember 17-én (péntek), délelőtt 10 órakor lesz a bernecebaráti Tanyaközpontban (irányítószám: 2639).
A gépek és az épületek megtekinthetők.
Részletes felvilágosítást ad Csábi Istvánné főkönyvelő, telefon/fax: (27)-365-122.

A BNV IDEJE ALATT IS

BERENDEZETT KONYHA ELÉRHETŐ ÁRON

... így emlegetik a magyar Tisza Bútoripari és Kereskedelmi Részvénytársaság új konyhabútorait azok, akik már megvásárolták. Mi azt szeretnénk, ha ÖN IS RÉSZESE LEHETNE azoknak az előnyöknek, amit **bútoraink** és **társaságunk** nyújtani tudnak.

- sokoldalú felhasználhatóság
- jó funkcionális és esztétikai kialakítás
- széles elem és színválaszték
- magas minőség alacsony áron
- 1,5 év garancia
- korszerű alkatrész ellátás
- sokféle forgalmazási mód
- tanácsadás, tervezés, helyszíni beszerelés

TISZA BÚTORIPARI ÉS KERESKEDELMI RT.

A BNV-től egy megállóra várjuk szeretettel szept. 10. és 19. között minden nap 9^{00}-tól 17^{30}-ig a Várna utcában található mintaboltunkban.

1149 Budapest, Várna u. 10. Tel.: 1/163-2575

STUDIO V Reklám

A MAGYAR MINŐSÉG ÚJABB ÁLLOMÁSA: TISZA KONYHABÚTOROK

Csempevásár!

A BNV „C" PAVILON 8/D STANDJÁN

A RÉKERÁMIA Rt ROMHÁNY

12% ENGEDMÉNNYEL ÁRUSÍTJA KIÁLLÍTOTT TERMÉKEIT! BEFIZETÉS A HELYSZÍNEN, ÁRUKIADÁS A SOROKSÁRI ÚT 69. ALATTI RAKTÁRÁRUHÁZBAN

52686 JP

A CSAPAT

Emlékszik még azokra a forró nyári napokra, amikor együtt volt a csapat? A titkos tervekre, a nagy kalandokra, az igaz barátságokra?

Ön most is egy ilyen csapatról álmodik, ahol a közös cél feleteti az átdolgozott éjszakákat, ahol tudnak együtt küzdeni valamiért és együtt örülni a sikernek; ahol hisznek egymásban és a közösség erejében...

A ROLITRON ezt az erőt képviseli a számítástechnikában, az erőt, mellyel Ön valóra válthatja álmait.

A ROLITRON-ban Ön társra lel. Társa a mindennapokban és a nagy tervek megvalósításában.

MEGBÍZHATÓK, TEHÁT NAGYOK

Cím: 1138 Budapest, Váci út 168/a
Tel.: 269-7323 Fax: 269-7166

ROLITRON® INFORMATIKA

ANGSTER József orgonaépítő

Pécsi Szemle, 1999/1. 34-41. ill

Nemti (Nógrád m
lebontott templomának

B. BENKHARD LILLA

Nemti Nógrád megyének a szomszédos Heves meg
gyektől övezve, a Zagyva összefolyásának völgyében
vevő falvak határai lényegében megegyeznek a kor
századiakkal. Így északon Homokterenyével, keleten
délen Szuhával és Dorogházával, nyugaton pedig K
ros.[1] A több párhuzamos utcából álló halmazos telep
az 1928-ban épült egyszerű, keletelt, egyenes szentél
végében toronnyal, északi oldalán sekrestyével. *(1.*
ben lebontották.

A falu neve (Nemti, Nempthy, Némety, Nemetin,
ságra utal.[2] A község – egyben a templom – első eml
tizedjegyzékből ismerjük, melyben az esztergomi érs
ben: „Item Johannes Sancti Martini de Henthi iurat
VI. grossos)" bejegyzéssel szerepel.[3]

Korai birtokosait nem ismerjük. 1413-ban Zsigm
együtt a Gömör megyéből eredeztethető Derencsé
Egy évszázad múlva, 1548-ban azon Karthaly család
szintén Zsigmond nevű tagja az 1505. szeptember v

ANGSTER család

WERNER WALCKER-MAYER

AZ ANGSTER ORGONAÉPÍTÉS TÖRTÉNETÉNEK 125 ÉVE[1]

Baranya 7-8 (1995)

Már a 18. század közepén átvették – *Jonahh Joachim Winkelmann* kezdeményezésére – a régebbi korok bizonyos stílusfogalmait. A zenét illetően a művészettörténetből kölcsönözték a reneszánsz, barokk és klasszikus fogalmakat, az irodalomtörténetből a romantikus megjelölést. Az orgonaépítésben hozzájárult ehhez a tájra való utalás, s így vált meghatározó fogalommá az olasz, a spanyol vagy a francia orgona.

A 18. század végén és a 19. század elején egy teljesen új fejlődési irány mutatkozott: szakítás a barokk hangzás-ideállal, melynek alapja az ismert fúvós hangszerek hangjának átváltoztatása orgonaregiszterré és a maguk önállósult sajátosságában való alkalmazása. Az újdonság vonós hangszerek, mint hegedű, brácsa hangszínének átvétele volt és így sokkal differenciáltabb orgonahang elérése. Együtt járt ezzel a zenekar dinamikus kifejezőképességének átvétele, és az orgonahang változásának lehetősége a legfinomabb pianisszimótól a masszív fortisszimóig. A crescendo-henger feltatálásával – először *Eberhard Friedrich Walcker* alkalmazta – az orgonák hangereje végül is fokozatok nélkül, folyamatosan volt változtatható. A kifejező dinamikával és zenekari hatások követésével új alkalmazási területet nyert az orgona: önálló koncert-orgonává lett.[2] A hangszernek ezt a típusát a papság elutasította és szívósan küzdött ellene, mert ők kizárólag liturgikus, istentiszteleti célt szolgáló hangszert akartak. Annak ellenére, hogy az orgona eredetileg világi hangszer volt – tudjuk ezt a római kori orgonáról – és jellege is ennek megfelelő volt, a múlt század folyamán nem tudott a vallási területről kilépni.

Ebben az időben fontos személyiségek kötődtek szorosan az orgona fejlesztéséhez. Vogler abbé a század elején maradandó hatást gyakorolt „szimplifikációs" rendszerével és új hangzásokra törő kísérleteivel. Híres volt mennydörgésutánzata, melyet hangversenyeken alkalmazott. Angliából származott a redőnyszekrény, amely a hangerő fokozatos változtatását tette lehetővé egy-egy művön belül. Franciaországban *Cavaillé-Coll* személyisége fémjelezte az orgonaépítést hetven éven át. Neves orgonaépítők voltak Angliában, Hollandiában; Németországban Ladegast, Sauer és Walcker a vezető személyiségek. Az orgonaépítőket nagynevű zeneszerzők ihlették, mint Liszt, Bruckner, César Franck és Reger. Az előrehaladó technikai fejlődés egyre több lehetőséget nyújtott az

[1] Ez a szöveg lényegében azt az előadást tartalmazza, melyet a szerző Pécsett, 1992. 09. 21-én tartott az Angster orgonaépítő cég alapításának 125 éves jubileuma kapcsán. A rendezvényt illetően lásd még: Angster-orgonák és Pécs zenei élete – az Új Dunántúli Napló 1992. 09. 22-i számában.

[2] Például szolgálnak erre a Walcker-orgonák a lipcsei Gewandhaus-ban, a müncheni Odeon-ban, a bostoni hangversenycsarnokban, Stockholm város és újabban a varsói Filharmónia hangversenytermében. Természetesen számos kiváló hangversenyorgona származik más cégektől is.

orgonaszerkezet módosítására, javítására. Így *Eberhard Friedrich Walcker* feltalálta a kúpládát, és ezzel elkezdődött a regiszterrekeszes szélládák időszaka, melynek folyamán a szerkezet számtalan változata keletkezett. *Cavaillé-Coll* továbbfejlesztette a Barker-emeltyűt, amelyre később a pneumatikus vezérlés ötlete épült. Már a 19. század közepén építettek először egy orgonát villamos vezérléssel. Ez azonban csak a századforduló táján bontakozott ki teljesen.

A 20. század elején *Albert Schweitzer* és *Emil Rupp* Strasbourgban életre hívták az „elszászi újnémet orgonareform"-ot. Alapgondolatat a francia és német orgona bizonyos egyesítésének elérése volt. A strasbourgi Szent Páltemplom Rupp-féle orgonája kiváló példája ezeknek a törekvéseknek.[3]

Az első világháború után *Oscar Walcker* megépítette Freiburgban (Breisgau) az ún. Praetorius-orgonát. Ennek a hangszernek a megépítésével kezdődött az „orgonamozgalom". Egy világméretű mozgalom ismét a régi barokk orgonákra irányította a figyelmet.[4] Célja, hogy stílushű orgonán stílushű zene legyen előadható. A harmincas években azon vitatkozott az orgonavilág, hogy vajon egy kompromisszumos orgonatípus – a romantikus és barokk orgona kombinációja – volna-e az orgonaépítési ideál, melyre törekedni kell.[5]

Kirajzolódik egy különös fejlődés is ma, amelyben teljesen új hangelemek kerülnek az orgonába, mint xilofon, kereplő, harangjáték.[6]

A múlt század közepén, a már forrongó stílusváltás idején, született *Angster József* orgonaépítő, aki egy tekintélyes orgonaépítő üzem alapítója lett.[7]

Első generáció

Angster József 1834. július 7-én született Kácsfalu (Katschfeld) Baranya megyében; meghalt 1918-ban. Apja, aki ács szakmával rendelkezett, már muzsikus volt. József asztalosmesterséget tanult. Három év múlva megkapta a segédlevelet. A szokásnak megfelelően elkezdődtek a vándorlás évei, melyek őt Temesvárra, Boksánba és Oravicára vezették. Később tízéves vándorlásba kezd Európa nyugati részeiben. Bécsben öt évig maradt, és megtanult rajzolni, aminek

[3] V. ö. *Oscar Walcker:* Egy orgonaépítő visszaemlékezései, Kassel, 1948, 50–56. old.; Oscar Walcker: A jövő orgonájának kérdéséhez, a Zeitschrift für Instrumentenbau 1908/09. évfolyamának 532. old. Ez az orgona 1992/93-ban teljes felújítást nyert, és ma ismét hiteles hangképét nyújtja annak az időnek.

[4] *Oscar Walcker* előbb idézett művének 105–114. old.; Hans Heinrich Eggebrecht, Az orgonamozgalom, Stuttgart 1967.

[5] Mint előbb.

[6] V. ö. Orgona és orgonamuzsika ma. Tudósítás a Walcker-alapítvány 1. kollokviumáról, kiadó: Hans Heinrich Eggebrecht, Stuttgart 1968; Roger Pfau, A sinzigi Walcker-orgona. Az előrehaladt orgonaépítés szempontjai a Walcker-Háziközlemények 43. számában, Kleinblittersdorf, 1992. május, 7–17 old. (Szerkesztő: Stefan Fricke); Werner Walcker-Mayer, Vízió egy orgonáról, a Walcker-Háziközlemények 44. számában, Kleinblittersdorf, 1992. november, 5–9. old. (szerkesztő: Stefan Fricke).

[7] V. ö. a következő fejtegetésekkel: *Galambos-Göller Ferenc:* Angster József orgonaépítő (1834–1918), megjelent a Gerhardsbote c. közlöny 1985. július 7. számában, 51–52. old. Angster József: A pécsi orgonagyár és a család története Pécs, 1993. (A könyv végén rövid összefoglaló található angol, francia és német nyelven. A szerzőnek a kézirat fogalmazásakor ez a könyv még nem állhatott rendelkezésére.)

később nagy hasznát vette. Idővel egyre inkább érdeklődött az orgonaépítés iránt, és rajztudása révén – megvolt a lehetősége, hogy a látott szerkezetekről részletes vázlatokat készítsen, ezeket otthon alaposan tanulmányozza és hasznosítsa. Bécsben az ismert Ulmann és Titz orgonaépítőknél dolgozott. Innen elindulva további állomásai: Prága, Drezda, Lipcsén át Berlin, majd Düsseldorf, Köln, Bonn, Stasbourg, Basel, Luzern. 1863 augusztusában érte el tulajdonképpeni célját: Párizst. Itt alkalmazást nyert a világhírű orgonaépítő mesternél, Cavaillé-Collnál, ahol 1866-ig maradt. Cavaillé-Collnál betekintett Angster az akkor legkorszerűbb orgonaépítésbe; nagy, jelentős műveket ismerhetett meg, melyeket – hála rajzkészségének – rögzített is. Minden eseményt megörökített Angster német nyelvű naplójában. Ezt később magyarra fordította és élete végéig vezette. Mindezek alapján 1886-ban kiadta „Az orgona története, lényege és szerkezete" című könyvét; ez volt az első magyar nyelvű orgona-szakkönyv.[8]

Párizsból hazatérőben felkereste Ludwigsburgban Eberhard Friedrich Walckert, aki megismertette vele tanulmányát, a mechanikus kúpládarendszert. Magyarországon első orgonáját a pécsi zsinagóga részére építette Angster. Ez a nagysikerű mű jelentette alapkövét az Angster orgonaépítő üzem ma is ismert nevének.

Angster József vezetése mellett kereken 600 orgonát és 1500 harmóniumot készítettek. Érdemei elismeréséül megkapta Haynald érsektől a „Kalocsai érseki orgonaépítő" címet és 1918-ban XV. Benedek pápától a Szent Gergely-rend lovagkeresztjét. Az általa épített jelentősebb művek többek között:

Kalocsa, dóm op.	20 45 regiszter (1876)
Pécs, dóm	100 46 regiszter (1889)
Budapest, Kálvin tér	155 42 regiszter (1891)
Kassa, dóm	250 55 regiszter (1896)
Budapest, Dohány utca	382 44 regiszter (1903)
Budapest,Szent István Bazilika	430 65 regiszter (1905)

Második generáció

A Szent István Bazilika jelentős művében már meghatározó szerepe volt a második generációnak. Szerkezetileg ezt a hangszert már légnyomatú vezérlés jellemezte és regiszterrekeszek ékfúvócskákkal. *Angster Emil* és fivére *Oszkár* 1910 körül vették át a cég vezetését; apjuk támogatta őket egészen haláláig, 1918-ig. Az első világháború okozta gazdasági mélypontból fel kellett küzdenie magát az üzemnek, ugyanígy a rövid fellendülés után 1929-ben bekövetkezett világgazdasági válságból. A nehézségek ellenére kb. 50 munkást és alkalmazottat tudott foglalkoztatni a cég. Ebben az időben vezette be Angster a villamos vezérlést, ami teljesen megfelelt az orgonaépítés akkori nemzetközi gyakorlatának. Ennek a generációnak legfontosabb műve a szegedi fogadalmi templom orgonája, op. 1050, 1075 (1930–1932). Ez az orgona, öt manuállal és 136 regiszterrel, a legnagyobb az Angster névvel épült hangszerek között. Zenemű-

[8] *Angster József:* Az orgona. Története, lényege és szerkezete, Pécsett, 1886.

vészeti szempontjait Geyer József,[9] a nemzetközileg ismert organológus dolgozta ki. A nagy orgonát különösen Winfred Ellerhorst emeli ki „Handbuch der Orgelkunde"[10] c. híres orgonaszakkönyvében. Ennek az időszaknak további fontos hangszerei, egyebek között:

Eger, dóm op.	800 60 regiszter (1912)
Jászberény, főtemplom	830 43 regiszter (1912)
Budapest, Zeneakadémia	1000 71 regiszter (1925)
Pécs, Jézus Szíve templom	1150 46 regiszter (1937)

1931-ben a Budapest melletti Aquincumban történt ásatások során római orgonarészeket találtak. *Angster Emil* a leletek alapján rekonstruálta ezt az orgonát. A rekonstrukció ma is látható az aquincumi múzeumban.[11]

Harmadik generáció

1940-ben *Angster József* és unokatestvére, *Imre* vették át a vezetést, miután mindketten hosszabban dolgoztak a szakmában. Imre főleg gazdasági kérdésekkel és orgonaszerelési rajzokkal foglalkozott, József a művészeti vezetést–tervezést vette át. Az idők nehézségei ellenére József Németországba utazott, hogy ott tapasztalatcsere céljából felkeresse a kollégákat. Meglátogatta Oscar Walckert is Ludwigsburgban.

A 75 éves jubileum évében, 1942-ben közel 70 dolgozót foglalkoztatott az Angster-cég. Néhány felsorolt orgonamű tanúsítja, hogy az akkori rendkívül nehéz idők ellenére igen jó hangszerek épültek:

Budapest, Haller tér op.	1245 32 regiszter (1943)
Sopron, ev. templom	1290 46 regiszter (1945)
Budapest, Remete-kertváros	1275 43 regiszter (1946)
Pécs, ferencesek temploma	1300 36 regiszter (1946)
Budapest, Csepel, rek. templom	1295 30 regiszter (1947)

Józsefnek és Imrének át kellett élniük a második világháború után először az Angster-cég államosítását, majd teljes megsemmisítését.

Angster névtáblával kereken 1300 orgona és 3500 harmónium készült. Tanúskodnak ezek egy teljesítőképes magyar gyárról, melyet esztelen módon eltöröltek.

[9] *Geyer József* az „orgonaismerettan" tanára volt a M. Kir. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, Budapesten. Ő írta a „Tanulmányok az orgonaépítő művészet időszerű kérdéseiről" c. könyvet, Einsiedeln (CH) 1926. Annak ellenére, hogy oktató tevékenységet folytatott Magyarországon, ebben az írásában egyetlen magyar orgonával sem foglalkozik, csak egy magyar játszóasztal fényképe látható. Ez aláhúzza Angster József könyvének mindeddig tartó jelentőségét.

[10] *Einsiedeln* 1936, 694. old.

[11] V. ö. *Nagy Lajos:* Az aquincumi orgona, Budapest, 1933; Oscar Walcker már idézett művének 175–185. old.; *Szilágyi János*: Aquincum. Budapest és Berlin 1956; *Werner Walcker-Mayer:* Az aquincumi római orgona, Stuttgart 1970; *Kaba Melinda:* Az aquincumi római orgona (Gregus Ernő kiegészítésével: Az aquincumi orgona alkatrészeinek sprektrálanalítikus vizsgálata), Kassel 1976 (=Musicologica Hungarica, 6. kötet).

Negyedik generáció

Angster Judit nem lett orgonaépítő, de az orgonaépítés iránti érdeklődés nála is fennmaradt, és ez oda vezetett, hogy ő és férje, Miklós András, apjának támogatásával a Magyar Tudományos Akadémia akusztikai kutatólaboratóriumában, Budapesten fontos és nemzetközileg elismert kutatásokat végeztek ajaksípokon, és ezt a kutatási területet kibővítették. Így az Angster név a negyedik generáció révén is ismert az orgonaépítésben.

Werner Walcker-Mayer
(Ford.: Angster József)

ANGSTER Péter orgonaépítő

Uj Ember. 1991. jan. 27 12 p. s'all

Csók István

Csók István életére
emlékezése. Gyüjtemé
rendezte meg a Magya
gus előszót irta Tel
összefoglaló monográ
István. Bp., 1957 és
ván, Bp. 1977. A kor
irások: Lyka Károly:
1899, 428-429.l.; Gé
Müvészeti Krónika,
Csók István. in Müv
Lengyel Géza: Csók
25-33.l.; Lázár Béla

Anguissola

Anguissola, L.

30) Bécs, Hadilevéltár, Feldakten csoport, Türkenkrieg, 1690. 10. ad I.
Címe: Brouillon Plan der Festung Ofen, ad Num. 266. Nov. 1690. Exped. Szerzője
L. Anguissola. Ké, szí, 1000×376 mm. 6 oldal leírással.

Borbély Andor: Kéziratos
ábrázolások Buda vidéke
lalásáról. Tanulmányok Budapest
multjából V. k.
141. l.

Osp. 1936.

Szimalmus [illegible] ismeretét [illegible]
kétségtől [illegible] igazolni [illegible] a [illegible] diadalt követő [illegible] eseményeket is, amelyek [illegible] győzelmes Sobieski János lengyel király [illegible]

Anguissola
Leandro
1684.

Cäsd
Maggiorotti-Banfi
Buda-Pest
58, 59. l.

Felvi
szatáról.
40 éves a
az épitész
kus rendsz
kassai dóm
bécsi páho
hogy a szo
egyéniség
tikával, a
Jellemző m
rüsége, a
rekitett,
nyugodt vo
nyugtalan

Anguissola, Leandro

hadimérnik

Buda 1684-ik. os-
tromán ak felvételi rajza.
Az eredeti a karlsru-
hei Neuveti Könyvtár-
ban.

Repr.

Maggiorotti-Banfi
Buda-Pest

59. l.

kelt 453számu intézkedése alapján
évértékü, és a zilahi m.kir.adóhivatalnál
l lesznek teljesitendők.-
kpapir ehhez képest ide mellékelten,
kintetes cimnek, hogy azt a folyó évi
908 számu átirata értelmében értékesi-
alulirott hivatalnak a szóban levő
ljából kiutalni sziveskedjék.-
évi szeptember hó 8-án.

A hivatal főnöke szabadságon:

kir.mérnök.-

SZILÁGY MEGYEI M.KIR. PÉNZÜGYI HIVATAL

Anguissola, Leonardo

Anguissola Leandro

l. okr. – (térképész
mérnek)

Kár Well. XVIII. l.

402. l. 403. l.

Buda ostroma 1684. A.
mies kézirajza. Felirata
Disegno di Buda
Assediata dalle Armi
Christiani l'A° 1684.
A karlsruhei nagyher-
cegi házi hitbizomány
térképgyűjtemenyében

Centrale di Firenze, Csathó János, Nagyenyed (323 drb.) Cugnet Ch. Dunamelléki ref. egyházkerület (2 drb), Egyetemi földrengési observatorium, «Előre» kiadóhivatal New-York, Enyvvári Jenő, Erdélyi Múzeum Egylet Kolozsvár, Fejérpataky László, br. Fejérváry Géza, Földmívelésügyi minisztérium, Fraknói Vilmos (3 drb), Gamboa Ignazio Hortun, Gulyás Pál (8 drb), Győry Tibor (3 drb), Herdersche Verlagshandlung Freiburg, Izr. magyar irodalmi társulat (2 drb), Ő Fens. József főherceg (26 drb), Joubert Joseph Angers, Képviselőházi iroda (2 drb), Képviselőházi könyvtár, Kereskedelemügyi minisztérium, Kunstgewerbemuseum Prag, Landesregierung für Bosnien u. Herz. Sarajevo, Library of Congress Washington (4 drb), Loosz István Szabadka, Lukasz József (3 drb), M. Kir. Kereskedelmi Múzeum (2 drb), M. kir. központi statiszt. hivatal, Magyar könyvszemle szerkesztősége, Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, Magyar Tudományos Akademia (10 drb), Ministère de l'instruction publique Paris, Miniszterelnökség, Museum of fine arts Boston, Orsz. magyar gazdasági egyesület, Pécs-baranyamegyei

Anguissola

hadi mérnök

XVII. n.

A felszabadító sereg hadi mérnöke volt

laid

Hannenstein

alatt

Méltóságos

Dr Szentiványi Gyuláné

asszonynak

Budapest

Anguissola Leander

Conte

XVII. 7

l.

Glaser Karlsruhe

50, 122. l.

~~Co 257. 7~~

~~Pásztorfestészet, francia~~ III. 49.

Anguissola

Leander

hadimernök

l.

Glaser Karlsruhe

122. l.

etdijának II-ik részletéül 7500
koronát nevezett festőművésznek
tt és elnöki osztályom vezetője
ára fizessen ki, és ezt az össze-
tárczanaplóban a fent megjelölt

márczius hó 30-án.

A ministerelnök helyett:

Jeszenszky s.k.
államtitkár.

r. pénzügyministeriumi szám-
ámlakönyv.....lapján.

Anguissola

Leander conte

Kartografus

1689

l'

Eperjessy 1928.

10 l

niepreżni

Niepreżnem

Bigetvár

Ferepe. 1689

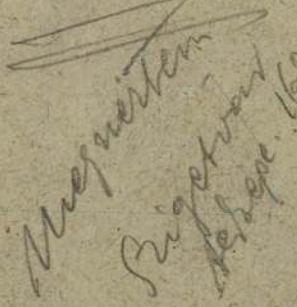

Anguiddola

l.

Eperjessy 1928.

32. l.

megnemi

O

KESZTHELY.

Tekintetes

E U R Ó P A hirlap és könyv t. váll.

B u d a p e s t.

Rothermere u. 12 III.2.

ANGUISSOLA, grafikus,hadmérnök

3.számu kép.-Anguissola helyszinrajza a törötől visz szafoglalt Szigetvarról.-1689.-Fekete repr. 97.old

GERŐ GYŐZŐ: Hódoltságkori kutatások Baranyában 95.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 197?-7?. Pécs, 1975.

Anguissola M.D.K.

A szigetvári Szulejmán szultán dzsámi 1689. évi helyszinrajza, repr.

Müemlékvédelem 1966/2. 112. 1.

Anguissola

Budát ábrázoló vedutáját, ill. helyszínrajzát említi
képét közli

Molnár József: A budai hajóhíd a XVI. és XVII. században. - Műemlékvéd elem, 1970. 1.sz. 39-43.l.
39-40.l.

Anguissola, Leonardo

helyszini rajzán/1689/
a vár területén 45 lakóházat számlál.

17.o.

Bl.

Molnár József: Szigetvár török emlékei. 1958.

Anguissola, Leonardo MDK

Repr: Szigetvár és az Óváros helyszíni rajza. 1689.

15.o. 6. kép.

v.ö. 13-14.o.

Molnár József : Szigetvár török müemlékei. Bp.1958.

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

Az ő 1689-es helyszinrajza és Sibmacger metszete nagyjából fedik egymást. Helyszinrajzán az Ujvárost nem tünteti fel, A várost hid köti összea várost a várral. A bástyás térségét L alakú árok választja el avár-udvar északny.-i részétől. A metszet kissé mást mutat. 212.o.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajzán I. jelzésü hely. A magyarázó szöveg szerint: "Cavallaxier, oder Platz, so das ganze Schloss und Statt Commandiert." Evlia Cselebi is megemlékszik erről az épitményről. 250. o. 172. jegyz.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207. o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Áron. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajzán még kivehető a raktár köré emelt keritès körvonala.Mohammed szultán 1665.máj.9.-i rendeletére épitették.250.o. 175.jegyz.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Vàll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ben készült szigetvári helyszinrajzán G-vel jelölt épület feltárásakor csak a magyar időszakra jellemző épitőanyagot találtak, a hódoltsági falakat lebontották. 250.o.176. jergyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajzán a váruduar északny.-i terének közepén az udvarral körülvett különlegesen megerősitett raktárnak már csak a helyét találták meg az ásatáson.A helyszinrajzon azonos jelzéssel,mint a török raktárak /G/. 238.o.175.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ből származó ha szigetvári helyszinrajzán a H-val jelölt épület a magyarázat szerint: "Türkisches Provinant Haus". Nem lehetett feltárni, más épült már reá. 238.o.177.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

... Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kcs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Leandro Anguissola, hadmérn

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajzán G-vel jelölt 5 helyiségből álló raktár maradványa a magyarázó szöveg szerint: Munitions-Haus. 250.o.174.jegyz.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966./Megj. 1967 Somogymegyei Gyondaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajz az R jelzés a Szulejmán dzsámi bejárata előtt egy 1700-as évekből való téglaégetőt jelez.Ezt is feltárták.
239.o.179.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez
207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967
Somogymegyei Nyondaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajzán a ~~bástya-udvarban~~ mindegyik bástyaudvarban a lőrések előtt az ágyúállások helyezkednek el. Evlia Cselebi is ir ezekről. 250.o.171.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

Janus Pannonius Múz.Evkönyve. 1966.-6os. 1967 Somogymegyei Gyondaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ben Szigetvárról készitett helyszinrajzán a bel s ő vár török raktárai még állanak. 222.o.142.jegyz.

Kovátz Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.évkönyve. 1966.-ról. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ben Szigetvárról készült helyszinrajza az 1959-ben kezdődött régészeti feltárásakor egyezett az ásatás eredményeivel. 222.o.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966./6cs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

Több XVIII.sz.-i térkép nyújt segitséget a szigetvári egykori magyar erősség kutatásához. Ezek nagy része Anguissola helyszinrajzára vezethetők vissza,amely közvetlenül a visszafoglalás után készült. 222.o. 141.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ben Szigetvárról készült helyszinrajzát vette alapúl térképénél: de Thomrof, 1763; H.Fr.Fischer, 1766; Querlonde, 1768; Chavel, 1773; Fr.Niz, 1779.
222.o.141.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez
207.o.

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár
A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-ról. 1967

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

A szigetvári hódoltsákkori kutatást csaknem teljesen Anguissola 1689-ben készült helyszinrajza alapján végezték. A cél a helyszinrajzon lévő épületek, felkutatáas, feltárása volt. 235.o.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

Évlia Cselebi szigetvári leirását hitalesiteni lehet Anguissola 1689-ben készitett szigeti helyszinrajzával. 244.o.114.jegyz.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kötet. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ben Szigetvárról készült helyszirajzán a déli földgáton kis épület látható. Erre források is utalnak. Ez volt a Dzsenki-zade, a törökök megfigyelő tornya. Ez Mirandola földbástya maradványaira épült. Később teljesen eltünt. 237.o.

Kovács Valéria: Sziget Várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-67os. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

Leandro

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

1689-ben Szigetvárról készült helyszinrajzán jelölt hid nemcsaka hódoltsági vár árkán keresztülvezetett hid ,hanem jelzi a kirohanás hidjának helyét is.
232.o.

Kováts Valéria: Sziget Várának kutatástörténetéhez
207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1965.-66os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

Olasz szárm. 1689-ben helyszini felvételek alapján készült helyszinrajza./Kriegsarchiv, Bécs. 3. kép. Fekete repr. 2/3 old.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajzza szerint a magas földtöltésre emelt toronyhoz a délkeleti bástya mellett,a vár bejáratánál lépcsős feljáraton,vagy bentről létrával lehetett feljutni. 250.o.172.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967
Somogymegyei Nyondaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ből származó szigetvári helyszinrajza alapján csak azt állapithatjuk meg,hogy a hódoltsági 4 kötőgát azonos helyen húzódott a XVII.sz.-i formát megőrző ma is fennálló vár kötőgátjaival.250.o.173. jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyondaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

Németh Béla, 190?-ban megjelent szigetvári monográfiája nem ismeri Anguissola igen fontos térképét sem Szigetvárról. 216.o.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-6os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

A/ng Anguissola MDK

katonai mérnök

A Budai vár fortificatiós munkáinál változtak a katonai mérnökök /a két de la Vigne, Cornaro, Anguissola, Lambion.../ A káros Gazdálkodás miatt Ceresolat is vádolták, aki 1691 márc 3 és 20. irt leveleiben rávilágit erre az áldatlan állapotra " tot capita, tot sententiae" záró véleményezéssel.

57.o.

SCHOEN ARNOLD: Ceresola capo maestro budai korszaka.

Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 56-60. o.

M.D.K.

Leandro Anguissola olasz szárm.hadmérnök

1689-ben Szigetvárról helyszinrajzot készitett.Ezt J.B.Schelz katonairó összehasonlitotta Siebmacher metszetével,annak hibáit felfedvén.A térkép:Wien, Kriegsarchiv,Kartensammlung I.C.V.Szigetvár.No.3., 485/18.c. 3.kép. 212.o. 54.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

1689-ben Szigetvárról készitett helyszinrajzából Schels az északnyugati térséget alapformájában meghagyta,de az ény.-i bástya mellé nyugat felé még egy kisebb bástyát is feltüntet. 212.o.

Kovats Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967

Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Anguissola

MDK

Borbély Andor: Kéziratos ábrázolások Buda visszafoglalásáról. Tanulmányok Budapest multjából. V.k. Bp.1936, 135,136,139,140 l.

MDK

Angyissola Leander katonai mérnök

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.szám. 298.l.

M.D.K.

Leandro Anguissola,hadmérnök

Szigetvárnak Schels által rekonstruált helyszinrajzán feltüntetett külső vár,valamint az ő rajzán a s az Hammerschmidt rajzán egymással azonos területét a ma is álló szigeti várnak déli és keleti tér ségére vonatkoztatjuk,akkor minden fedi egymást. 214.o.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Kécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Leandro Anguissola, hadmérnök

Szigetvárnak 1689-ben, közvetlenül a török kivonulása után készült, tehát nem az egykori magyar várat ábrázolló helyszinrajza, a török által megváltozatott erősséget mutatja. 212.o.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Kécs. 1967 Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

ANGUISSOLA MDK.

Tóth Andrásné Klónyi Nóra: A mérnöki szervezet kialakulásának előzményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. kat. 78. l.

M.D.C.

ANGUISSOLA, Leandro mérnök

Szigetvár alapfaja 1689.

Gerő: Magyarországi várépítészet Bu. 1955

369.

Leonardo Anguissola,hadmérnök

Rajzai több olyan épület emlékét tartották fenn,melyhez feltétlenül kútnak,víznek kellett tartoznia.
261.old

Kovács Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Leonardo Anguissola,hadmérnök

Ostromzár a török Szigetvár körül.Leonardo Anguissola térképe 1689-ből. fekete repr. 271.old

Kováts Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Leonardo Angusissola, hadmérnök

A török Szigetvár. Leonardo Anduissola térképe 1689-ből. 272.old. Fekete repr.

Kováts Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1962. Pécs. 1963

M.D.K.

Leandro Anguissola

Szigetvár helyszinrajza az 1689.évi ostromzárról.1689.Hadmérnök/1652-1720/.1689,febr.13-i keltezésü a térkép.Fénykép másolata a Szigetvári Mázeumban. 3.kép,Fekete repr.

Papp László:Szigetvár XVI-XVII.századi erősség rendszere és ábrázolásai.219.o.

A Janus Pannonius Máz.Évkönyve,1965
Pécs,1966

M.D.K.

Leandro Anguissola

Szigetvár várának helyszinrajza 1689-ből.
2.kép. Fekete repr. Hadmérnök/1652-1720/A várat a felszabaditáskor hiven ábrázolja.

Papp László:Szigetvár XVI-XVII.századi erősség rendszere és ábrázolásai.216.o.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1965
Pécs,1966

Leonardo Anguissola, hadmérnök

Szigetvár ostrómánál, 1688-89-ben a császári csapatok hadmozdulatairól készített térképén a vártól északra a két "bástyát" közelében egy sáncot jelölt meg. /Wien, Kriegsarchiv. Feldakten, 1689.1/7.fasc.167/9. Abrüss von der Statt und Vestung Sigeth". 260.old. 47.jegyz

Kováts Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1962. Pécs. 1963

Leonardo Anguissola,hadmérnök

1689-ben térképe Szigetvárról.A várudvar közepén kutat jelölt meg.Pontosan megegyezik a betemetett kúttal Tehát török kút volt. /Wien,Kriegsarchiv.Feldakten 1689.1/7.fasc.167/9.Plan von Sigeth:Schloss und Statt Sigeth.259.old. Jegyz:42.

Kováts Valéria: Szigetvári történeti néphagyományok II.-III. 249.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1962.Pécs.1963

Leonardo A n

LEANDRO ANGUISSOLA, hadmérnök

1.kép.-Leandro Anguissola helyszinrajza, Szigetvár 1688-89.évi ostromáról. -1689. 161.old. Fekete repr.

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szigetváron 155.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 14-15./1969-70/. Pécs, 1974

LEANDRO ANGUISSOLA, hadmérnök

--6666--

2.kép.- Leandro Anguissola helyszinrajza a török Szigervárról -1689. 162.old. Fekete repr.

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szigetváron 155.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 14-15./1969-70/. Pécs, 1974

LEANDRO ANGUISSOLA, hadmérnök

Császári müszaki tiszt volt.1689-ben két helyszinrajzi térképet készitett Szigetvárról.Részt vett a visszafoglalási hadmüveletekben,Szigetvár visszafoglalásánál is jelen volt. -1-2-képek. 160.old. 65.jegyz

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szigetváron 155.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 14-15./1969-70/. Pécs, 1974

LEANDRO ANGUISOLA, hadmérnök

Szigetvárt egykor körülvevő külvárost helyszinrajzán nem is jelzi, helyette csak szöveget ad, felirja a ~~teljes~~ a területre "A teljesen leégett előváros" magyarázatot. "Die ganz abgebrändte Vorstatt". 163.old. 80.jegyz

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szigetváron 155.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 14-15./1969-70/. Pécs, 1974

LEANDRO ANGUISOLA, hadmérnök

Szigetvárról készült helyrajzána kis török épület a kü-
külvárosban állott, közel a török lakta városhoz, Közvet-
lenül a Siklós felé haladó út mellett nem nagy távolságra
a Kanizsa valamint Pécs felé kiépitett utaktól.
179.old

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szigetvá-
ron 155.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 14-15./1969-70/.
Pécs, 1974

LEANDRO ANGUISSOLA, hadmérnök

Haelyszinrajzban alaprajzban megadott ,de betü és szövegmagarázat nélkül hagyott épületet-mely feltehetően a városi dzsámik egyike lehetett,nem lehetett feltárni, mivel ott épületeke vannak..A helyszinrajzon"basa háza" nak jelzett terület sem kutatható meg beépitettsége miatt. 163.old

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szegedváron 155.old

A Janu Pannonius Muzeum évkönyve, 14-15.- /1969-70/ Pécs, 1974.

LEANDRO ANGUISOLA, hadmérnök

Szigetvárról készült másik helyszinrajzán a város délkeleti bástyájához közel, a külváros területén kis téglalap alaprajzú épületet, jelölés szövegmagyarázat nélkül. Ezt későbbi helyszinrajzok is feltüntetik /1763, 1776, 1779/. Mint "sáncon kivüli térségnél levő vágóépület".
163. old. 82. jegyz

KOVÁTS VALÉRIA: Török hódoltságkori épület Szigetváron 155. old

A Janu Pannonius Muzeum Évkönyve, 14-15.- /1969-70/
Pécs, 1974.

Angyal A.

MDK

MÁV mérnök

A II. Világháboru alatt lerombolt hidak ujjáépitésén dolgozott.

78.9.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

megírva

F. Angyal Anna
íparnőén

l.

Nemesvári G. l.

König Sanherib vor der

Marmor-Relief aus dem Palast

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 DEC 13

Nógrád

Angyal Barnabás

Stúdiókiállítás Pásztón

Ötödik éve mutatkozik be rendszeresen a pásztói amatőr stúdió a képzőművészetet értő-szerető közönségnek. A pásztói Lovász József Művelődési Központ amatőr képzőművészeti stúdiója tagjainak alkotásaiból december 15-én nyílik kiállítás. A képzőművészeti anyagot a Népművelési Intézet bizottsága zsűrizte. Megnyitót mond Bózvári József, a nagyközségi tanács művelődésügyi felügyelője. Közreműködik a művelődési központ kamarakórusa. A kiállítók: Angyal Barnabás, Czene Béla, Fekete Kornélia, Garami Béla, Hollóné Nagy Margit, Kádár Józsefné, Leszenszky László, Nógrádi Andor, Oskóné Bódi Klára, Perényi Anna, Simon Imre, Soós Károly, Soós Sándor, Szappan János, Szabó Áron, Szabó Endre, Tibay András, Zeke József.

jogkörét

ruházza fe

Az építési ügyekkel kapcsolat
től ne a járási hivatal műsza
a Sziráki, illetve a Kállói köz
be.

A FŰTŐBER ÉPÜLETGÉPÉSZ
VÁLLALAT NAGYBÁTONYI
felvételt hirdet az alábbi alka

Angyal Barnabás

Kiáhítása nyílik hátranováhon
jul. 15-én

N.N.: Studiótagok táreata

Nógrád 1969 VII. 12

Angyal Barnabás

Kezeljel a Studió 1968 anyagából rendezett tárlaton Karancsberényben

N. N.: Pressztárlat

Nógrád 1969 III. 29

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Az állatvédő szervezetek is elégedettek lehetnek vele

Humánus állatvédelmi törvény

A jövőben a baromfi és a nyúl kivételével csak kábítás után vághatók le a haszonállatok. Megengedett viszont a libatolltépés, a liba- és kacsatömés – így szól egyebek mellett a parlament által hétfőn elfogadott állatvédelmi törvény.

Az 1999 január elsején életbe lépő jogszabály szerint a mezőgazdasági haszonállatok életének kioltása során olyan levágási módot kell alkalmazni, amely azonnali halált eredményez. A rendelet nem vonatkozik a gerinctelen állatokra és a házilag levágott baromfikra, nyulakra.

A házi vágású sertésre, a juhra és kecskére vonatkozóan a kábítási kötelezettség csak négy év múlva lép életbe. Így természetesen a disznóöléseket a türelmi idő leteltéig a hagyo-

tudtuk meg *Orosz Sándor* szocialista képviselőtől.

A törvény értelmében az állatok életét elfogadható indok nélkül nem szabad kioltani. Az elfogadható okok között szerepel: az élelmezési cél, a prémtermelés, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, a kártevők irtása, a tudományos kutatás és a másként el nem hárítható támadás megakadályozása.

A mezőgazdasági bizottság elnöke elmondta: az új szabályozás az agrártermékek ver-

húskivitelt nem veti vissza, hiszen már eddig is szigorú előírások érvényesültek az állati és hústermék exportjára. A kereskedőknek már most is maradéktalanul eleget kell tenniük a fogadó ország állatvédelmi és egészségügyi előírásainak.

A jogszabály végrehajtásának ellenőrzése az állat-egészségügyi hatóságokra hárul, akik a jövőben bírságot szabhatnak ki mindazokra, akik az állatvédelemre vonatkozó hatósági előírásokat megsértik.

Az új szabályozás harmonizál az Európai Unió tagországaiban honos rendelkezésekkel, s az állatvédők is elégedettek lehetnek, mivel humanitárius megfontolásaik döntő többsége

Angyal Barnabás

Nógrád megyei Hírlap 1998. 03. 18.

Angyal-emlékkiállítás Salgótarjánban – Az Angyal Barnabás fotográfiáiból nyílt, s az életművet bemutató tárlatot tekintheti meg az e művészeti ág iránt érdeklődő közönség jelenleg az acélgyári művelődési központban.

Angyal Béla MDK

Részlet Swabenhof mellett, olf.

Részlet Bartos-Lebotka mellett, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Angyal Béla MDK

Patak mellett, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

M.D.K.

Angyal Béla /1847-1928/

21. Gyümölcs-csoport. Olajf. 33.5 x 50, fa. /1905/

Háborus műtárgyvezsteségjegyzékek. I. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 3.1.

Angyal Béla

"A Mücsarnok téli kiállitása" cimmel ir a tárlatról M. és az első kiállitók között emliti meg a müvész nevét.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.,
XIV. évd. 51. sz. 812. lap

Angpal

113. ANGYAL BÉLA : Gyümölcs-csendélet (olajf.) Ára 500 kor.

Angyal Béla

Nemzeti Szalon

1900. tav. kiáll.

Angyal Béla.

1900 Tavaszi tárlat

Nemzeti Szalon.

Gyümölcs csendélet, olaj

Angyal Béla

Nemzeti Szalon

T. 3956.

balra botjára támaszkodó pász-
ver és a kinek nyája a háttér fe-
viz partjain dombormives és feli-

lynek mér. 42.8: 32.7 cm.

3.

Angyal Béla

festő

1866-ban 19 éves

Angyal Béla, festő, 19 éves korában, 1866—67 a festészeti előkészítő szakosztály növendéke volt.

Fleischer Bécs 28. l.

1866
19
szül 1847

Angyal Béla

d.

Vig Páris

68. l.

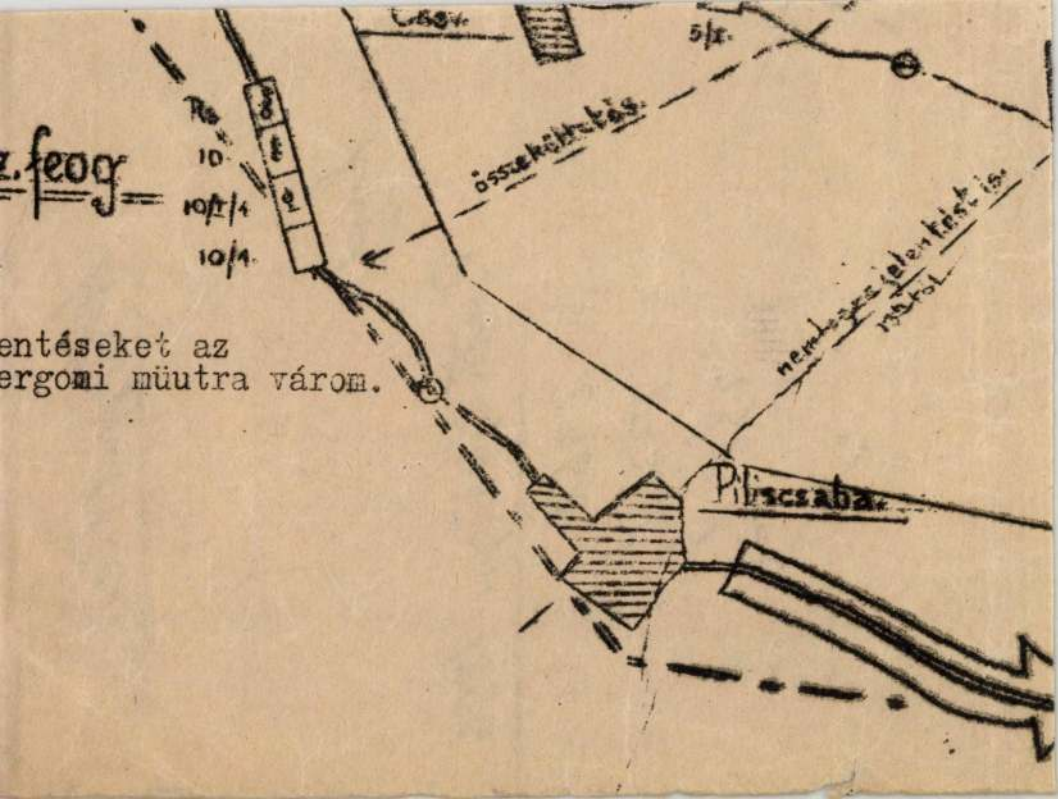

entéseket az
ergomi müutra várom.

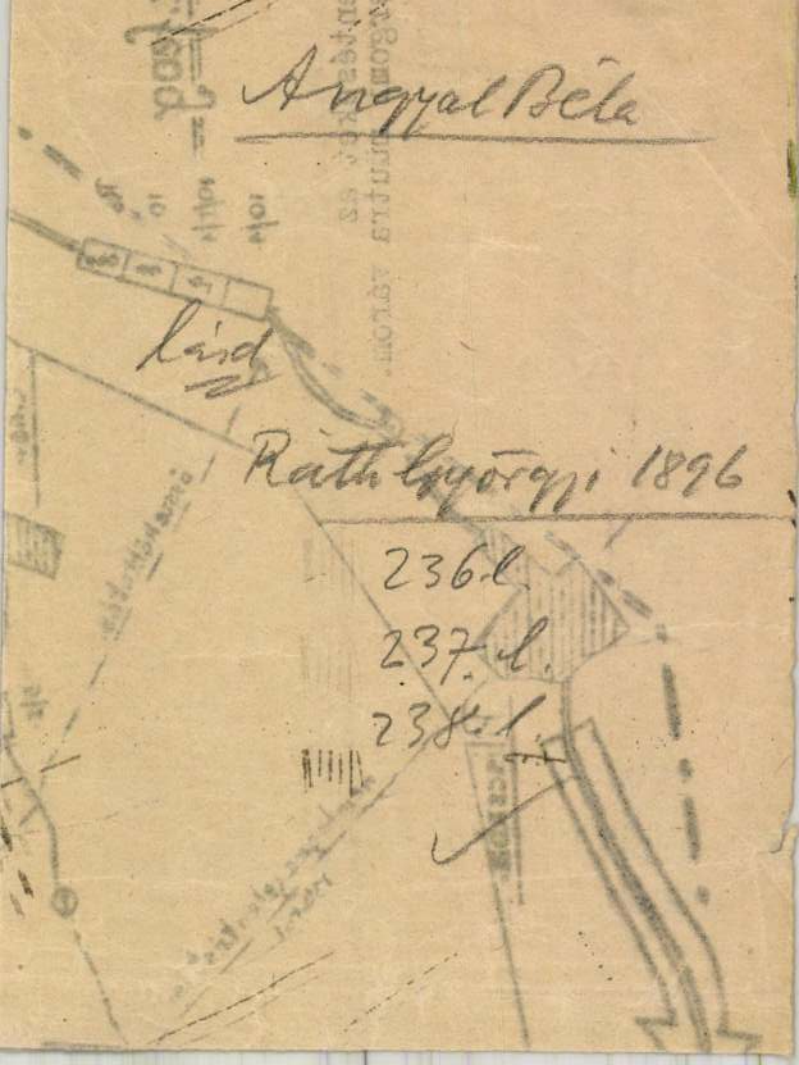

Angyal Béla

láid

Ráth György 1896

236. l.

237. l.

238. l.

1668-909-20
Titkári-szoba.

277. Szék.

Egy darab faragott keményfa-szék (Esterhazy) tamláján és ülőkéjén naubetéttel.

Méretei: 95 cm. magas, 48.6 cm. mély, 52.6 cm. széles.

Becsértéke.....20 K

Angyal Béla

(tevésen Antal-nak írva)

l.

Wartha 137. l

Angyal Béla
rajztanár

l.

Diviparmtört
214. l.

Angyal Béla

festő

szül. 1847 (?)

Szeresfehérvár

erőd

s

Schne Juh Fejérvím

285. l.

November

porcellán, zománcszínekkel festett [illegible] chinesischem Dekor in Emailfarben. Herend, um

546. **Tányér,**

porcellán, áttört peremmel és zománcfestésű päon brochenem Rand und Päonien. Herend, um 1880

547. **Palack,**

porcellán, domboru kartusokkal, festetlen. Here malt. Herend.

548/a, b. **Két disztányér,**

porcellán, áttört peremmel, a mélyedésben ara lyomvadászat, illetve szüret. Cimer- és bemélyít ajánlva. — ZWEI TELLER, Porzellan, mit du bleu-royal Grund. Herend, um 1870.

549. **Csésze aljjal,**

porcellán, virágos szalagfrizzel és aranysávokka MIT UNTERTASSE, Porzellan, mit Bandwerk Die Untertasse eine spätere Ergänzung.

550. **Tányér,**

porcellán, kosárfonatos perem, szinesen festett flechtrand und bunten Blumensträussen. Here

551. **Két tányér,**

porcellán, áttört peremmel és szines neobarok zellan, mit durchbrochenem Rand und Neoba

552. **Két tányér,**

porcellán, szines päonia-galyakkal és pillangó bunt gemalten Päonien und Schmetterlingen.

553. **Tál,**

porcellán, ovális, szinesen festett virágcsokrok Blumensträussen. Herend, 1871.

...ünek és pillangó, Japán, modern.

Angyal Béla

festő

Gyümölcsvoport

c. képet ajándékozta

a Képm. Muzeumnak

Perállag. III –

1340. l.

...pe. — APOTHEKENGEFÄSS, Porzellan, mit ovalem

Angyal Béla

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 65. l.

Lyka Károly: Angyal Béla.

nekrolog.

Angyal Béla

1847 – 1928

Reiai XXI. 70. l.

Felhasználandó.

J.

Európa.
Film-könyv. Lapterjesztő és könyvkiadó
V. Visegrádi-utca 36. IV.-1
(Budapest)

Angyal Béla

l

Lykanemzromantika

116. l

Horváth Mihály

Térdig, kissé jobbra fordul és áll-
ja, pofaszakálla és szemöldöke
cza és bajusza leberetvált. Leer
irváasztalon lérő nyitott könyv
hátó, fekete kabátja zsinóros.
barna függönyön túl, könyv
~~[illegible]~~ Vászonra, mé
Vetetett Székely Bertalan

Angyal I. Béla festő és sparunwesz
szül. 1847 XII. 17. Székesfehérvárt.
Becsben tanult, aztán Körmöc-
bányán működött. Táj és vendé-
let képeket festett; sparunweszeti
dolgaival szamos kitüntetest yert.

2. Géza. festő és grafikus, szül.
1888. XII. 24. Körmöcbányán
Budapesten és Münchenben
tanult. Besztercebányán el
s főleg vér karcokat készít.

Rakovszky András, nolga

IX. 4.

Angyal Béla

l.

Kecskemét
áll. fiveatiskola
tört.

35 l.

0

Biblioteca Maliabechiana V. 215.

Angyal Béla

Gyümölcs csoport
c. Egye
a Képm. Mureuba

Angyal Béla

1847.

Angyal *Béla*, festő és keramikus, *~~1874.~~ †1928. Életképeket, tájképeket festett, kiváló keramikai munkái a körmöcbányai majolikagyárban. Nagy érdemeket szerzett a népművészet ápolása körül.

Uj Idők Lex.
II. k. 403. l.

Angyal Béla

festő és iparművész

L.

Lendvay-Szentiványi

38. l.

zetnél letétbe helyezett 1.100,000 forint névértékű 5% magyar papirjáradék és 50,000 frt készpénz szolgál. A kibocsátott sorsjegyek beváltási helye a „Jószív-Egyesület“ pénztára vagy az egyesület által a sorshuzási jegyzékekben megjelölendő pénztár.

Budapest, 1888 julius 31-én.

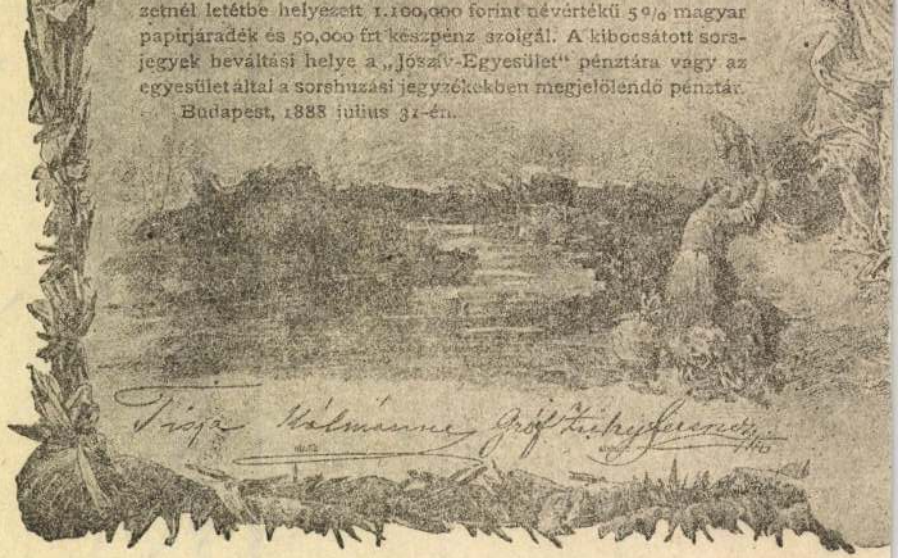

Angyal Béla

rajztanár

Körmöcbánya

erőd

Lykakőrös

118·1-

Athenaeum
1897

Angyal Béla

mint Examinkus

l.

Lyka Közönö

121 l.

4000 -

4

13 20/87 911

greállit 279/21		x/12	85	-
" 279/20		"	858	-
templ. helyreállit 279/19		"	10000	-
1911 évben		1/1	300	-
oriai utja 241/1		IX/9	600	-
a kemmerki kápolna épit			179	92
kapolna helyreáll			10627	63
resl			70000	-
rda kápolna helyreáll			15000	-
atok			107	63
			4000	-
on levő szokai szt Benedek				
rt			3000	-

3185. Angyal Béla.

Sz. Székesfehérvárott 1847 deczember 17-én.

Gyümölcscsoport.

Fehér és kék szőlő fölül kacsos galylyal és mintázott fehér abroszszal leterített asztalra tett, de lábakon nyugvó ezüsttálczán. Mellette balról a tányéron kést, két piros almát és ezek közt vörös szőlőt, középütt egy külön szőlőszemet és egy fehér fürtöt, jobbról pedig az almán innen, piros szőlőt látunk. Jelzése fölül jobbra: »*Angyal Béla 1902.*« és a kép hátán: »*Az országos képtárnak ajándékozza Angyal Béla 1905.*«.

Fa, méretei 33·5 : 50 cm. — Lelt. sz. 3185. — Angyal Béla ajándéka 1905 november 7-én (928–905). — Értéke 500 K. — Az adományt elfogadta az 1906 május 22-iki 101406–905 sz. leirat (755–906). — Bejelentetett 1906 február 6-án (30–906).

III

412 (3185).

598 (15)

III : 412 Angyal Béla

meghalt 1928 jan. 9.

Kőrösbányán

Ajándék

Angyal B.

1905

ajánd.

Angyal Béla

l.

Exp. Milano 1906

16. l. képpel

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Angyal Béla

Közlezrkiáll

1284.

Angyal Béla

festő kiamikus

l.

Művészi Ipar

1889. 12. l

Petrik Sájos: Adatok a magyar agyag-ipar történetéhez.

✓

Magy. Képt. 347.

Mk 347 TK

fésült hosszú haja, szemöldöke és baju-
t. Nyakkendője fekete, kék dolmánya és

Lett. fr. 107 —

cm. — Magy. Képt. 347. — ~~Festője ismeretlen.~~
876 ~~junius~~ havában. —

ó adatok.
884: VII. 109. - 1894: VIII. 317. -

Illésy Sándor aj. 1876

Angyal Béla
festő

l.

Magy. Nemzeti
III. 233. l. 261. l.

1901-ig a Nemzeti
bír. lapja.

Angyal Béla

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1877. decz. kiáll.: Napnyugta, 30 ft.

1878. júl. kiáll.: Naplemente, olajf. (Valószínűleg azonos az előbbivel.)

HELYSÉG

MÁKÓ

VÁRMEGYE

Csanád

SZAKCSOPORT

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Angyal Béla

a szabadkeri rajz geometria tanára.

1870-73-ban tanított az alábbi iskolában. Önkértére a körmöcbányai állami föreáliskolához helyeztetett át.

1870/71-ben a műenéket is tanította

Hanusz István: Az első huszonötév a kecskeméti m. kir. állami föreáliskola életéből

Kecskemét, 1895. 35 l.

40. l.

Angyal Béla

1873/74. ben a kecskeméti állami alreáltanodából helyezték át az alábbi főreáliskolához rajztanárnak. Szül. Békesfehérvár 1847. dec. 18. Kecskeméti alkalmaztatása előtt a fiumei kereskedelmi tengerészeti akadémián assistens volt. A millennium idején is az alábbi iskolában tanított.

A jánoshegyi csipkeverő intézet létesítője és vezetője, városi képviselőtestületi tag.

Illatkörm

191. l. 205. l. 212. l. 230. l.
233. l.

BUDAPEST
16 XI 1922

Angyal Béla

1873/74-ből rajz-
tanár az alatbi inté-
zetben
1875/76-ban Deák Ferenc
és Toldy Ferenc archéviet
festette az intézet dísz-
terme részére.

Hlatky 1906

32. l. 34. l.

1906-ban nyugdíj-
ban élt Körmöcbányán

u. o. 64. l.

Angyal Béla

A körmöcbányai Kossuch-féle fayence gyár emelése körül fenti fáradozott, a ki több évén keresztül oktatta a munkásokat rajzban és festésben. A gyár az 1885-iki orsz. kiállításon sokoldalu és legkülönbözőbb díszítési módokat mutatta be. Legsikerültebbek voltak a delfti fayence utánzatai, már alatti genrekejek stb, melyeknek nagy részét maga Angyal festette.

Kel 1885

III. k. 2. f. 216, 217. l.

16690
63500
5.190

~~7.400~~ 6.000
7226

6 226

78
13
13
52
133
286

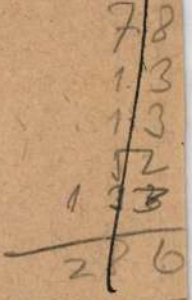

Angyal Béla

mint rendkívüli
tárgyat tanította
1878/9. ben az alábbi
intézetnél a
mutatást.

Vlatky 1906

69. l.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
BUDAPEST, 80.
VIII., NEMZETI MUZEUM.

Dr. Szentiványi Gyula urnak,

Bpest

Angyal Béla

1901-ben 31 évi buzgó volgálata után nyugalomba lépett

Hlatky 1906.

49. l.

Angyal
~~Antal~~ Béla

festő

Körmöc 1884-tól.

lásd

=

Wartha. Az
agyagipar techno-
logiája.

137. l.

nem Angyal Béla ez?

Olasz mester

1444. *Szenteltvíztartó.*

Edény, két csavart oszlop k
Jézust tartó Madonnával, ki ülve
csipkekoronával van ábrázolva.

Majolika-dombormű, méretei 31
— Vétetett 1895 október 28-án E.
896). — Elszámoltatott 1900 nove
Az elszámolást jóváhagyta az 1901
sz. határozat (464–901).

III 3 –

Pl.
Vét. 1895.

ANGYAL I. *Béla*, festő- és iparművész. * Székesfehérvár, 1874 december 17 † Körmöcbánya 1928 január 9. Bécsben tanult, azután Körmöcbányán működött. Naturalista genre-, táj- és csendéletképeket festett, melyek közül Gyümölcs-csoport c. festménye a Szépművészeti Múzeumba, 25 képe pedig a körmöcbányai városi múzeumba került. Kerámiai munkáinak értékes gyűjteménye a körmöcbányai majolikagyár múzeumában van.

7.847

E. gy. I. 42. l

V

Angyal Béla a

Vizy Ferenc*

az 1894. évi debrecen-
ni orsz. tanszerkiállítás
alkalmával ókori és hazai
kultúrtörténeti szemlél-
tető képeit kitüntették.

Hlatky 1906

45. l.

* Vizy F. ahi kei ebb
orsz. gyűlési képtisztelő lett, úgy
látszik csak az eszmeréz adta a képekhez.

Angyal Béla, festő és iparművész; szül. 1847 decz. 17. Székesfehérvárott. Középiskolai tanulmányait ugyanott végezte, a festészetet pedig a bécsi képzőművészeti akadémián 1866—1870-ig tanulta. Hazatérve Körmöczbányán tanári állást vállalt, hol a főreáliskolában az utóbbi időben történt nyugdíjba vonulásáig állandóan működött. 1881-ben külföldi tanulmányúton volt, s ez alkalommal főleg Belgium és Hollandia művészetét tanulmányozta. Leginkább táj- és csendélet képeket festett, melyek közül néhányat régebben a Képzőművészeti Társulat tárlatain is kiállított. Ezek: Részlet Schwabenhof mellett, Körmöczbányánál (1892), Részlet Bartos-Lehota mellett (1892) és Patak mellett (1893). Iparművészeti tevékenysége még az 1880-as években kezdődött s tulajdonképeni sikereit ezen a téren aratta. Hazai iparművészeti kiállításokon kívül Párisban, Milanoban, Bécsben és Brüsszelben is kiállított, s egy arany- és ezüstérmet s több díszoklevelet nyert. Állandó tartózkodási helye Körmöczbánya.

Mihalik József: A Kassai Múzeum gyűjteményeinek leíró lajstroma. Kassa, 1903. 204. l. — *Kiáll. tárgymutatók* és a művész közlése nyomán.

amelyeket színműveibe temetett, szinte ellentétben látszottak állani jelentéktelennek ható, elhanyagolt külsejével, apró félszegségeivel. A külső világ nem volt az ő világa: filozófuséletet élt s ez a filozófus vonás művészetében oly módon jelentkezett, hogy kompozícióinak (amelyek legtöbbje igen terjedelmes) minden részét a legnagyobb tudatossággal, hosszantartó mérlegeléssel, mély átgondolással s meg nem szűnő latolgatásokkal építette fel. Tanári munkálkodása kettős tárgykörre terjedt: a Képzőművészeti Főiskolán tanította a bonctant, utóbb még a „mozdulatkompozíció" című tárgyat is, oly időkben, amidőn a keze alá jutott fiatalság egészen más természetű művészeti ideálokra függesztette tekintetét. Tanári fáradozásai ennek következtében nem mutatkozhattak különösebb mértékben termékenyeknek. Irodalmi munkássága viszont nagy sikert hozott neki: drámái közül a „Nero anyja" címűt a Nemzeti Színház adta elő 1903-ban, s a kritika nagy elismeréssel fogadta. Ez az év egyébként is mintegy delelőpontján mutatja be munkásságát, ekkor nyerte meg a 2000 K-s Lotz-díjat, ekkor kapott díjat az iskolai szemléltető képek pályázatán, ekkor hívták meg a Képzőművészeti Főiskolára tanárnak, ekkor fejezte be nagy freskóit az új Országházában.

Élete folyásáról az alább következő adatok adnak némi képet.

Tardos, családi nevén *Krenner* Viktor Budapesten született 1866. augusztus 12-én. Fia volt *Krenner* Józsefnek, az ásvány- és kőzettan világszerte ismert tanárának. A piaristák gimnáziumában végezte középiskolai tanulmányait, már mint iskolásfiú bejárogatott az akkori Mintarajziskolába, ahol lelkesedéssel fogadta Székely Bertalan tanításait. Csekély kétévi megszakítással (Münchenben volt ekkor Liezen-Mayernél) nem kevesebb mint tizenhat éven át járta azután a Mintarajziskolát (1880—1896), előbb Székely, majd később Lotz mesteriskolájában. Közben ki is állított a Műcsarnokban, 1894-ben, midőn a nyilvánosság elé vitte „Hideg a víz", „Faun és nimfa", „Enyelgés" című képeit. A millenniumkor készült egy történeti képe: Mátyás és Beatrix bevonulása Buda várába. 1903 előtt megbízott, majd segédtanára lett a Mintarajziskolán a boncalaktannak, 1905-ben segédtanára a mozdulatkompozíciónak, 1911-ben ugyane tárgyak rendes tanárává nevezték ki. Katedrájától 1924-ben vált meg s nyugalomba vonulva, nagyobb egyházművészeti feladatoknak szentelte idejét.

Rendes tanárrá való kinevezésének évében váratlanul nagy siker kapcsán került neve a hírlapokba. Szentpétervári táviratok jelentették, hogy az orosz kormány által a jobbágyfelszabadító II. Sándor cár monumentális emlékszobrára hirdetett nemzetközi pályázaton a 3000 rubeles III. díjat két magyar művésznek: *Tardos Krenner*nek és *Markup Béla*nak közösen készített pályaműve nyerte el. Ez feltűnő sikert jelentett, mert a pályázaton nyolcvannál több művész vett részt Európa minden részéből. A közönség meglepetve vett tudomást arról, hogy *Tardos*, akit mint festőt is csak meglehetős kevesen ismertek, most mint szobrász aratott sikert.

Fontosabb festményeiről ő maga számolt be egy jegyzékben, amelyet annak idején e sorok írójának rendelkezésére bocsátott. Ezek a következők:

A Vígszínház mennyezetképe és nagy díszfüggönye;

a prágai színház harminc méternél hosszabb átmérőjű mennyezetének festménye;

a budapesti Országház ebédlőjének három mennyezetképe (A szüret, Az aratás, A bőség);

a pannonhalmi ezredéves emlékmű 10 méter átmérőjű kupolájának allegorikus képe (a millennium allegóriája);

az Adria Társaság budapesti palotája lépcsőházának mennyezetképe;

az egri székesegyház szentélyének öt mennyezetképe;

a budapesti Weissenbacher-palota szalonjának mennyezetképei;

a budapesti Csillag-féle palota öt mennyezetképe;

a „Megzavart fürdés" (erre kapta a Műcsarnok Lotz-díját);

„Perényiné eltemetteti a mohácsi csata elesettjeit" (állami pályázat, 2000 K díj);

Barsi Adolffal közösen festette: „Szent László megmenti a leányt" (állami pályázat 2000 K díj);

„Vak Bottyán beveszi Sopron városát" (olajfestmény: a párisi világkiállítás huszártermének egyik faldíszítő képe);

Barsi Adolffal közösen festette a kiskúndorozsmai templom négy mennyezetképét (pályanyertes mű, a kivitelt Barsi végezte);

a budapesti szt. Ferenc-rendiek templomának szentély-képei (befejezte 1926).

Művei közül a székesfőváros múzeumába került a „Bacchans-menet" és a „Velencei nő" c. képe, a Tudományos Akadémiába pedig Pulszky Ferenc arcképe. Azonkívül egy sor arckép magánemberek birtokában. *(Lk.)*

ANGYAL BÉLA. Január 9-ikén meghalt Körmöcbányán a magyar festők és iparművészek nesztora, idősb. *Angyal* Béla, 81 éves korában, hosszú és érdemes munkálkodás után, amelyet haláláig folytatott. Festő volt és rajztanár, de ezen a működésén túl nagyhatású volt fáradhatatlan szervező és irányító munkája, amelyet az iparművészet körében fejtett ki. Nemcsak hogy húsz éven át keramikával foglalkozott (egy idevágó értékes sorozata a körmöcbányai majolika-gyár múzeumát díszíti), hanem példás buzgalommal és nagy eredménnyel fáradozott a népművészet föllendítése körül

MAGYAR MŰVÉSZET
1928.

s ő volt az, aki nővérével, a már meghalt *Angyal* Emma csipkeverő-tanítónővel művészi színvonalra emelte ama vidék csipkeverését s ezzel a körmöcvidéki szegény népnek állandó kereseti lehetőséget is szerzett. Ily iskolák keletkeztek (s részben ma is megvannak) Körmöcbányán, Jánosréten, Jánoshegyen, Konoszón, Óhegyen, Hodrusbánya-Szélaknán, Sóvár-Eperjesen. A körmöci csipke egész Európában elterjedt s nagy elismeréssel találkozott (ily munkákért a mester egész sor kitüntetést kapott: 1879-ben Székesfehérvárott ezüstérmet, 1896-ban Budapesten bronzérmet, 1900-ban Párisban ezüstérmet, 1906-ban Milánóban díszoklevelet, egyéb kitüntetéseket Brüsszelben, Torinóban, Londonban).

Angyal Béla Székesfehérvárott született 1847. december 17-ikén, ugyanott végezte középiskolai tanulmányait. Ezután Bécsbe ment festészeti tanulmányok céljából s ott *Wurzinger*, *Engerth* és *Zimmermann* vezetése mellett 1866—69-ig folytatta tanulmányait. Szegény családból származván, már ezidőben is magának kellett élete föntartásáról gondoskodnia, zene és francia nyelv tanításával. 1869-ben letette a rajztanári vizsgát s rajztanári minőségben kezdte meg működését 1869—70-ig a fiumei tengerészeti iskolában, 1870—73-ig Kecskeméten, 1873-tól kezdve a körmöcbányai reáliskolában, ahol 1903-ban nyugalomba vonult, de 1909—14-ig óraadó minőségben folytatta az oktatást az odavaló síketnéma-intézetben s a polgári leányiskolában. 1920-ban súlyosan megbetegedett s holtáig betegeskedett, 1927-ben félszeme világát vesztette, de mindvégig folytatta festőmunkásságát.

Festészeti kultúrájának kimélyítésére még 1881-ben külföldi tanulmányúton volt s 1892—93-ig ismételten kiállított tájképeket a Műcsarnokban. Ezenkívül festett számos csendéletet, architektúrát, arcképet s vallásos tárgyú képeket is. Egy csendéletképe a Szépművészeti Múzeum tulajdonában van, 25 olajfestményét és számos rajzát a körmöcbányai városi múzeum és levéltár őrzi. A kilencvenes évek után festett legjellemzőbb művei: Parasztlány patak partján, Halászó fiú, Fűzfás táj, téli tájak, csendéletek szőlővel, almával, üveg- és ezüstedénnyel. Kortörténeti becsűek Körmöcbánya városának és fontosabb emlékműveinek képei.

Halálát fia, *Angyal* Géza jeles grafikus és festőművész s vele egész művészetünk gyászolja.

KERN AURÉL (1871—1928). Váratlanul hagyott itt bennünket. Elmúlásában a magyar zeneirodalom veszteségét siratták, mert csak kevesen tudták, hogy a magyar képzőművészet szolgálatában is állott meleg szívvel, erős tollal és akarattal. Több mint egy évtizedig írta, nagyrészt névtelenül, cikkeit a Budapesti Hírlapba, nem mint kritikus, hanem mint igaz barát. A művészi közérdeknek szolgálatrakész harcosa volt és minden ilyen irásával érdeklődést, figyelmet keltett. Művészi hitvallása konzervatív volt, de minden egészséges, modern művészi törekvésnek ajtót nyitott. Rendkívüli, nem felületes olvasottsága, tájékozottsága a képzőművészetek terén már jelentős gazdagságot árult el, amidőn a mi festőink felismerték benne a rokonlelket és megnyitották előtte a művészi lelkek rejtett világát.

Művészi életünk aranykorszakában, a kilencvenes évek végén és a kilencszázas évek elején az Operaházzal szemben lévő Drechsler-vendéglőben székelt a „Muskátliasztal", amelynek fehér terítéke mellett született meg soksok értékes művészi gondolat. Ennek az asztalnak bel- vagy kültagja volt akkor minden számottevő képzőművész, zenész, énekes és író. Ez a sokfajta rokonnépség megértéssel, szeretettel ragaszkodott ehhez a baráti köteléket alkotó asztalhoz, melynél két nagy művész — *Szinyei Merse Pál* és *Lechner Ödön* — jelentette a fővonzóerőt. Ennek az asztalnak volt részese Kern Aurél is. Itt szívta be lelkébe az újjászülető művészet irányelveit, nyert ihletet annyi irásához.

Kern Aurélnak a képzőművészetek irodalma terén névtelenül végzett munkássága csak az 1918. évben kapta meg az első elismerést. A Képzőművészeti Társulat meghívta a költői lelkű Ambrozovics Dezső utódául. Elfogadta a meghívást és a titkári teendőket 1918. november 15-étől kezdve példás szorgalommal végezte mindaddig, amíg a forradalom el nem némította lelkes buzgóságát. 1919. március 24-én a Képzőművészeti Társulatnak is felfüggesztették működését.

Munkaterveink dugába dőltek. Mikor megnyitották a Műcsarnokban 1919. június 6-án a magánosok tulajdonából összehordott, kommunizált művekből álló szép kiállítást, szomorúan jegyezte meg Kern Aurél: „ez az első művészi esemény életemben, amelyben az erőszak alkotott és nem rombolt."

Még szomorúbb napok következtek, amelyek eseményei a magyar történelem gyászlapjaira tartoznak. Végre jött az újjáépítés küzdelmes munkája, amelyben Kern Aurél testtel-lélekkel vett részt. Ez a munka kiterjedt minden kulturális tényezőre, mert összes művészeti intézményeink koldusbotra jutottak. Mindenüvé kerestek az erőskezű, hitüket nem vesztett férfiakat, akiket a szervező munka élére állíthatnak.

A magyar zenei élet talpraállításának nehéz munkájánál Kern Aurél nem hiányozhatott. Meghívták a Nemzeti Zenede élére, melynek igazgatói tisztségét 1920. március 17-én el is foglalta. Itt hagyta a magyar képzőművészet ősi otthonát, a Műcsarnokot, hogy ismét teljes erővel a zene múzsáját szolgálhassa.

A képzőművészet szolgálatában kifejtett lelkes munkásságára hálás szívvel emlékezik minden művész és a magyar művészet minden barátja.

P. G.

MDK

Angyal Béla

Gyümölcs-csoport, o.

Szépm. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke.
Bp. 1952.

MDK

Angyal Béla

O.képzm. társ. ... Vas. Ujs. 1874. 572. l.

M.D.K.

Angyal Béla, rajztanár (1847-1929)

Lelkes kezdeményezésére sikerült ujra fellendíteni Körmöcbányán a már-már feledésbement vert-csipke művességet, minek során Angyal Béla, régi magyaros motivumok alapján, sajátmaga is rendkívül sikerült kerveket készített, a kivitelben pedig, a technikában bámulatosan jártas növére, Angyal Emma volt segítségére.

Mária Csernyánszky:
L'Art de la Dentelle en Hongrie.
Bp. 1962. Corvina, 80 old. 46 szöv.k.

56. old. 29. á.

M.D.K.

MDK

Angyal Béla

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

MDK

Angyal Béla festő

1868. Vékány olaj-tanulmányát küldi a KT-nek - mint a bécsi akadémiai növendéke - s kéri a KT támogatását.

MDK-A-I-1/478.

Angyal Béla(székesfeh.) F.M.19.2.

1866 bécsi ak. Életkép-táj-csendélet fest. Körmöcbányán keramikával fogl. (Ly.N.r.116.)

Ányakvi sz.: .....

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: h e l y b e n — v i d é k e n.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

lett, hogy kiküldetését nagy kitüntetésnek tekinti, arról élő szóval a következőkben számol be:

Mindenekelőtt azt hangsulyozta, hogy Turinba nagy rokonszenvvel találkozott és nagyra vették azt, hogy Magyarország volt az egyedüli állam, a mely kiállításával idejekorán elkészült és a melyet a királyi párnak bemutathattak. Az irántunk való rokonszenvet fokozta a magyar csoport magas művészi kvalitása, előkelősége, válogatott anyaga és ezt elismerték a legilletékesebb külföldi szakemberek is. Állíthatja, hogy a magyar csoport meglepetést keltett azért a nagy haladásért is, a mely iparművészetünkön a párisi kiállítás óta észrevehető. Elismeréssel voltak azért is, hogy a magyar csoport, bár a nyugoti művészet befolyása nyilvánul benne, mégis sajátos nemzeti jelleggel bir, a mi a többi csoporttól szemmelláthatóan megkülönböztette. Ezután a külföldi csoportokat ismertette részletesen és örömmel konstatálta, hogy a magyar csoport a külföldivel az összehasonlítást bátran kiállhatja. A zsüri szervezése folyamatban van és biztos, hogy benne Magyarország is képviselve lesz. Útjáról megtette jelentését *Wlassics* Gyula kultuszminiszternek is, a ki Di *Sambuy* grófhoz, a kiállítás elnökéhez, köszönő sürgönyt menesztett, a melyre a válasz az imént érkezett meg. Ebben a válaszában a gróf őt nevezte meg mint a kiállítás rendezőjét. Nehogy ez félreértésre okot adjon, indíttatva érzi magát, hogy ezt az elismerést azokra hárítsa, a kiknek a kiállítás sikere első sorban köszönhető. Első sorban elismerés illeti a vallás- és közoktatásügyi, valamint a kereskedelemügyi miniszteriumot, melyek a kiállítás rendezésére jelentékeny összegeket bocsátottak a társulat rendelkezésére; — a társulatnak fáradhatlan elnökét, mint egyszersmind a kiállítási bizottság fejét, s a vezértitkárt, valamint magát a bizottságot. A siker oroszlánrésze azonban a helyszini rendezőt, *Horti* Pál tanárt és azokat a kiállítókat illeti meg, a kik nemes áldozatkészséggel a sikerhez szintén nem kis mértékben hozzájárultak. Indítványozza, hogy a választmány *Horti* Pál tanárnak, továbbá *Roth* Miksa üvegfestőnek és *Scholtz* Róbert udv. szobafestőnek köszönetet szavazzon.

Radisics előadása nagy érdeklődéssel és tetszéssel fogadtatván, elnök köszönetet mond neki, hogy a társulatot a kiállítás megnyitásánál méltóan képviselte. Egyuttal elfogadásra ajánlja Radisics indítványát.

A választmány Horti Pál tanárnak, Scholtz Róbert udv. szobafestőnek és Róth Miksának a kiállítás sikerének hathatós és áldozatkész előmozdításáért köszönetet szavaz.

A turini kiállítás alkalmából a társulati tagok részére rendezendő társas kirándulás dolgában a M. Á. V. menetjegyirodájával történt együttes megállapodásokat, melyek a társulati tagokkal közölt Tájékoztatóban részletesen közöltettek, a választmány helyesléssel tudomásul veszi.

Radisics Jenő jelenti, hogy az ősszel rendezendő nemzetközi diákkongresszus előkészítő bizottsága részéről, kérték, hogy a kongresszus alkalmából kiosztandó díjakúl szolgáló művészi emléktárgyak beszerzésében támogassa. Ő a jelentkezőket a társulathoz utasította s most kérelmüket melegen ajánlja.

A választmány sulyt helyez arra, hogy a deák-kongresszus előkészítő bizottságának kivánsága a társulat részéről hozandó anyagi áldozat árán is teljesíttessék, s az ily irányban teendő intézkedésekre az elnököt felhatalmazza.

Grünbaum Vilmos régi torontáli himzéseket akar a társulat bazárjában elárusítás végett kiállítani, de a választmány a kérést elvi okokból nem tartja teljesíthetőnek. A tervezett nagyszabású nyilvános tárgysorsjáték szervezésével a választmány az elnökön kivül Beck Dénes és dr. Forster Gyula tagokat bizza meg.

Végül a titkár bejelenti, hogy a legutóbbi választmányi ülés óta 18 rendes tag lépett a társulat kötelékébe, mit a választmány örömmel tudomásul vesz.

Elhalasztott kiállítás. Az Orsz. Iparművészeti Múzeum tudvalevően március hóra tervezte az angol és skót iparművészeti munkáknak kiállítását. A kérdéses tárgyaknak szállítása azonban oly hosszú időt vett igénybe, hogy a kiállítási anyagnak mintegy fele csak június elején érkezett meg. Így tehát, nehogy a kiállítás a holt szezónra essék, az Iparművészeti Múzeum igazgatósága annak megnyitását elhalasztotta *szeptember elejére*. A mostani számunkban közölt cikk a kiállításnak csak egy részéről szól s annak idején még ki fogjuk egészíteni a rendkívül érdekes kiállításnak ismertetését.

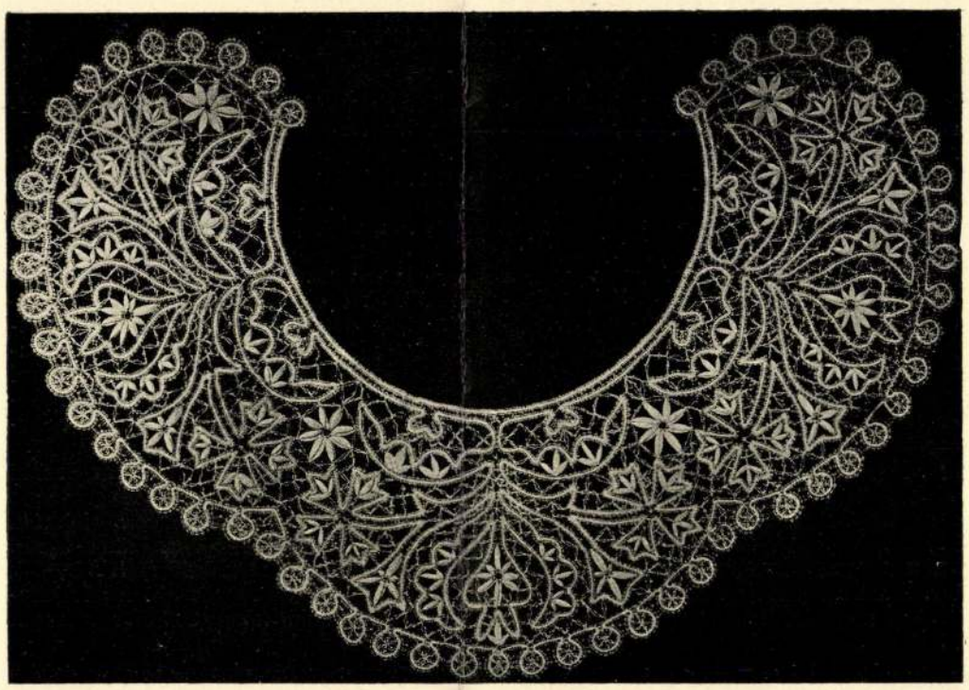

CSIPKEGALLÉROK.
TERVEZTE ANGYAL B.

(Turini kiállítás.)

ÁLL. CSIPKEVERŐ TANMŰHELY
KÖRMÖCBÁNYÁN.

Magyar Iparművészet
1902.

MDK

Angyal Béla fertő

bécsi akadémiai növendék. Nyomorog, repétrépet kér a KT-ből, s néhány tanulmány-rajzat küld be.

MDK-A-1-1/446.

Angyal Béláné

l.

Vig Páris

65. l.

Vigh Albert

Magyarország
a párisi vi-
lágkiállításon
1900.
Bp. 1901.

Megvizsgálni

Koronás Arany Érdemkereszt, a Vörös Kereszt Hadiékitményes II. oszt. Diszjelvénye, a III. oszt. Porosz Királyi Koronarend, Spanyol Kat. Izabella-Rend E. Ker., Háborus Emlékérem, Német Becsület Érdemérem, Jubileumi Emlékérem és Polgári Jubileumi Kereszt, Olasz Királyi Koronarend parancsnoki keresztje.

Angeli Márton, földbirtokos. Született Isztiméren, 1865-ben. Meghalt 1924-ben. Kö-Középiskoláit Székesfehérváron végezte, majd atyjától örökölt fejérmegyei birtokán gazdálkodott. A megye gazdasági életében vezető szerepet vitt; a megyei törvényhatósági bizottságban és a városi képviselő-testületben helyet foglalt. Társadalmi téren is jelentős szerepet játszott és különböző kulturális, valamint társadalmi egyesület működő tagja volt.

Angeli Mártonné, szül. Cudett Mária, régi somogymegyei családból született, 1871-ben. Városának társadalmi életében előkelő szerepet tölt be; a MANSz másodelnöknője. Résztvesz minden helybeli jótékonysági mozgalomban, évenként kétszáz szegényt részesit a helyi MANSz részéről támogatásban. Egyháza hitéletében is élénken közreműködik, a Női kongregáció és az Oltár Egyesület tagja.

Angyal Dezső *(sikabonyi)*, a kertészeti tanintézet ny. igazgatója. Született Budapesten, 1852-ben. Középiskolai tanulmányainak befejezése után a budai kert-, bor- és szőlőkezelő tanintézetet végezte, majd a budai vincellérképző oktatója lett. Hosszabb külföldi tanulmányutat tett, majd onnan visszatérve, 1880-ban a vincellérképző s. tanáraként működött. Ezután a tarcali vincellérképzőhöz, 1887-ben pedig a keszthelyi gazdasági tanintézethez helyezték át. 1888-ban a vallás- és közoktatásügyi miniszter a budapesti polgári iskolai tanárképző rendes tanárává nevezte ki. 1891-ben r. tanári minőségben és mint h. igazgató tért vissza a vincellérképzőhöz és ott megszervezte a kertészeti tanintézetet, amelynek 1897-ben igazgatója lett. Nevéhez füződik a vezetése alatt álló intézet rohamos fejlődése. Az intézet irányitásával sikeresen vett részt a brémai, hamburgi, a párisi és a szentpétervári kiállításokon. Vezetése mellett létesült Budaörs határában az Erzsébet királyné m. kir. törzsgyümölcsös, mely ugyancsak eredményesen vett részt az 1900. évi párisi világkiállításon. A pomológia és ampológia kérdéseinek országoshirü ismerője, az Országos Pomológiai Bizottság elnöke, az Országos Magyar Kertészeti Egyesület disztagja. A Pestvármegyei Gazdasági Egyesület, az OMGE, a Kir. Magyar Természettudományi Társaság és a Magyar Rovartani Társaság alapitó tagjainak sorában helyet foglal. Elnöke volt a kertészsegédképző vizsgálóbizottságnak. Többször tartott szakirányu előadást és számos cikke, valamint értekezése jelent meg különböző szaklapokban. A Kertészet cimü lapnak főszerkesztője, a Kincsesház cimü könyvnek társszerkesztője volt. 1905-ben a király kir. tanácsosi cimmel tüntette ki. 1913-ban orsz. kertészeti főfelügyelő, 1922-ben pedig m. kir. gazdasági főtanácsos lett. 1908-ban kapta meg a bolgár királytól a Szent Sándor-rend tiszti keresztjét.

Angyal Endre dr. *(sikabonyi)*, ügyvéd. Pakson született, 1901-ben. Édesatyja dr. Angyal Pál, egyetemi tanár, a hirneves magyar büntetőjogász. Katonatisztnek készült, egyideig a Ludovika Akadémia növendéke volt, majd a tudományegyetem jogi fakultására iratkozott be és 1922-ben jogi doktorátust szerzett. Egyideig a m. kir. hollandiai konzulátuson teljesitett szolgálatot, majd 1926-ban Budapesten ügyvédi irodát nyitott. Általános praxist folytat és speciálisan büntetőjogi ügyekkel foglalkozik. A büntető járásbiróságnál ügyészi megbizott. Ügyésze a Központi Sajtóvállalatnak, tagja a Nemzeti Összetartás Körének és a Magyar Férfiak Szent Korona Szövetségének. Jogtanácsosa több arisztokrata családnak és uradalomnak.

Angyal Pál dr. *(sikabonyi)*, egyetemi nyilv. r. tanár. Pécsett született, 1873-ban. Középiskoláit és a jogakadémiát Pécsett végezte, majd a budapesti tudományegyetemen nyert jogi- és államtudományi doktorátust. Diplomájának megszerzése után közigazgatási szolgálatba lépett és mint gyakornok Baranyamegyében teljesitett szolgálatot. 1897-ben a pécsi felsőkereskedelmi iskolán működött mint tanár, 1898-ban a jogakadémián büntető jogot és jogbölcseletet tanitott. Hosszabb tanulmányutat tett Európa különböző országaiban, mely utjáról hazatérve az igazságügyminiszter megbizta a büntetőtörvénykönyv uj tervezetének elkészitésével. 1912-ben a budapesti Tudományegyetemre kapott

meghivást a büntetőjogi és jogbölcseleti tanszékre, mint nyilv. r. tanár s azóta itt fejti ki sokoldalu tudományos müködését. Két izben volt a jogi-kar dékánja. Igen nagyszabásu irodalmi müködést fejt ki és több jogtudományi munkája jelent meg, melyek közül ismertebbek: Magyar büntetőeljárások tankönyve, Szociológia, Személyi bünpártolás. Nagyszabásu müve: A magyar büntetőjog kézikönyve, 25 kötetre van tervezve s amelyből eddig 5 kötet jelent meg. Jogi szaklapokban igen sok cikke és tanulmánya látott napvilágot. A Magyar Jogi Szemle főszerkesztője. A Magyar Tudományos Akadémia és a Szent István Akadémia, ezenkivül számos tudományos egyesület tagja. Kiváló érdemeinek elismeréséül királyi, majd 1916-ban udvari tanácsosi cimmel tüntették ki.

Ángyán Béla dr. *(vörösberényi)*, országgyülési képviselő, államtitkár. 1885 márc. 10-én született Budapesten. Középiskoláit Budapesten végezte, főiskolai tanulmányait pedig részben a budapesti, részben a berlini egyetemen. A budapesti egyetemen jogi doktorátust szerzett, majd ügyvédi vizsgát tett. A háboru alatt mint tartalékos huszárfőhadnagy teljesitett a 7. huszárezred kötelékében az orosz harctéren szolgálatot, megsebesült és vitéz magatartásáért a Signum Laudis-szal tüntették ki. Közéleti pályáján mint neves budapesti ügyvéd vonta magára a figyelmet, szaklapokban számos publicisztikai és jogi természetü cikket irt. Tanulmányutjai során Európa minden államában megfordult. Közéleti szereplése akkor kezdődött, amikor a Károlyi-forradalom kitörése után Bethlen István gróf vezetésével részt vett a Nemzeti Egyesülés Pártjának megalakitásában, majd később a MANSz szervezésében és megalapitásában. A bolsevizmus alatt fogságba vetették Zalaegerszegen, Budapesten, majd Nagykanizsán. Kiszabadulva, Bécsbe ment, ahol mint Bethlen István gróf munkatársa, az ellenforradalomi komitében müködött. A kommün bukása után visszavonult a politikai élettől 1922 október 1-ig, amikor Bethlen István gróf miniszterelnök sajtóosztályának vezetését vette át. 1927 januárjában igazságügyi államtitkár lett. A békési választókerület választotta meg országgyülési képviselővé, egységespárti programmal.

Anker György dr. *(kismartoni)*, a Budapesti Nemzetközi Vásár sajtóelőadója. Született Wienben 1893-ban. Középiskoláit a pozsonyi ág. hitv. ev. liceumban végezte, majd a Pázmány Péter tudományegyetemen jogi tanulmányokat folytatott és itt avatták 1917-ben a jogtudományok doktorává. A kereskedelmi akadémiát Wienben végezte. 1914-ben a Pesti Hazai Első Takarékpénztár tisztviselője lett. Hosszabb ideig tartózkodott külföldön. 1924 óta értékes tapasztalatait a Budapesti Nemzetközi Vásár és a Magyar Hét érdekében hasznositja. Ezen a téren nagy érdemeket szerzett. Számos cikke jelent meg különböző külföldi és hazai lapok hasábjain.

Annau Károly, MÁV-felügyelő. Született Temesváron 1853-ban. Középiskoláit a budapesti Kereskedelmi Akadémián végezte, ezután az Osztrák-Magyar Államvasutak szolgálatába lépett. A vasutnak államositása után a MÁV-hoz került és itt fokozatosan előrehaladva, felügyelő lett és 40 évi szolgálat után nyugállományba vonult. Huzamosabb ideig a külső forgalmi szolgálatnál volt beosztva, majd az igazgatósághoz helyezték át, ahol a bevételi ellenőrségnél müködött.

Andrejka Árpád, szfv. müszaki tanácsos. Ujpesten született 1884-ben. Középiskoláit a Markó-utcai főreálban, főiskolai tanulmányait a kir. József müegyetemen végezte, ahol gépészmérnöki oklevelet nyert. 1910-ben a Főváros szolgálatába lépett, ahol eleinte a IV. kerületben, majd a központban nyert beosztást. A világháboru kitörésekor bevonult katonai szolgálatra, ahol az orosz és olasz fronton teljesitett szolgálatot.

Antal Ferenc, okl. gépészmérnök. Született Budapesten, 1899-ben. Középiskoláit a fővárosban a piarista gimnáziumban végezte, majd a budapesti kir. József müegyetemen gépészmérnöki tanulmányokat folytatott, később pedig közgazdasági és jogi tanulmányokat is végzett. Ez idő szerint meteorológiával foglalkozik. A Meteorológiai Társaságnak és a Természettudományi Társaságnak tagja.

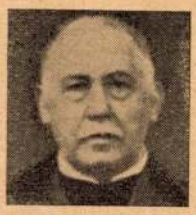

Antal Géza dr. *(felsőgelléri)*, a dunántuli ref. egyházkerület püspöke, a felsőház tagja. 1866 márc. 17-én született Tatán. Középiskoláit a kegyesrendiek tatai intézetében és a pápai ref. kollegiumban végezte, teológiai tanulmányokat Pápán, Utrechtben, Berlinben, Heidelbergben és a bonni egyetemen folytatott. Tanulmányutjai során bejárta Európa nagyobb államait és az Északamerikai Egyesült Államokat. Előbb Pápán volt főgimnáziumi tanár, később ugyanott teológiai tanár lett. Igen értékes irodalmi munkásságot fejtett ki filozófiai, vallásbölcsészeti és egyháztörténeti téren. 1910-ben a pápai kerület képviselővé választotta munkapárti program-

Angyal Emma

Szül. Székesfehérvár
1849. szept. 2, megh.
1923 febr. 20.
Csipkekészítő tanulmá-
nyait a királyné ösztön-
díjával a bécsi közp.
csipkeiskolában végezte.
Előbb állami vándor-csip-
ke tanító volt, végül Já-
noshegyen (Körmöcbánya
mellett) telepedett le
s 26 éven át rendki-
vüli munkásságot fejtett
ki a művészi csipke-
fordits

Készítés oktatása Körut-
hanics kitüntetést ka-
pott itthon és a Külföl-
dön –

Révai XXI. 70. l.

Bp. 1935

Angyal Emma

MAGYAR MUVESZET
1928. 66

1923
2.6
1897

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Angyal Emma

Angyal *Emma*, iparművész, *1849. †1923.
Ő teremtette meg a körmöcbányai és a híres sóvári vert csipke iparát.

Uj Idők Lex.
II. 403. l.

220

Angyal Emma

hol halt meg?

l. Révai Nagy
Lex. XXI. k.
70. l.

XXI. kötet minus
meg a
MOB-ban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1973 MÁJ 14

Csongrádmegyei Hirlap

Szeretettel Etelka

1021

Amatőrök kiállítása a Tornyai múzeumban

(Tudósítónktól.)

Amatőrök „foglalták" el a vásárhelyi Tornyai János Múzeum emeleti kiállítótermének falait. Jogosan kérdezhetjük: megérdemelték? Válaszunk egyértelmű: igen! A kiállítás rendezése, tisztasága és művészi színvonala méltó az országos hírű vásárhelyi képzőművészethez.

Szép hagyományt folytatnak a Petőfi Művelődési Központ festő- és szobrászszakkörei, hiszen minden évben készítenek ilyen válogatást a munkáikból.

A tavalyihoz képest nagyot változott a szakkör arculata. Sokan elmentek, helyükbe pedig fiatalok jöttek. Küldött a két nagy gyár is (a HODIKÓT és az Alföldi Porcelángyár) munkásfiatalokat: Angyal Etelkát, Gyeraj Máriát, Kiss Ildikót, Török Katalint; Csővári György és Pelcz Zoltán személyében pedig az utóbbi évek két legtehetségesebb fiatalját fedezhettük fel. Az új barátokat szeretettel fogadták a törzsgárda tagjai, valamint a két szakkör vezetői: Fodor József festőművész és Kligl Sándor szobrászművész. S együtt maguk is tudták tenni azt a jó szellemet, ami alázatra, kitartó munkára és művészi állóröktől mentes magatartásra nevel. Ezeket az egyszerű törvényeket nem vették figyelembe a zengzetes nevet felvett csoport tavaly még itt alkotó tehetséges tagjai.

A kiállítást Gál József, a városi tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője nyitotta meg. Ő jelentette be a hírt, hogy a kiállítás legszebb darabjai Szegeden szerepeltek, ahol a megyei amatőr seregszemlén több kitüntetést is kaptak. Az amatőr mozgalom feladatát így határozta meg: „Eljuttatni az embereket az alkotás örömeig."

A régiek közül többen hozták a már megszokott jó teljesítményüket: Antal László pasztell csendéletei, Jószai Sándor fafaragásai, Kruzslicz István szobrai figyelemre méltó, érett alkotások. Józsa István fejlődése töretlen, stílusa pedig máris összetéveszthetetlen. Pető Gizella szürrealista elemekből építkezik, az idén kicsit gyengébbek a munkái. Dr. Soós László a festészetben tiszta örömet talál. A kiállítás legnagyobb meglepetése Kávási Jolán! Több évtizedes kitartó munkálkodása mintha most ért volna be teljesen. Munkából kiállítást kell rendezni!

Végezetül még egy gondolatot. Szinte minden évben vita kerekedik az amatőr képzőművészekről, s bizony sokszor nehéz megvédeni a tehetséges fiatalokat; kellenek ők?! Nos, mostani kiállításuk egyértelmű választ ad erre a kérdésre.

FENYVESI F. LAJOS

Portalanító berend

Üzembe helyezése, 1963 óta több tízezer tonna porral szennyezte környezetének levegőjét a Cement- és Mészművek váci gyára. A nagyüzem környékén azóta szürke lepel borítja a tájat, a növényzetet, sőt szeles időben Váctól jóval távolabb is észlelik a gyár porát. A levegő szennyezéséért tetemes összegekkel bírságolják a gyárat, s időnként kártérítésért perlik a DCM-et a szomszédos vállalatok, a környező termelőszövetkezetek is.

A vizsgálatok megállapították, hogy a mulasztást a gyár építésénél követték el. Tovább súlyosbította a helyzetet, hogy a DC
giai bővítése sor
lesztették a por
rendezéseket.

A váciak időközben több eljárással kísérleteztek, de egyik sem hozott kielégítő eredményt. Ezért a légszennyezés csökkentésére rekonstrukciós programot állítottak össze, amelyet három ütemben valósítanak meg. Az első szakaszban — amelyhez állami támogatást is kaptak — a cementmalmok, a granuláló tányérok, a cementszállítás, a kötélpálya, a fogadóállomás, a forgókemencék, s a nyers liszt szállítási műveleteinek

ket a nyugatnémet Beth-cég szállítja. E készülékekkel légköbméterenként legfeljebb 50 milligramm portartalom kibocsátását garantálják. A szerelést a jövő évben fejezik be. A rekonstrukció második ütemében, előreláthatólag 150 millió forintos beruházással, megoldják a nyersmalmok, a szárítók és a nyersliszt-szállítás és -tárolás portalanítását. Ezt a munkát három évre tervezik, végül a harmadik ütemben a forgókemencék légtisztító berendezései készülnek el. (MTI)

MA

1975. MÁJUS 14., SZERDA
Bonifác napja

A Nap kel 4 óra 09 perckor, és nyugszik 19 óra 12 perckor

haraszt... Színes francia—olasz film. Kezdés: negyed 6 és fél 8-kor. Kert: **A keresztapa másik arca.** Színes olasz—francia film. 14 éven felülieknek! Felemelt helyárral! Kezdés: este 8 órakor.

Makó: Vörös Csillag: **A bál hegedűi.** Színes francia film. Filmbarátok köre előadás. Kezdés: háromnegyed 6 és 8 órakor. Szabadság: **Szembesítés.** Magyar dokumentumfilm. Kezdés: ne-

Iskolatévé: Német nyelv. (Középisk. I—II—III—IV. oszt.) 10.20 Delta. Tudományos híradó. (Ism.) 10.45 Párizs augusztusban. Magyarul beszélő francia film. (Ism.) (16 éven felülieknek!) 12.25 Játék a betűkkel. (Ism.) 12.50 Sacha Distel a Párizsi Olympia Színpadán. Francia zenés film. (Ism.) 17.08 Hírek. 17.15 Állatokról bizalmasan. Angol filmsorozat. Így él a vörösbegy.

MOK

Angyal Ferenc tipografus
(Globus ny)
prospektus és ujévi kártya terve. Ábra 200 l.

Sütő László tanf. vezető
Példák a tipogr. tovább-képző tanf. munkáiból 1959–1960

Magyar Grafika, 1960, 4. évf 3. sz 1692.

Angyal Erika (7. ált. iskolás)

Salgótarjánban a megyei József Attila Műv. Központ szervezésében művelődési tábor működik. – Somoskőújfaluról jött. A népművészeti szakkör tagja.

T.E.: Látogatás a megyei művelődési táborban.

Nógrád, 1976. aug. 27.

 M. D. K.

Angyal Géza, festő, 1888-1956 és grafikus

Körmöcbányán született, apja Angyal Béla molnár volt. Budapesten és münchenben tanult. már 1918-ban jelentős sikerhet ért el grafikai műveivel. 1919-től kezdve a beszterebányai iparisholában tanított. a bányavárosok

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945-

1960 130. 131. 132. old.

 M. D. K.

Angyal Sépa, festő, 1888-1956 és grafikus

munkásait és a környék földmű-veseit monumentális stílusban, ábrázolta grafikai lapjain és festmé-nyein. Már korai grafikai lapjai (1911). „Sötét udvar", „Börcserző", „Kőrmocbanyi vár", Tökélet és rajz-tudásról és kulturált ízlésről tan-ús kodnak. Nem spontán, alapos

Marian Váross: Slovenské výtvar-né umenie 1918-1945

1960.

130. 131. 132. old

 M. D. Tk.

Angyal Géza, festő, 1888–1956 és grafikus

és meggondólt, jól alkalmazza a fény hatásokat, az erős fény és félhomály váltakozik érdekes kontrasztokban grafikai alkotásain. – Angyal festészete két irányt ölel fel, fest tájképeket és figurális képeket. Tájképein szülővárosát és annak környékét örökíti meg szám talan

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918–1945

130. 131. 132. old

Angyal Géza, festő és grafikus, 1888-1956

változatlan. Angyal nem a hangulatait festi, nem lyrikus. A táj szinei a napfény játéka meghatja, de csupán konstruktiv problémát lát benne. A kubista és az abstrakt irányzatok nem vonzottak, a természet szineit igyekszik geometrikus pontossággal követni. Tajai ezért sokszor hiüös

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1845.

1960. 130. 131. 132. old.

 M. D. K.

Angyal Géfa, festő és grafikus 1888–1956

acélos arnyalatot kapnak. Figurális alkotásainak fő téma köre „a bányász" a bányában dolgozó ember életét, nehéz munka körülményeit, rettegését, fájdalmát, és örömét igyekezett grafikai lapjain és képein megörökíteni. Éles rajz és kifejező erő jellemzi alkotásait. A második világháboru borzalmaival és pusztításával szemben táplált

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918–1945.

1960. 130. 131. 132. old.

 M. D. K.

Angyal Géza, festő, és grafikus, 1888–1956

álláspotját, nagyméretű alkotásával a „monokülős"-sel igyekszet kifejezni. A smolenski eseményeket Körmöcbányára tette át (a háttérben Körmöc ég). – Haladó szellemé a munkás osztályhoz fűződő viszonya és művészi képességei a szlovákia festészet jelentős művészei közé sorolja

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918–1945.

1960. 130. 131. 132. old

 M. Ď. K.

Angyal Géfa, festő és grafikus, 1888–1956

Angyal Géfát. — „Két bányász" olaj, 1926. 129. old. „Menekülés" olaj, 1941. 130. old. „Dél", olaj, 1928. 443. old.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie, 1918–1945.

1960 130. 131. 132. old.

Angyal Géza

nagy vásznain csak illusztrációt látni, dinamika nélkül.

Szalatnai Rezső: Tallós Prohászka István művénete
Irodalmi Szemle 1965/7. 655. l.

Szin

Ámosék tent járnak nála krokizni (1941)

Ámos Imre naplója
Magvető-almanach 1964/1. 277. l.

Hugyal Géza
festő-

M.D.K.

Méltatás.

Szalatnai Rezső: Tallós-Prohászka István
Művészet, 1965. julius - 32 kap.

Angyal Géza

- részt vesz olyan csoportos kiállításon amelyen Gyurkovits Ferenc is szerepel

Említve: Balló Ede, Szabó Gyula, Ficher Ernő, Chriszt Vilmos, Reiner István, Gandl László, Flaché Gyula, Skutezky Döme, Angyal Géza, Gerő Gusztáv, Csek Lajos

Sz. Haltenberger Zinga: Az ismert ismeretlen

Irodalmi Szemle 1976/6 517 old

Angyal Géza

Gyurkovits Ferenc a 20-as években csoportos kiállításokon vesz részt: Flaché Gyula, Skutezky Dóme, Angyal Géza, Gerő Gusztáv, Csch Lajos és mások mellett.

Sz. Haltenberger Kinga: Gyurkovits Ferenc (1876 – 1968).

Irodalmi Szemle 1976... 6. 518. old.

1955 JUN 25

III. PŘEHLÍDKA ČS. VÝTVARNICTVÍ

GRAFIKA

Na první pohled by se zdálo, že nás nemůže stejně upoutat černobílý grafický list jako malířské plátno, jiskřící barvami. Černá a bílá — to je přece trochu chudá barevná harmonie, příliš přísná a strohá, než aby mohla vyjádřit všechnu bohatost dnešního života. A přece kolik je odstínů mezi tím nejsvětlejším místem, kterým zachytí grafik záblesk v lidském oku nebo lístek kopretiny, přes nejrůznější šedé kouřů lokomotiv a továren až do nejhlubších sametovostí lesního mechu! A tak často černobílá kresba může tlumočit lidské city ještě výmluvněji než malířské dílo, přesněji vystihnout charakter člověka, hlouběji pochopit podstatu krajiny. — Grafika rozhodně není Popelkou v současném výtvarnictví a zaujímá tu odpovědné místo, které jí plným právem patří. O tom se můžeme přesvědčit na grafikách a kresbách, které jsou vystaveny v pražském Mánesu jako součást III. přehlídky čs. výtvarného umění.

Hned na čelné stěně nás zaujme rozsáhlý cyklus dřevorytů laureáta státní ceny Vincenta Hložníka Cesta k osvobození, kde jsou v dramatické zkratce zachyceny válečné události a osvobozovací boj na Slovensku. Ve všech listech, které působí přímo úderně, je zdůrazněno revoluční nadšení lidu a jeho vůle po dosažení svobody. Také dřevoryty Slováka Oresta Dubaye čerpají námětově z posledních válečných let.

Laureát státní ceny Vincent Hložník: Cesta k osvobození - z cyklu dřevorytů.

Vladimír Silovský: Podobizna malíře Vlastimila Rady - suchá jehla.

Z velkého počtu vystavených krajin přesvědčují hlubokým lidským prožitkem i technickým zvládnutím kresby krajiny Karla Stiky, střídmé, prosté a opravdu české. Mahelkovy dřevoryty objevily nám Jiráskův kraj v jeho tvrdosti i básnivosti; romantické Povltaví, které se co nevidět změní stavbou přehrad a elektráren, zachovají citlivé lepty Vladimíra Silovského. — Ale krajina je neoddělitelná od pracujícího člověka, proto si se zájmem prohlédneme dřevorubce a zemědělce, jak je zachytil Jan Rambousek.

Nesmíme zapomenout ani na knižní ilustrace — dobře ilustrovaná kniha přiblíží čtenáři literární dílo a pomůže mu, aby ho hlouběji pochopil. Postavy dětské knihy, ilustrované třeba národním umělcem Josefem Ladou, jsou pak živé dvojnásob — jednou slovem básníkovým, po druhé mistrným výtvarným vyjádřením.

Při celkovém pohledu na výstavu si uvědomujeme, že úkolové akce Slovenského národního povstání, Povltaví a Jiráskovská akce, vyhlášené v posledních dvou letech Svazem výtvarníků, měly opravdu dobré výsledky. Většina grafických listů, shromážděných na letošní Přehlídce, vznikla právě z popudu těchto akcí. To znamená, že umělec potřebuje pro svou práci společenskou zakázku — musí vědět, že netvoří svá díla pro čtyři stěny svého ateliéru, ale pro živé lidi, kteří jeho umění potřebují. Majakovskij neříkal zbůhdarma, že chce, aby se pero vyrovnalo bodlu. To neplatí jenom pro spisovatele, ale i pro výtvarníky. Také grafické umění je zbraň, která tepe staré a pomáhá novému životu, slaví ho a pozorně odhaluje, jak proměnilo budování nové společnosti tvář země i lidí.

LÍDA VACHTOVÁ

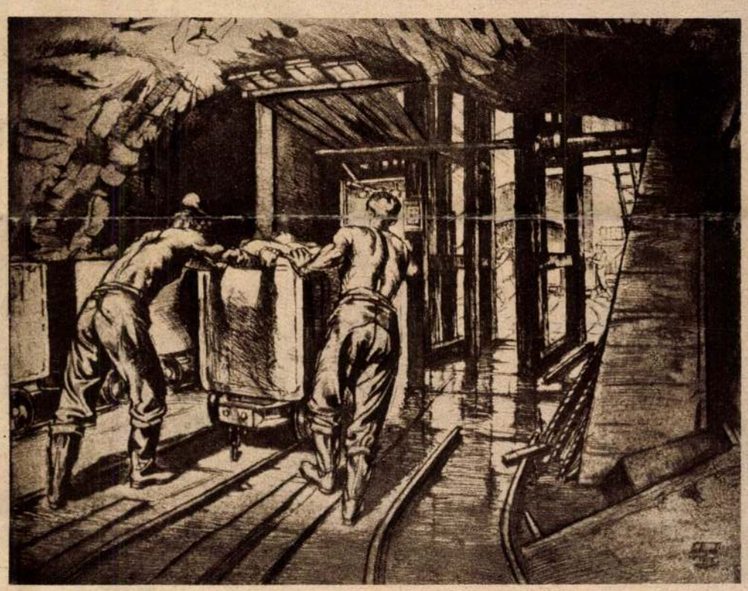

Angyal Gejza: Náraziště na V. obzore - lept.

Laureát státní ceny Cyril Bouda: Z ilustrací k Andersenovým pohádkám - kresba křídou.

Josef Liesler: Ilustrace z knihy Eugen Oněgin - kresby hrudkou.

Národní umělec Josef Lada: Ilustrační práce z knihy Bubáci a hastrmani - kolorovaná kresba.

Snímky: Ježerský

PALÁC ČESKÉ HUDEBNÍ HISTORIE

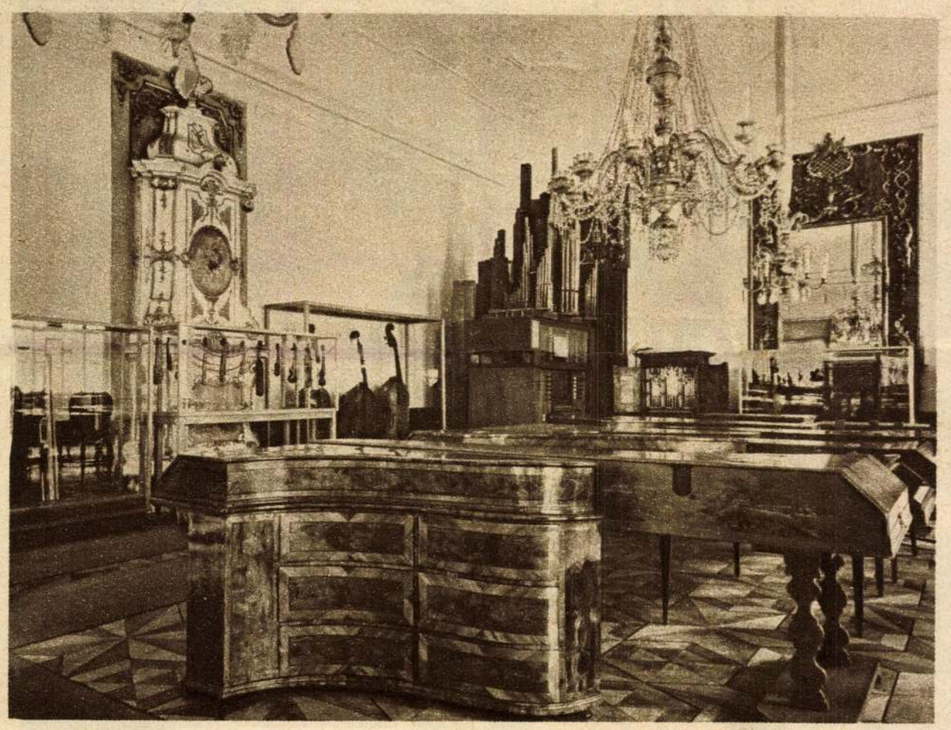

Hlavní sál sbírek hudebního oddělení Národního musea s klavicembaly. Ve vitríně před krbem pošetky ze 17. století a v pozadí varhany L. Spiegla z roku 1722. Sbírky jsou na Malé Straně v paláci na Velkopřevorském nám.

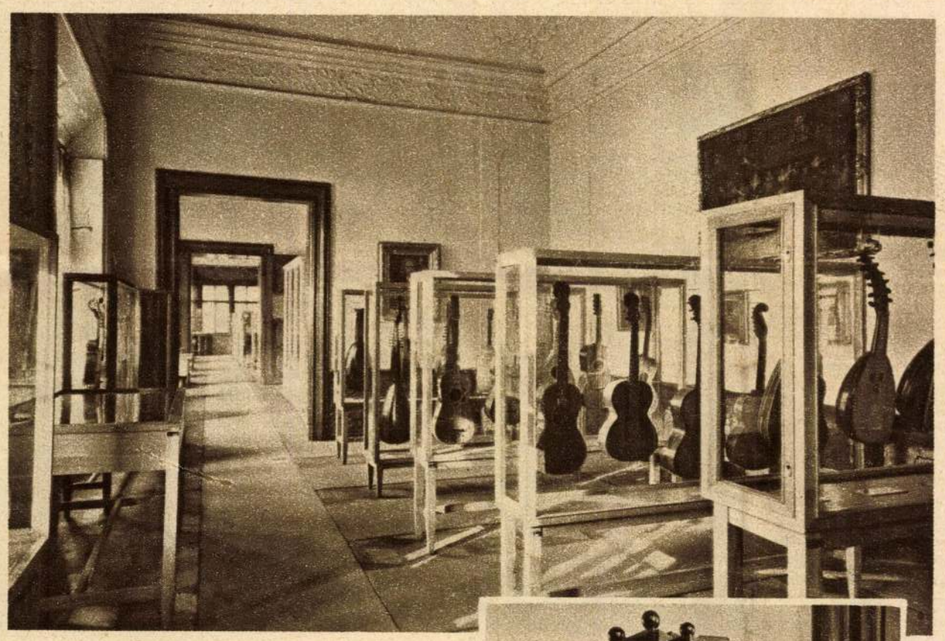

Pohled do sálu s drnkacími nástroji.

Loutna benátského loutnaře M. Unverdorbena z 16. st.

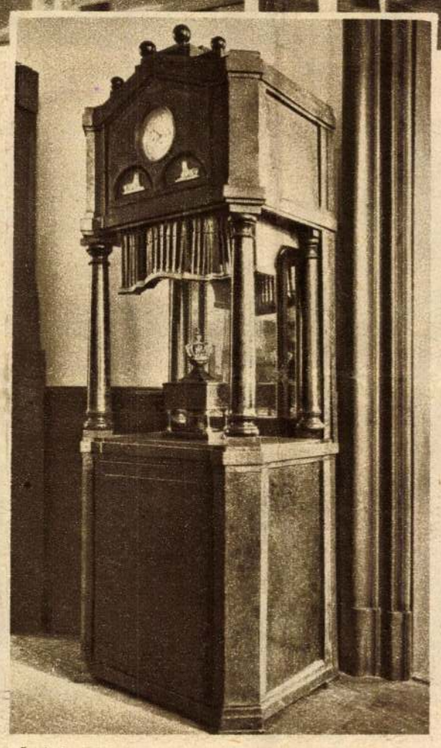

Český varhánkový stroj z počátku 19. století.

Snímky: Státní fotoměřičský ústav

V jednom z nejklidnějších zákoutí Malé Strany, na Velkopřevorském náměstí, v místech, kde kdysi stával středověký klášter Maltézských rytířů, stojí dnes, širší veřejnosti ještě nepříliš známý Velkopřevorský palác. Malá tabulka u vchodu do něj pak prozrazuje, že je zde umístěno hudební oddělení Národního musea. Hudební oddělení je zde teprve nedlouhou dobu. Jeho historie je však mnohem starší, možno říci, že počíná samým založením Národního musea, již proto, že v původním Palackého sběrném programu bylo pamatováno i na hudbu, a že podle tohoto programu začíná být v musejní knihovně zakládán také archiv hudebnin. Z počátku několik málo vokálních skladeb, které zde měly spíše funkci doplňkového materiálu, dokumentujícího českou slovesnou kulturu své doby, bylo záhy a s nadšením rozmnožováno dary, koupěmi a deposity českých lidí nejrůznějšího povolání jako nakladatelů, učitelů, spisovatelů, profesorů, ředitelů kůrů, skladatelů, duchovních, úředníků, varhaníků, členů orchestrů, kapelníků i jiných většinou prostých nadšenců a hudebníků lidových i z povolání. Tak se hudební archiv téměř živelně rozrůstá do té míry, že již v 70. letech minulého století bylo nutno pomýšlet na oddělení hudebnin od knihovny. Z toho důvodu byl také roku 1872 při Národním museu ustaven „Hudební sbor Společnosti Národního musea," jehož jedním z úkolů bylo též „zásobu hudebnin systematicky spořádati a ve zvláštní oddělení jako hudební archiv postaviti". K oddělení hudebního archivu od knihovny však došlo mnohem později až v roce 1946, dík úsilí prvního odborníka hudebního archiváře a skladatele dr Emila Axmana. To však hudební archiv obsahoval pouze hudebniny. Po smrti dr Axmana, kdy se jeho nástupcem stal dnešní přednosta Hudebního oddělení, dr Alexandr Buchner, byl pak v budování hudebního oddělení učiněn zásadní obrat. Středem sběratelského a konservátorského zájmu se staly ne již pouze hudebniny, ale téměř i všechny předmětové exempláře památek, mající konkretní vztah k naší hudební minulosti nebo významným hudebním osobnostem. Tak jsou sbírány hudební nástroje, trofeje, libreta, plakáty, ikonografie, plastiky, korespondence i celé pozůstalosti. Konkretně můžeme jmenovat na příklad pozůstalosti Jana Kubelíka, Františka Ondříčka, Jana Maláta, dr Emiliána Troldy, prof. Ondřeje Horníka, dr Dobroslava Orla, rukopisy skladeb Antonína Dvořáka, 275 jeho dopisů zakoupených od fy Simrock v Berlíně, rukopisy B. Smetany, korespondence a část pozůstalosti Emy Destinové, Josefa Suka atd. Sbírka hudebnin se pak nesmírně obohatila zejména historickými zámeckými a klášterními hudebními archivy, jež zde byly soustředěny Národní kulturní komisí, a z nichž jako nejvýznamnější a nejbohatší na objevy můžeme jmenovat osecký archiv, strahovský, frýdlantský, broumovský, a mnoho jiných, jimiž byl dosavadní počet hudebnin rozmnožen na více než 100.000 jednotek, spadajících převážně do 16. až 19. století.

Převzetím hudebních nástrojů původně uložených v historicko-archeologickém oddělení Národního musea, deponováním nástrojů Státního kulturního majetku a zejména systematickými nákupy, podařilo se dr Buchnerovi vybudovat v hudebním oddělení jednu z největších evropských sbírek, již nyní obsahující přes 1800 exemplářů hudebních nástrojů nejrůznějších druhů. Jsou přístupny jako studijní sbírka a umístěny v deviti sálech. Ve sbírce můžeme uvidět téměř všechny typy a druhy známých i neznámých hudebních nástrojů od mechanických, jako kolovrátky, hrací skříně, ptačí varhánky, orchestriony, hrací hodiny, obrazy a p., až po různé lidové nástroje slovanských i exotických národů. Z doby rozmachu loutnařství, tedy ze 16. století jsou zde nástroje boloňského Lauxe Malera, benátského Marxe Unverdorbena a Magna Tiefenbrucchera. Z 18. století pak především nástroje českých loutnařů a houslařů, Tomáše Edlingera, jeho syna Josefa Jáchyma, dále Jana Oldřicha Eberleho, Tomáše Ondřeje Hulzinského a olomouckého Martina Brunnera. Mistrně provedené kytary battente, bohatě zdobené a vykládané perletí, slonovinou a ebenem jsou z 18. století od pražského loutnaře Ondřeje Otta. Překrásné jsou též violy d'amour J. O. Eberleho, jehož nástrojům byla dávána přednost i před slavnými nástroji italskými a jež vzhledem i zvukem vážně konkurovaly i hamburskému Joachimu Tielkeovi.

Přednosta hudebního oddělení dr A. Buchner při odborném výkladu v sále s dechovými nástroji.

V sálech se smyčcovými nástroji je zastoupena skoro celá pražská houslařská škola. Z děl cizích houslařů zde můžeme vidět zejména housle cremonské školy Nicola Amatiho, německé — Jakoba Steinera a mnoha jiných. Z klávesových nástrojů pak zhlédneme klavichordy, bohatě zdobené rožmberské cembalo ze 17. století, jehož víko má zevnitř na zlatém podkladě ozdobnou malbu a jehož klávesy jsou z perleti a želvoviny. Dále jsou zde i spinety, cembala, různě, velmi zajímavé druhy klavírů, renesanční regál, několik positivů, a též dvoumanuálový varhanový stroj z doksanského kostela, který tam byl postaven roku 1722 pražským varhanářem Leopoldem Spieglem. Skleněnou harmoniku, dnes již úplně zaniklý vynález Benjamina Franklina, který měl koncem 18. a počátkem 19. století takový ohlas, že pro něj skládali i sám Mozart a u nás J. V. Tomášek, můžeme zde uvidět v několika různých exemplářích.

Rovněž dechových nástrojů zde nalezneme velký počet. Jsou zde všechny typy zobcových i příčných fléten, šalmají, anglických rohů, zejména v prvotních do půlkruhu zahnutých tvarech, lovecké hoboje i hoboje všech typů 17. až 20. století, klarinety, basetové rohy, fagoty a kontrafagoty, z nátrubkových trompety, lesní rohy, ze slonové kosti bohatě řezaný olifant polského krále Sobieského z roku 1683, stříbrné a v ohni zlacené klariny zdobené drahokamy, serpent, unikátní velkobasový zakřivený roh, a jiné a jiné nástroje rozmanitých tvarů, ladění a použití, takže každý i zahraniční návštěvník prochází sbírkami cele zaujat a odnáší si úžasný dojem bohatství a důmyslu mistrů nástrojařů, mezi nimiž čeští nástrojaři, zejména výrobci dechových nástrojů stáli na předním místě v Evropě.

Splňuje-li Hudební oddělení, jak vidíme na pečlivě uchovávaných nástrojích a jiných hudebních památkách svůj prvotní, t. j. konservátorský úkol, splňuje tím více v rámci svého rozsáhlého pracovního programu i svůj druhý úkol kulturní a osvětové práce službou badatelům, hudebníkům i laickým zájemcům, pořádáním výstav, a nakonec i pořádáním různých koncertů. Svůj příspěvek současnému kulturnímu dění uplatňuje zejména oživováním svých bohatých fondů podle zásady „Jen znějící hudba je živá". Proto v přilehlé Maltézské zahradě obnovilo též tradiční koncerty staré hudby, zvané Hudební středy, na nichž oživuje zvuk zaniklých nástrojů vedle zapomenutých skladeb především české hudby. Tím se stal téměř neznámý palác naším nejvýznamnějším památníkem hudebního vývoje, tak bohatého v našich zemích a jedním z významných středisek koncertů staré hudby. OLDŘICH PULKERT

Angyal Géza MDK

festő

A szlovákiai magyar művészek albuma.
Esti Magyarország 1942. jun. 3.

Angyal Géza

Megnyitja a Pozsonyi
Képzőművészeti Egyesület
jubiláris kiállítását.

M. 934. XI. 15.

Hūvōī

	Angyal Géza, grf ,		MDK
407.	Beszterczebányai részlet.	J.1.j.	Rézk.
408.	Udvarrészlet.	J.1.j.	Rézkarc.
409.	A zólyomi vár.	J.1.j.	Rézkar c.

Árverési Közlöny. 1929. ápr. 3. rk. sz. 25.1.

MDK

Angyal Géza

Körmöci táj, repr.

Magyar Müvészet 1928.

MDK

Angyal Géza, Körmöcbánya

Magyar Müvészet 1928. 317.1.

MDK

Anczyal Géza, festő

a Salon National (Grand Palais)

kiállításán pénzdíjat.

Újság, 1926 V. 21. - Magyar művészek Párisban
és Németországban.

Angyal Géza

Interieur parasztleánnyal, rézkarc

A XIX-XX. század magyar grafikája 1924.
Június Orsz.M.Szépmüv.Muzeum katalogusa
13 lap

M.D.K.

Angyal Géza festő.

Lül: Kremnica.

1 párisi Salon 1923. kiállításán levő képei:

803. Kertelen nő
804. Szlovák táj (Kremnica látképe)

Catalogue des ouvrages de peinture, sculpture dessin, gravure ... exposés au grand Palais. Paris 1923, 128.

Angyal Géza, gróf.

562.	Bányamunkás.	Rézkarc.	
565.	Körmöczi városrész.	Rézkarc.	76.l.
568.	Zivatar.	Rézkarc.	76.l.
573.	A körmöczi vártemplom.	Rézkarc.	76.l.

Képes.Tára. 1913.tav.kiáll. Kat. 75.l. és 76.l.

Angyal Géza MDK

Körmöci városrész, rézkarc

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállítás

Angyal Géza MDK

Zivatar, rézkarc

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Angyal Géza

MDK

Bányamunkás, rézkarc

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Angyal Géza

Tanulmány, of.

N.Szal. tav. tárlat, 1913. ápr. 5. l.

MDK

Angyal Géza

"Timármühely" c. képe. Repr.

KMTárs. 1912.márc.kiáll.

MDK

Angyal Géza, graf.

Körmöcbányai udvar.	Rézkarc.
Timárműhely.	"
Udvar Körmöcbányán.	"
Körmöci kanális.	"

Mücs.-OMKT Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Pasztf.festök Egyes, és Graf. Egyes. - nek kollekcióiból rendezett kiállitás. 1912.márc. Kat. 58.l.

Angyal Géza, graf. MDK

Koldus. Rézkarc.

Udvar Kömöcbányán. "

Mücs.-OMKT Hegedüs L. és Tuli Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Pasztt.festök Egyes. és Graf. Egyes. - nek
árcióiból rendezett kiállitás. 1912.márc. Kat. 58.

MEK

Angyal Géza festőm.

255. Timármühely. Repr.

Mücs-OMKT : Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Pasztellfestők Egyes. és Graf. Egyes. -nek kol
lekcióiból rendezett kiáll. 1912 márc. Kat.
Reprodukciók

Angyal Géza

MDK

A körmöci vártemplom, rézkarc

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Angyal Géza MDK

Körmöcbányai udvar, rézkarc

Tijármühely, rézkarc

Udvar Körmöcbányán, rézkarc

Körmöci kanális, rézkarc

Műcsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és grafikusok egyesülete kiállitásai.

Angyal Géza MDK

Koldus, rézkarc

Udvarm Körmöcbányán, rézkarc

Mücsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és grafikusok egyesülete kiállitásai

Angyal Géza MDK

Timármühely, repr.

Micsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai.

MDK

Angyal dézsa, grafikus

254. Körmöcbányai udvar, pézkarc.
255. Tímármühely, "
256. Udvar Körmöcbányán, "
257. Körmöci kanális, "
258. Koldus, "
259. Udvar Körmöcbányán, "

K.M. Társ. 1912 III. kiáll. – Kat. 58. l.

Angel Góra, festő
grafikus

Angyal Géza /Körmöcbánya, 1888.dec.24. - Körmöcbánya, 1956.nov.24./: festő és grafikus.

Angyal Béla festő fia.

1906-11 Tanulmányait a Budapesti Képzőművészeti Akadémián végezte Révész Imrénél, Olgyai Viktornál és Edvi Illés Aladárnál, majd 1913-ban Münchenben Hollósy Simon magániskolájában fejezte be, ahol fél évet töltött.

1914-19 A besztercebányai ipari sikolában tanított.

1919- től haláláig szülővárosában, Körmöcbányán élt. Kedvelt ábrázolási témája a bányászok és parasztok élete- munkája:Bányászok 1920, Körmöcbányai táj 1923. Példaképe C.Meunier volt. A realisztikus felfogásban készített munkásábrázolásain kívül városok motívumainak megfestésével is foglalkozott. Legszívesebben szülővárosát Körmöcbányát festette. Ismertek tájképei is. Grafikával 1910 és 1920 között foglalkozott, majd 1950-53 között újra visszatért ehhez a technikához. Ábrázolása tárgyául régi városrészleteket és munkásábrázolásokat választott, amelyek tanulmányként szolgáltak későbbi olajképeihez.

Kiállításai: 1922 Prága, Szlovákiai Művészek Tárlata,
1925 Prága, Szlovákiai Művészek Tárlata,
1926 Prága, gyűjteményes önálló kiállítás,
1930 Ostrava, 1931 Zsolna, 1934, 1935 Szliács, 1941
1956 Körmöcbánya - önálló kiállítások.
1973 Emlékkiállítás a besztercebányai Területi Képtárban.

Irodalom: Alina Ferdinandy: G.A. TVAR. Bratislava 1950

Klára Kubičková: Kiállítási katalógus, 1973

Besztercebánya, az irodalom teljes jegyzékével.

M. D. K.

Angyal Géza.

"Timármühely" Repr.

Hegedüs László és Tull Ödön hagyatékából.
Orsz.Magy.Képzőművészeti társulat. 1912.

megírva

Angyal Géza

1888-ban született Körmöcbányán. A bpesti képzőmův. főiskolán rajztanári oklevelet szerett, azután tovább tanult Révész Imre, Edvi Illés Aladár és Olgyai Viktor vezetése mellett. 1913. Münchenben, később Firenzében, Valencében és Rómában folytatott tanulmányokat. 1925. Párisban járt. Kiállított a szlovenszkói képzőmüvésznek minden reprezentatív kiállításán. 1912. Budapesten grafikai díjat nyert a Tímármühely c. vézkarcával. Párizsban a Société Nationale des Beaux-Arts tavaszi szalonjain 1923. 1924. és 1926. állított ki. Ez utóbbi kiállítás alkalmával az egyesület tagja „Membre Associé" lett, 1930 őszén retrospektív kiállítást rendezett Mährisch-Ostrauban, et pozsonyi városi múzeum egy tájképet, a mährisch-ostrani városi képtár egy tanulmányfejet, az uj városháza pedig két nagy vásznat, a Hazamenő bányászok és a Hegyvidéki táj cimüchet bírja.

Fordits

A prágai iskolaügyi minisztérium több képet vásárolt tőle. Ugyanezek a kőrmöcbányai városi múzeum is.

Brogyányi Kálmán:
Festőművészet Szlovenszkón. Katsa 1931. 102. l.
(91-92.)

Erősen naturalisztikus tendenciája képei a bányászvilág életéből vesznek ki egy-egy darabot. Bányászcsalád c. magy kompozíciója erős rajztudás uralkodik.

SZAK:

ALAK:

ÉV:

HELYSZÁM:

SZERZŐ NEVE:

FORDÍTÓ NEVE:

KÖNYV CÍME:

KÖTÉS NEME:

KIADÓ:

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

Angyal Gerá

részt vett a buffalói (magyar graf.) kiállitáson 1914-ben.

Birnbaum 28. l.

1913. New York

1914 Buffalo

gyatéka nagyon sok értékes ötvös-
VI. Orbán pápát ajándékozta meg
pápák sokáig viseltek és talán ott
Mindezeknél az adatoknál többet
v Lajos aacheni kincse.
okok részére Lajos kápolnát ala-
enrik pilisi apáttal pedig gazdag
ki maga is kiváló műértő lehetett
beszámolt királyának, miből állt
nőrizte is azok meglétét. A két
Lajos : 3 miseruhát, 4 tunikát,
és egy misekönyvet. Ezenkívül a
anyozott kelyhet, két arany és két
etartót Szent István, Szent László,
Ma az aacheni székesegyház kincs-
... Megvan ma is a két gyertya-
em szereplő 2—2 kisebb magyar,
magyar címer és három kép. Sok
elenül a magyar király ajándékai,
kori — oklevélben, illetve hogyan
pintott rá, aki egyházi szerkönyvek
aki közzétette az 1438. 1468.

Angyal Géza

1888 december 24.-én született Körmöcbányán. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán rajztanári oklevelet szerzett. Tanulmányait Münchenben folytatta, s tanulmányutakat tett Párisba, Olaszországba és Németországba. Több külföldi kiállitáson vett részt /Páris, Varsó, Krakkó/. A Société Nationale des Beaux Arts tagja.

Néhány évig mint rajztanár müködött, ujabban azonban csak müvészi hivatásának él.

Mihalik Sándor dr
Nives közlése

Angyal Géza

Jestő

Angyal Géza

Besztercebányai táj
c. Egyet az alábbi
kiállitáson megvettek
Benes köztársasági
elnök részére –

Brogyányi Kálmán:
A szlovenszkói mű-
veszek kiállitása –
Forum (magyar rész
1936. 59. l.

Angyal Géza

festő

07. 1888. Körmöcbányán,

ahol jelenleg él.

Az alábbi muzeumban

egy műve kiállítva.

Kat Bratislavy

281. l.

Sbierky 35. l.

Olasz mester

1445. *Az angyali üdvözlet*

Olyképen van ábrázolva, hog
előtt, áll a Madonna, míg Gábor a
kiterjesztett szárnyakkal. Mária bal
omlik vállaira, ruhája redős.

Mészkő-dombormű, méretei 15 : 2
— Vétetett 1895 október 28-án E. M
896). — Elszámoltatott 1900 novemb
Az elszámolást jóváhagyta az 1901 a
sz. határozat (464–901).

III 3 – 4

Pl.
Vét. 1895.

Angyal

A. 2. *Géza*, festő és grafikus, * Körmöcbánya 1888 dec. 24. A budapesti képzőművészeti főiskolán Révész Imrénél és Olgyai Viktornál, azután Münchenben végezte tanulmányait. Utóbb Besztercebányán telepedett le; jelenleg Körmöcbányán él. Rézkarcainak egy sorozata a Szépm. Múzeum graf. gyüjteményében van. Jelesebb olajfestményei: Bányászok, Körmöci táj, stb. 1930. retrospektiv kiállítást rendezett Mährisch-Ostrauban.

R. Gy. I 42-1.

PVS (pusulatum) römai érmeken

V. 257.

Angyal Jenő

1912 II. állami graf. díj:
Mühely c. rézkarcra.

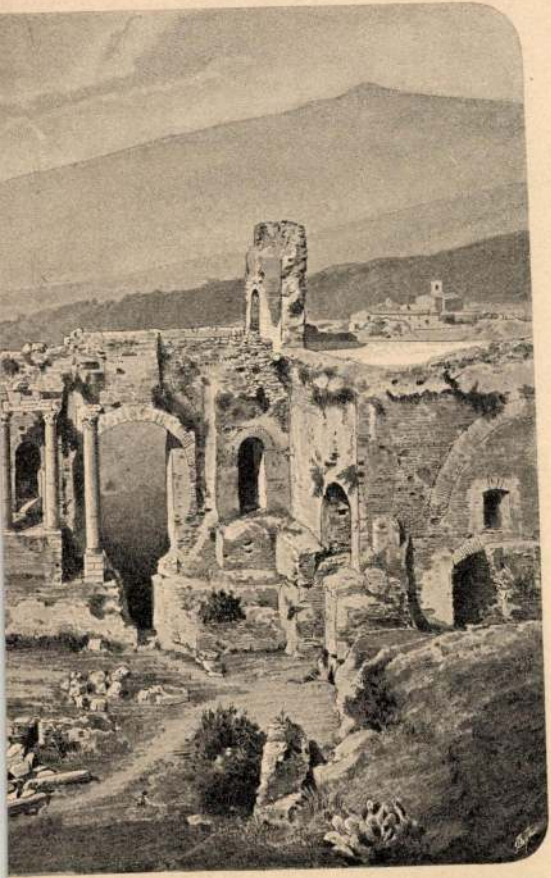

der Insel Sicilien.

Angyal Géza

festő

wód

Nemesvári 8. 1

október hó 20-án kelt költségvetésen
templomban végzett falrögzítési és

Angyal Géza

festő

Anl. 1888. Körmöc-

bánya

vód

Toman 15. l.

Angyal Géza. Nemzeti Szalon

1911.Magyar.graf.éspaszt.festők Egyesül.együttes kiállitása.

Kijövet a bányából,karc
Pihenő,karc

1913. Tavaszi kiállitás.

Tanulmány,olajf.

1913.Magy.graf.aqvare.paszt.festők IV.kiállitása.

Körmöci városrész,karc
Interiem parasztleánnyal,karc
Oregember,karc
Udvar,karc
Zivatar,karc
Bányamunkás,karc.

Angyal Géza

Nemzeti Szalon

Angyal Géza

Révai XXI, 70 l

Angyal Géza

részt vett 1931. nov.
Pozsonyban az alábbi
kiállításon

Forum. (Pozsony)
1931. 309. l. (S. U.
M. első kollektív ki-
állítása.) ✓

1931. novemberében kol. kiállítása Zsolnai Pálka Elek műkereskedő szalonjában
Forum. 1931. 309. l

gtáblázattal.

Angyal Géza

ANGYAL GÉZA.

565 Körmöci városrész. Rézkarc. Eladó.

KRON JENŐ.

566 Ceruzarajz. Eladó.

PAPP LAJOS.

567 Bagger a Neckarnál. Rézkarc. Eladó.

ANGYAL GÉZA.

568 Zivatar. Rézkarc. Eladó.

BARTA ERNŐ.

569 Körmenet Eperjesen. Rajz. Eladó.

KRON JENŐ.

570 Rézkarc. Eladó.

PAPP LAJOS.

571 Javítják a templomot. Rézkarc. Eladó.

RAINERNÉ ISTVÁNFFY GABRIELLE.

572 Sziklák Lacroma szigeten. Tempera. Eladó.

ANGYAL GÉZA.

573 A körmöci vártemplom. Rézkarc. Eladó.

PAPP LAJOS.

*574 Pilotázás. Rézkarc. Eladó.

575 Halasi piactér. Rézkarc. Eladó.

HENDE VINCE.

576 Fekete hold éjszakáján. Tempera. Eladó.

EGYED KÁLMÁN.

577 Őszi hangulat. Olajf. Eladó.

SZIRT OSZKÁR.

578 Baegóniák. Olajf. Eladó.

SZMRECSÁNYI PAJTÁS ÖDÖN.

579 Tréning gutaütés ellen. Vízf. Eladó.

580 Kapitány úr Peczek defilénál. Vízf. Eladó.

KMT 1913. Tav. Csill

OLGYAI VIKTOR.

*549 Mikor a jég indul. Temperafestmény. Eladó.

WÁGNER GÉZA.

550 Isar partja Münchenben. Pastell. Eladó.

551 Párisi sikátor. Pastell. Eladó.

OLGYAI VIKTOR.

552 Téli nap. Temperafestmény. Eladó.

WÁGNER GÉZA

553 Döntött erdőrészlet. Vízf. Eladó.

554 Kovácsműhely. Pastell. Eladó.

OLGYAI VIKTOR.

555 Havas falu. Tempera. Eladó.

SCHULTZ ILA.

556. Arckép. Pastell. Magántulajdon.

OLGYAI VIKTOR.

557 Erdőszéle. Tempera. Eladó.

KOSZKOL JENŐ.

558 Viola és narancs. Pastell. Eladó.

OLGYAI VIKTOR.

559 Erdő csendje. Tempera. Eladó.

KORONTHÁLY JENŐ.

560 Feketeruhás hölgy. Vízf. Eladó.

KOSZKOL JENŐ.

561 A Rába partján. Vízf. Eladó.

ANGYAL GÉZA.

562 Bányamunkás. Rézkarc. Eladó.

LITKEI ANTAL.

563 Tanulmány. Rajz. Eladó.

AUGUSTIN MARISKA.

564 Cigány szekér. Eredeti rézkarc. Eladó.

Angyal Géza

festő

egy olajfestménye

a turócszentmárkom

szlovák muzeumban

Sprievodca

16 l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS POLGÁRMESTERE

FŐVÁROSI NÉPMŰVELÉSI KÖZPONT

Felek **fogadása minden köznapon** délelőtt 9—2-ig, pénteken délután 5-ig is, IV., Szép-u. 5. Távbeszélő: 387—129. Postatakarékpénztári csekkszámla: 47000

úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

.....*szám*

Hivatalból közszolgálati ügyben

Díjátalányozva

Felelős kiadó: dr Faludi János — Budapest székesfőváros házinyomdája — 92884 — Felelős vezető: dr Mihalik Gusztáv

Angyal Géza

Körmöcbánya,
rezkare

15. aukc.

Postatakarék

1928. dec.

SZABAD MŰVÉSZET Budapest VI, Andrássy-út 69

dr. Szentiványi Gyula
Műemlék Orsz. Bizottság
főtitkára
Bp. XI. Lágymányosi u. 16.

Angyal Géza

1.

A szlovákiai magyarság élete
1938-1942.
Bp. 1942
164. l.

Szabó György, Zetelaki birtokos VIII.170.

Angyal Géza

Erőd

Forum (magyar rész) 1936. 24. l.
(A szlovák Művészház ünnepi kiállítása.)

1994. Ismeretlen japani festő:
a XIX. sz. végéről.

Tá

A gyepes előtérben jobbra e
szemünkbe; ~~kissé~~ odább, de balra, magá
erdős hegyek képezik. Az égbolt fel
alól jobbra olvasható.

Olajfestmény fára, mér. 23·5
A párisi 1900-iki nemzetköz
tosságának ajándéka. Átvétetett az 1
mű leirat alapján. (215/901.)

Angyal Géza

uod
=
Forum. 1933. 67. l.
(A prágai szlovenszkói
kiállitás.)

SCHER KUNSTVERLAG
BERLIN W8

DRUCK: A.WOHLFELD IN MAGDEBURG

Angyal Géza

wód
z

Forum. 1931. 320. l.
(S. U. M. első csoport-
kiállítása.)

Női archép, repr.
321. l.

u. o. 388. l

Angyal Géza

besztercebányai festő

wód

Forum (Pozsony) 1931 -

117. l. (Az. S. U. M. műalkotásainak felyta-
tólagos seregszemléje.)

Táj c. Lepe
repr. u. o. 118. l.

Angyal Géza

festő

lásd okv.

Balatnai Rezső:

Angyal Géza művé-
-neteről

Forum (Pozsony)

1933. 42, 43. l.

képekkel

Angyal Géza

festő

vód Szalatnai Rezső:

Magyar literatura és magyar piktura Szlovenszkón. Forum (Pozsony) 86.1 1931.

Angyal Géza

Esti Magyarország

1942. június 3.

(A szlovákiai magyar művészek albuma.)

Angyal Géza

ired

Brogyányi Kálmán:

A szlovákiai magyar
művészek albuma –
Pozsony, 1942.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Angyalgéra

über

Brozsányi Kálmán:

Die Jubiläums-

Ausstellung der

Pressburger Kunst-

vereines. Forum

1934. 304. l

Arsl

Angyal Géza.

cikk

Brogyányi Kálmán:

A szlovenszkói művészet prágai kiállítása.

Forum. 1933. 73. l.

81. L.

BUDAPEST
41 XII 10 13

Angyal Géza

festő Körmöcbánya

cród

z

Brogyányi Kálmán:

A szlovenszkói kisebbségi képzőművészet új fejezete előtt. Forum (Pozsony) 1931. 30. l.

BUDAPEST
9.39 NOV 23 11

Angyal Géza

A Műcsarnok négyes tárlatán a 250 koronás egyik grafikai díjat fenti nyerte.

Művészet 1912. 166. l.

Angyal Géza

festő

vül. Körmöcbánya 1888.

ívód

Csákós 10. l.

Nagyúgos

Szentiványi Gyula Dr

Titkár Urnak és b Családjának

Budapest XI

Lágymányosi-út 16

Angyal Géza

Körmöcbányai Tájkép
c. műve repr.

Csákós 4. l.

✓

MAG 1802

ORSZÁGOS MAGYAR
TÖRTÉNETI MÚZEUM
IPARMŰVÉSZETI TÁR

BUDAPEST, IX, ÜLLŐI-ÚT 33

Készült,

Bethlen emlékbélyeg

2 változat, használatlan és lebélyegzett

Dr Szentiványi Gyula

5 + 5 = 13'20

Postó = 3

13'23 P.

ZENE

Az Operaház, a zeneszerzők és a karmesterkérdés.

A hazai zenei élet legfontosabb kérdése és megoldásra váró feladata ma is, mint mindig, az elhanyagolt *zeneszerző-probléma*. Nem tudjuk eléggé hangsúlyozni, hogy a magyar zeneművészet és operaművészet punctum saliense ez a nagyon nagy hordereiű kérdés. A közelmultban akadtak biztató jelek, sőt merész tettvállalkozások is ezen a téren, éppen az Operaház igazgatósága részéről. Ezért továbbra is csak az volna a főtörekvés, hogy a kockázat és csakis a kockázaton keresztül való eredmény lehetősége ne maradjon, illetve ne süllyedjen másodrangú kérdéssé....

Bár mi nem látjuk azokat a céltudatos erőfeszítéseket, melyeket ennek a nagyon súlyos kérdésnek a megoldásánál feltétlenül latba kellene vetni ahhoz, hogy eredményt is lehessen felmutatni... Nem látjuk sorompóba állítva a magyar zeneszerzők kiváló gárdájának akár a legszerényebb tagjait is felsorakoztatva: mert hiszen alapjábanvéve zeneművek megszületésének egyetlen lehetősége mindenkor csakis az a fix megbízás, mely előlegként olyan összeget folyósít a komponistának, hogy az amíg dolgozik, legalább is meg tudjon élni. Vajjon miért nem erre jut a legsommásabb összeg? Miért nem kényszeríti és követeli a vezetőség, hogy a zeneszerzők dolgozzanak, illetve dolgozhassanak? Egyáltalán nem hallunk arról, milyen színpadi műveken dolgoznak Dohnányi, Kodály, Bartók, Rékai, Ádám, Poldini, Rajter, Kenesei, stb., akik az utóbbi esztendőkben mégis csak alkottak valamit, ha közülük a fiatalok nem is mást tudtak bizonyítani, mint a várakozás jogosultságát... De a megbízások alszanak... és akik a hangjegyeket egyáltalán csak le is tudnák írni, mind mással foglalkoznak. Vajjon hogyan fog megoldódni ezekután a magyar operaművek kérdése?...

A zeneszerzői kérdés után legfontosabb a *karmesteri kérdés*, ennek a megoldása érdekében hazai vonatkozásban sajnos még semmi sem történik. Legalább is semmi biztató. Fiatal magyar dirigenseink a kérdés megnyugtató megoldására úgylátszik hiába is várnak a kapuk előtt, mert benn a házból titokzatosmódon van kizárva mindennemű konkurrencia és versenylehetőség... Egyszerűen be sem tudnak jutni és ha bejutnak is, az eredményhez megfelelő darab, megfelelő próbák és főképp megfelelő légkör kellene. Ugylátszik ezen a nagyon kényes kérdésen maga az Opera igazgatósága, amely pedig igazán sokszor igazoltá önzetlen ügyszeretetét és rátermettségét, még az sem tud segíteni... Nemrégiben megüresedett egy karmesteri hely. Vajjon a már bentlévőké lesz-e ennek a jövője, vagy lehet-e egyáltalán arra gondolni, hogy a hazai zeneművészet érdekében nyilvános lesz-e a pályázat és a „nagyon ügyesek nem fogják-e az igazi nagy tehetségek elől kizárólagossági joggal elzárni ennek a kérdésnek igazságos és megnyugtató megoldását?...

*

A Székesfővárosi Népművelési Bizottság nagyon jólsikerült és magas művészi színvonalon álló hangversennyel nyitotta meg ezidei hangversenysorozatát a Székesfővárosi Zenekar közreműködésével. Ez a ma már nemzetközi viszonylatban is kitűnő zenekari együttes, élén igazán hivatott dirigensével, Bor Dezsővel, valósággal hézagpótló kulturmunkát tölt be zenei életünkben. A bevezető Kodály: Szinházi Nyitány — lendületes előadása után Strauss Richard hatalmas szimfónikus költeményét: A halál és megdicsőülés c. remekét, élvezhettük igazán. Szabatos és müvészi kidolgozásban. A közreműködő vendégművészek közül Névai Ilonka, akit már zeneakadémiai növendék korából is előnyösen ismerünk, mindeni dicséretreméltó dologi felkészültséggel és mélyenjáró átérzéssel játszotta Beethoven örökszép I. zongorahangversenyét. Hengerits Ilonka énekművésznő pedig értékes és fejlődőképes orgánummal énekelte Isolda halála áriáját. A Vigadó nagytermét megtöltő közönség elismerő tapsokkal ünne-

Hénel Margit: Csendélet — Nature morte

fán" című a Pesti Szinházban szinrekerült szinművének a lényege az, hogy *a nép szül gyermekeket a magyar élet számára, de azután ezeket a gyermekeket nem adja oda az előkelő rétegeknek, hanem megtartja magának.* Ma, amikor a népi gondolat olyan erősen és izmosan terebélyesedik ki a magyar irodalomban, kellett hogy ennek a kérdésnek a szinpadon is hangadója legyen. *Kodolányi* János „Földindulás"-a mellett egyedül a Zilachy-darab az, amelyik végre hozzá mer nyúlni a magyar ság egyik égető és sorsdöntő kérdéséhez. Természetesen azonban nem volna érték a „Gyümölcs a fán", ha vezércikk ízű és papírszagú szinjáték lenne csupán. Igazi író igazi alkotása ez a darab és így meg lehet állapítani, hogy az új Zilachy szinművel komolyan és súlyosan gyarapodott a magyar népi irodalom. Ami a Pesti Szinház előadását illeti, *Tarnay* Ernő rendezése hozzáértést és témaszeretetet árul el. Az egyes szereplők közül *Dayka* Margit drámai ereje azt érezteti, hogy ez a szinésznő ösztönösen és ősi ragaszkodással közel áll a magyar földhöz. Milyen ellentét vele szemben *Mágory* Mária és *Somló* István kifinomult városiassága. *Hidassy* Sándor tehetséges szinész, míg *Sulyok* Mária csak azokkal a külsőségekkel tudott hatni, amelyekért inkább a fodrászt és szabót illeti dicséret. *Vértes* Lajos, *Bihary* József, *Oláh* Böske és *Sitkey* Irén játszották lelkesen, tehetséggel a többi szerepeket.

VÉGRENDELET

Kodolányi János színműve a „Végrendelet" a Belvárosi Szinház ujdonsága. A magyar falu sötét oldalának rajza ez a dráma, szinte nyomasztóan nehezedik a néző lelkére a maga „oroszos" fülledt őszinteségével. Lehet, hogy vannak ebben a színműben hibák, keserű eltévelyedések, de ez mit sem von le abból a tényből, hogy tehetséges író tehetséges alkotásával állunk itt szemben. Az előadást *Sármássy* Miklós sok izléssel rendezte, a szinészek *Eszenyi* Olga, *Danis* Jenő, *Egyed* Lenke, *Gárday* Lajos. *Tompa* Béla valamennyien jók voltak, de toronymagasságra kiemelkedik közülük *Keresztessy* Mária, aki most érkezett el szinészi pályája csúcspontjára és akiben megtalálható a régen hiányolt magyar tragika. *Varga* Mátyás díszletei igazodtak az író lelkiségéhez.

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

A Városi Szinház dicséretreméltó ténye volt „Az ember tragédiája"-nak. *Madách* Imre drámai költeményének a széles néprétegek számára való bemutatása. Oktató célzatú előadásról lévén szó, helyes, hogy a rendező *Czakó* Pál ragaszkodott a *Paulay*-féle szcennírozáshoz és csak annyiban jött új ötletekkel, hogy a színpadi produkciót zenés és táncos alátestésekkel színesebbé, elevenebbé tegye. *Földényi* Ádámja néhol kissé száraz, *Mihályfi* Luciferje talán nem elég gonosz, *Sennyei* Évája helyenként elfogódott, de figyelemmel arra, hogy ez a három szerep a világ színpadi irodalmának legnehezebbjei közé tartozik, általában véve egész jó az előadás. A sikerhez hozzájárultak *Hont* Erzsi, *Harsányi* Rezső és a többi szereplők is. A Városi Szinház ezen az úton haladva meg fogja találni igazi feladatkörét. Ennél a szinháznál nem az eredetiség és a tökéletesség a fő, hanem a színpadi kultura népi rétegek előtt való népszerűsítése.

PUSZTAI SZERENÁD

Békeffy-Szilágyi és *Fényes* Szabolcs operettjével a „Pusztai szerenád"-al kapcsolatosan őszinte becsületességgel meg kell állapítani, hogy ma már túl van a közönség az ilyen ihaicsuhajos, dinomdánomos fáradt meséjű, igaz emberi figurákat nélkülöző darabokon. A kiállítás maga nem minden, sőt kevés, mert ezt viszont különbet kap a néző a nagy revüfilmeknél. Az úgynevezett nagyoperettek kora lejárt, tehát rosszul tette a Fővárosi Operett Szinház, hogy ezzel a műfajjal indult. Ami az előadást illeti, eszünkbe jutott, hogy *Honthy* Hanna milyen jó vígjátéki szinésznő volt a Belvárosi Szinházban. *Kiss* Manyi mennyi humorral indult a Pódiumban. Kár értük.

KI GYEREKE VAGYOK ÉN?

Ismeretlen szerző írta a „Ki gyereke vagyok én" című énekes vígjátékot, amelyet a Royal Szinház mutatott be. Jó kedvű, mulattató darab, csupán szórakoztatás a célja és ez sikerül is a szerzőnek, aki nem tudni miért, nem óhajt a nyilvánosság előtt nevével szerepelni. Az előadás szereplői *Kertész* Dezső, *Rátkai* Márton, a két *Latabár*, *Somogyi* Nusi, akik valamennyien mesterei a mulattatásnak és humornak. *Csikós* Rózsi, a külföldről hazatért szinésznő dekorativ szépség.

BÉKEFFI KABARÉJA

A „Pódium" bemutatójával kapcsolatosan anyit kell csupán mondani: hogy ez az igazi kabaré: *Békeffi* László szatirikus konferánszai, *Babay* József bájos jelenete, *Vágóné* Margit szereplése, *Harmath* Imre sanson-revűje, *Nóti* Károly verses játéka, *Butykay* Emmi tehetségének jelentkezése, de minden egyébb összhangolóan azt igazolják, hogy ime Jean *Corteau* méltó pesti utódaival állunk itt szemben.

Angyal Géza (Körmöcbánya): **Hazatérő bányászok**
Mineurs en retournent

Művészet 1939. 29. 7.

Angyal Géza

Környéki táj c.
képének rajza.

Magyar Művészet
1928. 320. l.

A kép Riegele Alajos
tulajdonában.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS * KÖZSÉGI ÉLELMISZERÁRUSÍTÓ ÜZEME *

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS * KÖZSÉGI ÉLELMISZERÁRUSÍTÓ ÜZEME *

Angyal Géza

Bányászok c. Képének
repr.
Magyar Művészet

1928. 3 zi. l.

A kép Gwerk Ödön

csomagjában.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS * KÖZSÉGI ÉLELMISZERÁRUSÍTÓ ÜZEME * BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS * KÖZSÉGI

Angyal Géza

1906/7 - 1910/11

Felsőkereskedelmi iskolák

62. l.

sabbak metszetekben reprodukált rajzai, építészeti és alakos kompozíciók, amelyek mintákul szolgáltak és erősen elterjedtek. Jellemzi az antik szobrászati motívumok felhasználása az egyházi festészet terén.

LOMBARDI, *Alfonso* (1497—1537), olasz szobrász, főleg Bolognában dolgozott. Fiatal korában a realizmusnak hive (Krisztusnak és az apostoloknak a ferrarai székesegyházban lévő félalakjai). Később Andrea Sansovino hatása alatt az idealizálás felé hajlik (a bolognai Pal. Comunale óriási ülő Herkulese, a S. Petronio mellékkapuinak és a Szt. Domonkos szárkofágja alépítményének dombormüvei). Bolognában még a Pal. del Podesta, a Pal. Bolognini számára mintázott terrakotta szobrokat illetőleg medaillonokat. A firenzei Pal. Vecchióban a mestertől néhány Mediei-képmást láthatunk.

LOMBARDI-CSALÁD, velencei szobrászok és építészek. Az apa, L. *Pietro* (1435?—1515), tulajdonképen *P. Salari*, Caronából, a Luganói-tó melletti városkából való. Fiaival, kikkel együtt dolgozik, a velencei korai renaissance legtöbbet emlegetett mestere. Pasquale Malipiero († 1462), Niccolò Marcello († 1476), majd fiaival és Alessandro Leopardival együtt Andrea Vendramin doge síremlékét, a legtöbbet emlegetett velencei síremléket alkotja 1493 körül. Az utóbbiban éppúgy, mint a Marcello-síremléken P. római diadalíves architektúrát formál át. 1481—1489-ig hárman a velencei építészet ékszeres ládáját, a színes márványberakásos Sta Maria dei Miracoli-templomot építik. Az anyaghatás és a részletek szépsége itt jelentékenyebb, mint a fölépítés gondolata. Ravennában Dante sírkápolnáját, Trevisóban a Zanetti- és Onigo-síremlékeket építi. Velencében a quattrocento végén a palotaépítészet terén is P. a legjelen-

Angyal Géza

Angyal *Géza*, festő és grafikus, *1888. Életképeket festett (Bányászok), rézkarcainak sorozata a Szépművészeti Múzeumban. [illegible] *Klár Józsefné*, színésznő,

Uj Idők Lex.

II. k. 4031.

1640

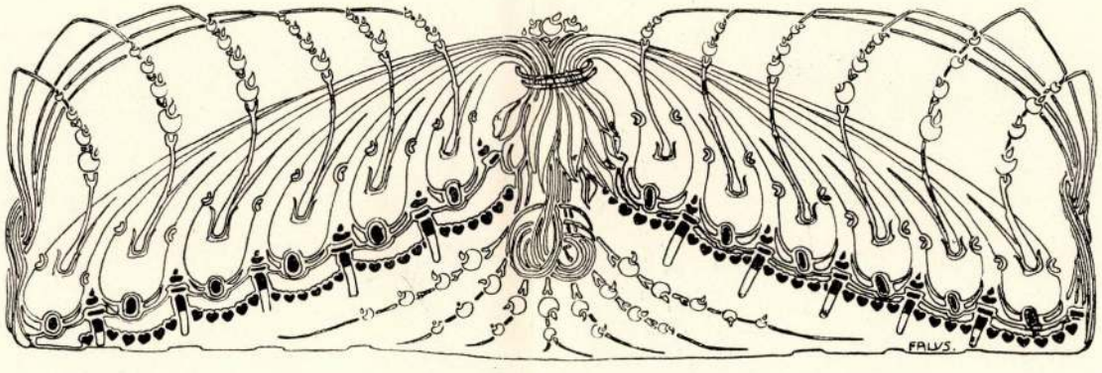

ERDÉLYI MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

I.

Gróf Teleki Sándor képtárának jegyzéke.

Gernyeszeg, 1728. október 26.

Signatum Gernyeszeg anno 1728.26 8-bris. Szebenből hozott képeknek számok:

1. Négy csomóban mindenik pecsétem alatt a világnak 4 része és egy planisphaerium, ezek gyengén szakadoztanak az hurcolkodás miatt, de nem igen mocskosok és viseltesek, újítás és igazítás kellene rajtok. Item több efféle, régi papiroson való mappák és egynéhány selyem címerek.

2. Ludovicus XIV. francia király képe.

3. Collegium Jesuitarum, nagy vászonra lefestve.

4. Négy kép, — mindenik a tékozló fiú históriájáról.

5. Tizenhárom darab kép. Úgymint: Superbia, Ira, Temperies, Invidia, Libido, Prudentia, Fides, Gula, Spes, Segnities, Avarities, Fortitudo, Justitia képei.

6. Öt darab kép, a négye egy proportiójú: a világtól meghasonlott ember képi, Gabriel angyal Máriához való menése, Ábrahám Isák fia áldozó szándékáról, Mihály angyalnak a sárkánnyal való küzködéséről, Jákob patriarchának az angyallal való küszködéséről.

7. Balthasár király vendégségének leírása.

8. Két kép, a tékozló fiúnak atyjától való excontentatiójáról és annak utána vendégeskedéséről.

9. Öt képek: Krisztus urunk születésére a bölcsek réá akadnak, Zrínyi Miklós képi kisebb proportióban, Zrínyi Miklósnak a vadkantól való megölettetéséről két darab kép, egy magyar férfiú kép, nevit a régi cédulával leszakasztották.

10. Egy hármas asszony — kép, úgymint: Musica, Arithmetica, Grammatica.

Más hármas kép, úgymint: December, Januarius, Februarius.

Még más hármas asszony — kép, úgymint: Martius, Aprilis, Majus.

Item, apróbb darabokban: Leo signum aszszony képe, Aries signum asszony képében. Taurus signum asszony képében, Cancer signum asszony képében, Pisces signum asszony képében, Ver vagy kikelet asszony képében, Autumnus vagy ősz asszony képében, kócsog tollal.

Item: ősz vagy Autumnus kerecsen (!) tollal, egy régi, római ifiú asszony.

11. Négy zsidó királyok nagy figurában, úgymint: Jojakim, Juda, Asa, Ezechias királyok. Négy római pogány imperatorok igen kicsiny vászonra, úgymint: Vitellius 9, Cajus Calligula 4, Otto 8-vus, Galba 7-mus.

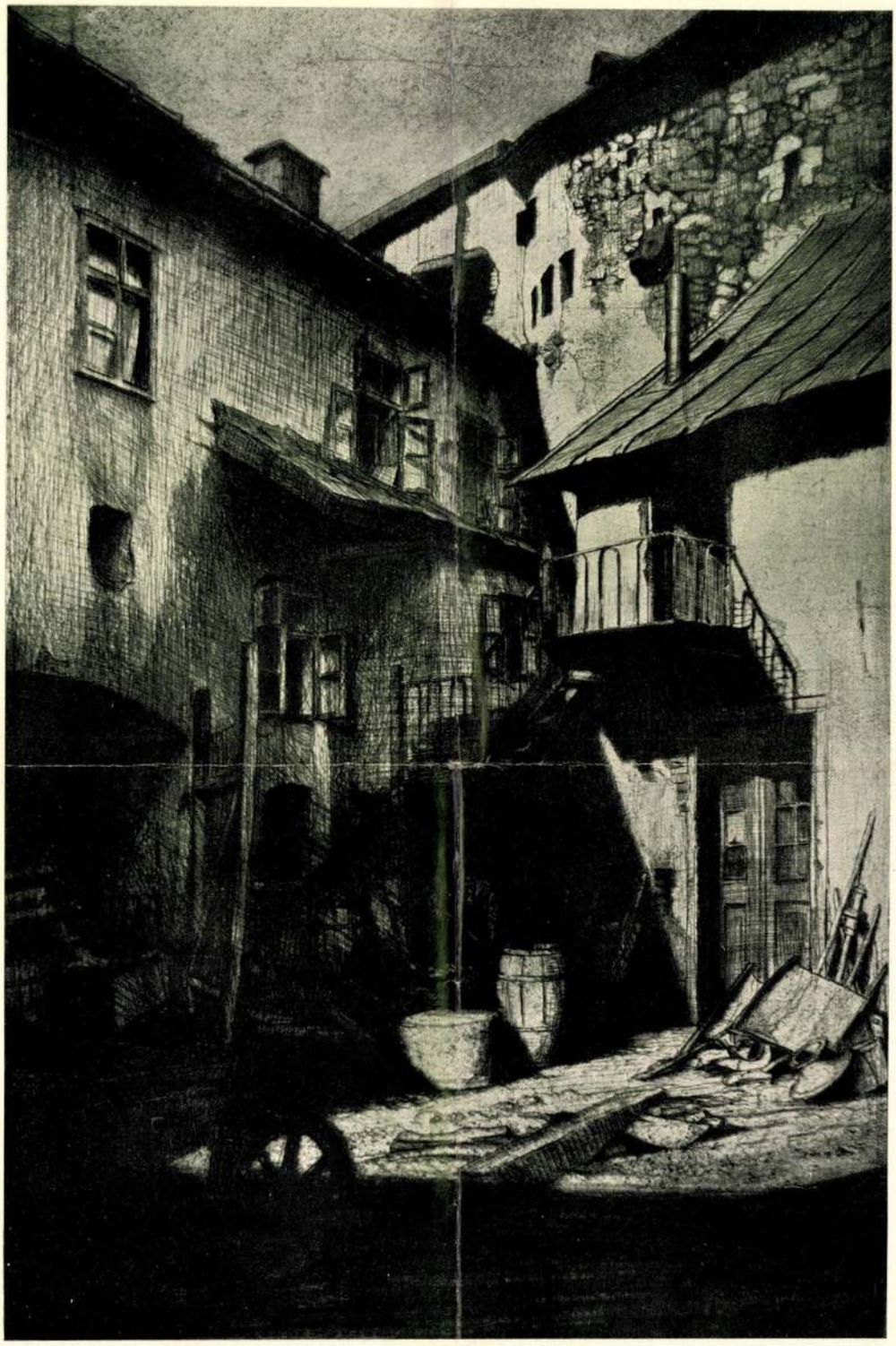

UDVAR
ANGYAL GÉZA RÉZKARCA

Művészet
1911.

Angyal Géza

ívód

Elek Artur:
Az újabb magyar grafikai művészet.
Magyar Művészet
1937. 204. C.

F

Angyal Géza

festő és grafikus

L.

Szudrey-Szentiványi

38. l.

werden. Als Deckungsstellung dienen die beim ung. Bodencredit-Institute hinterlegten Nominale fl. 1.100.000 5% Ung. Papierrente-Obligationen und fl. 50.000 Bargeld. Die Einlösungsstelle der ausgegebenen Lose ist die Cassa des Vereines vom „Guten Hirten" oder die seitens des Vereines in den Ziehungslisten bekannt zu gebende Stelle.

Angyal Gerá

Magyar Művészet
1928. 66, 317, 320, 321

Angyal Béla
megh. 1928. jan. 9.
Körmöcbányán

Keramiai munkáinak értékes
gyűjt. a körmöcbányai
majolika gyár muzeumaban
25 festunye a körmöcbányai
vásárosi muzeumban

Angyal Géza

l.

Forum.

1935. 178. l.

„Europa" könyv és
lapterjesztő R. T.-
vidéki árusítási osztály

Budapest

V., Rothermere-u. 12.
III. 2.

Angyal Géza

festő

l.

Forum 1932

26, 27 l.

Kalatnai Kerső:

Brogyanyi könyvé-
nek ismertet

~~megnézem~~

megnéztem

MDK

Dr.Angyalné Prakatur Zsuzsa

Dr. Angyal Pál, of.

Vasárnap délután, of.

Tavaszi napsütés, of.

Pécsi Képzőm. Társ. 25-ik kiáll. 1939. október.

Angyalné Prakatur

Zsuzsa

l.

Müvészet (Kende)

1939. 30-st

132. l.

Egy bakteriológus titokzatos halála

Gyanus haláleset ügyében folyik a rendőri vizsgálat. Dr. *Szász Alfréd* 65 éves kórházi főbakteriológust, egyetemi magántanárt, az Erzsébet királyné út 15. szám alatti lakásáról december 11-én a mentők súlyos állapotban szállították a Horthy Miklós-kórházba. A házbeliek szerint hirtelen lett rosszul s mingyárt el is vesztette eszméletét. A kórházban dr. *Scheffer* Károly, a belgyógyászati osztály vezetője vette kezelés alá és *a legsúlyosabb mérgezési tüneteket állapította meg*. Az idős professzor anélkül, ogy eszméletét pillanatra is viszszanyerte volna, 18-án a kórházban meghalt.

A kórház azonnal jelentést tett a főkapitányságon, hogy *Szász Alfréd halála gyanus körülmények között történt.* A boncolást azonnal elrendelték. A főkapitányságon kihallgatták a professzor öccsét, Szász János magántisztviselőt. Elmondotta, hogy bátyja 7-én *halat készíttetett magának, azt jóizűen elfogyasztotta, utána hirtelen rosszul lett és azóta más ételt nem is evett.* Lehetséges, hogy romlott volt a hal és ez okozta a halálát.

A rendőrségen azonban nem tartják kizártnak, hogy *a professzor bakteriológiai kísérletezés közben fertőzte meg magát*, ez okozta a halálát. A valódi okot mindenesetre a boncolás fogja kideríteni.

Késelések éjszakája

A szombatról vasárnapra virradó éjszaka, valamint vasárnap este a mentőket és a rendőrséget *állandóan szurkálási ügyekben vették igénybe.*

Az első halálos kimenetelű verekedés szombaton éjjel ½12 órakor történt a Nagyvárad-téren. *Németh* Lajos 27 éves műszaki rajzoló barátaival, *Kókai* István 29 éves műszaki tisztviselővel és *Demjén* András 33 éves mérnökkel Kispesten ismerőseik társaságában vacsoráztak. Záróra után villamoson tértek vissza a városba.

A Nagyvárad-téri megállónál szálltak le. Itt két 20—21 év körüli suhanc, aki már a villamoson állandóan igyekezett beléjük kötni, leszállt utánuk és *hátulról hirtelen megtámadta Kókai Istvánt.* A társaság többi tagja Kókai segítségére siettek. Ekkor *a két suhanc bicskát rántott és a következő pillanatban Németh Lajost úgy combon szúrták, hogy kettévágott ütőeréből magasra szökött a vér.* Mire a mentők megérkeztek, a szerencsétlen férfi *már elvérzett. Kókait és Demjént* szintén annyira összeszurkálták, hogy súlyos sérüléseikkel a Szent István kórházba kellett vinni őket.

Alig foglalták jegyzőkönyvbe a halálosvégű szurkálást, máris értesítést kapott a főkapitányság, hogy az Üllői-út és az Orczy-út sarkán *két suhanc*, akinek személyleírása *tökéletesen egyezett a nagyváradi téri szurkálókéval*, megtámadta *Mihályi* Béla 36 éves és *Biliczi* Mihály 38 éves magántisztviselőt, minden előzmény nélkül. Mihályit az egyik fiatalember *vese tájékon szúrta*, szerencsére azonban a döfést a tisztviselő ezüst cigarettatárcája felfogta.

Biliczinek a jobb lapockája alá döftek kést. Az áldozatok kórházba szállítása után kiderült, hogy *Mihályi életét a cigarettatárca mentette meg*, mert a késpenge elcsúszott rajta és csak a bőrt tépte fel.

A rendőrség azonnal erélyes nyomozást indított és a vitéz *Szigethy* detektívcsoport az üllőiúti verekedés színhelyén maradt kalap és micisapka birtokában *bámulatos gyorsasággal kézrekerítette a tetteseket. Ökrös János 19 éves és Révész Ferenc 24 éves lakatossegédeket.* Előállításuk alkalmával kezdetben mindent tagadtak, de a zsebükből *előkerültek a még vérfoltos kések* és erre megtörtek. *Beismerték, hogy a két bicskázást ők követték el. Támadásuknak nem tudták okát adni.* Az elsötétítés ideje alatt elkövetett gyilkosságért és három életveszélyes szurkálásért a *statáriális bíróság előtt felelnek.*

A mentők éppen csak beszállították a kórházba a két késelés áldozatait, amikor újabb bicskás verekedéshez hívták ki őket a Bezerédi-utca 16. számú házhoz, ahol *Csomós* István 36 éves zongorakészítőt és *Bihari* Mihály 35 éves kőművest támadta meg hat fiatal suhanc. Belekötöttek a két férfi társaságában lévő nőkbe *és magukkal akarták hurcolni őket.*

Csomós az asszonyok védelmére kelt és ekkor *a hat útonálló kést rántva rátámadt.* Annyira összeszurkálták, hogy mire a mentők megérkeztek, *számtalan sérülésben épúgy elvérzett, mint a Nagyvárad-téren Németh Lajos. Bihari* Mihálynak a balvállát metszették valósággal ketté, úgyhogy a Rókus kórházba kellett szállítani. A támadókat keresi a rendőrség.

Ezenkívül még két nagyobbarányú késelés volt szombaton éjszaka. A Soroksári-út 126. számú házban levő vendéglőben *Vágó* Tibor 19 éves villanyszerelő összeveszett *Hajdu* János 36 éves bőrdíszművessel. A veszekedés hevében Vágó kést rántott és *életveszélyesen összeszurkálta Hajdut.* A bőrdíszműves súlyos állapotban került a Magdolna baleseti kórházba. Vágót letartóztatták.

A vasárnap utolsó verekedése a Garay-tér 19 alatti vendéglőben történt. Itt *Ladányi* László 21 éves napszámos verekedés közben késével súlyosan megsebesítette *Mészáros* János 38 éves gyári munkást. Mészáros a Szent István-kórházba került. Ladányi elmenekült, de *egy rendőr még az éjszaka elfogta a személyleírás alapján és bevitte a főkapitányságra.* Letartóztatták.

Szily vezet a Horthy István-sakkversenyen

A Horthy István emléksakkverseny 10. fordulóját vasárnap bonyolították le a MÁVAG tisztikaszinójában. A *Barcza—Szentkirályi Tóth* elfogadott vezércsel-megnyitású játszmában világos előnybe került és gyalogot nyert, ezt az előnyt azonban csak sötét pontatlan játéka miatt lehetett nyerésig fokozni. A *Füstér—Csanádi* vezércsel játszmában világos valamivel előnyösebben került ki a megnyitásból, a játék további folyamán azonban *durva hibát* követett el, gyalogot vesztett és a végjátékot az 51. lépésben feladta.

Az *Avar—dr. Szily* vezércseljátszmában világos körülbelül egyenlő játékot ért el, később azonban fokozatosan hátrányba került s végül Szily győzött. — A *Macelle—dr. Négyessy* szláv védelmű játszmában világos a megnyitásban *szokatlan nagy hibát követett el, amelynek következtében tisztet és játszmát vesztet.* — A *Wloch—Sillye* játszmában világos rosszul kezelte a megnyitást, majd *durva hibát* követett el és néhány lépéssel később feladta a mérkőzést. — A dr. *Balogh—Kollin* szicíliai megnyitású játszmában világos előnybe került, de *Kollin* szívós védekezéssel döntetlenre vitte a játékot.

A versenyen dr. Szily vezet Barcza és Füstér előtt. Az elmaradt *Barcza—Füstér*-játszmát ma délután 5 órakor játsszák le a MÁVAG tisztikaszinójában (Simor-u. és Golgota-u. sarok). *Vendégeket szívesen látnak.*

— **Balassa József:** *A magyar nyelv könyve. Balassa* József, a modern magyar nyelvészet úttörő nemzedékének kiváló tagja e művében a helyes magyarság megdönthetetlen szabályait rögzíti le, nyelvünk történeti fejlődésének és a szavak jelentésváltozásainak tüzetes ismertetésével teljes képet nyujtva a magyar nyelv multjáról és jelenjéről. Igen nagy értéke, hogy éles határvonalat húz a helyes és hibás beszéd között, jellemző példákkal világítva meg a különbséget. Emellett mint olvasmány elragadóan érdekes! Már régen vártunk efajta műre. **Dante-kiadás.**

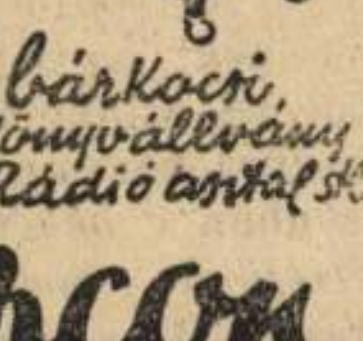
Karácsonyra: bárkocsi, könyvállvány, Rádió asztal stb.
Garcon
ERZSÉBET KRT. 33.

Otthont varázsol betegei köré a Horthy Miklós gyógyintézet

A régi vízivárosi temető helyén ma óriási modern épület emelkedik, *az állami alkalmazottak Horthy Miklós gyógyintézete.* A gyógyintézet építését annakidején törvénycikk rendelte el, a kormányzó úr országlásának tizedik évfordulója emlékére. *Bártfay* Gusztáv államtitkár a 10 milliós költséggel készült új gyógyintézetet szombaton adta át rendeltetésének és ez alkalommal bemutatták azt a sajtó képviselőinek.

Az új gyógyintézet kiemelkedő értéke az, hogy *elvesztette az eddigi kórházépítkezések ridegségét* és szalonszerűen berendezett várószobáival, előkelő hotelszobának ható betegszobáival második otthonává lett a betegeknek. Az építők és tervezők úgy igyekezek mindent elrendezni, hogy *pillanatig se érezze a beteg azt, hogy őt most elszakították rendes életétől* és hidegfényű műszerek, meg kloroformszagú fehér falak közé került. Ezért rendezték be a szobákat úgy, hogy azok szépségükkel és meghittségükkel *megnyugtatólag hassanak a beteg lelkiállapotára is.*

A gyógyintézetben egy-, kettő- és háromágyas szobák vannak, ahová nem a fizetés szerint, hanem *állapotukra való tekintettel helyezik el a betegeket.* Az épületet úgy tervezték, hogy a legtávolabbi szoba is 30 méterre van a műtőktől és kezelőszobáktól, így megszűnt a régi kórházüzemi építkezések legfőbb hátránya. Az épület ezért *koszorúszerűen csatlakozik a középső blokkhoz*, ahol a vizsgáló és különböző helyiségek, az ügyeletes nővéri fülkék, az ügyeletes orvosi szobák, a kis laboratórium, a tolókocsiszinek, a tálalók és a szennyesruha raktárak vannak.

A konyha a legfelső emeletet foglalja el és világoskék csempékkel borított helyiségéből gépi berendezéssel vonják ki az elhasználódott levegőt, *valamennyi berendezés pedig villany- és gőzüzemű.*

A műtőknél különösen a csiramentességre helyeztek nagy súlyt és ezért *hármas választófal választja el őket az épület többi részétől.* A nagy sebészeti műtő különben a kórház legnagyobb nevezetessége, kupolaszerű megoldása ugyanis lehetővé teszi, hogy *az orvosnövendékek a kupolában elhelyezett ablakokon távcsövön keresztül figyelhetik a műtétet és a műtővel mikrofonösszeköttetésben állanak.* Ha valami kérdésük van az odalent végzett munkával kapcsolatban, ezen a mikrofonon keresztül leszólhatnak és *azonnal megkaphatják a feleletet. Ilyen megoldás Európában még sehol sincsen.*

A gyógyintézetnek gazdagon és korszerűen felszerelt röntgenlaboratóriuma van. A röntgendiagnosztikában külön készülék szolgál a koponyafelvételi és urológiai esetekhez is. A röntgengépek a mai legmodernebbek és szinte kivétel nélkül a nagy német és svéd műszaki gyárak remekei közé tartoznak.

A szülészeti osztály nevezetessége, hogy az újszülötteket külön helyezik el az anyjuktól, azok csak szoptatásra kerülnek édesanyjuk mellé, *a látogatók viszont csak üvegfalon keresztül láthatják őket.* Igy akarják elkerülni, hogy az ujszülöttek különböző fertőzéseket kaphassanak a felnőttektől.

A gyógyintézetnek jelenleg 267 *betegágya* van, de *szükség esetén ezt a számot 800-ra tudják emelni*, ugyanis úgy a laboratóriumok, mint a konyha és az egyéb berendezések 800 beteg ellátását teszik lehetővé.

A gyermekosztály talán a legmeghatóbb része ennek az óriási épületnek, ugyanis a szobák falán *egész mesetörténetek húzódnak végig*, olajfestményekben örökítve meg a legismertebb gyermekméséket. A gyerek így elszórakozhatik anélkül, hogy a mesekönyvekkel újabb fertőzést hozhatnának be a gyermekosztályba. A csecsemők szobáiban különböző színes ábrák díszítik a falat, hogy a kicsinyek szemét ne tegye tönkre az egyforma fehér szín. A meseképeket dr. Angyalné Prakatur Zsuzsa festette.

A gyógyintézet igazgatóságát dr. *Gerlóczy* Géza igazgatófőorvos végzi, munkatársai *Salacz* Pál főorvos, *Fettich* György és *Bakócz* osztályvezető professzorok.

Az új gyógyintézet célja talán a főbejárat egyik mozaikfelirata határozza meg legjobban:

— Nem vagyunk az élet urai, de a *romlással harcbaszállunk.*

(l. b. á.)

Bajtárs a bajtársért

A bajtárs több mint a barát: önfeláldozóbb, áldozatkészebb. A közös szenvedés, a közösen viselt közvetlen életveszedelem, jobban összehozza a lelkeket, könnyebben feltárja a szívek, a gondolatok titkos rejtekeit.

A bajtársiasság érzetét a tűzvonalban legelőször az egymásrautaltság felismerése indítja útnak. Ha nem támogatom a bajtársamat, ha nem segítek a szomszédomon, magam is elpusztulok. Később a bajtársi érzés csiráját a közösen vívott harcok sikere, a kölcsönös támogatás eredménye érleli magasztos emberi érzéssé. Ekkor már őszintén feltárulnak a lélek kapui, nincs titok, nincs egyéni cél, csak közösen viselt nehéz bajtársi sors, amelynek tisztítótüzében elhamvad az egyén önző érdeke.

Igen, kint a tűzvonalban egymásra találnak az egymáshoz tartozók. De éppen ilyen erős bajtársi szellemre van most szükség itthon is. Európa fölött tornyosuló viharfellegekből ránk is lesujthat villámcsapás. A veszedelem tehát közös. Valamennyiünk életét fenyegetheti. A tanyáktól a falvakig, falvaktól a városokig húzódó közösség célért küzdő nagybajtársi közösség erős védelmi vonala biztosíthatja csak jövőnket.

És nemcsak fegyverrel a kezünkben, nemcsak a tűzvonalban, hanem itthon is a bányák mélyén, a kohók izzó hősségében, a gyalupadnál, az ekeszarva mellett, az irodák fülledt levegőjében nyujtson támogatást, segítő kezet most minden bajtárs a bajtársnak. A bajtárs támogatása az ország támogatása, a haza fenmaradása, életünk nagy keretének épsége egyesegyedül ez lehet minden itt élő bajtársnak közös célja. Mert hiábavaló lenne másként minden egyéni célkitűzés, önző érdekhajhászás, kicsinyes pártpolitikai sodródás, ha nem lesz talaj, ahová elvethetjük egyéni céljaink reménykedő magvait.

Ha a közös veszedelem érzete valóban széles e hazában elindítja útjára a bajtársi érzés mély hullámait, akkor nemcsak a meglévő örökségünk birtokolása válik örökérvényűvé, de a jogos jussunkra is teljes bizonyossággal számíthatunk.

Nyílttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap —.80, szombat 1 pengő. A legkisebb hirdetés ára 8, illetve 10 pengő.

Csillárt, állólámpát, karácsonyra METEOR csillárgyárban vásároljon
Podmaniczky-utca 27. József-körút 44.

FINN FAHÁZ emezzel szigetelt télen is lakható HERKULES, Wesselényi-utca 2. Telefon: 120-862.

Rozsda barna szőrű **Airdale terrier kan ELVESZETT**
GYPSI névre hallgató kutya.
Megtaláló magas jutalomban részesül. Hungária-út 21/a. Tel.: 354-131.

V. ÉVFOLYAM 287. SZÁM ÁRA 16 FILLÉR BUDAPEST, 1943 HÉTFŐ, DECEMBER 20

PEST

Ma hajnalban két légiriadó volt Londonban, a külvárosokra bombák estek

Amerikai bombázók támadták dél felől Németországot

A Dolomitok fölött nagy magasságban súlyos légicsaták voltak

Churchill gyógyulófélben, orvosi tanács ellenére dolgozik

Az olaszországi harcok súlypontja a nyugati szakaszon van

Churchill a gyógyulás útján

Lisszabon, december 20. Az angol hírszolgálat jelentése szerint *Churchill* miniszterelnök *már úgyszólván teljesen felgyógyult tüdőgyulladásából.* Hőmérséklete most már rendes és a tüdőgyulladás jelenségei tünőben vannak, — mint ezt a legutóbb kiadott orvosi jelentés is megállapította. Egy londoni orvosi szaktekintély szerint a közlemény *igen kielégítő*, mert ha aggodalomra volna ok az érverés miatt, akkor azt a közlemény bizonyára megállapította volna; Churchill korában azonban a tüdőgyulladás igen nagy aggodalomra adhat okot, mivel gyorsan továbbterjedhet«. *(MTI)*

Orvosai tanácsának ellenére Churchill már dolgozik

Zürich, december 20. »Valahonnan a Földközi tenger vidékéről« jelentik Churchill miniszterelnök orvosi környezetéből, hogy *a miniszterelnök orvosai tanácsát figyelembe nem véve, ismét megkezdte a munkát.* Elég erősnek érzi magát arra, mondotta, hogy a háborús kabinet munkája ne szenvedjen hátrányt. *Betegszobája valóságos telefonközponttá változott.* A miniszterelnök rendszeresen folytat távbeszélgetéseket.

Szombaton egész sor fontos okmányt írt alá. Titkárainak szüntelenül *táviratokat diktált.* »Nem felelhetek azért, — mondotta — hogy jelentéktelen meghűléses megbetegedésem miatt háborús terveinkben akárcsak a legcsekélyebb elhalasztódás is következzék be.«

(Bud. Tud.)

Helyi harcok az olasz arcvonalon

Berlin, december 20. A Nemzetközi Tájékoztató Iroda jelentése szerint szombaton az Appenninek magaslatain és a keleti partszegélyen egyaránt csupán

helyijellegű harci tevékenység

folyt. A brit csapatok egyik ezrede az

Orsogna és Ortona

közötti út ellen intézett támadási vállalkozása is ilyen jellegű volt. Azokon a szakaszokon, ahol Montgomery áttörési kísérletei néhány nappal ezelőtt meghiusultak, az ellenség ismét véres veszteséget szenvedett. Több, mint 22.000 gránátot pazaroltak el a brit csapatok ezen a szűk szakaszon és mégsem sikerült rést vágniok a német vonalakba.

A szombati harcokból csupán még az érdemel említést, hogy közvetlenül a part közelében sikerült néhány erősebb brit rohamcsapatot feltartóztatni és visszavetni.

Orsognától északkeletre

a német üteget sortüze arra kényszerített egy brit köteléket, hogy szétlött állásaiból visszavonuljon kelet felé.

Az olaszországi harcok súlypontja

Zürich, december 20. *(A Pest külön tudósítójától.)* **Az olaszországi harcok súlypontja napok óta a nyugati szakaszon van. A keleti szakaszon Montgomery csapatai az Ortona és Orsogna közt levő országút mentén igyekeznek előretörni, de mindkét város változatlanul a német csapatok kezében van.**

Tíz halálos ítélet Milánóban

Róma, december 20. A római rádió jelentése szerint Milanoban szombaton orvul megtámadták a fascio biztosát. Vasárnap reggel összeült a törvényszék és kommunista propaganda, jogosulatlan fegyvertartás, valamint ellenséges rádióállomások hallgatása miatt 10 embert halálra ítélt. Az elítéltek között több zsidó volt. Sok más vádlottat 20—20 évi fegyházra ítéltek. A halálos ítéleteket azonnal végrehajtották. *(MTI)*

A római lapok új főszerkesztői

Zürich, december 20. Római jelentés szerint új főszerkesztők vették át a római lapok vezetését. Ezt a katonai helyzet tisztázódása jelének tekintik. Egy idő óta azt híresztelték ugyanis, hogy a római lapok szerkesztőségeit Észak-Olaszországba helyezték át. Most már azonban bizonyosra vehető, hogy *a lapok nem hagyják Rómát.* A *Giornale d'Italia* irányítását *Guglielmotti* vette át, a *Messaggero* főszerkesztője pedig Bruno *Spampanato. (MTI)*

Gyűlés Párisban a bolsevizmus veszedelme ellen

Páris, december 20. A téli kerékpárversenypálya nagycsarnokában nagyszabású politikai gyűlést tartottak, amelyen a szónokok: *Darnand*, a milicia főnöke, Marcel *Déat*, a népi nemzeti tömörülés vezetője és az *Oeuvre* szerkesztője, Philippe *Henriot* volt képviselő a bolsevista veszélyről szóltak. Hangsúlyozták, hogy *csak Németország győzelme mentheti meg Európát a bolsevizmus veszélyétől* és biztosíthatja a jövőt. *Hadat üzentek a franciaországi terrorizmusnak* és kijelentették, hogy a közrend megvédésének alapja az erős milicia lesz.

Partraszállás esetén a milicia szembeszállna az angolszászokkal. Franciaország csak e harc által támadhat fel és *meghazudtolhatja Smuts kijelentését Franciaország haláláról.* Európára a bolsevisták és az angolszászok alapjában véve *ugyanazt a veszélyt* jelentik a szónokok szerint. *(MTI)*

500 oslói diákot szabadlábra helyeztek

Stockholm, december 20. Oslóból érkezett jelentések szerint a német hatóságok az őrizetbe vett egyetemi hallgatók közül *500-nál többet szabadlábra helyeztek. (Bud. Tud.)*

A lengyel rádió a szovjet-cseh egyezményről

Zürich, december 20. A londoni lengyel rádió közölte, hogy a lengyel kormány eddig *sehonnan sem kapott meghívást a szovjet-cseh egyezményhez való csatlakozásra.* Az egyezmény egyébként ellentmondásokat tartalmaz, amelyek pontos megállapításokat követelnek. Az egyezmény lépést jelent Európa általános megbékélése felé, a lengyel kormány álláspontja szerint azonban *a békét csak széles alapon létrejövő megegyezés biztosítha ja* olyan államok között, amelyek kölcsönösen biztosítják egymás függetlenségét. *(MTI)*

Az egész Balkánt és Közép-Európa egy részét árammal látná el az új vízerőtelep, ha szabályoznák az Al-Dunát

A Kazán-szoros festői vidéke, a Vaskapu, a Tachtália-szikla és a grébeni csúcs gyönyörködteti a szemet a fényképeken, amiket *Papp* Remig főmérnök előmutat.

— Ez a gyönyörű vidék a legnagyobb nehézség, amellyel meg kell küzdenie a magyar hajózásnak — mondja a főmérnök, aki nemrég járt az Aldunán, tanulmányozta a folyónak ezt a szeszélyes részét és *előadást is tartott a Magyar Mérnök- és Építészegylet most folyó előadássorozatában a zuhatagos Dunaszakasz szabályozásáról.*

A háború után ugyanis bizonyosan fellendül roppant mértékben a hajózás, de nagyforgalmú Duna-tengerhajózás

nem képzelhető el a zuhatagos szakaszok szabályozása nélkül.

Pedig a magyar Duna-tengerhajózásnak jövője van: kilenc év előtt, 1934-ben bocsátották vízre az első Duna-tengerjáró hajót, a „Budapest"-et, azután sorra épültek a hajó

Magyar mérnökök nevéhez fűződik az Al-Duna szabályozása

— Vadregényes, gyönyörű táj az Alduna vidéke, de mérnöki szemmel is gyönyörködhet az ember errefelé — mondja *Papp* Remig és elmagyarázza: óriási jelentőségű munkát végzett a magyar mérnökgárda az elmult évszázadban az Alduna és a Vaskapu szabályozásának érdekében.

A hajózást ugyanis feljesen megbénította a zuhatagos szakasz, ahol a Duna szélessége százötven méter és két kilométer, a víz mélysége pedig ötven méter és — félméter között váltakozik. Sziklapadok is elállják a víz útját, utánuk borzasztó mélységek következnek és állandóan váltakozik a víz mélysége is.

Széchenyi István gróf hívta fel a figyelmet az Aldunára és Vásárhelyi Pál, a nagy magyar mérnök kezdte meg a szabályozáshoz szükséges munkálatokat 1829-ben. A kincstár kisebb összegeket bocsátott csak rendelkezésre,

a többletet tehát Széchenyi István gróf saját pénztárából fedezte.

Magyar, amerikai, osztrák és török mérnökök tanulmányozták többször az Aldunát és Vásárhelyi Pál tervei szerint dolgoztak a zuhatagos szakasz szabályozásán. 1890 szept. 15-én aztán nagy lendülettel megindult a szabályozási munka és

nyolc év alatt harmincegymillió aranykoronás költséggel sikerült is hajózhatóvá tenni az Aldunát,

ahol addig negyven év közül huszonnégy esztendőben hosszabb-rövidebb ideig megszünt teljesen a hajózás lehetősége.

1896-ban aztán csaknem teljesen befejeződtek már a munkálatok és I. Ferencz József király és császár, I. Sándor szerb király és Károly, a román király társaságában végighajózott az Aldunán.

A Duna-államok közös munkája szükséges a zuhatagos szakasz új szabályozásához

— *Nagyméretű, nehéz és szép munka volt az Alduna szabályozása, a hajózás fejlődése azonban megkövetelni az újabb szabályozást* — mondja *Papp* Remig. Míg a multban szaktekintélyek vitatkoztak azon, vajjon zsilipekkel vagy nyilt csatornákkal kell-e leküzdeni az Alduna szeszélyeit, addig

ez a kérdés ma már nem műszaki, hanem gazdasági és politikai feladat.

A Vaskapunál, Kelet- és Nyugat kapujánál ugyanis népfajok, nemzetiségek találkoznak össze, — a nagy munkát viszont csak vállvetve lehet elvégezni.

A magyar mérnöktársadalom tekintélyei és a bécsi vízútigazgatóság bizottsága is tanulmányozza ezt a problémát. Az egybehangzó vélemények szerint

két vízlépcsővel lehetne az Aldunát szabályozni.

A visszaduzzasztott szakaszok elárasztanák a uhatagos réseket és rendkívül megkönnyítenék a gazdaságos hajózást.

— A Duna-államok összefogására lenne szükség a kérdés megoldásánál, de aztán *évszázadokra bőséget, jólétet teremtene mindenkinek a szabályozott Alduna* — fejtegeti a főmérnök és képekkel, tervrajzokkal magyarázza a szabályozást. Nagy akadályai vannak a vállalkozásnak: a háború, a kevés pénz és az a tény, hogy *nincs még a szándék minden részről az együttműködésre.*

Háború után lehet tehát csak megvalósítani a terveket és

a költségek fedezésére a németek szerint hatszáz millió márkára lenne szükség.

Papp Remig véleménye szerint azonban jóval kevesebből is hatásosan szabályozni lehetne az Alduna. A kiépült vízerőtelep viszont évenkint négy-hatmilliárd kilowattóra energiát termelne!

Ezzel az árammennyiséggel pedig az egész Balkánt és Délkelet-Európával együtt Közép-Európa egy részét is el lehetne látni árammal,

olcsó energiával, hiszen Budapest a harmincas évek végefelé körülbelül háromszázmillió kilowattóra energiát fogyasztott évente, tehát az aldunai vízerőtelep termelésének alig huszadrészét!

Az olcsó áram a Délvidéken óriás ipartelepeket teremtene

— Különösen az energiában szegény Délvidék ellátásánál volna nagyjelentőségű az áramtermelési lehetőség — fejtegeti tovább Papp Remig. Alumíniumgyárak, nagy vegyi gyárak nőnének ki a földből, hiszen böven volna egészen olcsó áram!

Mivel azonban az Alduna szabályozása hosszabb ideig tartana, ezen a vidéken a legnagyobb együttérzésben kellene dolgoznlok a nemzetiségeknek.

Hat-nyolc évig is tartanának az építkezések,

de már a következő húsz évben kifizetődne a nagy vállalkozás — hacsak nem tenné újra tönkre egy nagy háború az addigi békés munka gyümölcsét...

Az Alduna eddigi szabályozása magyar mérnök nevéhez fűződik. A multban is a magyarság teremtett olyan légkört, amelyben az ilyen nagyszabású munkát le lehetett bonyolitani.

FERCSEY JÁNOS

Seyss-Inquart csak átutazóban volt Kopenhágában

Stockholm, december 24.

Rövidddel ezelőtt jelentették, hogy Seyss-Inquart hollandiai német meghatalmazott Kopenhágába érkezett. Mint a svéd lapok esütörtökön jelentik, Seyss-Inquart csak átutazóban volt Kopenhágában! Oslóból jött és a dán főváros megtekintése után továbbutazott.

A szenátus külügyi bizottsága a blokád enyhítéséről

Zürich, december 24.

Washingtonból jelentik: A szenátus külügyi bizottsága megszavazta Gillette és Taft szenátorok ama határozatát, amelyben felszólítják a kormányt, hogy tárgyaljon Angliával a blokád enyhítéséről. A határozatban mindenekelőtt azt ajánlják, hogy engedjenek át élelmiszert a szövetséges blokádon Európa megszállt államai számára ugyanazokkal a módszerekkel, amelyeket Görögországgal szemben használtak.

Kilencvennégy freskót festett az új Horthy Miklós-kórháznak a magyar Walt Disney

Az *Esti Ujság* számolt be elsőnek a másfél év óta épülő, korszerű Horthy Miklós gyógyintézet megnyitásáról. Az Uj Szent János-kórház melletti régi temető helyén épült és az egész környék fölé kiemelkedő kórház nemcsak orvosainak, hanem az egész or-

szágnak joggal lehet büszkesége.

A napilapok röviden megemlitették azokat a freskókat is, amelyeket a csecsemő- és gyermekosztályon találhatunk. Jelenlegi kirándulásunk célja ezeknek megtekintése. A festőművésznő: sikabonyi *Angyal Endréné, Prakatur* Zsuzsa vezet bennünket.

A fiatal festőművésznő bevezet az 1—6 személyes gyermekszobákba, amelyekben minden ragyog és csak üvegfalak választják el egymástól a helyiségeket.

Mindegyik szobában nyolc-tíz freskót készített Prakatur Zsuzsa.

A legszebb gyermekmesék stilusára emlékeztető, színekben gazdag képek tárulnak elénk. Nemcsak az évszázadokkal függenek össze az egyes mesék, hanem *a gyermekek számára oly sok izgalmat jelentő nyuszi, Mikulás-apó és karácsonyi kisangyal is szerepelnek a képeken.* Körülbelül nyolcvanszor negyven centiméter méretü egy-egy freskó, a művésznő azonban nem ragaszkodott szigorúan a keskeny kerethez, hanem egyes alakok ezen kivül helyezkednek el. Az élénk gazdag színskála és tág prespektivák könnyedséget és vidámságot árasztanak.

Ötletekben, változatokban egészen újszerü rengeteg eredetiséget tartalmazó képek sorozatát nézzük végig. Néha Walt *Disney*,

az amerikai trükkfilmek „apja" ötlik eszünkbe, máskor *Andersen* meséi, vagy *Nestroy* még meg nem rajzolt figurái elevenednek meg egy pillanatra. A két állandóan visszatérő alak: Juli és Peti hatnyolc évesek lehetnek. A „statisztáik: mackók, nyuszik, halak, bogarak. Néha találkozunk egy-egy tündérrel is. A vízben Halkirályt fedezzük fel, a jégmezőkön kis fehér jegesmedvék, a levegőben pedig tolvaj varjak és jókedvű rigók fogadnak.

A két főtigura magyaros stilusú ruhát hord, amely azonban mentes a túlzott sujtásoktól és népviseletektől. *Diszkrét, üdéses minden „kosztüm"*: illenek a természet változatos színpadán folyó mese-darabokhoz. Walt Disneyvel szemben az a hátránya Prakatur Zsuzsának, hogy csak álló alakokat szerepeltethet és freskóinál nem használhatja ki az alakok mozgatásának sok ötletet nyujtó lehetőségét.

Miután a mesék tartalmát elmondta a művésznő, visszamegyünk a tágas előcsarnokba, ahol Prakatur Zsuzsa röviden beszámol az érdekességekről:

— Kisgyermekkorom óta rajzolok és festegetek — mondja, — intenzíven azonban csak érettségi óta foglalkoztam ezzel a művészettel. Körülbelül négy esztendeje kezdtem gyermekmesékhez illusztrációkat készíteni. Azelőtt csak portrékon és aquarelleken dolgoz-

tam. *Hatéves kisfiam és kétéves kislányom adják a legtöbb ötletet* és azt hiszem, nekik köszönhetem a mesék felé irányuló érdeklődésemet.

— Áprilistól augusztusig minden hétköznap itt dolgoztam a kórházban, amíg elkészültem a kilencvennégy freskóval. Egy méter magas állványrendszert készítettek számomra és azon dolgoztam naponta. *A freskók olajfestmények, amelyek lehetővé teszik a falak rendszeres mosását és tisztántartását* anélkül, hogy a képnek baja történnék.

— Művésznő saját ötlete volt a gyermekmesékből vett freskótéma? — kérdezzük.

— Tudtam — válaszolja —, hogy 2—8 éves kisgyermekek számára kell a freskókat készítenem. Ezért próbáltam olyan témákat választani, amelyek *megmagyarázlag hatnak az apróságokra*, lekötik figyelmüket és fantáziájukat felébresztve, elterelik figyelmüket a betegségről. A mesék szövegét az összes ápolónők megkapják és el fogják mondani a betegeknek. Nagyon kellett ügyelnem — fűzi hozzá — arra is, hogy semmi eltérés ne legyen az egyes képeken, mert a részletekre gondosan vizsgálgató gyermek hamarosan felfedezné és ez nagymértékben csökkentené illuzióját. Ezt a mesék elmondásánál az ápolónőknek is szem előtt kell tartaniok.

(Ivándy)

Makrancos Ön? Szeret vitatkozni?
Változzék meg, mert úgy jár, mint a
MAKÁCS KATA
Ez a kislány a mézeshetek alatt tanulta meg, hogy nem jól jár, aki mindig — ellenkezik. Rendezte: Bánky Viktor
Buttykay Emmy, Hajmássy, Dénes György,
Mihályfy Béla, Vizvári Mariska, Szendrey Kata, Halmay
RÁDIUS Holnap premier! Mester film RÁDIUS

Amikor a főnyeremény „üti meg" a nyerteseket...

Mulatságos bonyodalmak egy asztaltársaság nyereménye körül — feljelentések, perek, becsületsértések és tettlegességek lavinájával

A főnyereményt „megütni" minden ember titkos vágya, de hogy *valójában a főnyeremény szokta megütni az embereket*, erre épp a közelmultban akadt példa, amikor két francia menekült közös sorsjegy körül támadt rendőrségi bonyodalom. Általában, ha mindenki várja és reméli is sorsjegyének szerencsés kihúzását, a főnyeremény *mindig váratlanul* jön és megzavarja a nyertesek nyugodt életét.

Az osztálysorsjáték vezetősége, de a sorsjegyárusítók is esküt tesznek, hogy *gondosan vigyázunak a nyertesek inkognitójára.* Ritka véletlen az, amikor a nyertesek nevét meg lehet tudni s ebben az esetben rendszerint vagy

a nyertesek, vagy a közeli rokonok indiszkréciója következtében szivárog ki a „szerencsés nyerő" neve.

Az alábbi esetben sem szolgálhatunk pontos nevekkel, mert az egyik nagy sorsjegyárusító cég vezetője, aki a történetet közölte, nem árulhatta el, hogy kiről van szó. A történet viszont *annyira érdekes és jellemző a főnyeremény okozta lelki zavarokra, hogy így is megérdemli a figyelmet.*

A „Jóbarát-asztaltársaság"

Közel háromnegyed évvel ezelőtt egy pestkörnyéki város nyolc polgára, akik közül három egy családhoz tartozott, főnyereményt csinált. Az összeg alapjában véve nem volt főnyeremény, mindössze 50.000 pengő, de a nyolc kispénzű embernek mindenesetre sokat jelentett az az ötezer pengő, amit fejenként egy-egy nyolcad sorsjegy után kaptak. Tekintve, hogy

egy asztaltársaság tagjai voltak valamennyien és együttesen vásárolták a sorsjegyet,

nem maradhatott titok a váratlan szerencse. Egyszerre vettek fel a pénzt, együtt ültek meg az áldomást s a vendéglő fehér asztala mellett együtt szőtték a jövő rózsás álmait.

V. Lajos, államvasúti mozdonyvezető, aki két fiával együtt összesen tizenötezer pengőt nyert, úgy határozott, hogy nem aprózza el a pénzt, hanem valami közös vállalkozásba kezd fiaival. Az ötlet nagyon tetszett a többi nyertesnek is, s együttük *Sch. Lujza* postai kezelőnő azt indítványozta, hogy

tegyék össze mindannyian a pénzt, mert 40.000 pengő már komoly üzleti vállalkozás alapja lehet.

Bekapcsolódott a postai kezelőnő unokatestvére, a helybeli ügyvéd is, aki mint a kft. ügyésze, különböző ötletekkel és tervekkel szolgált a leendő milliomosoknak. A tárgyalások azonban nem vezettek eredményre, mert a mozdonyvezető és két fia külön vállalkozásba fogott: *játékkészítő műhelyt létesítettek,* amelynek vezetésére egy hadirokkant iparművészt szerződtettek.

A postás hölgy azonban szintén meg akarta valósítani elgondolásait és az unokatestvér közreműködésével egy másik vállalatot alapított, amelynek alaptőkéje a sorsjegy öt másik nyertesének pénze: 25.000 pengő volt. Az első perctől kezdve

vállalati féltékenység lépett fel a mozdonyvezetők játékműhelye és a postásnő vállalata között.

Hogy, hogy nem, a társaság azon iparkodott, hogy *a játéküzemet megbuktassa.* Érthető tehát, hogy a kisvárosi pletykák és intrikák által megzavart vasutas familia egyik tagja az első kínálkozó alkalommal az ellenpárt egyik tagját — *alaposan megverte.*

Az alaptőke fogy — a perek száma emelkedik

Ettől kezdve napirenden voltak a hangos és gyakran tettleges viták: egyik rendőrbírói tárgyalás a másikat érte. Ezenkívül különböző névtelen feljelentések is befutottak a hatóságokhoz, mindkét tábor tagjai ellen. A főnyeremény körül a lavina megindult. A hadirokkant iparművész azonban nem sokat törődött a háborúskodással, szorgalmasan dolgozott, így

a mozdonyvezetőék üzeme tetszetős fajátékaival folyton gyarapodott.

Ezzel szemben az ellenfábor alapjában*ve nem csinált még eddig semmit, csak az egyik tárgyalást a másik után tartotta.* Az ügyvéd megsokalta a sok huzavonát és miután látta, hogy felei tulajdonképpen nem tudnak zöldágra vergődni, hogy végét vesse a hiábavaló tárgyalásoknak,

költségjegyzéket küldött minden félnek.

Ujabb bonyodalom támadt erre. A pénz helyett a felek egyetemlegesen feljelentették a fiskálist az Ügyvédi Kamaránál, az ügyvéd viszont perestette a jogos honorárumot, amit a bíróság meg is ítélt. A zürzavar nőttön-nőtt, annyival is inkább, mert már a cégtársak egymásközt is veszekedtek.

Pontosan ötvennégy hatósági eljárás folyt le rövid hónapok alatt ügyükben.

És közben az alaptőke, amely egy bankban volt letéve, veszedelmesen fogyott.

A vasutasék viszont már két ügynökkel is dolgoztak és októberben annyi megrendelést vettek fel, hogy már nem is vállalhattak több karácsonyi szállítást.

Hát érdemes volt?

Ekkor az ügyvédnek mentő ötlete támadt: érintkezésbe lépett a hadirokkant iparművésszel, hogy ő próbáljon békét teremteni a hadakozó felek között.

Már-már úgy látszott, hogy a váratlan nyereménytől megzavart baráti társaság ismét egymásra talál, mikor

egy elfelejtett kölcsönös feljelentésből eredő peres ügy tárgyalásán újból összeveszett a nyolc nyertes.

A láthatáron újabb becsületsértési ügyek sötét felhője tornyosodott, amikor az iparművész, aki csak szerződtetett vezetője volt a mozdonyvezetőék üzemének, újból akcióba lépett, s a felek együttes beleegyezésével korlátlan ura lett a maradék pénznek, amely után két éven át évi hat százalék kamatot fizet s ezután viszont tartozik a nyereségi többletet elosztani.

A karácsonyi vásár azonban meghozta a *happyendet.* A felek kibékültek, az ügyvéd is megkapja honoráriumát, *de az a nehéz feladat vár rá, hogy az összes folyamatban levő pereket be kell szüntetni.*

Ráthonyi János.

Különféle kivitelben raktárról szállítható.

Mintaterem: Ostuth Lajos-u. 5.

Magyar alma és szárnyas *érkezett a svéd piacra* karácsonykor

STOCKHOLM, december hó.

A lakások ablakaiból estenként vörös betlehemi csillagok világítanak ki az utcára, villamoslámpa fénylik bennük, a főbb útvonalak lámpafüzérekkel és fenyőágakkal vannak díszítve, a kirakatokban

adventi gyertyák égnek, *már december elején minden az ünnepekre emlékeztet,* az egész város mintha egyetlen nagy karácsonyi kirakat volna. Mikulás napját nem ünneplik meg, *de annál inkább Luca-napját,* egy régi népszokás felújításával. December 10-ike körül minden város szavazással választja meg a legszebb leányt Lucává, aki aztán mint a fény királynője vonul végig Luca-nap estéjén a város utcáin hosszú és színes menet élén.

A télideje nagyon sötét Svédországban, a nyári fehér éjszakákra télen sötét napok következnek, a lámpák majdnem egész napon át égnek, az ég mindig felhős és ha a felhők kissé elhúzódnak, *már délután három órakor feltűnik a hold sápadt fénye az égen.* Ezen a sötétségen győzedelmeskedik képletesen december tizenharmadikán a világosság királynője: Lucia, aki homlokán gyertyákkal díszített koronával, fehér lepelben vonul végig a városon. Kíséretében udvarhölgyei, Mikulás, manók, gnómok és az északi mitológia sok furcsa alakja. Sűrű embertömeg szegélyezi az utcákat, ahol a menet feltűnik és a Santa Luciát énekli. Lucia kíséretével a városházára vonul, ahol *a magisztrátus ünnepélyes fogadtatásban részesíti.* A Luca-ünnep évről-évre népszerűbb lesz; a járókelők Lucia-jelvényeket hordanak a gomblyukukban.

November közepén esett le az első hó az idén Stockholmban és barátságosabb színt hozott a sötétségbe burkolt városba. Az iskolák nem-hivatalos szünetnappal ünneplik a hó megérkezését és az iskolásgyermekek egész nap szánkáznak, csuszkálnak a friss havon, egész apró gyerekeken is lehet hótalpakat látni. A hőmérséklet még alig süllyedt a 0 fok alá, *de a svéd hölgyek már gyapjúharisnyában járnak,* sőt már csizmát is húztak.

Egyhónapos karácsonyi szünet az iskolákban

Karácsonyra magyar alma és szárnyas is érkezett a svéd piacra. Egyes élelmiszerekből, mint vaj, hús, külön adagokat osztottak ki és így idén is jó karácsony lesz. Az fáj a stockholmiaknak, hogy a szeszadagot nem emelték. Az iskolák közel egy hónapi karácsonyi szünetet tartanak. Gondoltak a katonákra is és gyűjtést indítottak azok számára, akik a még mindig változatlanul erős „készültség" következtében a határokon, vagy a családjuktól távol kénytelenek eltölteni az ünnepeket. A városban mindenfelé gyűjtőzárak állnak *és a villamosokon népszerű színészek szórakoztatják a közönséget a katonák karácsonyra javára.*

Fenyőfa bővében van Svédországban és minden lakásban földtől mennyezetig érő karácsonyfa áll. Az ajándékcsomagokra verset szokták írni és a gyermekeknek is, midőn a fa alatt megkapják a csomagot, *el kell olvasniok a versei, mielőtt a felbontáshoz látnak.* Gyertyának szűkében vannak a svédek és csak a gyermekes családok kapnak jegyre karácsonyi gyertyát. Fa tehát van, de gyertya nincs. A háború több ilyen paradox helyzetet teremtett Svédországban. *Gyufából több is van, mint kellene, mindenütt ingyen kapni, de cigaretta alig van.* Rengeteg a finom borotvapenge, de a szappan kevés.

Nagy sikere volt itt legutóbb a Münchhausen-filmnek. A bemutató után tréfás verseny indult meg a nagyközönség körében, ki tud nagyobbat füllenteni, mint Münchhausen? A lapok is pályázatot írtak ki és válaszképen *sok mulatságos ötlet érkezett be,* nem egy csípős megjegyzés is, amely a svéd társadalmi élet ismert alakjait sem kímélő. Így például az egyik olvasó azzal a merész állításával aratott tetszést, hogy az ismert svéd világutazó legújabb könyvében csak egyszer fordul elő az „én" szó.

A svéd politika útja

A politikai kérdések közül elsősorban az északi kérdések érdeklik a svéd közvéleményt. Az egyébként tartózkodó svéd közönség arra teszi legélénkebben, ami az északi országok valamelyikében történik. Ilyenkor, a semlegesség ellenére, sem rejtegeti érzelmeit és kifejezésre juttatja rokonszenvét vagy ellenszenvét. A hivatalos svéd politika azonban gondosan kerül minden komoly konfliktust a hadviselők mind a két táborával. Mostanában, amikor mindig több szó esik a háború befejezéséről, a svéd vezető köröket élénken foglalkoztatja a kérdés, *hogyan tud majd bekapcsolódni újból Svédország a nemzetközi életbe?* Angliában felelős helyről olyan kijelentések hangzottak el, hogy *mindenkinek meg kell váltani majd belépőjegyét az új világba és az újjáépítésből csak az veheti ki a részét, aki az áldozatokból is részt vállalt.* Svédországban arra számítanak ugyan, hogy az ilyen elvi kijelentések ellenére, a gyakorlati szempontok fognak felülkerekedni a háború után, gazdasági körök azonban gondolnak arra a lehetőségre is, hogy a nyugati, első sorban Anglia, bizonyos mértékig elzárkozó álláspontra fog helyezkedni a svéd kivitellel szemben. Ezt úgy akarják ellensúlyozni, hogy Oroszország felé is egyengetik a jövendő kivitel útját, arra számítva, hogy az oroszoknál olyan nagy lesz az áruhiány, hogy minden irányból szívesen fogják venni a szállítási ajánlatokat. Ezért alakították meg a svéd—orosz gazdasági egyesületet annak hangsúlyozásával, hogy az alapítással nem követnek politikai célokat. Remélik, hogy a svéd árucikkeknek, különösen gépeknek, jó piaca lesz a háború utáni Oroszországban. Természetesen csak próbálkozásról van szó, az ilyen irányú előkészítő munkánál nem akarják magukat egy irányban lekötni. Nagy súlyt vetnek Amerikával, de különösen Dél-Amerikával való gazdasági kapcsolataik újrafelvételére is.

Rozgonyi Mihály.

Prakatur Zsuzsa

Mósa Ferenc: Diébél király kisasszony. Történetek Pankárál és egyéb mesék - Fenti szines képeivel. Apest, 1935. 8-r. 119 l.

onban a nagyközönség előtt. Nálunk még az értelmesebb közönség gondolatvilága
a nemzetnevel
velést csak az
az egész nen
éd írónak szav
nes szüksége r
yának nincs h
Az ma mát
zök között a
sepsziséből, ha
lődésére gonc
őrangú állását
A világiro
nerésével lépés
zet nagy refo
mzetnevelés t
nyvtári igazga
elavult köny
nem hozzá ke
felelhessen annak a nagy föladatnak, mi reá a huszadik században a nemzetnevelés

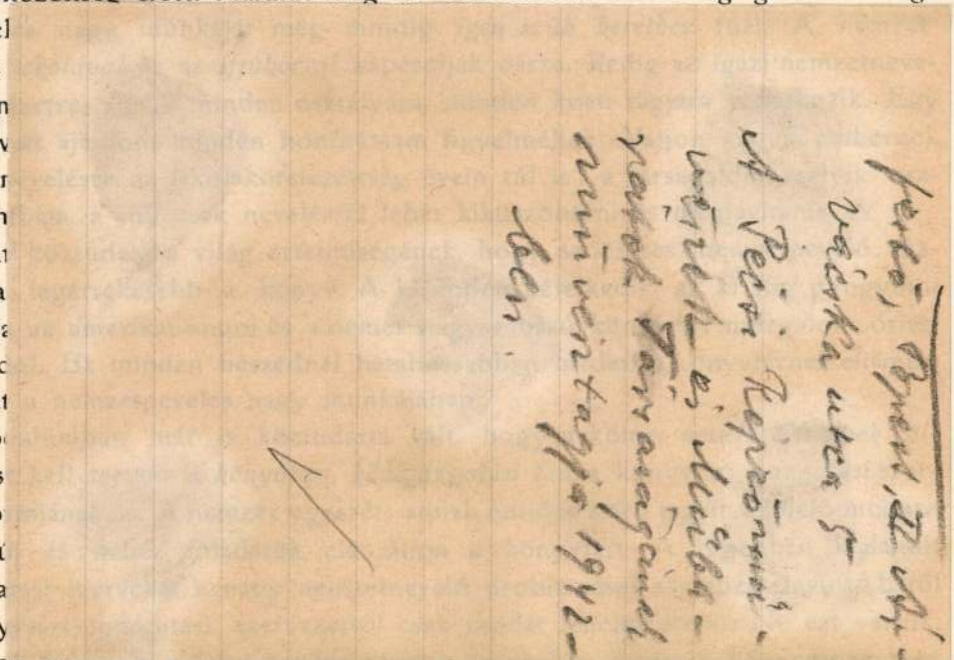

olvasó-nevelés nagy *lélektani feladata* kezd előttünk óriási arányokban kibontakoz
E pedagogiai feladat útján halad az a mozgalom, mely a szabadtanítás központjá
kívánja beállítani a könyvtárakat. Amerika példája vonz itt is. Ott a *szabadtanítás*
könyvtár sikeres szerves együttműködése az egész vonalon ki van építve. Alig v
Carnegie-könyvtár, melyben ne volna előadó terem is. Oly természetes is ez az össz
függés. A népegyetemen, a szabadiskolában előadás folyik. Mi természetesebb teh
mintha az előadók a kurzusnak megfelelő irodalomra irányozzák a hallgató figyelm
Viszont pedig a könyvtárnak kötelessége szorgosan tanulmányozni a szabadtaní
csarnokainak előadási anyagát és erre a tanítási anyagra, ennek irodalmi terméke
kell felhívnia a kurzus-látogató olvasó figyelmét. Angliában a könyvtárbizottság
maguk rendeznek felolvasásokat és megalakították a Stepney-i Olvasók szövetség
mely könyvtárai számára maga neveli az olvasót. Hogy a kontinentális külföldi péld
közül csak a legközelebbit említsem, utalok arra, hogy a bécsi Volksheim kurzu
könyvtárakról gondoskodik, melyeket a hallgatóság között szétosztanak. Nagyfonto
ságú és mindenesetre az eddiginél nagyobb arányban követendő példa a *vánd*
könyvtárak és előadási kurzusok összekapcsolása is.

Amily jelentékeny a könyvtár és az iskolán kívüli oktatás szerves kapcsolatá
vonatkozó irodalmi mozgalom, ép oly nagyjelentőségű az az irodalom is, mely
utolsó évtizedben az *iskola* és a *közkönyvtár* együttműködésének sikeres megoldá
érdekében küzd. Van-e nagyobb jelentőségű nemzeti érdek, mint ha a tanuló már

Angyalné Prakatur Zsuzsa rajzaival:

Losonczy Zoltán: Peti és Juli csodálatos kalandjai. Budapest, 1939. Palladis kiadás.

Magyar Kultúrszemle 1939. 8. f. 13. l.

ZAYMUS GYULA: **Ezüstke**. Angyalszárnyú történet gyermekeknek. *Angyalné Prakatur Zsuzsa* rajzaival. Budapest, 1939. Palladis kiadás.

Zaymus Gyula ifjúsági könyvei, mély erkölcsi tartalmú meséi külön értékei a magyar ifjúsági irodalomnak. Nemcsak az író művészi tolla teszi ezeket kiemelkedőkké, hanem a gyermeklélek ismerőjének lélektani tudása is, és az a nevelőerő, amely kisebb-nagyobb történeteiben egyaránt megnyilatkozik. Munkái a gyermekhez szólnak, a gyermeknek íródtak, de mély emberi igazságokra tanítanak. Érdekesek anélkül, hogy felületesek lennének, értékesek anélkül, hogy száraz és gyermeknek unalmas fejtegetésekbe merülnének. Új könyvében egy finom, bűbájos mesét ad kis olvasóinak. Hőse Ezüstke, egy kicsi angyal, aki a Mikulás ajándékait hozó angyalok seregéből itt rekedt a földön az emberek között. Ezüstke földi életének érdekes története hamarosan népszerű lesz olvasói között.

Magyar Kultúrszemle 1939. 8. f. 17. l.

Angyal Imre, festőművész

a pápai felnőtt képzőművészeti kör 30 éves jubileumi kiállítása megnyílt. – a művész "Önarcképtanulmány" c. képe szerepel a kiállításon. (említve).

Veszeli: Amatőr képzőművészek kiállítása.
Vasiló (Veszprém) 1. 1979. okt. 26.

Angyal Imre

a füredi Balatoni Galériában rendeztek a XI. Veszprém m. képzőműv.-i szakkörök kiállítását. – A pápai Angyal Imre szűkszavú, kissé nehézkes, de jól megoldott olajfestményeit állította ki.

Heitler László: A képzőművészeti szakkörök kiállításáról.

Napló [Veszprém], 1977. szept. 2.

Angyal István
Tiz év falun, bronz plakett
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 26 l.

52. kép. *Garamszentbenedeki festő I.*

ANGYAL ISTVÁN

Tiz cé falun bronz plakett

Fiatal képzőművészek és iparművészek kiáll 1955

MDK.

Angyal István szobrasz

"Korsós lány" /fa/

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1955. 40.1.

Angyal István MDK

Korsós lány, fa

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Angyal István

Korsós lány fa 125 cm

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 40.l.

magyar

Angyal István

ács

1716, 1719.

Kolozsvár

Bal Hél 129. l.

Ph.

Európa

Film és Lapteyesztő rálat

Budapest

V Rothermeyer ut 12.

M.D.K.

Angyal József, vargam.

A várpalotai Vargacéh cserépkorsója. Feliratából:"... Angyal József szolgáló Mester...Mantli György Méhelye-1846 dik év." M.Nérr.Múz.Ism:61.46. 46.kép. L.Függ.64. Függelék 69. 197.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

M.D.K.

Angyal Julia
Grafikus

Prágai várkatait mutatta
be.

Arthur Tivadar: Egy szép kiállítás és tanulságai
Élet és Irodalom, 1962. július 7 — 8 lap

magyar

Angyal József

puskamüves Bécsben

1840 körül

Pisztoly, gyutacros, feketére futtatott cső, vésett veret.

M N M. Fegyvertár

1378. lelt. sz.

Angyal József

fegyverkovács Bécsben
1840 körül

egy pusztolya a M. N. M.
fegyvertárában.

MNM. Fegyvertár

91. lett. sz.

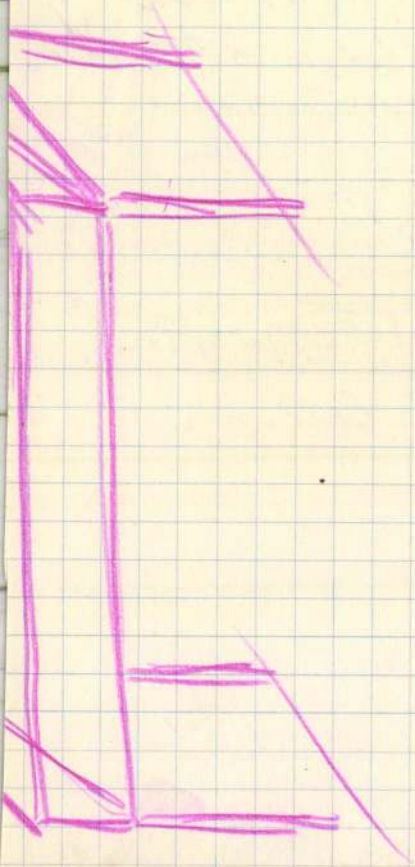

Angyal Imre

1917/18 - 1918/19.

Felképzőintézet

62. l.

Hortobágy - Zám - Disznófőld h. n.

VIII. 127.

Angyal Irén

szül. Pécsett 1898 jún 5.
RK. felsőbb leányiskola

1917/18. I. elsőéves művész-
nőv Deák Ebner L., Pilch D.

1917/18 II. elsőéves n.o.

1918/19. I. másodéves n.o.
hideg miatt nem járt

1918/19 II. másodéves

ANGYAL JÚLIA festő, grafikus

Tarpai Ferenc

1996. ÁPRILIS 20., SZOMBAT

Angyal Júlia fővárosi festő és grafikus különös élményt ígérő kiállítása a héten nyílt meg a szolnoki Hemóban, s a hónap hátralévő részében látható. Egyszerre lebegő és földhöz kötött alakjait a hátteret adó álomszerű színfolyások és a képeket „kímélyítő" durvább papírberakások szülik

FOTÓ: TARPAI

SUCHMAN-LÁTOGATÁS UTÁN

Ha van itthon munka, az é

folytatás az 1. oldalról

Erre a mai, „leosztásos" rendszert tovább éltetve Szécsi Ferenc szerint nem lehet számítani, állítása bizonyítására a vezérigazgató példaként hozta fel: hetek teltek el, de a Mol illetékese, még mindig nem válaszolt ajánlatukra, mely szerint 300 milliót engednek az árból, ha ők kapnak meg bizonyos munkákat. A szolnokiakat eladva pedig már nem csak az ajánlat jósága nem számít, de azzal sem lehet érvelni, hogy „hiszen mindkét cég állami tulajdonban van". A szénhidrogént kitermelő megrendelő — egyébként teljesen érthetően — elsősorban saját vállalatának, a Rotarynak ad „kenyeret", senki nem szólhat rá, hogy az egyre fogyó hazai munkákat legalább megközelítőleg fele-fele arányban ossza el.

A párhuzamos privatizációval kialakuló versenyben persze semmi biztosíték nincs a KV életben maradására, az itthoni munkákat talán még nehezebb is lesz megszerezni. De legalább a konkurensével azonos eséllyel indulhat az amúgy is egyre szűkülő magyar piacon, ha a megbízó valóban csak az ajánlott árat, határidőt, stb. mérlegeli.

Szécsi Ferenc szerint piaci esélyegyenlőség, illetve elegendő magyar megrendelés, megfelelő hazai termelési háttér birtokában már egészen más jelentőséget kap, hogy külföldi vagy magyar kézbe és magántulajdonba kerül társaságuk 51 százaléka. Csupán az számít, tud-e majd az itthon kihasználatlan berendezéseknek munkát szerezni az új tulajdonos. Ha erre képes, lehet akár az északi arkangyal is.

— A Rotary Kft. jelenleg az rt. cégeinek azon csoportjába tartozik, amelyeket nem

Tabutéma volt(?)

Magyarokról szóló előadássorozat indításaként közös rendezvényt tartott csütörtökön a szolnoki református egyház és a Magyarok Világszövetségének nemrég alakult

Kiállítások a kerületben és a Várban

Marokkói emlékképek

A Németvölgyi Általános Iskola aulájában a kerületünkben lakó *Angyal Júlia* marokkói témájú festményeiből rendeztek kiállítást. A tárlatot *dr. Faludy Anikó* művészettörténész nyitotta meg, aki egyik marokkói útjára elkísérte a művésznőt, így arról is beszámolhatott a vernissage gyermekközönségének, hogy miként születtek a kiállított képek első vázlatai. Arról is beszélt, hogy Marokkó mindig is vonzotta a festőket, a romantikusok közül Delacroix-t, az impresszionisták közül Matisset. A mai festőket nem annyira a romantikus „festői" témák vonzzák Marokkóba, mint inkább az Atlasz-hegység és a Szahara színei és formái. Angyal Júliát a téma és a háttér egysége ragadta meg. Az épületeknek – konstruktív módon – csak a vázát rajzolta meg. Ember nem látható a képein, a helybéliek nem kedvelik, ha lerajzolják őket. (Hadd tegyem hozzá: Angyal Júlia egyszerű architektonikus formákra redukáló, monokróm stílusához igencsak passzoltak a sivatagi környezetbe olvadó, a természettel egységet alkotó házak.) A megnyitón stílszerűen egy itt élő marokkói zenész, *Said Tichiti* játszott guembri nevű háromhúros hangszerén, mely egy lant és egy dob keveréke. Angyal Júlia találóan jegyezte meg az iskolában rendezett kiállításokkal kapcsolatban: „Szerencsés az az iskola, ahol ennyi művészi élmény éri a gyerekeket."

Svájci festőházaspár bemutatkozása

A XII. kerületi Művelődési Központ kupolatermében *Basilides Bálint Géza* és felesége: *Marcelle Vallon Basilides* akvarellképeiből rendeztek kiállítást. *Mikó Gergely* alpolgármester köszöntőjében megemlítette, hogy első alkalommal láthatunk itt svájci kiállítást, igaz, a két festőművész sok szálon kötődik hazánkhoz is. *Nageli Raphael* svájci kultúrattasé arra utalt, hogy miként Magyarországról a puszta és a gulyás jut a külföldiek eszébe, úgy Svájcot a csokoládéval, az órával és a bicskával azonosítják, ezért örül, hogy ezzel a kiállítással is kiegészül az egyoldalú kép. Az, hogy a két művész fizikailag is jelen van, jelzi – mondta –, hogy él a svájci művészet. *Feledy Balázs* művészettörténész szakmailag értékelte a kiállítást. A két művész olyan festészeti technikával dolgozik, mondta, melyre az intim bensőségesség jellemző, ők azonban nagy, egyetemes dimenziókat festenek vele. Basilides Bálint Géza valaha itt lakott kerületünkben, a Dolgos utca 3.-ban.

FOTÓ: KÉRÉSZ GYULA

Angyal Júlia a „Tájkép" című festményével

1956-ban ment ki Svájcba az édesanyjával, aki kerámikus és festő volt. 1991-ben jött haza először. Édesapja, *Basilides Ábris* filmrendező volt, két nagybátyja, *Sándor* (1901–1980) és *Barna* (1903–1967) festőművész, harmadik nagybátyja, *Zoltán*, a neves színész, akire bizonyára sokan emlékeznek. Bálint is, felesége is viszonylag későn, 1994-ben jutott el az akvarellfestéshez, Bálint, aki nem művésznek tanult, nagyobb kerülővel, mint a felesége, aki elvégezte a kerámiafestő szakot. A házaspár 1999-ben a Balaton melletti Cserszegtomajba költözött, ahol a festés mellett évente háromszor festőkurzust tartanak.

A múlt rétegei

A Budavári Palota E épületében található Várműzeumban március 29-étől november 25-ig látható a budavári Szent György tér történetével foglalkozó kiállítás, melynek szenzációja az a leletanyag, ami a tér nyugati oldalán nemrég befejezett ásatásnál került elő. Azok a leletek, melyeket a háborúban megrongálódott, majd lebontott Teleki palota ún. 8-as kútjában találtak a régészek, két teljes termet töltenek meg. A legszebb darab az a magyar-Anjou címeres selyemkárpit, mely sárgombóc formájában került elő, több más textillelettel együtt. Természetesen nem csak ezek a leletek számíthatnak a közönség érdeklődésére, hiszen korábban a terület más részein is voltak ásatások. A kiállítás némiképp módosítja történelmi ismereteinket is. Például: a legújabb ásatási leletek alapján valószínűsíthető, hogy a tér nyugati részén állt egykori zsidónegyed Nagy Lajos által elűzött lakói ide tértek vissza, s nem a mai Táncsics utcába, oda csak később költöztek át.

Capa: Szemtől szemben

Az Amerikába elszármazott *Capa Róbert* (eredeti nevén Friedmann András) egyike a világ legnagyobb fotósainak. Elsősorban harctéri felvételeivel vált híressé. 1954-ben egy aknára lépve vesztette életét Indokínában. A Budavári Palota C épületében található Nemzeti Galériában a spanyol polgárháborúban készült képeiből láthatunk kiállítást. (Legendás képe: A milicista halála.) A kiállítás március 21. és május 20. között látogatható.

(Kérész)

A fotó mágiája

Március 4-én a Ráth György utcai Nyitott Műhelyben nyílt meg *Kerekes Gábor* fotográfus kiállítása. Először *Szilágyi Gábor*, a szervező köszöntötte a szép számban megjelenteket. Mint mondta: ebben az évben elsősorban fotókat mutatnak majd be a „Műhely"-ben. Kerekes Gábor után *Fábry Zoltán* építész képeit, *Demszky Gábor* szociofotóit a '70-es évekből, *Molnár Zoltán* és *Gulyás Miklós* alkotásait láthatják majd a fotóművészet kedvelői.

Kerekes Gábort és munkáit *Szilágyi Sándor* méltatta: „Kerekes filozofál képeivel, faggatja, próbálja szóra bírni az univerzumot. Egy szerepjátékot vitt tökélyre: a fotográfia eszközeivel visszamegy oda, amikor még nem volt fotóművészet. Mintha egy XIX. századi természettudós volna. Megpróbálja bizonyítani, hogy az intuíció és a ráció együvé tartozik." Az alkalmazott technikáról elmondta: Kerekes Gábor szerint az őstechnikák többre képesek, mint a mai, modern nyersanyagok. A sópapíron például átüt a papír rostja, így lesznek különlegesek a képek.

Fotókról írni – nehéz. Inkább nézzék meg! A kiállítás április 7-ig a Nyitott Műhely Galériában tekinthető meg (1123 Bp., Ráth György utca 4.). Nyitva: hétfőtől szombatig 12-20 óráig.

(Fejja)

VITALCENTER
Budai Egészségközpont

1126 Bp., Nagy Jenő u. 8.
Tel.: 225-8202 Központ: 489-5200 Fax: 489-5210 E-mail: info@bhc.hu

A Budai Egészségközpont fogászati rendelője a VitalCenter hálózat tagja. Így a VitalCenter Egészségügyi Centrum 2001-től már Önnek is kínálja szolgáltatásait. A magyarországi egészségügyi kínálatból messze kiemelkedő Budai Egészségközpont megfelelő partnerre lelt az immár tizenegy éve sikeresen működő VitalCenterben. Ez egyrészt az anyagok, a technológia és a szakmai felkészültség magas színvonalát jelenti, másrészt világviszonylatban is unikumnak számító szakterületek jelenlétét a VitalCenter gyógyító munkájában.

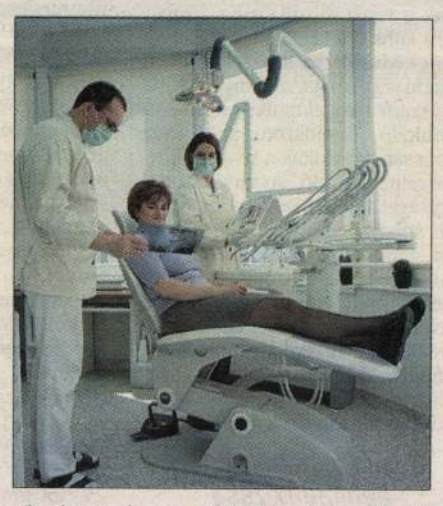

Szakképzett orvosgárdánk a gyermekfogászati szakrendeléstől a fogbeültetésig a fogászat minden területével foglalkozik. Célunk a **fogászati betegségek megelőzése**, a magas fokú **szájhigiénia** elérése, ezért specialistát alkalmazunk **fogkő-eltávolítás**ra. Egyik különleges szakterületünk a **gnatológia**, mely az állkapocsízületet, az izmokat, a fogak egymáshoz viszonyított helyzetét és azok megbetegedését vizsgáló tudomány. **Fogbeültetés**re Axel Kirsch világhírű német implantológus úgynevezett Camlog implantológiai rendszerét használjuk, mely a rohamosan fejlődő implantológiában is megelőz minden eddig ismert technológiát. **Fogpótlás**aink, melyre talán legnagyobb az igény, a legmagasabb európai színvonalat garantáló GMP szabványnak megfelelően készülnek, meglepően rövid határidővel.

Várjuk tehát régi és új pácienseinket egyaránt a VitalCenter BEK rendelőjében is. Bejelentkezés rövid határidővel.

A VitalCenter sokat ígér, de többet ad! Próbálja ki Ön is!

OMNICOLOR
POLGÁRI TELEVÍZIÓ
Közszolgálati tévésarok

Az Omnicolor Polgári Televízió programjairól...

Az Omnicolor műsorai naponta este időpontjai **naponta: de. ½ 9, du. ½ 5, este ½ 9.**

I. Közszolgálati műsorok a XII. kerületi kábelhálózaton:

13. hét (márc. 25.-31.)
– **Társasházi fórum** és lehetőségek
– Afrikai **zászlók, himnuszok: Szudán**
– **A You and I együttes koncertje** a MOM színpadán
– In memoriam **World Trade Center** (fotókiállítás)
– **Időszerű képek, riportok**

14. hét (ápr. 1-7.)
– Budai Panoráma: **Agárdi Gábor ikonjai** Óbudán
– **Segély helyett esélyt!** (a Cigány Kisebbségi Önkormányzat vitanapja)

17.30 A Moszkvai Jégszínház a cirkusz porondján (21 perc)
26. 13.00 az előző műsor ismétlése
27. 17.30 Zenedélután a Sztár kávézóban (25 perc)
28. 13.00 az előző műsor ismétlése
29. 17.30 Händel áriák az Óbudai Társaskörben (37 perc)
30. 12.30 az előző műsor ismétlése
31. 18.00 Ez is Budapest: A 90 éves Kádár György festőművész kiállítása a Vigadó Galériában (16 perc)

14. hét:

ápr. 1. 13.00 Ez is Budapest: A 90 éves Kádár György festőművész kiállítása a Vigadó Galéri[illegible]

ANGYAL JÚLIA

Angyali üdvözlet

„A földtől az égig”

Angyal Júlia genfi vendégszereplése

A kerületünkben élő *Angyal Júlia* festőművész – három svájci képzőművésszel együtt – a genfi „La Primaire” nevű galériában állította ki (a saját neve által inspirált) angyaltémájú képeit. Ezek a képek nem pufók angyalkákat ábrázolnak és nem is fennkölt arkangyalokat, csupán néhány vonallal jelzett szárnyas emberi alakokat. Képei – mint egyik svájci kritikusa írja – inkább a fényt, a lebegést, a sugárzást fejezik ki. Nem kétséges, teszi hozzá a kritikus, hogy a közönség örömmel fogadja ezeket a képeket, s át tudja magát adni annak az élménynek, amikor ég és föld találkozik. (Innen a kiállítás címe is: „A földtől az égig”.)

Angyal Júlia kérdésünkre elmondta, hogy a megnyitó abban különbözött az itteniektől, hogy beszéd helyett csak üdvözlő szavakat mondtak, s nem volt zene sem, de hogy ne csak a vernisszázsra jöjjön a közönség, a megnyitó után pár nappal egy zenedélutánt is rendeztek az egyik teremben. A művész elmondta még, hogy májusban Ausztriában vesz részt egy kiállításon, melyre XII. kerületi művészeket hívtak meg.

K.Gy.

Jákob harca II.

MEGYEI IDŐK
2000 márc. 8

az a fal mögötti részen felpúpo-
s hatására szemétlapáttal elhor-
el fedezem fel, hogy a törmelék
entlapjai domborodnak fel. Ez a
keletkezhetett, minek következ-
ensúlyi helyzetét – felborult. A
elek és egyáltalán nem kellemes
y egy nyolc centiméteres tüzér-
kapcsolatba! „Páncélgránát!" –
mikor a lövedék hegyes csúcsa
lépcsőházban ólálkodó László
rohan hozzám. A konyha köze-
ik: – László, tartsd a népet az
elszállítás! – mondja. „Indul-
or már rohamsisakosan, gráná-
en állok. Lépcsőkön ilyen vi-
. A kaput László nyitja és elin-
vedéktársai" már bizonyára tü-
dolnak, hogy végre „szerephez
lemtől és undortól indíttatva –
sabb oldalon leereszkedem a
fel páncélgránátomnak. Mégis
elhagyhatom a rettenetes „de-

mely fekhely felől. „Azaz zör-
ellenirányból. László, az óvó-
ból" és kivonul az előtérbe.
ünk semmit az egészből. Csak
ttal köszönésnek is szánt a ko-
pontos és feltétlen megjelenést
nyugtalanságot ébreszt mind-
követően mindent megtudunk.
den hatvan éven aluli férfinek
utcai Tanítóképzőben. Ásót,
– mindenki hozzon magával,
sni a német arcvonal futóárka-
a, mert a havas lejtőkön észre-

ki merne ellenszegülni a felhí-
arancsnak". Lepedőbe burkol-
nítóképző Intézet koromsötét
félemeleti fordulójában apró
ó lángja megvilágítja a nyilas
rendezik „oszlopba". Elindulunk.

Az általunk „alkotott" fehér, vastag
tatlanul kúszik felfelé a Sas-hegy ke
Megböküm könyökömmel sógoromat:
pen a ruszkik két géppuskával percek
het, hogy nem látnak minket?" – De lát
gyunk! – válaszol. Nem folytathatja, m
őrzőnk hátrapisszent. A Sion alatti ti

Rövidesen felérünk a hegygerincre,
rendszert fedezünk el. „Itt már nincs t
nem azon nyomban. Sógoromnak is e
felém fordul, de nem szólalhat meg!
gyon távol – gránát robban. A gránátv
lünk!

„Liegen!" – hangzik elölről, de tű
társaságunk már korábban vezényelt
parancsot. Így jutunk közelebb egymá
gorom. „– János! Az orosz arcvonal
Nekünk itt már nem kell ásnunk. Meg
tattak végre velünk. De hogy meneki

„Figyelj, a menetoszlop elején valai
tona karintésére az első két sor eltűn

Harmadára csökkent a „hadoszlop"
tos ponthoz értünk. Sógorom arca mi
hatalmas villa oldalsó vasajtajához ke
féle kisajtók, de tévedtünk! Kimor
egyetlen fényforrás felé pillantunk a
vérig kereskedőszellemű, de soha ne
vesz önmagán és halkan suttogja felé
gyertyát" nyilván a Farkasréti halot
ezek a németek."

„Borzalmas előjel!" – fut át agy
mégis megszokja a félhomályt. Hall
lépnek „üzembe": a helyiség bal olda
szanak: „Mutti, Mutti!" Sebesültek ké
mi „harci feladatunk" is beteljesedet
„rangjelzéses" őrmester mintha csak
mat, kitárja a keskeny vaslemezajtót.
san" a „hazafelé"! A csendes, de nag
dás kielégítően világítja meg a Sas-hé
ban elindulhatunk.

(Vége következ

Angyal Júlia festő

Szeretettel meghívjuk Önt és partnerét 2004. február 9-én 19 órára Angyal Júlia festőművész kiállításának megnyitójára. A kiállítást Kratochwill Mimi, művészettörténész nyitja meg. Megtekinthető február 10. és 27. között, bármikor, előzetes egyeztetés alapján.

1054 Budapest, Széchenyi u. 3.
Telefon: 354 1545
E-mail: retorta@axelero.hu
www.retorta.hu

Ø Angyal Kálmán

festő

1921 – 22

Éimisk 1930. 81 l.

működéséről

semmi adat

nincs

Angyal Thálmán

1922/23 - 1926/27

MDK

ANGYAL KALMAN

[illegible]

[illegible] 1921. [illegible]

Tatabányai Iparm. és Képzőm. Társ. levele Szentiványi Gyulához. 1948. febr.

Angyal Kálmán MOK

Szerepelt a Tatabányán rendezett kiállításon.

Juhász Antal: A Komárom megyei rajztanárok kiállítása.

Pedagógusok Lapja 1963. jun. 20.

MIK

Angyal Kálmán

két héten át az esztergomi művésztelepen dolgozott.

--: A művésztelepen.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1963. jul. 17.
7. lap.

Repr: "Esztergomi utca"

u.o.

Angyal Kálmán
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom Megyei Dolgozók Lapja
1964 JUL - 1

1964. JÚLIUS 1. SZERDA

Művésztelep Oroszlányban

Az iskola politechnikai műhelye műteremmé lépett elő. Az oldalfalnyi ablakokon becsordul a nyári melegtől szinte mézzé sűrűsödő, sárguló levegő. A műteremsarokban néhány magányos festőállvány vár gazdájára, a terem közepén modell ül, és a festő keze nyomán kifeszített vászonra üzemek a város körül, és itt zajlik az ablak előtt Oroszlány mindennapi élete.

Oroszlány város vendégei: a megyei képzőművészek, művésztanárok, rajzszakos pedagógusok, kedvükre válogathatnak a témákból. Június közepe óta itt ütöttek tanyát a III-as iskolában berendezett

Angyal Kálmán: Kilátás a Haraszthegyről. (Vázlat)

rakott színek kusza világából ecsetvonásról ecsetvonásra több világosodik meg az arckép lényegéből.

A művésztelep lakói közül legtöbben kirajzottak már a városba, a környékre, hónaljuk alá csapva jellegzetes festőszerszámaikat. Nyergesi János bácsi állványa köré odagyűlt már az elmaradhatatlan gyerekcsapat, hiszen valósággal varázslóként bűvöli őket a pillanatokat hihetetlen gyorsasággal képpé formáló ecsetjével.

Aki lírai tájképre, ódon hangulatra vágyik, az Majkra ruccanhat ki, aki építkezést keres, az kilép az iskola elé, ahol új háztömbök emelkednek. De itt a közelben ível át a csillesorokat ringató kötélpálya, itt vannak az aknaművésztelepen: Papp Albert, Végvári János, Nyergesi János, Szlávik Lajos, Krajcsirovits Henrik, Sz. Győrfi Klára, Payer Istvánné, Angyal Kálmán, Görgényi István, Simon Katalin, Guth Vilmos, és érkeznek néhány napra is vendégek, látogatók.

S készülnek a képek, megtelnek a füzetek vázlatokkal. A legérdekesebb témák, skiccek, rajzok majd igazi képpé is érnek — hiszen ősszel nagy szabású kiállítást szándékoznak rendezni Oroszlányban.

Mindenki kedvvel és sokat dolgozik, és aztán persze a szakmai viták sem maradhatnak el. A termékeny munka pedig minden szónál beszédesebben jelzi: jól érzik magukat a képzőművészek a vendéglátó városban.

Szőke árpatáblák

(Folytatás az 1. oldalról)

szinte furcsa, hogy nem kaszát fog a kezében.

— *Ő csak kisegítő. A felesége dolgozott velünk hajnaltól délig. Akkor jött ki Buruli István felváltani. Neki egyébként kőműves a szakmája* — magyarázza Mátyus János.

Az ügyesen összedolgozó kis csapatnak van egy „póttagja" is. Mátyus János elemista kisfia. Igaz, neki nincs meghatározott „funkciója", de azért igyekszik magát minél hasznosabbá tenni. Elismerésre érdemes munka az aratás, jó lesz majd vele eldicsekedni az iskolában...

A cséplő Új Barázda Tsz árpatábláiban az első fordulóhoz kezd az aratógép. Ezekben az ünnepélyes percekben nemcsak mi figyeljük, hanem a szövetkezet elnöke és agronómusa is, hiszen a jó indulástól sok függ.

— *Tavaly ebben a táblában kezdtük — ugyancsak Elbert István traktorossal a búza aratását* — magyarázza *Szabó József* tsz-elnök. — *Nem is volt problémánk. Ügyes ember. Prémiummal is jutalmaztuk. Az idén is megígértük a*

Munkában az

Ehhez pedig nem fér kétség. Az idén is az a szándéka a fiatal traktorosnak, hogy legyen bár kora reggel, vagy késő este, hétköznap vagy vasárnap, mindig munkában lesz, amikor a körülmények az aratást lehetővé teszik. Miért?... Talán a prémiumért?... Azért is... De inkább a rábízott nagy munka iránti felelősségből, hogy megtegye mindazt, ami tőle telik.

Csépen is elkezdődött az aratás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Angyal Kálmán

Komárom Megyei Dolgozók Lapja

1964. JÚL. 15.

102

Tárlatvezetést „tanultak"

A kép az első pillanatban a megszokott. A teremben ülők előtt jegyzetfüzet, és a ceruza sűrű betűbarázdákat szánt a papíron. A megyei népművelési tanácsadó hagyományos nyári tanfolyamán járunk Komáromban.

Ám ha a keret megszokott is, a tartalom ezúttal új. Az előadóterem falán képek sorakoznak: harminc nagy hírű képzőművészeti alkotás. Sok kiváló külföldi és magyar művész alkotásai, egész sor különböző stílusirányzat képei kaptak helyet az anyagban.

Angyal Kálmán pedagógus-képzőművész előadása ezúttal tulajdonképpen tárlatvezetés. Néhány elemző mondat az alkotóról, s találó, színes megállapítások a képről. Ez a legfontosabb, amit rögzíteni kell. Aztán a hallgatók szerepet cserélnek az előadóval. Most már ők mondják el mit látnak, mit tanultak meg a képekről, az alkotókról, a különböző irányzatokról.

Két hete ismerkednek alaposabban a képzőművészettel, „tanulnak tárlatvezetést." a komáromi tanfolyamon a megyei képzőművészeti szakkörök legfelkészültebb tagjai. Jöttek Ácsról, Esztergomból, Dorogról, Tokodról, Tatabányáról, Tatáról és Kisbérről is.

Hogyan lehet és miért kell tárlatvezetést tanulni? — erre a kérdésre a különleges tanfolyam vezetője, *Kóthay Ernő* képzőművész válaszol.

— Régi probléma a megyében, de másut is, hogy a képzőművészeti alkotásoknak nincs hozzáértő propagandistájuk. Falun például eddig szinte elképzelhetetlen volt a megfelelő tárlatvezetés. Pedig most már sorra nyílnak a községekben is képkiállítások, s nagyon fontos, hogy a képzőművészettel ismerkedő látogatók megfelelő útmutatást kapjanak.

Jelenleg például mindhárom járásban vándorol a kiállítási anyag, amelynek tárlatvezetői teendőire készülnek fel a képzőművészeti szakkörök fiataljai. Náluk alkalmasabbat nem is lehetne találni erre a fontos feladatra. Maguk is festenek, értenek hát a „szakmához" — és a népművelői lelkesedés sem hiányzik belőlük. A tanfolyamon pedig megtanultak „olvasni" a képekből.

— Kezdetben „szoktatásként" képzőművészettel foglalkozó filmeket vetítettünk — magyarázza a tanfolyam vezetője. — Megismerkedtek a hallgatók a különböző stílustörekvésekkel, irányzatokkal, művészettörténeti előadásokat hallgattak s közben persze dolgoztak, festettek maguk is. (Egész kis kiállításra való anyag gyűlt össze a két hét alatt.) Amikor már megtanultak „látni", azt igyekeztünk elérni, hogy kifejező készségük gazdagításával el is tudják mondani azt, ami egy-egy képzőművészeti alkotás lényege, és amit a szemlélőnek is meg kell látnia benne.

Hogy az új kísérlet jó, bevált, azt a tanfolyam záróeseménye is igazolta. Az utolsó nap estéjén, kiállítást rendeztek, s a továbbképzésen részvevő táncosoknak és a kórustagoknak már négy újdonsült tárlatvezető mutatta be a kiállítás anyagát.

Jól vizsgázott tehát ez az új — nemcsak a megyében, de országosan is érdekes kezdeményezésnek számító kísérlet is. Fontos gyakorlati tettnek ígérkezik ahhoz, hogy a képzőművészeti ízlés formálása, a művészeti ismeretterjesztés eredményesebbé és hatékonyabbá váljon.

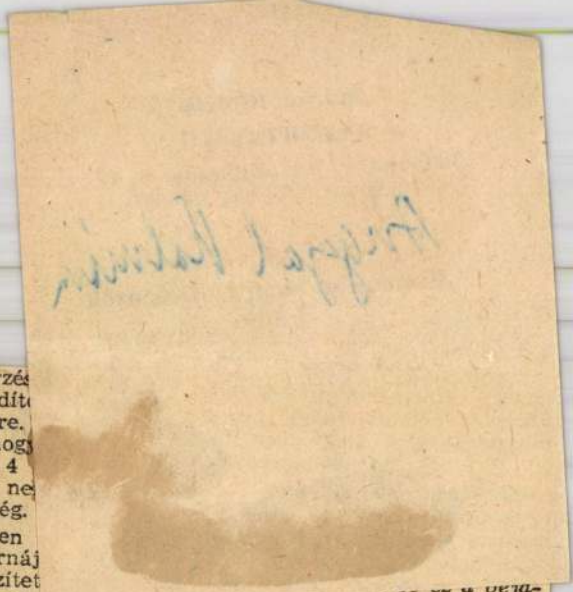

...elátással, még időben tervmódosításokat eszközölt a szövetkezet. Ennek a beruházásnak is típusterv az alapja, de az épületet már előre téliesítették. Szilárd tetővel látták el és terményraktározásra alkalmas padlást építettek hozzá. Ezt az új borjúnevelőt már felhasználhatnák rendeltetésének megfelelően, ha a tejtechnológiai berendezések beszerzési nehézségei nem jelentenének újabb akadályt. Így csak szeptemberben kerülhet rá sor. A kényszerű várakozás miatt az idén legfeljebb 50 százalékban tudják benépesíteni. A beruházás költségei azonban még így is

már a beszerzé... figyelmet fordít... tok minőségére. ...tán elérték, hog... lományuknál 4 ... 7 százaléknál ne... velési veszteség.

Tavaly télen ... minden lucernáj... ami megnehezítet... takarmányozását ... velte a ráfordítás költségeit. A szálastakarmány pótlására a múlt évben 100 hold lucernát telepítettek, az idén tavasszal pedig további 170 holdat. Ennek termése hathatós módon elősegítheti a kedvezőbb súlygyarapodást és a magasabb tejtermelést.

...rasnoz.

Pákozdi János kint áll a kapuban, onnan mutatja a kertjét.

— *Nem rossz itt az élet, nem bántam meg, hogy megvettem ezt a házat.*

— *Az utóbbi időben a vízellátással van valami baj, nem*

Tudniuk kell mindenről

Az utóbbi néhány év során szembetűnő fejlődésen mentek keresztül a megye termelőszövetkezetei. Az évről évre növekvő termelési érték, a közvagyon gyarapodása, valamint biztonságos, emberibb paraszti élet, a jobb megélhetés, mind amellett szól, hogy a falu felvirágoztatása érdekében latba vetett erőfeszítések gyümölcse beérett. S mint az már lenni szokott, ez a munka sem ment zökkenők nélkül. A tudás, a tenniakarás azonban ezúttal is győzedelmeskedett.

Előfordult — és ma sem ritka eset —, hogy adott kérdésekben eltér a tagság és a vezetők véleménye. Hogy mikor van így? A tsz fejlesztését célzó egyes intézkedések során, amikor a vezetőség kész tények elé állítja a tagságot.

Gyakran elhangzik az emberek között: „nekünk csak akkor szóltak, amikor már nem lehetett változtatni a vezetők elképzelésén". Így aztán az emberek úgy, ahogy, belenyugodtak az

emberek többsége — asszonyok és férfiak egyaránt — úton, útfélen leállítják a vezetőket és érdeklődnek a gazdálkodás ügyei, tervei iránt. Erre kötetnyi példát idézhetnénk. A vezetők azonban — és nem is kevesen — beérik annyival, hogy negyedévenként nagy „vonalakban" beszámolnak a közgyűlésen a fontosabb dolgokról.

Érthető ...

...mára is!

...mm műtrágya jár

Angyal Bálnán

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom Megyei Dolgozók Lapja

1966 MÁJ — 8.

— **A képek nagy részét** megvásárolták Angyal Kálmán festőművész emlékkiállításán, amelynek anyaga most a komáromi járás községeiben vándorol. Vettek képet üzemek, intézmények, tanácsok és magánosok is gyűjteményük számára.

1966 APR 30

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Angyal Kálmán

Komárom Megyei Dolgozók Lapja

— **Vérteskethely után** vasárnap Kisbéren nyílik meg az a vándorkiállítás, amelyet Angyal Kálmán festőművész anyagából állított össze a komáromi járási tanács művelődésügyi osztálya. A megnyitóra délután 3 órakor kerül sor az Erkel Ferenc Művelődési Otthonban.

1021

Angyal Kálmán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom Megyei Dolgozók Lapja

1966 JUN 16

— Öt helyen láthatta a közönség a komáromi járásban Angyal Kálmán festőművész képeiből összeállított emlékkiállítás anyagát. A vándorló tárlatnak mintegy háromezer látogatója volt. A kiállítás képeinek felét megvásárolták az intézmények és magángyűjtemények számára.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Angyal Kálmán
Komárom Megyei Dolgozók Lapja
1966 APR 6.

Két képzőművészeti kiállítás nyílt

1021

Emlékkiállítás Angyal Kálmán műveiből

Komáromban sokan gyűltek össze — barátok, ismerősök, pályatársak — vasárnap délelőtt a Csokonai klubban Angyal Kálmán komáromi pedagógus festőművész műveiből rendezett emlékkiállítás megnyitására. Tamás István, a járási tanács művelődésügyi osztályának vezetője megemlékezésében felidézte a nemrég elhunyt művész alakját. Szólt arról az elmélyült és közhasznú rajzpedagógiai tevékenységről, amelyet Angyal Kálmán az iskolában, és a város nevezetessé vált képzőművészeti szakkörében végzett. Több generáció került ki a keze alól, s valóban az emberek tömegét tanította meg a művészi szépségek felismerésére.

Pedagógiai és művészi munkássága elismeréseként Angyal Kálmánról nevezték el a József Attila Művelődési Ház képzőművészeti szakkörét, amelyet sok éven át vezetett.

Hat budapesti művész Oroszlányban

Oroszlányban is ünnepi eseményt jelentett hat budapesti pedagógus-festő: Sárkány Lóránd, Percz J. Jenő, Lampert András, Lampert Andrásné, Koleszár György és Lázár Pál műveiből rendezett kiállítás megnyitása a városi tanács klubtermében. A festők közül többen vendégei voltak a város nyári művésztelepének és a képek egy része Oroszlányt mutatja be. A kiállítás megnyitóján Magyar Henrik, a városi tanács titkára méltatta a művészek munkásságát. A kiállítást már az első napokban sok érdeklődő kereste fel.

ereség

en Király révén
najd a 69. percbe
gyenlített.
A Szombathely
redmény, valamin
z Oroszlányi Bá
anatnyilag az NB I. tabláza
ának második helyén áll
nindenképpen a bányász csa-
atot dicséri.

egyenlítésre

áltozatos játékot. A hazai
együttes nagy akarással és
erővel vetette magát küzde-
embe, lendületüket a tapasz-
altabb és technikailag kép-
ettebb esztergomiak igyekez-
ek fékezni. A Vasas ritkább
támadásai amellett ötletesek
és veszélyesek voltak.
A végeredményt tulajdon-
képpen már az első félidőben
beállította a két csapat a
soproni Németh két és az
esztergomi Szendi egy góljá-
val. (2:1). Fordulás után a ha-
zai csapat kissé kifulladt a
maga által diktált iramtól, az
esztergomiak ekkor többet tá-
madtak. A szívós és lelkes
Textiles védelem azonban —
némi szerencsével — megőriz-

Közvetlenül a rajt után még
ző

gomban, a Szamárhegyen Csaknem 5000 néző előtt, kedvezőtlen esős időben 29 versenyző indult neki a csúszós pályának. 125 köbcentiméteres motorok 16 kört futottak, körönként 1300 métert, s a

Százezer né

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Angyal Kálmán

Komárom Megyei Dolgozók
Lapja

1964 AUG 19.

1021

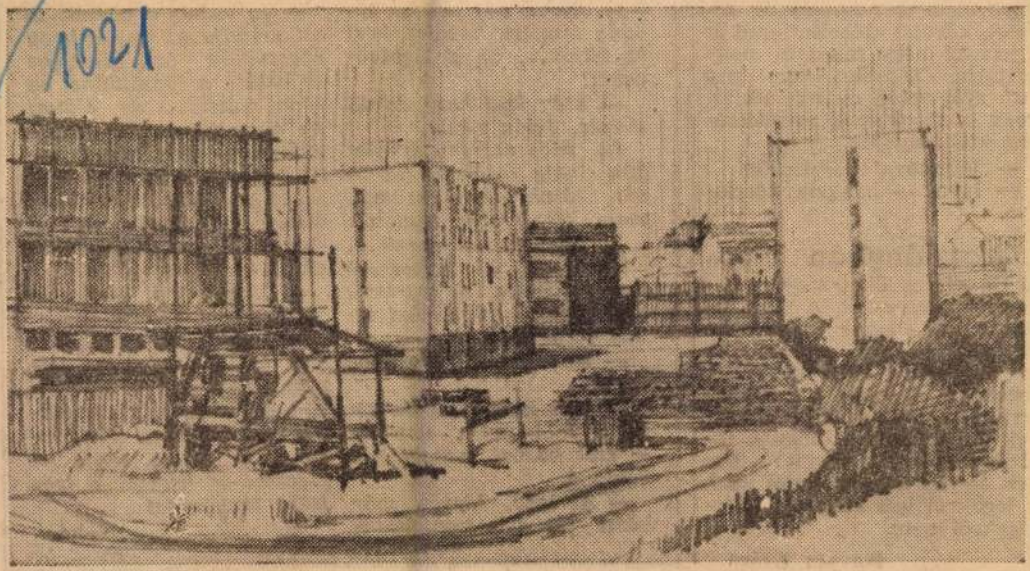

ANGYAL KÁLMÁN: ÉPÜL AZ ÚJ ORCSZLÁNYI TANÁCSHÁZA (VÁZLAT)

bunos Oroszlányban. Beszél jogairól, a demokráciáról, követel, követel szakadatlanul és kijelenti, hogy majd ő megmutatja. Eközben egy szót sem szól arról, ők mit tettek, hogy a tiszteletet, megbecsülést kiérdemeljék.

— Egyszóval költöznek?

— Igen! — hangzik harciasan.

Oroszlányban nem tartja vissza őket senki. Kikoptak a városból. A férfi latolgat: mi lenne jobb, ha megy, vagy ha marad. Az asszony pedig már új levelet fogalmaz. Megírja a minisztériumba, milyen emberek élnek Oroszlányban, hogyan intézik a dolgozók ügyeit... Ebben természetesen ismét csak a jogokról lesz szó, a kötelességekről nem.

Kovács Klára

net, a bolt vezető légy szíves, adj nek hány tányért, kanala és villát... de a le beket!

— Elég lesz hat a tányér, Jolán néni?

Az idős asszony homlokán mély redőkbe fut a bőr, látni, hogy számol, majd kisvártatva válaszol:

— Legyen hat darab...

Miközben a boltvezető összeválogatja a legszebb darabokat, Jolán néni ismét megszólal:

— Hazajön a kis unokám...

— Már nem is olyan kicsi a Jolán néni unokája — szól közbe mosolyogva Sántáné.

— Az igaz, hiszen már közel jár a huszonhárom-

ságban — teszi hozzá —, mindennap munkában van, de huszadikán ő is idehaza marad, mert úgy írta a gyerek, hogy délelőtt érkezik...

— Nagy lesz majd az öröm...

— Meghiszem azt... hiszen érted, Cuncikám, lelkem, orvos lesz az én unokám — majd a boltvezetőhöz közel hajol az idős asszony és szinte súgja — ...azért is kértem a legszebb tányérokat...

—ke.

Angyal Kálmán, rajztanár.

Tatán, a megyei műv. központban csütörtökön nyílt meg Varga Béza szobrászművész kiállítása. – A művész maga vallja, hogy egykori rajztanára, Angyal Kálmán tanította először rajzolni.

Dolgozók Lapja, 1982. aug. 7.

1021 1970.IV.17. 21.10 SzK /Petőfi/ Angyal Kálmán

Láttuk, hallottuk... ú

- Esztergomi kiállitásik beszámoló következik. A Komárom megyei Képzőművészet 25 éve2 kiállitásról Dévényi Iván jegyzetét olvassuk fel.

- Április első napjaiban nyilt meg az Esztergomi Balassi Bálint muzeumban a Komárom megyei Képzőművpszet 25 éve" c. kiállitás, amelyet Kócsi András művészettörténész, a muzeum tudományos munkatársa rendezett. A tárlat első kabinettjében a megye elhunyt művészeinek Angyql Kálmánnak, Bajor Ágostnak, Holló Kornélnak, munkáit találjuk. A legjelentősebb egyéniség közüttük az 1958-ban meghalt Bajor Ágost, a aki a két háboru között huzamosabb ideig tartózkodott Itáliában, majd hazatérva a Magyar Rézkarcolók Egyesületének lett megbecsült tagja. A második terem az élőművészek alkotásait sorakoztatja fel. Itt láthatók a Munkácsfy-dijas Dobroszláv Lajos bányász kompoziciói, tatai textilgáyara, és tóparti tájképe. Kár azonban, hogy az akvarellista Dobroszláva háttérbe

1021

1970.IV.17. 21.10 SzK /Petőfi/

Láttuk, hallóttük... ú

- Esztergomi kiállitási beszámoló következik. A Komárom megyei Képzőművészet 25 éve2 kiállitásról Dévényi Iván jegyzetét olvasszuk fel.

- Április első napjaiban nyilt meg az Esztergomi Balassi Bálint muzeumban a Komárom megyei Képzőművpezet 25 éve" c. kiállitás, amelyet Kócsi András művészettörténész, a muzeum tudományos munkatársa rendezett. A tárlat első kabinettjében a megye elhunyt művészeinek Angyal Kálmánnak, Bajor Ágostnak, Holló Kornélnak, munkáit találjuk. A legjelentősebb egyéniség közöttük az 1958-ban meghalt Bajor Ágost, aki a két háboru között huzamosabb ideig tartózkodott Itáliában, majd hazatérve a Magyar Rézkarcolók Egyesületének lett megbecsült tagja. A második terem az élőművészek alkotásait sorakoztatja fel. Itt láthatók a Munkácsfy-díjas Dobroszláv Lajos bányász kompozicióí, tatai textilgyárra, és tóparti tájképe. Kár azonban, hogy az akvarellista Dobroszláva háttérbe

szorul a kiállitáson. A Komáromi megyei festők doaenjének Kemstoff Károlynak egykori tanitványának a 75 esztendős Nyergesi Jánosnak müvészetét mosát is fiatalos lendületü erőtől feszülő szines grafikák képviselik. Komárom megyének napjainkban, Nyergesi és Dobroszláv mellett Kerti Károly, Koltai Ernő, Krajcsérovics Henrik, Smija Miklós, Szlávik Lajos és Végvári István János festők, valamint Brém Ferenc szobrász, aa legönállóbb arculatu alkotói. A Munkácsfy-dijas Kerti kitünő linóleum metszetekkel, a Tatánál élő Kótai Ernő önarcképe tömören fogalmazott monitipiájával Krajcsérovics Henrik "Dombok" c.kompoziciójában, az ács Smija Miklós markáncs koliritu Fekete-tenger" c. festményével, Szlávaik Lajos érzele gazdag "Öregek" c. munkájával Brém Ferenc, Mikus Sándor volt tanitványa, "Kiáltó fiu" kisplasztikájával vett részt a tárlaton. Több müvel szerepelt az Esztergomban élő Végvári István János, aki mint ezt a "Lakodalmi hivogató" a"Cantata profana" és egyéb müvei tanusitják, a népmüvészeti örökség szikájára épiti munkásságát. A tárlaton helyet kaptak a Komárom megyéből felszármazott képzőmüvészek, igy Lajos József, szobrász, Szalai Zoltán, Vecési Sándor és Zilahy György festők munkái is E müvészek festményei, grafikái, szobrai és plakettjai jelentő mértékben emelték a kiállitás szinvonalát. Kiváltképpen emlékezetes a tatai születési fiatalon tragikusan elhunyt Zilahfy György: "Táj, fehér galambbal" c. pasztellképe, a Budapesti Képző- és Iparmüvészeti Gimnázium tanárának, Szalai Zoltánnak "Virág és tulipános láda" c. csendélete és Lajos József:"Rotterdami eraznusz" plakettje. A komárom megyei müvészek legfiatalabb nemzedékeinek tagjai közül a nagyszerü mesterségbeli tu-

szorul a kiállitáson. A Komárom megyei festők dosenjének Kemstoff Károly egykori tanitványának a 75 esztendős Nyergesi Jánosnak művészetét most is fiatalos lendületü erőtől feszülő szines grafikák képviselik. Komárom megyének napjainkban, Nyergesi és Dobroszláv mellett Kerti Károly, Koltai Ernő, Krajcsérovics Henrik, Smija Miklós, Szlávik Lajos és Végvári István János festők, valamint Brém Ferenc szobrász, az legönállóbb arculatu alkotói. A Munkácsfy-díjas Kerti kitünő linóleum metszetekkel, a Tatán élő Kótai Ernő önarcképe tömören fogalmazott monitipiájával Krajcsérovics Henrik "Dombok" c.kompoziciójában, az ács Smija Miklós markáns koliritu Fekete-tenger" c. festményével, Szlávaik Lajos érzelegazdag "Öregek" c. munkájával Brém Ferenc, Mikus Sándor volt tanitványa, "Kiáltó fiu" kisplasztikájával vett részt a tárlaton. Több művel szerepelt az Esztergomban élő Végvári István János, aki mint ezt a "Lakodalmi hivogató" a"Cantata profana" és egyéb művei tanusitják, a népművészeti örökség szikájára épiti munkásságát. A tárlaton helyet kaptak a Komárom megyéből felszármazott képzőművészek, igy Lajos József, szobrász, Szalai Zoltán, fecési Sándor és Zilahy György festők munkái is E művészek festményei, grafikái, szobrai és plakettjai jelentős mértékben emelték a kiállitás szinvonalát. Kiváltképpen emlékezetes a tatai születési fiatalon tragikusan elhunyt Zilahy György: "Táj, fehér galamboal" c. pasztellképe, a Budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium tanárának, Szalai Zoltánnak "Virág és tulipános láda" c. csendélete és Lajos József:"Rotte dami eraznusz" plakettje. A Komárom megyei művészek legfiatalabb nemzedékeinek tagjai közül a nagyszerü mesterségbeli tu-

dásu grafikus Révész Napsugár, továbbá Kapossy Endre és Papp Albert., festők tünnek ki.

-

Művészetkritikai műsorunk hangzott el. Szerkeszti Vajda Ferenc.

qsan gtatiuna Ndvqsen mopeuRqt, tovsRpd kaposeq Bndte qs tepp

AJpotf** Iestfqk fdnnek ki.

-

Nivqsenefkatfiket mdsotnuk mendxoff el. Sestkesset Avlqa Tetenc*

Angyal László
építész

Szül. Pécs 1898.

Oklevelet nyert 1924.

Műegyetem 3 l.

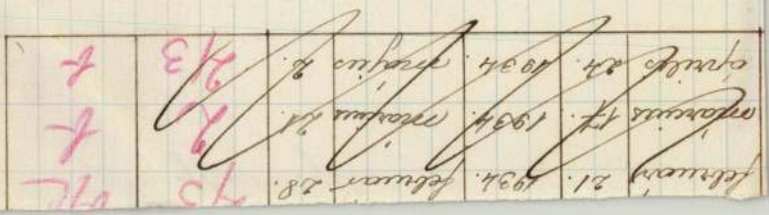

megkönnyíti

1) Die Grundlage unseres ganzen
und der Verbrauch. 2) Wenn wir Gu
herstellen, so erzeugen wir. 3) wirts
dienen zu Befriedigung der körp
wirtschaft können wir wirtschafte
Erzeugung hat drei Mittel, diese s
7. Die Natur bietet die Robstoffe, d
bar, das Kapital aber erleichtert

Pittel s Brausewetter

beton-, hid- és mélyépitő r. t.

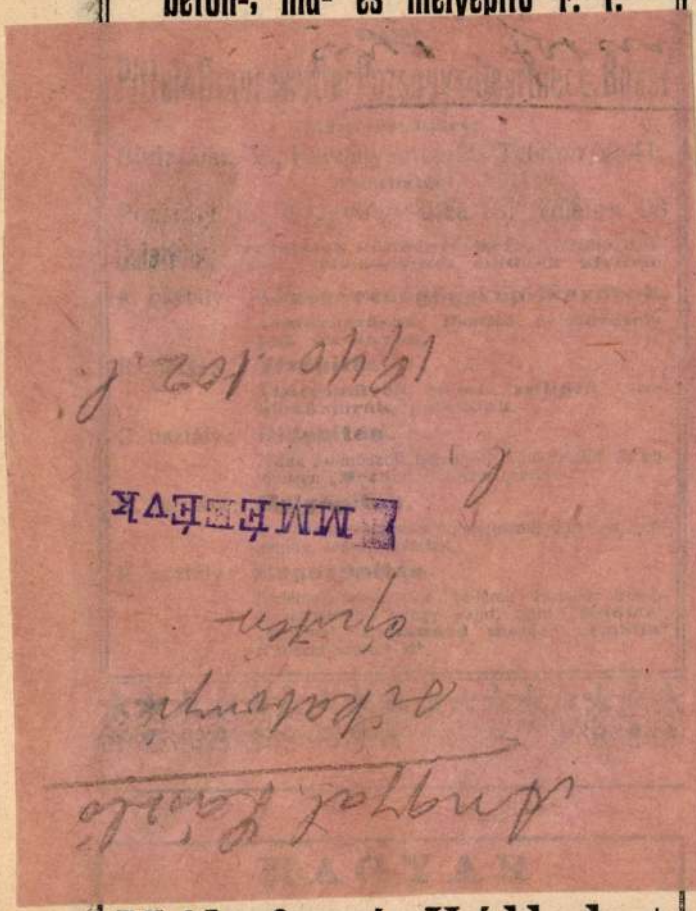

Mélyfuró Vállalat

szám.

irlejtési hirdetmény.

rosi tanács 8082/1908 számu határozata 4982 kor. 25 fillérrel előirányzott Alexi ti Meszicspatak-partfal épitési, 5999 kor., yzott Zlatnagreda-utcai hid mellett Meszics- fal épitési, 8503 kor. 44 fillérrel előirányzott i hid mellett Meszicspatak-partfal épitési, r. 05 fillérrel előirányzott Sterya-utcai hid leszicspatak-partfal épitési, 8000 koronával tt Szántó-utcai Meszicshid épitési, 2500 előirányzott Molnár-utcai Meszics átjáró itési, valamint a 885 koronával előirányzott la és Ujhid-utcai hidak melletti folyókák- csatornákká való átalakitási munkálataira árt ajánlatu, nyilvános versenytárgyalást

jánlat a fent megnevezett munkák akár- külön is tehető, vagy pedig az összes kra együtt.

jánlatot tehet minden magyar honpolgár, n azonban, ha magának nincs meg leg- kőmivesmesteri képesitése, ugy tartozik, n, ha a munkát elnyerné, az ettől vett l számitott legfeljebb 8 nap alatt azt a kőmives illetve épitőmestert megnevezni. álatot felelősség terhe mellett személyesen gja.

z egy koronás bélyeggel ellátott saját- áirt lepecsételt és lezárt ajánlatban számmal kiteendő azon árengedés illetve árfelül- költségvetési összegre vonatkoztatva s

MDK

Angyal László, ép.m.

Vasas.

A Pp.Mérn.Kam.Közlem. A Kamara uj tagjai.
MMÉE Közlönye. 1928.I.28. 62.köt.3-4. 24.l.

Angyal László MDK

épitész

Hirdetés tagfelvételről.

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye
1927.316.o.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 SEP 12

ANGYAL LÁSZLÓ

1021

Angyal László fotógrafikája

1981. SZEPTEMBER 12.

nem azzal van
csak azzal, hog
szesebben meg
is, hogy viszol
kozva is e rész
tól, nem marad
lenségből igyek
életbe.

Igaz, nem a klasszikus novellisztika szabályai szerint, mert egyik névtelen szereplővel így járatja le az elbeszélést: „Én nem tudom, hogy meddig élek, nem gondolkoztam még rajta, de sokszor már majd megszakadok, reszket a lábam meg fáj a kezem, a karom, s ha leiszom magam a seggig, akkor nem fáj semmi." Drámaiság nélküli dráma. *A 6714-es személy* az otthontalanság vonata.

A többi novella is részben az otthontalanságról szól. A sehovatartozásról, a valahová-tartozás vágyáról. Munkásszállás, éjszakai műszak, piszok, ital, kosz

is igen jól *írta meg* Tar Sándor. Bár csináltabbnak érzem őket, mint a többit, feladatszerűbbnek. (Főként a Dáliákat.)

Hadd tegyem azonban sietve hozzá; egy novellista életművéhez a feladatszerű novellák is hozzátartoznak. Mert hát az írónak — éppúgy mint a sportolónak — tréningben kell maradnia; újrakezdeni és megint újrakezdeni keserves dolog. És voltaképpen ez az egyetlen kérdésem Tar Sándorhoz: tréningben marad-e ezután?

Szász Imre

ANGYAL LÁSZLÓ

Romváry F : Memento mori

Pécs 1999

Pécs

214.0.

blk= kue
3000= 00067739
thnr= 00067739
vonr= 00010182
vozu= 00015617
3100= Erdei, Viktor
3ref= Erdei, Viktor
refe= MagyFestAdat, 1988
31tb= Erdei, Viktor
reft= ThB10, 1914
31vo= Erdei, Viktor
refv= Vo2, 1955
31zu= Erdei, Viktor
refz= Vo5, 1961
3110= Epstein, Viktor
3140= m
3162= Graphiker &
Maler &
Bildhauer
3235= j□disch
2194= Ungarn &
Rum„nien
3200= Ungarn
3270= 1879.10.16
3290= Budapest
3330= 1945.03.09
3350= Budapest

Anyagal László

Anyagal László és Patakay István
kiállításáról az MHSZ-székházban.

Déli Hírlap, 1944. júl. 10.

MEGAY LÁSZLÓ RIPORTJA:

IDEHAZA – ODAHAZA

A fertőrákosi tanácsház előtt (A községben egyébként hat hagyott: „ezt-meg-kell-nézni", „ez- vándorló rajt később újabb követ- pénzért segít a senkijesincs-öreg-asszonynak. A néni az udvaron

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓKIADÓ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁR 1

ÉLET ÉS IRODALOM

Angyal László
grafikus

1021

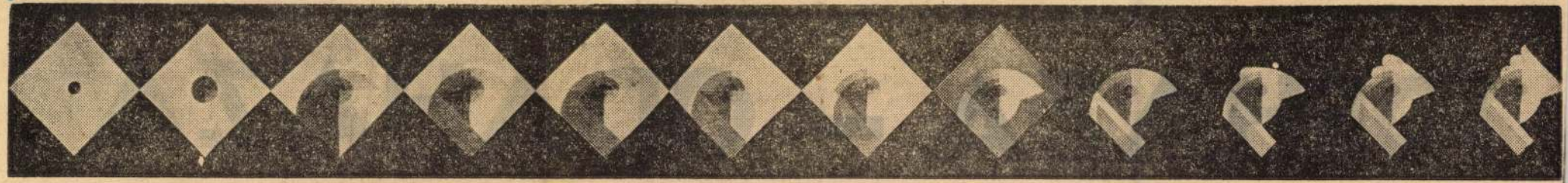

Angyal László fotografikája

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Angyal László

ÉLET ÉS IRODALOM

grafikusművész

1980 FEB 23

1021

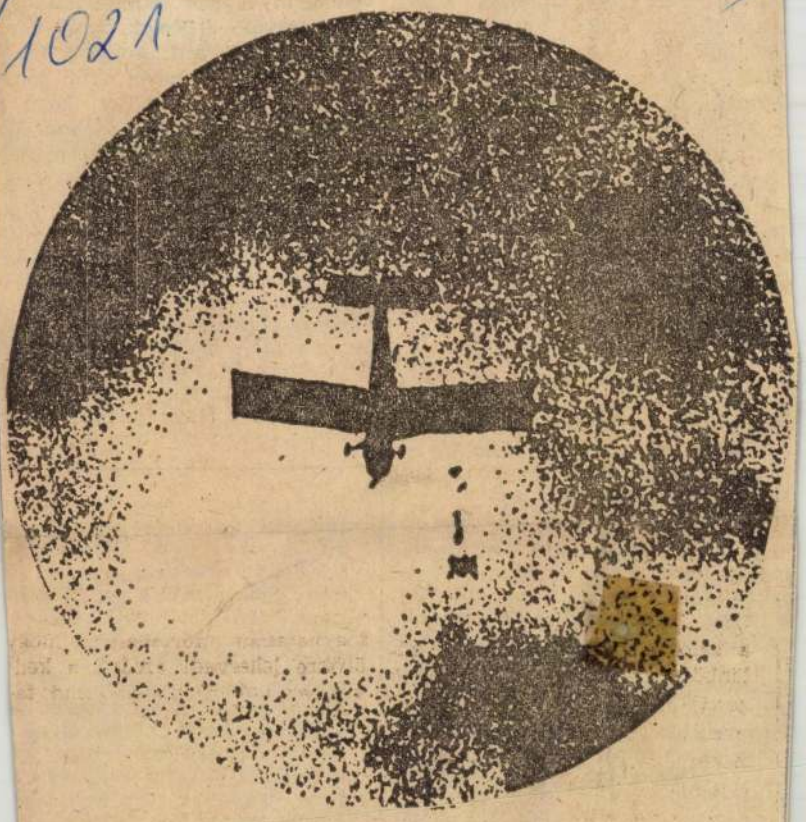

Angyal László fotógrafikája

öltői nyelvét elemzo kor
A líra: logika) ezt olvast
nűértelmezés szép munká
ben elkövethetünk és nyilv
követünk hibákat (...). Té
élre- vagy belemagyará
Gondolta a fene! — írta a lapszel-
e Arany János, egy költeményé-
nek az értelmezését olvasva. Ezt
idézgetik kajánul a verselemzés el-
len azok, akik a művészi alkotáso-
kat a legolcsóbb módon, ösztönös-
érzelmi szinten szokták befogadni,
élvezni, élménnyé alakítani."

Idézhetem Fejes Endre könyvé-
nek címét is: *Gondolta a fene* —
amely nyilvánvalóan utalás az
Arany-anekdotára. Vagy itt van
egy adat az Új Írásból (1977. ja-
nuár), Szandai Sándor írja, Pásztor
Józsefnek egy megjegyzésére utal-
va: „Arany Jánossal mondanám, ha
tréfálkoznánk: *gondolta a fene!*"

Egyszer valaki érdeklődőnek
megígértem, hogy majd megnézem,
hol és hogyan is írta Arany ezt a
sokat idézett mondást. Azt hittem,
a világ legegyszerűbb feladatára
vállalkozom. Tévedtem. Nemcsak
hogy én nem találom, de jeles
Arany-kutatóink se tudtak segíteni.
Az első válasz mindig ez volt:
Hogyne; biztos, hogy Arany írta, de
most nem emlékszem pontosan,
hol... Majd megnézem. Nem lett
eredmény.

Egyszer szóvá tettem a rádióban,
s szép számmal kaptam is hozzá-
szólást. De az eredeti marginális
bejegyzést senki se látta, sőt, az se
nagyon derült ki, kinek milyen

veben ...
költő egy „jól tudta Arany Já-
nos..." kezdetű fejtegetés margó-
jára írta, hogy: *tudta a fene.*

Az adatok nagy számából előt-
tem se kétséges, hogy Aranynak
valóban volt ilyen széljegyzete,
megjegyzése. A nyelvészek leg-
többje arra gondol, hogy Arany a
Magyar Nyelvőr valamelyik füze-
tének szélére írta a kérdéses mon-
datot; tudjuk, hogy — főként éle-
te utolsó éveiben — szorgalmas ol-
vasója volt a Nyelvőrnek, s a cik-

Na, persze, szigorúan csak
rendszer keretein belül. Azonk
vül tessék enyhítő körülmény
tekinteni, hogy nemcsak én sz
dom. Sokan mások is. Mondha
nám (ha árulkodni akarné
majdnem mindenki. Nem mint
ez az ország, amely a hősöket k
rábban mindig joggal illette
maroknyi jelzővel, hirtelen e
egész országnyi hőssel dicsek
hetne. Ennyire azért nem ór
a fejlődés. Inkább arról van
hogy manapság nem kell hős
lennie annak, aki szidni akarj
rendszert. És azért fejlődésnek
sem akármilyen.

Hogy milyen a fejlődés, ha
akármilyen?' Erre is válaszo

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Angyal László

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 DEC 1

1021

Angyal László: Érkezők

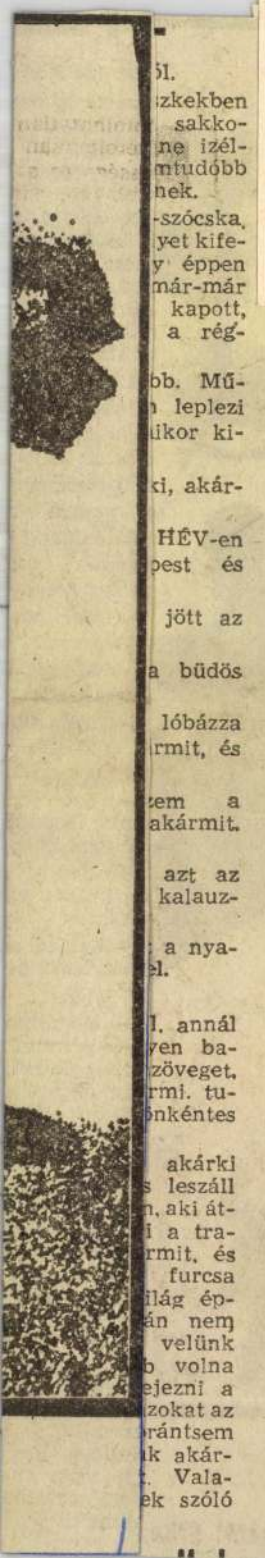

ól.
zkekben
sakko-
ne izél-
mtudóbb
nek.
-szócska,
yet kife-
y éppen
már-már
kapott,
a rég-

bb. Mű-
leplezi
ikor ki-

ki, akár-

HÉV-en
pest és

jött az

a büdös

lóbázza
rmit, és

zem a
akármit.

azt az
kalauz-

a nya-
el.

l. annál
yen ba-
zöveget,
rmi. tu-
önkéntes

akárki
s leszáll
n, aki át-
i a tra-
rmit, és
furcsa
ilág ép-
án nem
velünk
b volna
ejezni a
zokat az
rántsem
k akár-
. Vala-
ek szóló

25 fl

Papp András:
Mindegy, hová vezet

SKIN CZARE

A címbeli két szót a 12-es buszon hallottam. Egy lány kérdezte a fiújától: „Mi az a *skin czare?*" Külön „páratlan oldalacskát" érdemelne, hogy a fiú mindenkelőtt „hülye vagy"-gyal válaszolt, miközben a leányka csípőjét cirógatta és csak aztán kérdezte: „Micsoda?" A lány a pesti Rákóczi út és a Népszínház utca között a Körút fölé emelt nagy zöld útmutató tábla fonákján, azon az oldalon tehát, amelyet a gépkocsivezetők nem látnak, olvasott egy hirdetést. A skin czare előtt van rajta még egy szó és egy név is. Ezt jól ejtette: „Dr. Johnson." A fiú azt felelte, hogy ilyen szavak nincsenek. Tévedett.

Az úttest fölé kifeszített táblán ugyanis a Dr. Johnson-féle amerikai gyógyszerárugyár hirdeti csecsemőáruit, azaz *„baby products"*-ait. Eddig rendben van. Ha a város egy másik részén a Coca Cola az úttest fölé magasodhat, hadd kínálja gyógyszereit Johnson doktor úr is. De miért angolul? Mert a skin czare a *skin care* budapesti kiejtése. Johnsonék azt akarják közölni, hogy termékeik a csecsemők bőrének ápolásáról gondoskodnak. A hirdető dolga, ha azt képzeli, hogy ezt Pesten megértik és rohannak a patikákba. De az már a mi dolgunk, hogy milyen nyelven szólnak a hirdetések Budapest utcáin.

Mert, kedves hirdetési illetékesek, kérjük szépen ne csak a bőrünk, hanem a nyelvünk egészségéről se feledkezzenek meg. Azt pedig döntsék el maguk között, hogy ez a felirat provincializmus-e vagy sznobéria.

Angyal László

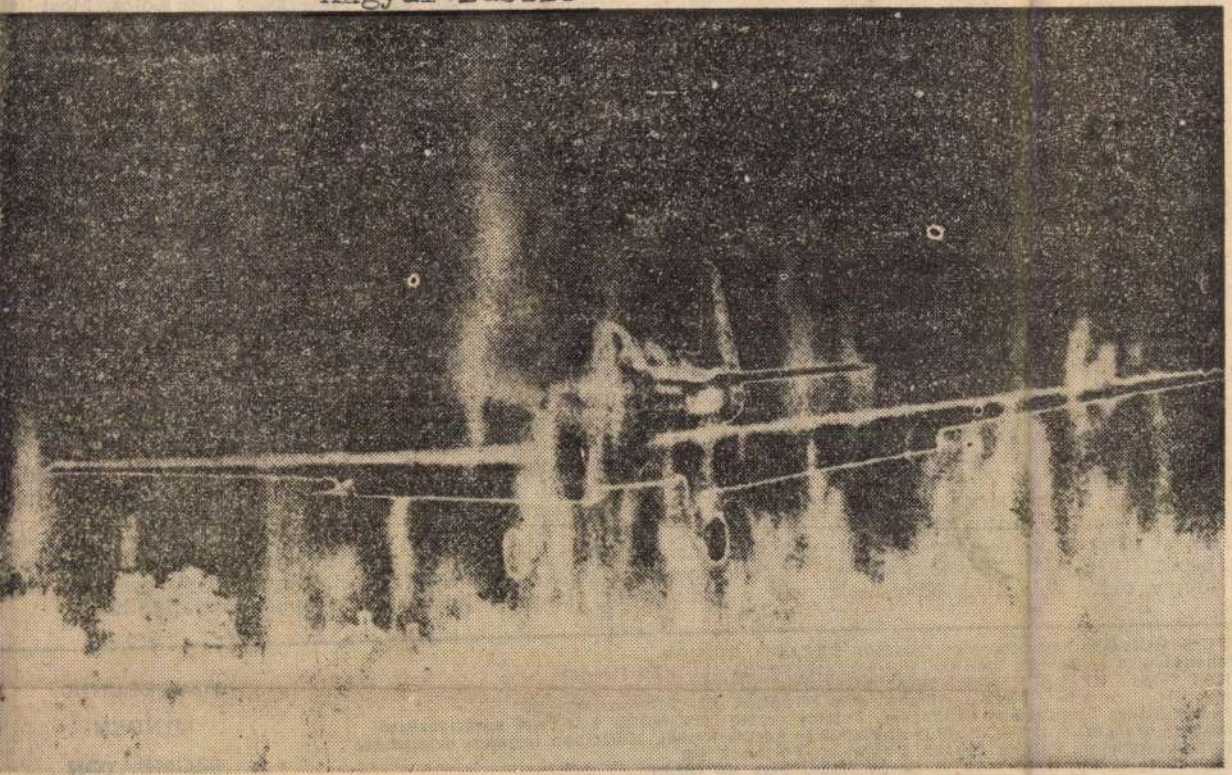

Angyal László: Repülő

Élet és Irodalom. Bp. 1979. szept. 8.
XXIII. évf. 36. sz. 15. lap.

beszél a közről, mint közvetlen beosztottjáról, akinek a „köz" fizetésemelése, megjutalmazása, testi, lelki üdve nyugszik a vállán. Z. kartárs egyébként a hétvégeket legtöbbször a közpénzen fenntartott vadászházban tölti — nem folytatom, világunk néha irreális elemekből áll össze.

Z. kartársnak természetesen van vadászengedélye és barátnője — érzelmi kielégítetlenség, státuszjelkép, vagy egyszerűen unatkozik? —, s a hétvégi pihenő arra is jó, hogy eldöntsék, ki érdemes előléptetésre, jutalomra. Gondolom, XIV. Lajos is így érdeklődött Mme de Maintenontól, bár Z. kartárs igazán nem XIV. Lajos, jóllehet az állam egy részét, pillanatnyilag, feltétlenül ő jelenti.

Z. kartárs szerepe itt kap társadalmi méreteket: helyzetét tőkésíti, kivételezettségre, jogtalan előnyökre váltja fel, s ugyanakkor példa is, hisz tízéves fia, ifj. Z., apjában látja — nem is alaptalanul — a társadalmi rang, a biztos előmenetel, sőt az igazság és igazságosztás jelképét. Ifj. Z. előtt világos a példa: könyv, tudás széplelkek üdve csak,

korúsítottuk szocializmusunkat, s az is nagykorúsított minket. Eredményeink a mi eredményeink, ám időnként, szinte hősi pátosszal, közösen vállaljuk azt is, ami csak némelyeket terhel. „Követtünk el hibákat" — mondja a népszerű államférfi, s az emberek összenéznek: ki követte el azokat a hibákat? Magunkra vállaljuk, következményeiben mindenképp.

A példákat mindenki tetszés szerint szaporíthatja, csak néhányat sorolok fel azokból, amelyeknek közvetlen tanúja vagyok.

Dombóvár: 1972-ben felépült a kollégium s 1979 februárjában ki kellett költöztetni a diákokat, mert az épület megroggyant, a falak süllyedni kezdtek. A táblák ma is láthatók az épületen: életveszélyes. A helyreállítás, az eddigiek szerint három-öt millió forint, de inkább több. A hivatalos vizsgálat szerint (az ügyet azóta lezárták) senki nem felelős, mondjuk így: ilyen az élet. Az életveszélyes kollégium mellett áll a gimnázium, amit 1929-ben

magyaráz. Legf
— Figyelj id
éves vagy. Álla
hogy tíz év m
csak adhatok
újra találkozun
haverodat is. S
Kolos? — megb
mi lett. Én is e
tem-e valamire.
haverodnak pok
led szemben. H
megbeszélni. Mo
kísérlek az uszod
— Fölemelték
rint a gyerekjegy
— Nem baj, m
det.
Baktatunk a s
az uszodánál m
Csak áll, bizonyta
— Tíz év múlva
— Tíz év mú
hogy mire vittük
rod is. Rendben K
Hunyorogva ál
aztán hirtelen hoz
ölel. Tekintetében
lom és még romlat

ANOVICS MIKLÓS, helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS
. Széchenyi utca 1. Telefon 310—920 310—928, 310—929: 14 óra után 113—221
AJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
Budapest VII., Lenin krt 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 323. Telefon: 221—285
itó, 79—3788 Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató
(Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúra"
lap Külkereskedelmi Vállalat H—1389 Budapest, Postafiók 149
ij: negyedévre 48 forint, fél évre 96 forint, egész évre 192 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 0424—8848

MEGJ
MI
SZOM
16 OL

1979. SZ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Angyal László

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 MÁJ 12

Grafikusmúzeum

1021

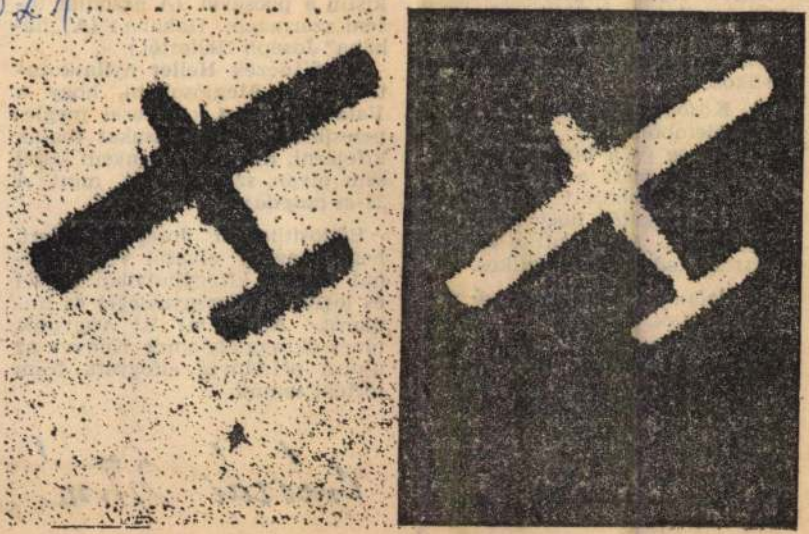

Angyal László: Legyezőforduló

zik elő, hogy [illegible]
indulattól és álmatag szeretettől vezetve *olyan helyzetet teremtenek*, amelyben a gyilkosság összes feltétele adott. Tényszerűen nem öltek, de *önmaguk előtt* gyilkosok.

A Közöny Meursault-ja jogos önvédelemből lelő egy arabot. Környezete és a bíróság gyilkosnak tartja, mert a gondolkodása annyira különbözött és különbözik a többiekétől, hogy kiszolgáltatja nekik. Meursault *a többiek előtt* szükségszerűen gyilkos.

A *Valami történt* jellemző példája annak, ahogyan a tömegfogyasztásra szánt álművészet, ebben az esetben a lektűr, a műalkotás lényegét nem is érzékelve, magára ölti a műalkotás felületi jegyeit. Ez a regény naprakész tartalommal tölti meg a Karamazov testvérek és a Közöny formáját. Mindenekelőtt mélylélektannal.

[illegible]
kifejezni, mert új regényem közel sem olyan szórakoztató, mint *A 22-es csapdája.*"

Biztosíthatom Joseph Hellert, hogy magyar olvasói változatlanul élvezik kifogyhatatlan nyelvi és logikai leleményességét és humorát. Amíg mi itt vagyunk, nincs ok aggodalomra. Könyve az utolsó példányig elfogyott. Nem történt semmi.

Császár István

Angyal László

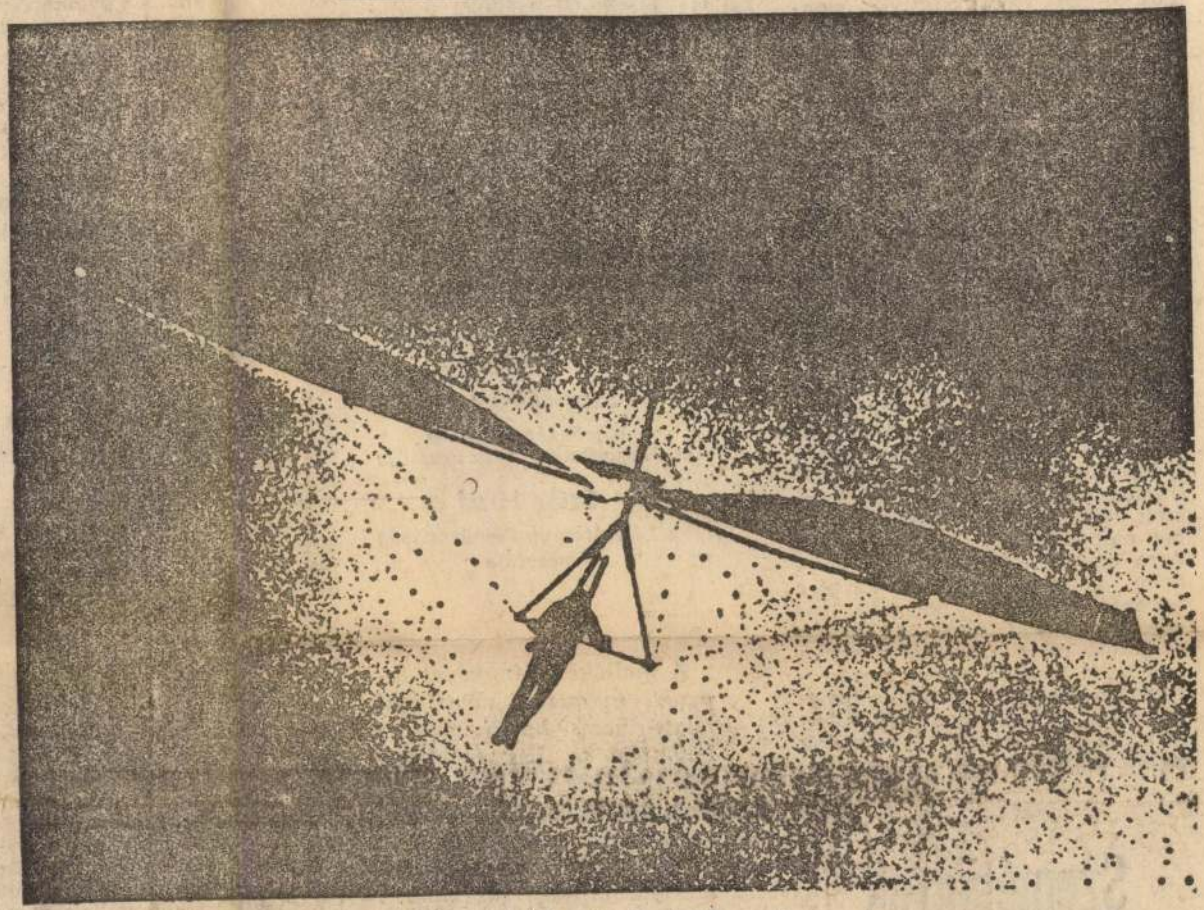

Angyal László: A sárkányember

Élet és Irodalom, Bpp 1979. juli. 7.
XXIII. évf. 27. sz. cimlap.

ténelemtanároknak — 1867 óta van folyóiratunk, a Magyar Történelmi Társulat hivatalos lapja, a Századok. Rangos, testes kiadvány, évente hatszor kopogtat ajtónkon, nyújt széles körű tájékoztatást, nevel, oktat, késztet jobb munkára. Szerkesztőségét, írógárdáját csak elismerés illeti. Nem tudni, hogy a folyóirat miért jelenik meg rendszertelenül, szinte minden társától messze lemaradva.

Folyóirattárunk tanév végi rendezésekor (1979. június 18—22.) sok periodika — Nagyvilág, Új Írás, Kortárs, Világosság, Valóság stb. — már az 1979/5. vagy 6. számával képviseltette magát, a Századoknak viszont még csak az 1978/5. számát olvashatták az érdeklődők... A posta illetékesei — érdeklődésemre — közölték, hogy nyugodjak meg, már megrendelték, rövidesen szállítani fogják. Nem csüggedek. Várom, hogy 1979 júliusában megérkezzék az a szám, amit 1978 novemberben-decemberben szerettem volna kézhez kapni. Arra csak álmomban merek gondolni, hogy a folyóirat egyszer havonta is megjelenik majd, ráadásul pontosan. Hogy ne úgy fogyasszuk, mint a szegényember a lakodalmi traktát, hanem rendszeresen, módszeresen, ahogy az ilyesmit illik. A Históriának azt kívánom, ne kényszerüljön a Századok követésére.

Gergely Ferenc

Szemétügyek

„...és a karaván mégis halad..." mondja Rékai Gábor a *Szemétügyek* című interjú készítője az Élet és Irodalom június 23-i számában. Hát, igen, az életben is így

...yerünk — ...incöt-negy- ...os energia szükségletét fedezi. Ha ezt az energiát olajjal akarnánk kiváltani, akkor naponta kilencven tonna olajat kellene elégetni. Salakból pedig évente tizenháromezer tonna hulladékvasat választ ki a berendezés, amely újra hasznosítható.

Összefoglalva: megállapítható, hogy a Budapesti Szemétégetőmű a környezetre veszélyt jelentő hulladék ártalmatlanítása mellett, a népgazdaság számára ebben az energiaínséges helyzetben fontos elektromos energiát állít elő és a kiválasztott hulladékvasat is visszajuttatja a gazdaság vérkeringésébe.

Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat

Szegedi Péter

a Közönségszolgálati és Propaganda Iroda vezetője

Szőke József

a Létesítmény Főmérnökség vezetője

★

A mellékelt fényképet lapunk nyomdai adottságai miatt nem közölhetjük, s különben is készséggel elhisszük, hogy a budapesti szemét-ártalmatlanítás problémája nem valósítható meg az „5 Door Oliver rendszerű szemétkomposzt üzemmel". Egyáltalán mindent elhiszünk, amit a szakemberek határozottan állítanak. Laikusok — de környezetünk tisztaságában közvetlenül érintettek — lévén,

százalékot kaptál, az akkor is ezer... Ha felet, akkor ezer..., ha negyedet, akkor ezer..." Az írótárs képzelete bizony egy nullával megtoldotta általa vélt honoráriumot. A helyadatok ugyanis a következők: e százalék, az 39 ezer 600; fél százlék, az 19 ezer 800; negyed százlék, az 9 ezer 900.

Persze, még ez is több annál 4752 forintnál, amit T. P. I. kapo a harmadik kiadás után. Csak ne annyival.

Somos Ágnes

villamosmérnök

Hét krajcár

Móricz riportjait méltatva az ÉS Móricz-számában (1979. június 30.) így ír Mekis János: „Ha 1907, a Hét krajcár dátuma azért nevezetes, mert ez az év csinált egyszeriben országosan ismert írót Móriczból, akkor 1910 azért fontos, mert vele kelteződik az irodalmi értékű magyar riport létezése is."

A szerző fontos megállapítást tesz, csupán Móricznak kellett még egy teljes évet várnia a felfedezésre: a mű 1908. október 16-án jelent meg a Nyugat-ban: Osvát Ernő zseniális felfedező tehetségével így irányította a figyelmet Móricz Zsigmondra. A történet — ahogy kicserélte a korábban átadott Móricz-novellát ezzel, a Hét krajcárral — közismert. A következő évben, amikor kötetben címadó novellaként megjelent, íróját Ady üdvözölte a Nyugatban a legnagyobbaknak kijáró elismeréssel, megsejtve azt a nagyszerű gazdagságot is, amely Móricz művészetét az elkövetkező három évtizedben jellemezte.

Ez a néhány oldal — a Hét

ANGYAL LÁSZLÓ festő 96. jún. 6. Hajdú-Bihari Napló

Szentség – szándékos archaizálás nyomán

VITÉZ FERENC

Angyal László több kísérletéből is válogatott a hónap végéig a Brassai-Galériában rendezett tárlatára, mely esetenként az eklektikus hatást, a témák és a megfogalmazások közötti harcot is sejteti, de megmutatja azt is, hogyan értelmezi az arányt.

A képek (arany) metszéspontjai valóban hangsúlyossá válnak, abban az értelemben is, hogy itt nyílik meg sokszor a kép mögötti másik kép is előttünk. Új világot nyit egy ablak, egy kapu, egy rés – útja a fénynek –, új képet teremt egy tekintet, de ugyanezt teheti egy árnyék is. A kopár műterembelső, mely sokszorosan hosszabbítható folyosót nyit, képpé fogalmazott ars poetica is lehet. Nem csak a fények és árnyékok játszanak a képen, de az alkotó játszik a perspektívával. A szobabelső és a festőállvány sora tovább folytatódik képzeletünkben, akár a végtelenségig, mint egy megtisztulás felé vezető folyosó metaforája.

Az enteriőrök, csendéletek groteszk hatás melletti kötelező próbajellegét komponáltságukban és hatásaiban is túllépik a Dallas-típusú alakos enteriőrképek. A Dallas című a kommunikáció, a beszélgetés hiányára utal, az érzelemtelenségre, az elsivárosodásra, de a külső és belső fénytelenségre is, hiszen a képet jellemző fény is csupán a televízióból árad.

Angyal László kisebb méretű képeire markánsabban jellemző a hangulat és a szellem, annak lelki oldali jelenléte. Impressziókat nyújt át magáról az emberről is, olyanok, mintha egy-egy álmot festene meg a művész, akkor is, ha azok egy házioltár töredékei. Egyszerre elvontak és érzékiek ezek a látomásábrázolások, mely kettősség a tudatos reprodukálás és az ösztönös szabad lélegzetének eredménye.

A kis méretek ellenére is feltűnik ezeknek az alkotásoknak a freskószerűsége, mint ahogy a technikából és a festékrétegek felviteléből, kezeléséből adódóan a többi festmény is hangulatában egy-egy belső faliképre emlékeztet. Ezzel a freskójelleggel, a szándékos archaizálással együtt jár a szentség jelenléte, a magasztosság, ami átlengi a műveket, különös ellenpontot képezve az ezzel párhuzamosan futó groteszk jelleggel, amit tovább erősítenek Angyal objektjei.

Külön vonalat képviselnek a gótikus formavilág ábrázolásai, épületbelsők és külsők, vagy a templomok belső hangulatának erkölcsöt és világképet is megjelenítő ábrázolásai, egy-egy utcarészlet, ahol mindegyiken szerepet kap a fény, csakúgy, mint az egyik, intellektuálisan is többszintű befogadó értelmezést rejtő kép esetében.

Egy kapu, egy átjáró ez, de nem tudjuk, hová, milyen jövőbe – esetleg múltba – nyílik. Lehet ez egyfajta illúzió, lehet varázslat, csoda, ám félünk is ettől a csodától. Vágyunk felé, minden sejtünkkel és idegünkkel, húz az onnan áramló erő, de nem tudjuk pontosan, mi vár ránk ott, túl a kapun. Mélyebb erőközéppontjában egy piros folt látható, ami lehet, hogy vér, lehet, hogy madár. Mindenképpen valami ösztönös ez, de elgondolkodtató, valami tudatalatti ez, értelmezésre váró, valami erős pont ez, ami a képektől való búcsúzás után is sokáig ott marad még szemünk, lelkünk emlékezetében.

Angyal László alkotása

Fotó: Horváth Katalin reprodukciója

szám alatt.
18–20 óra: a jógaegyesület klubfoglalkozása a Postás üdülőben (Nagyerdei körút 66.).
20 óra: a Ködös Utak filmklub keretében – Don Juan de Marco című film vetítése a KLTE auditorium maximumában.
20 óra: az Android együttes lemezbemutató koncertje, illetve a Tűzlabda együttes jubileumi koncertje a Hangfogó-klubban (Perényi utca 1.).

Hajdúböszörmény
16 óra: a városi nyugdíjasklub vendége Csiha András országgyűlési képviselő a Sillye Gábor Művelődési Központban.

KÖZÉLET

MSZP. Takács Imre országgyűlési képviselő június 6-án 16 és 17 óra között Hajdúszoboszlón, majd 18 és 19 óra között Derecskén – mindkét helyen a polgármesteri hivatalban – tart fogadóórát. Rimóczi József országgyűlési képviselő június 7-én 15 és 16 óra között Debrecenben, a Perényi utca 1. szám alatt a 10-es szobában tart fogadóórát. Csige József országgyűlési képviselő június 7-én 10 órától Balmazújvároson, az MSZP-irodában tart fogadóórát.

FÓRUM. A Vitézi rend és a KDNP megyei szervezetének közös rendezésében június 7-én Debrecenben nyilvános fórumot tartanak. 18 órakor a református kistemplomban Papp G. Csaba lelkész, püspökhelyettes tart istentiszteletet, majd az új hajdú-bihari vitézjelöltek esküt tesznek. 19 órakor a KDNP székházában (Arany János utca 2.) Szoboszlai Endre ismerteti a Vitézi rend terveit, majd Giczy György, a KDNP országos elnöke, országgyűlési képviselő A keresztény-nemzeti politizálás esélyei címmel tart előadást.

Ügyfélszolgálati telefonszámunk üzenetrögzítővel:
310-700

nainak; Kossuth visszaemlékezései Kövyről; a Sárospatakon lévő

tanszéket szervez – gróf Teleki József támogatásával –, Kövyt hív-

állomásait, családjana is.

MIT, HOL, MENNYIÉRT?

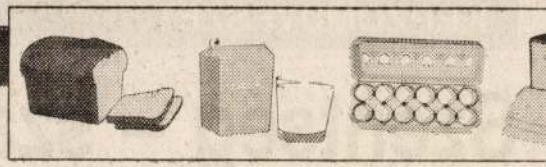

TERMÉK MEGNEVEZÉSE	DEBRECEN ÁRUHÁZ (Csapó u. 28–32.) Hajdúszövker. Rt.	139. SZ. CSEMEGE ABC (Csapó u. 4–6.) Csemege-Julius Meinl Rt.	3. SZ. ÚJKERTI CSILLAG CSEMEGE (Füredi u. 57–59.) Csillag Csemege Kft.	GULYÁS FŰSZERCSEMEGE (Apafi u. 6.) Gulyás Tibor vállalkozó	MIKEPÉRCS 71. SZ. ABC (Orosz I. u. 2–4.) Debreceni ÁFÉSZ	HAJDÚNÁNÁS 186. SZ. ABC (Köztársaság tér 17.) Hélikert Rt.	POLGÁR PIAC 91. BT. (Hősök útja 14.) Békési István és Kiss Fer-
Étolaj (l)	199	189	195	190	189	189	210
Ecet (l), 15%-os	–	117	–	80	–	115	–
Sertészsír (kg)	110	90	90	70	144	138	130
Vaj (10 dkg)	39	39	53	53	53	49	51
Tojás (db)	–	12	–	14	–	11	–
Kristálycukor (kg)	108	99	107	103	99	99	105
Só (kg)	24	38	29	28	29	31	28
Liszt (kg)	55	49	56	59	55	56	60
Rizs (kg)	142	129	156	147	142	141	158
Tej (l), 2,8%-os	60	64	64	61	60	67	65
Tejföl (2 dl), 20%-os	44	44	46	47	47	44	46
Sertésmájkrém (db)	29	22	28	30	29	29	29
Trappista sajt (kg)	691	599	–	700	792	697	690
Fehér kenyér (kg)	95	99	95	99	95	97	86
Félbarna kenyér (kg)	94	81	91	88	91	92	–
Tehéntúró (50 dkg)	194	199	194	–	194	196	182
Kifli, zsömle (db)	9	8,50	9	9	9	9	10
Párizsi (kg)	298	299	311	350	–	269	290
Zalai felvágott (kg)	458	459	473	540	500	399	450
Sertésvirsli (kg)	358	339	378	440	–	389	330
Sertéscomb (kg)	420	469	369	–	–	490	–
Füstölt (csemege) szalonna (kg)	370	405	371	380	–	335	410
Hosszúkaraj (kg)	400	475	369	–	–	470	–
Sertésoldalas (kg)	350	385	329	–	–	340	–
Papír zsebkendő (100 db)	97	99	111	99	97	117	80
WC-papír (2 tek.)	55	65	66	60	54	56	62
Hypo (l)	29	–	30	30	29	27	35

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
Angyal László
ÉLET ÉS IRODALOM
1979 SEP 8

— Édes Bandikám, holnap találkozunk. És mindent megbeszélünk. Okosan.

— Halló... Halló...
— ...

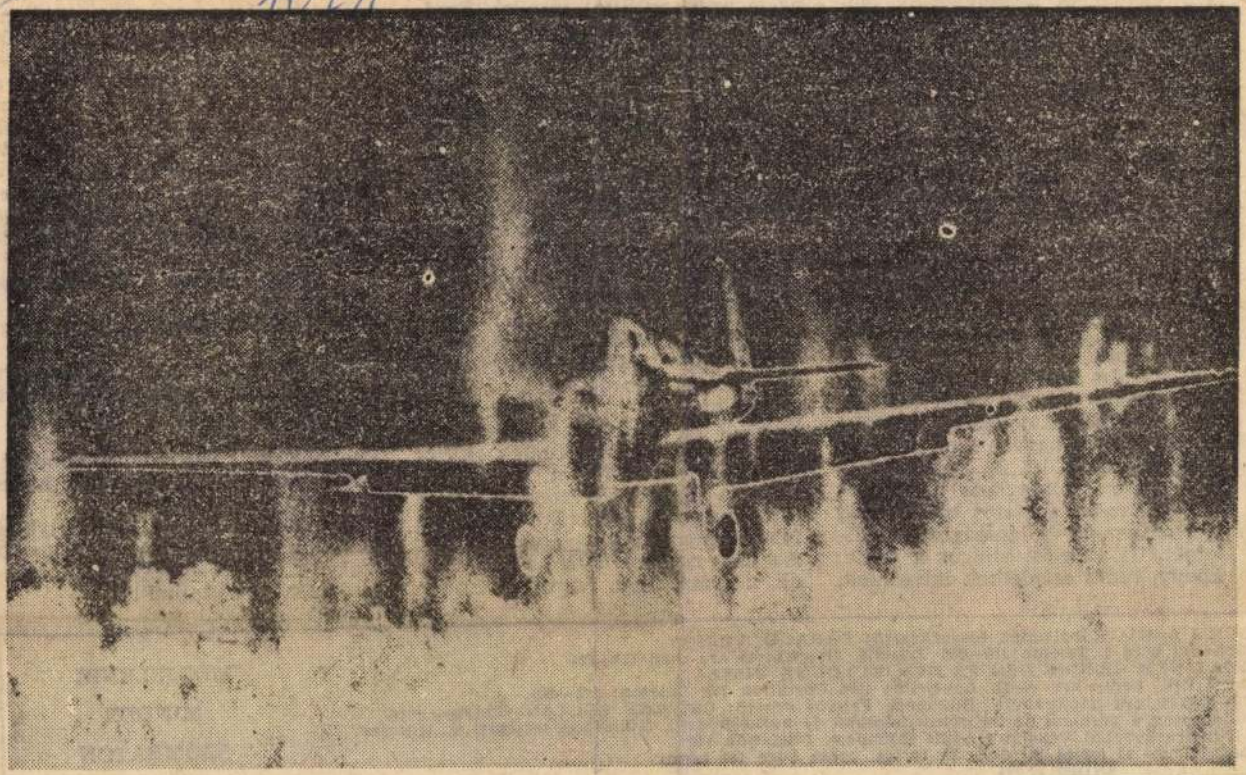

Angyal László: Repülő

osztottjáról, akinek a „köz" fizetésemelése, megjutalmazása, testi, lelki üdve nyugszik a vállán. Z. kartárs egyébként a hétvégeket legtöbbször a közpénzen fenntartott vadászházban tölti — nem folytatom, világunk néha irreális elemekből áll össze.

Z. kartársnak természetesen van vadászengedélye és barátnője — érzelmi kielégítetlenség, státuszjelkép, vagy egyszerűen unatkozik? —, s a hétvégi pihenő arra is jó, hogy eldöntsék, ki érdemes előléptetésre, jutalomra. Gondolom, XIV. Lajos is így érdeklődött Mme de Maintenontól, bár Z. kartárs igazán nem XIV. Lajos, jóllehet az állam egy részét, pillanatnyilag, feltétlenül ő jelenti.

Z. kartárs szerepe itt kap társadalmi méreteket: helyzetét tőkésíti, kivételezettségre, jogtalan előnyökre váltja fel, s ugyanakkor példa is, hisz tízéves fia, ifj. Z., apjában látja — nem is alaptalanul — a társadalmi rang, a biztos előmenetel, sőt az igazság és igazságosztás jelképét. Ifj. Z. előtt világos a példa: könyv, tudás széplelkek üdve csak, büszkék, de nem hallgatjuk el k darcainkat sem. Felnőttünk, nag korúsítottuk szocializmusunkat, az is nagykorúsított minket. Ere ményeink a mi eredményeink, á időnként, szinte hősi pátosszal, k zösen vállaljuk azt is, ami csak n melyeket terhel. „Követtünk el h bákat" — mondja a népszerű á lamférfi, s az emberek összenéz nek: ki követte el azokat a hibá kat? Magunkra vállaljuk, követ kezményeiben mindenképp.

A példákat mindenki tetszés szerint szaporíthatja, csak néhányat sorolok fel azokból, amelyeknek közvetlen tanúja vagyok.

Dombóvár: 1972-ben felépült a kollégium s 1979 februárjában ki kellett költöztetni a diákokat, mert az épület megroggyant, a falak süllyedni kezdtek. A táblák ma is láthatók az épületen: életveszélyes. A helyreállítás, az eddigiek szerint három-öt millió forint, de inkább több. A hivatalos vizsgálat szerint (az ügyet azóta lezárták) senki nem felelős, mondjuk így: ilyen az élet. Az életveszélyes kollégium mellett áll a gimnázium, amit 1929-ben

megbeszélni. Most pedig gyere, elkísérlek az uszodáig.

— Fölemelték az árát. Négy forint a gyerekjegy.

— Nem baj, megveszem a jegyedet.

Baktatunk a sárga napsütésben, az uszodánál megkapja a jegyet. Csak áll, bizonytalanul mosolyog.

— Tíz év múlva?

— Tíz év múlva. Elmondjuk, hogy mire vittük. Persze, a haverod is. Rendben Kolos?

Hunyorogva áll a napfényben, aztán hirtelen hozzám szalad és átölel. Tekintetében gyermeki bizalom és még romlatlan hit.

NOVICS MIKLOS. helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS
Széchenyi utca 1. Telefon 310—920. 310—928, 310—929: 16 óra után 113—221
VZOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
idapest VII., Lenin krt 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 323. Telefon: 221—285
ó. 79—3788 Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSONDES ZOLTÁN vezérigazgató
(Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúra"
ap Külkereskedelmi Vállalat H—1389 Budapest, Postafiók 149
): negyedévre 48 forint, fél évre 96 forint, egész évre 192 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 0424—8848

MEGJELENIK
MINDEN
SZOMBATON
16 OLDALON

Angyal László

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 1.
XXIII. évf. 48. sz. 10. lap.
A tuloldalon lásd: Papp András rajzát.

Angyal László: Érkezők

A PSZEUDO-IZÉ

Az izé kiment a divatból.

Izéről Karinthy-humoreszkekben olvashatunk, izét mond a sakkozó vénember a parkban, ne izélen, mondja Gizike, és illemtudóbb körökben olykor még izélnek.

De az izé, mint pszeudo-szócska, izzi a fogalmat, nevet, helyet kifejezést helyettesítvén, mely éppen nem jutott az eszünkbe, már-már archaikus mellékzöngét kapott ohmléptekkel távolodik a régmúltba. dec. 1. XXIII.

A pszeudo-izé kecsesebb. Műveltebben hangzik. Jobban leplezi izzi a kínos pillanatot, amikor kihagy az agyunk.

Új megmentőnk az akárki, akárni, akárhol, akármilyen.

Társalgás-foszlányok a HÉV-en egyetlen órában, Budapest és Szentendre között:

— Már megint utánam jött az az akárki...

— Minek jársz abba a büdös akármibe?

— ...és jön le a lépcsőn, lóbázza izzi a degeszre tömött akármit, és meginf nem köszön.

— Szombaton megnézem a filmmúzeumban azt az akármit. Azt mondják, jó...

— Uram, tegye odébb azt az akármilyét vagy szólok a kalauznak...

— Láttad azt az akármit a nyakában? Én nem venném fel.

A csúcs:

— Megállunk a Balcsinál, annál az akárminél, jön egy ilyen bajuszos akárki, nyomja a szöveget, hogy nem égett az az akármi, tudod, ott elől, ő egy ilyen önkéntes akárki, neki joga van...

Szentendrén az összes akárki összeszedi az akármijét és leszáll arról a zöld akármiről, van, aki átszáll az akármire, van aki a trafikban még vesz egy akármit, és akkor rámjön egy olyan furcsa akármi, hogy amikor a világ éppen olyan, hogy egyáltalán nem mindegy, mikor történik velünk egy akármi, akkor jobb volna pontosabb akármikkel kifejezni a gondolatainkat, mármint azokat az akármiket, amik — korántsem mindegy, hogy valóban csak akármik vagy netán valamik. Valamiért, valamiről, valakiknek szóló valamik.

L. M. J.

Papp András

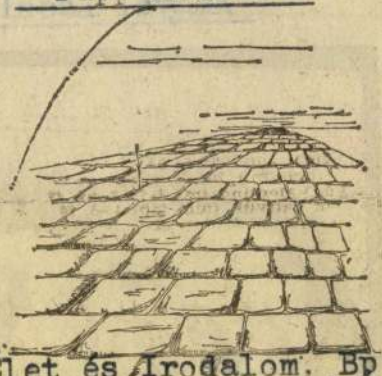

Élet és Irodalom, Bp. 1979. 25. évf. 48. sz. 9. lap.

Papp András:
Mindegy, hová vezet

SKIN CZARE

A címbeli két szót a 12-es buszon hallottam. Egy lány kérdezte a fiújától: „Mi az a *skin czare?*" Külön „páratlan oldalacskát" érdemelne, hogy a fiú mindenkelőtt „hülye vagy"-gyal válaszolt, miközben a leányka csípőjét cirógatta és csak aztán kérdezte: „Mi csoda?" A lány a pesti Rákóczi út és a Népszínház utca között a Körút fölé emelt nagy zöld útmutató tábla fonákján, azon az oldalon tehát, amelyet a gépkocsivezetők nem látnak, olvasott egy hirdetést. A skin czare előtt van rajta még egy szó és egy név is. Ezt jól ejtette: „Dr. Johnson." A fiú azt felelte, hogy ilyen szavak nincsenek. Tévedett.

Az úttest fölé kifeszített táblán ugyanis a Dr. Johnson-féle amerikai gyógyszerárugyár hirdeti csecsemőáruit, azaz *„baby products"*-ait. Eddig rendben van. Ha a város egy másik részén a Coca Cola az úttest fölé magasodhat, hadd kínálja gyógyszereit Johnson doktor úr is. De miért angolul? Mert a skin czare a *skin care* budapesti kiejtése. Johnsonék azt akarják közölni, hogy termékeik a csecsemők bőrének ápolásáról gondoskodnak. A hirdető dolga, ha azt képzeli, hogy ezt Pesten megértik és rohannak a patikákba. De az már a mi dolgunk, hogy milyen nyelven szólnak a hirdetések Budapest utcáin.

Mert, kedves hirdetési illetékesek, kérjük szépen ne csak a bőrünk, hanem a nyelvünk egészségéről se feledkezzenek meg. Azt pedig döntsék el maguk között, hogy ez a felirat provincializmus-e vagy sznobéria.

(boa)

gondjait. kal, amelyben talán nem is
Erről beszél a film, a maga akadt hamis mozdulat, hang.

Angyal László

Angyal László: Legyezőforduló

ÉLET ÉS IRODALOM 12
Bp.
1979. május 12. XXIII.évf. 19.sz. 12. lap

és állhatag szeretettől
lyan helyzetet teremte-
yben a gyilkosság ösz-
ele adott. Tényszerűen
, de *önmaguk előtt*

ny Meursault-ja jogos
ből lelő egy arabot.
és a bíróság gyilkos-
mert a gondolkodása
ülönbözött és különbö-
ekétől, hogy kiszolgál-
. Meursault *a többiek*
égszerűen gyilkos.

i történt jellemző pél-
k, ahogyan a tömeg-
a szánt álművészet,
setben a lektűr, a mű-
vegét nem is érzékelve,
i a műalkotás felületi
a regény naprakész
l tölti meg a Karama-
ek és a Közöny formá-
nekelőtt mélylélektan-

nak ezzel a mondattal, mint egy kisfiú a pöcsével. (A hasonlat tőlem származik. Hahaha.) (A „hahaha" Joseph Hellertől.)

Most idézek Heller nyilatkozatából: „...Megjósoltam, hogy a *Valami történt* kritikusai meglepetésüket és csalódásukat fogják kifejezni, mert új regényem közel sem olyan szórakoztató, mint *A 22-es csapdája.*"

Biztosíthatom Joseph Hellert, hogy magyar olvasói változatlanul élvezik kifogyhatatlan nyelvi és logikai leleményességét és humorát. Amíg mi itt vagyunk, nincs ok aggodalomra. Könyve az utolsó példányig elfogyott. Nem történt semmi.

Császár István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 JUL 7

ÉLET ÉS IRODALOM

Angyal László

F 1021

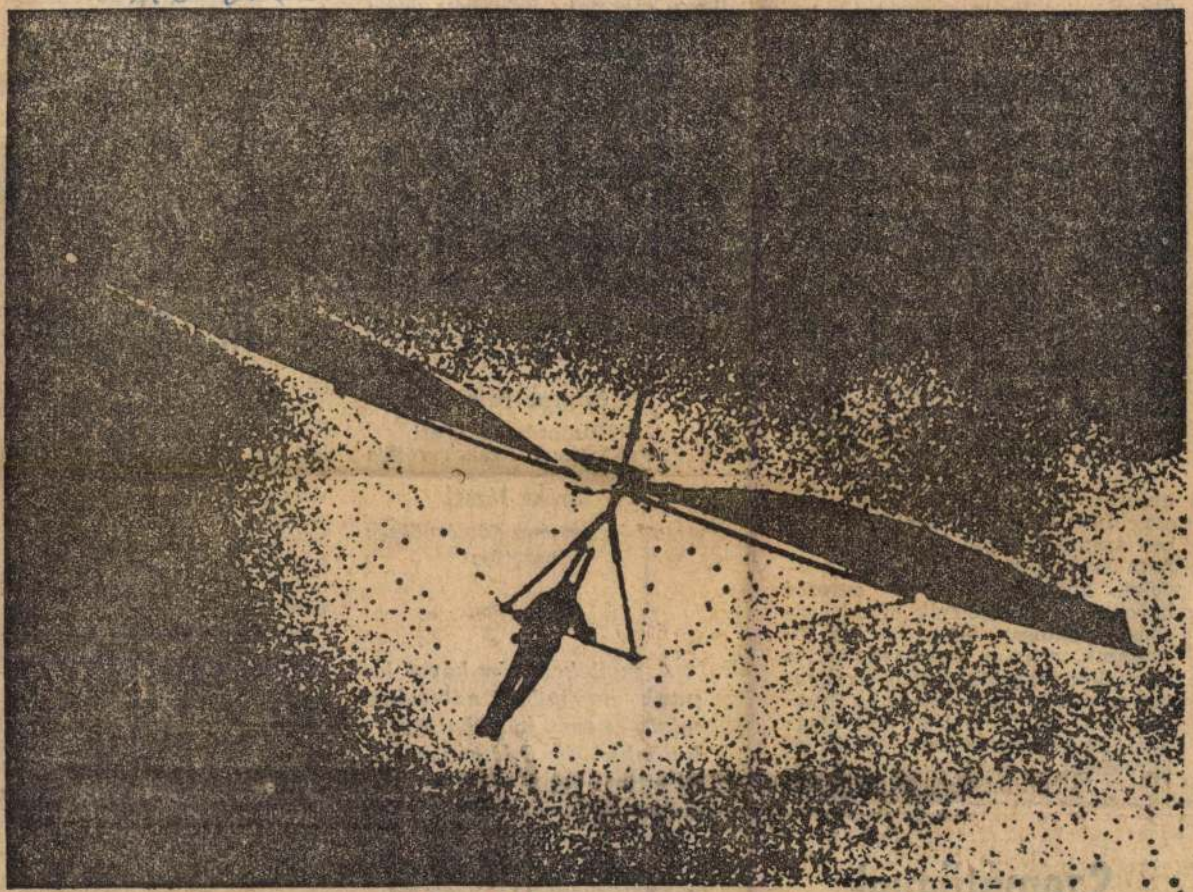

Angyal László: A sárkányember

fogadta. Jóleső érzés volt elkönyvelni, hogy nekünk viszont — történelemtanároknak — 1867 óta van folyóiratunk, a Magyar Történelmi Társulat hivatalos lapja, a Századok. Rangos, testes kiadvány, évente hatszor kopogtat ajtónkon, nyújt széles körű tájékoztatást, nevel, oktat, késztet jobb munkára. Szerkesztőségét, írógárdáját csak elismerés illeti. Nem tudni, hogy a folyóirat miért jelenik meg rendszertelenül, szinte minden társától messze lemaradva.

Folyóirattárunk tanév végi rendezésekor (1979. június 18—22.) sok periodika — Nagyvilág, Új Írás, Kortárs, Világosság, Valóság stb. — már az 1979/5. vagy 6. számával képviseltette magát, a Századoknak viszont még csak az 1978/5. számát olvashatták az érdeklődők... A posta illetékesei — érdeklődésemre — közölték, hogy nyugodjak meg, már megrendelték, rövidesen szállítani fogják. Nem csüggedek. Várom, hogy 1979 júliusában megérkezzék az a szám, amit 1978 novemberben-decemberben szerettem volna kézhez kapni. Arra csak álmomban merek gondolni, hogy a folyóirat egyszer havonta is megjelenik majd, ráadásul pontosan. Hogy ne úgy fogyasszuk, mint a szegényember a lakodalmi traktát, hanem rendszeresen, módszeresen, ahogy az ilyesmit illik. A Históriának azt kívánom, ne kényszerüljön a Századok követésére.

Gergely Ferenc

Szemétügyek

„...és a karaván mégis halad..."

egy közepes város (harr
venezer lakos) elektro
szükségletét fedezi. Ha
giát olajjal akarnánk k
kor naponta kilencven
kellene elégetni. Sal
évente tizenháromezer
ladékvasat választ ki a berendezés,
amely újra hasznosítható.

Összefoglalva: megállapítható, hogy a Budapesti Szemétégetőmű a környezetre veszélyt jelentő hulladék ártalmatlanítása mellett, a népgazdaság számára ebben az energiaínséges helyzetben fontos elektromos energiát állít elő és a kiválasztott hulladékvasat is visszajuttatja a gazdaság vérkeringésébe.

Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat

Szegedi Péter

a Közönségszolgálati és Propaganda Iroda vezetője

Szőke József

a Létesítmény Főmérnökség vezetője

★

A mellékelt fényképet lapunk nyomdai adottságai miatt nem közölhetjük, s különben is készséggel elhisszük, hogy a budapesti szemét-ártalmatlanítás problémája nem valósítható meg az „5 Door Oliver rendszerű szemétkomposzt üzemmel". Egyáltalán mindent elhiszünk, amit a szakemberek határozottan állítanak. Lai-

lék, az 9 ezer 900.

Persze, még ez is több annál 4752 forintnál, amit T. P. I. kap a harmadik kiadás után. Csak n annyival.

Somos Ágne

villamosmérnök

Hét krajcár

Móricz riportjait méltatva a ÉS Móricz-számában (1979. júniu 30.) így ír Mekis János: „Ha 190 a Hét krajcár dátuma azért n vezetes, mert ez az év csinált egy szeriben országosan ismert író Móriczból, akkor 1910 azért fo tos, mert vele kelteződik az iro dalmi értékű magyar riport lét zése is."

A szerző fontos megállapítá tesz, csupán Móricznak kelle még egy teljes évet várnia a fe fedezésre: a mű 1908. októb 16-án jelent meg a Nyugat-ba Osvát Ernő zseniális felfedező t hetségével így irányította a f gyelmet Móricz Zsigmondra. történet — ahogy kicserélte a k rábban átadott Móricz-novell ezzel, a Hét krajcárral — közi mert. A következő évben, amik kötetben címadó novellaként me jelent, íróját Ady üdvözölte Nyugatban a legnagyobbakna kijáró elismeréssel, megsejtve a a nagyszerű gazdagságot is, amel

Angyal László

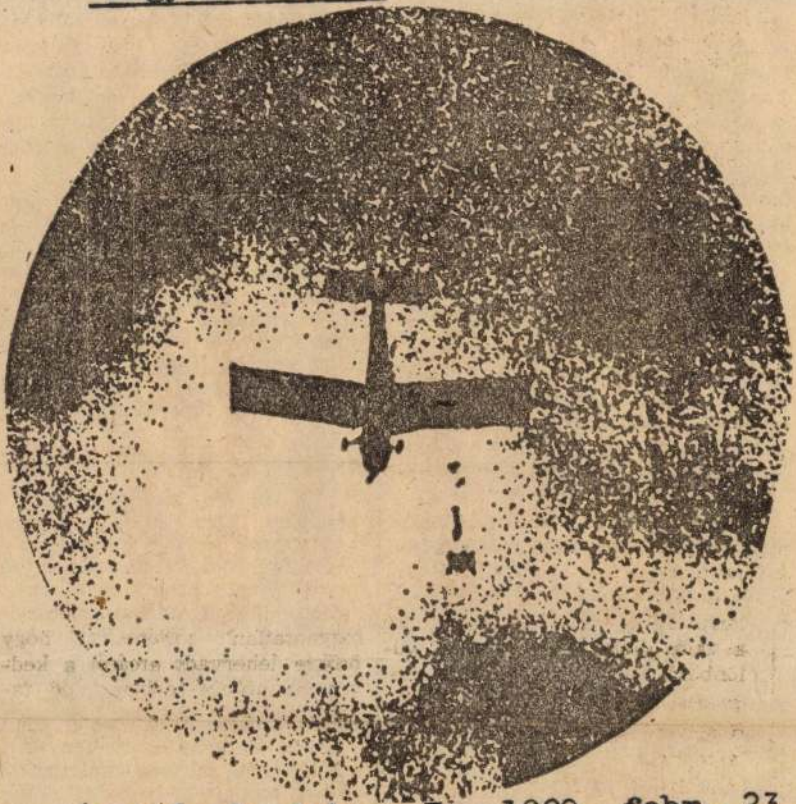

Élet és Irodalom, Bp. 1980. febr. 23.
XXIV. évf. 8. sz. 6. lap.

Angyal László fotógrafikája

ben elkövethetünk és nyilván el is követünk hibákat (...). Tévedünk, félre- vagy belemagyarázunk. — *Gondolta a fene!* — írta a lapszélre Arany János, egy költeményének az értelmezését olvasva. Ezt idézgetik kajánul a verselemzés ellen azok, akik a művészi alkotásokat a legolcsóbb módon, ösztönös-érzelmi szi ten szokták befogadni, élvezni, élménnyé alakítani."

Idézhetem Fejes Endre könyvének címét is: *Gondolta a fene* — amely nyilvánvalóan utalás az Arany-anekdotára. Vagy itt van egy adat az Új Írásból (1977. január), Szandai Sándor írja. Pásztor Józsefnek egy megjegyzésére utalva: „Arany Jánossal mondanám, ha tréfálkoznánk: *gondolta a fene!*"

Egyszer valaki érdeklődőnek megígértem, hogy majd megnézem, hol és hogyan is írta Arany ezt a sokat idézett mondást. Azt hittem, a világ legegyszerűbb feladatára

Az első válasz mindig ez volt: Hogyne; biztos, hogy Arany írta, de most nem emlékszem pontosan, hol... Majd megnézem. Nem lett eredmény.

Egyszer szóvá tettem a rádióban, s szép számmal kaptam is hozzászólást. De az eredeti marginális bejegyzést senki se látta, sőt, az se nagyon derült ki, kinek milyen megállapításához fűzte Arany az elhíresedett, népszerűvé vált meg-

csességekről..." Kolozsvárról Csetri Zoltán jelentkezett, hogy ő Ignotusnak *Olvasás közben* című könyvében olvasta valamikor, hogy a költő egy „jól tudta Arany János..." kezdetű fejtegetés margójára írta, hogy: *tudta a fene.*

Az adatok nagy számából előttem se kétséges, hogy Aranynak valóban volt ilyen széljegyzete, megjegyzése. A nyelvészek legtöbbje arra gondol, hogy Arany a Magyar Nyelvőr valamelyik füzetének szélére írta a kérdéses mondatot; tudjuk, hogy — főként élete utolsó éveiben — szorgalmas olvasója volt a Nyelvőrnek, s a cik-

Na, persze, szigorúan csak a rendszer keretein belül. Azonkívül tessék enyhítő körülménynek tekinteni, hogy nemcsak én szidom. Sokan mások is. Mondhatnám (ha árulkodni akarnék),

maroknyi jelzővel, hirtelen egy egész országnyi hőssel dicsekedhetne. Ennyire azért nem óriási a fejlődés. Inkább arról van szó, hogy manapság nem kell hősnek lennie annak, aki szidni akarja a rendszert. És azért fejlődésnek ez sem akármilyen.

Hogy milyen a fejlődés, ha nem akármilyen? Erre is válaszolok, de előbb hadd adjam alább. Nem is a rendszert szidom (még a

természetes
alapf
arra
hasonló me
lyosodott k
sok mostani

A *fene*
szerepel. S
— valóban
nál. A Nyel
Ignác a ri
képzőkről é
csoportról
vételeknek
mutathatók
hatók" — s
szót megje
teszi: »*feny*
kiküszöböl
megjegyzés

elismerem,
kal össze
nem akár
másokkal
Mindent e
gedetten
módjával
De adon
dom ezt, s
módjával,
akkor mi
Kezdem
csiki-(be)c
nek. Nin

BOLGA

Angyal László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

grafikusművész.

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 DEC 6

1021

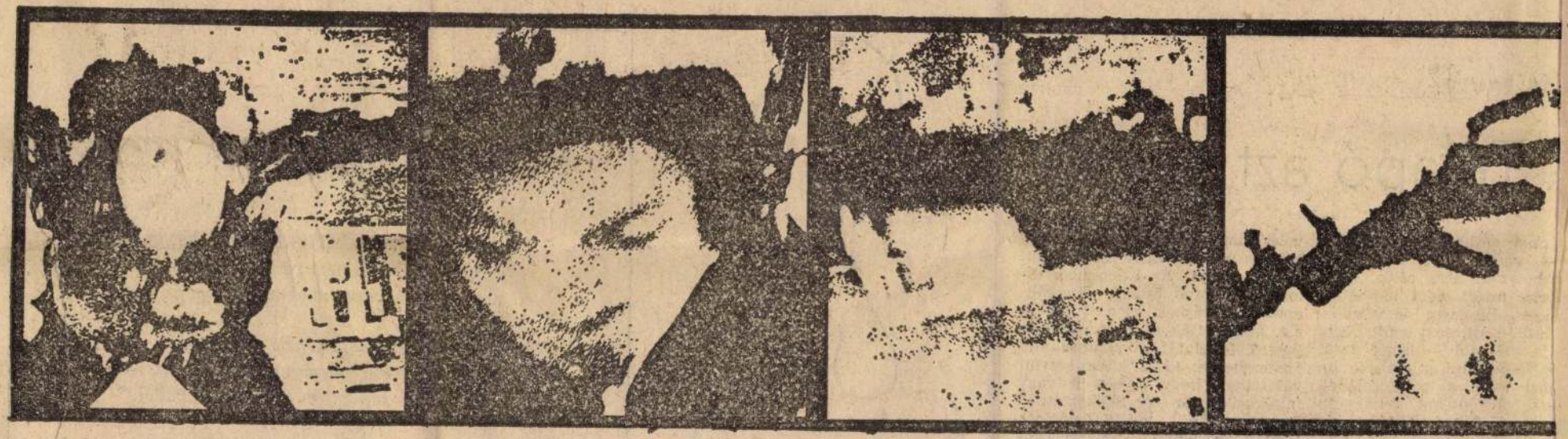

Angyal László: Zuhanás

TAMÁS ERVIN:

A Télapó azt üzente

— Konok ember lehet az a Télapó! — vélekedik a lányom, s félreérthetetlen arra céloz, hogy nem érti, miért nem kaphatott ajándékot Mikulásra jó viselkedés nélkül. Karácsony előtt pedig — tudja már jól — ismét azzal fogja őt fenyegetni apja-anyja: ha nem eszi meg a zöldfőzeléket, hiába is vár játékot a fenyőfa alá. S mert Jézuska lassan kimegy a divatból, mindkét decemberi ünnepen ő a legfőbb támasztéka a különböző figyelmeztetéseknek — igen, a Télapó azt üzenvelés alapja. Mégsem vagyok kibékülve az annyiszor megfaragott magyarázattal. Ez a december túlon-túl könnyű hónap: anyukákapukák tehetnek pajzsot szívük elé, háríthatják át a fegyelmezés keserű feladatát a vattaszakállú öregemberre; ki-ki ízlése szerint választhat, hogy levelet ír vagy találkozik vele, így tájékoztatván őt gyermeke(i) viselt dolgairól. Persze, ne legyünk annyira szélsőségesek — keresek kapaszkodót —, hiszen a csizmába bujtatott Mikulás-csomag akkor is az ab-

BARANYI FERENC:

Dante igaza

S mert ghibellinből lettem én fehér guelf,
— a városért és nem pálfordulásból —
nem szűnik vágni engem szablya és nyelv.

E fordulást megértenék akárhol,
hisz tisztesebb visszája a köpenynek,
mint véres színe. Ám Firenze — vádol.

Attól lehet ma megbecsült, ki megvet,
hogy megbecsülést nem várt egyikünk sem,
akik szívből színleltünk tisztesebbet.

Angyal Marika, iparművész MDK
[porcelánfestő]

A bécsi nemzetközi vásáron két hétig képviselte a Herendi Porcelángyárat. Szabad kézzel festett, színeket kevert, árnyékolt – elejétől végig bemutatta, hogy hogyan készül a herendi porcelán. Mestere: Hornung György.

Békés Attila: Angyal Marika 3.

ESTI HIRLAP

bp. 1961. szept. 23.

Ø Angyal Mátyás

kassa körmives

1846

l

Mihalik Miklósbort

24-l.

FRANS HALS

ANGYAL MÁRIA

FREQUENZEN EURÓPAI MÛVÉSZETI TÖMÖRÜLÉS MAGYARORSZÁGI TAGOZATA

Pataky

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
1105 Budapest, Szent László tér 7-14.
Telefon: 260-99-59, Fax: 262-0379,
E-mail: pataky @hu.inter.net
http://www.elender.hu/~pataky

Harmati Zsófia

Tassy Béla

Kádár János Miklós

Erdélyi Eta

Szabó Gábor

Csavlek András

Ifj. Bér Rudolf

Kádár Gergely

Szelényi Károly

Rádóczy Gy. Gábor

Robert Engl (Olaszország)
Charles Gatt (Málta)
Heinrich Hofmann (Németország)

Meghívottak:

Szabó Ádám
Szabó Zsófia
Szász György

Wágner János

Debreczeny Zoltán

A Pataky Művelődési Központ
és a Frequenzen Európai
Művészeti Tömörülés
Magyarországi Egyesülete
meghívja önt
kiállításának megnyitására

2002. november 15-én 17 órára
a Pataky Galériába
(Pataky Művelődési Központ
Budapest, 1105 Szent László tér 7-14.)

Megnyitja:
Angyal Mária
művészettörténész

Közreműködik:
Tatay Ernő blockflötén

A kiállítás megtekinthető: 2002. december 6-ig
hétfő kivételével, naponta 10-18 óráig.

A galéria megközelíthető: a 3-as, 28-as, 62-es villamossal,
valamint a 9-es, 17-es, 32-es, 62-es autóbusszal.
A gépjárművel érkezők számára a parkolás biztosított.

8. szombat

FILM

NYÍLT HÉTVÉGI FILMKLUB: FASSBINDER MARIA BRAUN HÁZASSÁGA (német, 1979)
A főszerepben: Hanna Schygulla
Örökmozgó, 16.30 (hétfőn is)
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

TELEVÍZIÓ

RONCSFILM (1992)
Szomjas György filmje több tekintetben is *roncs:* tragikomikus mese, lerozzant külváros-lakók életroncsai vállaltan vacak felvételeken, mintha a képeket rögzítő celluloidszalag maga is roncs lenne már.
Duna Tv, 22 h

ANYÁMAT NE!
Mi a RONCSFILM sikerének titka? A közönségé a szó (és a kép) Viczkó Tibor és a Kőbánya-film (operatőr: Dóra Tibor) riportfilmjében.
Duna Tv, 23.35

SZÍNHÁZ

ANGYAL, ÖRDÖG, KÖLTŐ

„Nem tudom.
(S így mormogok
hetek, hónapok
és évek óta.)
Nem tudom.
Minden színjátékban magamra ismerek
ahol főhősök nincsenek, csak csupa hős."
(Kondor Béla)

A Theoréma Színház a Parateátrális Műhely közreműködésével adaptálta színpadra a festő-költő Kondor Béla meghatározhatatlan műfajú alkotását.
Egyetemi Színpad, 20 h
(Bp. V., Szerb u. 21–23.)

ZENE

DALESTEK AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN
Schubert: WINTERREISE – Tóth János (bariton) és Prunyi Ilona (zongora) előadásában (16 h)
(Bp. IX., Üllői út 33–37.)

ÉS MÉG

NEM MIND ARANY...
(DE MIND FÉNYLIK!)
A magyar költészet remekei az ÓMAGYAR MÁRIA-SIRALOM-tól Arany Jánosig Galkó Balázs, Jordán Tamás, Márta István, Sebő Ferenc, Selmeczi György valamint a Kaláka együttes összeállításában és előadásában
Gödöllő, Művelődési Központ, 16 h

9. vasárnap

FILM

NYÍLT HÉTVÉGI FILMKLUB: FASSBINDER
SÁTÁNFAJZAT (német, 1975–76)
„A SATANSBRATEN újabb arculcsapása volt a kultúrfunkcionáriusoknak, akik már azt hitték, hogy a féktelen Fassbinder időközben beilleszkedett a kulturális élet rendezett menetébe... Ismét megmutatta, hogy nem lehet őt sehová sem besorolni, és az engedetlenség gesztusát meg is értették az illetékesek: teljes hosszában nem engedélyezték a filmet. Így Fassbinder egyik legszebb, legőszintébb és legradikálisabb filmje nem kapott kellő nyilvánosságot, állítólagos obszcenitása miatt dobozba zárták." (Kurt Raab–Peter Karsten)
Örökmozgó, 16.30

A FÉLELEM MEGESZI A LELKET (német, 1974; r.: R. W. Fassbinder)
Örökmozgó, 19 h

365 NAP – 365 FILM
CARMEN (amerikai, 1915)
VÉRZŐ ARÉNA (amerikai, 1922)
Fred Niblo romantikus spanyol történetének férfi főszerepét kora egyik legnépszerűbb színésze, Rudolph Valentino alakítja. Egyszerű matadorként hódítja meg a szép özvegyet, aki addigra Európa jelentősebb politikusait-uralkodóit végigszerette.
Örökmozgó, 20.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

PÓDIUM

MI VAN A MASZK MÖGÖTT?
Találkozás Kézdy Györggyel
Kolibri Pince, 19 h
(Bp. VI., Andrássy út 77.)

TELEVÍZIÓ

ODÜSSZEUSZ HAZATÉRÉSE
A Monteverdi-operából készült film díszleteit tervezte és az előadást rendezte Jean-Pierre Ponnelle, a legújabbkori operarendezés fenegyereke. Vezényel a régi zene mesterkarmestere, Nicolaus Harnoncourt. Közreműködik a Zürichi Opera Monteverdi Együttese.
Tv2, 20.10

SOHA NE FELEJTS!
Egy újabb holocaust-film – de nem magáról a holocaustról, hanem arról a döbbenetes perről, melynek során Mel Mermelstein – végül sikeresen – bebizonyította a Történelmi Felülvizsgáló Intézet ellenében, hogy Birkenau és a többi tábor nem fantázia szüleménye, hanem megmásíthatatlan tény.
Tv1, 20.20

TELEX, TŰZ, SZÍV

Angyal Mária művészettörténész nyitotta meg Halász Zsóka első önálló kiállítását a Mester utcai pincegalériában. A naiv festő civilben telexes. A háború után született Mándokon, az ország keleti csücskében, nagyon szegény családban. Tizennégy évesen kezdett dolgozni.

1982-ben néhány perc alatt egész addigi élete füstté vált, amikor egy elektromos szikra lángra lobbantotta és porig égette a csepeli házat, az otthonát. Hosszú ideig a rajtuk maradt ruha volt minden vagyonuk.

Jó évtizedbe telt, míg újrateremtette azt, ami odaveszett. 1993 júliusában kint ült a kertben, és úgy érezte, tudna – képeket – festeni. Néhány hónap alatt közel százat alkotott.

Nézed a portrékat – a Bokszolóról, a Csábító nőről, a Cigánylányról, a Parasztportát, a Szürke ment, a Libalegelőt, a Téli tájat fácánokkal és nyulakkal, a Gólyákat a naplementében, és elönt a derű. Halász Zsókánál a Hold tüzesebb fénnyel ég, mint a Nap, és a Szívdobbanás egy gyönyörű tekintetű nő, aki nem bíbor, hanem kék és zöld szívizombástyák közül néz szembe velem, a velencei karneválok hangulatát árasztva. És tisztán újraérzem a gombolyagi lovak szagát, úgy, ahogy nagyapám szekerére felkapaszkodva éreztem gyerekkoromban, egyszer, naplementekor. Halász Zsóka soha nem járt sem Velencében, sem Gombolyagon. Azt mondja, Mándokot ismeri és Csepelt és a Gubacsi utat.

Képeinek egyharmada a kiállítás másnapján magántulajdonba került.

TAMÁS AMARYLLIS ■■■

Ferencvárosi Pincetárlat (Bp. IX., Mester utca 5.)
Nyitva: április 14-ig, keddtől szombatig, 10–18 óra között

Angyal Mária

Éltem – és ebbe más is belehalt már

Kilencven éve született József Attila

„A Medvetánc idején még nem lehetett látni, hogy az »Aki dudás akar lenni« József Attila egész életműve elé illik majd, halálosan szép jelmondatul. Akkor még tűnődtünk a zuglói estében, »mit jelent a pokol, miféle sorsot, balvégzetet, hiányt – a proletáréletet-e, az éhséget, az elnyomatást, a szegénységet, a külvárosi éjszakák nehéz és tömör ürességét, ...a léleknek mely járatlan tájait és sivár világát?« ...»A vers papírpénz, mondta Attila, a szenvedés az aranyfedezete«. Látom, ahogy két ujjával megtámasztotta a fejét. »Nekem van fedezetem«, mondta szinte játékosan komolykodva, büszkélkedve. »Színarany.«" (Fejtő Ferenc: Levélesszé József Attiláról, 1994)

1994. április 11–12-én a Petőfi Irodalmi Múzeumban A Dunánál címmel József Attila-emlékülést tartottak. 1995-ben pedig Tasi József (az emlékülés egyik kezdeményezője) szerkesztésében a Petőfi Múzeum azonos címmel meg is jelentette az elhangzott előadásokat, vallomásokat. A tanulmányok igen sok oldalról közelítik meg – nem is annyira a költőt magát, hanem inkább költészetét, az abból kifejthető eszmerendszert, moralitást. Az egyik legérdekesebb írás Fenyő D. György középiskolai tanáré, aki úgy teszi fel a kérdést: Hogyan tanítsuk József Attilát 1994-ben? – hogy a magunkénak érezzük akkor is, ha nem vagyunk gyakorló tanárok. Ha úgy tetszik, közvetve bár, de ehhez szólnak hozzá a költők (Balla Zsófiától Petri Györgyig) igen személyes hangú vallomásaikkal József Attilához fűződő (Petri esetében például igen bonyolult) kapcsolatukról.

JÓZSEF ATTILA: MEDÁLIÁK I.
(Verselemzés)
Közreműködik Jordán Tamás, valamint Demeter Katalin, az Eötvös József Gimnázium tanára és tanítványai.
Április 11., kedd, Tv1, 16.05

***SEBED A VILÁG** – dokumentumfilm József Attila emlékére*
Közreműködik: Koltai János
Április 11., kedd, Duna Tv, 16.50

A KÖLTÉSZET NAPJA
„EGY ALMA, AMELYIK VISSZAHARAP"
Közreműködik: Cserna Antal, Kaszás Gergő, Kautzky Armand, Kerekes Éva, Magyar Attila, Szalai Kriszta, Tóth József, Zalán János. Énekel: Both Gabi, zongorán kísér a zeneszerző: Darvas Ferenc. Szerkesztő: Farkas Katalin. Rendező: Pajer Róbert
Április 11., kedd, Tv1, 20.15

J. A. 1928-ban

10. hétfő

SZÍNHÁZ

KARINTHY FRIGYES: UTAZÁS A KOPONYÁM KÖRÜL
Kelemen István előadásában
Rendező: Benedek Miklós
Játékszín, 19 h (szombaton is)
(Bp. VI., Teréz krt. 48.)

FILM

365 NAP – 365 FILM
M. F. I. HÍRADÓ N. 202 (1928)
SZENTPÉTERVÁR VÉGNAPJAI (orosz, 1927)
Nemrégiben vetítette az Örökmozgó Pudovkin két filmjét is, a SAKKLÁZ-at és az ANYÁ-t. Ezúttal – az archív magyar filmhíradó után – a klasszikus orosz rendezőnek az 1917-es forradalom tizedik évfordulójára készített filmje látható.
Örökmozgó, 16.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

ZENE

LINE ILDIKÓ (HEGEDŰ), MÁRKUS ALBERT (HEGEDŰ, BRÁCSA) ÉS VINICIU MOROJANU (ZONGORA) ESTJE
Műsoron: Haydn D-DÚR, Mozart ESZ-DÚR és BRAHMS ESZ-DÚR TRIÓJA.
MR márványterme, 19.30
(Bp. VIII., Pollack M. tér 8.)

RÁDIÓ

VERSEIT ELMONDJA VÁRADY SZABOLCS
Ritka alkalom – ne szalasszuk el!
Kossuth, 14.55

A KÖLTÉSZET HETE
A költészet napját a rádió irodalmi szerkesztősége a költészet hetévé bővítette. Az összeállítást avatott szerkesztőre, Lator Lászlóra bízta. A mai válogatás címe: JÓB KÖNYVE – Baka István, Takács Zsuzsa, Határ Győző, Gyurkovics Tibor, Orbán Ottó, Csukás István verseit halljuk.
Kossuth, 19.40

LEGENDA – ÁPRILY LAJOSRÓL 2. RÉSZ
Az első rész egy hónapja hangzott el. Most Bozóky Éva, Jancsó Adrienne, báró Kemény János, Lator László, Lengyel Balázs, Mészöly Dezső, Nemes Nagy Ágnes és Rab Zsuzsa történeteit összegyűjtötte és a műsort szerkesztette Albert Zsuzsa.
Kossuth, 21.05

FELTÉTELES MEGÁLLÓK
Ezúttal a '80-as évek Bodor Ádámjáról és Kertész Imréjéről beszélget Dérczy Péter, Kálmán C. György, Marton László, Szilágyi Márton. Szerkesztő Bán Magda, műsorvezető: Mészáros Sándor
Bartók, 10.05

11. kedd

FILM

A MI NEMZEDÉKÜNK (lengyel, 1964)
„A film hirtelen megérett kamaszok emberré válásának, a mozgalomra való rátalálásának kristálytiszta, egyszerű története... A párttal, az ellenállási mozgalommal való találkozás pátoszát itt nem a nagy szavak, még csak nem is a nagy ügy jelentőségének szüntelen felmutatása adja, hanem a kamaszkomolyság hőfoka, romlatlan hite: Wajda lényegében saját ébredését, felnőtté válását idézte vissza ebben az első filmben." (Bíró Yvette)
Örökmozgó, 18.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

HÓVIRÁGÜNNEP
Menzel filmje (mint általában) Hrabal elbeszéléséből készült. Egy meglőtt kandisznó groteszk hajszolását, két vadászcsoport szenvedélyes viszálykodását és félreértésekben gazdag közös vacsoráját dolgozza fel, ám Menzel más elbeszélések hőseit is átmentette e történetbe.
Az emberek nem jók és nem gonoszak, nem szépek és nem csúnyák. Életük távolról általában derűsnek tetszik, ám közelebb hajolva már látni, ezer apró gond redőzi a homlokokat.
Duna Tv, 18.15

RÁDIÓ

A KÖLTÉSZET HETE
A mai összeállítás címéül Lator László az ÁLRUHÁBAN-t választotta, s hozzá a verseket Bárdos Lászlótól, Imre Flórától, Somlyó Györgytől, Rakovszky Zsuzsától, Petőcz Andrástól, Szabó T. Annától és Baka Istvántól.
Kossuth, 19.40

A KÖLTÉSZET NAPJA
KELL A VERS?
Válaszolnak a költők. Szerkesztő: Kulcsár Katalin
Bartók, 10.05

TELEVÍZIÓ

A TÁBOROK EMLÉKEZETE
A koncentrációs táborok felszabadításának 50. évfordulóján az akkor készült dokumentumfilmet vetíti a televízió. A kommentárszöveg Alfred Hitchcock munkája.
Tv1, 22.30

SZILÁGYI DOMOKOS: A PRÓFÉTA
Elmondja: Krizsovánszky Szidónia
Duna Tv, 17.15

M.D.K.

Angyal Ottó

"vitéz Keresztes Fischer Ferencné"-ről készült festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. dec. 25-31
V. évf. 52. sz.

Angyal Zsuzsa, keramikus

SÍPOLÓ MADARAKKAL, fából faragott tükrösökkel s több népi gyermekjátékkal, dísztárggyal mutatkozott be Angyal Zsuzsa keramikus és Csupor István fafaragó tegnap Dunaújvárosban, a Bartók Béla Művelődési Központ aulájában megnyitott közös kiállításán.

-: Hl

20

Népszabadság Bp. 1981 dec 6.

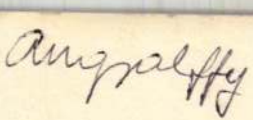

M.933.X.14.

933, X, 14.

MAGYA

Lotz Károlyról beszél a mester legkedvesebb tanitványa

Látogatás egy szomoru müteremben

Ugy kell felkapaszkodni ebbe a müterembe, mint valami hegytetőre... A Thököly-ut 25. számu épület negyedik emeletéről meredeken indul egy falépcső, recseg, ropog az ember léptei alatt és már ott van a müterem ajtaja, mely mögött *Angyalffy* Erzsébet él, *Lotz* Károlynak, a világhirü magyar mesternek legkedvesebb tanitványa... Ez a müterem tele van festményekkel, a falak zsufolásig tömve és a helyiségben alig lehet mozogni, mindenütt képek, vázlatok, tervek, százszámra. Itt él *Angyalffy* Erzsébet — aki a hetven esztendőn is tul van már — nehéz gondok, küzdelmes napok közepette, soha se tudva, mit hoz a holnap! Pedig még most is tele van lelkesedéssel, tervekkel, müvészi törekvésekkel és hiába a nélkülözések napjai, az esztendők sulya, még most is csillog a szeme, fantáziájában csodálatos elevenség, amikor mutogatja képeit, munkáit és beszélni kezd az elmult időkről. Valahogy elsikkadt, eltünt az utóbbi évek folyamán a neve és a közvélemény is teljesen megfeledkezett róla! Mütermében egyre halmozódnak a vásznak és az a legszomorubb, hogy nem jön senki sem értük. Persze, *Angyalffy* Erzsébet nem tartozik a *modernek* közé, de a *konzervativ* iskolának egyik nagyratartott értéke volt és a képei ma is elevenek, frissek, pompázó szinüek. Nagyobb kompoziciók, Krisztus-fejek, Madonnaképek, portrék, tájképek és kisebb vázlatok hirdetik még ma is, hogy ki *Angyalffy* Erzsébet, akit *Lotz*, *Székely* Bertalan és a bécsi *Mackart* oly nagyra tartott.

Itt él ebben a müteremben, nagy kétségbeeséssel, hogy mi lesz, mert sehonnan semmi megrendelés és a festményekért sem jönnek vásárlók. Emlékeivel a multban jár, amikor oly eleven, pezsgő volt a müvészeti élet. Amikor *Lotz*-cal dolgoztak együtt és amikor neki is, mint a nagy mesternek, müterme volt a tudományos akadémián.

— Arany János hálószobáját kaptam meg müteremnek, — meséli elgondolkozva. — Akkor még elismertek és egyik ösztöndijat a másik után kaptam. Tudja, Győrben voltam tanitónő és egész fiatalon összekuporgattam magamnak valami kevés pénzt és elindultam Budapestre. Teli voltam álmokkal, vágyakkal, idealizmussal. Beiratkoztam a Mesteriskolába. Az első mesterem *Székely* Bertalan volt, de amikor megismertem *Lotz* munkáit, megláttam benne a gigantikus nagyságot és egyszerre a varázskörébe kerültem! Elmentem hozzá és most is emlékszem, *Trefort* Ágost miniszterrel találkoztam össze az Akadémia lépcsőházában. Őt festette akkor *Lotz* és aznap is a mester mütermében volt.

Elmosolyodik. Csillogó szemekkel meséli, hogyan fogadta őt *Lotz*, ez a meglehetősen zárkózott, csakis a müvészetének élő ember. Megnézte a vázlatait, leültette, hogy rajzoljon valamit ott helyben és akkor bólintott, hogy jól van, maradjon nála tanitványnak. Attól kezdve együtt dolgoztak, vitte magával a mester és azt is kieszközölte, hogy mütermet kapjon. Az első mütermet, Arany János hálószobáját, az Akadémián. Nyolc esztendeig dolgozott nála és amikor *Lotz* elköltözött a Várbazár épületébe, akkor magával vitte *Angyalffy* Erzsébetet is.

— Hihetetlenül nagy lélek volt és én tudom, hogy mennyire szeretett mindenkit, csak nem mutatta. Általában emberkerülőnek ismerték, de ez nem igaz. Én tudom, hogy ki volt, mellette éltem. Egyszer lejött a király is, Ferenc József, hogy megnézze *Lotz* mütermét. Itt láttam, hogy milyen nagylelkü volt ez az ember. Felállitotta az én képeimet is és amikor a király rámutatott az egyikre, hogy milyen szép... akkor *Lotz* elmosolyodott és megmondta, hogy ez a tanitványáé. Láttam, hogy a király milyen zavarba jött és attól kezdve nem merte se dicsérni, se kritizálni a képeket. Amikor elment, *Lotz* összecsapta a kezét, hangosan felnevetett és megveregette a vállamat, hogy ugy látszik, jó tanitvány vagyok!...

És ez az őszhaju, idős hölgy szinte fellángol az emlékekre. Ugy beszél *Lotzról*, mintha még élne és a többiekről is, akiket ismert, akikkel együtt volt hosszu időn keresztül... *Lotz* kiküldte Bécsbe, hogy tanuljon az ottani akadémián, majd Párisba *Munkácsy* mellé. *Munkácsy* akkor egy freskó festésére kapott megbizást és *Lotz* aggódott: vajjon a már akkor beteg *Munkácsy* egyedül el tudja-e végezni ezt a nehéz feladatot? Ezért eszközölt ki *Angyalffy* Erzsébet részére ösztöndijat, hogy Párisba mehessen és mint kitünő freskómüvész, segitségére lehessen *Munkácsynak*.

— *Munkácsynak* az első szava az volt hozzám, hogy el kell járnom a müvészzsurjaira is. De ez nehezen ment, egyetlen ruhám volt és csak dolgozni akartam!...

Rakosgatja, mutogatja a munkáit és innen is, onnan is felvillan valami emlék. Itt van például egy fénykép, a bécsi *Pázmáneum* kápolnájáról. Akik Bécsben jártak és látták a kápolna csodálatos freskóját, azok nem felejtik el soha a szineknek azt a ragyogását és a kompozició harmóniáját. Ez a freskó *Angyalffy* Erzsébet munkája és minden vonalában méltó *Lotz* tanitványához. A nagyméretü freskót *Erdődy* püspök megbizásából készitette, hat hónapig dolgozott rajta és az *Erdődy*, meg *Bánffy* grofi családok tagjai voltak a modeljei.

— A csernovitzi templom oltárképét is én festettem — mondja szomoruan Angyalffy Erzsébet. — Dehát ez régen volt... ma már senki se gondol rám!

És mennyi tragédia van ebben a lemondó mozdulatban. Egy müvésznő, igazi müvésznő álmai nem váltak minden tekintetben valóra. A legsulyosabb anyagi gondokkal küzd abban a korban, amikor már az évek száma is elég teher. Retteg a holnaptól, mert élni kell és nincs miből, bár a festményei valóban nagy értéket képviselnek. A társadalomtól és a jóakaróktól vár segitséget, hogy *hátha.... hátha!*

— Hallom, hogy a Mücsarnokban *Lotz* emlékkiállitás lesz. Talán a tanitványáról sem feledkeznek meg azok, akik szeretik Lotzot, — bucsuzik, a szemében rettegés, hogy mi lesz tovább, ha nem vásárolnak tőle és nem hoznak portré-rendelést.

— ny.

Angyalffy Erzsébet

yeknek árát viszont könyörtelenül levonják érükből. De nemcsak a gyári munkások és munkásnők bére ilyen kegyetlenül kevés, hanem az ujonnan létesitett Pók-áruházak alkalmazottainak fizetése is. Amig a nagy áruházak kiszolgálói és kiszolgálónői legalább 110—100 pengőt keresnek havonta, addig az ilyen fizetés Pókéknál már magas jövedelemnek számit. *A Pók-áruházakban egész sereg fiatal, gyakran érettségizett kiszolgálónő kap havi 30—40 pengő fizetést* és a férfisegédek jövedelme is legfeljebb 140 pengő.

A rosszul fizetett, agyondolgoztatott alkalmazottakkal szemben a Guttmann és Fekete-cég gyárában és üzleteiben sokszor *emberteleu bánásmódot alkalmaznak.* Bántó és durva hangon beszélnek velük, gyakran maga a főnök, Fekete Jakab is. De azon, hogy Fekete nincs jószivvel a neki buzgás hasznot hajtó emberi gépek iránt, nem lehet csodálkozni, hiszen *ez a többszörös milliomos legutóbb Horthy Miklósné segitőakciójára is mindössze 100 pengőt adományozott.*

Külföldi mesterekkel dolgozik a GFB

A *Magyarság* már többször állástfoglalt a textilgyárakban alkalmazott külföldi mesterek ellen és sokszor rámutattunk arra, hogy ezek helyett magyar szakmunkásokat kellene alkalmazni. Magyarországon már több mint tiz esztendeje gombamódra szaporodtak a textilgyárak és ha eleinte nem is volt kellő számu magyar mester, *az eltelt hosszu idő alatt a gyárosoknak kötelessége lett volna gondoskodni arról, hogy a magyar textilmunkások közül megfelelő számu mestert képezzenek ki.* A Guttmann és Fekete-gyárban három évvel ezelőtt nagy garral ki is hirdették a munkások között, hogy szaktanfolyamot állitanak fel részükre és azokat, akik a tanulmányokban megfelelő előmenetelt tanusitanak, a gyár költségén külföldi továbbképzésre küldik. Meg is nyitották ezt a kurzust, de csak három előadást tartottak és azóta *egyetlen magyar mestert sem nevelt Fekete Jakab gyára.* Ehelyett változatlanul ott van *öt külföldi mester, akik természetesen sokkal nagyobb jövedelmet élveznek, mint akár tiz munkás is együttvéve.* A külföldi mesterek *valóságos gyülölettel viseltetnek a magyar munkások iránt* és elképzelhetetlenül hajszolják az akkordmunkásokat.

Külön anomália az, hogy *ebben a hétszáz munkást foglalkoztató üzemben egyetlen mérnök sincs* annak ellenére, hogy a gépekkel sokszor támad baj. A sok állástalan magyar mérnök közül egyet sem jutott eddig eszébe alkalmazni Schwartz Jakabnak. Köztudomásu, hogy *sok magyar textilmérnök is van állás nélkül és ezek bizonyára vannak olyan jó szakemberek, mint a drága pénzen tartott külföldi mesterek.* Magyar szakembereknek részére azonban, ugy látszik, Fekete-Schwartz Jakab gyárában nincsen hely.

Bojkott-inditvány

A te
ak

Érth
Schwa
körébe
jobban
mosána
goztatj
gére s
gyárosc
mozgal
kab ell
be is t

A m
hangsulyozzák, hogy *a magyar textilgyárosoknak feltétlenül szembe kell fordulni Fekete Jakabbal.* Ha szó nélkül hagynák megbotránkoztató eljárását, könnyen olyan szinben tünhetnének fel, mintha azonositanák magukat vele, ami különben a legtávolabb áll valamennyiüktől. Éppen ezért ugy vélik, *a leghelyesebb, ha az egyesület tagjai sorából Fekete Jakabot kizárják* és ezzel dokumentálják azt, hogy nemcsak nem azonositják magukat vele, hanem ellenkezően a legsulyosabban elitélik őt és teljesen kiközösitik soraikból.

Fabinyi Tihamér miniszter-tanácson számolt be Guttmann és Fekete adósztrájk-kisérletéről

A kormány pénteken reggel kilenc órakor miniszter-tanácsot tartott, amelyen *Gömbös* Gyula miniszterelnök elnökölt. Az ülésen Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter részletesen tájékoztatta a kormány tagjait a *Guttmann és Fekete* gyárban történt üzembeszüntetéssel kapcsolatban tett intézkedéseiről. A miniszter-tanács a kereskedelemügyi miniszter intézkedéseit megelégedéssel vette tudomásul. Foglalkozott a miniszter-tanács ezután *Gömbös* Gyula miniszterelnök ankarai utjával, majd az egyes szakminiszterek ismertették azokat a törvényjavaslatokat, amelyekkel a kormány a törvényhozást az őszi ülésszakban foglalkoztatni kivánja.

Bomba a chicagói tőzsdén

Londonból jelentik: A chicagói devizatőzsde lépcsőházába ismeretlen tettesek hatalmas bombát dobtak, amely az egész épületet légberöpithette volna. A bomba azonban nem robbant fel.

Dollfuss kancellár szerint javul Ausztria gazdasági helyzete

Bécsből jelentik: *Dollfuss* dr. szövetségi kancellár pénteken az alsóausztriai iparegyesület ülésén beszédet mondott, amelyben mindenekelőtt megállapitotta, hogy *az osztrák gazdasági élet ma ismét rendesen müködik.* Ausztria ama kevés országok közé tartozik, amelyek elősegitették a mélypontról való elmozdulást. A mai idők feladatai azonban nem csupán gazdasági jellegüek, hanem lelki jellegüek is. Ausztria felépitésénél eszmei szempontoknak is érvényesülniök kell. A kormány törekvése az, hogy minél több megelégedett ember legyen és minél többeknek legyen módjuk kifejlődésre. Az ehhez vezető utat *a rendi alkotmány* adja meg. A kormány sulyt helyez arra, hogy az egész lakosság részt vegyen a közélet alakitásában, mert ebben látja az okos demokráciát. Azok azonban, akik esztendők óta mindent megtettek, hogy a népnek elvegyék az örömét és a hitét az önkormányzatban, a legutolsók, akiknek joguk van magukat a nép őrzőiül feltolni vagy a nagyvilágot segitségre felszólitani.

Angyalffy Erzsébet

Lvód

Ést 1928

27. I

Velemér

221

Angyalffy Erzsébet

Angyalffy *Erzsébet*, festő, *1861. Főképp arcképeket festett, de alakos képeket is (Andromeda, A naját).

Angyalföld, Budapest székesfőváros VI.

Uj Idők Lex.
II. k. 403 l.

1650

Angyalffy Erzsébet

festőnő

irod

Krück I. 23. l.

~~Salzburgi városi múzeum~~

~~II. 55~~

1906. T. 19.

V. és k. o. ministerhez felterjesztés: Tudomásul vétetik, hogy Csallány Gábor a zentesi múzeum igazgató őrének uti segély tárgyában a ministerhez intézet folyamodása fedezet hiányában nem volt figyelembe vehető. Erről folyamodó is értesíttetik a fség által (15/906)

Angyalffy Erzsébet

festőnő

L.

Szendrey-Szentiványi

38. l.

folyt. a 39. l., mely
ide mellékelve.

Mintanyomtatvány iskolai használatra.

Budapest, 1917. XII/1.

4%-kal kamatozó m. kir. járadékkölcsön.
Beváltb. 1922. decz. 1., a túl kijelölt-fizetési helyeken.

Königl. ungarische 4% Renten-Anleihe.
Zahlb. am 1. Dez. 1922. bei den umstehend verz. Stellen.

Emprunt 4% du Royaume de Hongrie.
Coup. pay. 1. Déc. 1922, sur les plac. indiq. au verso.

4% Royal Hung. consolidated State Debt.
Pay. 1. Dec. 1922, at either of the places marked on the back.

Betü Litt. **A.**

Sz. Nr. **127.634**

Coup. **60.** szelv.

2 Korona Kronen Couronne Crowns.

a m. k. p. ü. min. számv. bit. ü. csoportjának fonoka. Verst. d. kr. u. F. M. Buchh. Credit-Abtheilung. Directeur du Grand-Livre de la Dette publique. R. H. Chief-Accountant.

Betü Litt. **A. 100 K.**

4%-kal kamatozó m

Szelvényutal

A magy. kir. központi állampénztár ezen utalvány előmutatójának 1922. évi

Budapest, 1917. decz. 1.

Gegen diese Anweisung erfolgt die könig
vom 1-ten Dezember 1922 a

Contre remise du présent talon la Caisse ce
au porteur á partir du 1-er Décembre 19

The Royal Hungarian State-Central-Treas
or after the 1-st December 19

a m. kir. központi állampénztár igazgatója. Director der kön. ung. Staats-Central-Casse. Directeur de la Caisse centrale de l'Etat Hongrois. Director of the R. H. State Central-Treasury

Angyalffy Erzsébet

Mucsarnok
1919–20. téli kiáll. ~~375~~
1920–21. téli kiáll. ~~528~~
1926 máj–jul. angol mag. kiáll.
367, 515

Sobieski János V. 2, 3, — arcsk. V. 3.

— Jakab V. 3. — és feleségének arcsk. V. 3.

— Constantin V. 3.

— Sándor V. 3.

— Klementina arcsk. V. 3.

— Márk arcsk. V. 3.

— Miksa János V. 4.

Angyalffy Erzsébet

Mucsarnok

1930. kl. Imre kiáll. 210.

1930/31. pub. kiáll. (544, 631)

Angyalffy Erzsébet

Képzőművésznők Egyes. tagja.

KMTÁRS művesoptok

1931 feb-márc. kiáll.

XIII. 43

1931. tav. tárl. 300.

1936. máj.-jún. 75. c. pub. kiáll. 565.

1936. okt.-nov. Nő a művészetben 446.

2061-909-26

659. Keretek.

1 darab aranyozott keret, sarkain massza levéldiszszel és völgyeléseiben reczézettel.
Méretei 70:56 cm.
Becsértéke.....8.00 K

Jegyzet. 1127-906-154

Angyalffy Erzsébet

9	Najád	50.—
10	Vas-Vörösvári parkrészlet	400.—

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1933 jan

Koronázási érem (1830), ezüst, magyar

IV. 153.

ANGYALFFY ERZSÉBET

2 Mezei virágok 350.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1933 febr-m

1946 Damkó János:

Öreg juhász.

Egész alak, áll és kissé
baljában batyut tart. Pö
haja hosszú, bajusza rövi
tarisznyáját vállán (át vetett szijon
mája magasszárú. Jelz

Terracotta, magass

Vétetett az 1901: I.
tal 200 koronán. (1/901.) El

Az elszámolást elfoga
(554/901.)

Angyalffy Erzsébet

3	Brokesch Marika arcképe	olajf.	Mgtul.
4	Tavaszi gólyahir	ojajf.	250.—

Nemzeti Szalon
tav. kiáll. 1932 jun

Angyalffy Erzsébet

festő

Nemzeti Szalon

Ne

ANGYALFFY ERZSÉBET

1902. Téli kiáll.

Női tanulmányfej, olaj

1905. Tavaszi és III. graf. kiáll.

Rónák, olaj

1914. Téli kiáll.

Rövid az élet, olaj

1919. Egyházművészeti kiáll.

Krisztus, olaj

1926. Pécsi kiáll.

Hadiárvák, olaj
Sárgavirágok, olaj

1927. Bajai III. kiáll.

Sárgavirágok, olaj

1929. Őszi tárlat.

Örvényszélén, olaj

1930. Egyh

Mária mer

1932. Nagy

Najád, ol
Vörösvári

1932. I só

Mezei vir

1932. Téli

Csury Jer

Angyalffy Ernőtől

11. Csábítás,
vászon, 52×115

Ernst Muzeum aukcioi

41.4.

181	26	A —	230	989	— B	300	224	— B
181	36	A —	231	209	— B	300	560	— B
181	237	A B	231	701	— B	300	590	— B
182	78	A B	231	851	A B	300	802	A —
182	98	A B	232	52	— B			

A kisorsolt nyeremények 1944. évi február hó 1-től kezdve a tőketörle kifizetésre. Azokat e naptól kezdve az eredeti kötvények és a vonatkozó szelvényi Bank, Pénzintézeti Központ, Belvárosi Takarékpénztár R. T., Budapest Székesfőváros telepe, Hazai Bank R. T., Magyar Általános Hitelbank, Magyar Bank és Kereskedelr Magyar Országos Központi Takarékpénztár, Országos Földhitelintézet, Országos Közp Kereskedelmi Bank fizeti ki.

Budapest, 1944. évi január hó 3-án.

M. kir. állami nyomda. Buda

Angyalffy Erzsébet

l.

Szent György Céh

42. anke (1920).

152.4

Angyalffy Erzsébet

l

Arv. Csarnok 97. aukc.

Kat.

Angyalffy Erzsébet

Árv. Kőrl.

72. n. 1934 dec.

Gondtalanság, of

Kisleány jelmezben of

Tavasz of

Mezei virágok, of

Parkrészlet Of.

örv. védve.

HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁS-
VIZZEL KÉSZÜLT KÉTSZERSÜLT

Budapest, 1932 V. 9–15.

Szállitó-jegy

Nagys.
T. Dr. Szentiváry úr

		Ár	Pengő	fillér
	drb. sütemény reggel			
	„ „ délután			
	„ jour kenyér			
	„ „ sütemény			
	kg. fehér kenyér			
12	„ félbarna kenyér		5	28
	„ rozskenyér	Fizetve		
	„ Graham kenyér	1932 V 31		

930-X. — Merkur, IV., Prohászka-u. 6.

TELEFON:
Aut. 69-3-33.

GROSS MIHÁLY
finom fehér sütődéje
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 43.

Angyalffy Erzsébet

Műcsarnok
1938. Szent István kiáll.
389. l.

ANGYALFFY ERZSÉBET

2 Szüz Mária menybemenetele olajf. 3000.-

Nemzeti Szalon

Árpádh szentek kiáll. 1930 aug

miniszteri s. hiv. igazgató.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
66 1927. SZÁM
Érk.: 1927. év március hó 1. n.

Angyalffy Erzsébet

Venusz Of

53. aukc.

Postatakarék

1930. ápr

A Színművészi Társaság alapító levelét

átvettem.

Budapest 1928. XII. 29.

Csatlós

Angyalffy Erzsébet

Fekvőnőrakt of
Vénusz of
Csendélet Halsuta of

51 aukc

Postatakarék
1929. dec.

ratziusok és Kuriátziusok.
és öt részben. Posony, Lan

606 ZEITSCHRIFT für Bücherfreu
bis zum VIII.Jgg 1903/04.

607 ZIMÁNDY, IGNAZ, Ludwig Kos
der Weltgeschi hte. Bpest,

608 ZOLA, EMILE, Az összeomlás
Bpest, Népszava. 1916. 8r.

609 ZUCHT NACH LEISTUNG. O.O.u.

Angyalffy Erzsébet

Fekvő női akt. of

47. aukc.

Postatakarék

1929. febr

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
290 /1917 szám
Érk.: 917 ér. máj. hó 8. n.

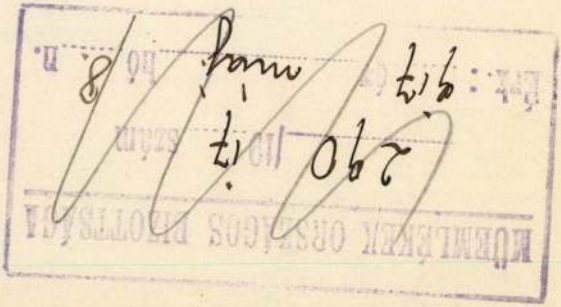

. szert. kath. egyházmegye legujabb

t t s á g n a k - hivatalos hasz-

április hó 16-án.

endeletéből:

Breyer István

Angyalffy Erzsébet

Árverési Csarnok

41. sz. 1928 febr –

Dídó,
32 x 20 cm

Fekvő mő

of-ch

VÁRPALOTA

kastély

Uzy Béla: Xbl Miklós. W 1879,
812 l.

Angyalffy Erzsébet
of.

Nyugvó Vennus (18. Ernst-ankéio)

Fürdő nő (a Nőiart) (21. Ernst-ankéio) Mertelen fekvő nő, of. (33. Ernst-ankc.), Csábítás, of. (41. Ernst ankc.) Andromeda of. (46. Ernst ankc.) Kalypso, of. (1. Eggenberger ankc.), Visszhang, of. (v. Ernst Museum III. univ. ankc.)

Angyalffy Erzsébet

Budoirban, of.
Virágcsendélet, of.
XXIX. aukc.

Postatakarék
1925. máj.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
BUDAPEST IX, HÖGYES ENDRE-UTCA 10
Telefon: 186-556

.....

A Tárcaközi Bizottság javaslata alapjá
juttatta a ..... várm
községben lévő, egykor ....
kastélyt. A kastély a Műemlékek Országos
műemlék szerepel, s ezzel kapcsolatban van
A Földmívelésügyi miniszter 189.100/
Közlöny 1946. évi 266. számában) 5. §-ár
részesített a műemlékké nyilvánított épületek és
és megőrzéséről az 1881 : XXXIX., illetőleg a
szerint köteles gondoskodni".

Angyalffy Erzsébet

Bucsuzás, olaff.

XXVII. aukc.

Postatakarék

1925. febr.

368

Főkönyvi szám; 16172

Nagyságos
Méltóságos Dr. Szentiányi Gyula úrnak
Nagyméltóságú m. titkár úrnőnek

Horthy Miklós u 104

Tisztelettel értesitjük, hogy a mai napon pénztárunknál lefizetett 6 P f, azaz

Hat pengő fillért

elsőhavi részletként b. számlája javára irtuk.

Budapest, 9 81 II/9

BÉTA
IRODALMI R. T.

1, a leszállitott könyvek tulajdonjogát a vételár teljes kifizetéséig a vállalat fentartja

2, bármely részlet pontos fizetésének elmulasztása az egész vételárát esedékessé teszi.

Angyalffy Erzsébet

Luna, of
Fejfi arch wrf
XXVII. aukcio

Postatakarék
1925. febr

Angyalffy Erzsébet

Rosamunde és Alboin
of
Első szelem, of
Könyelmű szelem, of
Rózsák, of

XIX. anke. Postatakarék
1923. máj

n a Magyar Földmívelésügyi Miniszter Címnek
egyében .....
..... tulajdonát képező
Bizottsága nyilvántartásában mint fenntartandó
zerencsém felhívni Címet az alábbiakra :
1946. F. M. sz. rendelete (megjelent a Magyar
nak (2) bekezdése értelmében : „A juttatásban
gyéb vagyontárgyak műemlékszerű fenntartásáról
z 1929 : XI. törvénycikben foglalt rendelkezések

a műemlékvédelmi törvény, melynek utasítása

Angyalffy Erzsébet

Buesuzás, of.
Mindörökre, of
Menekülök of
Fiatal nő narcisszok-
kal, of.

XVIII. anke. Postatak.

1923. márc

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
BUDAPEST IX, HÖGYES ENDRE-UTCA 10
Telefon: 186-556

.....

A Tárcaközi Bizottság javaslata alapjá

juttatta a ..... várn

községben lévő, egykor .....

kastélyt. A kastély a Műemlékek Országos

műemlék szerepel, s ezzel kapcsolatban van

A Földmívelésügyi miniszter 189.100

Közlöny 1946. évi 266. számában) 5. §-ár

részesített a műemlékké nyilvánított épületek és

és megőrzéséről az 1881 : XXXIX., illetőleg a

szerint köteles gondoskodni".

Angyalffy Erzsébet

Angyalffy Erzsébet képei. Irta (a. j.) Alkotmány, dec. 19.

1912

(Művészet 1913. 34. l.)

V

munkálkodását. Az új lapnak művészeti vonatkozású cikkeiről ezentúl is beszámolunk bibliográfiai rovatunkban.

Angyalffy Erzsébet

festő

Nul. Pécs 1861.

lásd élete.

Boz Magyar lex.

68 h.

ANGYALFFY *Erzsébet*, festő. Pécs 1861 aug. 24. A budapesti mintarajziskolában Székely Bertalannál és Lotz Károlynál, azután Bécsben és Párizsban tanult. 1889 óta Budapesten dolgozik. Főleg akt- és arcképeket festett. Vasvörösvári parkrészlet éjjel c. olajfestménye a Szépm. Múzeum tulajdona.

E. gy. I. 42-l.

1445. Olasz, XIV. nagy

Az ~~[illegible]~~ an gyali ü

Az in
donna mög
van kiterjesz

Domb
Mérete

1897: VI
tetett el. (480 97)

Florenz

380.—

Angyalffy Ernő
születése

Pozsonyi Lapok 1895. ápr. 6., 109. old.
(Műmészeti.)

Kalmár

Angyalfi Erzsébet

A dal hatalma c.
kepe repr.

Magyar Művészet

1900. 217. l.

Dr. ACSAY LÁSZLÓ
OKL. ÉPÍTÉSZMÉRNÖK
BUDAPEST IV, TÜRR ISTVÁN-UTCA 9

Angyalffy Erzsébet

festő

-ny. Lotz Károlyról beszél a mester legkedvesebb tanítványa. Magyarság. 1933. okt. 14.

Angyalffy Erzsi, aki a 70-en is túl van már, nyilatkozik mesteréről, és saját élettörténetét is elmondja.

U. 2988.

lokal is szolgált.

A bör

A börze lehet: áru, -
Érték börze: London
Burse de Paris, mi
Árú: Stok Et hang
tőzsde.
Speciális: a londoni
becsi. bürse für
Végül a Budapest

Angyalffy Ernsi

Gróf Károlyi Tibor, Harkányi Frigyes, Keleti Gusztáv és Telepy Károly archépei fenntitól repr.

Vas. Ujs. 1886.

733, 737. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter

12.054, szám. 945

A Műemlékek Orsz. Bizottsága tek. Elnöksége

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

BUDAPEST.

Szögyes Endre u

Angyalffy Erzsébet

A Királyné a Múcsarnokban c. kéje repr.

Vas. Lyc. 1886.

809. l.

tővé válik a középosztály számára is a jólétnek ama foka, melyet hajdan csak a bőségben élők ismertek.

A műipar legtöbb termékei ugyanis egyrészt a kényelemnek eszközeit képezik, másrészt a jó izlés terjesztői és fejlesztői gyanánt tekinthetők; azért is csak olyan államban válhatik az virágzóvá, melynek lakosságában ez határozott irányban ki van fejlődve s amaz iránt is előszeretet nyilvánul.

E két jelentékeny tényezője a műipar fejlődésének hazánkban hatalmas gyökeret vert immár s ennek folytán természetes, hogy termékei is a megfelelő arányban folyvást dusabbakká válnak.

Első helyen állanak itt a fa-butorok, melyek, a szép munkához és szolid anyaghoz viszonyítva, aránylag olcsón bocsáttatnak áruba.

Az anyagra nézve ebédlő- és férfiszoba-berendezések számára a tömör tölgy- és diófa használtatik majdnem kivétel nélkül, oszlopokkal ellátva és domború faragványok által ékítve. Természetes, hogy e minőségű darabok az összhangzat kedvéért nagy, masszív alakokban készülnek; míg a lakószoba puhafa-butorai kisebb, s a társalgó-terem kiegészítő fa-butor-darabjai egészen kisded a lakot öltenek. Ez utóbbiak többnyire mahagoni-, ében- vagy másnemű feketére fényezett fából állittatnak elő; gyöngyház, elefántcsont és bronz berakások által diszítve.

Kétségtelenül a legszebb, legtartósabb és ezért a legnagyobb becsű diszítését a fabutornak azonban a festés képezi, mely annak minden sima lapjára alkalmazható. Igen szép kivitelű genre, bibliai vagy fantasztikus festmények foglalnak ekként úgy étés edény-szekrények, valamint iróasztalkák és szekrénykék ajtajain és hátlapjain helyet, nagybecsüvé alakítván át a butordarabot, melynek ékítése gyanánt szolgálnak.

A festés különben is gyakori jelenség a műipar minden ágazatában, mindenütt rendkívül emelvén úgy szépséget, mint értékét a tárgynak, melyre alkalmaztatik. Találkozunk vele nagybecsű festmények utánzatai alakjában porczellánból és kőedényből készült tálczákon, faltányérokon és virágtartókon; továbbá üveg bőr és elefántcsont műtárgyakon. S mert nagy keletet eredményeznek e rendkívüli szépségű czikkek, nem lehet kételkednünk abban, hogy a műérzék és műösmeret, hála az ez irányú törekvéseknek, hazánkban mindinkább nagyobb és nagyobb tért hódít magának. Talán még elterjedettebben mint a festés, foglal helyet a műiparczikkek ékítése sorában a dombormivü faragvány és öntés. Kezdve apró divatczikkeknél, mint minők szivar- és pénztárczák, névjegytartók s több effélék, a dombormivü képekig és szalon-szobrokig, állhatatosan megjelen e két műipar-faj, melyek mindegyike rendkívülien hatásos és a divatnak alávetve nincs, bizonyos foku műbecscsel birván.

A divat fogalmának különben is műipartárgyakkal szemben tág létkör engedélyeztetik; nem azt ösmerjük el itt divatosnak, a mi új, hanem ami határozottan szép és izléses, vagy mit a magyar közönség közkedveltségében részesit. Ezért, ha izlésesen berendezett lakással akarunk birni, nem szükséges, hogy az teljesen új is legyen; csak az összhangzatot kell megteremteni s a régi darabokhoz választékosan illeszteni tudni az újakat és kevés költség daczára is mindig a csín és kellem bélyegét viselheti magán otthonunk.

Igen előkelő házak elkényeztetett izlését ez ugyan nem elégiti ki: ott a styl uralkodik. Látni e czélokra készült remek-szép ó-német ebédlőket korhű képekkel, faldiszítményekkel és edényekkel; török vagy perzsa pipázó-szobákat, hol egyoldalt kerevet vonul végig, fölötte a pipázó-eszközök és szerekkel, míg szemben a keleti pompával kiállított bútor helyezkedik el; franczia társalgó-termeket, túlhalmozva mindama bájos «nippe»-ekkel, melyek az efféle termet gazdagság tekintetében egy egész lakosztálylyá varázsolják át, hol a bámuló szem órák hosszán át megpihenni nem tud; és gyermekszobákat, hol minden «en miniature» a gyermekhez arányítva készül.

Hanem a mi általánossá vál a stylszerűségekből, azok a keleti szőnyegek s a keleti és ódon disztárgyak. A perzsa, ind és smyrna szőnyegek igen szép és tartós voltuknál fogva terjedtek el rendkívüli módon, úgy hogy a legtöbb középosztályú háztartásban is találni utánzottakat vagy valódit. Hasonlóan közkedveltek a japáni

festett fa- és domborúan dolgozott csont-műtárgyak, a keleti bronz csecsebecsék és mindennemű régiségek, sőt ez utóbbiaknak utánzataik is.

Kiváló előmenetelt jegyezhetünk még fel a papiriparról, mely megszünt csakis a czélszerűség eszköze gyanánt szolgálni, számtalan alakzatban a divattárgy fokára emelkedvén. Igy gyártanak papir faltányérokat, papir virágedényburkolatokat, legyezőket, sőt szines papir-csipkeszövetből lámpahomályosítókat is, és számos efféle czikkeket, melyek csekély értékök daczára oly szépek, hogy minden csinos szobának ékítő kiegészítési darabjai gyanánt szerepelhetnek.

Hasonló sikert ért el a szines üvegipar, hol a szineket tekintve a bársonyutánzat meglepő magas fokon áll. Egy ez anyagból készült virágkosarat vagy női iró-eszközt megpillantván, első tekintetre senki sem kételkednék abban, hogy az csakugyan a legszebb rózsaszin, piros vagy kék bársony áthuzattal van bevonva.

Nem fejletlen gyermek alakjában, hanem serdült ifju gyanánt áll tehát immár a magyar műipar előttünk, érezzük, tudjuk, hogy van életerő benne, hogy már is képes sikra szállni más nemzetek termékeivel, a hogy ma-holnap egyik-másik ágazatában hajdani mestereit túlszárnyalni is fogja. S ezért minden magyar polgár, a ki megtakarított filléreiből egyet-egyet házának fölszerelésére és diszítésére fordít, tegye azt kettőzött örömmel azon tudatban hogy a közügynek áldozza, a haza oltárára teszi le.

K. F. E.

DIVATTUDÓSITÁS.

Budapest, 1886. decz. végén.

Nehány éve csak, még Páris volt az egyedüli irányadó a női divat terén. Eugenia császárné, a Rattazziak, Metternichek korában, ha Páris nagy búcsújárása megmozdult kora tavaszszal a longchampsi gyepre, e nagy világsétának hasonlithatlan látványa volt az, mely a divat törvényeit megszabta. Ragyogó fogataikon a divat matadornői itt fejtették ki fényes toilette-jeik legnagyobb pompáját s Páris női valóban uralkodtak a világ felett.

Ma mindez másképp van. A változó idők szeszélye, mint egyebütt, a divat terén is levette Páris fejéről a souverain fejedelem koronáját s London, Bécs, Berlin erős és elhatározott versenyre keltek vele. Tagadhatatlan, hogy a hol a divat alkotásainak bizonyos meghatározhatlan chic-kel való kiállításáról, azoknak kirakatszerü bemutatásáról, szenzációs meglepetésekről stb. van szó, ott még mindig Párisé az első hely; de ezeknek már csak az exotikus orosz és amerikai nőkre van kizárólagos varázsa; ellenben az angol divatnak, a «genre anglais»-nak jogosulságát, sőt kultuszát már maga Páris is elismeri s a bécsi izlés tekintélyének oly hölgyek hódolnak meg, mint Patti, ki diadalutjában kizárólag bécsi öltözeteket hord magával.

Tehát ma már az angol és franczia izlés meglehetősen ellensulyozza egymást a hölgyek igényeiben. Tudva van, hogy legalább a napnak meghatározott óráiban s különös alkalmaknál a szigorú angol, úgynevezett *tailor-stilnek* ép annyi jogosultsága s szerepe van, mint a divat franczias izlésének. Általában az angol szabás az irányadó az úti, utczai, séta-, fürdői és faluzó öltözeteknél, míg a franczia a szorosabb értelemben vett társasági öltözet. Amazoknak egy *Péter Robinson*, az ulsterek és redingote-ok feltalálója, egy *Redfern*, a londoni divatvilág ez elsőrendű nőszabója tűjének s szabásának különös chic-jét, hasonlíthatlan pontosságát, mely a legügyesebb nőszabóval szemben is annyira megkülönbözteti a férfi-kezet, mi sem közelítheti meg. Elismerik ezt a franczia nők magok is s ebbe a szakba vágó igényeiket még a hasonló hirű párisi czégek mellett is, minők a Felixek, Leferriérek, Morinok és Blosierek, Londonból fedezik.

De talán sehol sem érvényesül az angol izlés oly határozottan, mint a gyermekruhák viseletében. *A gyermekruhák* egész külön tanulmányszakot képeznek ma a divat terén, melynek megvannak a maga nagymesterei, a kik a naivul bájos természet emez üde alkotásait választják remeklésök tárgyává. Ha egy teljes báli dísz hőskölteménye a divatnak, a kecses pongyola vagy házi ruha egy érzelmes lyra, akkor a gyermekruhák magannyi kedves kis idyllek, melyekben a gyermekded formák zsengesége nyer kifejezést.

A legkedveltebb gyermekdivatok mindenesetre angol minták után készülnek, s míg magában Angliában a franczia kabátnak adnak elsőséget, legalább a salon-gyermek-toilette-ekben, addig Franciaország viszont az angol kosztümök után rajong merő udvariasságból. Nálunk, Istennek hála! nem ismerik az Angliában már tíz éves gyermekre is kötelező gyermek-salonöltözetet, de a tágabb értelemben vett angol viselet (costume anglais) valósággal elárasztja sétahelyeinket és játéktereinket tetszetős, kényelmes formáival. Nézzük csak az angol világuralom jelképes öltözetét, az olyannyira kedvelt matróz-öltözeteket, vagy tailor-kostümöket, melyekre kicsinyeink oly sóvárogva áhitoznak, s bár még talán egy mosdóvizes tál veszélyeitől is irtóznak, azért matrózruhát mindenik kiván magának. És hű szövetségeseikre találnak a legtöbb hiusággal eltelt mamában, a ki nem tudva azt, hogy a matrózruha csak nyolcz-tíz éves nyulánk fiúnak való, minélelőbb szeretné gyermekét kész embernek látni — legalább ruházatban.

Az az irány, hogy a gyermekeket lehető korán, még mielőtt csecsemő-ruháikból kinőttek volna, nadrágba, blúzba bújtassák, s egész karrikaturákat, miniatür-gavallérokat csináljanak a kényeztetett kedvenczből — épenséggel nem mondható angolosnak. Egyszerű utánzata az annak a magát rég lejárt franczia iránynak, mely a legkisebb lánykákat is mamáik hű másává s igazi

**

GYERMEK-RUHÁK ANGOL MINTÁK UTÁN.

kis párisi divathölgyekké akarta tenni. De a természetes gyermekruhák fesztelen s a szabadban játszásra is alkalmas angol divatja napról-napra jobban utat tör; meggyőződhetik erről bárki, ki nem csupán angol mintát akar, hanem fáradságot vesz magának azok nagy választékáról is lehetőleg eredeti források után szerezni tudomást.

Képünk egy vonzó kis csoportozatot mutat be a legdivatosabb gyermekruhákból. A szék mögötti fiucska aranybarna plüs kostümében, selyemasztrakán szegélylyel és surah-övvel, a lányka, ki a többieknek felolvas, vörös plüsben, vörös gyöngyökkel vegyített gombdíszszel, a háttérben álló gyermek, szafir-kék bársonyban, mely szép ellentétet mutat kis nővére világos crême surah-aljával, kinek dereka és felső szoknyája chartreuse-plüsből valók, — mind a legcsinosabb példányok e nemben. Az ugró-kötél tartóján villam-kék színű csikos selyem van, hasonló árnyalatú plüs tünik-kel és felső szoknyával, gyöngy-gombokkal díszítve.

*

A mi a *női kalapviseleteket* illeti: e téren Páris vezérszerepe osztatlanabb mint, a divat más czikkeiben. Virot asszony, a nagy Virot, kinek műtermeiben az elegáns Páris ebédelőtti találkát adott egymásnak, hogy a legújabb kartonok közt kutatgatva töltse idejét, a genialis, a felülmulhatatlan Virot nem létezik ugyan többé — de neve még él, raktára, kartonja, chiffre-jei, sőt — árai is ugyanazok még; Vidallal együtt ő képezi a fényes Dioskurt a kalapdivat egén. De újabban Bécs itt is erős versenyt támasztott a szajnaparti világvárosnak, sőt itt-ott a divatárusok a bécsi kalapokat még fölébe helyezik a párisi modelleknek. — Ez utóbbiak itt is inkább a feltünést hajhászszák, gazdagok a túlterheltségig s magasabb árakon fizettetnek mint amazok. A diskrétebb, előkelőbb, mérsékeltebb bécsi modellek, főkép *Galamberti*-műterméből, most már keletre, Romániába, Orosz- és Törökországba is mind nagyobb kivitelt szereznek magoknak.

*

Érdekes ujdonságokúl említhetni fel a *kalapokban* azt, hogy a nemez szeletekre van osztva, melyek szalmafonat módjára vannak összevarrva. Barnában, őzbarnában, tengerszin kékben, szürkében ez az újítás sok sikerrel alkalmaztatik s az ilyen nemez egyként alkalmas szegélynek és alapnak. A piperésebb kalapok rendesen bársonyt használnak díszítésül és — fájdalom! — sok apró madarat. Filigrán ezüst vagy aczél ormójú békateknő-fésük is láthatók sok párisi mintán. A legjobb stilű kalapok kevésbbé túlhajtott magasságúak ma, mint voltak nehány hónappal ezelőtt.

A képcsoportozaton látható első kalap fekete szalma. Tudnivaló, hogy a szalmakalap téli viselete, főleg Angliában, igen elterjedt, majdnem kizárólagos. Az, melyről most szó van, kagyló-alakú, egy újabban különösen kedvelt exotikus madár, a halászsas-tollcsokorral s fekete bársony legyezővel, melyre egy pár fehér madár jön. A 2-ik számu nemezkalapot mutat őzbarna szinben felhajtott karimával és megfelelő, szinű szalagcsokorral. A 3-ik számú karmazsinszinű nemeznek karimája egészen fekete, fényes tollbokrétával és alant szárnynyal. A 4-ik kalapnak, mely fekete nemez, felálló bársony legyezője van pipacsvörös szinben, melyhez fekete szárnyak vannak alkalmazva s paradicsom-madár- és más tarkább tollak valódi bokrétát képeznek rajta.

Egy ismert budapesti czég, a Békefi, legújabban igen csinos, úgynevezett *Norderney* sapkákat is hozott forgalomba, szőrme-kostümökhöz valókat, melyek a főrangú világ több ismert hölgyénél már is kedvező fogadtatásra találtak. *Orion.*

Korcsolyázó öltözet szőrmedíszszel.

Árvay J. és társa mintája után rajzolta Angyalffy Erzsi.

A GYŰSZŰ TÖRTÉNETÉBŐL.

Sok más hasznos találmányéhoz hasonlóan a gyüszű eredete is ismeretlen előttünk. Legelőször a XII-ik században élt szent Hildegard egy művében találkozunk e névvel, de ott már ugy beszél róla, mint ismert dologról. Ugyanez időben egyes szorgalmas háziasszonyok siremlékén az ollót megörökítették, de az első gyüszű csak két század mulva fordul elő. A tannenbergi vár romjaiból ásták ki s jelenleg a darmstadti muzeumban őrizik. A következő században már gyakrabban találkozunk gyüszűkkel, sőt világos, hogy Nürnbergben külön gyüszűkészítők is voltak, bár 1533-ig nem alkottak önálló czéhet. A legelső gyüszű-czéhszabályzat 1537-ből ered s 1568-ból van egy technikai könyv, mely a gyüszű-öntés készítésére is ad utasításokat. Ugyanez időből maradt fenn a tanácsnak egy végzése, mely bizonyos Endtner gyüszűkészítő mesternek szigoruan megtiltja az általa feltalált esztergályos pad használatát, mivel az «csak neki hozna hasznot, a többi mestereknek ellenben ártana». Mint a legtöbb e korban készített iparczikk, a gyüszű is igen izlésesen volt előállítva, különböző állat- és növényalakok, az évszám, a mester bélyege s bölcs mondatok nem hiányoztak róla soha.

Voltak különös díszgyüszük; egy, melyet a Gewandschneider testvérek Nürnbergben 1586-ban készíttettek, aranyozott ezüst serleghez hasonlít, melynek tetején genius alak van óriási ollóval jobb, s egy lándzsa-alaku nagy tűvel balkezében. Ugy látszik, hogy e nagy gyüszűt valóban serleg gyanánt használták. Gazdag urak menyasszonyaiknak aranyból és drágakövekből készíttettek gyüszűket. Benschoter Miklós amsterdami aranyművesnek több csinos munkája van, melyeken művészeti tárgyakat s különösen bibliai tárgyu képeket gyakran lehetett látni. Némely ily díszgyüszű tetején külön fedél alatt üres hely volt balzsamok s más illatos tárgyak tartására; másoknál az arany gyüszű felett igen csinos ezüstözött hálózat volt, mely a valódi gyüszű szépségét még annál inkább kimutatta.

A mult század közepéig csak Nürnbergben, Kölnben és Hollandia egy pár városában voltak gyüszűkészítők; később azonban sok helyen elterjedtek s csakhamar alkalmazásba vették a vizi erő által hajtott gépeket. Az első gyüszűk bronzból, később rézből készültek, ma már általában aczélból, és a gyáripar e téren a kis ipart csaknem teljesen megszüntette. Megszünt ez által a gyüszűk művészi kiállítása is, mivel a gyüszű-gyárosok egyszerű, igénytelen czikkeket állítanak elő, holott a gyüszűk diszes és művészies kiállítása azok kelendőségét kétségkivül előmozdítaná.

Téli utczai öltözet zsinórdíszszel.

Árvay J. és társa mintája után rajzolta Angyalffy Erzsi.

Angyalffy Erzsébet

Választási jelenetek
c. vázlatrajzai
repr.
Vas. Zsj. 1887. 455. l.

Divald Kornél: Budapest művészete a
török hódoltság előtt. Bp. é. n. (1903),
85 és 90 l.

Angyalffy Erzsébet

Lotz Károly
arcképe
fenti rajza
repr.

Vas. Ujs.
1888. máj. 27.

1904 Kis Korona nagy fog

Angyalffy Erzsébet

1877/8 I. női osztály
szül. Pécsett 1861 aug. 24.
rkath. A győri nőnveldébe
járt. Festőnövendék, vendéglátogató.

1877/8. II. női osztály

Miskolczi Mav. el. iskola
VI. 226

báló tisztelettel

uár hó 26-án

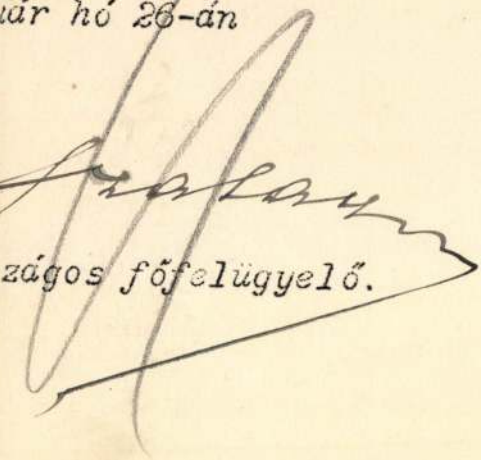

zágos főfelügyelő.

Angyalffy Erzsébet

1877/78, 1881/82 és
1885/86 - 1886/87 Deák
Ébner női festőiskola I

Ferképzőmfőiskérk

62. l.

Angyalffy Erzsébet

elismerő okl.

Közlezrkiáll

1268. f.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Angyalffy Erzsébet

festő

Műcs. kiáll, 1886 tól

Pipics 109. l.

Angyalffy Erzsébet, festőnő. Csillagi István vándorfestőtől tanult festegetni, komolyabb tanulmányait azonban 1877—78-ig, továbbá 1881—82-ig a budapesti orsz. mintarajziskola és rajztanárképző intézetben Székely Bertalan vezetése alatt végezte. Ezután Lotz Károlynak nyolcz évig volt a növendéke. Közben három évet Bécsben töltött s ez idő alatt Eisenmenger Ágostnál tanult. 1889-ben igen szerény ösztöndíjjal Párisba ment, honnan azonban anyagi okokból csakhamar visszatérni kényszerült. Azóta állandóan Budapesten tartózkodik. Számos arczképet s több oltárképet festett. Az ő ecsetje alól került ki a czernovitzi templom oltárképe, a bécsi Pazmaneum kápolnájának oltárképe és falképei stb. Ezenfelül számos kisebb olajfestménye van, többnyire aktokkal.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain 1886-tól állandóan szerepel. Az itt kiállított képei közül jelentékenyebbek: Dido, olajf. (1886); Gyermek arczkép, olajf. (1887); Rózsák, olajf. (1887); Arczkép, olajf. gróf Széchenyi Antal tulajdona (1895); »Der Tod und das Mädchen« (Schubert), olajf. (1895); Asztrik átadja a koronát, olajf. (1896); Arczkép, olajf., dr. Pákh Albertné tulajdona (1898); Kékszemű leány, olajf. (1904); özv. M. L. úrnő arczképe, olajf. (1904); Daphne, olajf. (1905); A modell, olajf. (1907); Ghawazi (egyptomi czigánytáncz), olajf. (1909); Hirsch Éva, gyermekarczkép, olajf. (1911). 1912 deczemberében műtermében kiállítást rendezett, amelyen közel 200 darab képét mutatta be a közönségnek. Régebben illusztrálással is foglalkozott, s a fővárosi képes lapokban (Vas. Ujs. stb.) számos rajza megjelent.

Alkotmány. 1912 decz. 19. (A. E. képei.) — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k. 265. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 148. l. — Önéletrajzi adatok.

Angyalffy Szentiványi Gyula

Erzsébet, festő, szül. 1861 VIII. 24. Pécsett.
Székely Bertalannál és Lotz Károlynál s azu-
tán Bécsben és Párisban tanult. 1889 óta
Budapesten él. Főleg akt- és archépeket fest.

Angyalffy Erzsébet

Gyermek arckép
ot.
Rózsák, ot.

Mutsarnok
ott. kiáll. II
terozal
320 fr

Tagja volt a
Magyar képző-
művésznők Egye-
tületének.

L. Biró Agnes
könyvét.

Aba Novák Vilmos: Árpádházi Szent Erzsébet.
Temp. fa, - V. 1933.

Aba Novák Vilmos: Fahordás
Olajf. vászn. - V. 1924.

Aba Novák Vilmos: Vándor-cirkusz.
Temp. fa, - V. 1932

Aba Novák Vilmos: Térzene.
Olajf. vász. - V. 1931.

Aba Novák Vilmos: Bányaváros.
Olajf. vász. V. 1927.

Aba Novák Vilmos: Szt. Ferenc madaraknak predikál
Olajf. vász. - V. 1926.

Aba Novák Vilmos: Szolnoki vásáros konyha
Temp. fa. - Aj. 1941

Aba Novák Vilmos: Székely vásár
Fa, temp. Aj.- 1942.

Aba Novák Vilmos: Miklósi Ödön arcképe.
Temp, fa.- Aj. 1942

Aba Novák Vilmos: Dutyán sátor.
Temp. fa, - Aj. 1942.

Aba Novák Vilmos: Vizpart
Vizf. papir,- V. 1944.

Aba Novák Vilmos: Tehenek
Temp. fa, - Vétel. 1938.

Ádler Mór: Mózes.
Vászon,! hagyomány 1902

Ádler Mór: Csendélet.
Vász, ! hagyomány 1902

Ádler Mór: B. Eötvös József arcképe.
Vász,.- Származása Mkpt. 1905.

Aggházy Gyula: Őszi szántás
Vász. - V. 1897

Aggházy Gyula: Mély ut.
Fa, - V. 1901.

Agghézy Gyula: Füzfák alatt.
Vász. - V. 1901.

Aggházy Gyula: Tere-fere.
Vász. - Származása Mkpt. 1905.

Aggházy Gyula: Erdei tó.
Vász.- V. 1905.

Aggházy Gyula: Vizparti részlet.
Olajf. vász.- Vétel 1933.

Aggházy Gyula: Balatoni táj
Of. fa, aj. 1920.
Aggházy Gyula: Tájkép pulykapásztorral
Olf. - Aj. 1920.
Aggházy Gyula: Tájkép.- Vizparton
Oljf. fa, Aj. 1921
Aggházy Gyula: A régi Döbrentei-tér.
Olf. lp. - Aj. 1922.
Aggházy Gyula: Alföldi tanya.
Oljf. lp.- Aj. 1922.
Aggházy Gyula: Birkanyáj
Oljf. vász. - Vétel 1922
Agrikola Lidia: Csendélet.
Oljf. vász. Ajándék 1939.
Álconiere Hermann: Férfi tanulmány.
Vász. - Vétel 1902
Alconiere Hermann: Danhauser festő /?/
Vász. - Vétel 1902
Alconiere Hermann Tivadar: Női képmás
Oljf. vász.- Vétel 1930.
Áldor János: Estszürkület
Oljf. vász. - Vétel 1928
Áldor János László: Falu a holt Dunánál.
Oljf. vász.- Vétel 1936.
Áldor János László: Szénakazlak.
Oljf. vász. - Vétel 1941
Gr. Almássy Tasziló: Őszi est
Vász . Aj. 1906.
Gr. Almássy Tasziló: Hazafelé.
Vász. - Ajándék 1906.
Ámos Imre: Kocsiban ülő nő.
Oljf. vász.-Vétel 1935
Ámos Imre: Tengerpart
Olf. vász. - Vétel 1936
Andaházy Kasnya Béla: Tájkép. / Puszta tanyával/
Oljf. - Vétel.- 1919
Andorka Gyula: Miskolczi parasztház.
Vász. - Vétel 1911.
Andorko Gyula: Önarckép
Vász.- Vétel 1911.
Andorko Gyula: Fekvő nő.
Vász.- Vétel 1911
Andorko Gyula: A Szajna hídja
Vász. - Vétel 1911
Andrássy Géza: Bükkösben.
Vász.- Ahagy 1913.
Andrássy Géza: Fagyás után.
Vász.- Ahagy. 1913
Andrássy Géza: Vizesés.
Lp. - Ahagy. 1913.
Andrássy Géza: Domboldal eső után vizmosással.
Oljf. vász.- Ajándék 1930.
Angyal Béla: Gyümölcs-csoport
Fa, - Aj. 1905.
Angyalffy Erzsébet: Vasvörösvári parkrészlet éjjel.
Oljf. vászn.- Vétel 1928
Aranyossy Ákos: Kis látogató
Vász.- Vétel 1898
Árkay Aladár: Nyugati pályaudvar
Lp.- Vétel 1901
Abodi Nagy Béla: Tavasszal:
Lp. temp.- Vétel 1943

Angyalffy Erzsi

Vul. Pécsett 1862 aug. 24.

Rk.

1881/82. I. női ontály

1881/82 II. " —

Hajós Könyvtár Segélyezése 1913-ban

VII. 214

4703. Hunnia nyomda rt.

Angyal, Paul, Rechtsgelehrter, geb. 12. Juli 1873, ist seit 1900 Privatdozent, seit 1912 o. Professor des Strafrechtes an der Budapester Universität. Die Einführung des Patronagewesens in Ungarn ist hauptsächlich sein Werk. Selbständige Werke: A *személyi bűnpártolás* (Die persönliche Kriminalvorschubleistung, 1900), A *személyes tulajdonságok és körülmények tana* (Die Lehre der persönlichen Eigenschaften und Umstände, 1902), *Az istenkáromlás* (Die Gotteslästerung, 1902), *A tömeg büntettei* (Die Verbrechen der Massen, 1905), *Büntetőjogi előadások* (Kriminalrechtl. Vorträge, 1906), A *titok védelme* (Der Schutz des Geheimnisses, 1909), A *magyar büntetőjog tankönyve* (Lehrbuch des ungar. Strafrechtes, 1909).

Angyalffy, Elisabeth, Malerin, eine der begabtesten Schülerinnen von Karl Lotz, malt mit vorzüglicher Technik grosse, figurale Kompositionen, Akte und Stilleben. Als Aktmalerin gehört sie zu den besten Künstlerinnen Ungarns.

Angyalffy, Matthias, landw. Schriftsteller, geb. 1776, gest. 1839, veröffentlichte deutsche Werke über Landwirtschaft und Bodenkultur.

Ángyán, Béla, Arzt, Internist, geb. 17. Juni 1849 in Szentistván, steht seit 1885 in den Diensten der Hauptstadt und ist derzeit Oberarzt des Rochusspitals. 1894 wurde er zum a. o. Professor an der Budapester Universität ernannt. Seine wissenschaftl. Aufsätze und Studien behandeln vorwiegend die Cholera- und Influenza-Erkrankungen, in denen er als bedeutender Spezialist gilt.

Ángyán, Johann, ref. Theolog, geb. 1768, gest. 1846 als Seelsorger in Veszprém, hinterliess mehrere Gebet-Predigtensammlungen und theolog. Abhandlungen.

Antal, Gabriel, ref. Theologe, Bischof, geb. 10. Mai 1843 in Szentkirályszabadja, gest. 1914, war bis 1888 Professor an der Pápaer theolog. Hochschule und Rechtsakademie, wo er eine intensive literar. Tätigkeit entwickelte. 1896 wurde er zum Bischof gewählt und vertrat als solcher im ungar. Oberhause die liberale Richtung. Die Studien A.'s erschienen zum Teile in der Tages-, zum Teile in der Fachpresse.

Antal, Géza, Arzt, Internist, geb. 1846 in Nagyenyed, gest. 20. Dez. 1889 als Universitätsdozent und Oberarzt des Rochusspitals. Seine literar. Tätigkeit umfasste hauptsächlich das Gebiet der Urologie.

Antal, Géza, Philosoph, geb. 17. März 1866 in Tata, widmete sich dem Seelsorgerberufe und wurde 1898 zum Professor der theolog. Hochschule in Pápa ernannt. Seit 1910 gehört A. dem Abgeordnetenhause an. Selbständige Werke: *Die holländische Philosophie im XIX. Jahrhundert* (1888), *Koloman von Tisza* (1899), *Fichte J. G. és az eticismus az újabb vallásbölcsészetben* (J. G. Fichte und der Eticismus in der neueren Religionsphilosophie, 1891), *A vidéki városok helyzete* (Die Lage der Provinzstädte, 1897), *A heidelbergi káté* (Der Heidelberger Katechismus, 1903), *Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból* (Die Zukunft des amerikan. Ungartums vom nationalen Standpunkte, 1908), *Tanulmányok* (Studien, 1908).

Antal, Johann, ref. Theologe Bischof, geb. 22. Feb. 1767, gest 12. Aug. 1854. Selbständige Werke: *Néhai orvos Gecse Dániel életrajza* (Biographie des

Arztes weiland Daniel Gecse, 1840), *Az erdélyi helv. vallástételt követők vallássérelmei* (Die Religionsgravamina der erdélyer helvet. Konfession, 1841).

Antal, Johann, Zahnarzt, geb. 13. Juli 1869 in Győr, ist seit 1898 Oberarzt der dentist. Abteilung des Barmherzigenspitals in Buda, habilitierte sich 1903 als Privatdozent der Budapester Universität und wurde 1912 zum Hofrat ernannt. Er publizierte in der Fachpresse zahlreiche Studien über Dentistik.

Antal, Julius, Rechtsgelehrter, geb. 23. März 1842 in Pécs, gest. 15. Nov. 1907 als Professor des Kirchenrechtes an der Budapester Universität, publizierte zahlreiche Brochuren über Kirchenrecht und die jurid. Frage des Pflichtteiles.

Antalffy-Zsiross, Desider, Komponist, geb. 24. Juli 1885 in Nagybecskerek, ist derzeit Professor der Orgelkunde an der Budapester kön. ungar. Musikakademie und zählt zu den begabtesten Komponisten Jungungarns. Er publizierte zahlreiche Kompositionen, ferner ein grosses, zweibändiges Werk: *Orgelschule.*

Antolik, Karl, Physiker, geb. 28. Jan. 1843 in Kolbach, gest. 20. Juni 1905, war Mittelschulprofessor und seit 1893 Direktor der Pozsonyer Oberrealschule. Selbständige Werke ausser mehreren Lehrbüchern: A *villámháritó védőhatárai* (Die Schutzgrenzen des Blitzableiters, 1892), *Hanglejtők rendszere* (System der Lautskalen, 1894), *Magyar ifjúsági játékok* (Ungar. Jugendspiele, 1903).

Ányos, Paul, Dichter, geb. 8. Dez. 1756 in Nagyesztergár, gest. 5. Sep. 1784, gilt als einer der bedeutenderen sentimentalen Lyriker seiner Zeit, dessen Werke nach seinem Tode, 1798, in einer Gesamtausgabe herausgegeben wurden.

Ányos, Stephan, Philosoph, geb. 19. März 1881 in Nagyesztergár, wurde 1907 zum Doktor der Philosophie promoviert und lebt seither ausschliesslich seinen philosoph. Forschungen. Selbständige Werke: *Az okviszony ismerettana* (Die Erkenntnislehre des Causalverhältnisses, 1906), *Az értékelméleti relativizmus* (Der Relativismus der Werttheorie, 1910).

Apáczai Cseri, Johann, ref. Theologe in der ersten Hälfte des XVII. Jahrhunderts, der besonders als Pädagoge einen über die Grenzen Erdélys hinausragenden Ruf genoss. Selbständige Werke: *Magyar encyclopaedia* (Ungar. Encyklopädie, 1653), *De studio sapientiae* (1653), *Magyar logikatska* (Ungar. Logik, 1654) und zahlreiche latein. Disputationen.

Apáthy, Stephan, Rechtsgelehrter, geb. 29. Aug. 1829 in Hidja, gest. 4. Dez. 1889, wurde 1870 zum Professor des Wechsel-, Handels- und internationalen Rechtes an die Budapester Universität ernannt und galt binnen kurzem als einer der bedeutendsten Rechtsgelehrten des Landes. In den 70-er Jahren arbeitete A. im Auftrage des Justizministeriums einen Entwurf des ungar. Wechsel- und Handelsgesetzes aus, der in der Reichstagssession 1875/8 Gesetzeskraft erlangte. Von 1878 bis zu seinem Tode gehörte A. dem Abgeordnetenhause als Mitglied an. Selbständige Werke: A *magyar váltójog* (Das ungar. Wechselrecht, 1871), *Polgári törvénykezési rendtartás* (Zivilprozessordnung, 1871), *Kereskedelmi jog* (Handelsrecht, 1887), *Anyagi és alaki váltójog* (Materielles und

megvisa

Angyalffy Erzsébet

Csendélet, olaj.

Teleki Sándor arch.
ceruzarajz

Női tanulmányfej,
olaj

Föv. Képt. tel.
1948.

Herausgegeben vom Vorstande des Vereins
von Alterthumsfreunden in den Rheinlanden.

1.–15. H., 2 Hefte
1 Tafel

Bonn
A. Marcus
1859

Angyalffy Erzsi /lakása: Aréna ut 54./

A képzőművészek és a közönség közvetlen, személyi kapcsolatát szervezi meg a lap, s erről "Müteremlátogatás" cimmel ir. A cél az, hogy a müvészetek iránt érdeklődők, látás-nevelését elősegitsék. Ezenkivül a müvész, a látás megtanitása mellett, megmagyarázhatja a müvészi munkát, vagyis saját művének tolmácsa lehet.
A lap hétről-hétre kiirja a cimeket, a napokat és az órákat, ahol és amikor egy-egy müvész a közönség szolgálatára áll, saját mütermében.
A HÉT, Bp. 1903. ápr. 12. XIV. évf.
15. sz. 144. lap.

Angyalffy Erzsébet

Lotz Károly legtehetségesebb tanitványaként emliti meg Gozsdu Elek, A tavaszi Képkiállitás c. kritikájában, s dicséri müveit, melyek rajzra, szinre, ecsetkezelésre, egyformán figyelemre méltóak.

A HÉT, Bp. 1904. ápr. 3. XV. évf.
14. sz. 223-225. lap.

Angyalffy Erzsi

Benczur Gyula egyik legkiválóbb tanitványaként emliti a Müvészet c. rovat sign. nélküli közleménye. Igen magasra ért ékeli a Mücsarnok tárlatán szereplő akt-képét, mely igaz gyömyörüséget szerez előkelő, nyugodt stilusu müvészetével.

A HÉT, Bp. 1907. dec. 15. XVIII. évf. 50. sz. 838. lap.

Angyalffy Erzsi

Tollrajzát Lotz Károlyról bemutatja a lap. A müvész a mester tanitványa volt, akinek a frskófestésnél is sok hasznát vette a müvész. Lotz Károly ajánlatával Párisban folytatta tanulmányait. A tavaszi tárlaton erős technikájával feltünést keltett.

A HÉT, Bp. 1904. okt. 16. XV. évf. 42. sz. 668-674. lap.

Angyalffy Erzsi

„Karácsonyi képek" cimmel ir Lyka Károly a Karácsonyi Szalon kiállitásáról. Elismerés-sel ir a müvész képéről, mely a sárkánnyal küzdő, s diadalmaskodó Loreley-t ábrázolja.

A HÉT, Bp. 1896. dec. 13.
VII. évf. 50. sz. 864-865. lap.

Angyalffy Erzsi

Két női arcképét méltatja g.d. sign.-val közölt kritika "Mütárlat" cimmel.

A HÉT, Bp. 1893. ápr. 2.
IV. évf. 14. sz. 227. lap.

Angyalffy Erzsi

"Ezer év" cimmel Hungária, a magyar cimerrel, előtte angyal, lábainál fekvő férfi karddal a kezében, a lap cimlapján.
Repr.

A HÉT, Bp. 1896. május 3.
VII. évf. 18. sz. cimlap.

Angyalffy Erzsi

"Asztrik átadja a koronát" c. müvét csinos képnek tartja Masque: "Az ezredik év Szalonja" c. kritikájában, mely a kiállitáson szerepl ő müveket méltatja.

A HÉT, Bp. 1896. május 31.
VII. évf. 22. sz. 364-366. lap.

MDK

Angyalffy Erzsébet, festő.

Ghawazi (egypt. cig. tánc.) Of

Képzőmův. Társ. 1909/10 téli kiáll. Kat. 59. l.

Hauptstaatsarchiv Stuttgart, Bestand:

Pfarrarchiv (Kirchl. Reg. Nr.) Bl.

Meyers Konv.-Lex. 13. Aufl. Bd. 19, S. 1

MDK

Angyalffy Erzsébet

Magyar kiállitó müv. névsora. Mücsarnok, 1899.
22.sz. 346-348 l.

MDK

Angyalffy Erzsébet, festö

Amorette. Of.

Házassági ajánlat. "

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934.aug.

Katal.

MDK

Anggalffy Erzsébet fertő

Lotz Károly tanítványa.

KT-zsűri elutasítja

„Dido" c képét, ezért A. E. héri az ítélet megváltoztatását, mivel pályája és öntöndíja függ a döntéstől. 1886.

MDK-A-I-1/1638.

MDK

Angyalffy Ernő festő

„Dicső" c. képe KT-határozat 1886.

MDK-A-1-1/1843.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Parkrészlet, of.

Mezei virágok, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk. sz. 74. sz. 17 l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Hó hirek, of.

Örvlny szélén, of.

Akt kiáll. Uj Szal. 1934. nov. 6 l.

Angyalffy Erzsébet
Lachesis az élet fonalával, plaj

T611 tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 19 1.

A m. kir. vallás-és közoktat

19.405-1936 szám

IV.

Tá
mu
Hi
Me

Felhivom, hogy hatás
rendelet alapján ideiglenesen fog
segély ellenében szolgálatot telj
kaerőkkel az idemellékelt ürlapok
alá, a bemutatandó eredeti, vagy k
kal hasonlitsa össze, az adatok v
alapján aláirásával és pecsétjéve
zölje az illető munkaerő szakképz
alkalmaztatására vonatkozó véleme

M.D.K.

Angyalffy Erzsi, egyházi festőnő

Az 1903-as győri képkiállitáson szerepelt

Csatkai Endre: "Győr város kultúrképe". Az 1903-as képkiállitás. 235.o.

Arrabona, 8. A Győri Múz. Évkönyve. Győr. 1966. Antus János Múz.

Angyalffy Erzsébet

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PP. 1931. II. 22.

Angyalffy Erzsébet

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Lahesis c.szép fejével.

Pesti Hirlap
1930.VII.21.

Angyalffy Erzsébet

Szerepelt a Magyarság Képzőművészeti Kiállításán.

M. 1933. XI. 5.

Anagalthy Ernőről.

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Örvény mélén c. képével.

Uj Nemzedék
1929.IX.8.

Angyalffy Erzsébet
Álom, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállítás. 1914. 5 l.

senki sem látta, valószínűle
~~lag megkeresni~~. Az említett
in muro picta existit.." a f
oltáron XVIII. századi népies
koronával, ~~Krisztus teste vi~~
~~jobb karral~~. /Az 1801-ben fel
fehér ruhába öltözött álló M
szintén XVIII. századi munka
mellett kis barokk feszület.
~~A többi szobor, kép zás~~
Padlózat: Régi téglából. A s
fekszik.
Padok: 9 pár, nyers tölgyfáb
Gyertyatartó: 3 drb /fekete/
mátranovákira.

19.04.2.

R.k.plébániatemplom.
Jellege: XIX.sz.vége.
A régi templom szüknek bizon

Mintegy a

M. D. K.

ANGYALFFY Ersi festő

A koronát átadó Asztrik

Aradi Történet. 300. l.

MDK

Angyalffy Erzsébet
műve:

Tájkép.

Az Orsz.Magy.Képzóm.Tars.jubileumi kiall.
képes targymutatója. 1936.maj-jun. 37.1.

Angyalffy Erzsébet MDK

Pihenés, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Antalffy Erzsébet festőművész

A három párka/freskóterv/

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

ANGYALFFY ERZSÉBET

Daphne. Olajf

Műcsarnok 1905/6 téli kiáll.kat. 45 oldal

MDK

Angyalffy Erzsébet, festö

Brokesch Marika arcképe. Olf.
Tavaszi gólyahir. "

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1932.junius. Kat.

ANGELIKA KAUFMANN

Új Művészet
2004. März.
XV. évf. 5.

3. old.

:hmiedekunst in Ungarn, Bp.

RANDT

Angyalffy Erzsébet MDK

A három párka /freskóterv/

Műcsarnok 1936. okt.nov.
A nő a művészetben kiáll.

Angyalffy Erzsébet MDK

Tájkép

Műcsarnok 1936. máj.jun. Jub. kiáll.

MDK

Angyalffy Erzsébet, festö

Álom. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914.nov.-dec. Kat. 5.l.
Szépm.Muz.

Angyalffy Erzsébet.

OMKT. 1895. Tav.

MDK

Angyalffy Erzsébet, 19-2o.sz.

Nyugvó Vénusz

18.

Ernst Muz. ~~xx.~~ aukc. ~~1920.xcjan.~~ 1921. dec.

2 l.

észült elég nagyméretü 42 cm/
zt, melyet ismeretlen szerző mint
égéről származó magyar müvet tett
p/. A táblásvégü kereszt a szárak
tján négyzetesen kivájt sarku négy-
. Elő- és hátlapját apró bekar

MDK

Angyalffy Erzsébet

Mocsári gólyahir, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj.

29. 1.

om! Beválik-i a tervezetem - azt
vagy nem tetszel!
zza azt a gyönyörü haját maga után.
, te gyönyörüség, te bálvány? -
ja - hogy ezt a kislényt hozzád
ek vónál az én helyemben. Hát tet-
nem?
mondja - felséges királyom!
a leányom, osztán kisird be a
yütt. Egymásé vattok.
rkány:
gyot nevetett! - Gyönyörü neved
, hm, jaj Ráadó a neved neked,
ondja - és arra fogol adni mindent?

Angyalffy Erzsébet

dr. B.E. arcképe, of.

Angol-magyar kiáll. Mücz. 1926. máj. 36. l.

Madách Színház ép

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA	—	7 h	hét 25- kedd
IRKUCKI TÖRTÉNET	—	7 h	26- szer
ÉLŐ HOLTTEST (Bemutató)	—	7 h	27- csütör
AZ EMBER TRAGÉDIÁJA	—	7 h	28- pénte
ÉLŐ HOLTTEST	—	7 h	29- szomb
—	—	—	30- vasárn
ÉLŐ HOLTTEST	Paulay—Lendvay 6. előadás	7 h	30- vasárn

Jegyigénylés, bérleti ügyben felvilágosítás a Nemzeti Színház szervezési irodájá

613062 Pátria nyomda, Bp. F. v.ő Földi Vilmos

Angyalffy Erzsébet MDK

Szüz Mária, olf.

Micsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Angyalffy Erzsébet MDK

Olasz férfi, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Angyalffy Erzsébet MDK

A modell, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Angyalffy Erzsi

Kiállitás a mücsarnokban. Vasárnapi Ujság 1893. 15. sz. 256.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Képzőm.Társ. 1909/1o. téli kiáll. kat. 62.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

A modell, of.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll., kat. 38.l.

Angyalffy Erzsébet MDK

Gyermekarckép: Hirsch Éva, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubileumi kiállitás

Angyalffy Erzsébet MDK

Pihenés, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállítás

MDK

Angyalffy Erzsébet

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 69.l.

Angyalffy Erzsébet MDK

Lachesis az élet fonalával, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Angyalffy Erzsébet MDK

Lachesis az élet fonalával, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDX

Angyalffy Erzsébet

Szüz Maria menybemenetele. Olajf.

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásának Katalogusa. Bpest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Arcképvázlat, of.

KMT. 1898/99. téli kiáll. kat. 31.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Arcképvázlat, of.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll. kat. 31.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Kékszemü leány, of.

Képzőm. Társ. 1904. tav. kiáll. kat. 37.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Özv. M. I. urnő arcképe, of.

Képzőm. Társ. 1904. tav. kiáll. kat. 37.l.

Angyalffy Erzsébet MDK

Éledő szobrok elhagyott parkban, olf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Angyalffy Erzsébet MDK

Tájkép

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Angyalffy Erzsébet

A három párka, freskóterv

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Angyalffy Erzsébet MDK

Kékszemü leány, olf.

Mücsarnok 19o4. tévaszi kiáll.

Angyalffy Erzsébet MDK

özv. M.L. urnő arcképe, olf.

Mücsarnok 1904. tavaszi kiáll.

Angyalffy Erzsébet MDK

Baross Miklós, olf.

Mücsarnok 1931 őszi kiállitás

Angyalffy Erzsébet

MDK

Pásztorleányka, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Angyalffy Erzsébet

Asztrik püspök átadja Szent Istvánnak a koronát

Műcsarnok 1938 Szent István kiállítás

MDK

Angyalffy Erzsébet

Mezei virágok.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

MDK

Angyalffy Erzsi

A mücsarnok tavaszi kiállitása. Vas.Ujs. 1895. 16. sz. 259.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

A modell, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. 38.1.

Angyalffy Erzsébet MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1895. tavaszi kiáll.

Angyalffy Erzsi

MDK

Asztrik átadja a koronát, olf.

Mucsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Angyalffy Erzsébet MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Angyalffy Erzsébet

A Műcsarnok Háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

Angyalffy Erzsébet MDK

Arcképvázlat, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Műcsarnok 1909/1910. téli kiáll. kat. 62.l.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Lahesis

Mücsarnok 1930/31. jub. kiáll. kat. 30.1.

MDK

Angyalffy Erzsébet

Szüz Mária

Szent Imre emlékkiáll. kat. Mücsarnok. 1930. 15.l.

Angyalffy Erzsébet MDK

Mocsári gólyahir, olf.

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Angyalffy Erzsi

MDK

Rózsák, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Angyalffy Erzsi MDK

Dido, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Angyalffy Erzsi MDK

Gyermekarckép, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Angyalffy Erzsébet MDK

dr.B.E.arcképe

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Angyalffy Erzsébet, festőm. MDK

410. Fekvő női akt. J.f.j. Olf.

Árverési Közlöny.1929. ápr. 3.mk.sz. 25.l.

Angyalffy Erszébet MDK

Daphne, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Angyalffy Erzsébet MDK

Lachesis az élet fonatával, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

Angyalffy Erzsébet MDK

Krisztus , olf.

Egyház és művészet
Nemzeti Szalon 1919.

Angyalffy Erzsi MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Angyalffy Erzsébet, festö

Dr. Csury Jenö arcképe. Olajf.
/Tulajdonos: dormándi Dormándy Gézáné/.

Nemzeti Szalon.-Téli Tárlat. 1932. dec. Kat.

Angyalffy Erzsébet MDK

Asztrik püspök átadja Szent Istvánnak a koronát

Műcsarnok 1938. Szent István kiáll.

MDK

Angyalffy Erzsébet, festöm.
1861-1940.

5. Nöi tanulmány. Olf.
55x42. Jelzett.

Festmények,rajzok,metszetek, -97.aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2.rk.sz. Kat. 17.1.

Angyalffy Erzsi MDK

Der Tod und das Mädchen, olf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

M.D.K.

Angyalffy Erzsi

"De Tod und das Mädchen" c. képét szigoruan bírálja N. Istvánffy Gyula festőművész: "A Képzőművészeti Társulat kiállitása" c. kritikájában.

Magyar Salon, Bp. 1895. május hő, 23. kötet. 230-254. lap

Angyalffy Erzsébet Festő.

Arckép. Olajf.
"Der Tod und das Mädchen". /Schubert./ Olajf.

OMKT.1895.tav.

Angyalffy Mátyás

MDK

1824-31 között adott ki gazdasági lapot "Mezei Gadák Barátja" címmel.

38.o.

Dezsényi Béla- Nemes Dezső : A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Angelosi
anonymus

Angyalosi Károly szobrász növ.

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 9-10 sz. 411-414.o.

Lebestyén Ödön: kiállítási beszámoló.
Magyar Ifjúsági képzőművészeti kiállítás.

Szobor „Iparostanuló"

Angyalosi Károly

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 9-10. sz. 411-414. o.

Lebertyén Gyöngy: kiállítási beszámoló

Magyar Ifjúsági képzőművészeti kiállítás.

Angyalosi Károly

nobrán

l.

Szabad Művészet

1949. 412. l.

1758/1946

Magyar Vallás és Kö

76.732/1946 szám.
VII.ü.o.

Értesitem, hogy je
hatalmazottja dr. Dercsényi D
pénztára/ kezéhez, elszámolás
zottsága gondozásá alatt álló
500.000.000 B pengőt, azaz Öt
tári főpénztári csekkel kiuta

Budapest, 1946. év

A kiadvány hiteléül:

irodavezető.

G e r e v i c h
a Müemlékek Orsz.Biz

41 8-

MDK

Angyalosi Károly, szobrász
Nagykanizsa.

257. Iparostanuló.

Magy. Ifj. Képzömüv. Kiáll. /VIT/
Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept. 1o. Kat.

ANGYALOSSY Gergely festő

KIÁLLITÁS
UDVARHELYEN

Az elmúlt hét végén megnyílt a székelyudvarhelyi Művelődési Ház kistermében Angyalossy György csíkszeredai festőművész kiállítása. Elsősorban a diktatúra éveiben meggyötört és elnéptelenedett székely falut és a magukra maradt öregeket ábrázoló képek ragadják meg a látogatók figyelmét, de ugyanakkor nagyon vonzóak a környéket bemutató tájképek, nemkülönben a remekbeszabott portrék is. A kiállítást Maszelka János festőművész nyitotta meg, verset mondott Gyarmathy Melinda. Fellépett a Székely Dalegylet, Mészáros Ildikó vezényletével. A kiállított képanyag december 30-ig tekinthető meg. *(Komoróczy György)* -92, XI. 24

HARGITA NÉPE

leírá-
sa. Bp., : Athenaeum, 1901.
p.

Az esterházyak családi napl
Történelmi Tár 1888 209-224

Révay Ferenc: Ay Esterházy
ere-
deti feljegyzések. [1634] =
357-
362.

Inventáriumok

Az elsô herceg Esterházy fr
1654-
ból. Köyli: Merényi Lajos.
Szem-le, 10, 1903 166-179.

Gr. Eszterházy Miklós nádor
Kálmán. = Történelmi Tár 188

A faknói kincstár 1685. évi
Savaria 17/18 (1989) 461-50

A fraknói kincstár 1725-ös
Mívészettörténeti Értesítô,

Harich, Johann: Über das Sc

Angyalossy György

„Déri utca" Repr.

Korunk, Kolozsvár 1968. X. 1495.

ANGYALOSSY György
Dés, 1934. április 24.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

Ein Ideenmaler der Freiheit

Zur Ausstellung des Ungarn Tamas Konok in der Galerie Trapez

Zu einer sehr interessanten Ausstellung lädt zur Zeit die Abendgalerie im Künstlerlokal Trapez ein. Die gezeigten Monotypien und vor allem die Malerei auf Seide des Ungarn Tamas Konok sind von besonderem Reiz.

Tamas Konok, 1930 in Budapest geboren, studierte von 1948 bis 1953 an der Kunstakademie bei Prof. Aurel Bernath in Badapest Malerei und graphische Techniken. 1955 erhielt er den „Prix des Jeunes Artistes", 1957 den „Prix Derkovits", 1963 ein Stipendium, das ihn für ein Jahr nach California/USA brachte. Ausstellungen in Prag, Budapest, Berlin, Warschau, Paris, Leiden, Tunis, New York, Washington, Los Angeles, Köln und Tokio sind ein Beweis seiner

Form und Farbe bewegten sich im Rhythmus, alles Leben werde zu visionärer Wirklichkeit verarbeitet. Die Einheit der Arbeiten entstünde durch die Harmonien von Kontrast und Komplementärwirkung sowie einer Gliederung durch Linien wie in der Grafik. Seide werde als Bildträger benutzt und gewährleiste eine besondere Leuchtkraft. Die Kunst dieses Künstlers diene nicht programmatisch der Zeit, sondern der Zeit diene ihm mit besten Kräften.

Zwei sehr unterschiedliche Arbeitsformen zeigt diese Ausstellung: Monotypien und die — aus der Renaissance wiederentdeckte und für unsere Zeit einmalige — Technik von Stoffarbe auf Seide. Die Monotypien des Künstlers scheinen nicht epigonale, sondern be-

Angyalossy Sándor építész

A Munkácsy Emlékbizottság tagja

= Munkácsy Mihály Nemzetközi tudományos ülésének. Debrecen, 1994. 129. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 SEP 2
NAPLÓ /VESZPRÉM/

Angyán Katalin
14 éves tanuló

2021

Nemzetközi gyermekrajz kiállítás Debrecenben

Augusztus 14 és 22-e közt nemzetközi gyermekrajz kiállítást rendeztek Debrecenben. A szervező bizottság felhívására a szocialista országokból mintegy 1600, gyermekek által készített rajz érkezett a kiállításra. A zsürizés után Debrecen három városrészében 600 rajzot mutattak be a szabadtéri tablókon.

A zsüri korcsoportonként díjazta a gyermekek „műveit", s értékes jutalmakat kaptak a legjobb gyermekalkotók. Veszprém megyét keszthelyi, várpalotai és veszprémi úttörők képviselték, akik közül a keszthelyi, 14 éves *Ángyán Katalin* portréját jutalmazta a zsüri.

Ángyán Katalin 14 éves, keszthelyi tanuló díjazott munkája

Kötelességen felül

— *Minden segítséget kapunk a Volánosoktól. lunk aztán nincs vas volános ellenségesk Sőt...* — mondja *Roz László*, keszthelyi állomásfőnök és kis hatásszünet után így folytatja: — *Mi a közös cél érdekében igazán segítjük egymást. Kötelességen felül „összedolgozunk”.*

Nemcsak a MÁV állomás és a Volán kirendeltség közelsége hozta magával azt, hogy szinte minden vagon sorsát megbeszélik. A vasutasok abban a pillanatban jelzik a Volánosok felé a várható vagonérkezéseket, mihelyt arról tudomást szereznek. A hivatalos adminisztrációt mindig megelőzi a baráti, brigádtársi közlés. Így gyorsabban tudnak in-

emlit, de sajnos nagyon sok helyen a vasutasok és a Volánosok között még az is előfordul, hogy a „hivatalos adminisztráció”-t használják az ellentétek élezésére. Pedig annak csak a népgazdaság látja a kárát.

Voltaképpen mi is ez a nagy lehetőség, ami a komplex-brigádokban van? — tettük fel a kérdést az írás elején. A válasz talán túl egyszerűnek tűnik: *Egymás érdekeit is tekintetbe venni a munka közben.*

Ez pedig nem is annyia „nagy lehetőség” talán inkább kötelesség.

Laki Pál

MOL

Anhalt Adolf.

nyomdász.

elismerésben részesül a tanfolyamon

Novák László. Az első tanfolyamról
Grafikai Szemle 1902 évf 8 f. 143 l

MDK

Anhalzer Olga

LXXXII. csoportos kiáll a N. Szalonban. Képzőművészet 1935. 81. sz. 33.l.

MDK

Anhalzer Olga

Pogány Ö.G.: LXXXII. csop.kiáll. a N.Szalonban
Képzőművészet 1935. 33.l.

MDK

Anhalzer Olga, festöm.

figyelemreméltó formában adja vissza a trópusok egzotikus világát.

Pogány Ödön: LXXXII.csop.kiáll. a Nemz. Szalonban. Képzőművészet.1935. 31.sz. 33. l.

Anhalzer Olga

festő

wod
z

Forum

1935. 38. l.

(A. Neuvzeti halon
82. csoportkiállítása.)

fenti munkai
dicsérettel emlétve

Ngr

41 XI. 20. 1[illegible]

6 f

[illegible] KIR. POSTA

Europa film-Kanyu-
lapteryeszta i Kanyukiado
R. T.

Budapest

V Rathermeke u. 12. III 12.

F. Anhalzer Olga

29 nivéből koll. kiáll.

Neurotikalon. LXXXII.
csop. kiáll. kat. 1934
dec. 22 – 1935 jan. 2.

F. Ambalzer Olga

festő

– urod

Ujság. 1934. dec. 23.
(e.a.: Csoportkiállitás
a Nemzeti Szalonban.)

V

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

M.D.K.

F. Anhalzer Olga

"A Marokkóban élő magyar festőművésznő keleti gyüjteményével szerepel a Nemzeti Szalon Karácsonyi csoportkiállitásán..." irja a lap művész fényképének bemutatása mellett.

Szinházi Élet. Bp. 1934. dec. 30.-1935. január 5. XXV. évf. 1. sz. 106. lap

MDK

F. Anhalzer Olga

Szomory D: Fiatal festők kiáll. a N. Szal.ban.
Az Est, 1934, dec. 23. 4.l.

F. Anhalzer Olga

P.H.934.XII.23.
M.934.XII.23.
N.U.934.XII.21.
Est,934.XII.23.
M.O.934.XII.23

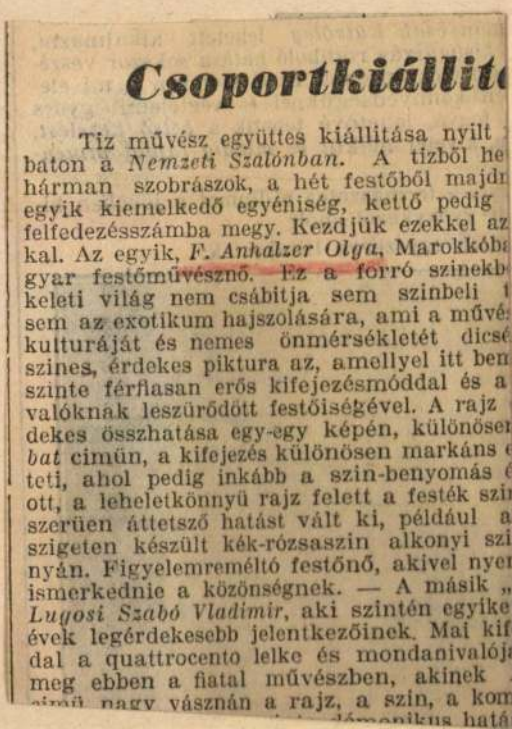

Csoportkiállít

Tiz művész együttes kiállitása nyilt
baton a *Nemzeti Szalónban*. A tizből he
hárman szobrászok, a hét festőből majdn
egyik kiemelkedő egyéniség, kettő pedig
felfedezésszámba megy. Kezdjük ezekkel az
kal. Az egyik, *F. Anhalzer Olga*, Marokkóba
gyar festőművésznő. Ez a forró szinekb
keleti világ nem csábitja sem szinbeli
sem az exotikum hajszolására, ami a művé
kulturáját és nemes önmérsékletét dicsé
szines, érdekes piktura az, amellyel itt ben
szinte férflasan erős kifejezésmóddal és a
valóknak leszürődött festőiségével. A rajz
dekes összhatása egy-egy képén, különösen
bat cimün, a kifejezés különösen markáns
teti, ahol pedig inkább a szin-benyomás
ott, a leheletkönnyü rajz felett a festék szi
szerüen áttetsző hatást vált ki, például a
szigeten készült kék-rózsaszin alkonyi szi
nyán. Figyelemreméltó festőnő, akivel nyer
ismerkednie a közönségnek. — A másik „
Lugosi Szabó Vladimir, aki szintén egyike
évek legérdekesebb jelentkezőinek. Mai kif
dal a quattrocento lelke és mondanivalója
meg ebben a fiatal művészben, akinek
nagy vásznán a rajz, a szin, a kom
dekorációs hatás

F. Anhalzer Olga festő

F. ANHALZER OLGA

1	Marokkói nő	tempera	150.—	pengő
2	Arabok	tussrajz	100.—	„
3	Tenerifában	tempera	150.—	„
4	Agadiri nők	„	150.—	„
5	Alkony Kanárin	„	200.—	„
6	Kék nő	olajfestmény	600.—	„
7	Kis ucca Las Palmasban	tempera	200.—	„
8	Asszonyok Agadirból	„	150.—	„
9	Néger nő	„	80.—	„
10	Xauenben	„	200.—	„
11	Néger anyák	„	150.—	„
12	Kanáriból	„	150.—	„
13	Vizhordó nők	„		mgt.
14	Asszonyok Las Palmasban	„	150.—	pengő
15	Ünnep Mogadorban	„	150.—	„
16	Szenegál katona és felesége	„	150.—	„
17	Arab gyerekek	„	150.—	„
18	Kékruhás asszonyok	„	120.—	„
19	Bogáncsok	„	100.—	„
20	Sivatagban	„	300.—	„
21	Nők korsóval	olajfestmény	600.—	„
22	Szombat	„	250.—	„
23	Ain Diab	tempera	100.—	„
24	Pihenők	„	80.—	„
25	Asni	„	180.—	„
26	Fiatal arab nők	olajfestmény	350.—	„
27	Vasárnap Kanárin	tempera	150.—	„
28	Koldus asszony	„	300.—	„
29	Vásár Beni-Melalban	„	150.—	„

Nemzeti Szalon 1934 dec. 22-ig 1935 jan.

33	Polya Tibor fest	olajfestmény	150.—	pengő
34	Tiszai rakodás	tempera	500.—	„
35	Aba Novák fest	olajfestmény	150.—	„
36	Csolnakkikötő	tempera	360.—	„
37	Alföld	„	270.—	„
38	Lakodalmasok	„	250.—	„
39	Uszályok	„	380.—	„
40	A jászszentandrási templom hajójának freskóvázlata	olajfestmény		mgt.
41	Kompra várók	tempera	150.—	pengő
42	Rakodás	„	320.—	„
43	Falu télen	„	240.—	„

FESZTY MASA

44	Szent Terézke	tempera		mgt.
45	Szent Erzsébet	olajf.		mgt.
46	A Fűzfák királynéja	tempera	200.—	pengő
47	Gyermek Szt. Erzsébet	rajz	80.—	„
48	Szt. Erzsébet	„		mgt.
49	Anyám	„		„
50	Szlovenszkói magyar költő	„	100.—	pengő
51	Boldog Margit	rajz	100.—	„
52	Komárom védszentje	„	100.—	„
53	Szt. Rozália	„	100.—	„
54	Szt. Ágoston	„	100.—	„
55	Jézus	„		mgt.
56	Szt. Monika	„	150.—	pengő
57	Pessimismus	„	80.—	„

Anhoffer János ácsmester M.D.k.

A balatonkenesei ref. templom tornyán dolgozik 1844 ben.

Czakó Gyula: A balatonkenesei ref. egyház története. Pápa 1912, 38.

ANHOFFER ISTVAN, rézmüves mester

A Vas megyei Levéltar szombathelyi iparlajstromaban nem sok rézmüves mester nevével talalkozunk Szombathely iparosainak hosszu soraban.-Anhoffer István rézmüves, iparigazolvanyanak xxxxx kelte:1893.februar 9.Szombathely. 254.old

DOMONKOS JANOS: A rézmüves-rézkovacs kismesterség Szombathelyen 253.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 2.sz. Szombathely

Anica Pálné, hímző

L: Kis Jankó Bori

-: Hír.

21.

Népszabadság Bp. 1978 aug. 13

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1978 — 9

VALÓSÁG

Ajtós Éva

1021

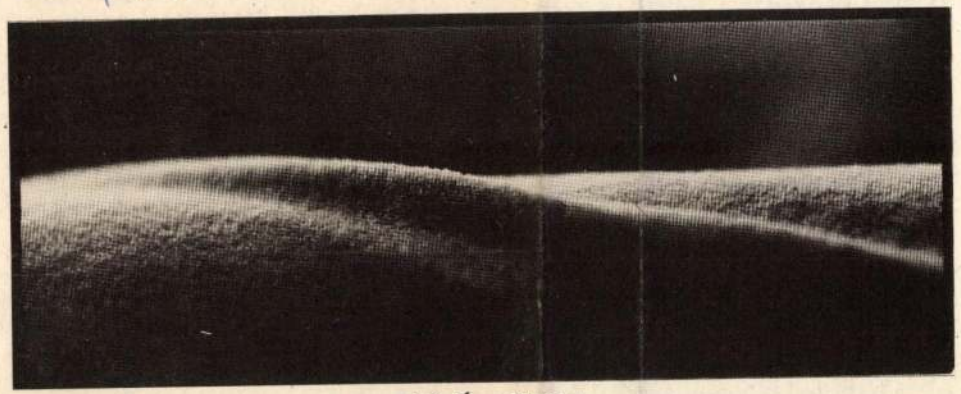

Ajtós Éva: Felület

a külpiaci, világgazdasági hatások és a szocial
közötti kapcsolat.

A fejlett tőkésországok világgazdasági szer
fokozódása elsősorban a világkereskedelemben v
jelentős hányadát a fejlett tőkésországok *egym*
a világgazdaság más lényeges elemeinek (szocial
országok) is a világkereskedelemben a fejlett tőké
telei szerint kell termelési szerkezetüket kialakít

A termelőerők fejlődése folytán a tőkés világban hatalmas méretű termelési egységek jöttek létre, s a közöttük folyó verseny, valamint a más világgazdasági elemek pozíciójavítási szándékai szintén egyre növekvő termelési egységek kialakítására kényszerítették az iparosodó vagy már az iparosítás alapfázisát befejezett országokat.

A magántulajdon felszámolása után a szocialista országokban *is* végbement ez a folyamat. A körülmények azonban lényegesen különböztek a fejlett tőkésországokban uralkodó feltételektől: a termelési, műszaki, piaci és társadalmi feltételek még nem voltak eléggé érettek a nagyméretű termelési egységek kialakítására, viszont bőségesen volt, s viszonylag van még ma is a munkaerő. Nem létezett a fejlett tőkésországokéhoz hasonló vásárlóerejű belső fogyasztási piac, nem rendelkeztünk a szükséges termelési tapasztalatokkal és infrastruktúrával. A nagyvállalatok létesítéséhez, s az ezzel együtt járó exportfokozáshoz szükséges tőkeerőnk is kevés volt.

Ø <Anika Gyula>

Ujvidék cikke

( ) A celluloid
karcról. Rajzok-
tatás. 1942. III. évf
7. sz. 63, 64. l.

lásd

Könyvtáramban

...e négyszáznegyvenöt /445/ K 50 f-t
...llampénztárt, hogy ezt az összeget
...elyettesének Kertész K. Róbert keb.
...alos nyugtájára elszámolás kötelezett-

49.326-1922. szám.

III/a.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Folyó évi április hó 12-én 101 sz. a. kelt felterjesztésére s a bemutatott 2 drb. nyugtatványnak ide visszazárása mellett tudomás és tovább eljárás végett másolatban megküldöm.

Budapest, 1922. május hó 25.

A miniszter rendeletéből:

Marx

M.D.K.

Anikó

Divatrajz divatcikk illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 21-27. XXI. évf. 26. sz. 122. lap.

. . .

211.

M.D.K.

Anikó

Plakátrajz, ruhák Filtex Sevilla-anyag reklamirozására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 31-junius 6.
XXI. évf. 23. sz. a lap belső-cimlapoldala.

.

M.D.K.

Anikó /Ez a sign. többször szerepel, más aláírás nincs/

Divatrajz divatról szóló cikk illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 31.-juni 6.
XXI. évf. 23. sz. 97. lap.

M.D.K.

Anikó

Divatrajza divatcikk illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni. 7-13. XXI. évf. 24. sz. 94. lap.

.

M.D.K.

Anikó

Divatrajz "Női divat az idei Nemzetközi Vásáron" c. divatcikk illusztrálására.
/Több divatrajzon ez a signatura szerepel./

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 1o-16. XXI. évf. 2o. sz. 74-76. lap.

MDK

Anitel Emil

román festőművész vendége a Hódmezővásárhelyi művésztelepnek.

Esti Hirlap 219 sz. 1958. szept. 18 6 old.

Anjouk cimeres
emlékei

l.

Turul. 1936.

12. cs kv. l.

Lárd: Szilágyi alatt.

Anka Bestale.

1903. Tavaszi kiáll°

Tanulmányfej, olaj

Nemzeti Szalon

J Anka Bestale
festő

Nemzeti Szalon

Anka Bestale

festő

mi ez? fenti módon
erva.

1903. tav. kiáll. Nemzeti Szalonban

Tanulmányfej, olaj.
1.60 Ev.

Adler Mór, festő.

19. sz.

I. 422.-

Anka Ilona Kerámikus M.D.K.

herendi szobra :

Évődés 180x200 mm sinas

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és dombormüvek. Bp. 1959. 24. old.

nagyma

Anka Ilona

szobrász

Pest szentlőrincen

1935. A III. Nemzeti Képző
művészeti kiállítás
son Aremás c. Gyp
szobra volt kiáll

Műcs. kiáll, 1935 től

Pipics 109. l.

Anka Ilona

Kobrin

l.

Ruzicska Herend

Gy. l.

Anka Ilona MDK

Arcmás, gipsz

Műcsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti kiáll.

MDK

Anka Ilona

Arcmás. Gipsz. Mgt.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Marc. 24-Maj. 15. Műcsarnok. Kat. 14.1.

Anka Mária

TIT tárlatvezetés

25
vasárnap

10.30 Művészet a középkori Magyarországon

Vezető: Anka Mária

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptár.

1981. október hó.

Anka Mária

9.		**TIT tárlatvezetés**
vasárnap	9.30	**Barokk művészet**
	10.30	**Művészet a középkori Magyarországon**
		Vezető: Anka Mária

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptár,
1982. május

Anka Mária

9 VASÁRNAP
SUNDAY

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
A gótika művészete
Vezető: Anka Mária

15.00
TIT TÁRLATVEZETÉS
Művészet a középkori Magyarországon
Vezető: Anka Mária

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. január.

Anka Mária, művészettörténész

TIT Tárlatvezetés.

febr. 2. 9.30 óra
15 – " –

Művészet a középkori Magyarországon.
Gótikus faszobrok és táblaképek.
Vezető: Anka Mária.

Magyar Nemzeti Galéria,
1986. febr.

Love is all we need...

Collections
2000

ANKA
MA'RIA

ABSOLUT
Spring
LARION
Oscar

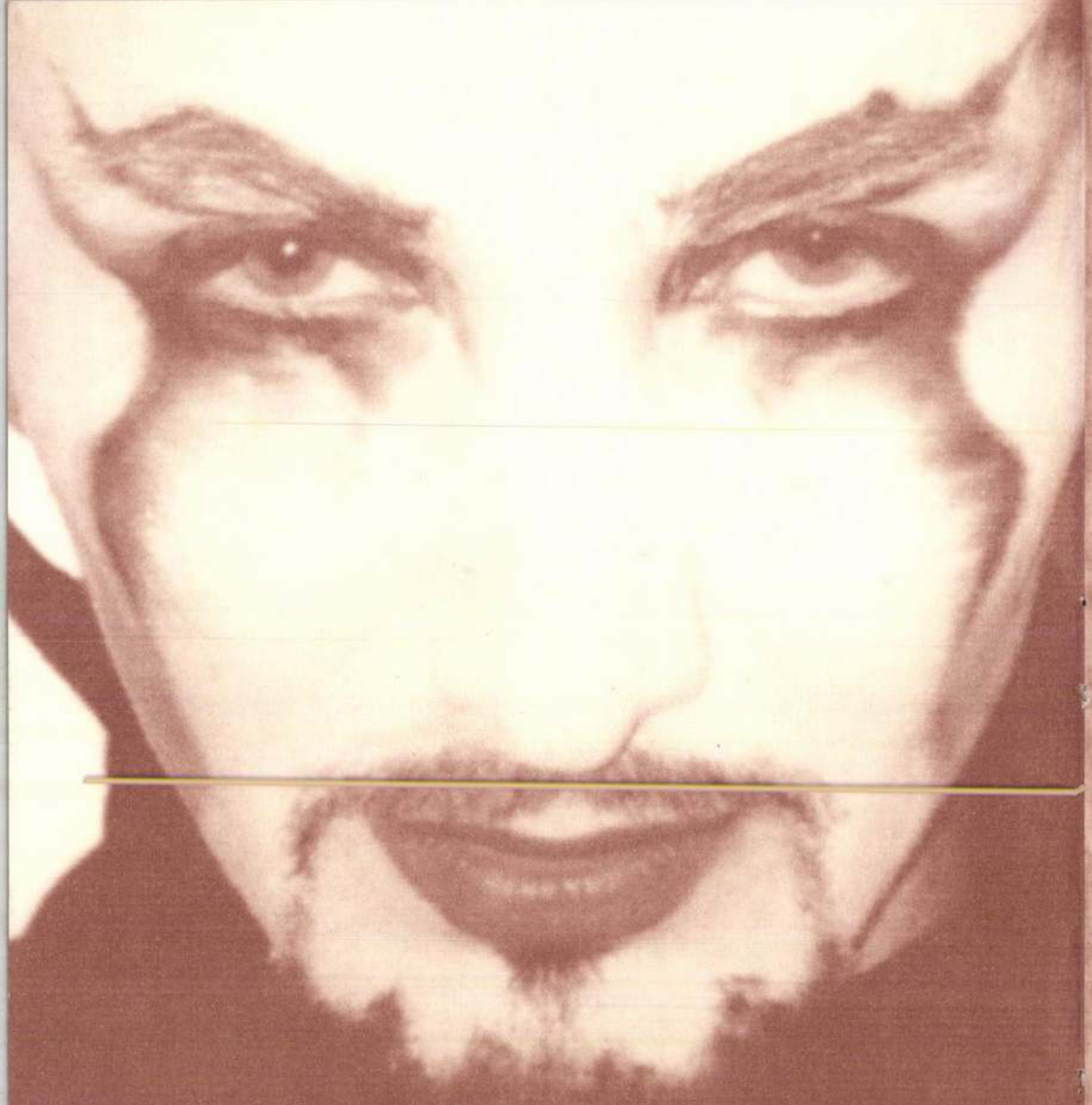

Larion Oscar
Színház az én templomom...

Az élet színházát megértettem. A színház kielégíti azt a mélységes vágyódást,amit az élet nem ad meg. Egy szerepen belül több tudok lenni... ezek a belső élmények pótólják a mindennapokból hiányzó változatosságot.

Művészetem olyan szükséglet, amely nem elégülhet ki a valóságban, hitre kényszerít. Érzések és a szabad akarat motivál. A léleknek az önműködése, amely kifejezi a gondolkodást és hatást gyakorol. A színpad mellett, szükségem van kézzelfogható eredményre, ami belőlem táplálkozik. Át akarom hágni a határokat mert csak a belső szabadság irányában terjeszkedhetünk kifelé.

Engem nem érteni, hanem érezni kell...

Folyamatosan meglep, hogy vagyok.
Ha nem így volna, nem lennék az,
aki vagyok...

Hála és köszönet!

Az Absolut Spiring c. kiállítás
a Budapesti Tavaszi Fesztivál
keretében került megrendezésre.

Abszolút köszönet:

Édesanyám
Aczél András, Anka Mária, Deres István,
Geberle Zsóka, Huszár Tamás,
Körmendy Ferenc, Novák Balázs, Oliver Papp,
Prókai Annamária, Papp András,
Réfi Zsuzsanna, Schenker Attila,
Székely Ágota, Zimányi Zsófia,
Böbe + Én: Bussay Böbe + Földvári Zsófia

Köszönöm mindazoknak, akikért létezem.

Támogatók:

Elisabeth Venter
Huszár Tamás
óbudai képviselő
Budapesti Fesztiválközpont kht.
NOVAMARK
Hungarian Promotion Service

Reprodukciók:

Oliver Papp
Fotóművész
www.oliverpapp.com

Meghívó és Prospektus kivitelezés:

NOVOMARK reklám és nyomdai Kft.
gondozásában készült
1116 Bp. Hunyadi János út 162.
Tel./Fax: 204 9067, 204 5300/404

Tervezés:

Hungarian Promotion Service Kft.
Telefon: 284-1292

Mindent Neked adok...
Everything I give you...

Desire
Vágyakozás

Secret Garden

Deep feelin'

Esti mese
Bedtime story

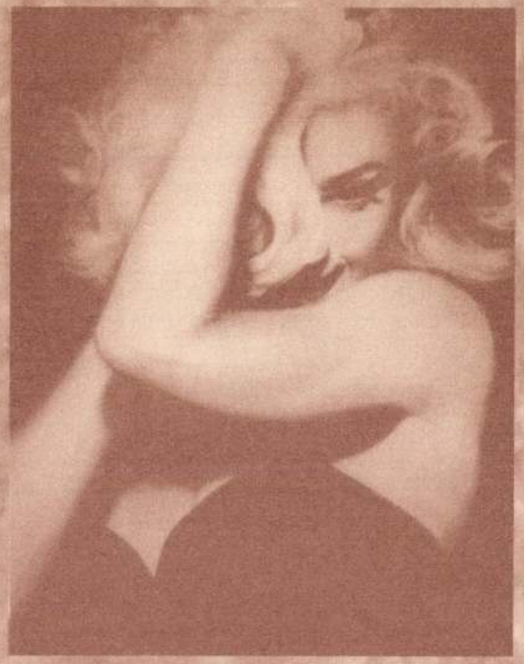

Pop Corn

Mindörökké
Forever

„Ó jaj, igaz: sokfele kóboroltam,
játszottam rongy bohóc-szerepemet,
elmém mocskoltam,
kincsem tékozoltam,
ütöttem új vággyal vén sebeket.

Ó, nem, szeretsz, de annyira nem,
álom - csak a saját szívem miatt kerül,
saját hű szívem zaklat: érte játszom
virrasztót,őt téve meg őrödül.

Álmom Én itt, Te máshol veszted el,
Tőlem messze, Másokhoz túlközel.“

William Shakespeare

Naf-Naf

Abszolút egybeolvadás
Absolut Fusion

Magamban
Inside of me

Göröngyös úton a csillagokig
Per aspera ad astra

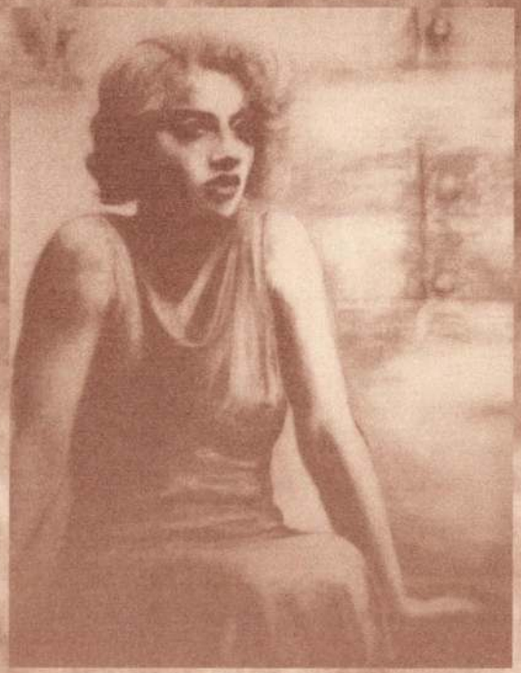

Has to be...

Fesztelenül
Sans gene

Szabadság
Freedom

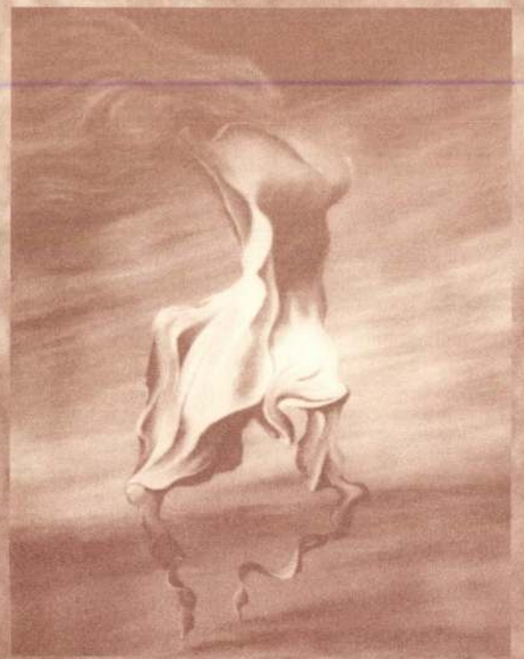

Égő kék
Burning Blue

Az ELTE Egyháztörténeti Műhelyéből

Szent László, a diplomata

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyháztörténeti Műhelye az elmúlt héten emlékezett meg *Szent László szentté avatásának 800. évfordulójáról*. Neves egyházi személyiségek, történészek, művészettörténészek és régészek tartottak értékes előadásokat Szent László(ról), a lovagkirályról. Köztük is talán az egyik legújszerűbb *Püspöki Nagy* Péter egyetemi docens referátuma volt, aki Szent László(ról) mint diplomatáról beszélt. Vele készítettünk interjút e témából, kiragadva egy időszak eseményeit, amelyek *VII. Gergely* pápasága idején zajlottak.

– A magyar királyság és *VII. Gergely* pápa kapcsolata a pápa uralkodásától egészen haláláig tartott, és váratlanul robbant be a magyar polgárháborús időszak közepébe. A mogyoródi csata előtt, 1074 januárjában – Salamon király Szekszárdon van, és nem számított rá, hogy a szekszárdi apát, aki *Géza* és *László* herceg híve volt, *elárulja Salamon cselszövését*, miszerint el akarják fogni Gézát és Lászlót. Ekkor történik egy váratlan esemény: Géza levélben fordul a pápához.

– *Mai szemmel ez talán meggondolatlanságnak tűnhet.*

– Valóban, de az akkori joggyakorlatot ismerve, az előzményt nem szabad figyelmen kívül hagyni. 1073 novemberében kötötték meg a hercegek – Géza és László – Salamonnal azt az *időszakos békét*, amely 1074 tavaszáig garantálta volna a fegyverszünetet. Ennek a szerződésnek *a megszegése* az akkori egyházjog fényében egyértelmű alapot adott *Salamon eljárásának nemzetközileg is megalapozott kifogásolására*. Ha ilyen szempontból nézzük Géza még *hercegi minőségében* írt levelét a pápához, akkor egy rendkívül ügyes eljárás nyomaira bukkanunk, amit végig követhetünk az elkövetkezendő húsz év alatt. Géza oly módon állítja maga mellé a nemzetközi közvéleményt képviselő római Szentszéket, amelyből nemcsak személyének, hanem országának is haszna származik.

– *Hogy reagált a pápa Géza levelére?*

– A mogyoródi csatát – mint tudjuk – Salamon március 13-án elvesztette. Látván a rendkívül veszélyes helyzetet, követei révén már májusban *IV. Henriktől kér segítséget*. Rendkívül veszélyes ajánlatot tesz: *hűbérül ajánlja föl az országot arra az esetre, ha a császár visszahelyezi őt királyi hatalmába*. Ez pedig azt jelentette volna, hogy mindaz, amit Magyarország elért Európában *Árpádtól kezdve Gézán és Szent Istvánon át*, egy csapásra elveszett volna. De miután kiderült, hogy Géza herceg levelet írt a pápához, *Salamon is ugyanazt tette*; a levelek szinte egymást váltották, mert egy nappal a mogyoródi ütközet után kelt VII. Gergely levele Gézához, melyben arról esik szó, hogy a pápa igen *méltányolja*, hogy Géza hozzá fordult, és mindenben támogatást és védelmet ígért neki. A pápa tájékozott volt a magyarországi helyzetről, mégpedig *Sigbert*, aquileai pátriárka révén, aki korábban az udvari kancellária vezetője volt, de ekkorra már a *pápa bizalmas embere*. VII. Gergelyről közismert, hogy a pápai hatalom kiteljesítését, a királyok fölötti bíráskodást egészen a lehelyezés jogáig, mindent magáénak vallott. A birodalom terjeszkedése Magyarország irányába nem volt kedvező. Éppen ezért, *egyetlen ponton*, amit a magyar történetírás évszázadok óta tárgyal, arra hivatkozik, hogy *Szent István, majd III. Henrik is a magyar királyságot Szent Péternek adta*; István fölajánlotta, Henrik pedig amikor győzött a magyarok fölött, a lándzsát, átküldte volt a pápának. Ez az a pont, amin történetírásunk annyit vitatkozik, de *van egy másik pont, amiről elfeledkezik*. Ez éppen az az időszak, amikor László, illetve Géza felveszi a kapcsolatot VII. Gergellyel, akinek beavatkozása valójában Magyarország függetlenségének megóvása mellett zajlott le.

– *Mit válaszol Gergely Salamonnak?*

– A mogyoródi ütközet után fél évvel válaszol, de levelében igen *merev és elutasító*. Fölrója neki, hogy megsértette Szent Pétert, miután az őt megillető jogokat a császárnak adományozta. Amennyiben ez igaznak bizonyul, rövidesen *elveszti jogát* a királyi trónra.

– A következő évben – 1075-ben – *Géza ismét levelet kap* a pápától, amelynek címzése igen érdekes számunkra. Ekkor a magyar fölfogás szerint *már Géza az ország ura*, de a pápa *még mindig mint hercegnek ír neki*. Fölszólítja, hogy tegyen tanúbizonyságot arról, hogy az egyházat támogatni fogja, és akkor ő is támogatja törekvéseiben Gézát. A gond csak az volt, hogy az akkor érvényes egyházjog szerint – a IX. század óta – az egyszer *törvényesen fölkent uralkodóval szemben nem lehetett senki törvényes király*. Salamon pedig törvényes királya volt az országnak, a többség révén megválasztva. Tehát úgy Géza, mint később László királysága, amennyiben ez az egyházi főhatalom konszenzusa révén megoldást nem nyer, valójában az egyház vezetőjével együtt átok alá eső ország lett volna.

Szent István és László a márkfalvi templom oltárképén

– *A dolgok egészen másképp alakultak. Mi lehetett a megoldás?*

– A pápa az utolsó levelében, amelyet 1075. április 14-én írt Gézának, kifejti, hogy Salamon *azért vesztí el az országot*, mert megtagadta az engedelmességet Szent Péternek, fölajánlva az országot annak, akit *az nem illet meg*. Ezzel a leválással érkeznek meg a tárgyalni akaró követek, és itt *megszakadnak* a híradások. További hírek már csak akkor jönnek, amikor László lett Magyarország királya. Fölmerülhet bennünk, hogy ha nincs több forrás, akkor Géza valószínűleg *nem lépett többet kapcsolatba* a pápával. Ez azonban nem így van. Az úgynevezett VII. Gergely-féle registrum, amiben a levelek szó szerint ránk maradtak, nem teljes, csak egy *kivonata* egy sokkal nagyobb pápai Registrumnak.

– *Mivel töltheti ki az űr?*

– Egy nagyon érdekes dologra kell fölfigyelni. Már a mogyoródi csata után, amikor Henrik császár segíteni próbálja Salamont, a Képes Krónika így ír: Géza és a hercegek bölcs tanácsot kapva fordultak Sigbert aquileai pátriárkához, aki rendkívül fösvény, pénzszerető ember volt, alaposan lefizették, és ő rá is vette a császárt, hogy menjen el. Ez mutatja *a diplomáciai tevékenységre helyezett fokozott hangsúlyt*, ugyanis megtehették volna, hogy csupán hadi igyekezettel próbálnak szembeszállni a császárral. Sigbert pedig ez idő szerint szoros kapcsolatban állt a pápával, így kedvező véleményt adott Rómában a hercegekről, így a tárgyalásra érkező pápai követek 1075-ben végbe is vitték a kérdéses ügyeket.

– *Miből derül ki, hogy valóban végrehajtották?*

– Két, többé-kevésbé hitelesen kezelhető forrásunk is van. Az egyik a pápa levele Nehemiás esztergomi érsekhez, amiben László(ról), *a magyarok újonnan megválasztott királyáról* tesz említést. Márpedig VII. Gergely nem tett volna említést *királyról*, ha az illetőt nem fogadja el királyként. Mint ahogy nem tekintette annak Gézát herceget sem uralkodása elején, csupán *hercegnek* címezve őt.

– Érdekes megfigyelésre ad alkalmat a garamszentbenedeki apátság 1075-ből származó alapítólevelének intitulatója. Ebben azt olvashatjuk, hogy Géza Magnus, aki *korábban az ország nagyhercege volt, később fölkent királya*. Ez egy rendkívül érdekes eszmefuttatásra ad alkalmat. Arra, hogy a pápa válaszát hozó követség valóban *megejtette* a szükséges tárgyalásokat, és végrehajtották a pápai utasításokat. Arra, hogy Salamon valóban fölajánlotta az országot a császárnak, és ennek következtében elvesztette a királysághoz való jogát, így Géza Magyarország törvényes királya lehetett. Másképp *nem nevezte* volna VII. Gergely László a megválasztása után királynak, hiszen Salamon még élt. Így olyan diplomáciai tárgyalássorozat bontakozik ki előttünk, amelyet a krónikáink *következetesen elhallgattak*.

– *Mi lehetett az elhallgatás oka?*

– Az okait nem egészen látjuk. Történetírásunk sem foglalkozott valami bőségesen a kérdéssel. A XVIII. században még igen: *Katona* István, *Pray* György és a többiek. A múlt századtól kezdve a magyar átfogó történetírás egyre kevésbé illette ezt a kérdést és e században a Hóman–Szekfű sem.

– *Mi ebből az egészből László király egyéni teljesítménye?*

– A Képes Krónikából kiderül, hogy *Lászlónak nagyobb befolyása volt Gézára*, mint ami az oklevelekből egyértelműen kiderül. A váci csodánál is ő a csoda magyarázója. Ő adja a lökést Gézának a kápolna megépítéséhez. Ő épít egyházat a mogyoródi csata színhelyén Szent Márton tiszteletére. A templomépítés nem más, mint egyfajta *tényszerű elfogadása* a pápai föltételeknek, mármint az egyházhoz való hűség bizonyításának.

– Okleveleink látszólag hallgatnak, de *László okossága és bölcsessége* éppen megválasztása körül derül ki. László, aki tudva tudta, hogy Géza is levelet írt a pápához, tudva tudta, hogy a *megegyezés a királyság tárgyában létrejött*, mégsem küldött trónfoglalása alkalmával levelet VII. Gergelynek, csupán követeket, levél nélkül. A pápa örült a hiteles híreknek amit a tanúk hoztak. A horvát eseményel ismeretében – mármint hogy *Zvonimir-nak* a királyság fejében évi 200 bizánc aranyat kell fizetni – *óvakodott az íráselhelyezettségtől*. A pápa értette a játékot, ezért időt és tágabb teret engedett a dolgok bizonyításának. Ez a *sajátos kapcsolat* kedvező irányba fejlődött; bizonyítja ezt az 1083-as szentté avatások ügye. Gergelyről közismert volt, hogy a szent uralkodókat *nem nagyon akarta elismerni*. Ezért, ha Lászlónak ezt mégis megengedte, ez a király ügyes *diplomáciájának köszönhető*. Úgy vívott ki megbecsülést országának, hogy nem tette ki magát annak a kockázatnak, hogy Horvátország vagy más itáliai fejedelemség függőségi viszonyait is elfogadta volna, akár a pápa részére. Ezzel szemben következetesen *pápahű volt*, viszont élete utolsó öt évében egy rendkívül *merész cselekedetre szánta rá magát*. A Zvonimir-féle szerződés, hűségeskü Horvátországot Szent Péter székének hagyta. Horvátországnak a magyar királysághoz való csatlakozásával VII. Gergely halála után László király egy *új helyzetet* teremtett: *megszegte ezt a szerződést*. Elég sokáig tartott, amíg 1116-ban a Szentszék megbékült a helyzettel, és tudomásul vette Horvátország elvesztését.

– Tehát a magyar királyi udvar hercegi ága egy széles európai áttekintésből, nagyon jó kapcsolatokkal, *naprakészen ismerte a politikai helyzetet*, érdekletesen avatkozott be az ügyekbe, és megpróbált számos nehéz kérdést finom diplomáciai érzékkel úgy kezelni, hogy abból országának és nem csak az egyes királyoknak származzék haszna. Ebben látom Szent László király diplomáciai nagyságát.

Hankó Ildikó

Építészet és kommunikáció

Megszűnnek a világvárosok?

Úgy látszik, a rohamléptekkel fejlődő modern távközlés feleslegessé teszi a találkozást igénylő, szemtől szembe való kommunikálást. Ennek következtében egyre több munkahelyet, irodaházat felszámolnak, s a hazaküldött alkalmazottak távközlési berendezéssel felszerelt otthonukban dolgoznak majd. Maga az elit irányítómunka – felügyelőbizottságok, igazgatótanácsok összejövetelei – is telekonferenciázás útján történik. Mindez egy XXI. századi szcenárió, néhány jövőkutató által vázolt kép, melyet többen új szavak gyártásával is népszerűsíteni próbálnak. (Így került be a futurológusok szótárába például a metropolis helyett az antipolis, amely egy amerikai író tollából született, aki egy családi mindennapi életét írta le a 2020. évi, városok nélküli Egyesült Államokban.)

A tudósok többsége azonban az efajta jövőképet irreálisnak tartja. A szociológiából doktorált építészmérnök, *Ankert* Géza – aki a Massachusetts Institute of Technology professzora, egyben a Műegyetem címzetes tanára – Építészetszociológia című munkája most megjelent magyar változatának egyik alaptétele: mivel a legmodernebb távközlés is csak két, „intelligens" érzékszerven, a látáson és halláson keresztül képes üzenetet közvetíteni, míg emberek élnek, szükség lesz jelenlét-kommunikációra és az ahhoz teret biztosító városokra. Ilyen kommunikáció nélkül társadalom nem tartható fenn.

Megfagyott zene

– *Könyvének címe: Építészet és kommunikáció. Milyen összefüggés van e két fogalom között?*

– Azt from le, hogyan kommunikálhat az építész a társadalommal. Már *McLuhan* megírta, hogy a média maga az üzenet része. Más egyazon hír felfogása a rádióból, tévéből vagy az újságból. Az építészet is sajátos média, méghozzá a közhittel ellentétben nem egyszerűen vizuális művészet, hanem multimédia; ugyanis nemcsak optikai, hanem önálló akusztikai és tapintási teret is képez.

– *Az építészet definícióját már sok mindent olvastunk. Az olyan költői szójátéktól kezdve, mint „az építészet megfagyott zene", az egész épített környezeten át – melybe néhányan még a jelzőlámpákat is beveszik...* –, *egészen a különböző korszakok stílusának leírásáig. Ám az építészet mint kommunikáló multimédia – teljesen új fajta megközelítés.*

– Már *Hajnóczy* Gyula, az ókori építészet nemzetközi hírnevű ismerője *Vallum és intervallum* című munkájában utal arra a kettősségre, amely az építészet szóhasználatát körülveszi. Az építészet egyfelől anyagot (vallumot) felhasználó tevékenységet jelent, másfelől pedig azt, amiért az építményt, a képzett teret (intervallumot) felhúzzák. Az én felfogásom szerint az építészetet a monumentális szobrászattól az a sajátossága különbözteti meg, hogy embereket befogadó tereket alkot, s a belső térrendszereken keresztül befolyásolja az emberek érintkezését.

– *Eddig az építészeket a mű homlokzata alapján értékelték – talán mert ezt lehetett fényképezni?*

– Mint már említettem, az építészetet sajátosan a rendeltetése, a belső terek határozzák meg. Mármost a modern technika lehetővé teszi, hogy jelentős építészeti alkotások földalatti térrendszerekből álljanak, tehát kvázi homlokzat nélküliek legyenek. (Ez az építkezési mód jellemző például Tokióban, a magas telekárak miatt.) Így válik egyre világosabbá, hogy a homlokzatok fényképezése elsősorban a városképi élményt közvetíti, s nem az építészeti alkotás lényegét.

– *Az ember által – a természetes környezettől, szél-től, vihartól való függetlenedés érdekében – kreált terek hogyan befolyásolják a személyes vagy ahogyan ön nevezi, jelenlétkommunikációt?*

– Az épületek jelenlétkommunikációra gyakorolt hatása esettanulmányok tárgya. Az egyik amerikai kutató például azt nézte meg, mi a jellemzője azon ülőhelyeknek, melyeket az egyetemi menzákon az egyedül érkezők előnyben részesítenek. Kiderült, a magányos vendégek azokat a helyeket keresik, ahol őket minimálisan lehet csak látni, ám ők nyugodtan megfigyelhetik a többieket. Egy másik vizsgálat a munkahelyek építészeti kialakításának a bennük folyó tevékenységre gyakorolt hatását kutatta.

– Mióta az írnoki munkát gépesítették, automatizálták, azóta egyre jobban terjednek azok az építészeti megoldások, melyek a különböző rangú tisztviselőket – virágtartókkal és más elemekkel – megosztott, de egységes légtérbe, csarnokba, úgynevezett „műterembe" hozzák össze. Ezt az egyterű irodát – az elképzelések szerint – az teszi vonzóvá, hogy kisebb a beruházási és a működési költsége, és mégis a hivatali munka hatékonyabb végzésére ösztönöz. Azt várták ettől a konstrukciótól, hogy megkönnyíti a személyes kommunikációt, s „példás együttműködésre" serkent.

Karámba tereltek

– *S mik a tapasztalatok?*

– Az egy teremben összehozott részlegek között feszültelen, közvetlen eszmecsere alakult ki, amely elősegítheti a szakszervezeti és egyéb közösségi szervezkedéseket. A vezetők és a beosztottak közti közelség folytán gyakoribbak a beszélgetések – ám tartós teljesítményjavulás nem tapasztalható sehol.

Az egy teremben dolgozóknak az a legfőbb problémájuk, nem lehetnek biztosak afelől, hogy „páholyukban" folytatott beszélgetéseiket nem hallgatják le. Ezen segítendő, sok helyütt az elválasztó mellvéd magasságát ezt a körülzártság fokát növelték – függően a beosztott rangjától. (Minél kevésbé rangos irodai személyről van szó, annál kevesebb az ilyen jellegű panasz. A gépíróknál például általános, hogy legszívesebben 2–7 fős csoportokban dolgoznak.) Érdekes, hogy Németország nyugati felén az utolsó évtizedekben épült irodaházak 90 százalékában az efajta – nagy, nyitott teres – elrendezést alkalmazzák; Észak-Európában viszont egyre inkább visszatérnek a különálló irodaszobás elrendezéshez. Amerikában pedig a vezetőket – egészen a középkáderekig – továbbra is egy teremben – vagy ahogyan ők nevezik, „rekeszes karámba" terelik.

– *Könyvének egyik részében elutasítja annak a jövőkutatók festette forgatókönyvnek lehetőségét, miszerint a modern távközlés fejlődése megszüntetné a szemtől szembe való kommunikáció jelentőségét s ezzel együtt a városokat. Ön szerint miért lehetetlen a városok ilyen irányú visszafejlődése?*

– A távközlésnek a társadalmi kommunikációban való elterjedését korlátozza az, hogy a szemtől szembe való, öt érzékszerves közlés gazdaságát csak fogyatékosan tudja helyettesíteni. E minőségi hátrány különösen erős ott, ahol az érzelmi összetevő jelentős. Teljesen nyilvánvaló, hogy egy „összekönyöklő", egymástól kartávolságnyira lévő asztaltársaságot aligha helyettesíthet egy videofon (képtávbeszélő) mellett elkölött vacsora – más találkákról nem is beszélve. Vagy egy másik példa: a távkonferenciázás. Ez elég hatékonyan használható információcserére, egyszerű utasítások átadására; ám komplett, főleg „kényes stádiumban" lévő tárgyalások lebonyolítására már nem elég hatékony. Amerikában van erre egy szólásmondás: „no contract without any contact" – nincs szerződés találkozás, kézszorítás nélkül.

Határtalan távolbalátás

– *Ön a könyvben vizsgálja a távközlés és a közlekedés egymással versengő fejlődésének hatását az emberi kommunikációra.*

– Arra voltam kíváncsi, hogyan befolyásolja a közlekedés és a távközlés fejlődése a településrendszerek alakulását, nevezetesen a városokét mint találkozási helyekét. A távközlés határtalan kapcsolatfelvételt, távolbalátást kínál, viszont a távközlekedés már találkozást, kézszorítást, sőt meghitt együttlétet. Az első térhódításával nem lenne többé szükség városokra, viszont a második elterjedése növelheti a városok szerepét – anélkül, hogy állandó lakosainak számát megőrizné vagy gyarapítaná.

E két fejlődési lehetőség vizsgálatára egy úgynevezett A indexet dolgoztam ki, amely egy-egy ország személygépkocsi-állományának és telefonellátottságának hányadosa. Jóllehet a gazdasági fejlődéssel mindkét eszközzel való telítettség megnő, a nemzetközi összehasonlítás azt mutatja, hogy gazdaságilag egyforma szinten lévő államok A indexe – eltérő társadalompolitikájuk révén – nagyon is különböző lehet. Míg a leggazdagabb nyugat-európai és észak-amerikai államok – elsősorban az OECD-országok – csökkentik A indexüket, azaz a telefonhálózat sűrűsége meghaladja a személygépkocsik számát –, addig az összehasonlított 22 ország közül egyedül Spanyolországnak és Jugoszláviának volt Magyarországénál magasabb ez a jelzőszáma. Ez azt jelenti, hogy nálunk az elmúlt évtizedben (1970–82 között) a „kollektív" beruházás, a telefonhálózat bővítése helyett az individuális befektetés, a gépkocsiállomány növelése került előtérbe.

Durst Judit

Tasnádi Kubacska András tisztelete

Muzeológia – művészi fokon

A könyvheti kiadványok között böngészve föltűnt, hogy magyar szerzőtől meglehetősen kevés természettudományos ismeretterjesztő könyv jelent meg. Ugyanez mondható el a rádió és televízió népszerű tudományos műsorairól.

Ilyenkor óhatatlanul a régi, ma már nem élő, egyszerűen író és beszélő tudósok jutnak az ember eszébe. Köztük is az egyik legismertebb, legkedveltebb tudós *Tasnádi Kubacska* András geológus, paleontológus volt. Nevét jószerével már csak a középnemzedék ismeri, hiszen 75 évesen távozott az élők sorából. Ha ma élne – és miért ne élhetne? –, kilencvenedik születésnapját ünnepelné.

Tiszteletére tartottak emlékülést június 8-án délután a Magyar Állami Földtani Intézetben, ahol *Gaál* Gábor elnök megnyitója után *Kordos* László a tudóst, *Kákay Szabó* Orsolya a múzeológust és ismeretterjesztőt, *Hála* József pedig a tudománytörténészt méltatta; mert mind a három ő volt egy személyben.

Budapesten született 1902-ben, és itt szerzett diplomát is természetrajz szakon. 1924-ben doktorált, majd a Magyar Nemzeti Múzeum őslénytárában kapott állást.

Mint a bécsi Collegium Hungaricum ösztöndíjasa a világhírű paleontológus, Othenio *Abel* mellett tanulhatott. Hazatérve a Földtani Intézetnek dolgozott mint külső munkatárs, majd sorra kapja meg a legmagasabb tisztségeket: a Természettudományi Múzeum főigazgatója, a Nemzeti Múzeum alelnöke, 1951-től nyugdíjazásáig a Földtani Intézet múzeumi osztályának vezetője. Több cikluson át a Természettudományi Társulat titkára, majd ügyvezető elnöke.

Sok egyéb szakterület mellett első sorban paleobiológiával és paleopathológiai kutatásokkal foglalkozott. Az ősmaradványok kóros elváltozásait összefoglaló munkája, Paleopathológia című könyvét magyar és német nyelven jelent meg és akadémiai díjban részesült.

Szigorúan vett tudományos munkáji mellett sohasem tartotta lealázónak az ismeretterjesztést sem. Mert igaz az a mondás, hogy csak az az tud bőkezűen osztogatni a tudás gyümölcséből, akinek vaj miből osztogatnia; harmincnyolc könyv és 255 publikációja jelent meg.

Emellett évtizedeken át szerkesztette az Élet és Tudományt, valamint a Termé szettudományi Közlönyt. Nemcsak „fülnek", a „szemnek" is örömet szerzett hiszen iskolateremtő mestere volt a tet mészettudományos muzeológiának.

Hiánya egyre inkább érződik, ahogy egymás után szűnnek meg az ismeretterjesztő lapok, kopnak meg a valaha szép múltunkat bemutató múzeumi tárlók nem szaporodnak a gyermekszemeket megcsillogtató kövületek, ősállatok csontjai, kőzetek és ásványok színes évezredeket magába záró darabjai. A tudós polihisztor élete volt rá a példa, hogy ez nem elsősorban pénz kérdés: az odafigyelés, a lelkesedés, az ügyszeretet, a megszállottság hiányzik.

(hankó)

Tetszhalottak

Vannak olyan rovarok, kígyók és más állatok, amelyek veszélyben holtnak tetetik magukat, s így menekülnek ki támadójuk karmai közül. De mi értelme van annak, ha egy kecske viselkedik így? A különös viselkedésű állatok családfája visszavezethető volt arra a négy kecskére, amelyet a múlt század 80-as éveiben vásárolt Tennessee-ben 36 dollárért H. H. *Mayberry* egy Nova Scotiából jött idegentől. A leírások szerint a kecskék félelem vagy meglepetés hatására mereven elvágódnak, lábaik az égre meredtek, akárha holtak lennének. A végtagok, a hát- és a nyakizmok hirtelen megmerevedése erősen hasonlít egy örökletes emberi betegségre, a Thomsen-kórra. A magukat holtnak tettető állatok azonban egy perc múlva már ugyanolyan mozgékonyak, mint ha mi sem történt volna.

A kecskék számára viszont ennek a trükknek semmi haszna, s a természetes kiválasztódás törvényei szerint ki is haltak volna az ájuló kecskék, ha tudatosan nem tenyésztették volna őket. Régen ugyanis a farmerek egy-egy ájulós kecske segítségével védték meg juhaikat a prérífarkastól: amikor a ragadozó megjelent, a kecske ijedtében elájult, s miközben a farkas széttépte, a többi juh elmenekülhetett.

Manapság már nincs szükség efféle védekezésre, az ájulós kecskék mégis igen kapósak: ezer dollárt is megadnak egy példányért, amely élete java részét hanyatt fekve tölti. Tennesseeben ugyanis egy különös versenysport szárjai lettek, s még egyesületük is van a tenyésztőknek és versenyzőknek, akik fogadásokat kötnek arra, hogy kinek a kecskéje ájul el gyosabban.

Margón

Film és beszélgetés a nyomor mikrohullámú sütőiről, Thurn und Taxis hercegnőről, kafkai hangulatokról, endékásokról és az elemmel működő tolmácsgépről

„Jöjjenek el vizsgáztatóink, a gyerekek, meleg kezükkel és illatos koponyájukkal, öröklétben ingázó fűzős cipőjükkel és előszivárgó mosolyuk érdemrendjével, őskori aggodalmukkal és rémületes tanulékonyságukkal (...), alkalmazkodásuk sérelmeivel és hitványságunk kaján lenyomatával..."

*(A részletek **Konrád György A látogató című regényéből** valók.)*

– Inkább háromszor lássam ezt a filmet, minthogy még egyszer végignézzek egy józsefvárosi kilakoltatást – mondja a felvillanó fénytől hunyorogva a mellettem ülő fiatal lány. A német szegénység egy-egy jelenete szinte megnevettette. Kíváncsian körülnézünk: vajon hányan maradunk itt beszélgetni?

SZOMBATH TIBOR: *A film közben jó ideig próbáltam összehasonlítani a látottakat a magyarországi helyzettel, de végül rájöttem, hogy ennek semmi értelme. Azok az emberek, abban a környezetben így élik meg saját szegénységüket.* (Arcán a sokat látott emberek nyugalma tükröződik, s ezt akkor is így gondolnám, ha nem tudnám: nap mint nap újra és újra végigjárja a főváros és a vidék legnyomorúságosabb zugait.)

„...jöjjenek a gyerekek, hozzák ide a kórházban, bölcsődében, orvosi várószobában, idegenek karjában, sétatéri padon, szemetesvödörben hagyott csecsemőket, a lehülő testű, vizeletben ázó, kiszáradó, párna alatt fuldokló, széngázból kimentett, falhoz nyomott, földre ejtett, üvegcserép és krumplihéj között ótvarosan fekvő csecsemőket..."

BERKOVITS GYÖRGY: *Azt kérdezném először, hogy önök szerint mit jelent az, hogy „szegény"?* (Végignéz a pódiumon ülő társain: ő is tudja, hogy bár erre a kérdésre mindenki válaszolni fog, a választ nem fogja megadni egyikőjük sem.)

Hans Peter *Clahsen* és Michael F. *Huse* Im westen alles nach plan (Nyu-

1990-ben, Németország újraegyesítésének évében készített filmje után nehezen lehet bármi okosat mondani. A Vörösmarty mozi közönsége egy darabig hallgat, de aztán mindenkiből kikívánkoznak a kérdések, a megjegyzések, a naponta tapasztalt nyomorúsággal kapcsolatos érzelmek és indulatok.

A SZŐKE NÉMET RENDEZŐ: *Először Lengyelországról készítettünk filmet, de azt a kritikát kaptuk, hogy söpörjünk a saját portánk előtt. Kohl kancellár a filmben meglehetősen foghegyről válaszol nekünk, mielőtt beszáll a helikopterébe. „Szegénység az, ha ilyen filmeket csinálnak" – mondja. Szövetségi kancellárunk értesült ugyanis arról, hogy mi az egyik beszédét a hivatalos kameraállásnál alacsonyabb szintről vettük föl.* (Micsoda felüdülés „ezt a németet" hallgatni a film világoskék inges, sötétkék öltönyös, kövér és ostoba hivatalnokai után.)

„...jöjjenek számozott fehérneműjükben és elforduló szemükkel az intézeti gyerekek, az, aki hiába vár a rács mögött, akinek rimánkodó leveleire sohasem érkezik válasz, akit be kell mutatni börtönből szabadult anyjának (...), akit örökbe fogadnak, hogy napközben vigyázzon a kutyára, és felhozza a boltból a tejet..."

FÖLDES LÁSZLÓ, HOBÓ: *Az a szörnyű, hogy ezeknek az embereknek a helyzete szinte reménytelen. Reménytelen... Nincs lehetőségük a megkapaszkodásra. Karácsonykor játszottunk egy aluljáróban, s e segélyakció keretében egy óra leforgása alatt 25 ezer forintot gyűjtöttünk össze. Az emberek adnak, ha kell.* (Maga elé réved, teljesen elérzékenyül. Biztosan úgy érzi, hogy szavakkal alig megfogható minden ezzel kapcsolatos érzés és gondolat. Nem is szólal meg többet az est folyamán.)

A német filmet egy holland műalkotással együtt vetítették, amely *Konrád* György A látogató című regényének motívumai alapján készült. *Margón.* A program szervezői ezt a címet adták összeállításuknak, s a vetítés után pódiumbeszélgetést rendeztek. Meghívták a német film rendezőit, *Fodor* Gábort, a Fidesz politikusát, *Földes* László, Hobó előadóművészt, *Kis* Gyulát, az országgyűlés szociális bizottságának MDF-es elnökét, *Szombath* Tibort, a SZETA munkatársát s vitavezetőnek *Berkovits*

SZOMBATH TIBOR: *A legrosszabb az, ha a szegényeket gettóba zárjuk. Akkor már végképp úgy érzik, hogy nincs kitörési lehetőségük. Hiába halljuk azt, hogy átlagosan nem romlott a helyzet: a szegényeket nem vigasztalja az átlag.* (Elfordítja magától a mikrofont, lassan Fodor Gábor elé csúsztatja.)

„...jöjjenek erdei avarban, gyóntatófülkében, gyapotszállító uszályban, homoktároló ládában, lakatlan sertésólban töltött éjszakáik után az elfogott csavargók..."

FODOR GÁBOR: *Azt sajnos tudomásul kell vennünk, hogy az átalakulásnak vannak vesztesei, csak azt nem tudjuk egyelőre, hogy ezek az emberek időszakos vagy örök vesztesek-e. Abban kell bíznunk, és azt kell elősegítenünk, hogy ne érezzék úgy; végképp lecsúsztak, hogy nincs visszaút, hogy ez a folyamat csak egyirányú lehet. A szegénység nem új jelenség Magyarországon sem, de mindenképp sokkoló. Az állami programok és a társadalmi szervezetek tevékenysége mellett azt is végig kell gondolnunk, hogy mit tehetünk mi magunk.* (Én? Hát mit tehetek én?)

Roskó Gábor rajza

A holland film Orlow *Seunke* munkája, címe: De smaak van water (A víz íze). A Velencei Filmfesztiválon 1983-ban Arany Oroszlán-díjat nyert. Megrázó-megható képsorait Magyarországon egyetlen alkalommal vetítették a kiváltságosok egy szűk csoportjának 1985-ben a Filmintézetben. A június eleji vetítés

nak érzem magam én is, amiért láthattam Hes és a szellemi fogyatékos lány gyönyörű történetét.

BERKOVITS GYÖRGY: *De vajon rendszerspecifikus-e a szegénység?* (Közelebb kerülünk a megoldáshoz, vagy távolabb? Az emberi nyomorúság egyetemes, már azt is elfogadom, hogy szükségszerű, de nem értem, miért pont azokat az embereket sújtja, akiket sújt. Kerülhetek én is ilyen helyzetbe?)

Hes a filmben évekig intéz szociális ügyeket egy bürokratikus intézményben, rutinszerűen foglakozik megrázó emberi sorsokkal. Csodálkozom, hogy egy holland rendező hogyan tudja átélni azt a kafkai hangulatot, amit – úgy gondoltam – csak Kelet-Európában érezhet az ember, ha belép egy hivatalba vagy egy rendelőintézet várótermébe, ha elmegy a „tanácsra", a bíróságra vagy a gyámhatósághoz. Egy napon a 14 éves szellemi fogyatékos Anna – idős szülei tragikus halála miatt – magára marad. Hes számára világossá válik, hogy egyedül őrá számíthat a lány. Otthagyja a munkahelyét, az otthonát, és beköltözik abba a világba, amelytől mostanáig görcsösen távol tartotta magát, s végül saját hivatalának ügyfelévé válik. A film befejező képsorain munkatársa kérdésére (*Megérte?*) ezt válaszolja: „nyomor és szenny, és sokkal több, mint amit valaha is el tudtál képzelni".

A SZAKÁLLAS NÉMET RENDEZŐ: *A kapitalizmus csak diktál, például, hogy milyen mosóport vegyünk, de aki valamilyen okból nem tud részt venni ebben a hajszában, az kihullik. Más kultúrában kellene gondolkodnuk.* (A Mercedes gyár munkásai jutnak eszembe, akiket néhány hónapja láttam. *Tudod, hogy milyen sokat keresnek?* – kérdezték tőlem, amikor egyáltalán nem ájultam el a német technika vívmányaitól. Futószalag mellett dolgozni ott is ugyanolyan lélekölő.)

„...és jöjjenek a mindig alulmaradók, akiknek bordáját éveken át nyomja egy acélrugó (...), akiknek sosem jutott annyi tér sem, mint egy civilizált börtön fegyencének (...), akik pinceablakukból évszámra csak a cipőjét látják embertársaiknak, akik csak a negyedosztályú koporsóban maradnak először magukra..."

A SZŐKE NÉMET RENDEZŐ: *Németországban a szegénység: stigma. Teljesítményorientált nyugati társadalmunkban az az általános felfogás, hogy a szegények maguknak köszönhetik helyzetüket, mert nem teljesítettek eléggé. Erősen kritizálható az, ahová negyven év piacgazdaság után jutottunk. A film lengyel származású operatőre először nem akarta elhinni, hogy találunk szegényeket az NSZK-ban. Azóta pedig eltelt két év, és a helyzet csak romlott. Ma már nem ütközik meg senki azon, hogy kétmillió munkanélküli van. De ha mi, nyugatiak nem tudjuk saját rokonainkat integrálni, akkor mi lesz Kelet-Európa és a Dél országaival?* (Eszembe jut a film egy jelenete, amelyben a gazdagok elmagyarázzák, hogy miért jó szegénynek lenni. Eszembe jut *Thurn und Taxis* hercegnője is, aki pedig elmondja; miért fontos számára az, hogy szegényeket támogat, hogy ingyenkonyhát tart fent.)

IDŐSEBB HÖLGY A HÁTSÓ SOROKBÓL: *A meghívón szerepel egy úr, aki nem jött el. Vajon ez az ő pártjának szociális érzékenységét is jelzi?*

A német film a legutolsó az egykori Nyugat-Németországról. Szegényei sokgyerekesek, öregek, betegek, alkoholisták, iskolázatlanok, munkanélküliek, idegenek: törökök, feketék, endékások. *„Nekem sincs több havi 1500 márkánál, pedig itt születtem NSZK-ban"* – alig leplezett az idegenekkel szembeni gyűlölet, s ez azóta a választási plakátokon is megjelent. A német szegények életformája lett, hogy fásult tekintettel segélyekért kilincselnek és üldögélnek különböző hivatalokban, amelynek vezetői szerint minél jobban támogatják őket, számuk annál jobban gyarapszik. A kislányok 325, a fiúk 350 márka elsőáldozási segélyt kaphatnak. A létminimum – akkor – 500 márka volt.

IZGÁGA FIATALEMBER: *A szegénység szerintem nincs kisebbségben. Elég, ha Bangladesre gondolunk. Nem arról van inkább szó, hogy mi is mindannyian, az USA-val az élen, azon a csúszdán vagyunk, aminek ez a vége? Az egyesült Európával az egyesült szegénység is megvalósul?* (Mondandóját a német rendező tapsa szakítja félbe.)

A filmben egy családhoz naponta jár a végrehajtó (lefoglal egy-két videokazettát), ennek ellenére hitelre vásárolnak autót, a gyerekek szabadidőruhája, iskolatáskája ugyanolyan, mint akármelyik társuké. A nyomornegyednek számító lakótelep sufniaiban Philips kávéfőző, mikrohullámú sütő, színes tévé, hi-fi-torony. Egy házaspár, nyugdíját kiegészítendő, apró rákokat pucol naphosszat. Egymással szemben ülnek a konyhaasztalnál, a félhomályban végzett munka monotóniáját csak néha szakítja meg a telefon csörrenése.

BERKOVITS GYÖRGY: *De hát ez egyszerűen nonszensz, hogy így kell élniük embereknek!* (Döbbenetét nem a német, hanem a magyar valóság váltja ki. Felesleges lenne minden okfejtés, ami ez idáig elhangzott?)

„...jöjjenek el az élhetetlenek, szerepük tuskókezű műszerészei, akik alkatrészeik limlomából sosem tudják összeállítani magukat (...), ezek a mellőzöttek, akik soha semmit sem kaptak ingyen, ezek a sereghajtók, akik álmukban sem jutnak előrébb az utolsó előtti helynél (...), akik minden hulló köpésnek, égő cigarettavégnek, almacsutkának alásétálnak..."

SZOMBATH TIBOR: *Az ország vezetése nem úszhatja meg, hogy ne oldja meg a rá váró feladatokat. Két érvet hallhatunk tőlük általában. Az egyik az, hogy az átalakulásnak ára van, a másik pedig, hogy e szabad országban már szabadon lehet segélyszervezeteket létrehozni. Fennáll azonban a veszélye annak, hogy olyan sérüléseket szenved a társadalom, amelyek a gazdasági fellendüléssel nem gyógyulnak meg automatikusan. És igenis mi is tehetünk ezekért az emberekért.* (Arca még mindig nyugodt.)

„Jöjjön el mindenki, aki akar, egyikünk beszél, másikunk hallgat, legalább együtt vagyunk."

FÉRFI, FÉLOLDALASAN ÜL A SZÉKÉBEN: *Néztem azt az elemgyári munkást, aki három műszakban kapott ólommérgezést, és akit a rengeteg gyerekével ki akartak lakoltatni. Az jutott eszembe, hogy én is egy elemmel működő tolmácsgépet tartok a kezemben. S hogy ennek sohasem lesz vége.*

Sümegi Noémi

Balladák népe között

Kallós Zoltán: A hagyományaink nélkül elveszünk magunk is

Amikor 1973-ban megjelent a Balladák könyve, az idősebb generáció megkönnyebbüléssel üdvözölte, látva, tapasztalva, hogy nem vész a semmibe az a kincs, ami útraindította egykor Bartók Bélát és Kodály Zoltánt is. A fiatalok – nem kisebb örömmel – viszont a felfedezés érzésével vették kezükbe a gyűjteményt.

Kallós Zoltán munkája főcíme alá odajegyezte: „Élő erdélyi és moldvai magyar népballadák". És ebből az eligazító iránytűből az volt a legfontosabb, hogy: élő.

Ezzel a könyvével nem fejezte be a munkát. Járta továbbra is az erdélyi és moldvai falvakat, gyűjtötte a néprajz élő kincseit.

Szenvedélye, eltökéltsége és kitartása bűnnek minősült a Ceausescu-rendszer kultúrpribékjei szemében. Rendőrségi zaklatások, kihallgatások, házkutatások, elzárások sorozatával igyekeztek eltéríteni már-már misszionárius eltökéltségétől. Bevonták útlevelét, lehallgatták telefonjait, bontották leveleit és megfélemlítették látogatóit.

A közelmúltban hat napon keresztül együtt vándoroltunk Erdélyben a 67. életévét taposó Kallós Zoltánnal. Dicsőszentmártontól Brassóig, a Szent Anna-tó partjától Székelyudvarhelyig, a Békás-szorostól a torjai barlangokig végigmesélte az utat. Minden faluról akadt egy története, ismerte a székely kapuk faragóit, a korondi tányérok és bokályok mestereit, de még a titkos, jel nélküli temetőket is számon tartotta. És, ha úgy adódott, vaskos viccekkel idézte közénk a székely göbé gondolkodás szürreális fonatokkal átszőtt filozófiáját.

Vajon hogyan él ma a balladák népe? – kérdeztem Kallós Zoltántól.

Kézdivásárhelyen ültünk le beszélgetni.

Tiltott legényavatás

– Sok gonddal, de élünk. Mindenki kapaszkodik, hogy visszakapja, amit örökölt. Sajnos azonban, éppen most veszik ki a földet a talpuk alól. Itt tíz hektárnál többet senki nem kaphat. Ez különösen a legjobban a csíki székelyeket sújtja, akiknek rengeteg erdőjük volt, és az tartotta el őket. Ők mindössze egy hektárt kapnak vissza az erdőből.

– A földeken ötven-hatvan évvel ezelőtti módszerekkel dolgozó embereket látok. Bivaly húzza az ekét, és a vállra akasztott kendőből vetnek.

– Kénytelenek erre. Meg kell élni. De még így is menne valahogy a gazdálkodás, ám nagyon lecsökkent az állatállomány. Sok helyről elmentek a fiatalok, az öregek pedig nem képesek megművelni a földet. Ha olcsóbbak volnának a gépek, akkor ketten-hárman-négyen is összeállnának, hogy vegyenek traktort, és tudjanak földet művelni, szántani, véteni. Sajnos az állami kölcsönnek olyan magas a kamatja, hogy ezt nem tudják megengedni maguknak. Ahhoz, hogy mi gazdaságilag megerősödjünk, elsősorban nagyon fontos volna, hogy Magyarország teljesen talpra álljon . Akkor lehetne közös szövetkezeteket csinálni, és függetleníteni tudnánk magunkat mások rosszindulatától.

– Addig is élni kell. Az erdélyi magyarság mindig büszke volt arra, hogy az értelmisége, a gazdasági, politikai és lelki vezetői európai normákhoz mérik a felkészültségüket.

– Szellemileg nincs is probléma, mi mindig tudtuk és átéltük, hogy nekünk tízszer annyit kell tanulni a fennmaradáshoz, a megmaradáshoz, mint a másik állampolgárnak. Mi mindig éreztük, hogy mindenképpen bizonyítanunk kell. Ezért is fontos, hogy Magyarország szellemileg és gazdaságilag messze fölötte legyen a környező államoknak. Reméljük, hogy ez be fog következni.

– Az eddig elnyomott hagyományok mennyire tudnak újraéledni és segítségére lenni az új generációknak egy szerencsésebb élet kialakításához?

– Próbáljuk szebbé tenni az életünket a hagyományokkal. Nem mondok egyebet, például az apácai legényavatást annak idején, Ceausescu alatt teljesen letiltották. Habár volt és van egy olyan törvénycikk, amely szerint az élő népszokásokat nem szabad bántani és tiltani. Mégis mindig külön engedélyt kellett kérni a minisztertől, hogy az ünnepet megtarthassák Apácán. Talán azért berzenkedtek, mert a legényavatás összefüggött a vitézzé avatással. Íjjal és nyíllal lőnek egy kakasra, miközben párbeszédek hangzanak el. Minden évben így avatták fel a konfirmátus legényeket. Nagy ünnepség ez. Eszem-iszom, tánc. A környező falvak is odagyűlnek. Ezektől a tömeges megmozdulásoktól nagyon féltek. De ugyanilyen félelmet keltett a széki Szent Bertalan napjának a megünneplése is, amit az utolsó tatárdúlás betörésének emlékére tartanak. Ezt sem nézték jó szemmel. Rendszerint kint volt a Securitate, és piszkálták az embereket. Rengeteg külföldi érkezett az alkalomra Székre, és ha valaki bement egy házhoz, a házigazdát behívatták és megbüntették.

– Ennek ellenére megérkezett a széki zenészek és táncosok tudásának a híre Magyarországra is. Mit jelentett ez Erdélyben?

– Némi bizodalmat. Még akkor is, ha tudtuk, hogy Magyarországon sem nézték jó szemmel a táncházmozgalmat, hiszen ellenzéki szervezkedésnek számított, de Romániában még inkább. Ahol csak lehetett, elfojtották, letiltották. Állandóan kifogásokat kerestek. Például Kolozsváron azt, hogy meszelni kell. Akkor egy másik termet szereztek a fiatalok. Azonnal festeni kezdtek ott is. Nyolc évig nem volt táncház Kolozsváron. Ez egy nagy szakadás.

– És most?

– Szerencsére újraindult. A fiatalok bementek a kultúrközpontba, és kérték ugyanazokat a termeket, ahol annak idején táncház volt. Előbb egy kicsit tartózkodva fogadták őket. Nem akarták engedni. Féltek. Akkor föladtak egy hirdetést az újságban. Rengetegen megjelentek. Mindent lehetett, csak táncolni nem. Erősködtünk, hogy nyolc év alatt volt idő kimeszelni a termet. Végül megadták magukat. Éppen itt volt Sebestyén Márti meg egy moldvai asszony, és nagyon szép megnyitót sikerült rendezni. Még a kolozsvári televízió is felvette és közvetítette.

Feledy Gyula rajza

Rafinált genocídium

– Az elmúlt években rengeteg fiatal elment Erdélyből. Ugyanakkor láttam, hogy akármelyik városban, faluban állunk meg, azonnal körülvették a fiatalok. Van esély, hogy nem csupán önt, hanem egymást is megtalálják a táncon túl is? Esetleg sikerül hazahívniuk azokat, akik elvándoroltak?

– Én ismerek olyan fiatalt, nem egyet, aki készült elmenni, beadta az iratait, de ahogy megélte a változást, visszavonta a kitelepedési kérelmét. Sőt! Van olyan, aki elment, és ha majd a dolgok rendeződnek, mindenképpen vissza akar jönni. Nemcsak fiatalok, még családos emberek is. De annyira bizonytalan a világ, hogy félnek még az emberek. Ha a vásárhelyi események nem következnek be, biztos, hogy nem mennek el annyian.

– Sokkal kevesebbet tudunk a moldvai magyarokról, mint az erdélyiekről. Ön viszont szinte mindennapos vendég ott. Most is oda készül.

– Moldvában is nagyon szépen megindult minden. A vásárhelyi események után jött a megtorpanás. Nem merik nyíltan vállalni, hogy magyarok. Pedig ott még azok is magyarok, akik nem tudnak magyarul. Megszólítom a románul beszélő embert, katolikusnak mondja magát vagy ungurnak.

– Miben bíznak Erdélyben, Moldvában, Romániában a kicsi falvakban küszködő emberek?

– Nem pontosan látják, hogy mit várhatunk. A politikai folyamatoktól sok minden függ. Nagyon örvendenénk, ha az ukrán lakosság, ami Besszarábiában van – ha arra kerül sor, hogy Romániával egyesüljön az a rész –, idekerüljön, mert az nekünk is jobb volna. Akkor többen volnánk kisebbségben.

– Nem lehet attól tartani, hogy ez a változás föltüzeli az erdélyi magyarok jelentős részét, és példaként állíthatják a határok megváltoztathatóságára Moldávia egyesülését Romániával?

– Ez nem tőlünk függ. Ilyen hangokat lehet hallani Nyugaton is a politikusoktól. Ha most az utóbbi időben elkezdték boncolgatni Trianon igazságtalan voltát, lehetne egy független Erdélyben is gondolkozni. Akár Magyarországhoz csatolnák Erdélyt, akár Romániához tartozik változatlanul, nagy a különbség az itteni emberek között. Mind a regátival szemben, mind a magyarországival szemben.

– Ezt a függetlenséget el lehet képzelni békés úton?

– A teljes autonómia volna a legjobb. Vagy népcsere.

– Ilyet már átéltek az itt élő nemzetek. Iszonyú emlékeket őriznek az öregek.

– Ez is bekövetkezhet. Ha a nacionalista erők győznek, akkor ugyanaz a politika folytatódik, mint Moldvában a csángókkal. Erdély egész magyarsága ugyanarra a sorsra jut. Csendesen, szépen, rafináltan végigviszik a genocídiumot. Ez politikai irányelv náluk.

– Azokban a falvakban, ahol a románok együtt élnek a magyarokkal, ennek a gyűlölködésnek milyen nyoma, tünete tapasztalható?

– Nem a falvakban van a probléma. A mindennapi életben nincs nyoma. Szerencsére. Ez a politika ármánykodása. Jártam én tiszta román faluban, ahol egy lélek magyar sem található, nagyon jól elvoltunk egymással. De a politika föl tudja korbácsolni az embereket. Felülről indul a manipuláció. Nem tudom, hogy milyen erők mozgatják. A politika csúf mesterség. Ezért is nagyon okosan kell viselkedniük a magyaroknak.

– Most 1200 százalékos az országban az infláció. Mennyire lehet attól tartani, ha tovább romlik a gazdasági helyzet, a magyarok ellen fordul az ország románsága?

– Ettől nem tartok. Látják a románok is, hogy mi van. De az is szokás, hogy eltereljék a figyelmet. Így veszélyben vagyunk. Ezzel együtt bízom benne, hogy nem válunk bűnbakká.

Féltett ünnepek

– Végezetül térjünk vissza az ön szakmájához. Sokan úgy kezelik a népművészetet, a hagyományokat, mint a modern élet nélkülözhető díszítését, ami nem fontos. Így, ilyen tendencia mellett mit adhatnak a tradíciók?

– Én is látom, hogy sokan lekezelik a hagyományokat. Leszólják: ez kultúra? Ez a primitív ősdiség? A hagyományokat tudatosan kell őrizni, különben nem maradunk meg. Újra kell díszítenünk a templomainkat, újra felölteni a népviseletet legalább a konfirmálásra, bérmálkodásra, az Úrvacsorára, áldozáskor. Az ünnepeinkhez féltve ragaszkodnunk kell. Olyan ez, mint amikor a déltiroliak öltöznek be az ünnepeiken a maguk viseletébe, de attól még nyugodtan vezetik a legmodernebb autóikat. Szeretném, ha a hóstáti asszonyok sem hagynák el a viseletüket. És ezzel együtt az egyéb szokásokat, a táncot és alapvetően a nyelvet. A nyelv, ami még éltet minket. Ha a hagyományainkat múzeumba tesszük, múzeumba kerül a nyelv is s vele együtt mi magunk is.

– Éveken keresztül azt hallottam önről, hogy depressziós, szinte búskomor. Szerencsére most napok óta derűsnek látom. Miben reménykedik?

– Én már azon kezdtem gondolkozni, hogy nincs már annyi hátra, amennyi elmúlt. Az Isten megőriz engem attól, hogy még annyit éljek, amennyit éltem. Látom édesanyámon, milyen nagy terű az öregség. Én még ki szeretném használni a rövid, hátralévő időt. Minden alkalmat meg akarok ragadni, hogy minél többet lehessünk együtt, egymás örömére.

Szendrei Lőrinc

MDK

Anlauff Henrik kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek vázlatok I. Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Ó Anlauf Böske

Anlauf Böske iparmûvész, II. Margit-krt 31. ~~166-962~~

155-753

Bptaób. 1940. sept

" 1942 jan.

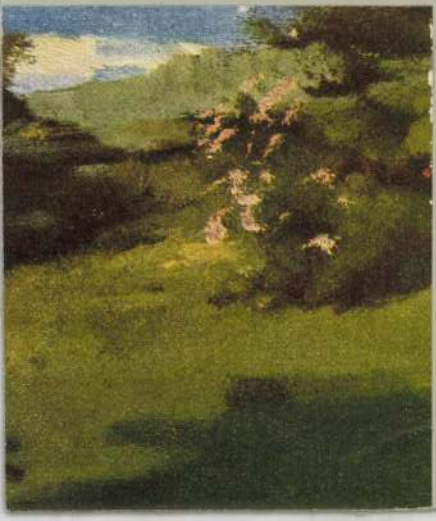

Ø Anlauf Kálmánné

Anlauf Kálmánné iparmûvésznô,
VIII. József-krt 55. 139-065

Bptaöb. 1940. nept.
" 1942. jan

Anleithner, Victor, pozsonyi ötvösinas

Miz. és Kvt. Ert. V. 149.

Anleithner Victor

Anna Mária

ANYÁK NAPJÁRA

Anna Mária rajza

közle
kalom
szovjet
27-től 30
ciaországb
Szovjetunió
jelentette,
„folytatni az e
hogy *szilárd jel
enyhülésnek* és
egy olyan légkör
amely kedvez a
együttműködés fejlőd
elmélyülésének Európáb
lágszerte a béke megőrz

Andrej Gromiko pénteken
előtt a szovjet nagykövets
tartott sajtóértekezletén nyilá
kozott a francia fővárosban te
hivatalos látogatásáról.

Mindenekelőtt kijelentette, hogy a francia államférfiakkal folytatott megbeszéléseinek eredményeit pozitívan értékeli. A két ország együttműködése politikai, gazdasági és egyéb területeken jó irányban halad előre — állapította meg a külügyminiszter.

Nemzetközi téren is megmutatkozott, hogy a két kormány milyen eredményesen működhet

re
sen
beszélni, mert Franciaország támogatja a leszerelési világkonferenciára irányuló szovjet javaslatot.

Andrej Gromiko pénteken délben repülőgépen visszautazott Moszkvába.

---

uristánk
ommentárja

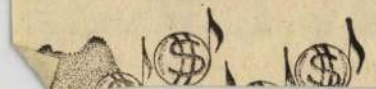

Lemondott az olasz kormány

(MTI) Az olasz képviselőház ülését követően a kormány azonnal összeült és *Moro*, megköszön-

Anna Mária

Magyar Hirlap 1976/98/lo

Anna Mária rajza

Anna Mária

Anna Mária rajza

Magyar Hirlap 1976/69/

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Anna Mária

1976. MÁJUS 1, SZOMBAT

1021

ANYÁK NAPJÁRA

Anna Mária rajza

I K A

Gromiko befejezte párizsi tárgyalásait

(MTI) Szovjet—francia közös közleményt adtak ki abból az alkalomból, hogy *Andrej Gromiko* szovjet külügyminiszter április 27-től 30-ig látogatást tett Franciaországban. A közleményben a Szovjetunió és Franciaország kijelentette, eltökélt szándéka „folytatni az erőfeszítéseket azért, hogy *szilárd jelleget adjanak az enyhülésnek* és hozzájáruljanak egy olyan légkör kialakításához, amely kedvez a nemzetközi együttműködés fejlődésének és elmélyülésének Európában és világszerte a béke megőrzésének".

Andrej Gromiko pénteken délelőtt a szovjet nagykövetségen tartott sajtóértekezletén nyilatkozott a francia fővárosban tett hivatalos látogatásáról.

Mindenekelőtt kijelentette, hogy a francia államférfiakkal folytatott megbeszéléseinek eredményeit pozitívan értékeli. A két ország együttműködése politikai, gazdasági és egyéb területeken jó irányban halad előre — állapította meg a külügyminiszter.

Nemzetközi téren is megmutatkozott, hogy a két kormány milyen eredményesen működhet együtt, de itt is fokozni kell a lehetőségek kihasználását. Gromiko rámutatott: a két kormány álláspontjai között sok kérdésben mutatkozó megegyezést *át kell ültetni a gyakorlati politika területére is*, mert ez néha még nem történik meg. „Reméljük, hogy a szavakat tettek is követik és az egyetértés megmutatkozik majd a gyakorlatban is" — mondotta.

Az újságírók kérdéseire válaszolva Andrej Gromiko kijelentette, hogy *Leonyid Brezsnyev* el fog látogatni Franciaországba, a látogatás időpontját azonban még nem rögzítették.

Arra a kérdésre, vajon merültek-e fel „ellentétek" a tárgyalásokon, a szovjet külügyminiszter azt válaszolta, hogy ő inkább a „nézeteltérések" szót használná. Bizonyos kérdésekben mutatkoztak nézeteltérések, így a leszerelés problémakörében. *De itt sem lehet globális nézeteltérésről beszélni*, mert Franciaország támogatja a leszerelési világkonferenciára irányuló szovjet javaslatot.

Andrej Gromiko pénteken délben repülőgépen visszautazott Moszkvába.

---

uristánk
ommentárja

Lemondott az olasz kormány

(MTI) Az olasz képviselőház ülését követően a kormány azonnal összeült és *Moro*, megköszönve a miniszterek együttműködé

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 JUL 27

LAKÁSÉPÍTŐ
Budapest

1021

Kiállítás

Anna Mária

Központunk földszinti klubtermében július 10-én, délután került sor Anna Mária műveinek bemutatására.

A kiállítást Szij Rezső művészettörténész nyitotta meg, majd Bába Krisztina mondta el Kosztolányi Dezső: „Mostan színes tintákról álmodom" című versét. Winkler Ferenc a KISZ-vb nevében üdvözölte a tárlat vendégeit.

Az első kiállítását rendező művésznő anyagából a közönség tetszését leginkább akvarelljei nyerték meg. Grafikai alkotásainak kifejezésmódja már nem váltott ki ilyen egyértelműen dicsérő vélekedést.

A művészeti eseményt klubest követte. KISZ-fiataljaink — és a Musztáng együttes zenéjének hallatára odaérkező vendégek — az esti záróráig jól szórakoztak.

k. f.

(A tetőszintre is.) Nagy előnye, hogy sínen közlekedtethető, tehát nem kell szakaszonként átállítani, mint az Ali-Mack rendszerű, hasonló berendezést.

A II.-es főépítésvezetőség, melynek területén két hónapon keresztül igen jó tapasztalatokkal használták a tetőfelvonót, július 2-án javaslatot tett a gép megvételére.

A technol

Egy adott szakmai, alk eredményét és értékét a mű ból ésszerűen előírt technol

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MAR 2 1

MAGYAR HÍRLAP

Anna Mária

1021

AM

Anna Mária rajza

RŰBBEN

mberi, áruellátási gondokat is
rintő folyamatát. Nem tiad visz-
za a *kockáztatástól* sem. Vállal-
a a differenciálás természetéhez
artozó nagyobb eredményt, és
gyszersmind a problémák ve-
zélyét is. Öt év alatt a nem gaz-
aságos termékek termelése
integy 16 milliárd forinttal
sökken, s ezeknek pótlását im-
orttal, illetve korszerű techno-
ógiák, licencek vásárlásával old-
uk meg. Aligha szükséges ma-
yarázni, hogy mindez első végig-
ondolásra sem ígéri a csendes,
inden feszültségtől mentes meg-
ldást.

Nagy feladat a már-már ha-
yományosnak számító alacsony
lagos műszakszám (1,2) emelé-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1978 APR 3

Annus József

ANNUS JÓZSEF:

Apám szabadsága

re siker

2:1 (2:0)

nező. G.: Diósi (11-esből), Gál B., ll. Gál I. (öngól). Kindornai. Budafok—Eger SE 2:1 (0:0). Budafok, :000 nező. Pajzs (2), ill. Dudás (11-esből). Szekszárd—MÁV DAC :1 (2:1). Győr, 1000 nező. G.: Hái (2), Cs. Kovács.

AZ NB II ÁLLÁSA:

1. Salgótarján	27	15	7	5	47-23	37
2. Vasas Izzó	27	15	6	6	42-19	36
3. Kazincbarc.	27	14	7	6	46-28	35
4. Eger	27	14	7	6	45-29	35
5. Debrecen	27	15	4	8	34-30	34
6. Budafok	27	12	6	9	43-30	30
7. Szolnoki MTE	27	11	8	8	37-25	30
8. Dorog	27	12	6	9	28-25	30
9. Volán	27	9	11	7	36-33	29
0. Vác	27	11	7	9	31-29	29
1. Békéscsaba	27	9	9	9	28-31	27
2. N. Olajb.	27	9	7	11	35-33	25
3. BVSC	27	7	11	9	34-36	25
4. Koss. KFSE	27	5	14	8	37-45	24
5. Fűzfő	27	9	6	12	40-53	24
6. Komló	27	8	7	12	28-33	23
7. BKV Előre	27	6	8	13	26-38	20
8. Szekszárd	27	6	6	15	27-52	18
9. MÁV DAC	27	6	4	17	30-53	16
0. Várpalota	27	4	5	18	28-57	13

eredménye

1. Fűzfő—BVSC	2:2	x
2. Budafok—Eger	2:1	1
3. Békéscs. TASK—Debr.	1:3	2
4. Volán—Vasas Izzó	1:0	1
5. Komló—Kazincbarcika	0:1	2
6. BKV Előre—Szoln. MTE	1:2	2
7. Cegléd—Perbál	3:1	1
8. Láng Vasas—Bp. Spart.	1:2	2
9. Pénzügyőr—B.-gyarmat	0:0	x
10. Ikarus—Erzsébeti SMTK	1:0	1
11. Juventus—Torino	0:0	x
12. Perugia—Milan	0:1	2
13. Pescara—Genoa	0:0	x
+1		
14. Bp. Építők—22. Volán	0:0	x

A Vasas igen —

Hírek — i

Kilenególos előnnyel utazott Chorzow-ba a Vasas női kézilabda csapata a lengyelek elleni visszavágó mérkőzésre. A találkozón ezúttal is a piros-kékek nyertek, ezzel bekerültek a BEK döntőbe, ahol előreláthatólag az NDK-s TSC Berlin lesz az ellenfelük. Vasas—Ruch Chorzow 16:12 (6:6).

A Bp. Honvéd férfi kézilabdacsapata vasárnap délelőtt az NDK-ban játszotta le az SC Magdeburg elleni BEK elődöntő visszavágóját. A budapesti együttes egygólos hátránnyal lépett pályára (Budapesten 22:21-re nyertek az NDK-beliek), s a remélt bravúrt nem tudta elérni, 19:17 (11:11) arányban

Anna királyné
ikonográfiája.

L.
Arch. Ért
1895.
378-379.

1565. FALITÜKÖR, tojássoros, a
rahmen, mit Eierstabmuster

1566. SPINÉT, diófa, berakott di
Spinett, Nussholz, mit Intar

1567. FALITÜKÖR, gazdag aranyo
Olasz, XVII. sz. v. — Wands
figuren. Aus dem Nachlass B

1568. KÉT VIRÁGTARTÓ-ÁLLVÁ
etagèren, trifosförmig, mit B

1569. KIS KEREK SZALONSZEK
Louis XVI. stilus. — Kleine
bronzebeschlagen. Louis XVI

1570. KÉT FÜLES KAROSSZÉK
mit geblumter Grospoint Stic

1571. FALITÜKÖR, nyujtott nyolc
länglich achteckig, mit Schni

1572. NÉGY SZÉK, diófa, legyez
Stühle, Nussholz, mit fächer

1573. HÁROM SZÉK, diófa, kék b
holz, mit blauer Brokattapez

ányozott fakeretben. XIX. sz. — Wandspiegel,
. Jh.

ndia, XIX. sz. — Tisch, reich geschnitzt. Indisch,

ch zu Nr. 1584.

éppel. Japán, XIX. sz. — Vierteiliger Paravent,
XIX. Jh.

. Olasz, XVIII. sz. — Zwei Stühle, geschnitzt,

en. Empire. — Grosser Wandspiegel, der Rahmen

szel. Magyar, Bidermeyer. — Kleiner Nähtisch,
ier.

cskefejből induló karral. Empire. — Luster, Holz,
ire.

a, 24 karral. XIX. sz. k. — Grosser Luster, aus
XIX. Jh.

Glasluster, mit 12 Armen. XVIII. Jh.

ővel, csüngőkkel. XVIII. sz. — Luster, geschlif-
nd Gehänge. XVIII. Jh.

Anna magyar királyné arcképei

Kropf Lajos: Anna magyar királynénak, I. Ferdinánd nejének arcképei. Századok. 1887. 73. l.

Szt. Anna oltárok mester

a 16. század elején dolgozott a Szepességben. (Angyali üdvözlet oltár, Szt. Anna oltár, stb. – ma a budapesti Szépművészeti Múzeumban).

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvek/

62. l.

Anka Mária,
Kápolnár.

16 VASÁRNAP
SUNDAY

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
Művészet a középkori Magyarországon
Vezető: Anka Mária

15.00
TIT Tárlatvezetés
a gótika művészete
Vezető: Anka Mária

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. október.

Ankai Takách Jenő

SPIRITUÁLIS MÜVÉSZET. A bécsi Sezessióban többször kitünt **Ankai Takách Jenő.** Festészetét báró Hornig Károly portréja, műcsarnoki szereplései és a Veszprémi Múzeumban levő műve jelentékenyen képviselik.

Magyar Hírlap 932. IV. 25.

ANKER Géza

DURST Judit: Megszünnek a világvárosok? [beszélgetés Ankerl Géza épitésszel]. = Magyar Nemzet, LV. évf. 137.sz.1992. junius 11. 8. p.

mai urbanisztika

KÖZTÁR

1068 Budapest, Benczúr utca 19. I

MEGREND

Megrendelem a KÖZTÁRSASÁG című lapot -----
Megrendelő neve: ----------
Címe (város, község, kerület): ----------

Előfizetés díja:

hónapra:290 Ft
negyedévre:870 Ft
fél évre:1740 Ft

Az előfizetési díjat a fenti címre nyugtával jelentk

Anker Mária

iparmüvész

Eris iparmüvészeti szalon kiállitása a Kecskeméti utcai Csekonics-palotában - részt vesz:
nemes izlésben tartott üvegeivel.

Nemzeti Ujság
1930.V.18.

M. D. K.

ANKERL Michael muraricorum magister

Mosou

Művért 1952.

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828.

135. e.

Anker Tibor, grafikus

A Bács-Kiskun megyei hetedik grafikai tárlat a Megyei Műv. Központban látható. – Az idősebb ismert művészek mellett az egészen fiatalok – Anker Tibor, Sitkei András, Kass-Egyed Ervin – is helyet kaptak.

Vargha Mihály: Grafikai tárlat, hetedszer.
Petőfi Népe, 1981. jún. 14.

ANKERRAYTER JÁNOS, molnár

Szombathely piacterén állott, a jelenlegi Köztársaság-téren 1571-ben a Szt. Andrásról elnevezett városi és polgári kórház, melynek épületét a hozzátartozó malommal együtt Ankerrayter szombathelyi lakos adományozta a városnak. 536.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története 531.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv.-XVIII.évf. 1964. IV.szám.- Szombathely, 1964

MDK

Anning Bell Robert

Adagio. Of.

KMT. 19ol. tav. nemzetk. kiáll. kat. 33.l.

Ammiger, Johann
rajzoló MDK

Repr: Az épülő esztergomi székesegyház látképe. Tussrajz 1829-1834..
Eszterg. Balassa Bálint Muzeum.
36.kép.
v.ö. 20. és 119.o.

Balogh Jolán Bakócz kápolna

megírva

Anninger Jáms

aradi órás, az egyenruhás polgári had hadnagya a XVIII. sz ban, az aradi kentháromság társulat elnöke volt.

Lakatos Ottó

Arad tört. II k.

Arad, 1881. 139. l.

küldött főiskolai csereösztöndíjasok:

Adámy Ágnes (1918, Budapest, róm. kat.), bölcsészettanhallgató (Yolland professzor), a Barnard College ösztöndíjával töltött egy évet New-Yorkban. Angol nyelvi és irodalmi tanulmányokkal foglalkozott, különös tekintettel az angol-magyar irodalmi kölcsönhatásokra. Kisebb utazásokat tett az Egyesült Államok keleti részében.

Eszenyi Zsuzsanna (1918, Budapest, róm. kat.), debreceni gazdasági akadémiai hallgató, a Vassar College ösztöndíját nyerte el botanikai tanulmányok folytatására. Amerikai irodalomtörténetet is tanult. Tanulmányai keretében alkalma nyílt arra, hogy szemináriumi megbeszéléseken Magyarország problémáit megvilágítsa. Működése teljes megelégedést váltott ki és a Vassar College ösztöndíját meghosszabbította az 1939—40. tanévre is. Ugyanerre az évre a hallgatók körében működő International Club elnökévé választották.

György András (1917, Gálszécs, Zemplén m., ref.), joghallgató, az 1938—39. tanévet magyar-amerikai csereösztöndíjjal a Berkeley-i University of California-n töltötte el. A külföldi diákok részére előírt elővizsga eredményes letétele után az államtudományok felső szakosztályába nyert beosztást. Hallgatta Reno professzornak a nem-

Anna Margit
Kiemelve
a 231
doborba

Anntrap HG
Annus

Annók T. Szabó János

Annók T. Szabó János honvéd
épitő főmünester (X. 144.
IX. 171,)

Muz. és Kit. Ert.

Mi lesz a Dunával?

Immár három esztendeje, hogy a hágai bíróság ítéletének megfelelően felelős szakemberek – mintegy kétszáz tudós, vízmérnök, környezetvédő – ajánlására keretmegállapodás-tervezetet bocsátottunk a parlament és a kormány elé a bős–nagymarosi kérdés végleges rendezése végett. S azóta néma csend...

Pedig a hazai vízügyi szakemberek már a Duna elterelésének napjaiban jelezték, hogy ha nem történik valami, akkor nem csupán a lassú halálra ítélt Szigetköz gondjaival kell számolni, hanem katasztrófa is fenyeget. A Duna medre alól ugyanis kibukkant a Barátság Kőolajvezeték, amely több atmoszférás nyomás alatt üzemel. Elegendő egy óvatlan horgonyvetés, és a szivárgó olaj néhány órán belül kipusztíthatja a dunai flóra és fauna jelentős részét, s tönkreteheti a Duna Százhalombatta alatti szakaszán élők ivóvízkészletét. Az ökológiai egyensúly helyreállításához évekre lenne szükség.

Az elmúlt 40 év során Bajorországban és Ausztriában mintegy negyven olyan műtárgyat építettek a Dunán, amely a folyó hordalékát jelentős mértékben visszatartja. (Nem utolsósorban ezeknek a műtárgyaknak a léte és a bősi erőmű megépítése gátolta meg az utóbbi időben a nagyobb dunai árvíz kialakulását.) Továbbá: a Duna magyarországi szakaszán az utóbbi évtizedekben a kívánatosnál nagyobb intenzitással folyt a kavicskitermelés a Duna medréből.

Mindezek eredményeként a folyó vízének dinamikája hazánk területén megváltozott, jelentős medererózió (mederfenék-mélyülés) következett be. A Duna medrének magyarországi szakaszán a mélyülés átlagosan 1-2 méteres. A meder mélyülésével a Duna vízszintje is mélyebbre került, és az ezzel egyensúlyban lévő talajvízszint is lesüllyedt. Ez volt tehát a kezdet. A talajvízszint süllyedése miatt megkezdődött a part menti növény- és állattársulások, az ártéri erdők, így a fadd-gemenci erdő pusztulása.

A Budapest–Pozsony közötti Duna-szakaszon a nem erodált (lekoptathatatlan) sziklazátonyok közelebb kerültek a vízfelszínhez, s ennek következtében e szakaszon évente 100-200 napon keresztül bizonytalan a hajózás.

kozatban is meghatározott 6 hónapos határidő betartása. Minden perc újabb halál. Egy madár, egy páfrány, egy szigetközi őzsuta halála, pusztulása. Ma már valamennyi magyar szakember és környezetvédő is elismeri, hogy a duzzasztás szükséges, csupán annak módozatairól folyik a vita.

A magyar delegáció nemcsak a duzzasztás módozatairól tárgyalt a szlovákokkal, hanem más fontos kérdésekről is. Kemény vitákat folytattunk, és a tárgyalásokat követően elkészült a magyar fél számára előnyös keretmegállapodás szövegtervezete.

A magyar fél már az első tárgyaláson leszögezte, hogy csak „egységcsomagban" hajlandó tárgyalni a megállapodás tárgyát képező kérdésekről.

Az egységcsomag elemei a következők voltak:

1. A Szigetköz ökológiai vízigényének folyamatos biztosítása.

2. A hágai bíróság ajánlásának megfelelően a kártérítési igényekről való kölcsönös lemondás.

3. Megállapodás a Pozsony–Budapest közötti szakasz duzzasztásának lehetséges módozatairól az ökológiai igényeket kielégítő vízszintemelés és a hajózhatóság biztosítása végett.

Az „egységcsomag" elfogadtatása a magyar fél számára azért volt előnyös, mert a végleges megállapodás csak akkor születhetett volna meg, ha mindhárom részkérdésben elvi egyetértés születik. Így elkerülhettük volna, hogy a végtelenbe nyúljék a tárgyalás a Szigetköz vízutánpótlásáról és a kölcsönös kártérítésről.

Az előzetes keretmegállapodás szövegtervezete alapján a Szigetköz vízutánpótlását teljesen biztosítani lehet. A sport- és – szükség szerint – a teher- és személyszállító hajók közlekedése az elterelt úgynevezett Öreg-Duna medrében biztosítva volt.

– Egy kicsit bonyolultabb lett a helyzet kapitány. Most nem mi süllyedtünk el, hanem a folyó

MARABU RAJZA

na vízhozamának százszázalékos visszaterelése sem elég ahhoz, hogy a Szigetköz minden oldalágába jusson friss víz!

Végzetes döntés lenne, ha a jelenlegi kormány rossz tanácsadókra hallgatva nem töltené fel a dunakiliti tározó hazánkra eső részét. A tárgyalások során a dunakiliti tározó számára kialkudtuk azt a vízszintet, amely mellett a tározó használható lett volna turisztikai célokra az önkormányzatok igényei szerint. Ez nagy, több négyzetkilométeres vízfelületet jelent. A szlovák fél csak az utolsó pillanatban fogadta ezt el. Nem véletlenül. A magyar oldalon megvalósuló vízi paradicsom ugyanis konkurált volna a szlovák oldalon már megépítettel. Tehát a feltöltés elmaradását a szlovák fél örömmel venné, s ezáltal újabb előnyhöz jutna.

A kártérítési igényekkel kapcsolatos nullszaldós megállapodás is nekünk

környezetkímélőbb hajón szállítani, mint kamionokkal szennyezni városainkat, falvainkat.

Ez is indokolja azt, hogy a Duna hajózhatóvá váljék.

Ma már a radikális zöldek sem tagadják, hogy a vízszintet emelni kell. Ők a sarkantyús megoldást részesítenék előnyben, ami azt jelenti, hogy a folyó sodrásirányának megfelelő irányban V alakban kőgátakat építünk, amely megemeli kissé a vizet, középen rést hagyunk, s a hajók ott közlekedhetnek. Ez száz éve ismert folyószabályozási módszer. Amikor tárgyalásokat folytattunk a duzzasztás ügyében, annyira korrekten jártunk el, hogy előzetes tanulmánytervet kértünk be a Magyar Tudományos Akadémia tagjaiból is álló testülettől.

A lehetőségek mérlegelése után arra a következtetésre jutottak az ökológus és vízépítő szakemberek, hogy két módszer alkalmas igazán a vízszint emelésére szakmailag legalkalmasabbnak tartott szakasz Nagymaros. Itt szerintük a duzzasztás csak 120 milliárdba kerülne, és a víz megfelelő esése miatt 30 százalékkal több energiát termelne, mint Pilismarótnál, ahol a duzzasztást 170 milliárdból lehetne megvalósítani.

Elvileg meg lehet állapodni a szlovákokkal gát nélkül is, de mi következne ebből?

Egyfelől az, hogy a kormánynak fel kell vállalnia, hogy a gát politikai szimbólum, a rendszerváltás szimbóluma, és ezért nem építjük meg. Viszont tizenöt év múlva törvényszerűen mégis meg kell építeni, mert nélküle nincs ökológiai vízszintemelés és hajózás. Az energiatermelés harmadlagos szempont. Azt is ki kell mondani, hogy örökre lemondunk a szlovák területen a mi pénzünkből is megépült erőműben termelt áram feléről, vagyis évi 75 millió dollárról. Lemondunk a magyar fél által 1977 óta beépített 200 milliárd forintos érték visszaszerzéséről, és annak szintén 200 milliárdos kamatairól. Ezenkívül, fizetünk az osztrákoknak 2015-ig évi 1,2 milliárd kW/h áram árának megfelelő kártérítést. Ennyibe kerül az országnak, hogy 1995 óta nem csinálunk semmit. A kormány tehát körülbelül ezermilliárd forintot vesz ki a polgárok zsebéből, ha a gátat nem építi fel.

Mire játszik hát a Fidesz? Természetesen a helyben járásra. Azt hangoztatják, hogy még évekig tartó tárgyalásra kell berendezkednünk. Húzzák az időt, hogy ne derüljön ki az igazság. Tovább költik az állampolgárok zsebéből a milliárdokat, s közben pusztulnak a növények, az állatok. Nem megoldják, csupán a szőnyeg alá söprik a problémákat.

Nem az a legfőbb baj, hogy a Fidesz-kormány a választási ígéret[illegible]

ÁNYOS Ferenc építész

Iskola, példa

Az Amerikai Nemzetközi Iskola Nagykovácsiban

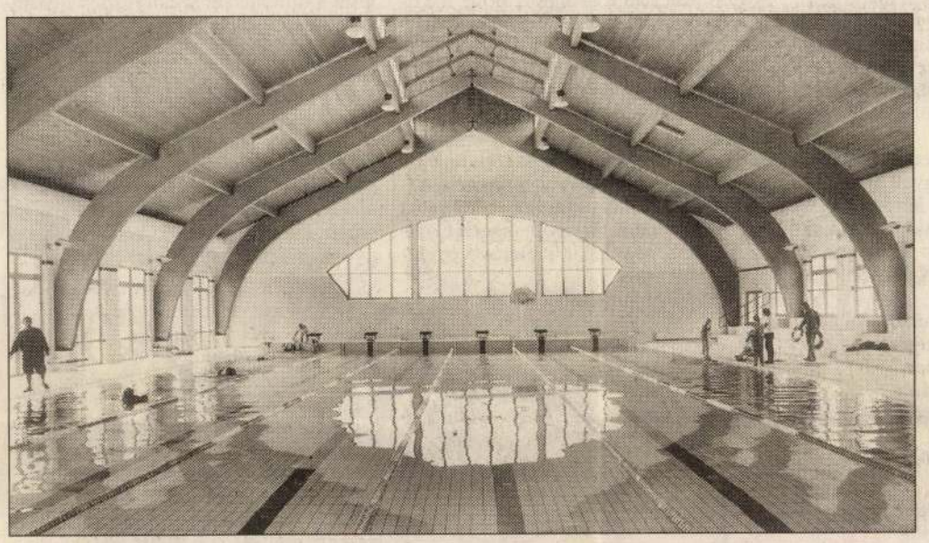

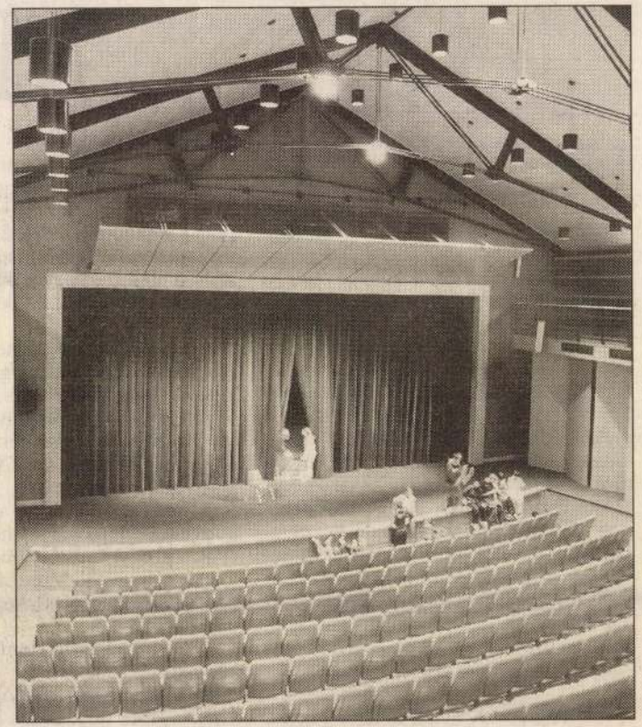

A két torna- és egy színháztermen, uszodán kívül tenisz- és baseballpályák is tartoznak hozzá

FOTÓK: KOVÁCS BENCE

Van, ami távolról sem magától értetődő, mégis ugyanolyan egyszerűnek tűnik közelről, mint első pillantásra. A Nagykovácsiba autózók néhány hónapja már hozzászokhattak ahhoz, hogy a faluszéle valahogy észrevétlenül átlényegült: az a széles, de annál bizonytalanabb státusú senki földje, amit a parkerdő közelsége és a merész építkezők vabankja, tehát a szebb jövőben bízó engedélynélküliség jellemzett eddig a legjobban, most ezzel a kiterjedt építkezéssel más, kicsit biztatóbb karaktert kapott. Hazai méretek szerint tekinthetnénk mondjuk ezt egy nagyobb vállalat központjának vagy kisebb egyházi főiskolának, de *sima* általános iskolának semmiképp.

Ez *amerikai* iskola, azaz amerikai képzetek és méretek szerint akkora, amekkorának ott egy alapfokú iskolának lennie kell. És amerikai azért is, mert a két torna- és egy színháztermen, uszodán kívül tenisz- és baseballpályák is tartoznak hozzá, továbbá soha egyetlen hazai önkormányzat sem engedné meg magának, hogy egy tízhektáros panorámatelekre képzelje el a saját általános iskoláját.

Közeledünk tehát. Az épület távolról tömbjével és kiterjedtségével is tekintélyt sugároz, de nem hivalkodó és nem is erőd, ahol bombabiztos falakkal szigetelik el magukat a csupaszfenekűek kinti világától. A masszív tekintély aztán közelről finom anyagelvűséggé olvad, és már olyan furcsán idegennek sem tűnik: szürke, ürömi kőből rakott lábazat, tojáshéjszínű falak, sok fa és sok igényes apró részlet, ami kizárja a véletleneket. A bádogozás itt vörösrézből készült (szavatossági idő nyolcvan év), a tetőnél a túlzott nap ellen körbe végig széles ereszek, ugyanakkor sokféle alkóv, kiugrás is és pluszfényt engedő felső ablakok – a pala viszont belga és fekete, ami napos időben ugyan tükröződik, viszont kissé komorabbá teszi a még zöldellő fű és már sárgálló erdő közötti összképet.

Az amerikai iskola néhány évtizede két összenyitott lakásban kezdett működni a fehér ház és a Parlament között álló házban, aztán közben a történelem is nagyot fordult, hogy mára már hatszáz, 54 különböző országból származó gyereknek jelentsen egységes nemzetközi normát.

Épülete nem törekszik különösebben arra sem, amihez pedig Magyarországon hozzászokhattunk: hiányzik az a túlsminkelt, mindenkit rabul ejteni akaró homlokzati mosoly a külvilág felé, ami gyakran a körbejárható funkcionalitást pótolja. Ezt különösebb hivalkodás nélkül találták ki az utolsó részletig, nem kíván senki kérkedni vele, de még különösebb hangsúlyt sem kap – viszont valószínűleg ebből a magától értetődő összefogottságból árad az a derűs természetesség is, ami ezt az iskolát vonzóvá teszi.

Itt például nem egy meglévő önkormányzati telek adottságaihoz kellett idomítani az iskolai funkciókat. Nem, itt egy New Jersey-i cég funkcióterveihez keresték meg a megfelelő területet, ahová a princetoni Nick Garrison által tervezett többféle koncepcióból – elszórt tömbökből összeálló campus, egybe tömb, T alakú tömb – választotta ki az iskolatanács az utóbbit. A koncepcióból aztán hazai építészek teremtettek valóságot, de az iparterves Annus Marina és Annus Ferenc nem pusztán „öltöztetőmestereknek" bizonyultak: az a természetes igényesség, ami látványos építészeti gesztusok helyett inkább a fölényes szakmai tudásból és az aprólékos gondosságból építkezik, itt valószínűleg sokkal élhetőbbet teremtett. Mert a falak összessége még nem feltétlenül teremti meg azt a teret is, amit a falak közrefognak. Az egészhez kell ez a táj, kell kívülbelül ez a tér, kellett a megkülönböztetett igényesség és még valami, ami már az átadás után születik vagy nem születik meg – de az már jóval az építészeten túl van.

Torma Tamás

Az Octogon építésztkritikai közösség tagja

Anonymus

Pauler Gyula: A magyar nemzet tört. az Árpádházi királyok alatt.

I. k. Bp. 1893

464. l.

Budapest, 9 zi VII/zi

VI., Eötvös-utca 6

t iványi Titkár
úrnak

ak az ott lévő
egyben küldök
t res tu ralás végett,
Titkár úr nem va-
lérem valakit ajánl-
hatonló módon mint
res tu rál ni tud.
it megkönnyve
[illegible]
[illegible]

Anonymus

P. mester, III. Bél
király jegyzője

l. ásd
2

Homan-Szegfű
Magyar történet.
I. k. Bp. 1935
391, 392. l.

393. l.
394. l.
395. l.

LEVELEZŐ-LAP

KERETEK

NAGYBANI RAKTÁRA.

VINCZE JÓZSEF

képkeret készitő üzeme

BEL ÉS KÜLFÖLDI
KÉSZ KERETEK ÉS
LÉCEK.

TELEFON 287—20.

Postatakarékpénztári
csekkszámla 49129.

Anonymus

cród

Békefi Remig dr.:
III. Béla és a magyar nemzet művelődése.
Forster Gyula: III. Béla magyar király emlékezete
Bp. 1900. 136. és kv. ll.

Csebi Pogány István

Bercsényi utca 6.

12 után

Adamffy László

Kovács

CENTENARIUM

1839 1939

Anonymus

Anonymus, III. Béla
Király Névtelen Jegyzője.
l. P. mester.

Egyetlen kéziratos példánya 1665-ig az ambrási gyűjteményben rejtőzött mignem ekkor a cs. és kir. udvari könyvtárba került

Az eredeti kézirat nem maradt fenn s így nincs estelme hogy bevegyem

A kézirat megvedretni. 24 nagyobb kerül. [illegible] hártya XIII/1 [illegible] az [illegible] 574. [illegible]

bár mint Király jegyzőkönyvtár az ötvenkat irta.

ganoz kerül em. 1948. július 1-tól a
lkalmazott.

ereskedelmi Alkalmazottak Szabadszak-
mint házmegbizott a Házmegbizottak
em a házmegbizotti szemináriumot és
us Szakszervezetének alapfoku szemi-
~~égzett fényké széssel~~ a Szabad Müvészet
tár, külföldi magyar kiállitások cél-
vételeket s igy is igyekezem előségiteni
gismerését.

Anonymus

1.

Kertész nyomdatott

20.1.

SEGYHÁZI
STÁR

Anonymus

III. Béla király névtelen jegyzőjének Gesta Hungarorum c. műve

Lásd, ha kell

For III. Béla

136. l. — 139. l.

A fennmaradt kézirat nem eredeti, hanem másolat a XIII. sz. végéről vagy a XIV. sz. elejéről.

Nem kell bevenni, az eredeti nincs elveszett.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Anonymus

Szilágyi Loránd: A 200 éves Anonymus kérdés. Magyar Könyvszemle. 1946. 5–24. l.

U. a.: P. magister (Anonymus) forrásai és módszere. Magyar Nyelv. 1947. 246–253. l.

6. l.) — Czobor: Tanulmányok az eszter-
mi főszékesegyház kincstárában. Egyház-
művészeti Lap, II., 1881., 170—180. l. —
ılszky—Radisics: Az ötvösség remekei.
. kötet, Bp. 1885., 128—129. l. (Képe
blán.) — Ipolyi: A magyar szent korona
a koronázási jelvények. Bp. 1886., 215—
17. l. (Képe 217. l.) — A magyar szent
orona. Vasárnapi Újság, 1886., 723. l. —
sernoch János: Adalék az esztergomi
székesegyházi kincstár történetéhez. Magyar
ion, I., 1887., 283—288. l. — Körösy
ászló: Esztergom. Esztergom, 1887., 183. l.
Hampel: Egy fejezet hazai ötvösségünk
rténetéből. AÉ, VII., 1887., 109. l. —
zobor: A magyar koronázási jelvények. Bp.
96., 12. és 24. l. — Tört. Főcsoport, 119.
ám. — Czobor—Szalay, I. kötet, 63—64. l.
épe XIII. táblán). — H.: Könyvismertetés.
, XVII., 1897., 176. l. — Czobor: Egyházi
ılékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898.,
—28. l. (Képe 29. l.) — Forster: Magyar-
ság műemlékei, II. kötet, Bp. 1906.,
6—287. l. — Esztergom vármegye ... Bp.
n. 43. l. (Képe 193. l.) — Magyar Ipar-
művészet, XX., 1917. (Képe 36. l.) —
erevich Tibor: A koronázási kincsek.
asárnapi Ujság, 1917., 28. l. (Képe 30. l.)
- Lepold: Esztergom egyházművészeti jelen-
sége. MIP, XXIII., 1920., 58. l. —
epold—Homor 70. l. — Gerevich PA,
86. l. (Képe 187. l.) — Gerevich: Arte
ıtica ungherese. Roma, 1929. (Képe VIII.
bla.) — Gr. Berényi János: Az ötvösség
rténete Magyarországon. Bp. 1930. 35. l.

Anonymus

Váczy Péter: Anonymus és a Justinianus-kivonat. Turul
1944-46. 1-13. l.

kereszt, 1250 körül.

3

Tömeges letartóztatások a Mussolini ellen tervezett merénylettel kapcsolatban

Az olasz rendőrség első hivatalos közlése a merénylettel kapcsolatos vizsgálatról ma jelent meg. Ez a jelentés az ismert részleteken kívül beszámol arról, hogy *sikerült megállapitani Capello tábornok főbünösségét.* Capello tábornok turini lakásán házkutatást tartottak, melynek során sok levelet és egyéb irományt foglaltak le. A tábornokot Torinóból Milánóba szállitották. Capello állitólag e hó 3-án volt Rómában, hogy a merénylet kivitelének minden részletét még egyszer megbeszélje *Zanibonival.* A sikert bizonyosra vette és előre külföldre akart utazni. Capello tábornokról megjegyzik a lapok, hogy a háborúban a *II. hadtest parancsnoka volt* és hogy legutóbb *közvetlen támogatást kapott Mussolinitől,* Zaniboni pedig a háborúban mint tiszt vett részt és *az arany vitézségi érmet* kapta. Tegnap számos ujabb letartóztatás történt a merénylettel kapcsolatban. Genovában további *harmincnyolc embert vett a rendőrség őrizetbe.* Nápolyban Capello tábornok fivérét, aki nyugalmazott postafőigazgató, szintén letartóztatták. Torinóban több az egységes párthoz tartozó képviselőt és egy tábornokot tartóztattak le.

A kormánypárti sajtó szerint *külföldön szőtték a Mussolini elleni merényletet.* A *Popolo d'Italia* párisi levelezője szerint Franciaországban alakult egy antifasiszta szövetség, amely a *Corsari della Morte* nevet viseli és amelynek Riccardo *Garibaldi,* a nagy Garibaldi fia a vezetője. Ez a szövetség dolgozta ki állitólag a merénylettervet és vezeti a fascizmus ellen a hadjáratot a francia baloldali kartel lapjaiban. Római távirat szerint *a fascizmus végső leszámolásra készül a vele szemben álló pártokkal.* A kormány el van határozva arra, hogy *nemcsak az olaszországi ellenzéknek utolsó maradványait* irtja ki, hanem arra is, hogy döntő csapást mérjen *a renegátok* ellen, akik Olaszország határain kivül izgatnak a fascizmus ellen.

Diplomáciai lépések a trieszti nyomdarombolás miatt

Belgrádból jelentik: A politikusokat és a közvéleményt elsősorban a trieszti Endinsztvo nyomdája elleni támadás foglalkoztatja.

A szlovén néppárt a független demokratákéhoz hasonló interpellációt intézett a külügyminiszterhez, a klubbok pedig kivétel nélkül foglalkoztak az incidenssel, sőt a *Radics*-párt három delegátusa személyesen kereste fel a külügyminisztert.

Nincsicsnél, ma *Bodrero* belgrádi olasz követ is látogatást tett. Nincsics kijelentette, hogy a hozzá intézett kérdésekre kedden válaszol. Ugy látszik azonban, hogy a felelős politikai tényezők a trieszti incidensnek *nem tulajdonitanak nagyobb jelentőséget és hangsulyozzák, hogy a fasiszták nemcsak a szlovén kisebbség ellen tüntettek, hanem a többi ellenzéki csoport ellen is,* továbbá azt, hogy a trieszti fasiszták a támadást *Mussolini és a központ határozottan kifejezett akarata ellenére hajtották végre.*

Ezzel szemben a lapok éles hangon kommentálják az eseményt. A Politika és a Novoszti felhivja az olasz kormány figyelmét arra, hogy a szlovén kisebbség ellen irányuló, hasonló jelenség komolyan veszélyeztetné a két szomszéd állam között fennálló barátságos viszonyt.

A Politika felveti azt a kérdést, *ratifikálhatja-e a szkupstina az Olaszországgal kötött nettunói megállapodásokat.*

ENYHE, BIZTOS, GYORS CSOKOLÁDÉS MASHAJTÓ
DARMOL
OVAKODJUNK AZ UTÁNZATOKTÓL

Jakubovich Emil megállapitotta, hogy Anonymus – Péter óbudai prépost, Vak Béla jegyzője volt

— A Magyarság tudósitójától —

Kétszázhatvan éve — 1665-ben — történt, hogy a tiroli Ambras-kastély világhirü gyüjteményéből, egyéb ritkaságokkal együtt, a 319. számot viselő kódexet is Bécsbe szállitották, *Pansa* Gáspár *Iter ex Germaniae finibus in Galliam susceptum* cimü, 1610-ből való franciaországi utleirásához kötve még huszonnégy negyedrét levélnyi középkori kéziratot is talált benne *Tengnagel* Sebestyén, a Hofbibliothek lelkiismeretes őre, megfőliálta tehát, fejezeteit — ötvenhetet — is megszámozta, üresen talált első lapjára pedig négy sornyi papirszeletet ragasztott, melyre szerzeménye uj számát — No. 119 — és ezt a könyv tartalmát fedő cimét irta: *Historia Hungarica de VII. primis Ducibus Hungariae,* mivel pedig szerzője nevét nem sikerült kibetüznie, azt azonban már második és harmadik sorából kivette, hogy mi volt, odairta még: *Auctore Bela Regis Notario.*

A rejtélyes kézirat, ugylátszik, nemcsak *Tengnagel* Sebestyén figyelmét vonta magára. Kartársa a császári könyvtár custosi tisztjében, *Lambecius* Péter is forgathatta. Legalább is érre enged következtetni, hogy egy évvel utóbb — 1666-ban — felhasználja az alkalmat és megemlékezik róla azzal egyébként semmiféle összefüggésbe nem hozható *Diarium Sacri Itineris Cellensis* cimü és *I. Lipót* császár celli bucsujárását megörökitő könyvének második additamentumában. Az udvari könyvtár eddig kiadatlan kéziratából emlitve néhányat, a *Historia Hungarica* codexet is idézi, *cujus autor in principio Praefationis suae se apellat Belae Regis Hungariae Notarius,* vagyis, melynek szerzője előbeszédjében *Béla* király jegyzőjének mondja magát.

Végül még egy XVII. századbeli könyvbuvárnak: *Nessel* Dánielnek is megakadt a szeme *Béla* király jegyzőjének könyvén. *Sciagraphia, sive prima delineatio et brevis notitia magni corporis historici* cimü, 1692-ben kiadott könyvecskéjében egy csomó idegen vonatkozásu kézirat között — kinai és mexikói is akad köztük — nemcsak idézi és pedig e szavakkal: *Anonymi* quidem, sed Regis *Belae* Notarij Historia Hungarica, de VII. Primis Hungariae Ducibus, hanem még azt is hozzáteszi, hogy ki is fogja adni. Szándékát, nem tudni, mi okból, nem változtatta be és igy csak 1746-ban vehetett róla a magyar világ tudomást, amikor *Schwandtner* János György *Scriptores Rerum Hungaricarum*-ának első kötetében szövegét, *Bél* Mátyás előszavával, kiadta.

Husz hiján immár kétszáz esztendeje tehát, hogy ismerjük a *Gesta Hungarorum*-ot. Alig maradt a huszonnégy levélnyi müben egyetlen sor, egyetlen adat is, amelyet ne vizsgáltak volna meg hat nemzedék legjelesebb magyar történetbuvárai. Irodalmi harcukból, amely a *Gesta* kora, hitelessége, forrásai és titokzatos szerzőjének kiléte körül folyt, számos külföldi történetiró is kivette a részét. Ha számos részletkérdést sikerült is tisztázni a tudományos kutatásnak, a legelső, vagy legalább is legjobban szembeszökő kérdésre máig is adós marad az idevágó tanulmányok légiója: *Béla* király jegyzőjének kiléte ma is csak olyan ismeretlen és titokzatos, mint volt 1692-ben, mikor *Nessel* Dániel, jobb hiján, *Anonymus* nevet adta neki.

A megoldás — ebben ugyszólván valamennyi kutató egyetért — a *Gesta* két kezdőszava *Pdictus magister* értelmezésén, jobban mondva, paleografiailag helyes olvasásán fordul még. A második lépés a helyesen olvasott szó diplomatikai adatokkal igazolt, helyes filológiai értelmezése, a harmadik végül annak megállapitása lenne, ki volt már most ez a rejtélyes magister?

A száznyolcvanéves vita egész könyvtárra terjedő irodalmát zárja le, ugy véljük, az a tanulmány, amelyet a *Magyar Tudományos Akadémia* I. osztályának hétfői ülésén mutat be székfoglaló előadása során *Jakubovich* Emil. Szerényen csak annyit árult ugyan el róla, hogy: az *Anonymus*-kérdés egyik részletének mindezideig ingadozó sarkpontját igyekszik, a paleografiában eddig nem ismert tehnikai eszközökkel végzett tanulmányában a további kutatások számára szilárd alapra helyezni.

Értesülésünk szerint e szerény bejelentés mögött *nagy tudományos meglepetés rejlik,* mert *a kitünő tudós ennél sokkal nagyobb eredményt ért el.* Megállapitotta ugyanis, hogy a *Gesta Hungarorum* irójáról *Péter*-nek hivták és hogy *Vak Béla* királyunk udvarában viselte a jegyzői tisztet. Sőt, az is kiderül majd *Jakubovich* Emil akadémiai székfoglaló előadásából, hogy középkori krónikáink kétségkivül legnagyobb visszhangot keltett darabját *Péter* mester óbudai prépostsága alatt, hihetőleg 1147 és 1152 között, irta. A rejtélyes és sok fejtörést okozott *Pdictus* irásmódban pedig *Péter* mester franciaországi tanulmányévei alatt szerzett harátjai példáját követve, a szerénykedő *dictus* szót illeszti nevének kezdőbetüje és *mester* cime közé...

Jakubovich Emil előadása iránt igen nagy érdeklődés nyilvánul meg tudományos köreinkben, annál is inkább, mert eddigi munkássága biztositék arra, hogy nem délibábos oklevélfejtő, hanem a paleografia avatott tudósa ajándékoz meg az *Anonymus*-probléma immár véglegesnek tekinthető megoldásával.

Bécsi emigránsok agitálnak a felvidéki választási népgyüléseken

Prága, nov. 7.
(A Magyarság tudósitójától)

Még egy hét van hátra a választásokig, de a pártok közötti plakátharc már e napokban is hihetetlen fokot ért el. A cseh pártok nem kevésbé támadják egymást, mint az ellenzékiek a cseheket. Feltünő, hogy milyen gyengén szerepel az agitációban a kommunista párt, amely még egy-két évvel ezelőtt hatalmas erőt jelentett. A cseh szociáldemokraták szintén igen meggyöngültek, különösen a Felvidéken, mig az ellenzéki magyar és német szociáldemokrata párt a tulajdonképpeni Csehországban és a Felvidéken egyesült a választások idejére és számos népgyülésen propagálja a maga eszméit. Kérdés azonban, hogy a párt legujabb agitációs eszköze nem éppen az ellenkező hatást fogja-e elérni, mint amelyet várnak tőle, minthogy vasárnap tartandó gyüléseikre *a bécsi magyar emigránsokat is meghivták* s a plakátok szerint a gyüléseken *Kunfi* Zsigmond, *Garbai* Sándor és *Rónai* Zoltán volt népbiztosok is szerepelni fognak. A Ruténföld több nagyobb községében ezzel szemben volt szociáldemokrata és kommunista vezetők bejelentették, hogy a magyar nemzeti párt zászlaja alá csatlakoznak.

A pártok részben már az uj nemzetgyülés számára is terveket kovácsolnak. A német pártok nagy része, a német gazdák szövetsége, a német keresztényszocialisa, a nemzeti szocialista, az iparospárt és a felvidéki német párt a mai esti lapokban kiáltványt tettek közzé, amelyben *Völkische Einheitsfront* néven *egységes német blokk* alakitását jelentik be. Az uj parlamentben igen nagy jelentősége lesz ennek az alakulásnak, mert az uj csoport oly nagy erőt jelent, hogy vele *a németség aktiv politikai tevékenységet kezdhet,* minthogy *Lodgemann* nemzeti pártja kivételével valamennyi német párt beletartozik.

Az agrárpárt erőszakos agitációja ellen a panaszok tovább tartanak. Tegnap lett köztudomásu a koalicios pártok memorandumа a huszti papnama miatt és ma *Prasek* volt szenátusi elnök lapja, a *Napravo* azt a vádat emeli az agrárpárt ellen, hogy Prasek pártjának *harminc képviselőjelöltjét megveszteggette* és ezek visszaléptek, ugy, hogy a párt három olyan kerületben nem tud fellépni, ahol elegendő talaja lett volna.

A hatalmasan megnövekedett forgalmunk
csökkenti költségeinket és lehetővé teszi, hogy
olcsónapi árainkat továbbra is fenntartsuk!
Seal elektrik bunda Ia divatkülönlegesség, legujabb kiállitásban, 125 cm hosszu 4,250.000
Maron Kanin bunda barna, 125 hosszu... 3,800 000
Fekete Brabanter bunda legdivatosabb fazon... 2,700.000
Nutriette sportbunda 2,400.000
Velourköpeny legujabb fazon, végig bélelve... 825.000
Kockás, csikos velourköpeny divatszinekben, különleges fazon végig bélelve 1,100.000
Angol kockás divatfelöltő 720 000
Szövetruha legujabb fazon, végig bélelve 460 000
MOLNÁR GYULA
női felöltő- és szőrmeáruháza
Budapest, VII., Rákóczi-ut 22.
Óriási választék elsőrangu modellekben, elegáns köpenyek- és kosztümökben, valamint francia ruhákban és pongyolákban.
„Páris" seal elektrik bunda 120 cm hosszu 3,200.000
„Ella" velourköpeny végig bélelve szőrmegallér és kézelő 1,050.000

Egy szemtanu az amurmenti magyar telepek lakóiról

Palotay Dénes dr., a keszthelyi gazdasági akadémia jeles tanára, aki a világháboru folyamán orosz fogságba került s közvetlen szemlélője volt a bolseviki forradalom szörnyü eseményeinek, ezt a cikket küldötte szerkesztőségünkbe:

A *Magyarság* október hó 18. számában nagyérdekü cikk jelent meg, amely rendkivül mély benyomást kellett, hogy tegyen mindazokra, akik azt figyelemmel végigolvasták. A magyarság tragédiájának egy paránya, de a szivekig markoló fejezetét tárja elénk. A keletszibériai — amurmenti — telepes községekről ir, amelyeknek emberanyaga jórészben azokból a »kompromittált« vörös katonákból került ki, akik a tanácsuralom megalakitása körül nagy érdemeket szereztek, akiktől azonban később maga a tanácskormány a közvélemény nyomására megszabadulni törekedett. A telepesekre vonatkozó kimutatásból megállapitható, hogy *azoknak tulnyomó nagy részét (75 százalék) szinmagyar keresztények teszik ki.* Ezekbe a telepes községekbe tömörült magyarok azonban — amint arra egyébként a cikk is céloz — *csak egy része azoknak a tömegeknek,* akik Szibéria irdatlan területén szétszórtan találhatók s akiknek nagy része *az első generáció után elveszett a magyarságra nézve.* Ezeknek jelentékeny kontingensét kétségkivül ugyancsak azok a volt vörös katonák szolgáltatták, akik »politiai kompromittáltságuk«, vagy egyéb ok következtében a vörös hadseregben tovább nem szolgálhatták, de haza sem akartak, illetve mertek térni.

Honnét van az, — kérdezheti valaki — hogy a magyarok közül olyan tömegesen léptek be a tanácsuralom szolgálatába, illetve a vörös hadseregbe? Ezt a kérdést a nagyérdekü cikk nem érinti s igy ez a néhány sor azoknak szól, akik erre a kérdésre választ várnak s akik közül bizonyára sokan hajlandók szerencsétlen véreink felett a vörös hadseregbe való belépésük puszta tényéből minden további nélkül pálcát törni és velük minden közösséget megtagadni.

Szibériában is a csehek...

A maroknyi, de rendkivül agresszív és agilis kommunista párt — amint az ismeretes — a Kerenszky-féle kadettpártnak gyengesége és végzetes hibái következtében 1917. év őszén szinte vér nélkül ragadta magához az uralmat. A pártba s a vörös hadseregbe való belépés a magyarok s általában a hadifoglyok részéről ebben az időben még csak sporadikus volt, tömegjelenséggé az csak 1919. év végén és 1920. évben vált, amikor a vörös hadsereg *Kolcsak* hadseregét a Volgánál a csehek gyávasága folytán megsemmisitőleg szétveri s a szétzüllött hadsereget alig egy vörös lovasdivizió szinte ellenállás nélkül fergetegszerüleg sepri végig Szibéria földjén. (Nem lesz talán érdektelen megemlitenünk azt, hogy ennek a hadseregnek egyébként a Volga-menti katasztrófa után egyetlen rendeltetése az volt, hogy Kolcsakék s a csehek visszavonulását fedezze, amikor azonban már erre is képtelennek bizonyult, a csehek, tradicióikhoz hiven, *árulással menekülnek* szorongatott helyzetükből: *Kolcsakot, volt urukat és parancsolójukat Irkutzknál kormányával együtt kiadják a vörösöknek.*) Ezzel a tanácsuralom ujból és másodizben veti meg a lábát Szibériában. Mélységesen nagy s a hadifoglyok szempontjából egyenesen történelmi jelentőségü pillanatok voltak ezek! Az uj uralom zászlója alá való tömörülés egyszerre tömegjelenséggé lesz: a lelkesedésnek első nagy hullámai a tisztek és közemberek számtalanjait ragadja magával.

Hogy ez megérthessük, ismernünk kell azt a helyzetet, amelyben ez a fordulat a hadifogolytáborokat találta.

Az ántánt felsőbb utasitására

A hadifoglyok helyzetének roszszabbodása ebben az időben elérte kulminációs pontját: a gyötrelmesen hosszu fogság vége szinte mintha napról-napra messzebb tolódott volna ki a bizonytalan jövőbe, *a »szabadulásnak sehol, semmiféle halvány sugárkája sem mutatkozott«* a lakás- és élelmezési viszonyok annyira lezüllöttek, hogy az azok nyomában mindig fellépni szokott pusztító járványoktól joggal lehetett tartani; az összeköttetés az itthoniakkal soha, egyetlen rendszer alatt sem volt távolról sem olyan rossz, mint éppen ebben az időben; a legsulyosabb körülmény mindezek mellett főképpen *az az egyenesen ellenséges magatartás volt, amelyet a Kolcsak-kormány a hadifoglyokkal szemben tanusitott.* Ez a magatartás nem a kormány saját iniciatívájának a kifolyása volt, hanem kétségkivül *az ántánt felsőbb utasitására történt,* amelynek Kolcsakék nagyon jelentékeny exponensei voltak a bolsevizmussal szemben s akikkel ebben az időben a központi államok még hadban álltak. Nemcsak a foglyok amugy is rendkivül erősen korlátozott mozgási szabadságát szigoritja, hanem elkövetői a legvégzetesebb balépését: *beszünteti az invalidusok kicserélését,* amire előtte egyetlen egy uralom — a tanácsuralmat sem véve ki — soha nem mert gondolni. Semmiféle más intézkedése nem üthetett volna érzékenyebb sebet a hadifoglyoknak már amugy is tulérzékeny lelkületén.

Ezek a röviden vázolt momentumok Kolcsakék uralmát a hadifoglyok előtt általában ellenszenvessé, sőt *egyenesen gyülöletessé tették* és lelkületét könnyen érthetőleg előkészitették minden olyan tannak a befogadására, amely a prometheusi láncok széttörését és emberhez illő elbánást helyezett kilátásba. A vörös uralmat a szibériai hadifoglyok már ismerték az 1917. és 1918. években (Kolcsakék 1918 tavaszán kerülnek uralomra) és tudták, hogy az — legalább is első uralmának néhány hónapja alatt — emberséges volt irányában; meggyőződésből-e vagy számitásból, az mellékes volt az ő szempontjukból.

A Kolcsak-kormány egyéb bünei

A lelkek előkészitésének azonban volt még egy másik és igen fontos tényezője is. *A Kolcsak-kormány ugyanis folytonos rekvirálásaivol a szibériai parasztot is annyira magaellen hangolta,* hogy annak körében is annál könnyebben termékeny talajra találtak a kommunista tanok, mert hiszen a tanácsuralom nyomását az első, alig néhány hónapos uralom idején még nem érezhette. A bolsevikieket a nép tehát megszabaditójaként várta s amikor Kolcsak hadseregének összeroppanása s a vörösök győzelmes előnyomulása ismeretessé vált, a lelkeken egy általános nagy öröm és reményteljes várakozás lett urrá. A hadifogolytáborok őrei — Kolcsak katonái — ragyogó arccal mondtak hireket a vörös hadsereg legujabb győzelmeiről s a közeli szabadulás reményében kitartásra buzditották lezárt testvéreiket. Egyre határozottabb formában közölték azt a hirt, hogy ahova a vörösök bevonulnak, a hadifogolytáborokat feloszlatják s a hadifoglyokat haladéktalanul hazájukba szállitják.

Igy állottak a dolgok, amikor a győzelmes vörös hadsereg 1919 őszén ujra Szibéria földjére érkezett. Leirhatatlan az a kitörő lelkesedés, amellyel mindenütt fogadták. *A hadifogolytáborokat tényleg első megjelenésük alkalmával haladéktalanul feloszlatták* s annak tagjait, nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül, a tanácsköztársaság alkotmánya értelmében a köztársaság szabad és egyenjogu polgárainak nyilvánitották.

Aki ott volt, az ezeknek a történelmi pillanatoknak nagyságát soha elfelejteni nem fogja, aki nem volt ott, annak is éreznie kell, annak is természetesnek kell találnia, hogy *ezeknek a nagy pillanatoknak kezdő elemi ereje olyan sokakat sodort magával.* Ismertem tiszteket, akik ebben az időben valósággal »Übermensch«-ekként tisztelték ezen rendszernek még a legegyszerübb alkalmazottját is. A kietlenül céltalan, üres és sorvasztó tábori élet után a sóvárogva várt igazi élet integetett feléjük a maga ezerféle lehetőségével!

Kit nē szēditene ez meg!

És az uj rendszerhez csatlakozó magyarok évezredes tradicióinkhoz hiven, csak a mi fajtánkat jellemző becsületességgel és hüséggel szolgálták uj uraikat is — *itt természetesen csak a vörös katonákról van szó* — és a történetirás meg fogja állapitani, hogy *a tanácsuralom legfontosabb és legmegbizhatóbb támaszai a moszkvai és petrográdi ipari kerületek munkásai mellett a vörös hadsereg magyar részei voltak.* Ott harcoltak mindenütt a legveszedelmesebb ellenforradalmi frontokon és később a rettegett »büntető osztagoknak« a zömét is magyarok alkották. Az orosz kommunista párt magyar csoportjának önhatalmaskodásán kivül főleg ezek a körülmények voltak az okai annak, hogy *a magyarokról az orosz nép 1921-ben már általában a gyülölet hangján beszélt.*

A „Vogelfrei" magyarok kijózanodása

Ez a hangulat a szovjet urainak a figyelmét sem kerülhette el s annak nyomása alatt kezdik a vörös hadseregnek »kompromittált« magyar tagjait elbocsátani, *hacsak azok az irtózatos kijózanodás után maguk nem hagyják ott őket. Mert nagyon nagyon sokan voltak az ilyenek is.* Ez a rendszer ugyanis a sok igéret közül, amellyel magához édesgette őket, *csak egyet váltott valóra: Marx szavaival élve »Vogelfrei«-é tette őket,* de annak fejében elrabolta tőlük azt, ami nekik álmaik, vágyaik, üdvösségük, mindenük volt, *elrabolta hazájukat, otthonukat.* Egyet azonban nem tudott tőlük elrabolni: hitüket, Istenüket. Az Antikrisztus országában, az Amur lankás folyamvölgyében és Szibéria végtelen mezőin bizonyára még más helyeken is, ezek a becsületes magyar lelkek ennek az igaz Istennek a tiszteletére oltárokat emelnek s mikor a kultura által soha nem érintett szüz területek verejtékes munkáját abbahagyják, kezeik imára kulcsolódnak és talán együtt rebegik a megcsonkitott magyarságnak legfelségesebb fohászát: a »Hiszekegyet.«

Tovább folytatták a bombapör ismertetését a táblán

— *A Magyarság tudósitójától* —

Márffy József és társainak bünügyében az itélőtáblán *Nyirő* Géza dr. kuriai biró tanácsa már harmadnapja folytatja a fellebbviteli főtárgyalást. A mai tárgyaláson fölhozták a terembe a bünjeleket is, de ez sem tudott nagyobb érdeklődést kelteni az ügy iránt. *Zsohár* István dr., a bünügy előadója, mai napon is folytatta a bünpör adatainak ismertetését. A Kohány- és Reviczky-utcai bombamerényletek ügyei kerültek sorra először. A Reviczky-utcai merénylet ügyében a francia követség kapujában elhelyezett bombát barna csomagolópapirba göngyölték, amely szeretetadományok csomagolópapirja volt és amely állitólag Márffy háziasszonya kezébe jutott. Az iratok ismertetése után *Buday* Dezső nemzetgyülési képviselőt hallgatta ki tanuképpen a tábla.

Buday Dezső vallomásában elmondta, hogy Márffyt személyesen ismeri, de arra nem emlékszik, hogy az Erzsébetvárosi Kör elleni bombamerénylet melyik napon történt és arra sem emlékszik hogy a merénylet estéjén Márffy József a IX. kerületi pártkörben tartózkodott-e vagy sem. Egy detektivjelentés szerint Buday Dezső azon a napon nagy beszédet tartott a pártkörben és Márffy és Szász József ott voltak a beszéd alatt és negyedkilenc óra tájban távoztak el. Szász József ezért hivatkozott Buday Dezsőre, de a képviselő kijelentette, hogy nem emlékszik arra, tartott-e a megjelölt napon beszédet vagy nem. Szász József április 2-án a párthelyiségben tartózkodott. *Csiky* József és *Balogh* Sándor szakértőket hallgatták meg ezután, akik a bünjelként lefoglalt bombaalkatrészekről mondottak szakértői véleményt. A vasuti szakértő kijelentette, hogy Márffy kismegyeri sürgönybejegyzése teljesen valószerü. Márffy védője ezután uj tanukat jelentett be arra, hogy védence a Reviczky-utcai bombamerénylet idejében egy társaságban tartózkodott, de a föügyészhelyettes az uj kihallgatásokat ellenezte azzal az indokolással, hogy Márffy bünössége mellett elég tárgyi bizonyiték van. A tábla az ujabb tanukihallgatási inditványt *elutasitotta.*

Félórás szünet után az előadó Miklós Andor és Rassay Károly ellen tervezett bombamerényletek ügyének ismertetésébe kezdett, amelyben az ügyészség mint felbujtót vádolja Márffyt. Azokat az ügyeket ismertették ezután, amelyekben az elsőfoku biróság *föllmentő itéletet hozott.* Végül *Schweinitzer* dr. rendőrkapitány főtárgyalási vallomására került sor, majd az ujpesti zsidótemplom ellen tervezett merényletet referálta az előadó. A mai tárgyalást két órakor rekesztette be Nyirő Géza dr. tanácselnök és folytatását *hétfőn délelőtt félfiz órára tüzte ki.*

Óriási szövet- és selyemraktárunk apasztása miatt november hó 15-ig

rendkivüli árusitást

rendezünk

30%-os

árleszállitással.

Férfiszövet-osztályunkat megszüntetjük.

Árak beszerzési ár alatt

Horváth és Halász

szövet- és selyemkülönlegességek áruháza

IV. Ker., Váci-utca 26. szám.

Alapitva: 1895.

RAFFA szab. füstszürős szivarkahüvely előnyei páratlanok

Leszüri a füst ártalmas elemeit, a dohánynak zamatos izt ad, ezért élvezetes és egészséges lesz a cigaretázás. — Gyár: VII., Dembinsky-utca 32. Telefon: József 4—06.

Kávéházakban, tőzsdékben, ujságárusitóktól követelje a Magyarság-ot

Anonyme Hongrois

X 1465 miniator

lásd

Berkovits-kézirat

Á Stetten

Névtelen magyar

miniator

alá

EGYETEMI NYOMDA
ÚZEUM-KÖRÚT 6.

ványi Gyula úrnak

yosi-u.16.BUDAPEST

Anonyi Grandtner Jenő

A velencei kiállításon márvány Magyarországi Szent Erzsébet c. alkotása szerepett. (említve).

Gerevich Tibor: Az új európai művészet.

Magyar Szemle, 1936. szept. 44. old.

MDK

Anonym rajzoló

Liszt a kromatikus Galopp-ot játsza, stb.
Mögötte Habeneck dirigálja a zenekart.

1843. Karikatura.

Paris, Musée de l'Opera.

Abg. Malvocoressi. S. 65.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 66.

MDK

Anonym, litografia.

Liszt abbéruhában zongorázik s mellette
Stremayer oktatásügyi miniszter áll, s
L.ujjait.figyeli,stb. Karikatura .
Wien, Nat.. Bibl.

Dr.André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg.1936. Hft. 2. S. 66.

MDK

Anonym, rajz.

Liszt Wagnerrel

Mellkép. Az 1880-as évek elején.

Meyer aukció. Berlin. 1931,X.

DrAndré Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg.1936. Hft. 2. S. 66.

Anonym, rajz.

Liszt Wagnerrel

Mellkép. Az 1880-as évek elején.

Meyer aukció. Berlin. 1931,X.

Drandré Csatka i: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg.1936. Hft. 2. S. 66.

MDK

Anonym, litografia.

"Egy tettekben gazdag élet után".
Liszt zsoltárokat játszik a zongorán.
/Korosabb évek./

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft.2. S.67.

ANRACH HENRIK

Pécsi szobrász. Az eredeti pécsi Szentháromság-szobrot készítette 1713-ban, Regesz Pál kőfaragóval együtt. (eml.)

A pécsi-képzőműv. kistukre. 3.

JELENKOR, 1971. március.

Anntraz H.G./Hanz Keorge/ ,aa asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegé-
nek jegyzéke származási hely szerint:"Würtzburg:
Anntraz H.G." 124.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmüvességének tör-
ténetéhez 93.old

Arrabona,9.Kantus János Múz.~~xxxxxxxx~~ Győr,1967.
A Győri Múz.Évkönyve

Han3 Keorge /!/ Anntra3,asztaloslegény

A györi asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1685-től:"Han3 Keorge /!/ Anntra3 Von Wiertzburg gebiertig Tieschlergesell". 105.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr Város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Anntraß,Hans George,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke:"Anntraß,Hans George,Würzburg,1686". 113.old 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,xxx 1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Annus Ferenc terve

Surányi Gábor: A Mesteriskola IX. cikhusának lehételi terspályázata: A Magyar Építészeti Múzeum.

3. Helyszínrajz, homlokzat, izometria. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 4-old.

Annus Marina terve.

Turányi Gábor: A Mesteriskola IX. ciklusának kiskételi terepályázata: A Magyar Építészeti Múzeum.

4. Földszinti alaprajz, homlokzat. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 4-old.

Anrach Henrik, nobrán

Pécsett az eredeti ht Háromság-nobrot

Anrach Henrik pécsi nobrán s' Regen

Pál pécsváradi kőfaragó kénítette 1713-ban.

— : A pécsi képzőművénet kistükre (3)

283 - 286.

ENKOR, Pécs, 1971. március XIV/3.